

MCI XXXIII

BENEDICTI

ABBATIS PETROBURGENSIS

VITA ET GESTIS

HENRICI II. & RICARDI I.

TOMUS SECUNDUS.

Ccc

MCLXXXIII.

MCLXXXIII.

ANNO ab Incarnatione Domini 1183, *Henricus*, Rex *Anglia*, tenuit Curiam suam in *Normannia* apud *Cadomum*, die *Natalis Domini*, quæ Sabbato evenit. Cui festo *Henricus* Rex Filius suus, & *Ricardus* Comes *Pictavia*, & *Gaufridus* Comes *Britannia* interfuerunt: Similiter & Dux *Saxonia* & Ducissa Filia Regis *Henrici*, et *Ricardus Cantuariensis* Archiepiscopus, *Johannes Duvelina* Archiepiscopus, et multi alii Nobiles, tam Episcopi quam Comites & Barones. Quo peracto, Dominus Rex Iter arripuit versus *Andegaviam*, et Filii sui cum eo. Cumque venissent ad Civitatem *Cenomanis*, Dominus Rex convenit Filium suum, ut Homagium reciperet à *Ricardo* & *Gaufrido* Fratribus suis, de Tenementis eorum. Ad instantiam ergo * Domini Regis Patris sui, recepit Ille Homagium *Gaufridi* Fratris sui, de Comitatu *Britannia*. Et cum perventum esset, ut acciperet Homagium *Ricardi* Fratris sui; respondit *Ricardus*, quod non faceret ei Homagium, quia adeo erat Ille Illustris nobili prosapia ortus, sicut et Ille. Postea vero, cum *Ricardus*, per Patris Consilium, voluisset Regi Fratri suo Homagium facere; noluit Rex Frater ejus accipere. Illis itaque contradicentibus, post multas Verborum tergiversationes; *Ricardus*, Comes *Pictavia*, nihil post se relinquens nisi jurgia & minas, à Curia recessit, et cum festinatione in Terram suam reversus est, et Castella sua & Civitates firmavit. Quod cum Homines *Pictavia* comperissent, gavisi sunt gaudio magno valde, & Nuntios suos miserunt ad Regem, Filium Domini Regis, significantes Ei, quod Ipse deberet esse Dominus eorum jure hereditario. Et quod,

* B.2. f.
100.

quod, si Ipse vellet, redderent Ei omnia Castella, & Munitiones, & Civitates suas: et quod ipsi observarent ei Fidem contra omnes Homines, et sequerentur eum ubicunque vellet, quamdiu viverent. Dicebant enim, quod nullo modo amplius Terram de *Ricardo* tenere volebant, imponentes Ei, quod Ipse Malus erat omnibus, suis Pejor, Pessimus sibi. Mulieres namque, et Filias & Cognatas Liberorum Hominum vi rapiebat, et Concubinas illas faciebat; et postquam in eis Libidinis suæ ardorem extinxerat, tradebat eas Militibus suis ad meretricandum. His et multis aliis iniuriis Populum suum afficiebat.

De Guerra filiorum Regis *Henrici* inter se.

Sed Rex, Domini Regis Filius, accepit clanculo Securitates de Comitibus & Baronibus *Pictavia*, quod fideliter Ei servirent sicut Ligio Domino suo; et quod à Servitio suo non recederent. Et statim misit *Gaufridum* Fratrem suum in *Britanniam*; et Ipse Rex, quam citius potuit, ivit in *Pictaviam*; et reddita sunt ei Castella quamplurima. Et ipse *Gaufridus*, frater suus, magnum congregavit Exercitum *Braibacinorum* & aliorum Solidariorum, et hominum Terrarum suorum; et invaserunt hostiliter in manu forti & bellicosa Terram Fratris sui *Ricardi*, et circumquaque combufferunt & prædas abduxerunt. Similiter faciebat de terris Eorum *Ricardus*; et quicumque de Familia Eorum hinc vel inde captus fuerat, statim, sine aliqua personarum acceptione, Capite plexus est.

a Sic Apogr. Wanl. Potius, suarum.

Dominus vero Rex Pater eorum, per aliquantum temporis spatium permisit Eos inter se dimicare. Sed vidit, quod, nisi auxilium subvectaret *Ricardo* Filio suo, Ipse *Ricardus* totam Terram suam amitteret, et timebat, quod, si Ipse in manus Fratrum suorum incideret, non Eum permetterent vivum abire. Hiis igitur anxietatibus Dominus Rex quam-plurimum cruciatus, magnum congregavit Exercitum, et ivit usque ad Civitatem *Limovensem*, ad auxiliandum *Ricardo*, Filio suo. Castellum namque *Limovense* jam traditum erat Regi, Filio Regis, et Ipse munierat Illud quam melius potuit: et Rex Pater obsedit illud.

Interim, *Johannes* & *Hugo* Episcopi, de quibus superius fecimus mentionem, *Veletrem* venerunt, ad Audientiam Summi Pontificis; et uterque illorum proposuit coram Domno Papa & Universis Cardinalibus Jus suum, quod ipsi habebant in Episcopatu *Sancti-Andree*. Auditis itaque hinc inde utriusque scriptis & allegationibus, Domnus Papa, de communi Fratrum Consilio, abjudicavit utrique illorum Episcopatum *Sancti-Andree*. Et ipsi in manu Summi Pontificis præfatum Episcopatum resignaverunt libere & absolute, et sic à Curia recesserunt. Et post paucos dies, per Consilium universorum Cardinalium, Summus Pontifex, misericordia ductus, reddidit *Hugoni* Episcopatum *Sancti-Andree*, et Confirmavit: Et concessit *Johanni* Episcopo Episcopatum *Dulkenden*, cum universis supradictis, quæ ei ex parte Regis *Scotia* oblata fuerant, et Confirmavit; mandans Regi *Scotia*, quatinus, pro Amore Beatorum Apostolorum *Petri* & *Pauli*, & Reverentia Sedis Apostolicæ, præfatum Episcopum *Johannem*, et suos, in

amo-

* B.2.f.100,
b.

MCLXXXIII.

amorem & gratiam reciperet, & omnia, quæ supradicta sunt, concederet.

Interim, dum hæc fierent, appropinquante Sollemnitate *Paschali*, Dominus Rex *Anglia* cepit & incarceravit, qui sibi suspecti fuerant, omnes quos apprehendere potuit de inimicis suis, qui contra eum fuerant in priori *Werra* filiorum suorum. Et mandavit Justiciariis suis *Anglia*, quod omnes inimici sui caperentur & incarcerentur. Et ipsi, quotquot capere potuerunt, incarceraverunt. Ceperunt in primis Comitem *Gloucestriae*, & Comitem *Leicestræ*, et Uxorem suam, et multos alios de potentioribus & ditioribus Regni, et incarceraverunt eos. Nec tamen propter hoc, ulla fiebat Pacis mentio; sed cruenta nefandorum rabies magis ac magis, de die in diem, in perniciem plebis innocentis, sævire conabatur.

Causa Discordiæ inter Regem et filios suos.

Ut autem hujus nefandæ Controversiæ, quæ inter Patrem & Filios suos orta est, causa cognoscatur: Sciendum est, quod Sacro-Sancto *Dominica Circumcisionis* die, *Henricus* Rex, Regis Filius, sponte sua, nullo cogente, tactis sacro-sanctis Evangeliiis, adhibita quoque Clericorum & Laicorum multitudine copiosa, juravit, se, ab illa die & deinceps, omnibus diebus vitæ suæ, *Henrico* Regi, sicut Patri suo & Domino, Fidelitatem integram servaturum, et honorem & servitium debitum semper exhibiturum. Et quia, ut assererat, nullam Malitiam, a nullam Rancorem in animo Rex Junior re-

a Sic Apogr. W. Lege, nullum.

tinere volebat, unde Pater suus postmodum possit offendere; manifestavit, se Baronibus *Aquitannia* contra Fratrem suum *Ricardum* obligatum esse; eâ scilicet intentione motus, quod Frater suus Castellum de *Clerefyans*, in Patrimonio sibi post Patrem suum debito, contra suam firmaverat voluntatem. Unde Patrem suum plurimum supplicavit, ut præfatum Castellum *Ricardo* subtraheret, et in Custodia sua retineret. Super quo *Ricardus* à Domino Rege admonitus; quamvis prius facere recusaret, postmodum ¹ [tamen] libere tradidit ad Patris Voluntatem, et ad beneplacitum suum disponendum.

¹ ex Hovedeno.

Tres itaque Filii Domini Regis, Rex scilicet, & *Ricardus*, et *Gaufridus*, venerunt *Andegavis* cum Domino Rege Patre suo, inter se foedus Pacis perpetuæ firmaturi. Unde horum trium singuli, Fidelitatem perpetuam Domino Regi, Patri suo, contra omnes juraverunt servandam, et Honorem Ei et Servitium perpetuum. Juraverunt quoque, quod ² [juxta] dispositionem Patris sui, Pacem inter se perpetuam observarent. Statuta igitur die Pacis inter eos, dispositione Patris sui confirmandæ, apud *Mirabel*, quia Barones *Aquitannia*, quibus Rex Filius juraverat, non aderant; misit Rex pater *Gaufridum*, Filium suum, ad eos, ut ad hanc Pacem & Concordiam veni*rent, et interim, ab hostilitate cessarent. Præfatus vero *Gaufridus*, Dei & Paternæ Reverentiæ & Jussionis prorsus immemor, ³ non Pacem misit sed gladium; et contempto Sacramento & Homagio, & Fidelitate, quæ Patri toties præstiterat, cum Inimicis Patris sui foedus iniit Persecutionis: gentemque sacrilegam, & ab Ecclesia Romana detestabilem, ad destru-

² ex Hovedeno.

* B.2.f.101.

³ Matth.
X.34.

str
de
Ri
ver
mi
ita
fi
sua
mu
va

* fu
qu
ne
qu
Le
Ba
nu
Fil
Fil
Eu
ru
for
fui
fu
tui
juf

struendam Terram Patris sui induxit. Hoc autem videns Rex Filius, supplicavit Patri suo, ut Pacem inter Ricardum, et Barones Aquitannia stabiliret. Dominus vero Rex ad preces Filii sui Pacem se servaturum promisit; quæ et sicut in præterita ætate fuerat ordinata: ita quod Excessus ab utraque parte emendarentur; Aut, si Baronibus hoc non placeret, eos, secundum Curia suæ Judicium, judicaret. Quod utique Regi Filio multum placuit; ita tamen, quod Castellum de Clervaus in manu Domini Regis, Patris sui, salvum esset.

Proditio filiorum contra Patrem.

Rex interim Junior misit Margaretam, Uxorem suam, ad Philippum, Regem Francia, fratrem Ipsius; qui Eam honorifice suscepit, administrans universa sibi necessaria. Rex itaque Junior, impetrata à Patre suo, quod petierat; cum licentia Patris sui, profectus est Lemovicum, ut [tam] Gaufridum Fratrem suum, quam Barones Aquitannia, ad Concordiam revocaret. Dominus verò Pater Rex, de Voluntate & Consilio Regis Filii sui, cum paucis, alia via Limovicum venit, tutus de Filiis, tutus de suis. Cum vero in propria venisset, sui Eum pessime receperunt; quia in Eum sagittas miserunt, ita ut etiam super Tunicale suum crudeliter perforarent, et quendam Militem suum, coram oculis suis, gladio vulneraverunt, ipsumque Regem ab ingressu Civitatis & Castelli violenter arcerent; unde oportuit Eum et Ricardum Filium suum inde migrare. Ejusmodi scelus Filii Domini Regis, Henricus scilicet &

¹ ex Hovedeno.

^a Sic W. Lege, suam. ^b F. impetrato.

Gaufridus, transierunt multum: Postmodum vero, Dominus Rex Pater, Civitatem *Lemovicum* ingressus est. Ipso quoque ab eadem egresso, ut cum Filiis suis paternaliter loqueretur; præsentibus Filiis suis, præfati Castellii Satellites Sagittas direxerunt lethiferas, adeo ut Equum, quo ferebatur, in Capite vulnerarent; et, nisi Equus ad adventum Sagittæ altius Caput elevasset, Sagitta in Pectore Regio profundius descendisset. Quod Filii ejus *Henricus* & *Gaufridus* contemnentes, nec vindicaverunt, nec eo minus ad lethiferos hostes Patris sui redierunt.

Proditio Novi Regis in Patrem.

Paulo post Rex Filius ad Patrem veniens, obtulit Ei, quod, nisi Barones *Aquitannia* ad Pedes suos Pacem rogaturi venissent; Ipse, eis prorsus relictis, ad Eum, tanquam ad Dominum & Patrem suum, rediret, omnibus modis serviturus. Rex vero Pater, precibus Filii interim motus, Pacem, quam prius Baronibus promiserat, repromisit. Quare Filius Rex, ut dicebat, ad Fratrem suum *Gaufridum*, & ad Barones *Aquitania*, proficiscens, et ab eis ad Patrem revertens, eos prorsus Inobedientes & Rebelles asseruit; quare ad Servitium & Voluntatem Patris sui revertebatur. Hoc autem, ut ex post-facto apparuit, fraudulenter actum est, ut interim gens perfida *Braibancenorum*, et Filius proditionis *Gaufridus*, in Terra Regis Patris licentius grassarentur, eamque nefarie *devastarent, Ornamenta Ecclesiastica auferendo; Oppida et Villas incendiis flammando; Ovia & Agros rapinis evacuando; adeo ut mortificarent omnia, nec ætati, nec sexui, nec Ordini,

nec

* B.2. f. 101, b.

nec Religioni parcentes : immo sola, ut videbatur, Homicidia, Sacrilegia, & Rapinas affectantes. Postmodum quoque Rex Filius, hæc audiens à *Gaufrido* Fratre suo fieri ; dixit Patri suo, quod, quicquid fecerat in hac parte, Consilio *Gaufridi*, Fratris sui, fecerat ; et Patri suo Equum & Arma sua tradidit conservanda ; et sic cum Patre suo aliquot diebus moratus est. Verum cum in eadem mensa cum Patre suo comedisset, et † in eodem catino manum cum eo intinxisset, recessit à Patre, et iterum cum inimicis [†] [se] Sacramento præstito, obligavit. Et ad Patrem rediens, dixit, se nullo modo posse videre, quod Dominus Rex, Pater suus, Hominibus Castelli mala faceret quæ meruerant : sicque recedens à Patre, profectus est *Doratum*. Pater vero putans eum pacificum, revocavit : qui rediens, & Castellum ingrediens, et scelus, quod conceperat, ad optatum perducere effectum non valens, supra Corpus Beati *Martialis* juravit, se Crucem accepturum. Pater vero credens, Eum hoc magis ex Indignatione, quam ex Religione fecisse ; ab incauto Voto studuit eum paternaliter revocare : quærens ab Eo, flexis genibus, coram eo lacrymans, utrum Votum istud occasione Rancoris, vel Indignationis, vel Paupertatis, vel Religionis provenisset ? Cui Filius cum omni juramento Respondit, se votum hoc vovisse, ob solam Remissionem Peccatorum, quæ Ipse in Patrem suum fecerat. Adjecit quoque, cum Patrem suum lacrymari & contradicere videret, quod se propria manu interficeret, nisi Pater desisteret à revocando Eum à proposito suo Crucis capiendæ ; quia Corpus Dominicum, quod die illo sacrari coram Oculis suis viderat, testabatur, quod Crucem

† Marc.
XIV, 20.
I ex Hovedeno.

cem retroacto tempore multo accepisset: sed hoc nondum manifestaverat, sperans & Confidens, se Patris sui gratiam habiturum plenius, quia peregrinari sine Ejus gratia non volebat. Pater vero Ejus Propositum intelligens sanctum & firmum; ait, *fiat Voluntas Dei et Tua. Et ego ero provisor tuus et adjutor in acquirendo Comitatu, & sumptibus copiosis adeo, Deo volente; ut nemo, quod audierim, in partibus Ierosolymitanis Servitium Dei potuisset aliquando copiosius fecisse.* Tunc Rex Filius, gratias agens Patri multiplices, supplicavit Ei, ut cum hostibus Castelli, & Baronibus *Aquitannia*, misericorditer ageret. Pater vero lacrymatus, promisit ad beneplacitum suum de his omnibus omni modo se facturum. Filius autem Rex, iterum gratias Patri agens, Burgeneses Castelli adduxit ei; et, invito patre, cum ipsis Burgensibus ad genua Patris provolutus, Pacem pro eis petiit & accepit, Obsides tamen Pacis servandæ & Concordiæ præstaturis. Rex vero Pater ad accipiendos Obsides quosdam misit de suis, qui fere ab eis, qui tradere debebant, interfecti sunt. Quod Rex Filius nullatenus vindicavit, sed, abjectâ Religione Crucis, factus est cum eis Hostis & Patris persecutor. Postea Rex Filius, Pacem se velle simulans, petiit à Patre, ut Ei *Mauricium de Creun* cum Treuga mitteret, et alios Barones quosdam. Et dum cum Eo loquerentur, quidam¹ [qui] secuti sunt eos, ab Inimicis Domini Regis, præsentem Filio Rege, interfecti sunt. Aliquot diebus post elapsis, **Gaufridus*, Filius Iniquitatis, Patri suo malitiose supplicavit, ut Ei *Oliverum filium Ernisi*, & *Gerum de Musterol*, in Treuga mitteret. Quorum alter, scilicet *Gerum*, percussus est cum Gladio per Cappam, &

Tu-

¹ ex Hovedeno.

* B.2. fol. 102.

MCLXXXIII.

Tunicam, & Camisiam, non sine Sanguinis effusione: alter vero, scilicet *Oliver*, de ponte in aqua projectus est, Ipso *Gaufrido* præsente, nec illam Injuriam vindicante. Postea iterum idem Filius, cum Patre loqui volens, secure venit ad Patrem, & de Pace facienda dolose tractans, petiit à Patre Licentiam intrandi Castellum, ut Fratrem suum Regem, & alios Domini Regis Inimicos, ad Voluntatem Domini Regis inclinaret. Data est Licentia; intravit: et Beati *Martialis* feretrum decoriavit, et alia Monasterii illius Vasa Aurea & Argentea asportavit. Et cum præda illa per Patrem suum rediens, Treugas usque in Crastinum petiit prorogari. Data est ei Treuga, et ipse, Pontem transiens, eadem die renunciavit Patri Treugam dissolutam; et de Sacrilegio & Furto, quod Beato *Martiali* fecerat, *Braibancensis* suis sua Stipendia persolvit. Summa vero præfati Furti, secundum æstimationem bonorum virorum fuit, quinquaginta-duæ Marcæ auri, et septies viginti Marcæ Argenti.

Interim, Dominus Rex Pater misit nuntios suos in Angliam ad *Lincolniensem* Ecclesiam, ad Eligendum ibidem Ecclesiæ Pastorem. Convenientes igitur, per Mandatum Regis, Clerici *Lincolniensis* Ecclesiæ, communiter, & sine alicujus contradictione, elegerunt sibi Episcopum, scilicet Magistrum *Walterum de Constantiis*, Clericum & Familiarem Domini Regis. Quod cum Regi nuntiatum esset; respondit, quod non permetteret, illum esse Episcopum in Regno suo, qui sine ejus Consensu & Voluntate Electus fuit. Et prohibuit, ne Consecraretur; et super hoc, appellavit ad Dominum Papam.

Pro-

Procedente itaque tempore, post Rapinas & Homi-
cidia, quæ Rex Filius & *Gaufridus* Frater suus in ple-
bem innocentem tam execrabiliter exercuerant: *Ricar-*
duſ Cantuarienſis Archiepiſcopus, & *Henricus Baiocen-*
ſis Episcopuſ, et *Johannes Ebroicenſis* Episcopuſ, et *Ra-*
dulſus Lexoviienſis Episcopuſ, *Rogeruſ Sagiienſis* Episco-
puſ, *Walerannuſ Kobenſis* Episcopuſ, ex mandato Do-
mini Regiſ Patris convenerunt, die *Joviſ, Aſcenſionis*
Domini, apud *Cadomum*, in Eccleſia *Sancti Stephani*; et
ibi ſollenniter, in Communi plebiſ audientia, Senten-
tiam Excommunicationiſ tulerunt in omneſ, qui Pa-
cem & Concordiam inter Regem & Filioſ faciendam
impedierant, excepta Regiſ Filii Perſona.

De Obitu Novi Regiſ, *Henrici Junioriſ.*

Qui cum in Malitia ſua, prout volebat, adverſuſ Pa-
trem ſuum procedere non potuit; ex animi rancore
[in] gravem incidit Infirmiſtatem, in Villa, quæ dici-
tur *Martel*, non longe à Civitate ² *Lemovenſe*. Primo
enim arripuit eum Febris; deinceps Fluxuſ Ventriſ;
quæ decoctuſ infirmiſtate, ad Regem Patrem ſuum mi-
ſit Nuntioſ ſuoſ, poſtulans, ut ad Eum veniret, ſecum
locuturuſ. Rex autem, Pater Ipſiuſ, ad Eum venire
nolebat, timenſ Ejuſ Inſidiâſ. Sed unum Episcopum
miſit, ad revocandum Eum in priſtinum Paternæ dile-
ctioniſ affectum. Quò cum præſatuſ Episcopuſ adve-
niſſet, invenit Eum jam de vita deſperantem, et ſuppli-
cantem Patri ſuo, Domino Regi, ut miſericorditer age-
ret cum Baronibuſ *Pictavia*; et ut Militibuſ ſuiſ, &
Servientibuſ, Serviſtia ſua ſolveret; et ut Sibi Iram &
Malivolentiam ſuam perdonaret. Sicque præſatuſ *E-

¹ ex Hove-
deno.

² *Lemovi-*
cenſis. Ho-
ved.

* B.2. fol.
102, b.

MCLXXXIII.

piscopus à Rege Filio recedens, ad Regem Patrem veniens, indicavit Ei omnia, quæ à Filio suo audierat. Cui Rex Pater respondit, quod unicuique, quod promeruerat, Servitia sua solveret; et antequam Nuntius Regis Patris ad Eum redire posset, Ille defunctus est. Quod cum Patri suo nuntiatum est, nec et tunc credere potuit. Sed, cum pro certo ad notitiam Ipsius venisset, quod Rex, Filius suus, exspirasset; semel, et secundo, & tertio, in Extasim cecidit: et cum Ululatu magno & horribili fletu planctus funiferos emisit: et plusquam credi potuit, modum plangendi excessit.

Defuncto itaque Rege Filio, familiares sui, qui aderant, extractis Visceribus & Cerebro, Corpus suum, sale multo aspersum, Plumbo et Coreis Taurinis involvunt, ut sic *Rothomagum* deferrent ibidem sepeliendum, sicut Ipse præceperat. Est autem sciendum, quod Rex iste *Henricus Tertius*, Filius *Henrici* Regis, filii *Matildis* Imperatricis Filix Regis *Henrici* Primi, obiit in *Villa* (quæ dicitur *Martel*) Vicecomitis de *Toronia*, anno scilicet ab Incarnatione Domini * 1182, festo Sancti *Barnabæ* Apostoli, tertio Idus *Junii*, Sabbato, Ebdomade *Pentecostes*. Quo defuncto, omnis Exercitus est dissipatus & in fugam conversus; quem *Ricardus* Comes, Regis Filius, † in Ore Gladii secutus est.

* *reliquis*
1183?

Interim Rex Pater, dolorem, quem in animo suo de Nece Regis filii sui conceperat, dissimulans, commilitones suos hiis Verbis alloquitur. "Confocii", inquit, "Prosperitatis & Adversitatis, quorum Probitates hactenus in dandis Consiliis, & in Militiis agendis, expertus sum; adhibete nunc unanimiter sensus vestros, et sapienter prævidete, quæ super talibus fortunæ ca-

† *Exod.*
XVII, 13.
&c, &c.

"sibus nobis agenda esse noveritis. Quicquid enim à
 "Sapiente diligenter prævidetur, cum ad aditum acce-
 "dit, facilius tolleratur: Minus namque lædunt jacula,
 "quæ prævidentur. Certus siquidem fui, quod Rex,
 "Filius meus, immo Persecutor, pravo complicitum suo-
 "rum consilio, immutabiliter disposuerat, die Lunæ,
 "proxima post *Pentecosten*, me, et Exercitum meum,
 "Campestri prælio invadere. Unde animus meus in
 "anxietate positus, velut in aliquo turbine agitatus,
 "nunc hæc nunc illæc, per diversas meditationes fere-
 "batur; excogitans, utrum mihi potius esset fugam
 "inire, ut sic manus ejus, ad sempiternum Confusionis
 "meæ opprobrium, evaderem; vel cum eo in dubii
 "certaminis discrimen congregari. Itaque internis an-
 "xietatibus cruciabar, paucos mecum habens, in qui-
 "bus fiduciam fideliter pro me dimicandi habere po-
 "tuissem. De illis autem dici potest, † *Labiis suis me*
 "† *honorant, cor autem eorum longe est à me.* At omnipo-
 "tens Pater, qui non deserit sperantes in se, mihi in
 "hac parte satisfecit, qui, scelus puniendo, tam cele-
 "riter vindictam de inimicis meis sumpserit. Et ideo
 "potius est de morte illius gaudere, quam dolere. Ta-
 "men Paternæ dilectionis Pietas, Me ab Effusione La-
 "crimarum non finit. Quis enim dinumerare potest
 "Virtutes, quibus ditavit eum Dominus? Fecit Eum
 "namque Dominus fere universos hujus Vitæ viros, in
 "omni Morum honestate præcellere, et in Arte Mili-
 "tari prævalere. Erat enim decorus facie, blando ser-
 "mone Dulcis et Amabilis. At, proh *dolor! Mors
 "nemini parcat, diviti nec pauperi; et ideo Consilium
 "meum est, ut eum diutius plangere desinamus; et
 "ut

† *Isai.*
 XXIX, 13.
Matth. XV,
 8. *Marc.* VII,
 6.

* B. 2. fol.
 103.

MCLXXXIII.

“ut persequamur eos, qui Nos persecuti sunt”. Quod cum dixisset, omnes unanimiter Consilio Ipsius assensum præbuerunt. Ipse vero Rex impiger, statim in Castellum ^{1 f. leg. Limovicense.} *Limovense*, quod, adhuc Rege vivente, obsederat, acriores insultus, de die in diem, faciebat. Ipsi vero Castellani, jam longa Obsessione afflictī, multo gravius fame interiūs, quam Hostibus, premebantur. Tamen, ad ultimum, Domino Regi resistere non valentes, tradiderunt seipsos, & Castella, & Munitiones Domino Regi. Redditis itaque Ei universis, Rex Castellum ^{2 f. leg. Limovicense.} *Limovense*, & omnes Munitiones ejus destruxit; ita quod in Destructione ejus, & Civitatis, et Munitionum suarum, lapidem super lapidem non reliquit. Similiter fecit de Castellis & Munitionibus quorundam Baronum *Pictavia*. Castella autem quorundam in Manu sua retinuit. Et sic pacificatis omnibus Provinciis *Pictavia* & *Gasconia*; omnia Castella, quæ *Ricardo* Filio suo ante Guerram in *Pictavia* dederat, in manu sua retinuit: et postea Exercitui suo dedit Licentiam repatriandi. Et ipse Regem *Arrogania*, qui auxiliaturus ei venerat, multis & magnis donis, prout Regiam decebat Excellentiam, ditando honoravit, et cum gratiarum actione dimisit: et postea reversus est in *Normanniam*.

Interim, cum familiares Regis, defuncti Corpus illius portantes, ad Civitatem *Cenomannis* pervenissent, cadaver Regium, quod ferebant, ad Metropolitanam Civitatis illius Ecclesiam deportaverunt, ut ibidem Nocturnas Vigiliis cum Hymnis & Psalmis in laude Dei gratius & honorificentius circa Corpus Regium agerent. † Mane autem facto, cum ipsius Corpus Regis se-

† *Matth.*
XVII, 1.

cum versus *Rotomagum* ferre vellent ; prohibitum est eis à Clero & Populo Civitatis : Et sic valde tristes & confusi recesserunt. Episcopus vero Civitatis, cum Clero & Populo, Corpus illud Regium ibidem in Ecclesia Metropolitana Beati *Juliani* honorifice sepelivit. Sed postmodum, paucis interlapsis diebus, Archiepiscopus *Rotomagensis* & ceteri *Normannigena*, tam Clerus quam Populus, dedecus illud non debentes, nec volentes sustinere, minas minis addiderunt ; affirmantes, se Civitatem *Cenomannensem* destructuros, nisi Corpus Regis eis celerius redderetur. At contrà, *Cenomanenses* dicebant, quod non redderent : Et sic orta est inter eos ^agravi discordia. Dominus Rex, qui utrique populo dominabatur, convocatis coram se *Cenomanensibus* & *Normannigenis*, Controversias & Allegationes hinc inde diligenter audivit : Et cum ei constaret, quod Rex Filius, dum adhuc viveret, præcepisset, quod Corpus suum deferretur *Rotomagum*, sepeliendum ibidem in Ecclesia *Sancta Maria* ; præcepit, ut corpus illud Regium effoderetur, et sepeliretur in loco, quem sibi elegerat. Et ita factum est.

Interim, Rex *Philippus Francia* frequenter misit Nuntios suos ad Regem *Anglia* ; postulans, quatinus, pro Amore ejus & Servitio, redderet Sorori suæ Dotem suam, ^b quam Rex Juvenis, maritus suus, eam dotaverat, ^{*} et ut redderet ei *Gisfortium* cum pertinentiis suis, quam piæ Recordationis *Lodouicus*, Rex *Francorum*, Pater suus, Juveni Regi cum Filia sua in Maritagium dederat.

Defuncto ita Rege Filio, omnia in pace facta sunt.

^a Sic *Apogr.W.* Lege, gravis. ^b Sic *Apogr.W.* Lege, qua.

* B.2. fol.
103, b.

MCLXXXIII.

Et Magister *Walterus de Constantiis*, jam Electus *Lincolniensis*, à *Johanne Ebroicensi* Episcopo, qui quondam Clericus suus in Curia Domini Regis extiterat, Ordinatus est in Sacerdotem apud *Ebroicas*. Et post paucos dies, Consecratus est Episcopus *Lincolniensis* Ecclesiæ ab *Ricardo Cantuariensi* Archiepiscopo, apud *Andegavim*.

Interim, Dominus Rex misit pro *Gaufrido*, Filio suo, Comite *Britannia*; qui veniens apud *Andegavim*, fecit cum Eo Pacem de auxilio, quod Regi Fratri suo contra Eum fecerat; et juravit Illi Fidelitatem contra omnes Homines. Et Dominus Rex dissasiavit Eum de omnibus Castellis suis & Munitionibus suis *Britannia* in Misericordia sua. Præterea, Dominus Rex Pacem fecit inter prædictum *Gaufridum* & *Ricardum* Comitem *Pictavia*, Filios suos. Et misit in *Angliam* pro *Johanne* Filio suo minimo, et pro *Ranulfo de Glanvil* Magistro Ipsius. Qui transfretantes inter *Doveram* & *Wissand*, venerunt ad Regem in *Normannia*, et invenit Eum sol-

litum super petitiones *Philippi*, Regis *Francia*, quas

faciebat pro Uxore sua. Tunc Dominus , confi-

lium familiarium suorum, misit in *Angliam* Nuntios suos; mandans, quod *Alienor* Regina, Uxor sua, quæ jam à multis retroactis temporibus in custodia Regis retenta fuerat, libera exiret, et iret per dotarium suum; volens se ita tueri contra petitionem Regis *Francia*, quam fecerat de Dotario Sororis suæ. Affirmabat enim Dominus Rex *Anglia*, quod Ipse dotaverat Reginam *Alienor* eodem dotario, quod Rex *Francia* exigebat red-
di

di Sorori suæ; & similiter optulit se stare juri in Curia Regis *Francia*. Ad petitionem autem, quam Rex *Francia* faciebat de *Gisorcio*, respondit Rex *Anglia*, quod *Gisorcium* jus suum erat; et de jure pertinebat ad Ducatum *Normannia*. Et quod *Lodowicus*, Rex *Francorum*, jus, si aliquo tempore habuit in *Gisorcium*, quietum clamavit sibi & heredibus suis ab Ipso, & ab heredibus Regum *Francia* imperpetuum: eo tempore scilicet, quo Rex, Filius suus, Filiam suam in Uxorem duxit. At *Philippus*, Rex *Francia*, huic Regis *Anglia* definitioni non consentiebat; sed multotiens Colloquia inter Eos inde ceperunt: sed in nullo potuit inter eos convenire.

Interim, *Gillebertus*, cognomento *Affaili*, qui quondam Summus & Principalis Magister extiterat Domus Hospitalis *Ierosolymitana* in *Normannia*, venit ad Dominum Regem, volens in *Angliam* transfretare. Qui, cum à Domino Rege honorifice esset susceptus, et cum eo moram fecisset per aliquod temporis spatium; accepta à Domino Rege licentia transfretandi, usque ad portum *Depe* pervenit; et paulo ante festum Sancti *Michaëlis*, Navem quandam, quæ jam fere per annum in arena maris fracta & desiccata confederat, et jam, propter cupiditatem nautarum, deforis aliquantulum dealbata & refecta, et in altum deducta fuerat, cum multis utriusque sexûs, tam Clericis quam Laicis (qui jam longa expectatione fatigati fuerant) in crepusculo ascendit. Sed nec mora, cum jam à Terra per tria Milliaria remoti essent, Navis illa, dissolutis * compagibus, in profundum velut lapis descendit: et prædictus *Gillebertus*, et fere universi, qui erant in Navi, submersi sunt, 13 Kalendas Octobris. Pauci tamen illorum,

* B. 2. fol.
104.

rum, octo scilicet vel novem Homines, beneficio naviculæ immunes, periculum vix evaserunt.

Procedente itaque tempore, Dominus Rex *Anglia* & *Philippus* Rex *Francia*, cum Episcopis & Comitibus, & Baronibus, & Majoribus Terræ suæ convenerunt ad colloquium, de Pace facienda, inter *Gisortium* & *Trye*, die *Sancti Nicholai*. In quo Colloquio, *Henricus*, Rex *Anglia*, fecit Homagium & Ligantiam de omnibus Tenementis Transmarinis *Philippo*, Regi *Francia*; cui nunquam antea Homagium facere voluit. Et in eodem Colloquio, Rex *Francia* concessit, quod *Margareta*, soror sua, quæ Regina *Anglia* extiterat, acciperet, pro calumpnia Dotis suæ, et *Gisortii*, singulis annis bis Mille Libras, & septingentas Libras, *Andegavensis* Monetæ, *Parisiis* recipiendas à Domino Rege *Anglia*, et ab heredibus suis, quamdiu Illa viveret: Et quietum clamaverunt *Gisortium* Regi *Anglia*; ita, quod Dominus Rex *Anglia* daret *Gisorcium* cui vellent de Filiis suis, cum Sorore Regis *Francia* & prædictæ Reginæ, quam Rex *Anglia* (vivente adhuc *Lodouico* Rege, patre puellæ) perquisierat ad opus *Ricardi*, Filii sui; et jam longo tempore, apud *Wintoniam* in custodia tenuerat. Finito itaque Colloquio, et datis Securitatibus hinc & inde de Pactis servandis; Reges in patrias suas reversi sunt.

De Waltero, *Lincolniensi* Episcopo.

Interim Magister *Walterus de Constanciis*, accepto à Domino Rege licentia eundi ad Episcopatum suum

a Sic Apogr. W. Lege, accepta.

Lin

Lincolnia, Domino Duce, venit *Lincolniam* die Dominica proxima post festum Sancti Nicolai; scilicet quarto Idus *Decembris*. Qui sollempni Processione receptus, cum Ymnis & Canticis à Clero & Populo exultantibus, usque ad Sedem suam perductus, ab *Herberto, Cantuariensi* Archidiacono, cui de Jure hoc Officium competit, in Sede Pontificali Intronizatus. Et, eadem die, licet ex multorum narratione audierat, quod quidam prophetaverunt asserentes, quod nunquam Episcopus *Lincolniensis* Ecclesiæ in Ecclesia *Lincolniensi* Missam esset celebraturus; tamen intrepidus, Signo Crucis & Fide Catholica armatus, ad Divina celebranda, accessit ad Altare, & eam honorifice celebravit; ministrante in illa celebratione *Baldeuino, Wigorniensis* Episcopo, quem secum duxerat. Celebrata itaque Missa, Mens pseudorum prophetarum confunditur, et Fides Catholica roboratur. Multi enim æstimabant, quod nunquam aliquis fieret Episcopus *Lincolniæ*; eo quod Sedes illa Episcopalis jam fere per octodecim annos vacaverat, scilicet à tempore *Roberti de Chaina*, qui ultimus Episcopus *Lincolniensis* Ecclesiæ extiterat, usque ad Adventum prædicti *Walteri de Constantiis*.

Eodem anno obiit *Ricardus Pesche*, Episcopus *Cerensis*; cui successit Magister *Gira[r]dus*, cognomento *de Pucella*.

Eodem anno obiit *Robertus*, Comes *Gloucestræ*.

Interim, paulo ante festum Sancti Michaëlis, *Ranulfus de Glanvil* Justiciarius Regis, et *Johannes* Domini Regis Filius, per mandatum Regis transfretaverunt inter *Widsand* & *Doberam*, et applicuerunt in Terram

MCLXXXIII.

Comitis *Flandria*, *à quo honorifice suscepti, in Nor-
manniam profecti sunt; et, invento Rege *Anglia* cum
 eo morabantur. Qui statim misit Nuntios suos pro-
 pter *Ricardum*, Filium suum, Comitem *Pictaviae*. Quo
 accersito, praecepit Ei Rex concedere *Johanni*, Fratri
 suo, Ducatum *Aquitannia*, et recipere inde Homagium
 suum. Cui *Ricardus* respondit, Date mihi Inducias dua-
 rum vel trium dierum, ut Amicos meos inde consulam; et
 postmodum Vobis, quod placuit, respondebo. Datis itaque
 ei Induciis, *Ricardus* à Curia recedens, fero facto, E-
 quos ascendit, et in *Pictaviam* ire festinavit: mandans
 Patri suo, se nunquam concessurum, quod aliquis alius
 haberet *Pictaviam*, quam Ipse. Quod multum displicuit
 Domino Regi.

* B.2. fol.
104.b.

Eodem anno obiit *Rotrodus*, *Rotomagensis* Archiepi-
 scopus.

De Discordia inter Papam et Romanos.

Eodem anno, grave diffidium ortum est inter Roma-
 nos & Papam *Lucium* super Consuetudinibus quibus-
 dam, quas Prædecessores Papæ *Lucii Romanis* facere so-
 lebant, quas Papa *Lucius* se nunquam facturum juravit:
 unde *Romani* indignati sunt, et frequenter rapinas &
 iniquas combustiones fecerunt in Terra Domni Papæ.
 Dominus vero Papa, de loco in locum fugiens, Castella
 sua & munitiones & Civitates munitas adiit: ad cujus
 defensionem *Cristianus*, *Maguntinus* Archiepiscopus, Do-
 mini Imperatoris Cancellarius, magno congregato ex-
 ercitu, advenit in auxilium Domni Papæ. Cui Ro-
 mani resistere non valentes, *Romam* redierunt: quos
 præfatus Cancellarius persequens, omnia, ad *Romanos*

pertinentia, devastabat, et eos usque ad portas Civitatis *Roma* secutus est, omnia suburbana incendio tradens. *Romani* vero, cum vidissent se proditori traditos, proditori solitæ indulgentes, machinabantur, qualiter Cancellarium illum dolo interficerent. Et cum alter aditus defecisset, statuerunt illum veneno perdere: quod factum est. Nam, cum prædictus Cancellarius & Exercitus ejus ab urbe per decem Miliaria remoti essent, *Romani* direxerunt in paupere cultu Legatos, qui statum Curiae addicerent. Qui cum totum statum didicissent; inter cetera ^a comperierunt unum, quod ^b proelegerunt. Erat namque prope locum illum Fons nitidissimæ Aquæ, quam solitus erat Cancellarius & Exercitus ejus Vino mixtam bibere. Fontem itaque aggressi sunt nefandi proditores, ipsumque undique veneno affecerunt, ita † [ut] Aqua manans corrumpetur. Ut igitur potavit ex ea Cancellarius, festinæ morti succubuit. Mortui etiam sunt post illum, plusquam Mille homines, qui de prædicto fonte potaverunt. Cum autem obitus Cancellarii divulgatus fuisset, Exercitus ejus dissipatus est, et in fugam conversus. Defuncto itaque præfato Cancellario, *Romani* acrius insurrexerunt in Domnum Papam.

† ex Hovedeno.

Eodem anno, obiit Comitissa *Flandria* Filia *Radulphi de Peruna*. Qua defuncta, *Philippus*, Rex *Francia*, calumpniatus est totam Terram de *Vermundeis*; et hac de causa, gravis discordia orta est inter Regem & Comitem *Flandria*.

Eodem anno, obiit Dux *Saxonia*, cui Imperator Ducatum illum, expulso Duce *Saxonia* Nepote * suo, con-

* B.2. fol. 105.

MCLXXXIII.

cesserat. Quo defuncto; ad instantiam precum Domini Regis *Anglia*, promisit, se redditurum prædicto Nepoti suo Ducatum suum, cum universis quæ eum contingebat. Qui cum venisset, sperans, se recepturum, non invenit gratiam in oculis Imperatoris; et sic confusus, reversus est ad Regem *Anglia*, Patrem Uxoris suæ.

Interim, Canonici Sedis Archi-præsulatûs *Rotomagensis* elegerunt sibi in Archiepiscopum, *Walterum de Conslanciis*, Episcopum *Lincolniensem*.

Defuncta igitur Comitissa *Flandria*, *Philippus*, Comes *Flandria*, misit nuntios suos ad Regem de *Portingal*; et petiit sororem suam sibi dari in uxorem. Petiit, & accepit. Quæ, anno sequenti, post festum Nativitatis *Sancti Johannis Baptista*, in *Normanniam* venit; et à Nunciis Domini Regis *Anglia* honorifice suscepta, per Terram *Ipsius*, cum copiosa necessariorum administratione conductâ est usque ad Castellum, quod vocatur *Poys*, quod est in Confinio de *Puntoni* & de *Normannia*: ubi prædictus Comes venit Illi obviam, et sibi Eam desponsavit, antequam Terram *Ipsius* ingrederetur.

MCLXXXIV.

Anno 1184, *Henricus* Rex tenuit Curiam suam *Cenomannis*, in Nativitate Domini, quæ die Dominica evenit; habens secum *Johannem* Filium suum, qui de *Anglia* venerat. Peraçta igitur festivitate Nativitatis Domini, Dominus Rex rediit in *Normanniam*, desiderans pacem facere inter Regem *Francia* & Comitem *Flandria*.

a Sic Apogr. W. pro contingebant.

Eodem anno, prima die Veneris *Quadragesima*, obiit *Ricardus* Archiepiscopus; scilicet 14 Kalendas Martii; cui, antequam inciperet ægrotare, apparuit ei Dominus dicens, *Tu dissipasti Bona Ecclesia mea, Ego extirpabo Te à Terra*: qua Visione plurimum perterritus; statim incepit ægrotare, et octava die sequenti, ut dictum est, obiit.

Interim, Papa *Lucius* misit Nuntios suos ad Regem *Anglia*, postulans ab eo, & ab Clericatu *Anglia*, auxilium ad defensionem Patrimonii *Beati Petri* contra *Romanos*. Rex vero in *Angliam* misit Nuntium suum ad Episcopos *Anglia*, ut, per eorum Consilium, providentiùs responderet Nuntiis Domni Papæ. Illi verò congregati *Lundoniis* coram *Ranulfo de Glanvil*, Justitiario Regis, de communi eorum Consilio, mandaverunt Domino Regi, quod in Consuetudinem verti posset, ad Detrimentum Regni, si permetteret Nuntios Domini Papæ in *Angliam* venire ad Collectam faciendam. Et ideo, de eorum consilio erat, ut Dominus Rex secundum Voluntatem suam & Honorem, auxilium faceret Domino Papæ. Dicebant enim, quod tolerabilius esset, et plus eis placeret, quod Dominus Rex de eis acciperet, si vellet, recompensationem auxilii, quod Ipse faceret Domino Papæ. Quorum Consilio Dominus Rex adquevit.

Interim, Dominus Rex attemptavit, nunc blandis nunc asperis, inducere *Ricardum* Filium suum, quod concederet *Johanni*, Fratri suo, totam *Aquitanniam*, vel aliquam partem de ea. Cui *Ricardus* respondit, se nunquam daturum alicui aliquam partem de *Aquitannia*, quamdiu viveret. Auditis itaque his responsis, indigna-

MCLXXXIV.

gnatus est Dominus Rex, et concessit *Johanni*, Filio suo, Exercitum ducere in Terram *Ricardi*, Fratris sui, ad debellandum Eum; ut sic saltem perquireret * quod * B.2. fol. 105, b. postulaverat.

Interim, Rex *Francia* & Comes *Flandria* compromiserunt se in Regem *Anglia* super Controversiis, quæ inter Eos versabantur de Terra de *Vermundeis*, quam Rex *Francia* calumniatus est adversus prædictum Comitem; dicens, quod Ipse eam in Maritagium concesserat Ei cum Nepte sua, Filia Comitis de *Aynou*; si ipse Comes *Flandria* Filium de Uxore sua *Leguva* conceptum non habuit. Defuncta itaque Uxore præfati Comitis sine prole, idem Comes petiit sibi in Uxorem Filiam Regis de *Portingal*. Quod cum Regi *Francia* innotuit, videns, id non posse fieri, nisi in præjudicium Curia suæ, et juris sui, de pactis inter Ipsum & Comitem contractis; prohibuit Comitem, ne Uxorem duceret, nisi prius reddidisset ei Terram de *Vermundeis*. *Henricus* vero, Rex *Anglia*, volens pacem facere inter eos, cepit Colloquium inter Eos apud *Choisi*. In quo Colloquio cum inter Eos non potuisset convenire, Rex *Anglia* statuit Treugas inter Illos tenendas, ab instanti Festo Nativitatis *Sancti Johannis Baptista*, usque ad finem anni sequentis; quod ex utraque Parte concessum est.

Finito itaque Colloquio, Rex *Anglia*, qui jam duobus annis, & eo amplius, moram fecerat in *Normannia*, desiderans transfretare in *Angliam*, ad Instantiam prædicti Comitis *Flandria*, concessit, quod per *Flandriam* iter faceret, ad transfretandum in *Angliam* inter *Witsand* & *Dobetam*: quod et factum est. Nam, statuto termino, Comes *Flandria* venit obviam Domino Regi
An-

Anglia, et Eo honorifice suscepto, et secure per Terram suam usque *Witsand* conducto, omnia necessaria Ei copiose administravit. Rex vero, in Craftino quo ad *Witsand* venerat, mane Diei Dominicæ, scilicet quarto Idus *Junii*, una sola Nave contentus, cum paucis transfretavit, et applicuit in *Angliam* apud *Doberam*, et statim remisit eandem Navem propter Ducissam *Saxonia* Filiam suam, quam Ipse dimiserat apud *Witsand*. Ipsa vero, die *Martis* proximo sequentis, cum familia Patris sui & sua, non sine gravi periculo, applicuit in *Angliam* apud *Doberam*, quassatis multis navibus.

In eadem vero Ebdomada, qua Rex in *Anglia* applicuit, quidam Fons aquæ vivæ juxta Ecclesiam *Sancti Vinini*, in Occidentalibus Partibus Terræ Regis *Scotia*, infra *Cuninham*, non longe à Castello de *Hirun*, mutatus in Sanguinem, manavit puro Sanguine per octo dies & totidem Noctes sine intermissione. Et dicebant Indigenæ, quod simile portentum ibidem contingere solebat contra Effusionem Sanguinis. Sed nunquam antea tam diu manavit ibi Sanguinis manatio.

In Adventu itaque Regis, Regina *Alienor*, quæ jam diu in Custodia tenebatur, permissa exire, usque ad *Wintoniam* adducta est, ad loquendum cum Filia sua, Ducissa *Saxonia*, quæ in *Anglia* venerat prægnans; quæ paulo post, peperit Filium.

Interim, *Teobaldus*, Avunculus Regis *Francia*, et Regni *Francorum* Procurator, venit in *Angliam* in Perigri natione ad Beatum *Tomam Cantuariensem*. Qui, à Domino Rege honorifice susceptus, per quindecim dies cum eo moram fecit; et post multos & condignos Ho-

MCLXXXIV.

nores, sibi & suis à Domino Rege collatos, in Terram suam reversus est.

Publicato interim Adventu Regis *Anglia*, *Willelmus*, Rex *Scotia*, qui jam Exercitum suum congregaverat ad ^{i. e. Gal-} de*bellandum *Gillebertum* filium *Fergus*, et alios *Walen-* ^{* B.2. fol. 106.} *weienfes*. *ses*, qui Terram suam devastaverant, et Homines suos interfecerant; nec tamen cum eo Pacem facere volebant; Exercitum suum repatriare permisit. Et quam citius potuit, venit ad loquendum cum Domino suo, Rege *Anglia*, adducens secum *Hugonem* Episcopum *Sancti Andrea*, et plures Nobiliores Terræ suæ, tam Clericos quam Laicos. Qui à Domino *Henrico* Rege honorifice susceptus; petiit ab eo sibi in Uxorem dari Neptem suam, scilicet, *Matildem* filiam *Matildis* Ducissæ *Saxonia*, licet Consanguinei essent in tertio gradu ex parte Regis *Scotia*, et in quinto gradu ex parte puellæ. Quorum Consanguinitas sic computari potest. *David* Rex *Scotia* & *Matildis* Regina *Anglia* Uxor *Henrici* Regis *Anglia* Senioris, fuerunt Frater & Soror. *David* Rex genuit *Henricum* Comitem, *Henricus* Comes genuit hunc *Willelmum* Regem *Scotia*, qui hanc puellam petiit in Uxorem. Ecce et pars altera Consanguinitatis. *Matildis* Regina *Anglia* fuit Mater *Matildis*, Imperatricis *Roma*. Ipsa vero Imperatrix fuit Mater Regis *Anglia* *Henrici* Secundi. Iste vero Rex *Henricus* genuit *Matildam* Ducissam *Saxonia*. Ista Ducissa mater est *Matildis* puellæ, quam Rex *Scotia* petiit. Cui Dominus Rex *Anglia* respondit, Rem bene processuram, Deo volente, sed Domnum Papam prius inde oporteret Consulere; cujus consensu, gratius negotium expleretur.

In-

Interim, congregato Exercitu *Anglia*, Dominus Rex profectus versus *Walliam*, volens debellare *Resum* Filium *Griffin*, et Complices suos, qui infra duos annos, quibus Rex aberat, Terram Regis devastaverant, et Homines ejus interfecerant. Cujus impugnationem *Resus*, Filius *Griffin*, pertimescens, venit ad Regem per conductum, usque *Wigorniam*. Et ibi, tactis Sacro-Sanctis Evangeliiis, juravit, se de cetero Fidelitatem servaturum Regi *Anglia*; et quod inde Ei Filium suum Obsidem daret; Et Terras & Castella, quæ Ipse, dum Rex aberat, per Guerram cepit, redderet; et Nepotes suos, qui complices sui extiterant, ad Domini Regis Misericordiam, pro posse suo reduceret. Et ad hoc faciendum, cepit inducias à Domino Rege.

Interim, dum Rex moraretur apud *Wigorniam* cum Exercitu suo, ad debellandum *Resum*, Filium *Griffin*, ut supradictum est: Adductus est in Vinculis Juvenis quidam, nobili exortus prosapia, et vocabatur *Gilbertus de Plumtonia*; quem *Ranulfus de Glanvil*, Regis Justiciarius, odio habebat, et morti tradere satagebat; inponens illi, quod ipse Puellam quandam de donatione Regis, filiam *Rogeri de Guilevast*, rapuit, et sibi in Uxorem retinuit: Et quod, per noctem, fregit sex portas Patris ipsius puellæ, et abstulit ei unum Cornu Venatorium, et unum Capistrum, &c. et prædictam puellam. Adjecit etiam, quod hæc omnia in Latrocinio & Roboria asportavit. At prædictus Juvenis omnia, quæ ad Vim & Latrocinia & Roberiam pertinebant, modis omnibus defendebat: et super hoc, se Juri stare obtulit. At *Ranulfus de Glanvil* volens illum deperire, quia proposuerat præfatam puellam (quam jam prædi-

MCLXXXIV.

dictus *Gillebertus* * sibi desponsatam cognoverat) *Rei-* • B.2. fol.
nero, Vice-comiti *Eboracensi*, cum hereditate Patris ^{106, b.}

? etiam ?

dare in uxorem. Hortabatur autem eos, qui ipsum *Gillebertum* judicaturi erant, ut eum morti adjudicarent. quod et ita factum est. Decreverunt enim illum suspendendum. Qui dum ad patibulum duceretur, relata sunt universa, quæ de illo facta sunt, *Baldeuino*, ejusdem Civitatis *Wigornia* Episcopo. Qui Episcopus, licet plurimum de dampnatione juvenis condoluisset; tamen hortabatur à suis, ut eum à Morte liberaret. Dicebant autem, hoc eum posse de jure facere, quia eadem *dies Dominica* erat, et in ea Festum *Beatæ Mariæ Magdalenaë*. Quorum verbis adquiescens Episcopus (qui Vir mansuetus et pius erat) ascenso Equo, secutus est cursu veloci Carnifices, qui Juvenem ducebant ad pa-

et jam eo perventum erat.

tibulum, Jamque ligatis manibus Juvenis post tergum, et gleba viridi oculos operiente, et catena ferrea circumdata Collo, paratis etiam Carnificibus ad sursum trahendum Juvenem; supervenit Episcopus cum plebis multitudine; accurrensque, dimisso Equo, stetit juxta ligatum sub patibulo, sic clamans & dicens, *Prohibeo vobis, ex parte Dei & Beatæ Mariæ Magdalenaë, et sub Anathemate, ne illum hac die suspendatis; quia Dies Dominica et Festum Beatæ Mariæ Magdalenaë est hodie; ideoque nec licet vobis diem ipsam contaminare.* Responderunt Carnifices, *quisnam es tu? et quæ te ducit dementia, ut Regis audeas impedire Fustitiam?* Episcopus vero, non minori animi quam verbi constantia, *Non me, ait, dementia, sed supernæ pietatis cogit clementia: nec Regis Fustitiam impedire, sed vestra consulere imprudentia, desidero,*

ne, per contaminationem sollempnis diei, Vos & Rex iram incurritis Regis aterni. Illis itaque altercantibus, Virtus divina tandem prævaluit; et, ad instantiam Episcopi, qui ligatus erat absolvitur; traditus tamen Castellano Regis incarcerationandus, et mane ducendus ad suspendendum. At Dominus omnipotens, qui non deserit sperantes in se, per merita prædicti Præsulis, præfato Gilleberto longioris Vitæ spatium dedit. Nam cum omnia prædicta relata essent Domino Henrico Regi, qui, antequam illud Judicium fieret, ab Urbe recessit; ab illo tempore majori dilectione & reverentia præfatum Episcopum amplexatus est. Unde statim, eadem die, cum summa festinatione, Nuntios suos misit ad Castellatum, mandans, ne juvenis suspenderetur, sed custodiretur in Carcere, donec suam de eo perciperet voluntatem. Per omnia benedictus Deus, qui salvat clamantes ad se, et Gillebertum liberavit de manibus odientium, et à laqueo iniquorum eruit illum.

Interea, Dux Saxonia Henricus applicuit in Anglia apud Doberam, et usque Landonias veniens, cum audisset, quod Uxor sua Filia Regis Wintonia esset, illuc profectus est. Cui Rex ibidem obvius venit, cum magno gaudio suscipiens illum.

* B.2. fol.
107.

Rex vero, post Adventum suum in Anglia, statim venit ad Abbatiam de Waltham; et Walterum de Gant, Canonicum de Osene, constituit primum Abbatem * Canonorum Regularium in Ecclesia Sancta-Crucis de Waltham, et fecit eum benedici in Abbatem.

Eodem tempore, post adventum Regis in Anglia, obiit statim Simon Comes, cui Rex idem, tempore Werræ, reddiderat Comitatum de Hunte-dun. Quo de-

fun-

MCLXXXIV.

functo, sine prole, Rex saisiari fecit Comitatum in Manu sua.

Appropinquante igitur termino, quo Rex statuerat *Reso*, Filio *Griffini*, de Filio suo tradendo in Obsidem, et de Nepotibus suis ad Misericordiam Regis perducendis; *Resus* ipse venit usque *Gloucestriam*, Rege sibi præstante Conductum; sed Filium & Nepotes minime secum duxit. Dicebat enim, se non velle Pacem, quam fecerat, servare: et sic per Conductum Regis, reversus est in Patriam suam.

a alijs transferent.

De Electione *Baldeuini*, Archiepiscopi *Cantuariensis*.

Interim, publicato prædicti Ducis Adventu in *Anglia*, gaudens (ut dictum est) occurrit Ei Rex, et secum duxit usque *Redinges*. Ubi, Nonas *Agusti*, in festo Sancti *Osualdi* Regis & Martyris, congregati erant fere omnes Episcopi *Angliae*. Præterea, interfuerunt illi Congregationi *Johannes Cumin* Archiepiscopus *Diuelinae*, et Sanior pars Cleri, et Comitum & Baronum *Angliae*. Intererat etiam Prior Ecclesiæ Sedis Archiepiscopatus *Cantuariae*, cum Saniore parte Capituli sui, ex jussu Regis, ad eligendum Pastorem Ecclesiæ suæ. Constitutis itaque universis in præsentia Regis, ad tractandum de Electione Archiepiscopi; Episcopi dixerunt, quod ad illos spectabat Electio Archiepiscopi, eo quod eis præesse deberet. E contra, Monachi, de jure Ecclesiæ suæ, se potius debere eligere tanquam Pa-

a Vide Hoved. p. 623.

G g g 2

trem

MCLXXXIV.

trem proprium, et suæ gregis Pastorem specialem, dixerunt: adjicientes, Dominum Regem, in Satisfactione de morte Sancti *Tomæ*, id, inter ceteras ^a concessas sibi & Ecclesiæ suæ, confirmasse Carta sua. Rex vero cum audisset tenorem Cartæ suæ, pœnituit Eum hanc fecisse Concessionem: maxime, quod Suum et Episcoporum propositum sensisset eâ impediri, quia revera contra Dignitatem *Anglicanæ* Ecclesiæ putaretur facta. Sicque per hanc Controversiam, Episcoporum & Monachorum, illa vice, remansit Electionis infectum Negotium. Solutoque Concilio, & Monachis ad propria reversis, Episcopi convenerunt coram Rege, proxima feria quinta sequentis Septimanæ apud *Wadestocke*, ad providendum, quid agendum sit in tali Eventu. Quibus ibidem convenientibus, et inde tractantibus, placuit Domnum Papam consulere super hoc. Et sic unusquisque rediit in locum suum.

De archiepiscopo *Coloniensi*, qui venit in *Angliam* in Peregrinatione ad Sanctum *Tomam*.

Post paucos igitur dies, venit *Cantuariam* Archiepiscopus *Colonia* in Peregrinatione ad Sanctum *Tomam*, habens secum *Philippum*, Comitem *Flandriæ*. Quorum prænuntiato adventu, venit eis obviam Rex, suscipiens eos apud *Doberam*, cum omni gaudio et honore. Et facta Peregrinatione, duxit eos Rex *Lundoniam*; ibique diu tractavit cum eodem Archiepiscopo, de facien-

a Subintellige, Cartas.

MCLXXXIV.

da Pace inter Ipsum & Ducem *Saxonia*. Calumpniabatur enim Archiepiscopus Ducem, de sibi illatis ab eo injuriis. At Rex Iram Archiepiscopi adeo mitigavit; quod promisit, se Duci Fidem servaturum; et Eum in Amorem recepit: atque, inter cetera, quæ Archiepiscopus, ex parte Domini sui *Friderici* Imperatoris, à Rege *Angliæ* petierat; impetravit, ut *Ricardus*, * Comes *Pictavia*, Filiam Imperatoris duceret in Uxorem: factaque ex utraque parte Securitate, Archiepiscopus repatriavit.

* B.2. fol.
107, b.

Iterum Comes P. Comes *Gaufridus Britannia*, et *Johannes* Frater ejus, Filii Regis; magnum congregaverunt Exercitum, et in manu hostili intraverunt in Terram *Ricardi* Comitis, fratris eorum, et Villas succenderunt, et prædas abduxerunt: similiter faciebat Comes *Ricardus* de Terra *Gaufridi*, Fratris sui. Quod cum audisset Pater eorum Rex, mandavit, ut properarent ad Illum in *Angliæ*. Qui venientes, in omnibus se Patris sui consiliis exhibuerunt.

f. Comes
Philippus.

Interea, appropinquante festo *Sancti Andrea*, Rex et Filii sui, et *Alienor* Regina, et Dux & Ducissa *Saxonia* venerunt *Lundonia*s, per mandatum Regis: ubi *Walterus Lincolnienfis*, et *Ricardus Wintonienfis*,^a et omnes fere Episcopi *Angliæ*, Abbates & Priores Diocesis Ecclesiæ *Cantuariæ*, et Prior *Cantuariæ* cum saniori Consilio Capituli sui, ad Eligendum^b Archiepiscopum. Convenerant † per mandatum Regis *Hugo Dunolmenfis* Episcopus cum Canonicis *Sancti Petri Eboracensis*, ad Eli-

† Caveto.

^a Sic Ap. W. Alterutrum et delend. nisi et etiam malis.

^b Sic Apogr. W. cum Caveto ad oram. An, Archiepiscopum convenerant per mandatum Regis, Hugo Dunolmenfis &c? gen-

gendum Ecclesiæ *Eboracensis* Archiepiscopum. Congregatis itaque omnibus in Capitulo *Westmonasterii*, et tractantibus de his Negotiis: facta est Electio illa ab Episcopis, 4to. Nonas *Decembris*. Prior verò *Cantuaria* & Monachi nitebantur modis omnibus, ut ipsi Eligerent: sed Episcopi nullo modo voluerunt: Sed *Gillebertus*, Episcopus *Lundoniensis*, qui de jure sui Episcopatus primam vocem habebat, Elegit *Balderwinum* Episcopum *Wigornia*, quondam Abbatem de *Forde*, in Archiepiscopum *Cantuaria*. Prior vero & Monachi *Cantuaria* assensum præbere noluerunt Electioni Episcoporum; sed ad Dominum Papam se appellasse dixerunt; et Elegisse sibi & Ecclesiæ Pastorem Episcopum de *Oist*, qui fuerat Abbas de *Clunia*: et sic confusi à Curia recesserunt. Et Episcopi cum Electo suo processerunt ad Regem in thalamo, et ibi obtulerunt eum Illi; quem in Osculo suscepit Rex, et *Ricardus* Comes *Pictavia*, et *Gaufridus* Comes *Britannia*, et *Johannes* Frater eorum. Statimque Rex, per Consilium eorum, misit Nuntios, qui inducerent Monachos *Cantuarienses* ad Electionem Episcoporum jam factam consentire. Nuntii vero redeuntes dixerunt, quod licet invenissent Priorem & Conventum inprimis renitentes; tamen credebant, & certam spem habebant, quod ad Effectum bene res perveniret.

In Crastino vero, post prædictam Electionem factam, Clerici Episcopatus de *Bangor* Elegerunt sibi in Episcopum *Wilhelmum*, Priorem de *Briston*; Rege assensum præbente spontaneum.

Eodem anno, *Suerus* apud *Norwagiam*, Occiso Rege *Magno*, Regnum obtinuit.

MCLXXXIV.

Eodem anno, *Johannes Cumin* Archiepiscopus transfretavit in *Hyberniam*.

Eodem anno, *Walrannus* Episcopus *Rosensis*; et *Girardus de Pucella* Episcopus *Cestriae*; et Comes *Simon de Hunteodon*; *Jocelinus Salesburtensis* Episcopus; *Bartholomaeus Eroniensis* Episcopus; et Comes de *Wartwic*.

Factis itaque supradictis Electionibus, Rex Pacem fecit inter Filios suos, coram multitudine tunc congregata; misitque *Gaufridum*, Filium suum, in *Nor-manniam* cum ceteris Custodibus, ad custodiendum eam; retentis secum *Ricardo* & *Johanne* Fratre ejus. * B.2. fol. 108.

Jamque redierunt Nuntii Regis à *Cantuaria*. Quibus admonitus Rex, in spe perficiendi Negotium, ivit *Cantuariam*. Et in crastino, statim *Lundonias* rediens, adduxit secum *Alanum* Priorem *Sanctae-Trinitatis*, et Saniores partem Capituli. Qui convenientes in unum, in Capitulo *Westmonasterii*, die Dominica, scilicet 17 Kalendas *Januarii*, in festo *Sanctae* † *Barbarae* Virginis, Elegerunt in Archiepiscopum prædictum *Baldewinum*. † 17 Kal. Jan. non celebratur Festum S. Barbarae, sed S. Albinæ. Et ne viderentur assensum præbuisse Electioni Episcoporum, proruperunt in Voce Exultationis, canentes *Te Deum laudamus*, perducentes cum Cantico ad Altare; osculatumque à Fratribus reducerunt, et sicut Electum MS. interim suum Regi obtulerunt; qui eum iterum in Osculo recepit; similiterque Filii Regis *Ricardus* et *Johannes*.

De Guerra inter Regem *Franciae*, & Comitem *Flandriae*.

Eo tempore, *Philippus*, Rex *Franciae*, volens vindicare Injurias, sibi illatas à *Philippo*, Comite *Flandriae*, Homine

† Deut. V,
15, &c.

ne suo Ligio; (maxime quia noluit ei dare Terram de *Vermundoys*, quam Ille promiserat cum Nepte sua, nec his stare Juri voluit.) de suis, et de Alienigenis plurimo congregato Exercitu, intravit Terram prædicti Comitis † *in manu potenti & brachio extento*; et Civitates, Villas, & Castella succendit, et Munitiones cepit. Omnia mœrore plena & Horrore erant, quæcumque contingebant *Braibaceni*, quorum copiam Rex adduxerat. Comes vero non sustinens Conflictum gentis Regiæ; etiam, cum secum haberet *Willelmum de Albemara*, qui venerat sibi in auxilium, sed fugiens de Loco ad Locum, jamque desperans de Evassione, misit ad *Fredericum*, Imperatorem *Romanorum*, petens auxilium contra Regem *Francia*; et promittens, quod, si voluisset Regnum *Francia Romano* subjicere Imperio, fideliter Eum cum omni Gente sua juvaret. Idque de facili fieri asserebat; tum quia Puer Ipse Rex; tum quia Ipsum odio habebant plures de Majoribus Regni; tum etiam, quia longe inferior fuerit Imperatore, in Armis; & Hominibus & Divitiis impotentior. Exstitit sane Causa principalis inter Regem & Comitem *Guerreæ*, quia cum esset in *Anglia* cum Archiepiscopo *Colonia*, Comes de *Haynou*, Pater Reginæ *Francia*, firmavit quoddam Castellum in Terra Comitis *Flandriæ*. Quod cum Comiti nuntiatum esset, rediit in *Flandriam*, & cum eo Archiepiscopus *Colonia*. Statimque congregato Exercitu, intraverunt Terram Comitis de *Haynou*: Comite *Flandriæ* ex una parte, et Archiepiscopo ex altera parte, Terram prædicti Comitis devastantibus.

Interim, redierunt à Curia Domni Papæ Nuntii Regis *Scotia*, quos miserat pro quærenda Licentia ducendi

MCLXXXIV.

di Filiam Ducis Saxonia, in Uxorem: sed impetrare non potuerunt, propter propinquitatem cognationis, ut supra dictum est.

Eodem anno Obiit in Normannia, Rogerus, Sagiensis Episcopus. Et Imperatrix, Uxor Imperatoris Frederici; et Filia eorum, quam ducturus erat Ricardus, Comes Pictavia, ut supradictum est. *

* B. 2. fol.
108, b.

Interim, sollicitus Rex de Pace facienda inter Imperatorem & Ducem Saxonia; misit Hugonem de Nonante Archidiaconum Luxoviensem, et quosdam alios de Clericis & Familiaribus suis, ad Papam Lucium, supplicans, ut Ipse iram Imperatoris mitigaret versus Ducem Saxonia. Venientibus itaque ad Curiam Summi Pontificis in Veronia, Civitate Longobardia, et moram ibi cum Papa facientibus Nuntiis; advenit Imperator ad colloquendum Papæ. Ad cujus instantiam, concessit Imperator Duci Saxonia Licentiam redeundi in Patriam. Et relaxavit ei Sacramentum, quod Ipse in recessu præstiterat: scilicet, se nunquam in Terram suam revertarum, nisi de Mandato & Licentia ipsius. Et summus Pontifex absolvit eum à Juramento, quod fecerat Imperatori.

Eodem anno, post obitum Toma filii-Bernardi, qui, post discessum Alani de Novill, fuit Magister Forestarius & Justitiarius per totam Angliam: Dominus Rex divisit Forestas suas in Anglia in plures partes, et unicuique parti præfecit quatuor Justiciarios, scilicet duos Clericos & duos Milites. Et constituit in unaquaque parte duos Servientes de Domo et Familia Ipsius, Custodes Venationis & Viridis, super omnes Forestarios alios, tam Regis quam Baronum & Militum. Et post-

MCLXXXIV.

ea fecit prædictos Justiciarios & Servientes jurare, talis Sacro-sanctis Evangeliiis, quod subscriptas Affisas de Foresta servarent.

Affisæ de Foresta.

“Prima Affisa *Henrici Regis*. Primùm, defendit, quod nullus ei foris-faciat de Venatione sua; nec de Forestis in ulla re; et ne confidant, quod habeant Misericordiam de illis propter Catalla sua, sicut usque huc. Nam si quis ei amodo foris-fecerit, et ratione convictus fuerit: plenam vult de eo Justitiam fieri, qualem fuit facta tempore *Henrici*, avi sui, ut amittat Oculos & Testiculos.

“Item, defendit, quod nullus habeat Arcus, neque Canes, neque Leporarios, in Foresta sua, nisi habeat Ipsum Regem ad Warantum; vel aliquem, qui warrantizare possit.

“Item, quod nullus vendat vel donet ad vastum vel destructionem Bosci sui, qui sit in Foresta Regis, sed bene concedit, quod Comites & Barones, in Franco-tenentes, capiant de Boscis eorum quod necesse fuerit sine Wasto; et hoc per Visum Forestarii Regis.

“Item, Præcepit Rex, quod sui Forestarii capiant curam de Forestariis Militum & aliorum, qui habent Boscos in Forestis suis; et quod Bosci non destruantur. Nam sciant bene illi, quorum Bosci fuerint destructi, quod de ipsis, vel de illorum Terris, capietur Emendatio, et non de alio.

a Sic. F. qualis.

“Item,

“Item, quod Forestarii sui jurent, quod secundum
 “omne posse suum tenebunt istam Assisam de Forestis
 “suis; et quod non vexabunt Milites, neque alios pro-
 “bos Homines de hoc, quod Rex concedit eis de Fo-
 “restis suis”

De Conjunctione Planetarum.

Eodem anno, Astrologi tam *Hispanenses* quam *Siculi*,
 et universi fere orbis Conectores, tam *Græci* quam *La-
 tini*, unam eandemque proferentes Sententiam de Con-
 junctione Planetarum ¹ [scripserunt.]

¹ ex Hove-
deno.

“*Corumfixa*. In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus
 “Sancti, Amen. Novit Deus omnipotens, et ostendit
 “ratio numeri, quoniam Planetæ, * tam Superiores
 “quam Inferiores, convenient in *Libra*, scilicet *Se-
 ptembri* anno ab Incarnatione Domini 1186; anno
 “vero *Arabum* quingentesimo octogesimo secundo.
 “Præcedet autem in eodem anno illam Conjunctio-
 “nem, Solis Eclipsis particularis, Igneique coloris, in
 “prima scil. hora vicesimæ primæ diei Mensis *Aprilis*,
 “quam præcedet Eclipsis Lunæ totalis ejusdem Mensis
 “*Aprilis*; scilicet die quinto, prima Hora Noctis quæ
 “præcedet diem *Mercurii*, si Deus voluerit; immo
 “quia Deus volet, et voluit, et semper vult, et non de-
 “sinet hoc voluisse. Anno etiam prædicto, Planetis,
 “jussu Dei, in unum concurrentibus, vel *Libra*, in Si-
 “gno scilicet Aërio & Venenoso, cum Cauda Draco-
 “nis ibidem existente, Terræmotus accedet mirabilis
 “in Regionibus, præcipue in quibus fieri consuevit:
 “destruetque loca Terræmotibus consueta, ærumnis-
 “que perditionis obnoxia. Nam partibus Occidentis

* B.2. fol.
109.

"orietur Ventus vehemens & validissimus, denigrans
 "Aëra, & foetore corrumpens venenoso. Inde Mortali-
 "tas & Infirmitas per plures occupabunt, et audien-
 "tur fragores & voces in Aëre, tristificantes audien-
 "tium Corda. Et elevabit Ventus arenam et pulve-
 "rem à superficie Terræ; operietque Civitates in pla-
 "nitie sitas, et maxime in arenosis regionibus. In
 "quinto climate scilicet, destruetur penitus *Mecha*,
 "*Baladac*, *Babilonia*; nec aliqua relinquetur, quin Ter-
 "ra operiatur, et destruentur arena & pulvere: ut fe-
 "re fiant inhabitabiles Regiones *Egypti* & *Ethiopia*.
 "Et ab Occidente, pertinget hæc Calamitas usque in
 "partes Orientis. In partibus vero Occidentalibus,
 "orietur discordia, fient Seditioes in Populo; et erit
 "unus ex his, qui infinitos congregabit Exercitus, fa-
 "cietque bellum secus ripas Aquarum; in quo tanta
 "Strages efficietur, quod impetus Sanguinis effusi un-
 "dis excrecentibus adæquabitur. Pro certo habea-
 "tur à singulis, quod futura Conjunctio mutationes
 "Regnorum, Excellentiam *Francorum*, *Saracenicæ* Gen-
 "tis Destructiones, et *Cristi* Legis pietatem majorem,
 "et Exaltationem maximam, et eorum, qui postmo-
 "dum nascuntur, prolixiorém vitam (quicquid dicant
 "alii) mihi significat, Deus si voluerit".

Item de supradicta Planetarum Conjunctione.

"Univerſis literatis, et præcipue Scolariſ, ad quo-
 "rum præſentiam præſens Pagina pervenerit, *Anſelmus*,
 "*Wygornienſis* Monafterii frater humilis, in Domino
 "Salutem. Mirabilis Deus in Sanctis ſuis & Operi-
 "bus, qui Miracula pro ſuis nunquam ceſſat operari.

"Et

MCLXXXIV.

"Et quia nemo ponit Lucem sub Modio, sed super
 "Candelabrum, ut luceat universis: Miraculum supra
 "modum mirandum est mirabile, quod in domo no-
 "stra contigit pridie Kalendas *Novembris*, ut ad absen-
 "tium saltem scripto posset devenire notitiam, in Scri-
 "pto commendavi. Noscat itaque vestra discretio,
 "quod quidam Fratrum nostrorum, ex toto laicus,
 "cum in mentis Excessu laborasset Novem diebus &
 "Novem noctibus velut exanimis, ante quoddam Al-
 "tare prostratus in modum Crucis jacuit. Et quia Vir
 "Religiosus erat, et Sanctæ Conversationis frater, nul-
 "lus nostrum ausus erat eum inde remove. In de-
 "cima verò die, hora tertia, voce submissa modoque
 "lamentabili, mira tamen Lamentatione, Versus istos
 "decies, aut sæpius, eo ordine, quo hæc scribuntur,
 "repetendo cecinit.

*"Humani generis calum, subitamque ruinam,

"Infert huic Orbi pernicioſa lues.

"Ætatis teneræ pueros premit unica clades,

"Cum senibus pariter est peritura neco.

"Corporis ærii vitio liquor inficietur:

"Totaque letifero rorẽ madebit humus.

"Hinc miseranda lues orietur, et unica clades,

"Unica causa Necis, unica causa Mali.

"Nam simul *Herculei* Sol tanget terga Leonis,

"Exuret geminus Viscera sicca calor.

"Si tunc mille forent *Lachefes*, et cuique manus tot,

"*Atropos* occaret omnia fila simul.

"Mortis enim gladio populi peccata præbit,

"Ultio digna Dei; Me miserum! quid agam?

"Ecce!

* B.2. fol.
109,b.

vide Manil.
Boëth.
Macrobian.

MCLXXXIV.

“Ecce! micat gladius, qui totum conteret Orbem,

“Ecce! manus Domini; quo miser hinc fugiam?

“Ecce! furor Domini; fugiamne, vel hinc latitabo?

“Quove Deum fugiam? cum sit ubique Deus.

“Si nequeat flecti precibus divina Voluntas,

“Granum cum palea conteret Ira Dei.

“Esse necesse probat Sententia Philosophorum,

“Rursus in antiquum cuncta redire Chaos.

“Sic tamen esse nequit, quia constat quæque fuisse

“Plurima, quæ veluti sunt modo, semper erunt.

“Jam super astra feror; videoque relatus ad Astra,

“Luminibus clausis, Solis utramque domum.

“Nox sine Sideribus, Lunæque dies sine Sole

“Est: sed cum sit ita, nescio cur sit ita.

“Sidus *Mercurii*, *Venerisque Jovisque* latent nunc;

“Non sunt, vel si sunt, deseruere polum.

“Toto Zodiaco passim spatiantur et errant,

“*Mars*, et falci-feri *Stella* nociva *Senis*.

“*Mars* ferit Ense, ferit *Saturnus* falce nociva,

“Rebus in humanis nititur esse nocens.

“Hinc feror ad *Strygii* nunc lubrica Regna Tyranni,

“In quibus æternæ sunt et erunt tenebræ.

“In tantis tenebris nec Sol, nec Luna, nec Ignis,

“Sufficit huic mœsto lumina ferre loco.

“Hinc Labor atque Dolor, et inextricabilis ardor;

“Hæc gravis est miseris pœna parata reis.

“Hic sonat assidue carmen lacrimabile, Væ! væ!

“Quantæ sunt tenebræ, quæ Loca, væ mihi! væ!

“*Cerberus* ante fores fuit, et tria guttura pandit,

“Tres simul horrendos mittit ab ore sonos.

MCLXXXIV.

- "Atria tres Furiæ servant, *Allecto*, *Megara*,
 "*Tisiphone*; quarum vultibus horror inest.
 "Horridus aspectus, et foedus anhelitus oris,
 "Voxque velut tonitrus, gutture rauca sonat.
 "Omnibus est sceleris innata malitia mentis:
 "Omnibus est animus pronus ad omne scelus.
 "Ore tenus mediâ sitiens stat *Tantalus* undâ,
 "Quæ, ne potet eam, semper ab ore fugit.
 "Sisyphus hic ingens saxum revolvibile volvit
 "Semper, ut ipsius sit sine fine Labor.
 "Ille Vorax Vultur *Tity* vorat usque Jecur, quod
 "Ut semper pereat, non nisi penè perit. [dam
 "Quosdam dira Fames, quosdam Sitis aspera, quos-
 "Opprimit, atque domat absque quiete Labor.
 "Hos Frigus stringit, alios calor Ignis adurit,
 "Quemlibet, ut meruit, hinc sua poena gravat.
 "Omnibus Introitus, nulli patet Exitus; omnes
 "Devorat, et Furiis deputat iste locus.
 "Tisiphone, diris conjuncta Sororibus illis,
 "Distribuit poenas, quas meruere pati. [tem:
 * "Nunc *Styga*, nunc *Lethen*, nunc linquo reis *Acharon*- * B.2. fol.
 "Ad Superos iterum, vixque revertò gradum". 110.
 "Cum autem hunc extremum versum recitasset, ulti-
 "mo ad se reversus, et velut somno foret excitatus,
 "Caput erexit, & quendam Fratrem, qui admirandi
 "causa illuc cum reliquis venerat, acutissimo intuitu
 "respiciens, ait,
 "Ne me mireris, oro, quia Tu morieris.
 "Te gravis et subitus subruet interitus.
 "Post hæc autem ad Conventum oculos convertens,
 "non

“ non minus eleganter, quam si ab Infantia *Tulliana*
 “ Eloquentia ditatus esset, quædam tunc futura *Latino*
 “ prædixit Eloquio. Unde, quia postea contigerunt,
 “ ut prædixerat, stupore repleti plurimo, ut nobiscum
 “ mirarentur plurimi, Versus, quos ille Laicus compo-
 “ suit, qui nunquam ullas cognoverat Literas, de Scolis
 “ ad Scholas, propter Fabulas quas innectit, nunc mit-
 “ tere decrevimus; ut eorum examine nostra ventile-
 “ tur Controversia. Quidam autem, propter Fabulas
 “ innectas, cetera despiciunt: alii vero, sub quodam
 “ integumento (quoniam in pluribus ita accidit, ut præ-
 “ dixerat) Fabulas et Veritatis Typum habere conan-
 “ tur ostendere. Et quia in nullo aliter accidit, quam
 “ prædixerat, Frater, cujus Obitum prædixit, eadem
 “ die Dentes conterendo, vitam cum Summo dolore
 “ terminavit. Quo facto, Frater ille, qui Versus illos
 “ prædixerat, in fletum prorumpens, in singulorum præ-
 “ sentia, quid in hac Vita deliquerat, Corde contrito
 “ Confiteri non erubuit. Et ¹[ut] Virum decuit Re-
 “ ligiosum, cum Summa Devotione, Communionem sus-
 “ cepit; qua suscepta, statim emisit spiritum, dicens,
 “ [†]In Manus tuas, Domine, commendo Spiritum meum.
 “ Hiis auditis, fiebat pavor Mortis in populo.

1 ex Hove-
 deno.

† Psal. XCIII,
 6.

Incipit Historia ¹primæ Peregrinationis *Jeru- salem.*

Anno ab Incarnatione Domini 1184, *Baldewinus* le-
 profus Rex *Jerusalem*, et Templarii, et Hospitalares,
 et ceteri potentiores Regni illius, videntes, se non diu
 posse resistere *Saladino*, nisi celerem succursum habe-

^a Innexas, Hov. ^b Sic. F. primæ.

MCLXXXIV.

rent à Regibus & Principibus *Cristianis*; miserunt ad *Henricum* Regem *Anglia* *Heraclium* Sanctæ Civitatis *Ierosolymæ* Patriarcham, et Summos Templi & Hospitalis Magistros, cum Vexillo Regio & Clavibus Sepulchri Domini, & Turris *David*, et Civitatis *Jerusalem*, postulantes ab eo celerem Succursum, sicut ab eo, ad cuius nutum Regnum *Ierosolymitanum* de jure hereditario Prædecessorum suorum spectabat. Ut autem sciat ^{Urbani?} Jus, quod præfatus Rex *Anglia* habebat hereditarium in Regno *Ierosolymitano*, Scriptum est hoc,

Notandum, quod per prædicationem Papæ. N. *Heraclio* (non isto, de quo superius fit mentio, sed alio quodam) tunc temporis existente Sanctæ Civitatis *Jerusalem* Patriarcha, Dux *Godefridus* de *Builun*, et *Robertus Cur-hose* Dux *Normannia*, Filius primogenitus *Willelmi Bastard* qui Regnum *Anglia* sibi bellando subjugaverat, et *Ramundus* Comes de *Sancto-Ægidio*, et *Bomundus* Senior, Crucem susceperunt. Et exemplo illorum, de diversis *Cristianorum* regionibus, nonnulli susceperunt Crucem, & illos præfatos Viros Principes super se constituerunt. Et peregre profecti, venerunt in Terra *Ierosolymitana*, quæ tunc temporis tota fere erat, cum Sancta Civitate *Jerusalem*, sub imperio Paganorum. Supra quos Paganorum Exercitus, quidam Paganus, Crucis *Cristi* inimicus, nomine *Curbarand*, Princeps erat * con-
stitutus, sed devicto illo & interfecto à *Roberto*, Duce *Normannia*, in Duello, supradicti Principes *Cristiano-*
um ceper

* B.2. fol.
110, b.

unt Civitatem *Antiochia*, et Sanctam Civitatem *Jerusalem*. *Raimundus* vero Comes de *Sancto-Ægidio*, sine aliorum prædictorum Principum auxilio, obsedit

Civitatem *Tripolis*, quæ tunc erat in manu Paganorum. Et ut illud commodiùs obtineret, firmavit ante Civitatem Castellum forte in Monte Excelso, quod usque in hodiernum diem dicitur *Mons Peregrinorum*: per quod, et Civitatem illam fortiter expugnavit, et viriliter obtinuit. Unde, usque in hodiernum diem, ibidem dicitur ab Universo Clero et Populo, quod prædictus Comes de *Sancto-Ægidio* & Heredes sui, sunt Domini eorum justî et perpetui, licet Ipsi illam dedignentur possidere.

Cum autem (ut supra dictum [est]) Civitas Sancta *Ferusalem* erepta esset à manibus Paganorum, qui eam diu possederant, universus *Cristianorum* Exercitus elegit *Robertum*, Ducem *Normannia*, et voluit constituere eum Regem in Civitate *Ferusalem*: Sed ipse noluit ibi Rex fieri. Audierat enim, per multorum relationem, quod *Wilhelmus Ruffus*, Frater suus, qui Patri suo *Willelmo Bastard* succedens in Regno *Anglia* Rex effectus; postquam in regimine Regni *Anglia* 13 annos consummaverat, à quodam Commilitone suo, in Venatu, ictu inopinato percussus obiit. Sed iusto Dei Iudicio, antequam prædictus Dux *Normannia*, qui Regnum *Ierosolymitanum* refutaverat, venisset in *Angliam*; *Henricus*, Frater suus, Rex fuit factus. Qui eum, post multas debellationes hinc inde factas inter eos, tandem devicit, in prælio campestri apud *Tenercheb* in *Normannia*, et excæcavit eum, et tenuit in Carcere in Castello, quod dicitur *Chorf*, in *Anglia*, usque ad diem Mortis suæ.

Videntes itaque Principes Exercitus *Cristianorum*, quod Dux *Normannia* nequaquam Regnum *Ierosolymitanum* susciperet; elegerunt sibi in Regem Ducem *Godefri-*

MCLXXXIV.

fridum de Builun. Qui Rex effectus in Sancta Civitate *Jerusalem*, ibidem nunquam Coronari voluit; dicens, quod nunquam Coronam portare præsumeret, ubi *Cristus* Coronam Spineam portavit. Hic *Godefridus de Builiun*, primus Rex *Cristianorum Latinorum* in Civitate *Jerusalem* (quia antea dum esset in Manu *Cristianorum*, dominabantur in ea *Griffones Cristiani*) decessit sine prole.

Cui successit in Regnum *Balderwinus* Frater ejus; et factus est ibi primus Rex *Latinorum Coronatorum*.

Cui successit Filius ejus; qui decedens sine prole Virili, Unicam habebat Filiam, sibi in Regno successuram. Quæ cum esset adulta, Barones Regni miserunt, post Decessum Patris ejus, pro *Fulcone*, Fratre uterino *Gaufridi*, Comitis *Andegavia*, et dederunt illi prædictam Puellam in Uxorem; et fecerunt illos Regem & Reginam in Civitate *Jerusalem*.

Iste *Fulco* Rex genuit ex illa *Balderwinum* & *Aumaricum*: *Balderwinus* vero successit Patri suo in Regnum. *Balderwinus* autem decessit sine Prole; et *Aumaricus* Frater ejus successit Ei.

Iste *Aumaricus* regnavit undecim annis, et genuit *Balderwinum* Leprosum, et duas Filias; quarum primogenita dicebatur *Sibilla*; altera. N.

i. e. Leprosus

Balderwinus Mesellus successit Patri in Regnum; et regnavit duodecim annis, et noluit Uxorem accipere*: • B.2. fol. sed, per Consilium Baronum suorum, misit pro *Willelmo*, Filio Marchionis de *Munferrami*, et dedit illi in Uxorem *Sibillam*, Sororem suam, cum Comitatu de

Joppen: qui genuit ex ea *Baldewinum* puerum, quem *Baldewinus* Mesellus constituit sibi Heredem; et in Vita sua deposuit seipsum à Regno, et tradidit illud *Baldewino*, Nepoti suo, et Eum Coronari fecit; et paulò post obiit.

Puer autem ille duobus annis regnavit, et mortuus est: sed *Willelmus*, Pater ejus, antea obiit.

Sibilla vero Uxor ejus, Mater *Baldeuini* Pueri, nupsit *Gwidoni de Luzinan*. Qui postea *Gwido* & *Sibilla* successerunt in Regnum; ut in subsequentibus elucidiùs dicetur. Ilte vero *Gwido*, Rex *Jerusalem*, habito prælio campestri cum *Saladino*, Rege *Babilonia*, Crucem Sanctam, & Civitatem *Jerusalem*, et fere totam Terram *Ierosolymitanam* perdidit: et Ipse captus est in prælio illo. Sed *Sibilla*, Uxor ejus, liberavit Eum, datâ pro Redemptione Ejus Civitate *Aschalona*. Et sciendum, quod ab illa Hora, qua *Godefridus de Buillon* & ceteri Principes *Latini* adquisierunt Terram *Jerusalem*, fuerunt anni quater-viginti & septem, usque ad illud Tempus, in quo Rex *Gwido* illam perdidit. Hæc ad præsens, de his sufficiant; et procedamus in Narratione Historiæ.

Est itaque sciendum, quod *Gaufridus*, Comes *Andegavia*, Frater supradicti *Fulconis*, Regis *Jerusalem*, genuit *Henricum*, Regem *Angliæ*, ex Ea, quæ fuit Imperatrix *Romanorum*, filiâ *Henrici* Regis Senioris, Filii *Willelmi Bastard*, qui *Angliam* debellavit & vicit.

Huic *Henrico*, filio *Matildis* Imperatricis, filio ^a *Gaufrido*, Fratris *Fulconis* Regis *Jerusalem*, *Baldewinus* Rex *Jerusalem* Leprosus, & Principes Terræ illius, mise-

^a Sic Apogr. W. F. Gaufridi.

MCLXXXIV.

runt *Heraclium* Sanctæ Civitatis Patriarcham, et Summos Hospitalis & Templi Magistros, cum simplici deprecatione, ut celerem Succursum faceret Terræ illi Sanctæ, in quâ steterunt Pedes Domini. Sed Magister Templi in procinctu Itineris obiit; et ceteri duo, scilicet *Heraclius* Patriarcha & Summus Hospitalis Magister, transitum facientes per *Lucium* Summum Pontificem, impetraverunt ab eo Literas ad *Henricum*, Regem *Angliæ*, in hac Forma.

Epistola *Lucii*, Summi Pontificis, ad *Henricum* Regem *Angliæ*.

“*Lucius* Episcopus, Servus Servorum Dei, *Henrico*
 “*Illustri Anglorum Regi*, Salutem & Apostolicam benedictionem! Cum cuncti Prædecessores tui, præ
 “ceteris Terræ Principibus, Armorum Gloria & Animi Nobilitate longe retro claruerunt; eosque Fidelium populus habere in sua didicerit adversitatē Patronos: merito ad Te, non tam Regni sed Paternarum Virtutum Heredem, quadam Securitate præsumpta recurritur, ubi populo *Cristiano* imminere periculum, immo exterminium, formidatur; ut per
 “Brachium Regiæ Magnitudinis, Membris ejus impendatur præsidium, qui Te, ut ad tantæ Gloriæ et Prælationis apicem pervenires, sua Pietate concessit.
 “Et Te contra sui Nominis Impugnatores nefarios Murum inexpugnabilem ordinavit. Proinde novit
 “Serenitas Tua, jam crebris & modestis super hoc pulsata querelis, qualiter Terra illa Sancta, specialis hereditas Crucifixi, in qua nostræ Salutis prænunciata sunt Mysteria, et ipsius *Rei exhibitione completa,
 “quam

* B.2. fol.
 111, b.

"quam Ille, qui cuncta condidit, in suam Sortem pe-
 "culiari Privilegio deputavit, "Perfidiae & spurcissimae
 "Gentis attrita & convallata pressuris, nisi ei Coeli
 "Remedio quam citius succurratur, prona sit ad rui-
 "nam, et inde, quod absit, sustineat irreparabilem Cri-
 "stiana Religio jacturam. Ille enim *Saladinus*, sancti
 "& tremendi Nominis immanissimus Persecutor, ita
 "Spiritu furoris excanduit, et totius nequitiae suae Vi-
 "res ad Interneccionem Populi Fidelis exercet; ut, nisi
 "Immanitatis ejus Vehemens Impetus quasi obituris
 "obicibus reprimatur, certam Spem Fiduciamque susci-
 "piet, quod influat *Jordanus* in os ejus; et Terra, vivi-
 "fici Sanguinis aspersione consecrata, spurcissimae su-
 "perstitionis illius contagio polluetur: Et, quam glo-
 "riofii & Nobiles Prædecessores tui à dominio Gentis
 "incredulæ multis & periculis exemerunt, rursus ne-
 "fando Tyranni Dominio subjugetur. Ob hanc ita-
 "que Necessitatis & Imminentis Doloris Instantiam,
 "Magnificentiam tuam Apostolicis Litteris duximus
 "exorandam, immo dilatatis præcordiis summa accla-
 "matione pulsandam, quatenus, ad Honorem Ipsius
 "respiciens, qui Te constituit in Sublime, et juxta no-
 "men Magnorum, qui sunt in Terris, Nomen Tibi
 "contulerit gratiosum; ad Desolationem præfatæ Ter-
 "ræ Pietatis Studio Te convertas. Et ut Ejus Confu-
 "sio in hac parte tollatur, qui pro Te in ipsa Terra vo-
 "luit haberi ludibrio; operam adhibeas efficacem, qua-
 "tenus, Prædecessorum tuorum vestigia subsequutus,
 "quam Ipsi de Principis Tenebrarum faucibus eripue-

a Perfidæ Hoved. p.628. rectius.

"runt,

MCLXXXIV.

"runt, in cultu Magni Dei "perpetuam Diligentiam,
 "auxiliante Deo, conservetur. Edò autem curiosius Cel-
 "itudinem tuam in tanta oppressione Angustia conve-
 "nit laborare, quod Terram ipsam Regis Præsidio in-
 "telligis destitutam, et totam Spem Defensionis suæ
 "ipsius Proceres in Tuæ Magnitudinis duxerunt Pa-
 "trocinio collocandam. Quod inde clarius tua Sere-
 "nitas potest agnoscere, quod summos Terræ illius &
 "magnificos Defensores Venerabilem Fratrem nostrum
 "Heracium Patriarcham, & dilectum filium nostrum
 "Magistrum Hospitalis ad Tuam Excellentiam desti-
 "narunt, ut ex ipsorum præsentia considerata dignita-
 "te perpenderes, quanta fuerit necessitatis angustia,
 "pro qua eorum sustinent tam diu † carere præsidio, † carcere,
 "ut per ipsos facilius ad Vota sua Tuam Devotionem B.2. perpe-
 "ram.
 "inclinent. Viros igitur præfatos, tanquam ab ipso
 "Domino Tibi ‡ destinatos, benigne suscipias, et de- ‡ destitu-
 "bita Caritate pertractes; Eorum petitionibus tantò fa- tos B.2. perpe-
 "cilius adquiescas, quantò, suæ gravitatis & honesta- peram.
 "tis intuitu, favor & gratia est eis exhibenda. Sane
 "recolat Prudentia Tua, et sollicità secum Meditatio-
 "ne revolvat, promissionem illam, b quam, de impen-
 "dendo sæpeditæ Terræ præsidio, Tuam Celsitudi-
 "nem obligasti. Et ita Te in hac parte cautum & stu-
 "diosum exhibeas, ut Te in tremendo Iudicio Tua
 "Conscientia non accuset, et ejus (qui non fallitur)
 "districti Iudicis Interrogatio non condemnet".

MCLXXXV.

Anno 1185. Henricus, Rex Angliæ, Filius Matildis Imperatricis, tenuit Curiam suam in Angliæ apud *Wintoniam*.

a Sic Apogr. W. Lege (cum Hoved.) per tuam. b Sic Ap. W. Lege, (cum Hov.) qua.

MCLXXXV.

* B.2. fol.
112.

desobere, cum Sollenni festo, die *Nativitatis Domini-*
cæ, quæ in tertia feria evenit. Cui festo, per manda-
 tum Ipsius, interfuerunt *Alienor Regina Angliæ* Uxor
 Ipsius, *Ricardus Comes Pictaviæ*, et *Johannes*, * Filii
 Ipsius: et *Henricus Dux Saxonie* cum *Matilla* Uxore
 sua, Filia Regis; et cum Filiis et Filiabus suis. Præ-
 terea, ad idem festum venerunt, *Hugo Dunelmensis* E-
 piscopus, et *Walter Lincolniensis*, et *David* Frater Regis
Scotie; et multi de Comitibus & Baronibus *Angliæ*.
 Quo peracto, Rex perrexit usque *Godofordam*; et ibi
 dedit *Ricardo*, Comiti *Pictaviæ*, Filio suo licentiam re-
 deundi in *Pictaviæ* Terram suam. Qui à Patre suo re-
 cedens, transfretavit inter *Dobere* et *Witsand*. Domi-
 nus verò Rex perrexit usque *Wintoniam*, et ibidem
 moram fecit in festo *Circumcisionis* & *Epiphania* Domi-
 ni. Dum igitur Ipse ibi moram faceret, venerunt ad
 eum *Hugo de Nonant* & ceteri Nuntii sui, quos ad Pa-
 pam *Lucium* miserat, et ad *Fredericum Romanum* Impe-
 ratorem, pro Negotio prædicti Ducis *Saxonie*. Cum
 vero Rex à prædictis Nuntiis didicisset, tam Verbo
 quam Literis Domni Papæ & Imperatoris, quod omnes
 Petitiones suæ, quas eis per illos Nuntios suos de Ne-
 gotio Ducis fecerat, plenius exaudita, & ad optatum
 finem consecuta, essent; gavisus est gaudio magno. Et
 statim misit pro *Alienor Regina* sua, et pro Duce &
 Ducissa, qui moram faciebant apud *Windsobere*. Qui-
 bus indicavit omnia, quæ audierat de Nuntiis suis, qui
 redierant à Curia Domni Papæ & Domini Imperato-
 ris; et sic plurimum lætificavit Ipsum Ducem & Du-
 cissam. Et, per Consilium eorum, remisit statim quos-
 dam de familiaribus suis ad Domnum Papam & ad Im-

pe-

peratorem, solvens eis grates super Misericordia, quam fecerunt cum Duce & Ducissa.

Interim, *Philippus*, Rex *Francia* & *Philippus* Comes *Flandria* jam sæpius, per Consilium amicorum, plures dies Colloquii inter eos ceperant, de Pace vel Treugis inter eos faciendis: sed in nullo potuit inter eos convenire; sed frequenter miserunt Nuntios suos ad Regem *Anglia*, postulantes, ut ad eos veniret, Pacem vel Treugas inter eos factururus. Ad quorum Instantiam, Dominus Rex misit in *Normanniam*, ut eorum Colloquiis interessent, *Walterum de Constantiis* Episcopum *Lincolnia*, *Johannem* Episcopum *Portuicensis*, *Godefridum de Lucy* Archidiaconum de *Richemund*. Et dedit *Waltero*, *Lincolntensi* Episcopo, Licentiam remanendi in *Normannia* ad Archiepiscopatum *Rotomagi*, ad quem Ipse Electus fuerat: quia Summus Pontifex jam eum absolverat à Cura Pastoralis *Lincolntensis* Ecclesiæ; et ratam habens Electionem suam, confirmavit ei Archiepiscopatum *Rotomagensis*, et Pallium ei misit. Sed antequam prædicti Nuntii Regis in *Franciam* venissent, Rex *Francia* & Comes *Flandria* Treugas inter se ceperant, usque *Nativitatem Sancti Johannis Baptista* proximò ^a venturum.

Interim, Dominus Rex *Anglia* ^b usque *Notingham*, volens inde procedere usque ad *Eboracum*; sed non est profectus, quia nuntiatum est ei, quod *Heraclius* Patriarcha Urbis *Ierosolyma* et Summus Magister Hospitalium *Jerusalem* venerant in *Angliam*. De quorum adventu Dominus Rex plurimum gaudens, Iter ad obvian- dum eis cum festinatione arripuit: et Ipsi obviaverunt

^a Sic *Apogr. W.* Forte, venturam. ^b Subintellige, venit.

* B.2. fol.
112, b.

sibi in Villa, quæ dicitur *Radinges*. Qui statim ad Pedes Regis provolutus, * cum Fletu magno Verba Salutationis ex parte Regis & universæ Terræ *Ierosolymitana* proferebat; et post Salutationem, statim subjunxit, *Domine mi Rex, Dominus noster Ihesus Cristus Te vocat, et Glamor populi Dei Te invitat ad Defensionem Terra Ierosolymitana. Et ecce Claves Regni, quas Rex & Principes Terra illius Tibi per me transmittunt; quia Tu solus es, in quâ, post Deum, fiduciam habent, et Spem Salutis sua. Veni ergo, Domine, et noli tardare; et eripe Nos de manu inimicorum nostrorum, et à persequentibus nos. Quia Saladinus Princeps inimicorum Crucis Cristi, et universa Gens Paganorum, se jactant impudenter Terram Ierosolymitanam (quod avertat Dominus!) invasuros. Hiis dictis, Dominus Rex arripuit eum per manum & levavit, et dixit, Dominus noster Ihesus Cristus Potens Rex sit defensor plebis suæ, et avertat Iram Indignationis suæ à Plebe suâ, et nos erimus ejus Coadjutores in quantum poterimus, Illo adjuvante, cui est Honor et Gloria. Et post hæc Verba, recepit Rex Claves Regni *Jerusalem* de manu Patriarchæ, et Claves Sepulchri Domini, et Vexillum Regium; et paulò post, tradidit ea prædicto Patriarchæ custodienda, donec habuit Consilium inde cum Episcopis, et cum Primatibus Regni sui. Et statuta die Colloquii, scilicet Dominica prima Quadragesimæ, mandavit *Willelmo* Regi *Scotie*, et *David* Fratri suo, et Episcopis & Abbatibus, Comitibus & Baronibus Regni; quod, omni Occasione remotâ, essent apud *Lundoniâs* die statuto, ad providendum auxilium, quod facere vellent ad Defensionem Terræ *Ierosolymitana*. Nam *Lucius* Papa scripserat Domino Regi pro prædicta Terra, sicut in Litteris suis continetur.*

MCLXXXV.

Eodem anno, die *Circumcisionis*, morte sua obiit *Gilbertus*, filius *Fergus*, princeps *Galuuuulensium*, Inimicus Regis *Scotia* Domini sui; ejus Filium & Heredem *Dunnecanum* Dominus Rex *Anglia* in custodia *Hugonis de Morwic* tenuit Obsidem, super pactis inter illos contractis, de Pace servanda.

Statuta itaque die Concilii, convenerunt (secundum Regis Edictum) apud *Lundonias*, Dominus Rex, & Patriarcha, Episcopi & Abbates, Comites & Barones Regni. Et cum diu tractassent de Itinere *Ierosolymitane* Profectionis, tandem Placuit Regi & Consiliariis consulere inde *Philippum* Regem *Francia*.

Et sic finito Concilio, Dominus Rex venit usque *Windsoberes*, et Dominica *Media Quadragesima*, quæ Kalendis *Aprilis* evenit, honoravit *Johannem*, Filium suum, Armis Militaribus. Et statim misit eum in *Hyberniam*; et Eum inde Regem constituit.

in marg.
¶ Rex fecit
Johannem
filium
suum Mili-
tem, et con-
stituit eum
Regem *Hi-
bernica*.

Interim, quamplures de Baronibus & Militibus Regni Crucem ceperunt, de Manu Patriarchæ *Ierosolymam* profecturi.

In eodem Concilio, Dominus Rex reddidit *Willemo*, Regi *Scotia*, Comitatum de *Huntedona*; licet plures dicerent, se de jure esse propinquiore; multa & magna pro Recto habendo obtulissent Regi.

Hiis itaque peractis, Rex & Patriarcha, & *Hugo Dunelmensis* Episcopus, et Multi de Comitibus & Baronibus Regni venerunt usque *Doberam* ad transfretandum.

Terræ-motus magnus in *Anglia*.

Interim, Terræ-motus magnus auditus est fere per totam *Angliam*, qualis nunquam antea *in Terra illa

* B.2. fol.
113.

auditus est. Petræ enim scissæ sunt; et domus Lapidæ ceciderunt; et Ecclesia *Lincolniensis* Metropolitana, scissa est à summo usque deorsum. Contigit autem Terræ-motus ille in *Crastino Paschæ-floridi*, 17 *Kalendas Maii*. Et in crastino Terræ-motûs illius, transfretavit Rex & Patriarcha, et *Hugo Dunelmensis* Episcopus, et qui cum eis erant, inter *Doberam & Witsant*. Qui cum in *Normanniam* venissent, magnum congregavit Rex Exercitum, ad debellandum *Ricardum*, Filium suum, qui *Pictaviam* contra illum munierat, et *Gaufridum*, Fratrem suum, debellaverat, contra prohibitionem illius.

Interim, Dominus Rex, præcepit, quod Regina *Alienor*, et Dux *Saxonia* & Ducissa ad eum venissent in *Normanniam*: qui statim, post *Clausum-Pascha* transfretaverunt inter *Doberam & Witsant*. Qui cum ad Regem venissent; statim Rex præcipiendo mandavit *Ricardo*, Filio suo, quod redderet, sine dilatione, Reginae *Alienor*, Matri suæ, totam *Pictaviam* cum pertinentiis suis; quia Hereditas Illius erat. Et mandavit ei, quod, si Ipse, in aliquo, differret Mandatum suum perficere, pro certo sciret, quod Ipsa Regina, Mater sua, cum Exercitu magno devastare vacaret Terram suam. Audito itaque Patris sui Mandato, amicorum suorum saluberrimis adquevit Consiliis, et Arma Nequitia deponens, cum omni Mansuetudine ad Patrem suum rediit, et totam *Pictaviam*, cum Castellis & Munitionibus, reddidit Matri suæ. Et Ipse, sicut Filius mansuetus, remansit cum Patre suo.

De Solis Eclipsi, Kalendis *Maii*.

Interim, *Kalendis Maii*, ipso die Apostolorum *Philippi & Jacobi*, circa Meridiem, a visus est Eclypsis Solis

a Sic Apogr. W. Lege, visa.

per

MCLXXXV.

per totam *Angliam*; et parvo tempore interlapso, secuta sunt Tonitrua, cum fulgure & tempestate; et quamplures homines & animalia Ictu fulmineo percussa interierunt; et Domus multæ per diversa loca *Angliæ* combustæ sunt.

Interim, *Henricus* Rex & *Philippus* Rex *Francia*, solliciti de Negotio & Petitione prædicti Patriarchæ ^a *Ierosolomitana*, promiserunt, se Magnum Auxilium collaturos Terræ prædictæ, tam de Pecunia, quam de Homini-
bus. Sed hæc omnia Patriarcha parvipendebat, et Curia recessit, ad repatriandum festinans; multum quidem confusus, quod tam parum profecit in Itinere suo. Sperabat enim, quod esset reducturus secum, ad Defensionem Terræ, prædictum Regem *Angliæ*, vel aliquem de Filiis suis.

Hiis ita peractis in *Normannia*, *Baldewinus*, Electus *Cantuariensis* Ecclesiæ, Pallium recepit à Papa *Lucio* per Nuntios suos, quos ad eum miserat; et cum Summo Honore ductus est ad Sedem *Cantuariensis* Ecclesiæ. Et paulò post, per Consensum Regis, consecravit *Gillebertum de Glanvilla* in Episcopum *Rosensem*.

Quomodo *Johannes* applicuit in *Hyberniam* cum Exercitu.

Interim, *Johannes*, filius Regis, applicuit in *Hyberniam* cum copiosa Equitum Peditumque Multitudine. Quem *Johannes Cumyn Divelinenfis* Archiepiscopus, et ceteri qui in Terra illa ex parte Regis *Angliæ* venerant, cum gaudio susceperunt, et Fidelitates ei fecerunt.

^a Sic. L. Ierosolomitani.

* B.2. fol.
113, b.

Sed Ipse *Johannes* parum ibi profecit, quia, pro defectu Indigenarum, qui cum eo tenere debebant; et, pro eo, quod Stipendia militibus & Solidariis suis dare noluit, fere amisit * totum Exercitum suum in pluribus Conflictibus, quos sui fecerunt contra *Hybarnienses*. Maxima namque pars Equitum & Peditum, qui cum eo venerant, ab eo recesserunt, et ad *Hibernenses*, contra eum pugnatueros, perrexerunt. Et sic prædictus *Johannes*, Filius Regis, ad Opus suum omnia retinere cupiens; pro defectu Auxilii Terram *Hybarnia* relinquens, in *Angliam* rediit.

Eodem anno obiit Papa *Lucius*, circa festum Sancti *Nicholai*. Cui successit *Urbanus* Papa Tertius. Quo audito, Rex *Anglia* misit Nuntios suos ad *Urbanum* Papam, et multa ab eo impetravit, quibus Papa *Lucius* fortiter resistebat. Quorum hoc fuit Unum, quod impetravit ab eo, quod Unus (quem vellet) Coronaretur de Filiis suis, et in Regem Ungeretur, de Regno *Hibernia*: et Confirmationem, et Coronam Auro contextam, inde accipere meruit.

Interim *Rollandus*, filius *Utrédi*, filii *Fergus*, statim post obitum *Gilleberti*, Fratris Patris sui (collecta sibi in Auxilium copiosa Equitum Peditumque Multitudine) invasit Terram prædicti *Gilleberti*; et interfectis universis, qui sibi resistere volebant, totam Terram illam sibi subjugavit: nec non et omnes potentiores & ditiores totius *Galwaia* interfecit; et Terras eorum occupavit; et in eis Castella & Munitiones quamplures fecit, firmans Regnum suum.

Interim, Summus Pontifex, Notitiam sui volens ad omnes Sanctæ Matris Ecclesiæ Filios pervenire, eis in hac forma scripsit.

Epi-

fere abraſa eſt hæc vox

Epistoła Urbani Papæ Tertii.

“Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei, Venera-
 “bilibus Fratribus, Archiepiscopis, Episcopis, et dile-
 “ctis Filiis, Abbatibus, Prioribus, et ceteris Ecclesia-
 “rum Prælatiſ, ad quos Literæ iſtæ pervenerint, Salu-
 “tem & Apoſtolicam Benedictionem! Cœleſtis alti-
 “tudo Conſilii, firmam retinens in ſua diſpoſitione
 “Cenſuram, Sacro-Sanctam Romanam Eccleſiam, ad
 “cujus Regimen ſumus, licet inſufficientes, aſſumpti,
 “ſuper Petram Fidei ſolidatæ fundavit, illud ei tri-
 “buens in Apoſtolicæ Confeſſionis fortitudine firma-
 “mentum, cui nec procella Turbinis, nec prævalere
 “poſſit Spiritus Tempeſtatis. Unde ipſa Uni-verſalis
 “Mater Eccleſia, uſque ad Conſummationem ſeculi
 “manentem ſecum retinens Salvatorem, ita, juxta Can-
 “ticum Salomonis, ^aquam dilexit, amplectitur, ut pro
 “nulla rerum varietate, vel temporum, ab unitate ſuæ
 “Fidei vel Pietatis propoſito ſeparetur. Licet enim
 “vel crebra decedentium mutatione Paſtorum, in va-
 “ria Discrimina frequenter inciderit, vel per mundanæ
 “Malignitatis incurſum, Perſecutiones ^{innumeras?} injurias per-
 “tulit & labores; nunquam tamen eam gratia divi-
 “na deferuit, quo minus Robur ejus in qualibet tem-
 “ptatione proficeret, et inde obtineret Spei ſuæ gau-
 “dium, unde ſuſceperat Fidei Firmamentum. Sic igitur,
 “ante paucos hoſ dies faciente cum ea Domino Si-

^a Quem Hoved. p.630. ^b Innumeras certe in Hoved.

“gnum

"gnum in bonum, quamvis ipsam de transitu pii Patris
 "Lucii non modicus dolor tristitiâque turbaverit; sta-
 "tum tamen ejus in Unitate Spiritus & Vinculo Pacis
 "Divina Providentia consummavit, ut post ^{vespertinos} a vespertinos
 "fletus, lætitia matutina succederet. Et ipsa, velut
 "Columba pulcherrima, suis lætificata gemitibus, sine
 "ruga prorsus & macula, Candoris sui pulcritudinem
 "retineret. Defuncto itaque piæ Recordationis * Pa-
 "tre & Domno nostro Papa Lucio, et Corpore ejus ho-
 "norifice tumulato; habitus est à Fratribus de Succes-
 "soribus Electione Tractatus. In quo, tanta fuit Unitas
 "omnium, tantaque ad invicem Concordia Singulo-
 "rum; ut ille intelligatur operatus in eis, in cujus ^b ma-
 "nus sunt corda omnium; et per quem adunatur di-
 "versitas animorum. Ceterum, cum plures essent in
 "Ecclesia Dei Viri Venerabiles & Prudentes, in quos
 "eorum vota concurrere consultius, ut credimus, &
 "dignius potuissent, ad Insufficienciam nostram oculos
 "intenderunt. Et factum est, sicut Domino placuit, ut
 "Nos (quibus ad Dignitatis tantæ fastigium nec vires
 "nec merita suffragantur) in Patrem sibi elegerunt &
 "Pastorem. Nos autem (licet conscii Nobis propriæ
 "Infirmitatis essemus; ita ut ^c crederimus eorum pro-
 "posito non immeritò resistendum: ne tamen, ex di-
 "latione Negotii vel pertinacia reluctandi, aliquod in
 "Ecclesia proveniret) consensimus, licet inviti, injun-
 "cti Oneris subire laborem. Ab eo sperantes dirigi

* B.2. fol.
 114.

a Et quidem vespertinos in Hov. b Sic Apogr. W. Forte, manibus. At manu Hoved. c Sic Apogr. W. Crederemus Hoved.

MCLXXXV.

“gressus nostros, qui Beato *Petro*, in fluctibus navigan-
 “ti, et fiduciam præstitit, ut in mare descenderet, et
 “potenter occurrit, ut dubitans non periret. Nunc
 “igitur in eo loco constituti, in quo valde indigemus
 “omnium Fidelium Suffragiis adjuvari; ad Vos, tan-
 “quam ad speciales Ecclesiæ *Romana* Filios, cum fidu-
 “cia & securitate recurrimus. “Nosque benedictio-
 “nis Apostolicæ prævenientes alloquio, Literis fami-
 “liaribus ammonemus, rogamus attentius, et exhor-
 “tamur in Domino, quatinus, transitum supradicti Pa-
 “tris & Domni nostri devotis Orationum suffragiis
 “prosequentes, Fidem & Devotionem, quæ Nobis pro
 “Reverentia Beatorum *Petri & Pauli* Apostolorum &
 “Apostolicæ Sedis communiter debetur ab omnibus,
 “Vos specialiter impendatis: Ita, quod ex hoc et à
 “Deo præmium consequi, et majorem semper gratiam
 “valeatis in Oculis nostris et totius Ecclesiæ promere-
 “ri. Datum *Verona*, secundo Idus ^{Junii?} *Januarii*.”

Eodem vero anno, pauld ante Festum Sancti *Petri ad Vincula*, cum supradictus Patriarcha *Ierosolymitanus* redisset, et parum auxilii ad Defensionem Terræ secum reportasset; quidam Frater *Templi*, Genere & Natione *Anglicus*, *Robertus de Sancto-Albano*, Domum suam reliquit, et profectus est ad *Saladinum* Regem ^b *Saracenorum*; promisit ei se traditurum illam Terram *Ierosolymitanam*, et Civitatem *Jerusalem*. Et *Saladinus*, accepta ab eo Securitate perficiendi, quæ promiserat, dedit prædicto *Roberto* * neptem suam, Filiam Sororis suæ, in Uxorem; et statuit eum Senescallum super omnes

* B. 2. fol.
114. b.

a Vosque *Hov.* b *Babylonæ*, et promisit *Hov. p. 631.*
 Vol. II. LII re-

regiones suas, ut per ipsum omnia fiant; et ut ipse fecundus in Regno habeatur. Itaque præfatus *Robertus* assumpsit secum magnum Exercitum, et veniens in Terram *Ierosolymitanam*, ipse cum tertia parte Exercitus sui venit ante portas *Ierusalem*; et duas partes Exercitus sui dimisit in loco, qui dicitur *Planities Sancti Georgii*. Prædictus igitur Exercitus *Saracenorum*, per universam Provinciam, nullo resistente, divisus, omnia destruxit. Destructa est igitur omnis Terra à *Munraes* usque *Neapolim*; et *Ferico* ^a de" destructa est, et Civitas *Sebastia*; et ^b Civitates destructæ sunt, quarum una dicebatur *la Gelina major*, et altera *la Gelina minor*.

Interim, dum supradicti duo Exercitus hiis execrabilibus exercendis, et *Robertus* Dux eorum ante portas *Ierusalem* esset; paucitas illa hominum, quæ in Civitate *Ierusalem* fuerat, in Domino confidens; per Poster-nas Civitatis progrediens, et Lignum Crucis pro Vexillo sibi præferens, in Virtute Domini percussit *Robertum de Sancto-Albano* et Exercitum suum ex improviso; et ipsi in fugam conversi sunt, et *Ierosolymitani* secuti sunt eos in ore gladii, et multos interfecerunt. Sed postmodum, cum *Saladinus* iterum in Terra *Ierosolymitana* cum Exercitu venire proposuisset; *Templarii* & *Hospitalarii*, cum ceteris Ducibus Terræ, dederunt *Saladino* sexaginta milia *Baysanz*, pro Treugis habendis ab illo tempore usque ad *Octavas Pasce* proximo venturæ.

Interim, *Wilhelmus*, filius *Willemi de Marchis de Mun-ferauud*, Comes de *Japhes*, qui in Uxorem *Sibillam*, filiam Regis *Baldewini* & Sororem Regis *Amaurici*, ob-

^a Sic *Ap. W.* Sed de forte delend. ^b F. Civitates aliæ nonnullæ destructæ &c. Vide *Hoved. p. 631.* ^c Subintellige, duxerat vel acceperat.

MCLXXXV.

iii. Post ejus autem obitum prædictus Rex recepit Sororem suam in Domo sua custodiendam cum Matre sua. Erat autem prænominatus Rex Leprosus, & inde minus aptus ad plebis suæ defensionem. Sed tamen, in tempore suo, multa operatus est Dominus pro plebe sua. Quia † *nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat, qui custodiat eam.* Præterea, prædictus Rex Leprosus multos habebat secum Milites; inter quos erat quidam Miles, nomine *Gwido de Lezinan*, Frater *Gaufridi de Lezinan*, qui *Patricium*, Comitem *Salesbiriensem* (tempore hostilitatis, quæ erat inter Regem *Anglia* & suos in *Pictavia*) occiderat. Erat quidem prædictus *Gwido* decorus facie & Probus in Armis, & inter Familiares Regis ceteris familiarior habebatur. Videns igitur Comitissa de *Japhes*, Soror Regis, quod *Gwido* iste decorus esset, eum adoptavit in maritum. Sed non audens ostendere Regi Fratri suo voluntatem suam, amavit eum occulte, et Ipse dormivit cum Illa. Quo comperto, voluit eum Rex lapidare; sed post multos Cruciatu, prece & consilio Templariorum et ceterorum Sapientium, utrique Vitam donavit. Et quia Ipse propinquiorem non habebat Heredem quam illam Sororem suam; permisit ei in Maritum recipere prædictum *Gwidonem*. Et dedit eis Comitatum de *Japhes*, sub tali Conditione, quod Filius, quem Ipsa de priori marito suo, Comite de *Japhes*, ei succederet in Regno, * quod ita factum est. Et paulo post obiit *Bald-^{* B.2. fol. 115.}*uinus Junior, Rex *Jerusalem*; et Filius Sororis suæ successit in Regnum.

^a *Deest pepererat, vel quid simile.*

MCLXXXVI.

Anno 1186, *Henricus*, Rex *Anglia*, Moram faciens in *Normannia*, tenuit Festum Solempne Die *Nativitatis Dominica* (quæ quarta feriâ evenit) apud *Dampnisfrontem*. Quo peracto, appropinquante etiam *Quadragesimali* tempore; Ipse & *Philippus* Rex *Francia* Fœdus Dilectionis, & Pacem inter Eos servandam, Fide & Sacramentis confirmaverunt apud *Gisforcium*. Juravit ibi Rex *Anglia*, quod singulis annis daret (quam diu vixerit) *Margareta*, Sorori prædicti Regis *Francia*, quæ fuerat Uxor *Henrici* Junioris Regis *Anglia*, duo millia Librarum et septingentas Libras *Andegavensis* Monetæ, *Parisius* recepturas, pro Dote suâ, quam Rex Junior Maritus suus ei in Dotem dederat. Juravit etiam prædictus Rex *Anglia*, quod *Ricardus* Filius suus in Uxorem acciperet Sororem prænominati Regis *Francia*, quam Ipse in Custodia acceperat ad Opus prædicti *Ricardi*, tempore *Lodowici* Regis, Patris Puellæ. *Philippus* autem, Rex *Francia*, juravit, quod de cetero quæstionem non faceret adversus Regem *Anglia*, nec adversus *Ricardum* Filium suum, nec adversus Heredes suos, de *Gisfortio*, et de ceteris Terris, quas *Lodowicus* Pater suus, et Ipse calumpniati fuerant adversus ipsos. Itaque Pace inter eos facta, et ab invicem Fide & Sacramentis confirmata; uterque in Patriam suam reversus est.

Rex vero *Anglia* in *Angliam* transfretare cupiens, dedit *Hugoni*, *Dunelmensi* Episcopo, Licentiam transfretandi in *Angliam*. Urgebat enim dies sollemnis *Pasce*, nec erat aliquis Episcopus, qui Officium Episcopale faceret in Archiepiscopatu *Eboracensi*, nec in Episcopatu *Dunelmensi*. Vacabant namque tunc temporis plures Epi-

MCLXXXVI.

Episcopatus in *Anglia*; scilicet, Archiepiscopatus *Eboracensis*, et Episcopatus *Lincolniensis*, et *Cestrensis*, *Salisburyensis*, *Herefordensis*, *Wintoni* *Alectornensis*, *Exoniensis*, et *Cardiliensis* qui jam fere triginta annos vacaverat. Transfretavit igitur prædictus *Hugo* Episcopus, et applicuit ad *Doberam*; et ante Dominicam in *Ramis Palmarum*, venit *Danelmum*.

Rex vero *Anglia* cupiens venire in *Angliam*, Terras & Castella sua tradidit Custodienda Fidelibus suis, de quorum Fidelitate plurimum confidebat. Tradidit etiam *Ricardo*, Filio suo, infinitam pecuniam, præcipiens ei, ut Hostes suos subjugaret sibi. Qui statim profectus, copiosam Militum, Peditumque Multitudinem collegit; et Terram Comitum de *Sancto-Agidio* cum manu hostili intravit, et eam quam plurimum devastavit; et maximam ipsius partem sibi subjugavit.

Interim, Pater suus, volens in *Angliam* transfretare, venit usque *Barbesfluctum*; et ibi Navem ascendens, applicuit apud *Suthamptoniam*, quinto Kalendas Maii. Et adduxit secum *Alienor* Reginam, et *Matildem* Neptem suam, Filiam scilicet *Henrici* Ducis *Saxoniae*.

Statimque postquam Rex in *Angliam* applicuerat, volens Concilium celebrare de Pastoribus Eligendis, et constituendis in Metropolitanis Ecclesiis *Angliae*, quæ (ut supra dictum est) vacabant.

Quomodo Electus est Domnus *Hugo* *Lincolniensis* Episcopus.

Statim post Ascensionem Domini, fecit *Baldewinum* *Cantuariensem* Archiepiscopum et Suffraganeos ejus

* B.2. fol.
115, b.

con-

MCLXXXVI.

convenire apud *Drenfordiam*; et fecit ibi *Hugonem*, Priorem de *a Cartusia*, quæ est in Episcopatu *Batonienfi*, ^belegi in Episcopatum *Lincolntensem*; licet Clerici *Lincolntensis* Ecclesiæ, ad quos Electio illa plurimum spectabat, diu Electioni ejus contradicerent. Præfati enim Clerici, sperantes voluntati Regis satisfacere, Elegerunt *Ricardum* Thesaurarium Regis, Decanum *Lincolntensis* Ecclesiæ. Elegerunt et *Godefridum de Luci* Clericum & Familiarem Regis, Canonicum *Lincolntensis* Ecclesiæ. Elegerunt etiam *Herbertum* Archidiaconum *Cantuariensem*, Clericum & Familiarem Regis, et Canonicum *Lincolntensis* Ecclesiæ. Elegerunt itaque hos tres viros siquidem probatæ Vitæ et honestæ Conversationis, ut Rex saltem aliquem illorum reciperet. Rex autem Electioni, de illis factæ, consentire noluit. Respondens, illos satis Divites esse, et se de cetero nunquam daturum Episcopatum alicui pro Amore, vel Consanguinitate, vel Consilio, vel Prece, vel Pretio; sed Illis, quos Elegerit sibi Dominus. Itaque præfati Clerici *Lincolntensis* Ecclesiæ, fraudati à Desiderio suo, tandem consensum præbuerunt Voluntati Regis.

Clerici vero *Eroniensis* Ecclesiæ Elegerunt sibi in Episcopum *Godefridum de Luci*; sed Ipse Episcopatum illum refutavit, quia non videbatur ei posse sufficere ad Expensas suas. Clerici autem *Herefordensis* Ecclesiæ Elegerunt *Willelmum de Ver*, Clericum & Familiarem Domini Regis.

Interim *Bela*, Rex *Ungariæ*, misit Nuntios suos ^c*Angliæ*, et petiit ab Eo *Matildam*, Filiam Ducis *Saxonie*,

a Prioratum intelligit Carthusiensem apud Witham in agro Somersettensi. b Sic. c Sic Apogr. W. F. Regi Angliæ.

MCLXXXVI.

Neptem suam, sibi dari in Uxorem. * Et Dominus Rex *Anglia* (ut mos suus erat) prædictis Nuntiis Regis *Hungaria* responsum dare differret de die in diem: Ipse Rex *Hungaria* misit Nuntios suos ad *Philippum*, Regem *Francia*, et petiit ab eo, sibi dari *Margaretam*, sororem suam, quæ extiterat Regina *Anglia*. Cujus petitioni *Philippus*, Rex *Francia*, facilem præbebat assensum. Et *Margaretam*, Sororem suam, in Uxorem misit Regi *Hungaria*.

De Gwerra inter *Ricardum* Comitem, et Comitem de *Sancto-Ægidio*.

Interim, Comes de *Sancto-Ægidio*, non valens resistere in Bello Comiti *Ricardo*, fugit de loco ad locum, & Nuntios suos misit frequenter ad *Philippum*, Regem *Francia*, Dominum suum, petens ab eo succursum; sed ab eo impetrare non potuit. Noluit enim quicquam molestiæ inferre Regi *Anglia*, nec Filiis suis.

Dum autem hæc fierent, *Willelmus* Rex *Scotia* & *David* Frater ejus, per mandatum Regis ad Curiam suam venerunt, adducentes secum *Jocelinum* Episcopum *Glasguensem*, et Abbatem *Arnaldum* de *Mailros*, et Comites & Barones de Regno *Scotia*: quos Dominus Rex honorifice suscepit, et eos aliquot diebus circa se tenuit, satisque humanum ac familiarem se Illis exhibuit, ut hujuscemodi re animos eorum in suos conatus erigeret. Siquidem tandem alloquutus est ipsum Regem *Scotia* in his Verbis, *Multis Prædecessorum tuorum meritis exigentibus, et maxime Consanguinitatis proximitate impel* lente,* * B.2. fol. 116.

a F. Et cum Dominus.

MCLXXXVI.

cogit me pietatis affectus te in ampliorem gratiam dilectionis recipere. Inde est, quod jam dudum collocuti sumus de Nepte mea, *Filia Ducis Saxonæ*, tibi (si fieri posset) maritanda. Et quia id fieri *Cristianæ Legis Institutio*, propter Consanguinitatis proximitatem, non permittit; tibi dabo in Uxorem quandam Consanguineam meam, scilicet *Ermeniardem, Filiam Ricardi Vice-comitis de Bello-monte, Nepotis dilectissimi Domini & Avi mei Henrici Regis Angliæ*, cum plenitudine Dilectionis mea et Familiaritate. Quibus Domini Regis monitis, *Wilhelmus, Rex Scotia*, habito cum Familiaribus suis Consilio, tandem adquevit. Sicque data est hinc inde, super pactis illis Securitate servandis; Dominus Rex *Angliæ* misit Nuntios suos propter prædictam Consanguineam suam. Et post paucos dies, accepta à supradictis Comitibus & Baronibus *Scotia* securitate de Fide sibi servanda, et acceptis ab eis Obsidibus, misit eos in Patriam suam, et præcepit eis, ut debellarent ^b *Rorandum, filium Ufredi*; nisi ad Curiam

contra?

suam venire vellet, et Juri stare super hoc, quod, prohibitionem Illius & Justiciariorum suorum, Terram *Gilleberti filii Fergii*, et aliorum Baronum *Galueya*, cum hostili manu intraverat, et sibi subjugatam occupaverat, vel obtinuerat. Cumque præfatus *Rolandus* hæc audisset, collecta Equitum Peditumque multitudine copiosa, introitus *Galueya* et Vias ejus, quantum potuit, impedivit, semitruncatis & cæsis Arboribus positis fecus vias. Nec mora, *Henricus, Rex Angliæ*, magnum congregavit Exercitum de universis provinciis *Angliæ*; et veniens usque *Karleolum*, misit inde *Wilhelmum Re-*

^a Sic Apogr. W. Sed est forsitan delend. ^b Vel Rolandum.
gem

gem *Scotia* & *David* Fratrem suum, ut *Rolandum* ad eum ducerent.

De Pace & Securitate facta inter Regem *Anglia*, et Regem et Regnum *Scotia*, & *Rolandum Saluere*.

Sed Ipse cum illuc venire noluit; misit iterum pro illo eosdem Nuntios, et cum illis *Hugonem Dunelmensem* Episcopum, et *Ranulfum de Glanvilla* Justiciarium. Qui datis prædicto *Rorando* Obsidibus, & Securitate ei facta, de Salvo Conductu Fundi & Redeundi eum duxerunt ad Regem, usque *Harleolum*. Qui Pacem fecit cum Domino Rege, in hunc modum. scilicet, Quod Terra, quæ fuit *Uæredi* filii *Fergis* Patris sui, sibi quieta remaneret, sicut eam habuit die qua fuit Vivus et Mortuus. Et de Terra, quæ fuit *Gilleberti* filii *Fergis* patrui sui, quam *Duncanus* Filius præfati *Gilleberti* calumniatus est adversus eum; staret Recto in Curia Domini Regis *Anglia* ad Summonitionem suam. Et super his patris servandis, juravit *Rolandus*, et tres Filios suos Obsides dedit. Juravit etiam Fidelitatem Regi *Anglia*, et Heredibus suis, per præceptum Regis *Scotia*, contra omnes Homines. Juravit etiam *Wilhelmus* Rex *Scotia* & *David* Frater ejus, et omnes Comites & Barones *Scotia*, quod si *Rolandus* à prædicta Conventionione, et à Rege *Anglia* resiliret, Ipsi cum Rege *Anglia* fideliter tenebunt ad confundendum ipsum *Rolandum*, donec inde satisfaceret Domino Regi *Anglia*. *Jocelinus* autem, Episcopus *Glasguensis*, promisit in Verbo Veritatis coram

* B.2. fol.
116, b.

omnibus, et Sanctorum Reliquiis, quod nisi *Rolandus* prædictam Conventionem inconcussam servaverit, * Ipse in eum, & in Terram suam, sententiam Excommunicationis promulgaret.

De Electione Episcopi *Karleonensis*.

Hiis itaque pacificatis, Dominus Rex *Anglia*, ad petitionem Canonorum Regularium Metropolitanæ Ecclesiæ *Sancta Maria de Karleolo*, concessit eis Liberam Electionem de Episcopo sibi Eligendo. Qui communi Fratrum assensu, divina etiam inspirante gratia, Elegerunt sibi in Antistitem *Palinum de Ledis*, Magistrum Hospitalis *Sancti Leonardi Eboraci*, quod plurimum Domino Regi, & universis ad Episcopatum pertinentibus, placuit: noverat enim eum Virum honestum, prudentem, & circumspectum. In hujus Electione, non solum Civitas illa plaudebat, sed etiam tota Provincia jam fere viginti-novem annis desolata, et ab Episcopali Consolatione destituta. Vacaverat enim Sedes illa *Karleonensis* Ecclesiæ à decessu *Adelwaldi*, ejusdem Civitatis primi Episcopi, quem *Henricus* Rex, avus Domini Regis *Henrici*, in ea primus constituit. Obiit autem prædictus *Adelwaldus* Anno 1157, in Crastino *Ascensionis Domini*, qui erat Annus Regni Regis *Henrici* Secundi quintus.

De morte *Hugonis de Laschi* in *Hibernia*.

Interim, nuntiatum est Regi, quod quidam *Hybernensis* amputavit Caput *Hugonis de Laschi*; De cujus nece Dominus Rex plurimum gavissus est; quia ipse *Hugo*

a Potius, tertius.

in

MCLXXXVI.

in multis agebat in *Hibernia*, contra voluntatem & præceptum Regis. Hiis ita gestis, Rex misit *Johannem*, Filium suum ad transfretandum in *Hiberniam*, ad faciendam Terram & Castella *Hugonis* in Manu sua.

De Morte *Gaufridi*, Comitis *Britannia*, Filii Regis.

Dum autem hæc fierent, et præfatus *Johannes* jam ad mare venisset, nuntiatum est Regi à transmarinis partibus, quod *Gaufridus* *Britannia*, Filius suus, dum in execrabilibus Nundinis, quas Torneamentum vocant, se huc & illuc frequenter agitaret, Milites, ex diverso venientes, Lanceis suis Illum & Equum in quo sedebat, humi projecerunt. Qui, cum se eis nullatenus reddere voluisset, Pedibus Equorum conculcatus, et prædictorum Militum duris ictibus ita quassatus est; quod, in brevi, vitam finivit. Quidam autem dicebant, quod Ipse *Gaufridus* ad Regem *Francia* profectus erat, et Obsides ei dare volebat de *Britannia*; et quod Ipse valde superbe locutus erat, se vastaturum *Normanniam*. Ut autem finivit hunc sermonem, apprehendit eum dolor dirus Viscerum, & amara Interiorum tormenta: Et qui paulo ante Sydera contingere videbatur, obitu miserabili functus est. Quod cum Regi nuntiatum esset, revocavit *Johannem* Filium, qui ad huc expectabat Ventum Itineri suo prosperum, ad transfretandum in *Hiberniam*.

Interim, venerunt in *Angliam*, *Ricardus* Vice-comes de *Bellomonte*, et Uxor sua, adducentes secum Filiam

^a F. Comes *Britanniæ*.

• B.2. fol.
117.

suam, quam Rex promiserat *Wilkelmo*, Regi *Scotia*, maritandam. Cum vero illorum adventus constaret Domino Regi, honorifice, et sicut Regiam decet Excellentiam, eos recepit. Et post paucos dies, fecit Rex convenire apud *Wobestoc*, *Baldewinum Cantuariensem* Archiepiscopum; et *Johannem Norwicensem* et *Gaufriadum Eliensem*, et *Reginaldum Battoniensem* * Episcopum, et quam plures, tam Comites quam Barones, Regni *Anglia*. Venerunt etiam illuc, *Wilhelmus* Rex *Scotia*, & *David* Frater suus, & *Jocelinus Glasguensis* Episcopus, et nonnulli Comites & Barones de Regno *Scotia*. Quibus congregatis, venit Dominus Rex, et dedit præfato Regi *Scotia* prædictam Puellam in Uxorem. Quam Ipse suscipiens, Sacri Lege Matrimonii & matitali foedere sibi copulavit apud *Wobestoke* in Majori Capella Regis, Nonas Septembris, *Baldewino Cantuariensi* Archiepiscopo Missam celebrante, coadjuvantibus prædictis Episcopis. Rex vero *Scotia*, præsentem Domino suo Rege *Anglia*, et prædictis Episcopis, et Comitibus, & Baronibus, & Clero, & Populo, dedit in Dotarium prædictæ Puellæ Castellum, ^a quæ dicitur *Puellarum*, quod Rex *Anglia* illa Conditione reddidit, et Centum Marcas Reddituum, et Quadraginta Milites feudatos. Missa igitur celebrata, et omnibus rite peractis, Rex *Anglia* ad aliud Hospitium se transtulit, et Pallatium suum Regi *Scotia* & Uxori suæ tradidit, ad Nuptias suas ibi celebrandas: Rex vero *Anglia* omnia ibi necessaria ministravit. Celebratis igitur Nuptiis per quatuor dies, Dominus Rex *Anglia* & Rex *Scotia* cum eo

^a Sic Ap. W. Lege, quod.

MCLXXXVI.

perréxerunt usque *Merlebergam*. Rex vero *Scotia* tradidit Uxorem suam *Jocelino* Episcopo *Glasguensi*, et Comitibus, & Baronibus suis, ad ducendum in patriam suam.

De Regis Concilio apud *Merlebergam*.

Rex vero *Anglia*, congregata Clericorum & Laicorum copiosa Multitudine in Villa, quæ dicitur *Merleberga*, Concilium ibi celebravit, 18 Kalendas *Octobris*, Festo Exaltationis Sanctæ Crucis, de Eligendo Archiepiscopo ad Ecclesiam *Eboracensem*, et ad Eligendos Episcopos ad Ecclesiam *Salisburyensem* & *Exoniensem*. Cui Concilio interfuerunt *Baldewinus Cantuariensis* Archiepiscopus, et *Johannes Norwicensis*, *Gaufridus Eliensis*, *Henricus Baiocensis*, *Hugo Dunelmensis*, *Willelmus Wigornensis*, *Hugo* Prior Domus Ordinis *Cartusie* Electus *Lincolniensis*. Et fere omnes Canonici Ecclesiæ *Eboracensis*, qui aderant, Elegerunt Quinque, quorum Nomina sunt hæc, *Hubertus Walteri Eboracensis* Ecclesiæ Decanus, et *Hamund* ejusdem Ecclesiæ Præcentor, et Magister *Laurentius* Archidiaconus *Bedesfordie*, et *Bernardus* Prior de *Novo-Burgo*, et Magister *Rogerus Harundel*: sed Rex omnes illos refutavit. Clericorum vero *Salisburyensis* Ecclesiæ Pars major, Elegerunt sibi in Episcopum *Herbertum*, *Cantuariæ* Archidiaconum; et Dominus Rex Assensum præbuit illis. Sed pars altera Clericorum contra hanc Electionem appellaverunt ad *Romanum* Pontificem, dicentes, Illum non esse dignum Episcopatu, quia de Concubina natus est, et sic ^a impe-

^a F. impedita vel impeditus.

ditum est. Sed in illo Concilio Dominus Rex dedit Episcopatum *Exoniensem* Johanni Subdecano *Salesburiensis* Ecclesiæ, ad petitionem Clericorum *Exoniensis* Ecclesiæ.

Hiis ita gestis, *Baldewinus*, *Cantuariensis* Archiepiscopus, *Lundonia* profectus, Consecravit *Hugonem* *Lincolniensem* Episcopum, et *Willelmum Wigornensem* Episcopum, apud *Westmonasterium*, in Capella Infirmorum, festo Sancti *Mathæi* Apostoli, Die Dominica, 11 Kalendas *Octobris*. Et post illam Consecrationem

* B.2. fol.
117.b.

* *Hugo*, *Lincolniensis* Episcopus, statim venire properavit ad Sedem suam Episcopalem: Et venit *Lincolniam* tertio Kalendas *Octobris*, feria secunda, festo Sancti *Michælis*, adducens secum *Gillebertum* *Rofensem* Episcopum, et *Herebertum* *Cantuaria* Archidiaconum, qui eum in Sedem suam misit Episcopalem. Ipse vero *Lincolniensis* Episcopus, à Clero & Populo cum sollempni Processione receptus, et ad Ecclesiam ductus, in eadem die Sancti *Michælis* divinum celebravit Officium; et, post celebrationem Missæ, concessit omnibus, qui in honore Dei & Veneratione illius illo die ad Sollemnitatem illam venerant, 13 dies de Relaxatione Pœnitentiæ sibi injectæ.

Interim, *Philippus*, Rex *Francia*, misit Nuntios suos in *Angliam* ad Dominum Regem; et petiit ab eo *Filiam Gaufridi*, Comitis *Britannia*, quam solam sibi heredem Ipse *Moriens* reliquit: a petiit, in Custodia, cum præfata puella, totam *Britanniam*, donec Puella tantæ esset ætatis, quod Virum habere possit. Cum autem Rex *Anglia* mandatum illud audisset, et quod præ-

a F. petiitque, in Custodia.

fa-

MCLXXXVI.

fatus Rex minas minis adderet; misit ad eum *Ranulfum de Glanvil*, Justiciarium suum. Qui (adhibitis sibi, ex mandato Regis, *Waltero Rotomagensi* Archiepiscopo, et *Willelmo de Mandevil* Comite de *Aubemarle*) prædictum Regem adiit: et in tantum Iram, quam adversus Regem *Anglia* in animo suo conceperat, mitigavit, quod Treugas dedit, & pacem tenere promisit usque ad Festum Sancti *Hilarii* proximo subsequens. Peracto itaque, præfati Nuntii transfretaverunt, & venerunt ad Regem in Villa, quæ dicitur *Kedinges*; ubi Rex, habito cum illis, et cum *Baldewino Cantuariensi* Archiepiscopo, cum magna Deliberatione Consilio, remisit ad Regem *Francia* prædictos *Rotomagensem* Archiepiscopum, et *Willelmum* Comitem; et cum eis *Robertum* Archidiaconum de *Spotinham*, ad animum Regis *Francia*, nunc asperis, nunc blandis, in melius provocandum; et, si fieri posset, ad supradictas Treugas prolongandas usque ad *Pascha*.

Hiis ita gestis, Rex *Anglia* profectus est de *Kedinges* usque ad Abbatiam de *Ambresbitria*; et ibidem, pridie Kalendas *Decembris*, festo Sancti *Andrea*, fecit introducere Sanctimoniales Ordinis *Fontis-Ewbraudi* in Nova *Ædificia*, quæ Ipse ibidem illis præparari fecit.

Interim, dum hæc agerentur, accidit in *Normannia* quoddam infortunium, quod plurimum Paci obfuit. Erat namque tunc temporis quidam Constabularius Ca-

stelli de *Elfortio*, nomine *Henricus de Ven*,^{eir?} Consanguineus *Willelmi de Mandevil*, Comitis de *Aubemarl*. Qui, dum quadam die iret spatiatum cum accipitribus suis,

a Subintellige, negotio.

et venisset in terra Regis *Francia*, ut sæpius facere consueverat, invenit inter *Trye* et *Gisfortium* operarios multos, firmantes Castellum quoddam novum, quod nunquam antea firmatum fuerat, in loco, qui dicitur *Vaus*, in quodam Alneto non longe à *Gisfortio*. Quod ipse prospiciens factum fuisse ad nocumentum Castellum de *Gisfortio*, interrogavit, cujus præcepto Castellum illud firmatum esset, in loco, ubi nunquam Castellum firmatum fuit? Cui responderunt, quod *Ricardus de Vaus*, Dominus illius fundi, Castellum illud faciebat per præceptum Regis *Francia*, Domini sui, nec illud facere desisteret, donec perficeretur. Ex hiis igitur alter* cantibus, verba litigiosa & nimis opprobriosa inter eos orta sunt; Et sic minas minis inculcantes, ab invicem separati sunt: prædictus vero Constabularius ad Castellum de *Gisfortio* rediit. Mane autem facto, præfatus Constabularius plures, quam ceteris diebus solebat, secum adduxit socios, sub Cappis loricated; et cum appropinquasset loco, ubi Castellum firmabatur, operarii, qui supra Muros erant, clamaverunt voce magna, dicentes, *Ecce, ecce, veniunt; parate vos ad prælium, et exite obviam eis*. Ad hanc igitur illorum Exhortationem, profilierunt de domo *Ricardi* duo filii ejus Milites, et cum eis Servientes cum lanceis, & gladiis, et fustibus, ad comprehendendum jam dictum Constabularium; et statim Insultum fecerunt in eum. Et cum ictus ictibus geminassent, Constabularius & sui, ad defensionem suam viriliter repugnantes, *Radulsum de Vaus*, Filium prædicti *Ricardi*, interfecerunt; et vulneraverunt multos de Servientibus eorum; ceteri verò fugerunt. Constabularius autem, jam Victoriâ potitus, et, quod male egisset,

* B.2. fol.
118.

MCLXXXVI.

set, sibi conscius, non ausus erat ad *Gisorcium* redire; sed, *Custodia Castellum de Gisorcio tradita Fidelibus Domini sui Regis Anglia*, ad *Ricardum Ducem Aquitannia* profectus est. Quod cum *Philippo*, Regi *Francia*, nuntiatum esset; doluit vehementer de Militis sui nece, et præcepit, quod omnes, qui invenirentur in Terra sua de Terra Regis *Anglia*, sive Clerici sive Laici, Ipsi et eorum catalla caperentur. Similiter, Ballivi Regis in *Normannia*, et in aliis Terris suis transmarinis, fecerunt de Hominibus Regis *Francia*, et de Catallis eorum ubique inveniri poterant in Terra Regis *Anglia*. Sed paulo post, per Consilium Fidelium suorum, Rex *Francia* fecit omnia reddi: et similiter, Ballivi Regis *Anglia* libere abire permisit homines Regis *Francia* cum Catallis suis.

Interim, rumor ille nefandus venit in *Angliam* ad aures Regis, qui plurimum sibi in futurum præcavere cupiens; misit *Ranulsum de Glanvil*, Justiciarium suum, ad *Resum* filium *Griffin*, et ad ceteros *Wallorum* Regulos, ad Pacem faciendam inter eos & *Herefordenses* & *Cestrenses* (qui paulo ante, in quodam Conflictu, multos de *Walensibus* interfecerant) et ad Servientes retinendos ad transfretandum cum Rege in *Normanniam*.

Interim, Clerici Domini Regis, quos Ipse ad *Urbanum* Papam miserat, conquerens sibi de Injuriis, quas *Savaricius* Archidiaconus de *Potingham* sibi fecerat, redierunt. Et peractis in Curia Romana Negotiis Domini Regis, Literas Summi Pontificis in hac Forma Regi tradiderunt.

Epistola Summi Pontificis ad Regem *Angliae*.Xpianissi-
mus• B.2. fol.
118, b.

“*Urbanus* Episcopus, Servus Servorum Dei, karissimo
 “filio *Henrico* Illustri Regi *Angliae*, Salutem et Aposto-
 “licam benedictionem! Cum Personam tuam, sicut
 “*Christianissimi* Regis et Magnifici Principis, cuius De-
 “votio circa *Romanam* Ecclesiam manifestis rerum indi-
 “ciis enituit, specialiter & præcipue karitatis brachiis
 “amplectamur, et petitiones tuas in omnibus, secundum
 “Deum, velimus admittere. Verum, ubi Vobis inno-
 “tuit, non ^a est Voluntatis vel propositi nostri quicquam
 “facere, * in quo Regia magnitudo gravari videatur:
 “Ex Literis tuæ Celsitudinis, et diligenti relatione
 “Nuntiorum tuorum collegimus, Sublimitati tuæ grave
 “nimis existere, quod *Savaricii* Archidiaconi mandave-
 “ramus Redditus colligi, et ei per venerabilem Fra-
 “trem nostrum *Baldewinum*, *Cantuariensem* Archiepi-
 “scopum, Apostolicæ Sedis Legatum, pro solvendis De-
 “bitis, quibus astrictus, assignari: volentes Magnificen-
 “tiæ tuæ in hac parte deferre, ad preces tuas, et ad
 “Instantiam Nuntiorum tuorum, eidem Archiepisco-
 “po dedimus in mandatum, ut redditus ipsos colligi
 “faciat, et penes se cum integritate reservet. Credi-
 “mus siquidem, et speramus in Domino, quod, ex mo-
 “derantia mandati nostri, ad aperienda ei viscera pie-
 “tatis, Regia Magnitudo debeat facilius inclinari; cum
 “nihil in Rege, vel in Principe, gloriosius quam suis
 “Subditis parcere, et eos, solo divinæ retributionis in-
 “tuitu, ad suam gratiam revocare.

a F. esse.

De-

Decreta Domni *Hugonis*, *Lincolniensis* Pon-
tificis.

Interim, *Hugo, Lincolnienſis* Episcopuſ, in Episcopatu ſuo commorans, populuſ, ſibi commiſſuſ, Converſatione ſua & paternæ Exhortationis Verbo ædificabat: et in Synodiſ ſuiſ præcepit, in Vi Obedientiæ, univerſo tam Clero quam Populo ſibi ſubdiſ, hæc Decreta inviolabiliter obſervare.

Præcepit, ne, pro Justitia exhibenda, vel acceleranda, detur vel accipiatur aliquid.

Ne à Vicariis pro Cantaria sua quicquam detur vel exigatur.

Ne Archidiaconi, vel Officiales eorum, Ecclesiam vel Ecclesiasticam personam, vel Aliquem alium suspendere, vel Excommunicare citra Ordinem Judicium præsumant.

Ne Laico, vel alicui, qui Sacerdos non fit, ⁱⁿ jungatur à Presbytero (loco Pœnitentiæ) Missarum Celebratio.

Quod Annuales, vel Tricennales, vel aliquæ Missæ
ex Conventione, pro lucro temporali non celebrentur.

Quod nullus ad Administrationem Sacerdotalis Officii admittatur, nisi de quo constiterit, quod ab Archiepiscopo *Cantuariensi*, vel aliquo ejus Suffraganeo, Canonice fuerit ordinatus.

Ut qui habent Beneficia Ecclesiastica, Tonsuram
habeant?

Ĥam̃ et Coronam Clericalem.

Ne Clericus Clericum trahat ad Judicium Seculare,
super Causa Ecclesiastica.

Eodem anno, *Wymar de Leuns*, et *Herveus* frater ejus, in *Britannia*, ante festum Sancti *Andree* obsederant Castellum, quod dicitur *Muntreleis*, et Castellum, quod vocatur *Castellum-Novum*. Et redditum est eis utrumque à Custodibus, quibus *Radulfus de Fulgeriis* ea tradidit custodienda per mandatum Domini Regis.

Hiis itaque gestis, prædicta Comitissa, quam *Gaufridus*, Comes *Britannia*, maritus suus, moriens gravidam reliquerat, Filium peperit, quem *Britones Arturum* nominaverunt.

Eodem anno, *Baldewinus* Rex *Jerusalem*, Filius prædicti Comititis de *Japhes*, qui Regi *Baldewino* Leproso Avunculo suo in Regnum successit, obiit. Quo defuncto, Templarii et Hospitalares, et Comites, et Barones, et Clerus, et Populus, elegerunt Comitissam de *Japhes*

in Reginam; sororem scilicet prædicti Mauri; sub tali Conditione, quod Ipsa pateretur divortium fieri inter Ipsam & *Gwidonem* maritum suum. Dicebant enim, * quod licet præfatus *Gwido* probus in Armis inveniat; tamen non erat par Illi in Nobilitate Parentum. Et dicebant, quod non decebat Illam, quæ fuerat Filia Regis *Baldewini*, aliquem habere Maritum, nisi qui de nobilissima Regum prosapia natus fuisset. Hiis auditis, prædicta Comitissa, videns, se non aliter ad Regni vestigia pervenire, quam petitioni plebis consentire; respondit, se præbere eis consensum, et pati Divortium fieri inter se et Maritum suum, tali conditione, quod liceret ei eligere quemcunque vellet in Maritum. Hiis itaque hinc inde concessis, et Fide & Sacramento confirmatis, Ipsa adducta est in Templum, et imposito Capiti suo Diademate Regni ab *Heraclio* Patriarcha, et

Suf-

* B.2. fol.
119.

MCLXXXVI.

Suffraganeis suis, in Reginam consecratur. Hiis ita gestis, omnes in Oratione prostrati preces faciebant Domino, ut Ipse * *Rex Regam et Dominus Dominantium* * 1 Tim. VI, talem sibi provideret, qui posset Populum suum regere, et eos ab inimicis Crucis Christi defendere. Facta igitur oratione, prædicta Regina, invocata Spiritus Sancti Gratia, alta voce clamavit, dicens, *Ego Sibylla eligo mihi in Regem & Maritum meum Gwidonem de Lezinam, qui Maritus meus fuit. Scio enim eum virum probum et omni morum honestate præditum; et, per auxilium Dei, populum suum bene recturum. Scio enim, quod, eo vivente, alium secundum Deum habere non possum: cum dicat Scri-*

ptura, † quos Deus conjungit, Homo non separet. Hiis † Matth. XIX, 6. auditis, multi de ditioribus Regni indignati sunt. Ta- Marc. X, 9. men Templarii et Hospitalares, et ceteri qui Sacramen- to astricti fuerant, videntes Illam à proposito suo nullo modo posse averti, Voluntati Ipsius præbuerunt consensum, et præfatum *Gwidonem* in Regem unxerunt, Domino cooperante, et plebis Vota confirmante sequentibus Signis. Nam prædictus *Wido* jam Rex effectus, in tanta Militaris Officii Probitate vigere cœpit, quod *Saladinus*, Princeps Paganorum potentissimus, petiit Treugas illas, quas usque ad *Pascha* dederat, prolongari per tres annos subsequentes. Cujus petitioni præfatus Rex, consilio Templariorum, adqueivit; licet ipse certus fuisset, quod copiosa Militum Multitudo, & ceterorum virorum bellicosorum, in proximo ventura esset ad Eum de *Anglia*, et de ceteris Regnis, per prænominati Patriarchæ prædicationem. Venit itaque post *Pascha Ierosolymam* copiosa Militum, ceterorumque Virorum bellicosorum, Multitudo, tam de *Anglia*, quam de
Fran-

MCLXXXVI.

Francia & ceteris Regnis. Et audito, quod Treugæ longiores factæ essent inter *Cristianos* & *Paganos*; quidam illorum reversi sunt in Patriam suam: quidam vero (sed pauci) remanserunt *Ierosolymis*: inter quos, *Rogerus de Mumbrai*, et *Hugo de Bello-campo*, Viri siquidem famosi, et de Nobilioribus *Angliæ* & *Normannie* editi.

i.e. Tripolis

Interim, *Walerannus* Comes de *Tripes*, anxius & dolens, quod *Sibylla*, Regina *Jerusalem*, noluit eum habere maritum; machinabatur Regi *Ierosolymitano*, & ceteris *Cristianis*, omnia mala, quæ potuit. Misit enim Nuntios ad *Saladinum*, Regem *Babyloniæ*, et nuntiavit ei, se paratum esse, ad omnem sibi subjectionem faciendam, et auxiliandum ei ad Locum & Gentem *Cristiana* Professionis. Hiis igitur auditis, prædictus *Saladinus* animatus, venit in Terram *Jerusalem* cum copiosa armatorum multitudine: et Terram *Jerusalem*, ut in subsequentibus dictum est, invasit et destruxit.

Eodem anno, *Paulinus de Ledis*, Magister Hospitalis Sancti *Leonardi Eboraci*, Electus est ad Episcopatum de *Harleolo*; sed Ipse illum refutavit.

Eodem anno, *Hugo*, Prior Domûs Ordinis de *Cartusia*, quæ vocatur *Witham*, fundata in Episcopatu *Bathoniensi*, Electus est ad Episcopatum *Lincolniensem*, et Consecratus est à *Baldewino*, *Cantuariensi* Archiepiscopo.

Eodem anno, *Willelmus de Northale*, quondam Senescallus *Ricardi*, *Cantuariensis* Archiepiscopi, et Archidiaconus de *Gloucestria*, Electus est ad Episcopatum *Wigornensem*, et Consecratus à *Baldewino* Archiepiscopo.

Eodem anno, *Johannes*, Sub-decanus *Saresbiriensis* Ec-

MCLXXXVI.

Ecclesiæ, Electus est ad Episcopatum *Eroniensem*; et Consecratus à prædicto *Baldewino*.

Eodem anno, *Margareta*, Soror *Philippi* Regis *Francia*, quæ quondam extiterat Regina *Anglia* (uxor scilicet *Henrici* Regis, Filii *Henrici* Regis Secundi) desponsata est *Bela*, Regi *Hungaria*.

Eodem anno, *Robertus Bute-vilayn*, Decanus *Eboracensis* Ecclesiæ, obiit; cui successit *Hubertus Walteri* nobilissimus; qui postea Archiepiscopus *Cantuariensis* factus est. NB. quo anno?

Eodem anno, *Hugo de Laschi*, Constabularius totius *Hibernia* sub prædicto Rege *Anglia*, interfectus est ab *Hybernensibus*.

Eodem anno, *Gaufridus* Comes *Britannia*, Filius *Henrici* Regis *Anglia*, obiit *Parifus*, et ibi sepultus est.

Eodem anno, Filia Sororis Regis *Scotia* *Willelmi* Comitissa *Britannia*, post obitum prædicti mariti sui Comitissæ *Britannia*, peperit in ipsa nocte Dominicæ Resurrectionis apud *Namnetim* in *Britannia* Filium suum (in *Britannia*) primogenitum; quem *Britones* *Arturum* vocaverunt.

Eodem anno, *Baldewinus* Junior Rex *Ierosolymitanus*, Filius *Willelmi* Comitissæ de *Japhes*, obiit. Cui successit (eodem anno) in Regno *Gwido de Lezinan*, per Electionem *Sibyllæ*, Uxoris suæ, quæ Heres fuerat; et Templariorum & Hospitalariorum. Secundo vero Anno Regni sui, Crux, in qua *Cristus* nos redemit; et Civitas *Ierusalem*, et omnis Terra, et Ipse Rex, à *Saladino*, Rege *Babilonia*, capti sunt; ut inferius dictum est.

MCLXXXVII.

MCLXXXVII.

Anno 1187, qui est annus tricesimus tertius Regni *Henrici* Regis Secundi, idem Rex *Henricus*, Filius *Matildis* Imperatricis, tenuit sollempne Festum die *Nativitatis Dominica* (quæ quinta feria evenit) in *Anglia* apud *Bedefordam*. Cui interfuit *Johannes* Filius ejus, et *Johannes Cumyn* Archiepiscopus *Divelinensis*, *Gausfridus Ethenensis* Episcopus, *David* Frater Regis *Scotia* Comes de *Huntedona*, *Robertus* Comes de *Leycestria*, *Willolmus* Comes de *Arundel*, *Rogerus Bigot* Comes. In illo vero festo, prædicti Comites de *Leicestria*, et de *Harundel*, et *Rogerus Bigot* servierunt ad mensam Regis de Servitio, quod ad illos pertinebat in Coronationibus, et sollempnibus festis Regum *Anglia*.

• B.2. fol.
120.

Ibi autem, in Crastino *Nativitatis Domini*, pervenit ad aures Regis, quod duo Legati, missi à Latere *Urbani* Summi Pontificis, applicuerunt in *Angliam* apud *Debezam*; quorum unus dicebatur *Ostavianus* Diaconus-Cardinalis; et alter *Hugo de Nunant*, Clericus & Familiar^{ar?} Domini Regis, quem Ipse ad Papam miserat, ut secum unum vel duos Cardinales duceret, quibus Dominus Papa commisisset Legationem in *Hiberniam*, ad Coronandum *Johannem*, Filium suum, in Regem *Hibernia*. Quo audito rumore, Rex misit obviam eis *Johannem Divelinensem* Archiepiscopum, et *Radulfum Herefordensem* Archidiaconum; et Dominus Rex venit *Lundonias* obviam eis: et recepit eos in die *Circumcisionis Domini* cum venerabili Processione, apud *Westmonasterium* in Ecclesia Sancti *Petri*. Ipsi vero, autoritate Summi Pontificis, Cruces ante se portari fecerunt ubicunque ambulabant; et semper incedebant Mitrati, et rubeis

MCLXXXVII.

beis Indumentis induti. Et dicebant, quod missi erant à latere Domni Papæ, ad Audiendas & Terminandas Causas Ecclesiasticas, si quæ referendæ essent ad Summum Pontificem. Sed *Baldewinus Cantuariensis* Archiepiscopus, Apostolicæ Sedis Legatus, et Suffraganei sui, considerantes, quod de Adventu supradictorum Legatorum nihil, nisi quod in ^a Ignominium & in Detrimentum Regni, evenire posset, si Ipsi in Regno moram facerent; consuluerunt Domino Regi, quod Ipse illos secum duceret in *Normanniam*, ad Pacem & Concordiam inter Ipsum & *Philippum* Regem *Francia* faciendam; quorum Consiliis Rex adqueivit. Qui cum audisset per Internuntios suos, quod Pax nullatenus reformari posset inter eos, nisi Rex transfretasset; statim præmisit *Johannem* Filium suum in *Normanniam*; et Ipse cum prædictis Legatis, et cum copiosa Militum et Servientium Multitudine venit usque *Doberam*, ubi Naves suæ paratæ erant ad transfretandum. Et post paucos dies Mare intravit. Et cum jam fere transfretasset apud *Witsant*, ^b ante portum pervenisset, habuit sibi Ventum obvium ita contrarium, quod Terram ibi capere non potuit: sed eodem die, in Crepusculo reversus est ad *Doberam*. Et facta ibi mora trium dierum, die Martis proxima post *Caput Jejunii*, scilicet decimo tertio kalendas Martii, iterum mare intravit, & applicuit apud *Witsant*, ubi habuit sibi obvios *Philippum* Comitem *Flandria*, Comitem *Teobaldum*, et Comitem de *Gynes*, et alios multos de Comitibus, & Baronibus de Regno *Francia*; qui eum & suos cum gaudio recipientes, saluum Conductum usque in *Normanniam* fecerunt. Cum vero Do-

^a Sic Ap. W. Repone, ignominiam. ^b Pro, antequam.
Vol. II. O o o mi-

minus Rex venisset ad *Aubemarliam*, habuit ibi sibi obvium *Walterum* Archiepiscopum *Rotomagensem*, et *Ricardum* Ducem *Aquitannia*, et *Johannem* Fratrem ejus, & *Willelmum de Mandevil* Comitem de *Aubemarle*, et multos alios de familiaribus suis, tam de Episcopis quam Comitibus & Baronibus suis. Sed interim, magna pars de Familia Regis volens transfretare in *Normanniam*, inter *Schorham* & *Depe*, submersa est in mari, cum magna parte thesauri *Aaron Judæi Lincolntensis* defuncti.

In crastino vero postquam Rex transfretaverat, *Gilbertus a Londontensis* obiit.

Interim, appropinquante festo *Annuntiationis Domini*, *Philippus* Rex *Francorum*, et *Henricus* Rex *Angliæ* inter se ceperunt Colloquium; statuentes * diem Colloquii in Octavis *Paschæ* apud *Nonencurt* ad Vadum *Sancti Remigii*. Quod cum venissent, nec inter eos, cum inde diu tractassent, convenire potuisset, propter intollerabiles exigentias, quas Rex *Francia* sibi fieri postulavit; sine spe pacis, & concordia recesserunt.

Interim, per præceptum Regis *Angliæ*, facta est apud *Doberam* Turris fortissima.

De Discordia inter Regem *Francia*, et *Henricum* Regem *Angliæ*.

Hiis ita gestis, et ita se habentibus inter *Philippum* Regem *Francia* & *Henricum* Regem *Angliæ*, *Fredericus*, *Romanorum* Imperator, misit Exercitum suum cum Rege Filio suo in *Lombardia*; in quo, prædictus Rex *Fran-*

* B.2. fol.
120, b.

a Subintellige, Episcopus.

corum magnam Fiduciam ei auxiliandi contra Regem Anglia habebat.

Adveniente igitur *Pentecosten*, *Henricus*, Rex Anglia, dimisit Exercitum suum in quatuor partes. Et unam partem tradidit *Ricardo*, Filio suo, Duci *Aquitannie*; alteram *Johanni*, Filio suo; tertiam *Willelmo de Mandevil*, Comiti de *Aubemarle*; et quartam partem *Gaufrido*, Filio suo & Cancellario, quondam *Lincolniensis* Ecclesiæ Electo. Et illis thesauros suos distribuit; et assignavit eis Provincias & Castella sua custodienda & defendenda, contra *Philippum*, Regem *Franciae*.

Philippus vero, Rex *Franciae*, magno congregato Exercitu, profectus est in *Berriam*, & obsedit Castellum-*Radulfi*; et Comitem *Ricardum* & *Johannem* Fratrem suum, Filios Regis Anglia, intus obsedit. Et cum diu ibi moram fecisset, et Castellum capere non potuisset; recessit inde, et disposuit acies suas ad bellum campestre. Nam Rex Anglia cum Exercitu suo Magno & valido, illuc advenit, ad auxiliandum Filiis suis. Sed Rex *Franciae*, audito ejus adventu, ab Obsidione recessit; et, ut supradictum est, paravit se et suos ad Bellum Campestre. Similiter, Rex Anglia & sui præparabant se ad bellum. Et cum dies opportunus advenisset, præfati Reges in ipsa Vigilia *Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ*, in loco competenti & præelecto, acies suas hinc inde, armatas, ad pugnam præordinaverunt. Et in singulis locis, prout expedire viderant, statuerunt. Et cum omnia parata essent ad pugnam, auxiliante Dei misericordia, et *Urbani Summi Pontificis* mandato coërente (qui in mandatis dederat, quod, nisi Pax inter illos citius fieret, anathemati subjacerent) Archiepisco-

pi etiam, & Episcopi, Abbates, Comites & Barones utriusque Regni, non permittentes illos congregari; dederunt Illis in Concilio, quod Pax inter ^a Illos vel Treugæ longiores. Et, ad mandatum Summi Pontificis, et consilium Fidelium suorum, ceperunt inter se Tregas biennium: Ita, quod Rex *Francia* haberet *Isodum* & *Ursum de Freteval*, usque ad terminum Treugarum. Et sic uterque illorum & Exercitus sui arma deponentes, ad propria remearunt, laudantes Deum, qui pacem præstitit Illis.

* B.2. fol.
121.

Facta itaque Pace, *Ricardus*, Dux *Aquitannia*, Filius Regis *Anglia*, moram fecit cum *Philippo*, Rege *Francia*, quem Ipse in tantum honoravit per longum tempus, quod singulis diebus, in una mensa ad unum Catinum manducabant; et in Noctibus non separabat eos lectus. Et dilexit eum Rex *Francia*, quasi animam suam, * et iterum se mutuo diligebant, quod, propter vehementem dilectionem, quæ inter Illos erat, Dominus Rex *Anglia*, nimio stupore arreptus, admirabatur, quid hoc esset. Et præcavens sibi in futurum, voluntatem transfretandi in *Angliam*, quam in animo præ-conceperat, distulit; donec sciret, quid tam repentinus amor machinaretur.

Eodem anno, Comes de *Neuerz*, cui Rex *Anglia* dederat in Uxorem, Uxorem illam, quæ fuit uxor *Odonis de Isodun*, cum Custodia Heredis; reddidit Regi *Francia* *Isodun*, et adhæsit ei. Similiter fecit *Ursus de Freteval* (qui erat Homo Ligius Regis *Anglia*) reddidit se Regi *Francia*.

^a F. Illos esset vel.

Willelmus, Rex Scotiae.

Interim, *Willelmus*, Rex *Scotiae*, magno congregato Exercitu, profectus est *Moraviam*, ad debellandum quendam Hostem suum, qui nominabatur *Mach-Willam*: qui etiam dicebat, se Regia stirpe genitum; et de jure parentum suorum (ut assererat) Regnum *Scotiae* calumpnabatur: et multa & incommoda faciebat saepe *Willelmo*, Regi *Scotiae*, per Consensum & Consilium Comitum & Baronum Regni *Scotiae*. Considerans itaque praefatus *Willelmus* Rex, quod oporteret eum Regnum *Scotiae* amittere, vel praedictum *Mach-Willam* interficere, vel etiam à finibus Regni sui expellere: in *Moraviam* profectus, constituit super Exercitum suum Tribunos & Centuriones. Dixitque ad Populum, † *Egrediar & Ego vobiscum*; et respondit populus, *Non exhibis: Melius est* ^{† 2 Sam. XVIII, 2, 3, 4.} *enim, ut sis Nobis in Urbe praesidium*. Ad quos Rex ait, *Quod Vobis videtur rectum, hoc faciam*. Et remansit Rex in Castello, quod dicitur *Ilvernus*; et misit Comites & Barones suos cum *Scottis* & *Galwensibus* ad debellandum praedictum hostem suum. Cumque profecti essent, ^{enim?} orta est inter Principes Seditio; quidam vero illorum Regem diligebant minime; quidam vero diligebant. Et hii procedere volebant; sed ceteri non permiserunt. Cumque contendissent, placuit eis, quod principes Exercitus remanerent, et praemitterent Exploratores, ut cibum caperent. Elegerunt ergo Juvenes bellicosos fere tria Millia, quos miserunt ad quaerendum praefatum Regis inimicum. Inter quos Familia *Rolandi*, filii *Utre-di*, erat; ad cujus nutum omnium pendebat sententia.

Cum

Cum vero appropinquasset Exercitum præfati *Willelmi*, Insultum fecerunt in illos, et interfecerunt ipsum *Willelmum*, et multos de Exercitu suo; et reliquam partem fugere compulerunt; et eorum spolia inter se dividerunt; Et Caput prædicti *Willelmi* abscissum detulerunt secum, et præsentaverunt illud Regi *Scotia*. Et sic prostrato illo, pax magna facta est in Regno *Scotia*. Et propter mala, quæ fecerat, neque luctus, neque clamor, sed nec ullus Dolor de morte ejus factus est. Nec mirum! Laus namque impiorum brevis est, et gaudium hypocritæ ad instar puncti: si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit; quasi sterquilinum in fine perdetur.

Interim, Uxor *Philippi*, Regis *Francia*, peperit Filium suum primogenitum, tertio Nonas * *Septembris*, die *Jovis*; et ^a vocatus est Nomen ejus *Lodowicus*.

* B.2. fol.
121, b.

Rex vero *Anglia* frequenter misit Nuntios suos, ad ^{se?} revocandum *Ricardum* Filium suum; promisitque consensurum omnibus, quæ juste peterentur ab eo. Hiis igitur sermonibus, prædictus *Ricardus* respondit, se pariturum. Et simulans, se pacifice velle redire ad Patrem suum, transitum fecit per *Chinonem*, ubi Thesauri Patris sui reconditi fuerant. Et invito *Stephano Tircenensi*, qui illos custodivit; omnes Thesauros Patris sui, quos ibi ^b repererat, asportavit; et in *Pictaviam* profectus, munivit Castella sua, et ad Patrem suum venire noluit. Tamen Rex, Pater suus, ad Eum nuntios suos frequenter mittere non cessabat; donec Eum adduce-

^a Sic *Ap. W.* Lege, vocatum. ^b Sic *Apogr. W.* Lege, repererat.

rent. Et cum ad Eum venisset, in omnibus adquevit Patri suo; et pœnituit Eum, se consensisse pravorum consiliis, qui nitebantur seminare discordiam inter Ipsum & Patrem suum. Sed Dei Providentia hoc factum fuisse creditur, ad Patris commodum, ne deciperetur simulata dilectione. Nec festinaret Eum promoveri ad Regni fastigia, sicut et alium fecerat, qui Eum (ut supra diximus) injustis Vexationibus ultra modum inquietavit. Reverso itaque Filio ad Patrem suum, ambo venerunt *Andegavim*, ubi Filius Patri suo obediens Homo suus devenit, et in conspectu multorum Fidelitatem Ei juravit, contra omnes homines, tactis sacrosanctis Evangeliiis. Juravit etiam, quod à Consilio suo non recederet. Quo facto, Rex in *Britanniam* profectus est, et Castellum, quod vocatur *Mons-relaxus*, quod *Henricus de Leuns* ceperat post mortem *Gausfridi* Comitis, obsedit Rex & cepit.

De *Saladino* & Exercitu ejus.

Eodem anno, *Saladinus* cum immensa *Turcorum* suorum multitudine, ex occasione dissentionis, quæ fuit inter Regem *Ferusalem* & Comitem de *Tripes*, venit in Terram *Ferusalem*. Contra quem venerunt Fratres Templi & Hospitalares cum copiosa plebis multitudine, cum eo pugnaturi. Et facta est congressio inter eos; sed Exercitus Paganorum prævaluit, et *Cristiani* in Fugam conversi. Ex quibus, peccatis nostris exigentibus, multi & multi occisi sunt die illo, scilicet prima die *Maii*, sexaginta Fratres Templi, et Summus Magister Hospitalaris Domus, cum Fratribus Domus suæ, interfecti sunt. *Saladinus* igitur, potitus Victoria, Castella, Civ-

vitates, & Munitiones *Cristianorum* cepit : *Cristiani* vero, de proelio illo evadentes, *Ierosolymam* venerunt, et in magno timore ibidem remanserunt.

Saladinus autem regressus in Terram suam, magnum congregavit Exercitum : et die *Veneris* proxima post Festum Apostolorum *Petri & Pauli*, cum octoginta Milibus militum, et eo amplius, Terram *Hierosolymitanam* ingressus est, et *Tabariam* cepit. Quod cum nuntiatum esset *Gwidoni de Lezinan*, Regi *Jerusalem*, assumpsit secum Templarios & Hospitalarios, et populum quem habere potuit, et Comitem de *Tripes*, qui paulo ante Pacem fecerat cum eo ; et processit versus *Tabariam* per unam dietam ad bellandum. Et facto congressu cum *Saladino*, *Cristianorum* Exercitus devictus, et Rex *Jerusalem* captus est, et Crux *Cristi*, in qua nos redemit, ^acaptus est, et fere ^{*}omnes *Cristiani* interfecti sunt. Pauci quidem de illo miserabili Campo evaserunt ; unde Cives *Januenses* in hac forma scripserunt *Urbano*, Summo Pontifici.

* B.2. fol.
122.

Epistola *Januensium* ad *Urbanum* Papam.

"Piissimo Patri & Domno *Urbano*, Dei gratia San-
"ctæ & Universalis Ecclesiæ Pastori dignissimo, *Ja-*
"nuenses de communi, debitam in omnibus, cum Sub-
"jectione reverentiam. Ex celebris famæ relatu, San-
"ctissime Pater, & lugubri Civis nostri, de Ultramari-
"nis partibus redeuntis, narratione didicimus Judicia,
"quæ operatus est Deus in partibus illis his diebus, et
"quomodo, provocatus peccatis nostris, ante tempus

* F. capta.

"quo-

MCLXXXVII.

"quodammodo visus est judicare Orbem Terræ in æ-
 "quitate, sed Misericordiæ suæ oblitus. Dum enim
 "Rex *Babylonia Saladinus* cum octoginta Milibus mili-
 "tum, et eo amplius, insequenti Die *Veneris* post festum
 "Apostolorum *Petri & Pauli*, Terram *Jerusalem* intras-
 "set, et *Tabariam* vi cepisset, excepta Castri munitione,
 "qua se Domina loci cum paucis Militibus receperat;
 "nuntiata sunt Regi, quæ acciderant. Et cum ipsi Re-
 "gi potius assideret de muniendis Civitatibus & Lo-
 "cis, quam aded subito se discrimini pugnae objicere;
 "tandem, de Concilio Comitum de *Tripes*, qui cum eo
 "nuper foedera Pacis inierat, ad instantiam *Miliani* (cum
 "lachrymis Dominorum de *Tabernia*, qui ad succursum
 "Matris anelabant) Rex processit versus *Taberniam*.
 "Deinceps, Comes & Dux et prævius Itineris, totum
 "Exercitum in eminentem & saxosum locum consti-
 "tuit. Ibi vero, imminentibus Hostibus, undique, ne-
 "cessitate compulsus Rex, de Baronum consilio, bel-
 "lum committere dignum duxit; et, ad eorum instan-
 "tiam, Magistro & Militibus Templi primos Ictus con-
 "cessit: dispositis per acies certis Militibus ordine suo
 "ad pugnandum, et Comiti *Tripolitano*, ceterisque ca-
 "pitibus bellatorum Vexillis traditis. Itaque Militia
 "Templi, sicut *Leo fortis, in hostes concurrans*, partem
 "stravit, partem fugavit. Certi verò, Regio spreto
 "mandato, nec processerunt ad pugnam, nec ullum eis
 "præstare succursum: unde Milites Templi retenti
 "& trucidati sunt. Postmodum, *Cristianorum Exerci-*
 "tum, laborioso itinere confectum, et nimio calore
 "prægravatum, aqua omnino deficiente, pati Igne cir-
 "cundederunt. Tunc Sex ex Militibus Regis, scilicet
 Vol. II. P p p "Balde-

“ *Baldewinus de Fortuna, et Ranulfus Buceus, & Laodicius*
 “ *de Tabaria* cum aliis tribus Sociis, diabolico Spiritu
 “ arrepti, ad *Saladinum* confugerunt; et sponte *Sarace-*
 “ *ni* facti, de omni Esse & Proposito, atque Continen-
 “ tiis *Cristianorum* eum instruxerunt. *Saladinus* vero, quia
 “ de discrimine proelii anxius dubitabat, resumpsit vi-
 “ res, et cum Tubis & multitudine bellatorum infinita,
 “ in *Cristianos*, qui propter Loca et saxosa et invia pu-
 “ gnare non poterant, assultum fecerunt, et eos omni
 “ genere pugnandi *Saladinus* impugnavit, et expugnavit.
 “ Tandem *Tekedinus*, *Saladini* Nepos, *Gwidonem*, Re-
 “ gem *Jerusalem*, fugam arripientem, et Crucem Ligni
 “ Dominici cepit. Ceteri omnes fere confracti, capti,
 “ trucidati, & vinculis mancipati sunt ab ipsis *Parthis*,
 “ proh dolor*! in Campo omnino superati. Statim ve-
 “ ro *Saladinus* Militiam Templi & Hospitales Milites
 “ segregari fecit ab aliis, et coram se decapitari. Et
 “ ipse Principem *Reinaldum de Castellione* propria manu
 “ interfecit. Dein Civitatem *Acon* cepit, et adjacentia
 “ loca & munitiones fere omnes de partibus illis. *Sy-*
 “ *ri*, qui in partibus illis remanserant (sicut ferebatur),
 “ Nuntios de reddenda Civitate *Saladino* mittebant.
 “ In *Tyro* omnes, qui de *Accon* confugerant, et multi-
 “ tudo profugorum *Cristianorum* se recepit. *Ascalon* abe-
 “ ne Viſualibus & Bellatoribus inclytis & bene muni-
 “ ta. Et *Antiochia*, et *Margat*, cum tota fere Terra
 “ Principis, sunt bene munitæ. Terra *Tripolitani* Prin-
 “ cipis adhuc salva erat. Super his itaque tam gravissi-
 “ mis & inopinatis malis, quæ (peccatis exigentibus,
 “ iusto Dei iudicio) emerferunt, clementissime Pater,
 “ tanquam Summus Pontifex, *Cristi* Vicarius, pius Pa-
 “ pa,

* B.2. fol.
 122, b.

MCLXXXVII.

“pa, & Dominus gregem Dominicum vobis
 “commiffum sancta cogitatione intendite, delibera-
 “tione prudentiffima providete, et operis efficacia ma-
 “gnanimiter procedite. Convenite gentes, & adunate
 “populos, & ad recuperanda Sancta Sanctorum, et ad
 “recuperandam Terram illam beatiffimam, † ubi stete-
 “runt Pedes Domini, ubi radiant officinæ Redemptio-
 “nis nostræ & Criftianæ Fidei Sacramenta, Cor in hu-
 “merum date. Non enim oblivifcetur mifereri Deus,
 “qui in Ira continet Mifericordias fuas, quia prope est
 “Dominus invocantibus eum in Veritate. Nos fane,
 “licet de poffeffionibus, cum multa Sanguinis partis no-
 “ftorum majorum Effufione, per Novos Dominos, qui
 “nec Deum timere videbant, nec homines vereri, in
 “partibus illis Injuriam patimur, nec ullam adhuc inde
 “potuerimus confequi rationem, ficut ad Sanctitatis
 “veftre notitiam perveniffe non dubitamus, mandatis
 “veftreis, tanquam Patris & Domini, nulla ratione dee-
 “rimus. Valeat in Domino Sanctitas veftra, pie pater.

† Pſal.
CXXXII, 7.

Epiftola Fratris *Terrici*, Magni Præceptoris
 Templi *Jerufalem*.

icus ?

“Frater *Terrencius* pauperrimæ Domûs Templi, di-
 “ctus Magnus Præceptor, omniſque Fratrum pauper-
 “rimus et fere omnino adnihilatus Conventus, univer-
 “fis Præceptoribus & Fratribus Templi, ad quos Lite-
 “ræ iſtæ pervenerint, Salutem, & in eum ſuſpirare, cu-
 “jus pulcritudinem Sol & Luna mirantur. Quot quan-
 “tiſque Calamitatibus Ira Dei, noſtris peccatis exigen-
 “tibus, nos in præſenti flagellari permiferit, nec Lite-
 “ris nec voce flebili, proh Dolor! explicare valemus.

P p p 2

“Turci

"Turci enim, immensam gentium suarum multitudinem
 "congregantes, *Cristianorum* nostrorum Fines acriter in-
 "vadere cœperunt. Contra quos, Nos, nostrarum gen-
 "tium Phalanges coadunantes, infra octavas Beatorum
 "Apostolorum *Petri & Pauli* cum eis congredi, et ver-
 "sus *Tiberiadem* (quam violenter, Castro solo relicto,
 "ceperant) Iter arripere præsumpsimus. Cumque nos
 "in scopulis pessimis impulissent, nos ita acriter ex-
 "pugnaverunt, quod, Cruce Sancta & Rege nostro ca-
 "ptis, et omni multitudine nostra interfecta, et Fratrum
 "nostrorum (ut in veritate credimus) eodem die, du-
 "centis triginta decollatis, exceptis illis sexaginta qui
 "prima die *Maii* * interempti sunt, vix Dominus *Tripo-*
 "lis, et Dominus *Reginaldus Sidonis*, Dominusq; *Ballovius*,
 "et Nos, de illo miserabili Campo evadere potuimus.
 "Deinde Pagani, *Cristianorum* nostrorum sanguine debac-
 "cati, versus Civitatem *Accon*, cum omni sua multitudi-
 "ne venire non distulerunt. Quam violenter capientes,
 "totam terram fere capientes invaserunt, *Jerusalem*, &

* B.2. fol.
 123.

Berytus

" *Aschalon*, *Tyro*, *Briton*, nobis & *Cristianitati* solis adhuc
 "relictis. Ista etiam Civitates, omnibus earum fere
 "Civibus interfectis (nisi Divinum & Vestrum præsto
 "sit auxilium) nullo modo retinere poterimus. Civi-
 "tatem etiam *Tyri* impræsentiarum acriter obsidentes,
 "violenter die noctûque expugnare non cessant. Et
 "tanta est eorum copia, quod totam Terræ faciem, à
 "Tyro usque *Jerusalem* & usque ad *Gazam*, velut for-
 "micæ frequentes existentes cooperuerunt. Nobis er-
 "go, et *Cristianitati* Orientis ad præsens omnino deper-
 "ditæ, quantocyus succurrere dignemini. Ut per Do-
 "mini & Vestræ Fraternalitatis eminentiam, residuas Ci-

"vi-

MCLXXXVII.

“vitates vestro fulti adminiculo salvare possimus. Valere”.

Hospitalares quoque Fratres eodem modo scripserunt Fratribus suis; exponentes eis Rei eventum, et poscentes ab eis velocem succursum.

His auditis, Dominus Papa *Urbanus*, plurimum contristatus, quod hæc in diebus suis accidissent, in gravem incidit Infirmitatem; qua decoctus, infra tertium diem post festum [*B.*] *Lucæ* Evangelistæ migravit è Seculo, apud *Ferrariam*, 13 Kalendas *Octobris*. Cui successit undecimo Kalendas *Octobris* *Albertus* Cancellarius suus: et vocatus est *Gregorius* Octavus. Qui statim fecit *Octavianum* Cancellarium suum, qui (ut supra dictum) missus fuerat in *Angliam* cum *Hugone* de *Nunant* à Papa *Urano*.

Interim, Magister *Petrus Blesensis* scripsit *Henrico*, Regi *Angliæ*.

Epistola Magistri *Petri Blesensis*, ad *Henricum* Regem *Angliæ*.

“Audivimus, quomodo *Jerusalem* destructa est, et quomodo *Crux*, in qua *Cristus* nos redemit capta est. Rex *Jerusalem* in *Babylonem* ductus est. Omnes Civitates & Munitiones, præter *Ascalonem* & *Tripolim*, captæ sunt. Et adhuc, utrum *Jerusalem* poterit Ca- nibus immundis resistere, dubitatur.

“Dominus Rex *Siciliæ*, auditis his Rumoribus, statim se cilicio induit, et per quatuor dies plangens, & à facie hominum se abscondens, illi Terræ succurre-

MCLXXXVII.

“re, pro posse suo, anxie & constanti devotione promi-
 “sit. Cardinales autem, de Assensu Domni Papæ, in-
 “ter se firmiter promiserunt, quod, abjectis omnibus
 “divitiis & delitiis, prædicabunt Crucem *Cristi*, non
 “solum Verbo sed Opere, et ex o et eun-
 “tes mendicando accipient Crucem primi, et prædica-
 “bunt, & * procedent alios in ^b Terra *Jerusalem*. Sta-
 “tuerunt etiam, de assensu Domni Papæ, firmissimas
 “Treugas inter omnes Principes *Cristianitatis*, usque ad
 “Septennium; ita quod, quicumque Guerram contra
 “*Cristianum* medio tempore moverit, maledictioni Dei,
 “et Domni Papæ, atque Excommunicationi omnium
 “Prælatorum universalis Ecclesiæ subiacebit. Firmi-
 “ter etiam inter se promiserunt, quod de cetero nulla
 “munera recipient ab aliquo, qui Causam habeat in
 “Curia, sed ea tamen recipere poterint, quæ fuerint
 “pro eorum necessitate & sustentatione donata, * vel
 “missa, et non ascendent in Equum, quamdiu Terra,
 “† in qua steterunt Pedes Domini, fuerit sub pedibus Ini-
 “mici. Valete”.

* B.2. fol.
123, b.

† Psalm.
CXXXII, 7.

Epistola Gregorii Papæ Octavi.

“Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei, Uni-
 “versis *Cristi* fidelibus, ad quos Literæ istæ pervene-
 “rint, Salutem, & Apostolicam Benedictionem! Audi-
 “ta tremendi severitate Judicii, * quâ super Terram *Je-*
 “*rusalem* Divina manus exercuit: toto sumus Nos &
 “Fratres nostri horrore confusi, tantisque afflicti Do-
 “loribus, ut non facile nobis occurreret, quid agere,

a F.præcedent. b An, terram? c Quod Hoved. p.637.
 “vel

MCLXXXVII.

"vel quid facere debeamus, nisi quod Psalmista de-
 "rat, & dicit, *Deus, venerunt Gentes in hanc terram, &c.*
 "Ex occasione quippe dissentionis (quæ Malitiâ homi-
 "num nuper in terra ex suggestione Diaboli facta est)
 "accessit *Saladinus* cum Multitudine armatorum ad par-
 "tes illas. Et occurrentibus Rege, et Episcopis, Tem-
 "plariis & Hospitalariis, Baronibus & Militibus, cum
 "populo Terræ, & Cruce Dominica (per quam ex Me-
 "moriam & Fide Passionis *Cristi*, qui pependit & genus
 "humanum redemit in ea, certum solebat esse tutamen,
 "et contra Paganorum incurfus desiderata defensio) fa-
 "cta est congressio inter eos. Et superata parte No-
 "strorum, capta est Crux Dominica, trucidati Episco-
 "pi, captus est Rex, et Universi fere aut occisi gladio,
 "aut hostilis manibus deprehensi; Ita ut paucissimi
 "per fugam elapsi sunt: Ipsi quoque Templarii & Ho-
 "spitalares, in ejus oculis decollati sunt. Superato itaq;
 "Exercitu, qualiter subsequenter invaserunt & rapue-
 "runt universa, ita ut non nisi pauca loca remansisse
 "dicantur, quæ non in eorum devenerint potestatem,
 "non credimus Literis nostris explicandum. Nos au-
 "tem, licet cum Propheta dicere habeamus, † *quis det* † Jerem.
 "Capiti meo aquam, & oculis meis fontem Lacrymarum, IX, 1.
 "et plorabo nocte & die interfectos populi mei? non tamen
 "adeo dicere debemus, ut in diffidentiam incidamus,
 "& credamus, Deum ita populo suo iratum, ut quod
 "communium faciente multitudine peccatorum, fieri
 "permisit iratus, nec cito per misericordiam poeni-

a Sic Apogr. W. Lege (cum Hoved.) hostilibus. b Non
 cito Hov.

"rentia placatus aleviet, & per lachrymationem & fle-
 "tum, exultationem inducat. Quisquis fane in tanta
 "lugendi materia, si non corpore, Corde non luget,
 "non tamen Fidei *Cristiana*, quæ cum omnibus dolen-
 "tibus docet esse dolendum: sed ipsius etiam huma-
 "nitatis nostræ oblitus, cum ex ipsa periculi magnitu-
 "dine, ac feritate barbarica, *Cristianum* Sanguinem si-
 "tiente, ac totam suam in hoc apponente Virtutem, ut
 "prophanare Sancta, & titulum Dei Valeant auferre
 "de Terra, quod Nos tacemus, discretus quisque va-
 "let æstimare. Sane, cum Prophetæ toto studio prius
 "laboraverunt, postmodum Apostoli & sequaces eorum,
 "ut divinus cultus esset in Terra illa, et ad omnia Cli-
 "mata Mundi ex ea deflueret; immo quod maximum
 "est, et ineffabile, Deus, qui voluit incarnari, per quem
 "facta sunt universa, per ineffabilem sapientiam, et in-
 "comprehensibilem misericordiam suam, per Infirmi-
 "tatem Carnis, Esuriem, Sitim, Crucem, & Mortem,
 "et Resurrectionem, nostram Salutem voluit ibi ope-
 "rari; juxta quod dicitur, † *Qui operatus est salutem in*
 "† *medio Terra*, per seipsum dignatus^b sit ad hoc labora-
 "re, nec Lingua dicere, nec Sensus cogitare potest*,
 "quantum nobis & universo dolendum sit populo *Cri-*
 "† *stiano*, quod id nunc perpeffa sit Terra illa, quod sub
 "veteri populo legitur pertulisse. Nos autem credere
 "non debemus, quod ex Injustitia Judicis ferientis,
 "sed ex iniquitate potius populi delinquentis, perve-
 "nerint: cum legamus, quod, quando populus con-
 "† *vertebatur ad Dominum*, ‡ *persequebatur Unus Mille*,
 "† *et duo fugabant decem Milia*: immo ipso populo quie-

† *Psal.*
LXXIII,
12.

• *B.2.* fol.
124.

‡ *Dent.*
XXXII, 30.

a Potius tantum cum Hoved. b Est Hov.

"scen-

MCLXXXVII.

"seente, ** exercitum Sennacherib Angelica manu con- ^{** 2 Reg. XIX, 35.}
 "sumptum. Sed Terra illa devoravit habitatores suos;
 "et nec diu quietum statum, nec transgressores Legis
 "divinæ potuit retinere, Doctrinam & Exemplum tri-
 "buens illis, qui ad cœlestem *Jerusalem* intenderent;
 "quod non potest ad eam, nisi per Exercitium Boni
 "Operis & Temptationes plurimas pervenire. Potue-
 "runt autem jam pridem ista timeri, quando *Arroasia*
 "et alla Terra transiit in potestatem Paganorum; et
 "fuiſſet bene proviſum, ſi populus, qui remaſerat, ad
 "Pœnitentiam rediſſet, et Deum, quem prævarica-
 "tione offenderat, Converſione placaviſſet. Nec enim
 "ſubito venit Ira ejus, ſed Ulcionem differt, & tem-
 "pus tribuit pœnitendi. Tandem vero, quia in Mi-
 "ſericordia Judicium non amittit, et Vindictam ſuam
 "ad pœnam tranſgredientium, & cautelam ſalvando-
 "rum exercet. Porro Nos, qui in tanta Terræ illius
 "contritione, non ſolùm peccatum habitatorum ejus,
 "ſed et Noſtrum, et totius Populi *Criſtiani*, debemus
 "attendere, & vereri; ne quod reliquum eſt Terræ
 "illius depereat, et in alias etiam poteſtas eorum de-
 "ſcendat Regiones: cum ex omnibus Partibus inter Re-
 "ges, & Principes, Civitates & Civitates, Diſſentiones
 "audiamus & Scandala, et lugere cum Propheta & di-
 "cere valeamus, † *Non eſt Veritas nec Scientia Dei in Ter-* † *oſ. IV, 1.*
 "ra. *Mendacium, Homicidium, & Adulterium inundave-*
 "runt, et Sanguis Sanguinem tetigit. Unde hoc univer-
 "ſis et cogitandum imminet, et agendum, ut, Peccata
 "noſtra caſtigacione voluntaria emendantes, per pœni-
 "tentiam & opera Pietatis † *convertantur ad Dominum* † *oſ. XII, 6.*

a Poſſunt *Hov.* b Qui pro quia in *Hov.*

Vol. II.

Q 9 9

"Deum

"Deum nostrum; et in Nobis, primo quod male gessi-
 "mus, emendemus; & deinde feritatem & malitiam
 "hostium attendamus. Et quod illi contra Deum tem-
 "ptare non timent, nos pro Deo agere nullatenus hæ-
 "sitemus. Cogitate, Filii, qualiter in hunc mundum
 "venistis, et qualiter exituri estis, et qualiter transeant
 "universa, et pariter transeatis et vos, et poenitendi &
 "bene agendi tempus, quantum spectat ad Vos, cum
 "gratiarum actione recipite, et date vestra dote post vos
 "ipsos, non in exterminium, sed in Conversationem
 "Ei, à quo et Vos et omnia vestra recepistis: quia non
 "estis ex Vobis, nec quicquam à Vobis habetis, qui
 "nec culicem unum potestis facere super terram. Nec
 "dicimus dimittere, sed præmittere in cœleste hor-
 "reum, quæ habetis, et deponite apud eum, apud quem
 "† *arugo ea non demolitur aut tineæ, nec fures effodiunt &*
 "† *furantur*, laborantes ad Redemptionem Terræ illius,
 "in qua pro salute nostra Veritas de terra orta est; et
 "pro nobis Crucis patibulum sustinere non despexit.
 "Et nolite ad hoc lucrum vel gloriam temporalem at-
 "tendere, sed Voluntatem Dei, qui pro Fratribus Ani-
 "mas in seipso docuit esse ponendas, et ei vestras com-
 "mendate Divitias, quas sive volentes sive nolentes, ne-
 "scitis tandem, quibus heredibus sitis relicturi. Non
 "est equidem novum, quod Terra illa Iudicio divino
 "• B.2. fol. 124, b. "percutitur, * sed nec insolitum, ut flagellata & casti-
 "gata misericordiam consequatur. Poterat quidem
 "Dominus sola eam voluntate servare, sed non habe-
 "mus ei dicere, Cur ita fecerit? Voluit enim forsi-
 "tan experiri, & in notitiam ducere aliorum, si aliquis
 "sit intelligens, aut requirens Deum, qui ^{us} oblat sibi

MCLXXXVII,

"pœnitentiæ tempus hilariter amplectatur, et animam
 "ponendo pro fratribus consummetur in brevi, et com-
 "pleat tempora multa. Attendite, qualiter *Machabæi*,
 "zelo divinæ legis accensi, pro fratribus liberandis ex-
 "trema quæque pericula sint experti, et non solum sub-
 "stantias, sed et Personas pro fratrum docuerint salute
 "ponendas; et hortantes seipfos atque dicentes, *Accin-*
 "*gimini, et estote filii potentes, quoniam melius est mori in*
 "*bello, quam videre mala gentis nostræ & sanctorum.* Et
 "quidem illi sub una constituti lege fecerunt; vos per
 "Incarnationem Domini nostri *Ihesu Christi*, ad lucem
 "veritatis adducti, et multis exemplis instructi Sancto-
 "rum, sine trepidatione aliqua faciatis, & non timea-
 "tis dare terrena, & pauca, & breviter duratura, qui-
 "bus illa bona promissa sunt & reposita, * *quæ nec ocu-* * 1 Cor. II, 9.
 "*lus vidit, nec auris audivit, nec in Cordibus hominum ascen-*
 "*derunt, et de quibus dicit apostolus †, quod non sunt* † Rom.
 "*condigna passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ* VIII, 18.
 "*revelabitur in nobis.* Eis autem, qui Corde contrito,
 "& humiliato spiritu, Itineris hujus laborem assumpse-
 "rint, et in pœnitentia peccatorum decesserint, et in
 "fide recta; plenam Criminum suorum Indulgentiam
 "& Vitam pollicemur æternam. Sive autem supervi-
 "xerint, sive mortui fuerint, de omnibus peccatis suis,
 "de quibus rectam Confessionem fecerint, impositæ sa-
 "tisfactionis relaxationem, de Omnipotentis Miseri-
 "cordia, & Apostolorum *Petri & Pauli*, autoritate no-
 "stra, noverint habituros. Bona quoque ipsorum, ex
 "quo Crucem susceperint, cum suis famulis sub Sanctæ
 "Romane Ecclesiæ, nec non Archiepiscoporum & Epi-
 "scoporum atque aliorum Prælatorum Dei protectio-

a Ecclesiæ Dei protectione consistant, *Hov.*

“ne consistant, et nullam de hiis, quæ in susceptione Cru-
 “cis quietè possederunt, donec de ipsorum reditu vel
 “obitu certissimè cognoscatur, sustineant quæstionem:
 “sed Bona eorum integra interim maneant, et quieta.
 “Ad dandas quoque usuras si tenentur alicui, non co-
 “gantur; nec eant in Vestibus pretiosis, et cum Cani-
 “bus, sive Avibus, aut aliis, quæ Ostentationi potius
 “quam necessariis videantur usibus deservire. Sed in
 “modesto apparatu, & habitu, in quo pœnitentiam po-
 “tius agere, quam inanem affectare gloriam videantur.

Item, Epistola ejusdem Gregorii Papæ.

“Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei, uni-
 “versis, ad quos Literæ istæ pervenerint, Salutem &
 “Apostolicam Benedictionem! Nunquam melius su-
 “perni Judicis Ira placatur, quam cum ex mandato
 “Ipsius Carnalia in Nobis desideria extinguuntur. Pro-
 “inde, quia *Ierosolymitana* Terræ discrimen, quod ir-
 “ruentibus *Saracenis* nuper evenit, ex Peccato maxime
 “habitatorum Terræ, ac totius populi *Cristiani*, acci-
 “disse non dubitamus; Nos de Fratrum nostrorum
 “Communi Consilio, multis Episcopis approbantibus,
 “Statuimus, ut omnes usque ad quinquennium, saltem
 “per omnes Sextas ferias, in Cibo Quadragesimali je-
 “junent; et Missa ubi cantanda fuerit, ad Nonam can-
 “tetur: quod ab *Adventu Domini* usque ad *Natale Do-*
 “*mini* statuimus observandum. Feria * *verò* ^{es} *Quarta*, &
 “Sabbato, omnes indifferenter & benevolent à Carni-
 “bus abstinebunt. Nos autem & Fratres nostri in Se-
 “cunda quoque Feria Nobis, & Familiis nostris, E-
 “sum Carnis interdicimus, nisi forte aut Infirmitas aut
 “ma-

* B.2. fol.
125.

MCLXXXVII.

"magna Sollemnitatis, vel alia evidens causa, visa fuerit
 "impedire. Sperantes, quod sic Nobis ignoscet Do-
 "minus, et relinquet post se Benedictionem. Hoc igitur
 "adeo statuimus observandum, ut quicumque trans-
 "gressor extiterit, quasi prævaricator Quadragesimalis
 "Jejunii habetur." Datum *Ferraria*".

Audientes igitur Principes Terræ Mandata & Ad-
 monitiones Gregorii Papæ, viribus totis anhelabant ad
 liberationem Terræ *Jerusalem*. Sed præfatus Gregorius
 vix per duos menses in Papatu moram faciens, gravem
 incidit infirmitatem. Qua vehementer decoctus, Vi-
 tam finivit; universæ Carnis Viam ingressus apud *Pyse*;
 et ibi sepultus est. Cui successit *Paulus Pranestinus* Epi-
 scopus, et vocatus est Nomen ejus *Clemens* Papa Ter-
 tius.

^a Captus est *Jerusalem* à *Saladino*.

Interim *Saladinus*, Rex *Babylonia*, capta Cruce Do-
 minica, et capto Rege *Jerusalem*, & omnibus, tam Tem-
 plariis quam Hospitalariis, et ceteris Militibus, et po-
 tentioribus Terræ, vel captis vel interfectis; et captis
 Civitatibus & Munitionibus fere omnibus Terræ *Jeru-
 salem*; Obsedit *Jerusalem*: et infra paucos dies, habi-
 tantes in ea ad deditionem coacti, reddiderunt eam *Saladino*;
 et *Turrim-David*. Et Ipse *Saladinus* omnes, qui
 in Civitate manere volebant, fecit sibi Tributarios: et
Syris tradidit Custodiam Sepulchri, usque ad quartum
 post festum *Sancti Michaelis*; et decem Hospitalariis

^a Habeatur *Hov. p. 639.* ^b F. in inf. ^c Pro vocatum.
^d F. capta ^e Diem forsitan subintelligend.

tradidit custodiam Infirmorum. Tunc adimpletum est
 † *Thren. I.* 12. quod *Jeremias* prophetavit de *Jerusalem*, dicens, † *Princeps* provinciarum facta est sub Tributo: plorans ploravit in nocte, et *Lachrymæ* ejus in maxillis ejus. Non est qui consolatur eam ex omnibus charis ejus. Omnes amici ejus spreverunt eam, et facti sunt ei Inimici. † Omnes persecutores ejus ^a apprehenderunt inter angustias. Et alius Prophetæ, * *Deus*, venerunt Gentes in hereditatem tuam, polluerunt Templum Sanctum tuum, &c. Deinde *Saladinus*, expletis omnibus ad Voluntatem suam, mandavit Comiti *Tripolitano*, quod Fidem, quam ei promiserat, super pactis inter eos contractis, observare voluisset, ^b Ipse Terram suam devastaret. Comes vero remandavit ei, se bona Fide observaturum omnia, quæ ei promiserat; et statuit ei diem ad perficiendum ea. Et interim, convocatis Militibus & Hominibus suis, Comes *Tripolitanus* conabatur modis omnibus allicere animos eorum ad consentiendum Voluntati suæ; et ut ipsi facerent, sicut Ipse facturus esset. Ipsi vero, *Cristiana* Fidei zelo accensi, quæsierunt inducias respondendi ei usque mane. Sciebant enim, ipsum promisisse *Saladino*, Se & suos *Cristianam* Fidem relinquere, et adhærere Pagano-
 rum Ritibus. ** *Mane autem facto*, cum omnes convenissent in prætorium prædicti Comitis *Tripolitani*: ipse Comes, divino percussus Judicio, inventus est in Lecto suo mortuus: et unusquisque reversus est in Domum suam, gratias agens Deo, qui salvat sperantes in se.

** *Matth.*
XXVII, 1.

Prima Pugna contra *Saladinum*.

.....

Est autem sciendum, quod eodem anno, scilicet anno ab Incarnatione Domini 1187, ut supradictum est,

a Adjice, eam. b F. aliàs Ipse.

Sa-

MCLXXXVII.

Saladinus, Rex *Babylonia*, venit * in Terram *Ferusalem* * B. 2. fol. 125, b.
cum copiosa *Turcorum* multitudine. Et in prima die *Maii*, festo Apostolorum *Philippi & Jacobi*, die *Veneris*, pugnavit contra *Cristianos* in Foresta *Safforia*, ubi *Cristiani* devicti sunt, et major pars eorum interfecti fuerunt. Itaque ibidem interempti Sexaginta Templarii; ceteri autem fugerunt, de quibus multi capti & interempti fuerunt.

Secunda pugna.

Saladinus igitur potitus victoriâ, spolia interfectorum Commilitonibus suis distribuit: et mittens ad ceteros Paganorum Principes, magnum congregavit Exercitum. Et in Octavis Apostolorum *Petri & Pauli*, die Lunæ, pridie Nonas *Julii*, iterum venit in Terram *Ferusalem*, pugnaturus contra *Cristianos*. Et *Cristiani*, relictis paucis ad defensionem Civitatum vel Castellorum, profecti sunt contra *Saladinum*. Et pugnatum est acriter inter eos die illo, inter Montem *Thabor & Taberiam*. Et iterum, digno Dei Iudicio, propter Iniquitates suas & scelera, devicti sunt *Cristiani* & interempti; ita quod paucissimi evadere potuerunt. Ibidem autem ducenti & triginta Fratres Templi interempti sunt in conspectu *Saladini*. Et Ipse *Saladinus* Principem *Ramundum de Castellione* propria manu decollavit.

Rogerus de Mumbrai captus est.

Et in illo proelio (interfecto Episcopo, qui Lignum Crucis, in qua *Cristus* nos redemit, portavit) capta est Crux; et *Gwido*, Rex *Ferusalem*, captus est; et multi cum eo, de quibus fuerunt *Robertus de Mumbrai*, et *Wit-*

lel-

telmus Marchis. Hugo vero de Bello-campo ibi interfē-
ctus est.

Ita Saladinus positus Victoria, festinanter saisiavit in
Manu sua fere omnes Civitates & Castella & Munitio-
nes Terræ *Jerusalem*, nulla resistente. Cepit igitur Ci-
vitates & Castella, quorum hæc sunt Nomina,

Baruth, quæ est Civitas & Castellum.

Acra, Civitas & Castellum.

Tabaria, Civitas & Castellum.

Nazaret, Civitas.

Japhes, Civitas.

Seziarie, Civitas.

Sanctus-Georgius, Civitas.

Sanctus-Abraam, Civitas.

a Betleem, Civitas.

Sancta-Maria de Caiphas, Civitas.

Gabebet, parvum

Gabebet, magnum

Saeta, parvum

Castellum-Novum

Sapher,

Jaunay

Mons-Tabur

Faba,

Caapharmundel,

Cava-Templi,

Chaccahu,

Calenzun,

Merle-Templi,

Castellum de planis,

Rames,

Turunasthualers,

Castellum-Arnaldi

Castellum-Burgunniun.

Castellum.

Castellum.

Castella.

MCLXXXVII.

Tarenta,	}	Castella.
Blachenarda,		
Galacia,		
Gazeres,		
Barun,		
Sanctus-Georgius in Berria,	}	Castella.
Rufges Cisterna,		
La Quarentayne,		
Castellum Sancti Petri,		
Sanctus Lazarus de Bethania.		
Mons-Olivet, Abbatia &	}	Castellum.
Valle de Japhes, Abbatia &		
Sancta Maria de Monte Sion.		

Omnes Civitates & Castella, quadraginta & i.

Tertia Pugna apud *Antiochiam*.

Captis itaque prædictis Civitatibus & Castellis, *Saladinus* eodem anno, ante festum Nativitatis *Sanctæ Mariæ* Genetricis Dei, magno congregato exercitu, profectus est versus *Antiochiam*, et inter *Sanctam-Mariam* de *Turtusa* & *Antiochiam*, proelium commisit jam tertio
 * contra *Cristianos* & devicit eos. Et inde reversus *Ierusalem* obsedit eam, et ad tantam coëgit inopiam, quod paucitas illa virorum, qui de supradictis proeliis evaserunt, concessit *Saladino*, ad petitionem Ipsius *Saladini*, pro Treugis habendis, usque ad medium Mensis *Maii*, ponere Vexillum suum in Summitate Turris *David*. Unde factum est, quod multi *Cristianorum*, qui acriter restiterunt *Saracenis*, *Castella* & *Casella* quamplurima reddiderunt *Saladino*. *Saladinus* vero omnia, quæ ceperat, tam Civitates quam *Castella*, dedit *Com-militonibus* suis; retenta sibi tantummodo Regia Dignitate & Justitia. Dedit itaque Filio suo Civitatem

* B.2. fol.
126.

Acram, et totam circumjacentem Provinciam. Qui, maximo congregato Exercitu, profectus est versus Civitatem de *Sur*, volens obsidere eam.

Cujus adventu prænuntiato, *Conradus*, filius *Wilhelmi* Marchis de *Monte-ferraunt* (qui eandem Civitatem de *Sur* bene munierat hominibus bellicosus & Armis & Viſtualibus) præcepit eis, quos Ipse ad Custodiam Civitatis dimiserat, quod ipsi armati latitassent infra Domos & latebras murorum; et quod Mulieres quasi vagando incederent per plateas & vicos Civitatis, et quod omnes Portæ Civitates aperirentur. Et Ipse exivit cum ducentis Militibus, & aliis viris bellicosus, et abscondit se, et eos, qui cum eo erant, infra abrupta Montium & Cavernas Terræ, expectantes adventum prædicti Filii Regis *Saladini*.

Quarta Pugna, in qua Filius *Saladini* captus est.

Et paulo post, prædictus Filius *Saladini*, cum copiosa *Turcorum* & aliorum virorum armatorum multitudine, venit usque ad Civitatem de *Sur*, quæ etiam *Tyrus* vocatur. Et videns portas Civitatis apertas, & neminem intus, præter Mulieres incedentes per Vicos & Plateas civitatis; æstimabat, quod, audito adventu eorum, omnes fugissent; et præcepit *Turcis* suis intrare, et Ipse cum eis intravit. Supradictus vero *Coënredus* jam videns, quod ipsi Civitatem *Tyri* intrassent; exivit de Cavernis, in quibus Ipse & sui latitabant; deinde profectus ad Civitatem *Tyri*, divisit Socios suos per *Tur-*

MCLXXXVII.

mas, et confestim misit se et suos infra Muros Civitatis. Tunc ceteri, qui infra domos & Murorum latebras latitabant, emerferunt se cum armatis Catervis. Et facto impetu in Paganos, illos durissima morte affecerunt. Et Pagani, veluti Oves, ex improvviso à Lupis occupati, stupefacti sunt. Coënredus vero, ex altera parte, cum turmis armatis incedens, socios suos viriliter insistere hortatur; lethiferosque ictus ingeminant; et Ipse & sui, nullam pietatem habentes, Paganos hoc modo inquietare non quieverunt, donec, cunctis fere interfectis, Filium *Saladini* caperent & retinerent.

Lamentatio de Terra Sancta *Jerusalem.*

Juxta Trenos *Jeremia*,
Vestrae † *lugent Syon via*,
Quod solenni non sit die
Qui Sepulchrum visitet,
Vel casum resuscitet
Hujus Prophetiæ.

† Thren. I,
4.

2. Contra quod Propheta scribit,
Quod de *Syon* lex exibat,
* Nunquid * ibi Lex peribit,
Nec habebit vindicem,
Ubi *Cristus* calicem,
Passionis bibit,
Lignum Crucis.

* B.2. fol.
126, b.

a Nunquam *Hov. p.639.*

R r r 2

3. Li-

3. Lignum Crucis,
 Signum Ducis,
 Sequitur exercitus,
 Quod non cessit
 Sed præcessit,
 In Vi Sancti Spiritus.

4. Ad portandum onus *Tyri*,
 Non deberent fortes Viri
 Suas Vires experiri,
 Qui certant cotidie
 Laudibus Militiæ
 Gratis insigniri.
 Lignum Crucis.

5. Sed ad Pugnam congressuris
 Est Athletis opus duris,
 Non mollitis *Epicuris*.
 Non enim qui pluribus
 Cutem ^a curant,
 dimidium
 Emit dñm pluris.
 Lignum Crucis.

6. Novi rursus *Philistai*,
 Capta Cruce, Crucis rei,
 Receperunt Arcam Dei,
 Arcam Novi Fœderis,
 Rem figuræ veteris,
 Post figuram rei.
 Lignum Crucis.

^a Curant sumptibus, Emunt Deum precibus, Lignum Cru-

7. Sed cum constet, quod sint isti,

Præcursores *Anticristi*,

Quibus *Cristus* vult resisti,

Quid, qui non restiterit

Respondere poterit

In adventu *Cristi*?

Lignum Crucis.

8. Crucis ^a spetor Crucem ^b spremit,

Ex qua Fides ^c præsa gemit.

In Vindictam qui non fremit,

Quanti fidem æstimat,

Tanti Crucem redimat,

^d Si quæ Crux redemit.

Lignum Crucis.

9. Quibus minus est argenti,

Si fideles sint inventi,

Pura Fide sint contenti.

Satis est Dominicum

Corpus ad Viaticum

Crucem defendenti.

Lignum Crucis.

10. *Cristus* tradens se tortori

Mutuavit peccatori,

Si Peccator non vis mori

Propter pro Te mortuum,

Male solvis mutuum

Tuo Creatori.

Lignum Crucis.

Crucis &c. ut supra. Novi rursus *Hov.* ^a L. spretor,
cum Hov. ^b Premit, *Hov.* ^c Pressa *Hov.* ^d Si quem *Hov.*

11. Sane potest indignari
 a Cruci declinans inclinari,
 Dum in Crucis torculari,
 Pro te factus hostia,
 Tibi tendit brachia,
 Nec Vis amplexari.
 Lignum Crucis.

12. Cum attendas ad quid tendo,
 Crucem tollas, et ^b monendo
 Dicas Illi me commendo,
 Qui corpus et animam
 Expendit in Victimam,
 Pro me moriendo.
 Lignum Crucis.

Eodem anno, scilicet ab Incarnatione Domini 1187, Nobilis Ecclesia Sedis Pontificalis Civitatis *Cestria* combusta est, cum tota fere Civitate.

Eodem anno, extitit per totam *Angliam* gravis et pestifera Hominum et animalium & Pecudum Mortalitas.

Eodem anno, Comitissa *Britannia*, post obitum *Gaufridi* Filii Regis *Anglia* mariti sui, desponsata est *Ranulfo* juniore, Comiti *Cestria*, per donationem Regis *Henrici*.

Eodem anno, *Ricardus*, Comes *Pictavia*, Filius & Heres *Henrici* Regis, Crucem accepit *Ierosolymam* iturus.

a Cui declinas *Hov.* b Vovendo *Hov.*

MCLXXXVIII.

* Anno ab Incarnatione Domini 1188, qui est An-^{• B.2. fol.}
 nus 34us. Regni Regis *Henrici* Secundi, idem *Henricus* ^{127.}
 Rex, Filius *Matildis* Imperatricis, moram faciens in
Normannia, tenuit festum solenne die *Nativitatis Domi-*
nica, quæ Sabbato evenit, apud *Cadomum*; & profectus
 inde versus *Barbesluctum*, volens inde transfretare in *An-*
gliam.

Interim, *Philippus*, Rex *Francorum*, Magnum congregavit Exercitum, jactans impudenter, se vastaturum *Normanniam*, et ceteras Terras Regis *Anglia* transmari-
 nas, si non reddidisset ei *Gisfortium* cum pertinentiis suis:
 vel si non fecisset *Ricardum*, Comitem *Pictavia*, Filium
 suum accipere sibi in Conjugem *Alesiam*, Sororem suam,
 Filiam *Lodowici* Regis *Francia* Patris sui.

Audiens igitur has minas Rex *Anglia*, reversus est in
Normanniam usque *Gisfortium*. Et accepto colloquio in-
 ter Ipsum et prædictum Regem *Francia* inter *Trye* &
Gisfortium, die Sanctæ *Agnetis* Virginis & Martyris, duo-
 decimo Kalendas *Februarii*, convenerunt illud cum Ar-
 chiepiscopis & Episcopis & Comitibus & Baronibus
 Regnorum suorum.

Interim, Archiepiscopus Civitatis *Tyri* (quæ *Romana*
^{i.e. Franco-}
^{rum, vel Lingua Franca?}
 lingua vocatur *Sur*) venit citra *Alpes* ad prædicandum,
 & petendum auxilium ad defensionem *Jerusalem*. Qui
 cum audisset, quod prædicti Reges cepissent inter se
 Colloquium (omnibus Negotiis suis prætermis-
 sitis) venit ad Colloquium illud: et repletus Spiritu Sapientiæ
 & Intellectus, miro modo prædicavit Verbum Domini
 coram Regibus & Principibus, & convertit corda eo-
 rum

† Luc.
XXIII, 12.

rum ad Crucem capiendam. Et qui prius Hostes erant, illo prædicante & Deo cooperante, † facti sunt Amici in illa die, et Crucem de Manu prædicti Archiepiscopi acceperunt. Et in eadem hora, qua prædicti Reges Crucem susceperunt, apparuit supra eos Signum Crucis in Cælo. Quo viso, tam à Clericis quam à Laicis, Omnes gavisi sunt gaudio magno, et catervatim ruebant ad Crucem capiendam. Prædicti vero Reges in Susceptione Crucis, ad distinguendam Gentem suam, Signum evidens providerunt. Nam Rex *Francia* & Gens sua Cruces Rubeas susceperunt; et Rex *Anglia* et Gens sua Cruces Albas susceperunt; et Comes *Flandria* cum Gente sua Cruces Virides suscepit. Et sic unusquisque ad prævidendum sibi, et Itineri suo necessaria, reversus est in Regionem suam.

Henricus igitur, Rex *Anglia*, post Crucis susceptionem, venit usque *Cenomannum*, et ibi Ordinatum est ab eo, in præsentia *Ricardi* Filii ejus Comitis *Pictavia*, et *Willelmi Turonensis* Archiepiscopi, et *Balderwini Cantuariensis* Archiepiscopi, et *Walteri Rothomagensis* Archiepiscopi; et in præsentia *Johannis Ebroyensis* Episcopi, et *Radulphi Andegavensis* Episcopi, et R *Cenomanensis*, et M *Namnetensis* Episcopi; et

* B.2. fol.
127, b.

in præsentia * *Hugonis de Nunaunt Cestrensis* Electi, et *Elisiardi Sagensis* Electi; et in præsentia Baronum *Andegavia*, *Cenomannia*, *Turenorum*, quod unusquisque decimam Reddituum & Mobilium suorum in Eleemosynam dabit hoc Anno, exceptis Armis & Equis, et Vestibus Militum; exceptis similiter Equis & Libris, & ^{capellatura?} Vestibus, et Vestimentis, et omnimoda Capella Clericorum, et Lapidibus pretiosis tam Clericorum quam

a Vel providendum.

Lai-

Laicorum. Colligatur autem pecunia ista in singulis Parochiis, præsente Presbytero Parochiæ, et Archipresbytero, et uno Templario et uno Hospitalario, et Serviente Domini Regis, et Clerico Regis, Serviente Baronis, et Clerico ejus, et Clerico Episcopi. Facta prius Excommunicatione ab Archiepiscopis, Episcopis, Archipresbyteris singulis in singulis Parochiis super unumquemque, qui Decimam prætaxatam legitime non dederit, sub præsentia & conscientia illorum, qui debent, sicut dictum est, interesse. Et si aliquis juxta Conscientiam illorum minus dederit quam debuerit; eligentur de Parochia quatuor vel sex Viri legitimi, qui jurati, dicant quantitatem illam, quam ille debuisset dixisse; et tunc oportebit illum superaddere quod minus dedit. Clerici autem & Milites, qui Crucem acceperunt, nichil de Decima ista dabunt, sed de proprio suo et Dominico: et quicquid Homines illorum debuerint, ad opus illorum colligentur per supra dictos, et eis totum reddetur. Episcopi autem per litteras suas in singulis Parochiis Episcopatum suorum facient nuntiari, et in Die Natalis, et Sancti "et" Stephani, et Sancti Johannis, ut unusquisque Decimam prætaxatam infra Purificationem Beata Virginis penes se colligat, ^b sequenti die & deinceps illis præsentibus qui dicti sunt ad Locum, quo vocatus fuerit, unusquisque persolvat.

Præterea Statutum est à Romano Pontifice, quod quicumque Clericus vel Laicus Crucem suscepit, ab omnibus Peccatis, de quibus pœnituerit & confessus fuerit, auctoritate Dei, et Beatorum Apostolorum suorum Pe-

^a F. delend. ^b Et sequenti die deinceps *Hov. p.641.*

tri & Pauli, liberatus est et absolutus. Dispositum est autem à Regibus, & Archiepiscopis, et Episcopis, et aliis Principibus Terræ, quod omnes Illi, tam Clerici quam Laici, qui hoc iter non arripient, Decimas Reddituum & Mobilium suorum hujus anni, et omnium Catalorum suorum, tam in Auro quam in Argento, et omnibus aliis, dabunt; exceptis Vestibus, et Libris, et Vestimentis Clericorum, et Capellanorum, et Lapidibus pretiosis, tam Clericorum quam Laicorum, et exceptis Equis, et Armis, et Vestibus Militum, ad usum proprii Corporis pertinentibus. Dispositum est etiam, quod omnes Clerici, Milites, & Servientes, qui hoc Iter arripient, Decimas Terrarum suarum & Hominum suorum habeant, et pro Se nichil dabunt. Burgenses vero & Rustici, qui sine Licentia Crucem acceperint, nichilominus Decimas dabunt. Dispositum est etiam, quod nullus enormiter juret, et quod nullus ludat ad Aleas,

^{Dice}

vel ad Decios; et quod nullus post proximum *Pascha* utatur Verio, vel Griso, vel Sabelina, vel Escarleta; et quod omnes contenti sint duobus ferculis ex empto. Et quod nullus aliquam Mulierem secum ducat in Peregrinatione, nisi aliquam forte * lotricem peditem, de qua nulla habeatur suspitio. Et quod nullus habeat Pannos decisos vel laceratos. Dispositum est etiam, quod quicumque Clericus vel Laicus Redditus suos ante Suspensionem Crucis invadiaverit; exitus hujus anni integre habeat, et transacto Anno Creditor rehabeat. Ita, quod fructus, quos inde perceperit, in solutione debiti computetur; et debitum post Suspensionem Crucis, quamdiu debitor erit, in Peregrinatione non usuret. Statutum est etiam, quod omnes Clerici & Laici, qui

in

* B.2. fol.
128.

MCLXXXVIII.

in hac Peregrinatione proficiscuntur, possunt licite invadiare Redditus suos, five Ecclesiasticos five alios, à *Pascha*, cum Iter arripuerint, usque ad tres annos: ita, quod Creditores, quicquid de Creditoribus contingat, fructus omnes Reddituum, quos in Vadio habebunt, à prædicto *Pascha* usque ad tres Annos integre percipiant. Dispositum est etiam, quod quicumque in Peregrinatione decesserit, pecuniam suam, quam secum in Peregrinatione attulerit, ad sustentationem Servientium suorum, et ad auxilium Terræ *Jerusalem*, et ad Sustentationem Pauperum, dividet, juxta Consilium discretorum Virorum, qui ad hoc constituentur.

His igitur præordinatis, elegit Virōs Ecclesiasticos et alios, quos constituit per Terras suas transmarinas, ad supradictas Decimas sibi colligendas, de omnibus, tam Clericis quam Laicis, qui Crucem non acceperint. Unde factum est, quod omnes ditiores Terrarum suarum, tam Clerici quam Laici, catervatim ruebant ad Crucem capiendam. Et sic peractis negotiis suis in Terris suis transmarinis, fecit naves suas congregari apud *Depam*; et ipse illuc adveniens cum familia sua, Mare intravit, et in Crastino applicuit in *Anglia* apud *Wenchelese*, Sabbato, tertio Kalendas *Februarii*.

Interim, *Baldewinus*, *Cantuariensis* Archiepiscopus, qui ante Regis adventum in *Angliam* venerat, adducens secum *Hugonem de Nunant*, Electum *Cestrensis* Ecclesiæ, consecravat eum in Episcopum *Cestrensem*, five *Cobentrensem*.

Rex vero statim postquam applicuit, convocatis Archiepiscopo & Episcopis, et Comitibus, et Baronibus Regni *Angliæ*, venit usque ad *Gaidigioem*, ubi in pu-

blica Audientia fecit recitari omnia suprascripta Capitula, quæ constituerat de Cruce capienda. Quibus recitatis, *Baldewinus Cantuariensis* Archiepiscopus, et *Gilebertus Kobensis* Episcopus Vicarius ejus, mirifice prædicaverunt illo die coram Rege & Principibus suis, Verbum Dei & salutiferæ Crucis mysterium. Per illorum vero prædicationem multi, tam Clerici quam Laici, Crucem acceperunt. Et Rex, Consilio Fidelium suorum, elegit Clericos et Laicos, de quorum Prudentia confidebat, et misit eos per singulos Comitatus, ad Decimas colligendas, secundum prædictam præordinationem in Terris suis transmarinis constitutam. Sed de singulis Urbibus totius *Angliæ* fecit eligere omnes ditiores, scilicet de *Lundonia* 200, et de *Eboraca* 100, et de aliis Urbibus secundum Numerum et quantitatem eorum: et fecit omnes sibi præsentari *diebus & locis statutis. De quibus cepit Decimam Reddituum & Mobilium suorum, secundum æstimationem Virorum Fidelium, qui Redditus & Mobilia eorum noverant. Si quos autem invenisset Rebelles, statim fecit eos incarcerari, et in Vinculis teneri, donec ultimum quadrantem persolverent. Similiter fecit de *Judæis* Terræ suæ: unde inæstimabilem sibi adquisivit Pecuniam.

Interim *Armarus* Comes de *Engolismo*, et *Gaufridus de Ramcona*, et *Gaufridus de Lezinman*, et multi alii de Terra Comitatus *Ricardi Pictavenses*, insurrexerunt in eum, et Terras ejus destruxerunt. At ille, hæc contra, Terras illorum fortiter invasit, et Castella & Munitiones obsedit, cepit, & infregit, Villas combussit, & prædas adduxit, arbores fructiferas extirpavit; et hæc, & hiis similia, in Illo exercere non cessavit, donec omnes suæ Voluntati subiectos esse coëgisset.

Dum

* B. 2. fol.
128, b.

MCLXXXVIII.

Dum hæc in *Pictavia* fierent, *Ramundus*, Comes de *Sancto-Ægidio*, cepit quosdam Mercatores de Terra Comitum *Ricardi Pictavenfis*, transeuntes per Terram suam; de quibus, plures privavit Oculis & Testiculis; quosdam vero illorum interfecit, et quosdam illorum incarceravit. Quod cum *Ricardo* Comiti innotuit, magno Exercitu congregato, invasit Terram prædicti Comitum de *Sancto-Ægidio*, † in manu potenti & brachio ex-^{† Dent. V, 15.} tento, et multa mala fecit Ei & Terræ suæ. Homines namque illius cepit & interfecit, et quosdam illorum incarceravit, inter quos fuit quidam familiaris prædicti Comitum de *Sancto-Ægidio*, quem nominabant *Petrum Seilun*; per cujus Consilium præfatus Comes de *Sancto-Ægidio* prænominatos Mercatores ceperat, et magna damna sæpius fecerat Comiti *Ricardo*. Hunc igitur Comes *Ricardus* in arctiori loco & duriori fecit custodiri: quem cum Comes de *Sancto-Ægidio* nullatenus redimere potuit, insidiabatur Comiti *Ricardo* et suis. Unde factum est, quod prædictus Comes de *Sancto-Ægidio* Custodes suos posuit per Civitates & Castella, ad comprehendendum, si quos invenirent de Familia Regis *Anglia*, vel *Ricardi* Filii sui, Comitum. Et factum est, post paucos dies, quod duo Milites de Domo & Familia Regis *Anglia*, quorum Nomina sunt hæc, *Robertus Puer* et *Radulfus Frazer*, transitum facerent per Terram Comitum de *Sancto-Ægidio*, redeuntes de *Sancto-Jacobo*, quem Causâ Peregrinationis visitaverant, & transissent per *Tolosam*: exploratores Comitum injecerunt manus in eos, et tenuerunt, et vinctos duxerunt ad Illum; et Ipse incarcerari fecit. Post multum vero temporis, prædictus Comes posuit cum eis rationem, dicens: Si Comes *Picta-*

claviensis Servientem meum, quem in Vinculis tenet, liberum et illæsum abire permetteret; permetterem Ego & vos liberos & illæsos abire. Unde factum est, quod Unus ex illis, scilicet *Radulfus Fraser*, permissus exire ad Comitem *Ricardum Pictavensem*, propter suam & prædicti Servientis Comitis de *Sancto-Ægidio* liberationem. Sed Comes *Ricardus* audiens, quod Ipsi redeuntes de

* *Sancto Jacobo* in Peregrinatione capti essent; respondit illi, quod per Illum, nec prece nec pretio liberarentur. Dicebat enim, quod Ipse magis ^a ostenderet Deum & Beatum Apostolum suum *Jacobum*, quam pateretur, si Ipse pro eis dedisset redemptionem, quod sola Peregrinationis Reverentia sufficiebat ad liberandum eos. Et cum illi alium Responsum ab eo habere non potuissent; abierunt ad Regem *Francia*, qui ad partes illas accesserat pro Pace faciendâ inter Comitem *Ricardum* & Comitem de *Sancto-Ægidio*. Et narraverunt Ei omnia, quæ illis acciderant, et quomodo capti fuerant, et retenti in Via Peregrinationis suæ. Quo audito, Rex *Francia* præcepit prædicto Comiti de *Sancto-Ægidio* dimittere Peregrinos illos abire, non propter Regis *Anglia*, vel *Ricardi* Comitis Filii sui, amorem; sed propter Beati Apostoli *Jacobi* Reverentiâ & Dilectionem. Respondit autem Comes de *Sancto-Ægidio*, quod nec prece nec pretio illos dimitteret, nisi Comes *Ricardus* dimisisset ei Servientem suum. Tunc Rex *Francia* videns, quod nullam inter prædictos Comites Pacem vel Concordiam facere posset, dimisit eos, Ira & Odio mortali inflammatos: et reversus est in *Francia*. Comes vero *Pictavensis*, magno congregato Exer-

* B. z. fol.
129.

a F. offenderet.

citu,

MCLXXXVIII.

citu, intravit Terram Comitis de *Sancto-Agidio*, et eam devastavit, in Combustione Ignis & Hominum Interfectione. Et Castella ipsius prope *Tolosam* obsedit, et cepit. Audiens igitur *Philippus*, Rex *Francia*, gemitus populi *Tolosani*, et clamores Comitis de *Sancto-Agidio*, tactus Ira & Indignatione intrinsecus, Nuncios suos misit in *Angliam* ad *Henricum* Regem, significans ei Excessus & gravamina, quæ faciebat Illi & Genti suæ Comes *Ricardus*, Filius ejus: et petiit ab Eo, sibi fieri ab eo Emendationem. Rex vero *Anglia* respondit illis, qui missi fuerant, quod *Ricardus*, Filius suus, nihil horum fecerat per Consilium & Voluntatem Ipsius; et quod Ipse eum justificare non potuit. Hiis auditis, Nuncii Regis *Francia*, quos Ipse in *Angliam* miserat, redierunt ad Eum, exponentes Ei omnia, quæ audierant & viderant.

Interim, Patriarcha *Antiochia*, videns *Cristianorum* Persecutionem, quam permisit Deus, peccatis nostris exigentibus, fieri in Terra *Jerusalem*, et in provinciis adjacentibus; timuit sibi et Nobili Civitati *Antiochia*. Et mittens Nuntios suos per universos *Cristianorum* Principes, *Henrico* Regi *Anglia*, Filio *Matildis* Imperatricis, scripsit in hac forma.

Epistola Patriarchæ de *Antiochia*, ad Regem *Angliæ*.

Almaricus ?

Heraclius ?

“Ha, Dei gratia et Apostolicæ Sedis, *Antiochia* Pa-

“triarcha, *Henrico*, per eandem gratiam *Anglorum* Illu-
 “strissimo Regi, dilecto Domino & Amico in Illo, per
 “quem

* B.2. fol.
129, b.

† Matth.
XXIV, 36.

“quem Reges Regnant. Condignum et inæstimabi-
 “lem dolorem nostrum pro insperato & terribili, quod
 “Nobis, imo toti *Cristianitati*, nuper accidit infortunio,
 “cum lacrimis & singultibus, Excellentie vestrae per
 “hæc præsentia denuntiamus. Audiat nobiscum omne
 “seculum dolorem nostrum, ut sciat, unde veniat, aut
 “quo tendat, luctus noster et nostra Lamentatio. Quar-
 “to die Mensis *Julii*, anno Incarnati Verbi 1187, *Sal-*
 “*adinus*, collecta hostium * peregrina multitudine, præ-
 “lium commisit cum his, qui erant in Terra *Jerusalem*,
 “*Cristianis*. Et fusis eorum copiis, de ipsis pro velle
 “suo triumphavit; vivifica Cruce ludibrio *Turcorum*
 “exposita, capto Rege cum Fratre suo Stabulario, et
 “Magistro Templi, *Raimundo* ^a quondam Principe pro-
 “priis manibus nefandi *Saladini* interfecto: et Episco-
 “pis, cum Templariis & Hospitalariis, et cum omni
 “fere ^b Militum 1200, et Peditum 30000, in tuitione
 “Sanctæ Crucis gladio jugulatis: excepta multitudine
 “copiosa, quæ postea in Urbibus, quas cepit, est in-
 “terempta vel captivata. Satiatus denique sanguine
 “*Cristianorum*, *Tiberiadem* cepit & munivit; deinde Ci-
 “vitatem nobilem *Accaron*, *Caiphas*, *Casaream*, *Jopem*,
 “*Nazareth*, *Sebasten*, *Neapolim*, *Lidden*, *Ramatham*, *Ar-*
 “*sur*, *Ebron*, *Bethleem*; Et nunc ^c deinde Sanctam Civi-
 “tatem *Jerusalem*, et Sepulcrum Domini obsedit; ju-
 “rans, quod ipsum frustratim comminuet, et minutias
 “ejus in profundum Maris projiciet. Pro residuis for-
 “midolosa nos hæsitatio detinet, † *ignorantes diem & ho-*
 “*ram*, in qua subjiciamur Ditioni Ejus: et habitatores

^a Quoque pro quondam in *Hov.* ^b Multitudine pro Mi-
 litum in *Hov.* ^c Demum *Hov.*

MCLXXXVIII.

"earum vel captiventur vel occidantur; maxime cum
 "Victualibus, & Equitaturis, & Armis Bellicis, et de-
 "fensoribus constet esse spoliatos. Pro hac tanta Ira
 "& Indignatione Dei, in Nos effusa desuper, panem
 "nostrum cum lacrymis manducamus, et turbamur ter-
 "rore horribili, ne Sepulcrum Dominicum Exteris tra-
 "datur Nationibus; ne pauci, qui remansimus in Ter-
 "ra *Cristiana*, si tardaverit Succursus, Inimicis nostras
 "Cervices gladiis ferientium supponamus. Et quoniam
 "Prudentia, & Opinione, & Divitiis, ceteris Regibus
 "Occidentalibus præeminetis, cujus Auxilium semper
 "expectavimus, precamur, ut *Terra Sancta* potenti fe-
 "stinanter succurratis Auxilio. Et si tardaveritis, Se-
 "pulcrum Dominicum cum *Antiochia* Nobili Civitate,
 "et Terra sibi adjacenti, in Opprobrium sempiternum,
 "exteris subiacebit Nationibus. Mementote Laudis
 "et Nominis vestri, ut Deus, qui Vos sublimavit in
 "Regnum, per Vos exaltetur. Et si huic tam digno
 "operi volueritis manum apponere, ut veniatis, vel opta-
 "tum Nobis mittatis Succursum, totius *Sanctæ Terræ*
 "liberatio Vobis post Deum imputabitur: et Nos ipsi,
 "in quantum possumus, lugentes, et rea pectora nostra
 "percutientes, ad Deum clamamus, * ut nobis et velle
 "& posse id ipsum sic sic perficiendi ad Salutem &
 "Gloriam sui Nominis, quatinus in hoc Mortis Arti-
 "culo, *Terræ Sanctæ* et Nobis succurratis clementer. A-
 "lioquin Nobis, ^b qui subjacentes periculis diutino lan-
 "guori succumbimus, jam necesse est expirare, et, fu-

^a Potius (cum *Hoved.*) ut ipse donet nobis, & velle, & posse id ipsum sic perficiendi ad laudem, & gloriam &c.

^b Qui variis subjacentes *Hoved.*

“so sanguine *Cristianorum*, Dominicum Sepulcrum, et
 “*Antiochiam* Nobilem Civitatem, cum Terra sibi adja-
 “centi, in opprobrium sempiternum exteris Nationi-
 “bus subjacere. Rogamus præterea, ut dilectos Fra-
 “tres nostros *Gabilonensem* & *Valeniensem* Episcopos,
 “quos pro hoc ipso ad Vos mandavimus, commenda-
 “tos habeatis. Valete”.

Epistola Regis *Angliæ* ad Patriarcham.

* B.2. fol.
130.

“Venerabilibus in *Cristo* Patribus, et* Amicis *A*
 “et *Heraclio*, Dei Gratia, *Antiochia* et *Ferusalem*
 “Patriarchis, et Principi *Antiochia*, et
 “Univerſo Populo *Cristiano* Orientalis Ecclesiæ, *Hen-*
 “ricus, eadem Gratia, Rex *Anglorum* et Dux *Normanno-*
 “rum, et *Aquitanorum*, et Comes *Andegavorum*, Salutem
 “et Consolationem in *Cristo*! Quoniam, peccatis no-
 “stris exigentibus, visitavit Dominus temporibus no-
 “stris in † *Virga Furoris* sui Iniquitates nostras, et Ter-
 “ram, redemptam sanguine divino, permisit *Judeorum*
 “manibus pollui perfidorum: ideo dignum est, ut Nos,
 “et cuncti, qui *Cristiana* sunt Religionis, et ejusdem
 “Nominis Professores, ad desolationem præfatæ Ter-
 “ræ pietatis studio convertamur, et Auxilium ac Consi-
 “lium studeamus totis Viribus impartiri. Cum igitur
 “venisset ad Nos *A* Dei gratia Venerabilis
 “*Valeniensis* Episcopus, et dolores & calamitates, qui-
 “bus Orientalis Ecclesia premitur, profusis lacrimis &
 “profundis suspiriis indicasset; quanta graviora vide-
 “mus instare pericula, tanto fortius ac validius ad ma-
 “turum subsidium Compassio Nos accingit. Haben-
 “tes itaque in eo Spem & Fiduciam, qui in se speran-
 “tes

Imerico?

† Esa. X, 5.

vel celerius

MCLXXXVIII.

"tes nullatenus ^a delinquit, † viriliter agite, & confortetur in Domino Cor vestrum, quoniam illud credimus
 "† Psal. XXVII, 14.
 "Isaia Vaticinium jam implerum, Jerusalem * leva in
 "• Esai, LX, 4, 5.
 "circuitu oculos tuos, et vide; omnes isti congregati venerunt tibi. Tunc videbis et afflues: et mirabitur, et dilatabitur cor tuum, quando conversa fuerit ad Te multitudo
 "Maris, fortitudo Gentium venerit tibi. Nunc autem
 "Dominus, qui respicit super filios hominum, ut videat, si
 "est Intelligens aut requirens Deum, sic Christianorum hactenus sopitos ad servitium suum excitavit affectus, ut
 "unusquisque, qui Domini est, ‡ gladium suum jam posuerit super Femur suum, et Beatum se quisque reputat
 "‡ Exod. XXXII, 27.
 "& Fidelem, qui Patrem, & Matrem, & omnia derelinquent; ut possit Crislo & Terra Sancta illatas Injurias vindicare. Constantes igitur estote, et in promptu videbitis auxilium, vobis à Domino præparatum.
 "Citius enim, quam credatis, tanta Vobis per Terram
 "& per Mare in auxilium Fidelis Populi superveniet
 "multitudo; quantam nec ** Oculus [vidit] nec Auris
 "** 1 Cor. II, 9.
 "audivit, nec in Cor hominis ascendit; quam quidem Dominus ad Terræ vestræ præsidium præparavit. Inter ceteros autem Principes, Ego & Filius meus, rejecta
 "hujus mundi Gloria, et spretis Voluptatibus universis, omnibusque, quæ mundi sunt, postpositis, in personis propriis, totis viribus Vos cito, auctore Domino, visitabimus. Valere".

Dum hæc fierent, Philippus, Rex Francorum, magno congregato Exercitu, intravit Berriam, Terram Regis Angliæ de patrimonio Reginæ Alienor Uxoris suæ: et cepit Castrum-Radulfi, quod Burgenses reddiderunt ei.

^a Derelinquit, *Hov.* ^b Relinquit, *Hov.*

MCLXXXVIII.

Et inde procedens, reddita est Illi fere tota *Berria*, exceptis *Luchis* et ceteris Dominicis Castellis Regis *Anglia*. *Buchardus* vero de *Vendomia*, timens adventum Regis *Francia* in Terram suam, reddidit se, et Terram suam, Regi *Francia*, et Ei adhæsit. Inquirenti igitur Regi *Anglorum*, cur hæc sibi fierent? nuntiatum est ei, quod Rex *Francorum* hæc faciebat in Vindictam Injuriarum, quas *Ricardus*, Comes *Pictavenfis*, Sibi, & Comiti de *Sancto-Ægidio* & Terræ illius fecerat. Comes vero *Ricardus* mandavit per *Johannem Cumin*, *Dublinensem* Archiepiscopum, * Regi *Anglorum*, Patri suo, quod Ipse nihil mali fecerat in Terra Comitis de *Sancto-Ægidio*, nisi per Licentiam Regis *Francorum*; pro eo quod Comes de *Sancto-Ægidio* refutavit esse infra Treugas & Pacem, quas *Francia* Rex et Ipse fecerant. Habito igitur Consilio suorum Fidelium, Rex *Anglia* misit *Baldewinum Cantuariensem* Archiepiscopum, et *Hugonem Lincolnensem* Episcopum, ad Regem *Francia*; ut saltem Iram indignationis, quam in animo adversus eum conceperat, Verbis et Exhortationibus mitigarent. Sed, cum proficere non potuissent, Dominus Rex misit *Johannem* Filium suum in *Normanniam*, qui mare intravit apud *Sorham*, et applicuit in *Normannia* apud *Depe*. Et postea, Dominus Rex *Anglia* in die Dominica, sexto Idus *Julii*, Naves ascendit apud *Porteseie*; et in Craftino applicuit in *Normannia* apud *Bardessluctum*; et veniens inde usque *Alenzun*, congregavit Exercitum magnum de *Normannia*. Comites vero & Barones *Anglia*, et multi *Walenses*, secuti sunt Eum in *Normanniam*; quos *Ranulfus de Glanvilla*, Justiciarius *Anglia*, conduxerat ad opus Regis.

* B. 2. fol.
130, b.

MCLXXXVIII.

Interim, Frater *Terricus*, Magnus Præceptor Domus Templi *Jerusalem*, in hac forma scripsit Domino Regi *Anglia*, de Statu Terræ *Jerusalem*.

“*Henrico* Domino, Dei Gratia, Regi *Anglia*, Duci

“*Normannia* et *Aquitannia*, et Comiti *Andegavia*, Fra-

“ter *Terricus*, quondam Magnus Præceptor Domus

“Templi *Jerusalem*, Salutem in eo, qui dat Salutem

“Regibus! Sciatis, quod *Jerusalem* cum Arce *David*

“reddita est *Saladino*. *Syrii* autem habent custodiam

“usque ad quartum diem post Festum *Sancti Michaëlis*;

“et Ipse *Saladinus* in Domo Hospitalis permisit rema-

“nere decem de Fratribus Hospitalis, ad custodiendum

“infirmos in unum annum. Fratres vero Hospitalis de

“*Belliverio* optime resistunt *Saracenis* adhuc; et jam duas

“Carruanas *Saracenorum* expugnaverunt, in quorum ca-

“ptione alterius, omnia Arma & Utenilia, & Viçtua-

“lia, quæ erant in *Castro Fabæ*, quod *Saraceni* destruxe-

“rant, viriliter lucrati sunt. Adhuc etiam resistunt *Sal-*

the Crag, or Rock ?

the Tem-

“*ladino*, Græcus *Montis-Regalis*, et *Mons-Regalis*, et *Sa-*

plars Saphet

“phet-Templi, et Græcus

et Mar-

“gant, et *Castellum-Blancum*, et Terra *Tripolis*, et Terra

“*Antiochia*. Capta autem *Ierosolima*, *Saladinus* Crucem

“de Templo Domini deponi fecit, et eam per duos dies

“per Civitatem in ostentum fustigando portari fecit.

“Deinde fecit Templum Domini aqua rosata intus &

“exteriùs, sursum et deorsum, lavari; et Legem suam

“desuper illud per quatuor partes, miro tumultu, ac-

Circum-

“clamari. A festo verò *Sancti Martini* usque ad Con-

cisionem ?

Sur,

“versionem Domini obsedit *Tyrum*, tredecim perratis

“die

“die noctuque Lapides in ea incessanter jactantibus.
 “In Vigilia autem Sancti-Sylvestri, Dominus Conradus
 “Marchio, Milites & Pedites per murum Civitatis dis-
 “posuit, armatis septendecim Galeis et decem aliis na-
 “viculis, cum auxilio Domus Hospitalis, et Fratrum
 “Templi, adversus Galeas Saladini dimicavit; easque
 “expugnans, undecim ex eis retinuit, et Magnum Ale-
 “xandria Amiralum cum octo aliis ^aAmigdalensis cepit,
 “Saracenorum multitudine ^binterfecto. Reliquæ vero
 “Galeæ Saladini, Christianitatis manus evadentes, ad Sa-
 “ladinum, et ad Exercitum ejus confugerunt; quibus,
 “præcep^to illius, in Terram extractis, Ipse Saladinus,
 “igne apposito, in Cinerem fecit redigi, & favillam:
 “nimioque dolore commotus, Equi sui auriculas &
 “caudam amputans, Equum illum per totum Exerci-
 “tum, videntibus omnibus, equitavit”.

• B.2. fol.
131.

Eodem anno, Johannes, Dunkeldensis Episcopus, post Purificationem Beata Virginis Mariæ, rediit à Curia Domini Papæ; Hugone Episcopo Sancti-Andree deposito. Unde Dominus Papa in hac Forma scripsit.

“Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabi-
 “libus Fratribus Jocelino Glasguensi, et Mathæo Aber-
 “denensi Episcopis; et dilectis filiis Arnado Abbati de
 “Melros, et Bertram Priori de Coltingham, Salutem,
 “et Apostolicam Benedictionem! Ne in dubitationis
 “recedant scrupulum, quæ geruntur: dignum est lit-
 “terarum memoriæ commendari, et ad illorum Noti-
 “tiam, quorum interesse videtur, celebri ac veridica
 “Insinuatione perferri. Meminimus autem, quod bo-

^a Admiraldis *Hov.* p.646. ^b Sic *Ap.W.* Lege, interfe-
 cta. ^c Vel recidunt.

MCLXXXVIII.

"næ memoriæ *Urbanus* Papa, Prædecessor noster, *Hu-*
 "goni quondam dicto Episcopo *Sancti-Andree* (pro
 "Controversia, quæ inter eum et Venerabilem Fratrem
 "nostrum *Johannem* vertebatur) sub Excommunicatio-
 "nis interpositione mandavit, ut ad certum diem re-
 "sponsurus in jure, aspectui se Apostolico præsentaret.
 "Verum, quia conscius Actuum suorum, et Eventum Ju-
 "dicii non immeritò reformidans, venire contumaci-
 "ter recusavit: Nos pro hoc et pro aliis multis, quæ
 "crebescente Fama Ecclesiæ Dei Scandalum pepere-
 "runt; Ipsum ab Episcopatu *Sancti-Andree*, de Con-
 "silio & Assensu Fratrum, perpetuo judicavimus, A-
 "postolicæ Sedis Auctoritate, remotum; et ab Usu E-
 "piscopalis Officii eo usque suspensum, donec Aposto-
 "lica Sedes duxerit de ipso aliter statuendum: Absol-
 "ventes à Fidelitate subditos, qua ei tenebantur astri-
 "cti. Sane, quia vacantes Ecclesias diutius regimine
 "Pastorali carere, Sacrorum Canonum inhihent San-
 "ctiones; discretioni vestræ per Apostolica Scripta man-
 "dantes, quatinus dilectos Filios nostros Capitulum
 "*Sancti-Andree* ex parte nostra diligentius moneatis,
 "ut sibi talem Eligant Episcopum & Pastorem, qui di-
 "gne possit Episcopalis Officii Dignitate potiri. Spe-
 "cialiter autem eos (quantum vobis possibile fuerit)
 "inducere laboretis, ut memoratum *Johannem* Episco-
 "pum, virum bonæ Opinionis, et pro sui honestate
 "Nobis & Fratribus nostris acceptum, ad Regimen &
 "Prælationem illius Ecclesiæ, sine cujusquam Scrupu-
 "lo difficultatis, assumant. Quod si omnes hiis exe-
 "quendis nequiveritis interesse, duo vestrùm ea nichil-

a Vel crebescente. b Mandamus, *Hov. rectius.*

" lo-

"lominus exequantur. Datum *Pisæ* 17 Kalendas Fe-
 "bruarii, Indictione sexta".

*Epistola Clementis Papæ Tertii ad Willelmum,
 Regem Scotorum.*

"*Clemens* Episcopus, Servus Servorum Dei, *Willel-*
 "mo, Illustri Regi *Scotorum*, Salutem, et Apostolicam
 "Benedictionem! Oculos Divinæ Majestatis offendere
 "non modicum æstimamus, si Prælatorum Excessus
 "(quibus indulgere salvâ Conscientiâ non possumus)
 "per incuriam sine coërcione debita relinquamus. Un-
 "de, cum bonæ Memorix *Urbanus* Papa, Prædecessor
 "noster, *Hugoni* quondam dicto Episcopo *Sancti-An-*
 "dreæ per controversiam, quæ inter eum et venerabi-
 "lem Fratrem nostrum *Johannem* Episcopum verteba-
 "tur, sub Excommunicationis interpositione mandave-
 "rit, ut ad certum diem responsurus in jure, conspe-
 "ctui se Apostolico præsentaret; et ipse, conscius actuum
 "suorum, et * Eventum Judicii non immeritò refor-
 "midans, ex Contumacia venire contempsit; sed Nos
 "pro hoc, et pro aliis multis, quæ a crebescente fama
 "Ecclesiæ Dei Scandalum pepererunt: Ipsum ab Epi-
 "scopatu *Sancti-Andreæ*, de Consilio et Assensu Fra-
 "trum, perpetuo judicavimus, Apostolicæ Sedis Aucto-
 "ritate, remotum, et ab Usu Episcopalis Officii eo us-
 "que suspensum, donec Apostolica Sedes duxerit de
 "ipso aliter statuendum. Absolventes à Fidelitate Sub-
 "jectos, qua ei tenebantur astricti. Licet enim ad Ho-
 "norem & Profectus tuos, quantum cum Deo possu-

* B.2, fol.
 131, b.

a Vel crebescente.

"mus,

MCLXXXVIII.

“mus, firmum habemus propositum intendendi, et in
 “facto prædicti *Hugonis Curia Romana*, non absque de-
 “tractione multorum, hætenus Regiæ Serenitati de-
 “tulerit: quia tamen Clamor ipsius ad Nos, indubitata
 “Fide, pervenit, nequivimus Errata sua ulterius sub
 “dissimulatione clausis oculis præterire; propter quod
 “in hac parte credimus actum, de quo debeat
 “animus Regius quacunque ratione moveri. Roga-
 “mus autem Devotionem tuam, prece & affectione
 “qua possumus, et monemus in Domino, quatinus me-
 “moratum *Johannem* Episcopum (quem Nos & Fratres
 “nostri, pro sui honestate, sincero Corde ^b eligimus)
 “pro Reverentia Apostolicæ Sedis & nostra, in visceri-
 “bus Caritatis commendatum habeas & acceptum; et
 “(remissâ, si quâ fuerit, conceptæ Indignationis offen-
 “sâ) Ipsum in omnibus, Regia Clementia & Benigni-
 “tate pertractes. Credimus equidem, quod de indu-
 “stria & probitate Ipsius, Tibi & Regno tuo, auctore
 “Domino, multum accedere Incrementi; et nobis us-
 “que quàm gratum exister, si optatum apud Regias Au-
 “res preces nostræ sortiantur Effectum. Datum *Pisis*
 “17 Kalendas *Februarii*, indictione Sexta”.

Hiis auditis, præfatus Rex *Scotorum*, tandem suorum
 fretus Concilio, *Johannem Dunkeldensem* Episcopum re-
 cepit, ea conditione, quod Ipse *Johannes* quietum cla-
 maret inperpetuum à Calumpnia sua Episcopatum *San-*
cti-Andree: et ita factum est ab eo, et in Regis mise-
 ricordia. Et *Hugo* denique, quondam Episcopus *San-*
cti-Andree, jam depositus, et in Sententia Anathematis

^a Quod nihil in hac *Hoved. p.647.* ^b Diligimus *Hoved.*

^c Potius (cum *How.*) accedere poterit incrementi.

à Summo Pontifice revocatus, *Romam* absolvendus est profectus. Quo cum venisset, data Cautione standi Iudicio Ecclesiæ, meruit absolvi. Sed paucis supervixit diebus. Nam mense *Augusti* in Urbe *Romulea* tanta fiebat aëris corruptio, quod multi Cardinales et ditiores Urbis, cum innumera plebis multitudine, interierunt; et Ipse *Hugo* cum tota fere familia sua obiit.

Eodem tempore, obiit *Roma* *Henricus* Electus, qui quondam fuerat Decanus de *Moretanea*.

Interim *Henricus*, Rex *Anglia*, misit *Hugonem Dunelmensem* Episcopum, et quosdam alios familiares suos tam Clericos quam Laicos, ad *Willelmum*, Regem *Scotorum*, ad Decimas colligendas de Terra sua. Ipse enim obtulerat Domino suo Regi *Anglia*, antequam transfretaret, quatuor Milia Marcarum Argenti pro Castellis

fuis rehabendis. Cui Rex *Anglia* respondit, *Requiem bene profecturam, si * concecisset ei Decimam Terra sua*. Cuius Petitionibus Rex *Scotia* satisfacere cupiens, concessit ei Decimam, quam petebat, si Homines * suos ad hoc faciendum inducere posset. Cum igitur præfatus *Dunelmensis* Episcopus, et ceteri Domini Regis *Anglia* Nuntii venissent in *Leoneis*, ad locum, qui dicitur *Brigean*, ad Loquendum cum Rege *Scotorum*, de Decimis in terra sua colligendis: Ipse Rex *Scotorum*, cum omnibus fere Episcopis, & Comitibus, et Baronibus Terræ suæ, et cum infinita Hominum suorum Multitudine, ad locum præfixum venerunt; et audita Adventûs Nuntiorum Regis Causa, et eorum Petitione, habito cum suis Concilio, Respondit, *se non posse animos eorum incli-*

* B.2. fol.
132.

MCLXXXVIII.

nare ad Decimam Dandam. Et Ipsi pro se responderunt, se nunquam Decimam duros; nec etiam si Rex Angliæ, & Dominus eorum Rex Scotiæ iurassent, se illam habituros, ^anunquam illam darent. Nuntii igitur Regis Angliæ, qui ad hoc missi fuerant, videntes, se in hac parte nil posse ^bproficere, licet nunc blandis, nunc asperis plurimum attemptassent, in patriam suam reversi sunt. Significantes Domino suo Regi Angliæ, qui tunc in Normannia erat, Responsum Regis Scotiæ et suorum.

Interim, Comes Pictaviensis, magno congregato Exercitu, profectus est Berriam: cujus Adventu audito, Philippus, Rex Francorum, tradidit Willemo de Barres Militi ^csui Castrum-Radulfi custodiendum; et Ipse reversus est in Franciam. Comes autem Ricardus Terras Comitum & Baronum, qui adhæserunt Regi Franciæ, destruxit, et multos illorum cepit. Rex autem Franciæ, audito Regis Angliæ adventu, à Franciâ recedere non ausus erat: sed permisit Exercitus suos devastare Terras Regis Angliæ. Unde factum est, quod Philippus, Episcopus de Belvez, consanguineus Regis Franciæ cum Exercitu suo intravit Normanniam, et combussit Blanchi villam Comitum de Auco, et Aubernalliam Castellum Comitum Willemi de Mandevilla, et alia Castella et Villas combussit, et Homines multos interfecit, et prædas abduxit. Et Ipse Rex Franciæ cum Exercitu magno intravit Terras Regis Angliæ, et combussit Villam de Trou, et castellum totum, nec tamen illud capere potuit; sed quadraginta de Militibus Regis Angliæ cepit. Hæc contra, Ricardus, Comes Pictaviensis, cepit munitissimum locum, qui vocatur Les Rechès ultra Treu versus

a F. unquam. b Sic. c F. suo.

MCLXXXVIII.

Vindociam, et cepit in illo loco 25 Milites, et 40 Servientes. *Henricus* vero, Rex *Anglia*, videns dampnum & Excessus, quos *Francia* Rex suis & sibi faciebat, misit ad eum *Walterum Rothomagensem* Archiepiscopum, & *Johannem Ebroicensem* Episcopum, et *Willelmum Mare-scillum*, et alios quosdam de Familiaribus suis, petens ab eo sibi fieri restitutionem dampni, quod Ipse et sui ei *fecerat; et si hoc facere non quiesceret, mandavit ei, tanquam Inimico mortali suo, quod amodo nullam ei servaret Fidelitatem; sed in omnibus, Illum velut Hostem suum vitaret, et Damna, pro posse suo, Sibi & Terræ suæ inferret. Hiis auditis, Rex *Francia* respondit, se à cœptis nolle desistere, donec tota *Berria* et totum *Wougussin Normannicum* Sibi & Imperio suo subjacent. Tunc Nuntii Regis *Anglia*, qui ad Regem *Francia* missi fuerant, intelligentes Responsum Regis *Francia* *, à Curia sua recesserunt; narrantes Domino suo, quæ audierant & viderant. Nacta igitur occasione ex injuriis Sibi à Domino Rege *Francia* illatis; *Henricus*, Rex *Anglia*, magno congregato Exercitu, ingressus est Terram Regis *Francia*, die *Martis* post decollationem *Sancti Johannis Baptiste*, et combussit plures Villas, et equitavit die illo prope *Mante*, ubi Rex *Francia* dicebatur esse. Et ibi congressi sunt *Willelmus des Barres*, et *Drogo de Merlou*, cum paucis Militibus *Francia*, cum *Ricardo Comite Pictavensi*, et *Comite Wilhelmo de Mandavilla*, et aliis de Familiis Regis *Anglia*. Ita quod *Willelmus des Barres* à *Comite Ricardo* captus, et per Fidem positus fuit; sed Milites Regis *Anglia* ceteris intendentes, prædictus *Willelmus des Barres* super unum Run-

* B.2. fol.
132, b.

a F. fecerant.

ci-

MCLXXXVIII.

cinum pueri sui evasit. Die vero *Mercurii* sequenti moram fecit Rex *Angliæ* apud *Tveru*, et Comes *Ricardus* profectus est in *Berriam*, promittens Regi Patri suo quod bene & fideliter Ei serviret. Die autem *Jovis*, in die *Sancti Aegidii*, *Walenses* Regis *Angliæ*, Ipso nesciente, ingressi sunt in Terram Regis *Francia*, et combusserunt Castellum *Simonis de Aneth*, scilicet *Danevillam*, et multas alias Villas; et prædas abduxerunt; et nemini parcentes, omnes interfecerunt, quos invenerunt. Eodem die, Comes *Willelmus de Mandevilla* combussit Villam de *Sancto-Clare*, quæ est de Dominio Regis *Francia*; et vastavit virgultum pulcherrimum, quem Ipse Rex plantaverat. Eodem die, Rex *Angliæ* cum paucis Militibus intravit Terram Regis *Francia*, ut infirmiora partium illarum exploraret. Ibique venerunt Nuntii Regis *Francia*, qui Pacem rogabat, & offerebat ei Terram, quam super eum occupaverat in *Berria*. Deinde, inter eos, habito Consilio apud *Gisortium*, cum inter illos de Pace facienda non potuisset convenire; Rex *Francia*, in Iram & Indignationem commotus, succidit Ulmum quandam pulcherrimam inter *Gisortium* et *Trie*, ubi Colloquia ^a habere solebant inter Reges *Francia* et Duces *Normannia*.

Interim, quoddam mirabile contigit in *Anglia*; in Vigilia namque Beati *Laurentii* Martyris feria ^b secunda, circa horam diei nonam, apud Villam de *Dunstable*, aperti sunt Cœli super eam; et multis, tam Clericis quam Laicis, videntibus, apparuit Crux quædam longa nimis, et miræ Magnitudinis. Et apparuit in ea Dominus noster *Ihesus Cristus* clavis confixus; et manus

^a F. haberi. ^b F. tertia.

ejus extentæ erant in Patibulo; et plagæ Manuum et Pedum, et Lateris ejus, erant sanguinolentæ, et Sanguis defluebat, sed non in Terram. Erat autem hæc Apparitio continua, ab hora diei nona, usque in crepusculum.

Eodem anno, *Hugo de Nunant* consecratus est Episcopus *Cestria à Baldewino, Cantuariensi* Archiepiscopo.

Et eodem anno, quidam Frater Templi *Jerusalem*, nomine *Gilebertus de * Hogeſtan*, quem Dominus Rex constituerat cum Clericis suis ad Decimas colligendas, furatus est magnam Denariorum partem, quos receperunt de Decima. Ceteri autem mirabantur, quod Numerus Denariorum decreſcebat magis ac magis de die in diem; et Murmur multus factus est inter eos: unusquisque enim illorum alterum habebat suspectum. Contigit autem quadam die, dum computarent Denarios, quos receperant, prædictus *Gilebertus* magnam illarum partem focii ejus alias intenderent, abscondit in Sinu suo, et in Manticis suis, quas latas (more gentis suæ) habebat. Nolens ergo *scrutator cordium Deus*, Iniquitatem illius diutius sub Velamento Religionis celari; manifestavit cuidam Illorum opera ejus, qui attentius considerabat quæ fiebant, Dixit, *Dedecus est nobis, quod numerus Denariorum nostrorum ita decreſcit cotidie; et nescio per quem fieri possit, nisi per aliquem ex Nobis, et scrutemur, quis Ille sit: et omnes dictis illius præbent assensum.* Frater autem *Gilebertus*, conscius sibi, obmutuit, et siluit à bonis, et dolor suus renovatus est. Inceperunt ergo ab ipso, qui Consilium dederat, scrutari; et procedentes in Ordine; pervenerunt ad prædictum *Gilbertum*, qui Iniquitatis suæ conscius, cecidit in Faciem suam provolutus ad Pedes eorum; et cognoscens

* B.2. fol.
133.

scens Furtum quod fecerat, protulit Denarios, et veniam postulavit. Indicaverunt ergo Regi Eventum rei: et licet, ratione Iudicii exigente, suspendi in patibulo mereretur; tamen Rex misertus illius, eo quod familiaris Ei extiterat, tradidit eum Magistro *Templi Lun-*
doniarum, præciens ei, quod secundum Ordinis sui Statuta eum tractaret. Quem suscipiens, Vinculis mancipavit, et diversis pœnis affixit. De diversitate autem pœnarum illarum, quærite quos agitat Ordinis illius labor.

Interim Comes *Flandria* et Comes *Theobaldus*, et ceteri Comites & Barones de Regno *Francia*, contra quorum consilium Rex *Francia* guerram fecerat; Arma sua deposuerunt, dicentes, se nunquam gestaturos contra *Cristianos*, donec redirent de Peregrinatione *Ierosolymitana* Professionis. Tunc Rex præfatus *Francia*, auxilio suorum destitutus, petiit à Rege *Anglia* Colloquium. Quo concesso; habuerunt Colloquium apud *Castellum*, in *Craſtino Sanctæ Fidis Virginis*, Ubi cum modus Pacis ordinaretur inter eos hoc modo: Quod Rex *Francia* resignare debet Regi *Anglia*, quicquid in Terris suis occupaverat, post captam *Treugam*. Et Comes *Ricardus* similiter faceret Comiti de *Sancto-Ægidio*, quicquid in Terris
occupaverat. Rex *Francia* per
ejus Improbiterat petiit à Rege *Anglia* Castrum de *Pas-*
ſci in Obsidem. et quia Rex *Anglia* hoc facere noluit,
ab invicem discordes discesserunt. Rex vero *Francia*
inde recedens, cepit Castrum de *Palud*; et transitum
faciens per *Castrum-Radulfi*, inde duxit Ruttam *Brai-*

*bancenorum Teuto*nitam* usque *Biturum*, promittens eis
bene Stipendia sua. Sed apud *Biturum* injectis in eos
..... ma-

* B. 2. fol.
133, b.

MS. Butirun.

manibus, abstulit eis omnes Equos suos, et Arma, et Pecuniam universam, et eos inermes & nudos eiecit. Comes autem *Ricardus* obtulit Regi *Francia* venire in Curiam suam, et Iudicio stare de hiis fiebant inter Illum et Comitem de *Sancto-Aegidio*; ut sic fieret Pax inter Regem *Francia* et Regem *Anglia* Patrem suum. Quod multum displicuit Regi Patri suo. Post illud autem Colloquium, *Neulom* filius *Urfonis de Freteval* juravit Regi *Anglia* Fidelitatem contra omnes Homines, et Fidele Servitium. Et Rex *Anglia* fecit ei Cartam suam de Honore de *Lavardin*, et de *Faia*. Et Ipse dedit Regi filium suum Obsidem, et alios multos filios propinquiorum suorum.

Eodem anno, duodecimo Kalendas *Octobris*, Feria tertia, Vigilia Sancti *Mathai* Apostoli & Evangelistæ, tota Villa de *Beverlaco* cum Nobili Ecclesia Beati *Johannis* Archiepiscopi combusta est.

Similiter, eodem anno, multæ Civitates, et in *Anglia* & in *Normannia*, combustæ sunt.

Interim, Rex *Francia*, & Rex *Anglia* sæpius per Internuntios suos de Pace tractabant faciendam, ita quod Rex *Anglia*, sperans Pacem in pro^{patulo?} fieri, permisit Solitarios suos et *Walenses* suos domum redire.

Interim Rex *Anglia* & Rex *Francia* Colloquium habuerunt de Pace faciendam inter se, inter *Bons-Mulins* et *Bulennei*, 14 Kalendas *Decembris*, feria sexta: ubi Rex *Francia* obtulit Regi *Anglia* quicquid ceperat de eo per Guerram: Tali Conditione, quod tradidisset *Alais*, Sororem suam, Comiti *Ricardo*, Filio suo, in Uxorem; et eidem *Ricardo* fieri Fidelitates Hominum Regni *Anglia*, et aliarum Terrarum suarum: Sed inter eos con-

MCLXXXVIII.

venire non potuit. In eodem vero Colloquio, *Ricardus*, Comes *Pictavia*, sine Consilio et Voluntate Patris sui Regis *Anglia*, devenit Homo *Philippi* Regis *Francia* de *Normannia*, et *Pictavia*, et *Andegavia*, et *Cenomania*, et *Beria*, et *Tolosa*, et de omnibus aliis Feodis suis transmarinis; et Ei Fidelitatem iuravit contra Omnes Homines, Salva Fidelitate quam debebat Regi Patri suo. Pro hac igitur Fidelitate & Homagio, *Philippus*, Rex *Francia*, promisit Ei se redditurum illi *Castrum Radulfi*, et omnia alia Castella et Terras, quas occupaverat in *Beria*; et reddidit ei *Isoudun* cum toto Honore, et omnia alia, tam Homines quam Terras, quas occupaverat in aliis Guerris, habitis inter Ipsum et Regem *Anglia*. Præfati vero Reges, scilicet Rex *Francia* et Rex *Anglia*, statuerunt Treugas usque Festum Sancti *Hilarii*.

Interim, Domnus Papa *Clemens*, misertus Calamitatis Terræ *Ierosolymitana*; et sciens, quod, nisi Pax celerius fieret inter prædictos Reges, Iter *Ierosolymitana* Professionis (ad quod fere omnes Reges et Principes Occidentalis *Cristianitatis* pro posse suo anhelabant) * quam plurimum impediretur: *Henricum Albanensem* Episcopum-Cardinalem misit ad eos, ad Pacem inter eos reformandam. Sed Ipse ad neutrum Illorum ante diem Colloquii declinare voluit, ne suspectus hinc vel inde haberetur, sed in *Flandriam* perrexit ad *Philippum* Comitem: et ibi moram fecit usque dum dies Colloquii appropinquasset.

Interim Nuntii *Philippi*, Regis *Francia*, qui missi fuerant ad Imperatorem *Constantinopolitanum*, qui vocabatur *Isakius*, in hac forma scripserunt Regi *Francia*.

“Sciatis, quod Exercitus Regis *Saladini* confectus est
 “ante *Antiochiam*; et *Raimundus*, Princeps *Antiochia*,
 “currit singulis diebus ante *Alepe*. *Margaritus* cepit
 “*Japham*, et omnes *Turkos* interfecit, qui erant in ea,
 “scilicet quinque Milia; et octo Admiratos cepit. Ce-
 “pit etiam *Gibelet*, et omnes occidit. Dominus *Mulle*
 “major *Saladinus* infestat *Saladinum*. Dominus etiam
 “*Meremdim Cilis*, Dominus de *Baldac*, Major omnibus
 “*Turcis*, infestat *Saladinum* pro posse suo. Sciatis etiam,
 “quod *Soldanus Iconii* maritavit Filiam suam Filio *Sal-*
 “*ladini*; et *Saladinus* Filiam suam Filio *Soldani*. Et be-
 “ne notum est, quod *Rucepez* interfecit Uxorem suam,
 “Filiam *Soldani*. Est autem et indubitabilis, sicut di-
 “cunt omnes, Prophetia *David Constantinopolitani*, quod
 “eo anno, quo *Annuntiatio Domini* in die *Pasche* con-
 “tingit, *Franci* restaurabunt Terram promissionis, et
 “^{Palmyra?} stabulabunt Equos suos in *Palmaria* de *Baldac*, et fi-
 “gent Tentoria sua ultra Arborem siccam, et lolium
 “separabitur à tritico. Certissime quoque noveritis,
 “quod Vadum inventum est in Brachio *Sancti-Georgii*:
 “verum etiam, nec celandum est, quod *Soldanus Iconii*
 “exosum habet Imperatorem *Constantinopolitanum*, quia
 “non solvit ex una parte quadringentas Libras Auri,
 “quas solebat Ei solvere singulis Annis, postquam fuit
 “Imperator; et ex alia parte trescentas. Notate, Fra-
 “tres, verbum illud, quod Imperator *Constantinopolita-*
 “*nus* quinquies nobis dixit, quod *Oculus non fallitur*.
 “Aliud vobis dicimus per gratiam Dei, quod tot *Turcii*
 “capti sunt apud *Sur*; quod duo *Turcii* vendebantur

a *An Saladino? Vide Rad. de Diceto, col. 641.*
 x x x

“pro

MCLXXXVIII.

"pro uno Bisantio. *Saladinus* dixit quandoque in ten-
 "torio suo * *Exthacio Patricio* & *Balrani*, qui habebat
 "Uxorem *Jerusalem*, quod Comes *Tripolitanus* tradi-
 "dit eis totam Terram Promissionis. Et sciatis, quod
 "apud Imperatorem *Constantinopolis* plus honoris exhi-
 "betur Nuntiis *Saladini* in Palatio, quam omnibus aliis,
 "in summa Dignitate locatis. *Saladinus* etiam tradidit
 "omnes Ecclesias Promissionis Nuntiis Im-
 "peratoris *Constantinopolitani*, ut serviatur in eis secun-
 "dum Consuetudinem *Græcam*. Non est Fides in ali-
 "quo *Græco*, etiam si manu iuraverit. Noveritis etiam,
 "quod Dominus *Saladinus*, assensu Imperatoris *Constan-*
 "*tinopolis*, misit *Constantinopolim* Idolum suum, ut ibi pu-
 "blice adoreretur: sed per gratiam Dei captum est in
 "mari à venientibus, et cum ipsa Navi ductum est *Ty-*
 "*rum*. Nunc autem de novo publica fama est, quod
 "Exercitus *Saladini* confectus est ante *Antiochiam*. Ver-
 "bum autem illud, quod Senex *Græcus* de *Astrali* di-
 "xit Domino * *Waltero* Templario, unde ceteri *Græci* • B.2. fol.
 "offensi fuerunt, nunc implebitur, sicut dicunt; scili- 134.b.
 "cet, quod *Latini* imperabunt & dominabuntur in Ci-
 "vitate *Constantinopoli*, quia scriptum est, in Porta au-
 "rea, quæ non fuit aperta ducentis annis retrò, *Quan-*
 "*do veniet Rex flavus Occidentalis, Ego per memet-ipsam*
 "*aperiar*. Sciatis, quod *Assen*, Vir ille probissimus, in
 "Veste Imperiali toxicatus est. Imperator promisit *Sal-*
 "*adino* centum Galeas; et *Saladinus* dedit ei totam
 "Terram Promissionis; si Imperator impedierit Viam *Fran-*

a Nescio, an idem sit *Exthacium* quod *Stagium* sive coenaculum. At *Eustatio* in *Rad. de Diceto*. b Uxorem regis *Jerusalem* *Rad. de Dic.*

“*corum*. Verissime vobis dicimus, quod si aliquis ac-
 “cepit Crucem “*Constantinopolim*, statim capitur, et in
 “Carcerem mittitur. Hæc autem Prophetia et Astro-
 “nomia *Turcorum* est; quod infra hoc triennium una
 “pars *Turcorum* gladio peribit; alter fugiet ultra Ar-
 “borem siccam; tertia vero Baptizabitur. Scimus au-
 “tem, quod *Saladinus* nullum *Turcorum* invenit, qui au-
 “deat ædificare in *Terra Promissionis*, vel Familiam suam
 “inducere, pro timore venientium *Francorum*. Die ve-
 “ro, qua lator præsentium recessit de *Constantinopoli*, ve-
 “nerunt certi nuntii, quod Exercitus *Saladini* confe-
 “fectus est ante *Antiochiam*; et capti sunt Frater *Sala-*
 “*dini* et Filius ejus. Ipsa autem die, qua lator præsen-
 “tium recessit, præcepit Imperator eliminari omnes
 “*Latinos* ab omni Imperio suo. Et sciatis, quod, per
 “Dei gratiam, de *Terra Iconii* sunt boni ^b *Erminii* cen-
 “tum milia; & viginti-quinque Admirati, parati ire
 “cum *Francis* ad defensionem *Cristianitatis*, & Defen-
 “sionem & Liberationem Terræ, in qua Natus et mor-
 “tuus ^c es Dominus *Ihesus Christus*”.

Hiis auditis, *Cristiana* plebs plurimum gaudebat; fi-
 duciam habens in Domino, quod avertet Iram & Indi-
 gnationem suam ab eis. Fiebat autem sine Intermissio-
 ne Oratio ab Ecclesia ad Deum, pro Pace, et pro De-
 liberatione Terræ *Jerusalem*, & *Cristianorum* Captivo-
 rum, qui in vinctis *Saracenorum* detinebantur. Fiebat
 autem singulis diebus in Ecclesia Beati *Petri* apud *Lun-*
donias; dicto à Sacerdote, *Pax Domini sit semper vobis-*
cum, antequam *Agnus Dei* inciperetur, Sacerdos vel

^a *F. Constantinopoli.* ^b *Id est, Armenii.* ^c *Sic Ap. W.*
Lege, est.

MCLXXXVIII.

Cantor incepit Antiphonam istam, *Tua est Potentia, tuum Regnum Domine; tu es super omnes Gentes; da Pacem in diebus nostris*, in die Dominica, cum isto Psalmo, ¹ *Quare fremuerunt Gentes?* et in die Luna cum isto Psalmo, ² *Deus, in Nomine tuo*; et in die Martis cum isto, ³ *Deus, repulisti*; et in die Mercurii cum isto, ⁴ *Ut quid, Deus, repulisti?* et in die Jovis, ⁵ *Deus, voverunt Gentes*; et in die Veneris, ⁶ *Deus, quis similis erit tibi?* et in die Sabbati, cum isto Psalmo, ⁷ *Deus Ultionum Dominus*. Dictis Psalmo et Antiphona prædicta, sequitur *Kirieleyson; Kyrieleyson; Pater noster*, et ne nos inducas; *Ostende nobis, Domine, Misericordiam; Fiat Misericordia tua, Domine, super nos; Domine, non secundum Peccata nostra facias Nobis; Ne memineris, Domine, Iniquitatum nostrarum antiquarum; Adjuva Nos, Deus Salutaris noster; Salvum fac Populum tuum, Domine; Esto eis, Deus, Turris Fortitudinis. Nichil proficiat Inimicus in eis; Fiat pax in Virtute tua; Domine Deus Virtutum converte Nos; Domine exaudi Orationem meam; Dominus Vobiscum.*

Collecta.

Omnipotens sempiterne Deus, in cujus ^a *Manus sunt omnium Potestates, et omnia jura* ^{*} *Regnorum, respice ad Cristiano-* ^{* B. 2. fol. 135.}
rum benignus *Auxilium*; ut *Gentes, qua in sua feritate confidunt, potentia tua dextera comprimantur, per Christum Dominum nostrum.*

Eodem vero anno, quidam Vir, potens et Terra & Mari, ^{c?} *Sigulus, nomine Margaritus, per auxilium Domini sui Willelmi, Regis Sicilia, profectus cum quingentis Galeis bene munitis, et viris bellicosis, et Victu, & Armis, in auxilium Christianorum, et vias maris tanta calli-*

ditate obstruxit; quod *Sarracenis*, qui *Acræ* Civitatem, et ceteras Terræ *Jerusalem* Civitates & Munitiones circa maritima occupaverant, nullus securus patebat egressus. Contigit autem quadam die, quod, dum Milites & Servientes *Saladini* veherent arma per mare, et Victualia ad subvectionem Filii *Saladini*, & familiæ suæ, qui erant apud *Acræ*, occurrit eis prædictus *Margaritus* cum suis: et, commisso cum eis proelio, illos devicit, et omnes interfecit.

Interim, *Saladinus*, magno congregato Exercitu, profectus in Provinciam *Antiochiam*, et multa Castella et Munitiones in ea cepit, et *Cristianos* interfecit. Deinde obsedit Civitatem *Antiochia*. Et qui intus erant, in primis, viriliter resistebant; sed postmodum, deficiente eis victu, coacti sunt Treugas à *Saladino* petere. Et datæ sunt eis Treugæ à Mense *Octobri* usque ad quartumdecimum Mensem proximo subsequenter. Ita quod, si infra illud spatium non habuerint Succursum, redderent *Saladino* Civitatem *Antiochia*, et omnes munitiones ejus: salvis Vita et Membris.

Interim, quidam Vir Religionis, Abbas vero magnæ auctoritatis, erat in transmarinis partibus, Spiritum Prophetiæ habens in multis; qui quotidie in Orationibus suis, postulabat Dominum *Ihesum Christum*, ut ostendere ei dignaretur, ad quem Exitum Rex *Angliæ* deveniret de Guerra, quæ fuit inter Illum & Regem *Franciæ*? Sequenti autem nocte cum prædictus Abbas in Lecto suo quiesceret, media Nocte jam præterita, apparuit ei in Sompnis quidam Vir Religiosus Abbas, indutus vestibus Albis, et ait illi, *Vide, lege hac de Rege.*
LEVAVI SIGNVM MEVM SVPER EVM; VEN-

TER

MCLXXXVIII.

TER VXORIS SVÆ INTVMESCET CONTRA EVM; ET IN TORMENTO TORMENTVM PATIETVR; ET INTER VELATAS VELABITVR. Hiis dictis, evanuit ab oculis ejus. Et Abbas ille ex-pergefactus, audita memoriæ commendabat, confide-rans eventum Rei.

Interim, *Henricus Albanensis* Episcopus-Cardinalis obiit in *Francia*.

Audiens itaque *Fredericus*, *Romanorum* Imperator, quod nobilis Civitas *Antiochia* reddita erat *Saladino*, nisi habuerit celerem Succursum; divina inspirante gratia, ad succurrendum illi totis viribus anhelabat. Et, sicut Virum prudentem & circumspectum decebat, satis provide sibi & Itineri suo necessaria præparabat. In-primis enim, reconciliavit se Deo & Ecclesiæ, et Cle-menti Summo Pontifici; et omnes Homines suos, sci-licet *Romanos*, *Longobardos*, *Burgundos*, *Teutonicos*, *Ale-*
Grifons?
mannos, *Bauderos*, *Suavos*, *Saxones*, *Alpinos*, *Ruthones*, *Tuscos*, et alias nationes Imperio Romano subjectas, pa-cificavit, et eos sibi et Imperio Romano Pacem servitu-ros jurare fecit. Deinde, elegit sibi Viros Sapientes, et in Armis Militaribus doctos, et sæpius expertos, de omnibus Terris suis quos novit probiores; et adduxit eos secum ad destruendum Inimicos Crucis *Cristi*. Et statuit eis Terminum conveniendi in unum, apud *Ramusburg*, ante festum *Sancti Georgii*, ita quod parati es-sent illo die Iter *Ierosolymitana* Profectionis arripere: et sic unusquisque ad sua reversus est, ad præparandum sibi necessaria. Illos autem habebat suspectos; et qui

a F. esset.

cum

• B.2. fol.
135, b.

cum Illo ire nolebant, misit in *Exilium, et jurare fecit illos, quod non redirent in Terram suam, antequam anni proximo sequentes præterirent. Unde factum est, quod *Henricus* Dux *Saxonia* Nepos suus, qui *Matildam*, Filiam *Henrici* Regis *Anglia*, in Uxorem duxerat, missus est in Exilium; sacramento præstito, quod non esset *redditurus in Terram suam, infra prædictum terminum.

Deinde, idem Imperator misit Nuntios suos ad *Isakium*, Imperatorem *Constantinopolitanum*, ad habendum saluum Conductum transeundi per Terram suam; et alios præmisit Nuntios, qui præpararent Sibi et Exercitui suo Necessaria, in omni loco, quo erat Ipse venturus. Deinde tradidit *Henrico* Filio suo, Regi *Alemannia*, Imperium suum, et omnes alias Terras suas custodiendas.

Eodem anno, obiit *Henricus Cardinalis* quondam Abbas *Clara-vallis*, apud *Arraz* in *Flandria*, et ibi sepultus est.

Epistola *Clementis* Papæ ad *Henricum*, Regem *Angliæ*, pro *Johanne*, Episcopo *Santi-Andree* de *Scotia*.

“*Clemens* Episcopus, Servus Servorum Dei, Illustri Regi *Angliæ*, Salutem & Apostolicam Benedictionem!

“Cum ab ^{Sede} Apostolica preces susceptas Regalis
quas Ecclesiis

“Excellentiæ Auctoritas & Potestas, in suo

a Sic. *b* Apostolica sede preces suscepit regalis excellentiæ, auctoritas, & potestas; quas Ecclesiis in suo *Hoved.*
p.647.

"statu servandis, et multorum salutis expedit effectui man-
 "cipare; diligenter eas debet Regia Sublimitas exau-
 "dire, et tanto fortius et ferventius intendere, ut Ef-
 "fectum ^a consequatur optatum; quanto certius fue-
 "rit, quod earum devota susceptio, et diligens execu-
 "tio ^b Regalem respicit pariter et salutem. Hinc est,
 "quod Serenitati vestræ pro Venerabili Fratre nostro
 "Episcopo *Sancti-Andree* Litteras Apostolicas & pre-
 "ces duximus cum fiducia destinandas; Altitudinem
 "Regalis Eminentiae, quanta possumus affectione, ro-
 "gantes, monentes, atque in remissionem Peccatorum
 "omnium injungentes, quatinus, pro Reverentia Beati
 "Petri et Nostra, & Persecutionis ejus obtentu, quam
 "certum est ^c ipsam jam longo tempore pertulisse, ka-
 "rissimum in *Cristo* filium nostrum *Willelmum*, Illustrem
 "Regem *Scotiae*, moneas attentius, et inducas, et (si ne-
 "cesse fuerit) districtione Regali, qua Ei præ-emines,
 "et concessa tuæ Regiæ Celsitudini potestate compel-
 "las, ut totius Indignationis suæ rancorem (quam cir-
 "ca Episcopum ipsum concepit, quorundam malitia
 "sufurronum) Regiam Dignitatem & salubria opera
 "Pietatis attendens, ei, qualibet occasione remota, con-
 "donet; et Diocesim *Sancti-Andree*, quam (de com-
 "muni Fratrum Consilio et Assensu) Summus Pontifex
 "sibi perpetuo confirmavit, de cetero ipsum quietè
 "permittat, et absque calumpnia possidere: cum et Ipse
 "paratus existat Regiæ Majestati (prout fuerit consen-
 "taneum rationi) existere in omnibus obediens & fi-
 "delis. Valete".

^a Consequantur *Hov.* ^b Regalem gloriam respicit *Hov.*

^c Sic *Ap. W. Lege*, ipsum.

Epistola Domni Papæ *Clementis* universo Clero Episcopatus *Sancti-Andree* in *Scotia*, pro *Johanne* Episcopo.

“*Clemens* Episcopus, Servus Servorum Dei, universo
 “Clero Episcopatus *Sancti-Andree*, Salutem et Aposto-
 “licam Benedictionem! Licet in rebus dubiis valeant
 “aliqui suam astutiam seu Malitiam adumbrare; cum
 “tamen scrupulus fuerit et articulus dubietatis amo-
 “tus, et manifestis indiciis apparuerint vestigia Veri-
 “tatis, penitus sunt devia relinquenda, et rectitudinis
 “tramites inquirendi pariter & servandi: Ne (quod
 “absit) aliter agentibus, et in sua pertinacia consisten-
 “tibus, post flagella præsentia pœnasque condignas,
 “perpetuæ mortis ^a interius, et supplicia deleantur æ-
 “terna. Volentes ergo paterna Sollicitudine vestræ Sa-
 “luti prospicere, et utilitatibus et quieti vestræ provi-
 “dere, Universitati vestræ per Apostolica Scripta man-
 “damus atque præcipimus, et in Obedientiæ Virtute
 “injungimus, quatinus infra quindecim dies, post ha-
 “rum susceptionem, Venerabilem Fratrem nostrum *Jo-*
 “*hannem*, Episcopum vestrum, in Pontificali Officio Ca-
 “nonice subrogatum, sicut Patrem ^b præcipuum & Pa-
 “storem, suscipiatis humiliter ac devote; et ejus, de
 “cetero, salubribus Monitis & mandatis, omni simul-
 “tate remota, debitam reverentiam ^{*} impendere mini-
 “me postponatis. Scientes autem, quod postquam *Hu-*
 “*go*, qui vester olim Episcopus dicebatur, per *Romanam*

* B.2. fol.
136.

^a Interius supplicio deleantur æterno *Hov.* ^b Proprium
 pro præcipuum in *Hoved.*

“Ec-

MCLXXXVIII.

“Ecclesiam à vestri Episcopatus Dignitate fuit amotus,
 “vel post ejus decessum; jam dicto *Johanne* Episcopo
 “vestro superstite, aliquem fortasse Episcopum Elegi-
 “stis, Electionem illam Auctoritate Apostolica vacua-
 “mus. Si vero (quod avertat *Deus*) in eundem Epi-
 “scopum *Johannem*, inimico humani generis suadente,
 “aliquam Conspirationem facere præsumpsistis; tam
 “Vos, quam totum Episcopatum, tamdiu volumus In-
 “terdicti Sententiæ subjacere, donec agnoscentes Ex-
 “cessum, ad mandatum Ipsius *Johannis* Episcopi redea-
 “tis. Valete”.

Eodem anno, scilicet ab Incarnatione Domini 1188,
 Festo *Sancti Thomæ* Apostoli, ante Natale Domini, *Ri-
 cardus*, *Wintoniensis* Episcopus, obiit.

Eodem anno, *Fredericus Romanorum* Imperator, et Fi-
 lius ejus Dux *Alsatie*, et *Suevia*, et multi Duces et Ar-
 chiepiscopi, et Episcopi, et Comites, et Barones, de
 Terris eorum Crucem acceperunt.

Henricus Rex Crucem accepit.

Similiter *Philippus* Rex *Francia* et *Henricus* Rex *An-
 glia* die *Sanctæ Agnetis* acceperunt Crucem, in Collo-
 quio suo inter *Gisfortium* & *Trie*, de manu Archiepisco-
 pi de *Tyro*.

Eodem anno, multi tam Archiepiscopi, Episcopi, Prin-
 cipes, Comites, Barones, diversarum Regionum, Cru-
 cem acceperunt; sicut inferius notatum est.

Eodem anno, post Captionem Crucis, *Henricus*, Rex
Anglia, de *Normannia* rediit in *Angliam*; sed paulo post
 de *Anglia* rediit in *Normanniam*, propter Excessus & In-
 jurias, quas Rex *Francia* & *Ricardus* Comes *Pictavensis* Ei
 faciebant.

MCLXXXVIII.

Eodem anno, nobilis Villa *Beverlacensis* cum Ecclesia Sancti *Johannis de Beverlaco*, et cum Domibus Archiepiscopi, et fere cum omnibus Ecclesiis Villæ illius, tota combusta est. Similiter, multæ Civitates & Villæ per *Angliam* combustæ sunt.

Eodem anno, Civitas *Rothomagensis*, in maxima parte, et aliæ civitates per *Normanniam* combustæ sunt.

Eodem anno, extitit magnus segetum defectus, fere per universum mundum; ita quod in sequenti æstate, multi fame perierunt.

Eodem anno, Rex *Francia* & Rex *Anglia* destruxerunt Terras suas transmarinas & cismarinas, tam per Guerras, quam per Decimas à seculo inauditas, et alia gravamina quæ eis fecerant.

✚ Eodem anno, *Philippus*, Rex *Francia*, succidit Ulmum in Terra sua, quæ erat inter *Gisortium* & *Trie*; ubi Colloquia frequenter habebantur de antiqua Institutione Prædecessorum suorum, inter Ipsos & Duces *Normannia*.

Eodem anno, *Balderwinus*, *Cantuariensis* Archiepiscopus, veniens de *Normannia* in *Angliam*, saisiavit in Manu sua (per Regis potentiam) Prioratum *Cantuariensis* Ecclesiæ. Et, expulsis Monachis Officialibus ab Officiis eorum, Servientes suos loco illorum substituit, et Monachis Victualia denegavit.

Eodem anno, Prior *Cantuariensis* Ecclesiæ *Roman* Profectus, pro liberatione Domus suæ, obiit *Roma*, cum Monachis suis, qui secum erant.

Eodem anno, *Henricus*, filius *Roberti* filii *Harding*, Decanus de *Weretona* Electus ad Archiepiscopatum de *Dol* in *Britannia*, et *Romam* profectus ad Consecrandum, ibidem interiit.

MCLXXXVIII.

Eodem anno, *Ricardus*, Comes *Pictavenfis*, relicto Rege *Angliae* Patre suo, adhæsit Regi *Franciae*, et Homo suus devenit; contra Voluntatem & Prohibitionem Regis Patris sui, de *Normannia*, et *Aquitannia*, et *Cenomannia*, et *Berria*. Et Rex *Franciae* reddidit ei *Castrum-Radulfi* Verbo tantum, et non Opere.

Eodem anno, *Hugo*, *Dunelmensis* Episcopus, accepta Cruce, reddidit Priori & Monachis *Dunelmi* Curam & Custodiam Prioratus *Dunelmensis*, quam in manu sua fere ber biennium tenuerat.

Eodem anno, *Hugone* quondam dictus Episcopus *Sancti-Andree* in *Scotia*, ^a depositus ab ^{*} illo Episcopatu, ^{* B. 2. fol. 136, b.} per *Clementem* Papam, et ab eo Excommunicato, *Romam*que profecto; ibidem obiit.

Eodem anno, Crux quædam longa & lata apparuit in Cœli Nubibus apud *Dunstable* in *Anglia*, videntibus multis. Et Dominus noster *Iesus Christus* visus est in ea Clavis confixus. Et plagæ ejus visæ sunt manare Sanguine; fed non cecidit super Terram.

Eodem anno mortalis Guerra orta est inter Regem *Franciae* et Regem *Angliae*; unde Terræ Eorum, in magna parte, destructæ sunt.

MCLXXXIX.

Anno ab Incarnatione Domini 1189, qui est annus 35 & ultimus Regni Regis *Henrici*, Filii *Matildis* Imperatricis, Idem *Henricus*, moram faciens in *Transmarinis* partibus, propter Infestationes, quas *Ricardus*, Comes *Pictaviae*, Filius ejus, et *Philippus* Rex *Franciae* Ei

^a F. Hugo. ^b F. depositus, — Excommunicatus, — profectus.

faciebant. Fuit enim die *Nativitatis Dominicæ* (quæ die Dominica evenit) in *Andegavia* apud ^a *Saufurin*, et Solempne Festum ibi tenuit; licet quamplures de Comitibus & Baronibus suis eum reliquissent, et *Ricardo* Filio suo, et Regi *Francia* adhæsisent.

Post Festum vero Sancti *Hylarii*, disruptis Treugis, quæ erant inter Regem *Angliæ* & Regem *Francia*, Ipse Rex *Francia* et Comes *Ricardus Pictaviæ*, congregatis Exercitibus suis, intraverunt in Terras Regis *Angliæ*, et devastabant eas, in quantum poterant. Sed et Britones Regi *Angliæ* adhærentes, Regi *Francia* & Comiti *Ricardo*, infestabant eum pro posse suo.

Clemens autem Papa, admirans, quod Pax nondum fieret inter Reges prædictos; misit *Johannem de Anagnino* Cardinalem cum plena potestate ad Litem dirimendam inter eos. Qui cum venisset ad eos, et Illos nunc asperis nunc blandis ad Pacem inter illos faciendam commovisset: Ipsi Reges, divina inspirante gratia, cautionem præstiterunt standi Judicio prædicti Cardinalis, et Domni *Remensis*, et Domni *Bituricensis*, et Domni *Rothomagensis*, et Domni *Cantuariensis* Archiepiscoporum. Ita si quis prædictorum Regum Judicio eorundem stare noluerint, quo minus Pax inter eos refo-

Professionis?

maretur, et Iter *Ierosolymitanæ* expediretur: in eum, tamquam in *Dominicæ* ac vivificæ Crucis, et totius *Cristianæ* Religionis Inimicum, ex Auctoritate Domni Papæ, Sententiam Excommunicationis promulgaret. Et statim prædictus Cardinalis sententiam Anathematis ^b tuleret in omnes, tam Clericos quam Laicos, per quos stare, quo minus Pax fieret inter prædictos

^a Saumur, *Hoved.* p.652. ^b F. tulerat vel tulit.

Reges; exceptis Personis eorundem Regum tantummodo.

Interim, *Fredericus*, *Romanorum* Imperator, magno congregato Exercitu *Teuthonicorum*, & *Longobardorum*, et *Alemannorum*, et aliarum multarum gentium, die Sancti *Georgii* recedens à Civitate sua de *Ramesbure*, Iter *Ierosolymitana* Profectionis arripuit; transitum facturus per Terram Imperatoris *Constantinopolis*. Omnes enim Principes Imperii sui, qui secum ire volebant, fecit Jurare, quod irent in Exilium, non ^a reddituri ante finem trium annorum proximo subsequendum. Unde factum est, quod *Henricus*, Dux *Saxoniae*, gener *Henrici* Regis *Angliae*, in exilium missus (eo quod Ipse cum Imperatore ire noluit, nec Filium suum primogenitum cum eo ire permittere voluit, sine Consilio Regis *Angliae* Avi sui) venit in *Angliam*; et non invento Rege, transfretavit ad eum de *Anglia* in *Normanniam*.

Prædictus Imperator *Romanorum* (multo tempore antequam de sua Terra exiret) præmisit Litteras suas *Saladino*, in hac forma.

Epistola *Frederici*, *Romanorum* Imperatoris,
ad *Saladinum*, Regem *Babyloniae*.

^a *Fredericus*, Dei Gratia, *Romanorum* Imperator et
semper *Augustus*, et hostium Imperii triumphator, ^b *Saladino*,
Præfidi *Saracenorum*, quondam Illustri; Exemplo *Pharaonis*,
fugere *Ierusalem*! Devotionis tuæ Litteras, multis retro
temporibus ^c ad nos destinatas, suscipis. B.2. fol.
per arduis Negotiis, tibi quidem (c si Verbis suffuisset) 137.

^a Sic. ^b *Saladino*, *Hov.* p.650. ^c Si fides verbis *Hov.* (set)

" (set) profuturis, prout Majestatis nostræ decuit Magni-
 " ficientiam, suscepimus, et Epistolarum nostrarum al-
 " loquiis Magnitudini tuæ consulere duximus. Nunc
 " vero, quia *Terram Sanctam* prophanasti, cui æterni
 " Regis impetamus Imperio, in tanti sceleris præ-
 " sumptuosam & plectibilem ausibilem audaciam debita
 " animadversione decernere Imperialis Officii Sollicitu-
 " do Nos admonet. Quamobrem, nisi occupatam Ter-
 " ram *Judææ, Samaria & Palæstinorum* ante omnia resti-
 " tuas, adjuncta Satisfactione, Sacris Constitutionibus
 " pro tam nefariis Excessibus taxata, ne minime legiti-
 " mum videamur quærere Bellum, à capite Kalendarum
 " *Novembris* anno Incarnationis Dominicæ 1188, evo-
 " luto anni spatio, Terminum præstitimus, ad experien-
 " dam Belli Fortunam in Campo *Taneos*, in Virtute Vi-
 " vificæ Crucis, et in Nomine veri *Joseph*. Vix enim
 " possumus hoc Te latere, quod ex Scriptis Veterum et
 " Historiis antiquis nostri temporis redolet. Nun-
 " tianiam?
 " quid scire dissimulas ambas *Æthiopias, Mauricimam,*
 " *Persiam, Syriam, Parthiam*, ubi *Martii Crassi* nostri
 " fata?
 " Dictatoris facta sunt præmaturata: *Judæam, Samariam*
 " *maritimam, Arabiam, Caldaam*, ipsam quoque *Ægy-*
 " *ptum*, ubi (proh dolor!) Civis Romanus *Antonius* Vir
 " insignis, Virtute præditus (citra Nitorem Temperan-
 " tiæ, et secus quam decebat Militem, à tanto culmine
 " emissum) minus sobrius *Cleopatra* inserviebat Amori-
 " bus. Nunquid etiam scire dissimulas *Armeniam*, in-
 " numerabiles & insuperabiles alias Terras nostræ di-

a Enim credere possumus *Hov.* b Temporis factum re-
 dolet *Hov.* c Marci *Hov.*

MCLXXXVIII.

"tioni subjectas? Norunt hæc Reges, quorum cruo-
 "re Gladii *Romani* sunt crebrius inebriati. Et Tu qui-
 "dem in ipsa rerum Experientia, Deo auctore, intelli-
 "ges, quid nostræ Victrices Aquilæ, quid Cohortes di-
 "versarum Nationum, quid Furor *Teutonicus*, etiam in
 "Pace Arma capeffans, quid caput indomitum *Remi*,
 "quid Juventus, quæ fugam nunquam novit, quid pro-
 "cerus ^{Bairvarus?} *Bamiarus*, quid ^{Suanus?} *Suanus* astutus, quid *Francia* cir-
 "cumspecta, quid *Anglia* provida et ingeniosa, quid
 "*Albania*, quid *Cambria*, quid in Gladio-ludens *Saxo-*
 "*nia*, quid *Turingia*, quid *West-fallia*, quid agilis *Bra-*
 "*bantia*, quid nescia-pacis *Lothoringia*, quid inquieta
 "*Burgundia*, quid *Alpini* ^{armen-} salices, quid *Frisonia* in amen-
 "to prævolans, quid *Reemia* ultro mori gaudens, quid
 "*Boëmia* suis feris ferior, quid *Austria*, quid *Frischia*, quid
 "*Ruthonia*, quid partes *Illirica*, quid ^{Longo?} *Leobardia*, quid
 "*Tuscia*, quid ^{Anconitana?} *Amonitana* ^{Marchia?} *Marthea*, quid *Venetus* piro-
 "taus, quid *Pisanus* nauclerus, denique quid *Dextera*
 "nostra (quam senio arguis effectam) gladio vibrare
 "didicit, dies illa, ^{n?} Reverentiæ & Jocunditatis Trium-
 "pho *Cristi* præfixa, te docebit.

Interim *Willelmus*, *Scotorum* Rex, convocatis Epi-
 scopis et Principibus Terræ suæ in Villa de *Perth*, de-
 dit Episcopatum *Sancti-Andree* Cancellario suo, *Roge-*
 ro, filio *Roberti* Comit^{is} *Leicestria*, præsent^e *Johanne*

a Salaces *al.* b Plena reverentiæ, jocunditatis trium-
pho *Hov.*

Dunkeldensi Episcopo et non contradicente, licet prædictus *Johannes* ad eundem Episcopatum fuisset Canonicè Electus & Consecratus, et à tribus Papis, scilicet *Alexandro, Urbano, Clemente*, confirmatus; et licet tunc, in præsentì, Literas *Clementis* Papæ habuisset in hac forma.

Epistola Domni Clementis Papæ.

* B.2. fol.
137, b.

" *Clemens* Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus *Jocelino Glascoensi*, et *Mathæo A*
" *bredensi*, et *Ricardo Dorensi* Episcopis, et dilectis filiis *Arnulfo de Melros*, et *Hugoni de Neubotel*, et de
" Sancta Cruce de *Strivelin*, et de *Scona*, Abbatibus;
" Salutem et Apostolicam Benedictionem! Ad ea, quæ
" *respiciunt honestatem, & salutem pariunt animarum,
" quamvis absque monitis intendere debeatis, et diligentem operam, juxta nostri Officii debitum, vos
" credamus tribuere: Vestram tamen diligentiam, ad
" majorem in hiis sollicitudinem exhibendam, Literis
" Apostolicis duximus exhortandum, ut eisdem operibus laude-dignis tanto ferventius insistatis, quanto
" Vobis salubrius erit in ipsis ad Exhortationem Apostolicam exactiorem diligentiam adhibere. Constat
" itaque, quosdam Ecclesiarum Prælatos, cum hiis, qui
" Scandalizati fuerunt, debere ^b paci (juxta Normam
" Apostolicam) unctionem; et cum Infirmantibus infirmari. Quantas vero Persecutiones hiis temporibus
" sustinuerit Ecclesia *Sancti Andrea*, quantas Calamitates incurrerit et pressuras, quam etiam graviter
" hætenus fuerit perturbata ^c sub Indignationis Regiæ

^a Potius vestri, cum *Hov.* p. 648. ^b L. pati, cum *Hov.*
^c Sub umbra indignationis *Hov.*

MCLXXXIX.

"Celsitudinis et quassata : insuper, Venerabilis Frater
 "noster *Johannes*, Episcopus *Sancti-Andree*, quot &
 "quanta pericula sustinuerit et Labores, pro servanda
 "libertate Ecclesiæ sibi commissæ, et ei à Nobis, &
 "duobus Prædecessoribus nostris, confirmatæ, cum ea
 "omnia sint vobis manifesta, illa vestris auribus incul-
 "care supervacuum videtur. Nunc igitur, quoniam
 "plurimum expedire dignoscitur, ut de Salute Regia,
 "& Statu præscriptæ Ecclesiæ reformando, atque Pace
 "ipsi Episcopo conferenda, nos convenit sollicitudi-
 "nem gerere congruentem, & circumspersionem ve-
 "stram ad corroborandum Nobis idoneum reputamus;
 "Discretionis vestræ, per Apostolica scripta, manda-
 "mus atque præcipimus, quatinus (post susceptionem
 "Literarum nostrarum) convenientes in unum, sicut
 "debet Viros providos & discretos, karissimi filii nostri
 "*Willelmi* Illustris Regis *Scotie* præsentiam adeatis, et
 "Eum moneatis diligentius, & instantius inducatis, ut
 "Episcopo memorato Rancorem Indignationis suæ re-
 "mittat, et in hoc *Romanam* Ecclesiam, quæ Serenitati
 "Regiæ jam longo tempore detulit, non contemnat;
 "sed ejus & Matris monitis, prout Regiæ gloriæ con-
 "venit & Saluti, sine dilatione salubriter pareat et hu-
 "militer adquiescat; ac ipsum Episcopum Diocesim
 "*Sancti-Andree* in Pace permittat habere, cum ex de-
 "bito Regiæ dignitatis Ecclesias teneatur cum Pasto-
 "ribus suis non dispergere, sed fovere; non conte-
 "mnere, sed amare; non persequi, sed tueri. Quod
 "si monitis Apostolicis in propriæ Salutis periculum
 "(quod absit) duxerit resistendum, in Regimen suæ
 "celsitudinis, et Personam suam, et omnes fautores

" suos Regios, nuntietis Interdicti ^a Sententia infra vi-
 " ginti dies sine Appellationis obstaculo, auctoritate A-
 " postolica à Nobis promulgandam; Illos insuper, qui
 " *Hugoni* obedientes extiterunt, et ei fomentum in sua
 " Obstinatione dederunt, ^b postquam sedes Apostolica
 " à Diocesi *Sancti Andreæ* removit perpetuò, et Ex-
 " communicationis Sententiam in Ipsum promulgavit,
 " simili Sententia percellatis, et publicè nuntiantes, eos
 " Excommunicationi subesse tamdiu faciatis, et ab aliis
 " arctius evitari, donec ad mandatum Ecclesiæ rever-
 " tantur, Absolutionis beneficium ab eodem Episcopo
 " petitori. Ad hæc, Altaribus & Calicibus, in quibus
 " jam dictus *Hugo*, dum esset in Excommunicatione
 " positus, celebravit, Purificationem, juxta Consuetu-
 " dinem Ecclesiæ, conferatis. Ad Ecclesiam quoque
 " *Sancti Andreæ* pariter accedatis; et, Fratribus con-
 " vocatis in unum, intretis Capitulum, et de Ordina-
 " tione & Statu Ecclesiæ diligentius inquiratis; et si
 " quid in ^c eandem Ecclesiam per supradictum *Hugo-*
 " *nem* immutatum inveneritis vel statutum, auctoritate
 " nostra id in statum debitum inducat. Et, si quid
 " in ipsa Ecclesia fuerit corrigendum, efficaciter stu-
 " deatis id in melius reformare. Si vero (quod absit)
 " aliquos ex Canonicis ad recipiendum humiliter &
 " devote Pastorem suum prædictum duos inveneritis
 " ^{*} et rebelles; eos instantius moneatis, ut illi reve-
 " rentiam & obedientiam Patri debitam exhibeant, et
 " à maligno atque damnabili proposito suo desistant,
 " Quod si contumaces extiterint, eos ab Officio suo

* B.2. fol.
 138.

^a L. Sententiam cum *Hov.* ^b Postquam eum sedes *Hov.*
^c Eadem Ecclesia *Hov.*

MCLXXXIX.

“pariter & Beneficio Suspendatis, et Excommunica-
tionis Vinculo innodetis, qua^{tinus?} ipsos faciatis mane-
re ligatos, donec Monitis & Mandatis Ecclesiasticis
acquiescant. Quod si omnes hiis exequendis inter-
esse nequiveritis; reliqui ea nihilominus exequan-
tur”.

Dato itaque Episcopatu *Sancti Andreae* Rogero, filio
Comitis *Leicestriae*; *Wilhelmus*, Rex *Scotorum*, dedit Can-
cellariam suam *Hugoni de Rokesburga* Clerico suo.

Interim, adveniente *Pentecoste*, *Philippus* Rex *Fran-*
ciae & *Henricus* Rex *Angliae*, et *Ricardus* Comes *Picta-*
vensis, et *Johannes de Anagnio* Cardinalis, et Archiepi-
scopi, et Episcopi, et Comites, & Barones de Regno
Franciae; et ex parte Regis *Angliae*, *Walterus* *Rotomagen-*
sis Archiepiscopus, et Episcopi *Normanniae*, et *Andega-*
viae, et *Cenomanniae*, et *Baldewinus Cantuariæ* Archiepi-
scopus, et *Hugo Lincolnensis* Episcopus, et *Gaufridus*
Elensis Episcopus, et *Gillebertus Rofensis*, et *Hugo Ces-*
trencensis Episcopi; et multi Comites & Barones de Re-
gno *Angliae* & de *Normannia*, convenerunt in Ebdoma-

da *Pentecosten*, juxta ^{Ferry} *Feritatem-Bernardi*, ad Pacem fa-
ciendam inter prædictos Reges. In quo Colloquio,
Rex *Franciae* petiit *Alesiam*, Sororem suam, quam Rex
Angliae in Custodia habuit, donari *Ricardo*, Comiti *Pi-*
ctavensi, in Uxorem; et aliquam securitatem sibi fieri
de Regno *Angliae* habendo post decessum Patris sui. Et
ut *Johannes*, Frater illius, Crucem susciperet, *Ierosoli-*
mam iturus. Et hoc Idem petebat Comes *Ricardus*
fieri sibi: dicebat enim, quod Ipse nullo modo *Ieroso-*
lymam aieret; nisi *Johannes* Frater suus cum eo venis-

set. Et quia Rex *Anglia* has petitiones *Francia* & Comitibus *Ricardi* facere nolebat, discordes ab invicem discesserunt.

In eodem Colloquio, *Johannes de Anagnio* Cardinalis assererat, quod nisi Rex *Francia* cum Rege *Anglorum* ad plenum componeret, totam Terram suam Sententiæ Excommunicationis subjaceret. Cui Rex *Francia* respondit, quod Sententiam suam non timeret nec teneret, cum nulla æquitate niteretur. Dicebat enim, quod non pertinet ad Ecclesiam *Romanam* in Regnum *Francia* per Sententiam, vel alio modo animadvertere, si

^{in ?}
Rex *Francia* Homines suos demeritos & Regno rebelles, causa Injurias suas & Coronæ dedecus ulciscendi, insurgit. Adjecit etiam, quod prænominatus Cardinalis jam *Sterlingos* Regis olfecerat.

Et sic finito Colloquio, *Philippus*, Rex *Francia*, inde recedens, cepit *Feritatem-Bernardi*; deinde *Montem-fortem*; deinde *Malum-Stabulum*, deinde *Bellum-montem*; deinde *Balu*, ubi trium dierum moram, post Captionem illam, fecit.

Deinde *Cenomanum* veniens, die Dominica, fingens,
^{i?}
se *Turonum* ^a ituram; proxima die *Luna* cum Rex *Anglia* et sui securi esse viderentur de ulteriori processu Regis *Francia*, Rex *Francia* disposuit ^b atras suas insultum facturum in Civitatem. Quod videns *Stephanus de Turonis*, Senescallus *Andegavia*, Ignem Suburbio imposuit. Ignis vero statim accensus in immensum, muros transvolans, Urbem accendit. Quod videntes *Franci*, ad Pontem quendam Lapideum venerunt, ubi *Gaufri-*

^a Sic. L. iturum. ^b L. acies cum *Hov.* p.652.

*du*s de *Bruilhun*, et multi cum eo, ex parte Regis *Anglia*
 eis occurrerunt, volentes Pontem diruere: ubi multus
 factus est conflictus; et magna pars, hinc & inde, in
 illo Conflictu gladio interempta est. In illo autem
 Conflictu, prædictus *Gaufridus* captus est, et in crure
 vulneratus, et multi alii de Exercitu Regis *Anglia* ca-
 pti sunt, et ceteri incontinenti in fugam conversi sunt,
 volentes se in Civitate recipere. Sed *Franci* unà cum * B.2. fol.
 illis Civitatem ingressi sunt. Quod videns Rex *Anglia*,
 138, b.
 de se desperans, et contra promissum suum veniens,
 cum septingentis Militibus aufugit. Promiserat enim
 Civibus illius Civitatis, quod non recederet ab eis, tum
 ea ratione, quia Pater suus ibi quiescebat; tum ea ra-
 tione, quia ibi natus fuerat, et Civitatem illam plus ce-
 teris diligebat. Rex vero *Francia* per tria Miliaria in-
 secutus est eum; et nisi Vadum, per quod transitum
Franci fecerunt, altum esset in immensum, alios sub
 tanta celeritate insecuti essent fugientes, quod (sicut
 publice asseritur) omnes capti essent. In illa autem
 fuga, multi *Walenses* interfecti sunt. Rex autem *Anglia*,
 cum paucis suorum, venit usque *Chinonem*, et ibi se in
 Munitionem recepit. Residui vero, qui remanserunt,
 de familia Regis *Anglia*, in Turrim *Cenomanensis* ^a

se receperunt. Statimque Rex *Francia*
 Turrim obsedit; et tum per Effossore^s suos, tum per
 Machinarum suarum insultus, tandem infra tertium
 diem, dedita est Turris cum Triginta Militibus, et
 Sexaginta Servientibus.

Inde recedens, cepit *Duplicem-Montem* per deditio-
 nem tam Castri quam Domini. Cum enim Vice-Co-

^a *Adjice*, Civitatis.

mes Castelli, ^{n?} *Dummi* hujus subversionis occasio, immo
^b tam præcipua, in Infidiis *Gaufrido Vindocinensi* Comiti
 armatus inermi occurreret; ^c et adeo graviter eum
 vulneravit Vice-comes, quod in primis de Vita ejus de-
 speratum est; Sed per Dei gratiam, plenius convale-
 scit. Rex autem *Francia* eo ipso gravius factum istud
 ferebat; quia prædictus Vicecomes Regi *Francia* astri-
 ctus tenebatur, quod nullum suorum vel in eundo, vel
 in redeundo læderet vel gravaret, dum esset in Obsi-
 dione *Cenomanensi*.

Inde recedenti, redditum est Castrum *Troe* cum *Ru-
 pibus Episcopi*, et *Montorium*, et *Carceris-Castrum*, et Ca-
 strum de *Leir*, et Castrum *Calvi-montis*, et Castrum *Am-
 basia*, et Castrum de *Rupibus-Carbonis*. Tandem in Se-
 ptimana sequenti post Festum Nativitatis *Beati d Jo-
 hannis*, Feria Sexta; scilicet in *Craftino* Apostolorum
Petri & Pauli, *Turonis* venit Die Dominica proxima se-
 quenti, *Philippus* Comes *Flandria*, et *Willelmus* Archie-
 piscopus *Remensis*, et *Hugo* Dux *Burgundia*, ad Regem
Anglia, qui tunc temporis apud *Saumur* erat (potius de
 sua quam de Regia Voluntate) ad componendum inter
 eos ^e accerserunt. Rex vero *Francia* Illis prædixerat,
 antequam Iter arriperent, quod nihilominus à Castro
Sancti-Martini, in quo per vadum *Ligeris* se receperat,
 in Civitatem facturus esset asultum. Proxima autem
 die *Luna* circiter tertiam, ex Parte *Ligeris* præ modici-
 tate Aquæ in immensum arctati et contracti, Scalas mu-

^a Ita *W.* ut *Dunni* legatur. *Deest* autem in *Hov.* ^b *Causa*
 pro tam in *Hov.* ^c *Omittit* *Hov.* ^d *Subaudi* *Baptistæ.* ^e *Ac-*
cesserunt Hoved. rectius.

MCLXXXIX.

ro appositis, per Vim capta est Civitas, et in ea octoginta Milites, et Centum Serviētes capti sunt. Proh dolor! ex una parte, *Pictavi* prætendebant Regi *Anglia* Domino suo Infidias; et ex alia parte *Britones*, qui Regi *Francia* dediti fuerant, et ab eo Literas Patentes habebant impetratas, quod Ipse nullatenus cum Rege *Anglia* componeret, nisi cum Pace dimissi fuerint *Brittones*.

Rex vero *Anglia* in arcto positus, Pacem fecit cum *Philippo* Rege *Francia* in hunc modum.

“*Henricus*, Rex *Anglia*, ex toto posuit se in Consilio
 “& Voluntate *Philippi*, Regis *Francia*, ita quod quic-
 “quid Rex *Francia* provideret & judicaret, Rex *An-*
 “*glia* hoc totum faceret modis omnibus, et sine con-
 “tradictione. Tunc vero prædictus Rex *Anglia* iterum
 “fecit Homagium Regi *Francia*; quia Ipse (ut supra
 “diximus) reddiderat Regem *Francia* Dominum suum;
 “Et Rex *Francia* reddiderat ei in principio Trengæ
 “hujus, Homagium suum. Tunc provisum est à Rege
 “*Francia*, quod *Alesia* Soror ejus (quam Rex *Anglia* in
 “custodia habuit) reddita esset, et tradita in Custodia
 “unius de quinque, quos Comes *Ricardus* eligeret.
 “Deinde providit Rex *Francia*, quod per Sacramen-
 “tum Hominum Terræ assecuratum esset, quod præ-
 “dicta soror sua tradita sit Comiti *Ricardo*, in rever-
 “sione sua de *Jerusalem*. Et quod Comes *Ricardus* habe-
 “bit Fidelitates Hominum de Terris Patris * sui, citra * B.2. fol.
 “Mare et ultra. Et nullus Baronum vel Miles, qui in 139.
 “hac Guerra à Rege *Anglia* recessit, et ad Comitem
 “*Ricardum* venit, de cetero redibit ad Regem *Anglia*,
 “nisi in ultimo Mense ante Motionem Regis versus
 Vol.II. A a a a “*Je-*

"Jerusalem. Et terminus motionis erit, in Media Qua-
 "dragesima; ita quod prædicti Reges & Ricardus Co-
 "mes Pictavenſis erunt ad illum Terminum apud Weze-
 "liacum; et omnes Burgenſes de Dominicis ^a Wilhelmi,
 "Regis Angliæ, erunt quieti in tota Terra Regis Fran-
 "ciæ, per rectas Conſuetudines ſuas. Et non implaci-
 "tabuntur de ulla re, niſi foriſfecerint in Felonia. Et
 "Rex Angliæ dabit Regi Franciæ viginti millia Marca-
 "rum Argenti. Et omnes Barones Regis Angliæ jura-
 "bunt, quod ſi Rex Angliæ noluerit has Conventiones
 "tenere; quod Ipi tenebunt cum Rege Franciæ, et
 "Comite Ricardo, et eos adjuvabunt pro poſſe ſuo con-
 "tra Regem Angliæ. Et Rex Franciæ et Comes Ricar-
 "nus^{nis} tenebunt in Manu ſua Civitatem Cenomanenſis, et
 "Civitatem Turonis, et Caſtellum de Lair, et Caſtel-
 "lum de Trou: vel ſi Rex Angliæ maluerit, Rex Fran-
 "ciæ et Comes Ricardus tenebunt Caſtellum de Giſor-
 "tio, et Caſtellum de Paſci, et Caſtellum de Nonencurt,
 "tamdiu, donec omnia fiant, quæ diviſa ſunt ſuperius
 "per Regem Franciæ.

Obiit autem Rex Angliæ Henricus, anno ab Incar-
 natione Domini noſtri Iheſu Criſti 1189, menſe ^b Junii,
 pridie Nonas ejusdem menſis, in Octabis Apoſtolorum
 Petri & Pauli, Luna 19, Feria quinta, apud Chinonem.
 Et ſepultus eſt apud Fontem-Eborandi, in Abbatia ibidem
 Deo Servientium Monialium. In craſtino autem Obi-
 tus Illius, cum portaretur ad Sepeliendum, veſtitus Re-
 gio apparatu, geſtans Coronam auream in Capite, et ha-
 bens Citrothecas Manus, et Anulum Aureum in digito,

^a F. Henrici. Deest in Horwed. ^b L. Julii,

et Sceptrum in manu, et Calceamenta auro texta, et Calcaria in Pedibus, cinctus Gladio, jacebat, habens Vultum discoopertum. Quod cum nuntiatum esset *Ricardo* Comiti filio suo; festinanter venit obviam ei. Et illo superveniente, statim manavit sanguis de Naribus Regis defuncti, ac si indignaretur Spiritus ejus de Adventu Illius. Tum prædictus Comes flens & ejulans processit cum Corpore Patris sui usque ad *Fontem-Eboraudi*; et ibi illud sepeliri fecit.

Itaque sepulto Rege, prædictus Comes *Pictavenfis* statim injecit Manus in *Stephanum de Turonis* Senescallum *Andegavia*, et mittens eum in Carcerem, gravibus compedibus, et manicis ferreis catenatum, exigebat Castella & Thesauros Regis Patris sui, quos ipse in Custodia habuit. Et Uxorem filii prædicti *Stephani*, propter Ignobilitatem mariti, ab ipso separari fecit, et alii marito dari; minans, se hujusmodi Nobilium Puellarum vel Viduarum cum Ignobilibus contubernia, sua auctoritate secundum Leges seperare.

Eodem anno, circa idem tempus, quo *Henricus* Rex *Anglia*, obiit.

Prædictus vero Comes *Ricardus Pictavenfis* honorifice retinuit omnes Servientes Regis Patris sui, quos Fideles esse noverat, et qui fideliter servierant Patri suo; et Illis reddidit Servitia sua, quæ longo tempore fecerant Patri sui, unicuique secundum meritum suum. Illos autem, tam Clericos quam Laicos, qui, relicto Patre suo, Illi adhæserunt, odiosos habuit, et à familiaritate sua alienos fecit. Unde factum est, quod, cum

^a Supple ex *Hoved. p. 654.* Matildis ducissa Saxoniae, filia ejus. ^b An, Patri suo?

Guido de Valle junior, et Radulfus de Fulgeriis, et Juellus de Maena, qui relicto Patre suo Rege, Illi adhæserunt, petissent ab eo Terras suas & Castella in Recompensatione Servitii sui; et Ipse ^a redidisset eis omnia, quæ petebant, quæ Rex Pater ejus in Vita sua, propter eorum nequitias, ab eis abstulerat; statim, in eodem momento, ^b saisivit eos de omnibus illis, quæ Ipse eis rediderat: Dicens, quod prædicto Reg^s, tempore necessitatis, Dominos suos relinquerant, et aliis contra illos ^{re?} auxilia præstiterant; talem debent inde recipere remunerationem.

* B.2. fol.
139, b.

Defuncto itaque Rege, et sepulto*, *Johannes Filius* ejus, qui Mortis suæ Occasio, immo Causa præcipua fuerat (eo quod Illum tempore Guerræ, cum capta esset Civitas *Cenomannis*, reliquerat, et Inimicis suis adhæserat) venit ad Comitem *Ricardum* Fratrem suum, et ab ipso honorifice est susceptus. Comes vero *Ricardus* in *Normanniam* rediens, venit *Rotomagum*; et die *Sanctæ Margaretæ*, Feria quinta, Luna tertia, tertio decimo Kalendas *Augusti*, suscepit Gladium Ducatus *Normanniæ* de Altari *Sanctæ Mariæ Rotomagensis*, præsentante *Waltero* Archiepiscopo ejusdem Civitatis, et Episcopis *Normanniæ*, et Comitibus, et Baronibus Ducatus illius; et præsentibus omnibus Episcopis. Deinde excepit Fidelitates Cleri & Populi Ducatus Illius. Deinde dedit idem Dux Filio heredi Comitis de *Pertico*, *Matildam*, Filiam Ducis *Saxonie*, in uxorem. Deinde concessit & dedit *Johanni* Fratri suo omnes Terras, quas Dominus Rex Pater suus Ei dederat; scilicet quatuor Millia Libra-

a Sic W. *b* F. dissaisivit.

rum

MCLXXXIX.

rum Terræ in *Anglia*, et Comitatum *Morethonii* cum pertinentiis suis. Concessit etiam Ei Filiam Comit^{is} *Gloucestræ*, cum Honore illo : Et *Willermo Mareſcallo* filiam Comit^{is} *Ricardi de Strigul*, cum Honore illo : Et *Gileberto* filio *Rogeri Filii Rainfrei* filiam *Willelmi de Lonceſtre*, Dapifero Regis Patris sui : Et concessit *Gaufrido* Fratri suo, quondam *Lincolntensis* Ecclesiæ Electo, Archiepiscopatum *Eboraci*. Qui, missis Clericis suis in *Angliam* cum Litteris prædicti *Ricardi Normanniæ* Ducis pro eodem Negotio, fecit saisiri prædictum Archiepiscopatum *Eboraci* in Custodia sua, expulsis Custodibus Regis, et Custodibus *Huberti Walteri* ejusdem Ecclesiæ Decani, et à quibusdam ejus Ecclesiæ Canonicis Electi.

Deinde, supradictus Dux *Normanniæ*, tertio die, postquam factus est Dux ; scilicet die Sabbati, festo Sanctæ

Domino ?

Mariæ Magdalena, habuit Colloquium cum suo

et ?

Philippo Rege *Franciæ* ; calumpniatus est *Gisfortium*, et totam adjacentem Provinciam. Sed quia præfatus Dux *Normanniæ* accepturus erat *Aelesiam* Sororem suam in Conjugem ; sustinuit illa Vice.

In eodem Colloquio, *Ricardus*, Dux *Normanniæ*, promisit, se daturum Regi *Franciæ* quatuor Millia Marcarum Esterlingorum pro Expensis suis ; et præterea, illas viginti Millia Marcarum, quas Pater ejus promisit.

Interim, Domina *Alienor* Regina, Mater prædicti Ducis *Normanniæ*, per mandatum Illius de ultra-Mare, liberata est de Carcere mariti sui, quo diu detinebatur, et Reginalem Curiam circumducens de Civitate in Civitatem, et de Castello in Castellum, sicut ei placuit, profecta est. Et misit per universos Comitatus *Angliæ*

Vi-

Laicos?

Viros honorabiles, tam Clericos quam , ad mandatum *Ricardi Ducis Normannia* Filii sui exequendum, in hac forma.

“Inprimis, præcepit, captivos omnes à Carceribus &
 “captionibus liberos reddi; ut à propria persona sua
 “argumentum eliceret Captiones molestas esse homi-
 “nibus, et jocundissimam animæ refocillationem ab ipsis
 “emergere: Præcepit itaque, quod omnes, qui capti
 “essent pro Foresta, liberarentur quieti, et ut omnes
 “legati de Foresta, ad Pacem redirent, de præcedenti-
 “bus Forisfactis de Foresta quieti. Et ut omnes alii,
 “qui capti essent et retenti per Voluntatem Regis, vel
 “Justitiæ ejus, qui non essent retenti per Commune
 “Rectum Comitatus vel Hundredi, vel per Appellatio-
 “nem, quieti essent. Et illi, qui per Commune Re-
 “ctum sunt retenti, si Plegios invenire possint standi
 “ad Rectum; Siquis inde voluerit Loqui versus eos,
 “liberentur. Sin autem, Juramentum præstent standi,
 “siquis adversus eos loqui voluerit, et per tantum libe-
 “rentur. Et illi, qui per appellationem sunt retenti
 “pro quacunque turpi Causa, si plegios standi ad Re-
 “ctum invenire possint, libenter, ut plenius inde Jus
 “fiat. Et illi, qui Ut-lagati sunt per Commune Re-
 “ctum, sine Appellatione, per Justicias, redeant ad Pa-
 “cem, ita quod plegios inveniant standi ad Rectum,
 “siquis versus eos Loqui voluerit. Si autem per Ap-
 “pellationem sint Ut-lagati, si *b* autem fecerint Pa-
 “cem cum Adversariis suis, redeant ad Pacem. * Et
 “omnes illi, qui retenti sunt per Appellationem Illo-

* B.2. fol.
140.

a L. liberentur. *b* Deest in *Hov.* p.655.

“ rum,

MCLXXXIX.

rum, qui se Malefactores esse cognoscunt, liberentur
 quieti. Et illi Malefactores, quibus pro suis Probatio-
 nibus concessa sunt Membra et Vita, abjurent Ter-
 ram Domini *Ricardi*, et abscedant. Et illi Malefa-
 ctors, qui sine Concessione Vitæ et Membrorum
 alios *appellerant propria voluntate, in Custodia te-
 neantur, donec aliud inde habeatur Consilium. Et
 juret unusquisque Liberorum Hominum totius Re-
 gni, quod Fidem portabit Domino *Ricardo* Domino
Angliæ, Filio Domini Regis *Henrici* et Dominæ *Alie-*
nor Reginæ, de Vita et Membris suis, et Honore Ter-
 reno, sicut Ligio Domino suo, contra omnes Homi-
 nes et Feminas, qui vivere poterunt et mori. Et
 quod Ei Justiciales erunt, et auxilium Ei præstabunt
 ad Pacem & Justiciam suam per omnia servanda.

Finito autem supradicto Consilio, *Ricardus* Dux *Nor-*
manniæ, reddidit *Roberto*, Comiti *Leycestriæ*, Terras suas,
 quas Rex Pater suus illi abstulerat.

Præterea, idem Dux omnes, quos Rex Pater suus ex-
 heredavit, in pristina jura restituit. Deinde dedit *Bal-*
dewino *Cantuariæ* Archiepiscopo, et *Gilberto* *Rofensi*,
 et *Hugoni* *Lincolniensi*, et *Hugoni* *Cestrensi* Episcopis,
 licentiam redeundi in *Angliam*.

Postea præfatus Dux venit usque *Barbestuctum*; et
Johannes, Frater ejus, cum Eo, ad transfretandum in
Angliam. Venerunt autem in *Angliam*, per mandatum
 Iplius Ducis, *Walterus* *Rotomagensis* Archiepiscopus, et
Henricus *Baiocensis* Episcopus. *Johannes* verò, *Ebroiceen-*
sis Episcopus, in *Angliam* venerat statim post *Penteco-*
sten, et adventum Ducis expectavit.

a Sic W. At appellant duntaxat in Hov.

Dux autem, et *Johannes* Frater ejus, ascensis Navibus apud *Barbessuctum*, applicuerunt in *Angliam*, Idus *Augusti*, die Dominica post Assumptionem Beatæ *Mariæ* Genetricis Dei; sed ad diversos portus applicuerunt. Nam *Ricardus* Dux applicuit apud *Portesmuë*; et *Johannes*, Frater ejus, apud *Dovre*. Gavisa sunt ergo Regna de Adventu Ducis, quia in meliorem statum se per illum reformari sperabant. Et quamvis quidam perpauci tam molesti essent de Nece Domini Regis; solatium tamen fuit illis, quod quidam ait,

Mira canam, Sol occubuit, Nox nulla secuta est.

Vere Nox nulla secuta post occasum Solis. Nam radius Solis, solium Solis tenens, Sole suo jubar lucidius ac latius sparsit. Cum enim Sol à suo folio in solium deciderit, stans tamen ejus radius, Occasum vel Ecclipsim nesciens de Corpore Solari, repente divisus et in se solide reverberatus Sol, Sole, cujus fuit radius, nulla Nubium interpolatione vel injuria impediente, multo major et lucidior est effectus. Et ne scrupulosum quid animum legentis lædat; præsentī plenius perpendere poterit Pentametro,

Sol pater et radius, filius ejus erat.

Filius itaque in immensum crescens, patris sui opera Bona perampliavit, Mala vero refecavit. Nam quos Pater^a heredavit, Filius in pristina jura restituit: Quos Pater fugavit, Filius revocavit: Quos Pater in Vinculis tenuit, Filius illæsos abire permisit: Quos Pater causa Justitiæ diversis pœnis afflixit, Filius causa pietatis refocillavit.

^a L. exheredavit, cum Hor.

MCLXXXIX.

Præfatus igitur Dux Normanniæ, Regis *Henrici* defuncti Filius (ut supra dictum est) in *Angliam* applicuit; et à Clero & Populo honorifice susceptus et devote, venit *Wintoniam*; deinde ad Civitatem *Sarisburiensem*; ubi dedit cuidam Militi suo, nomine *Andrea de Ghayenni*, filiam *Radulphi de Dols*, cum *Castro-Radulfi*, et *Honore de Berri* ad Castrum illud pertinente; (quæ quondam fuerat Uxor Comitis *Baldewini de Rivers*) et fecit eos desponsari à *Gileberto*, *Rofense* Episcopo, in præsentia *Alienor* Regina, et *Hugonis Dunelmensis* Episcopi, et *Willemi Wigornensis*, et *Johannis Ebroicensis* Episcoporum; et in præsentia multorum Comitum et Baronum.

Deinde fecit prædictus Dux ponderare & in Scripto redigere omnes Thezauros Regis Patris sui, et * inven-
ta fuerunt et Numero & Pondere, plusquam Nongenta Milia Librarum in Auro & Argento.

* B. 2. fol.
140, b.

Deinde perrexit de Loco ad Locum spatiando, usque ad Diem Coronationis suæ. Et fecit interim præparari copiose omnia, quæ erant Coronationi suæ necessaria.

Interim, quidam Canonicorum *Eboracensis* Ecclesiæ, per mandatum Ducis, in Metropolitana *Eboracensi* Ecclesia congregati, ad eligendum sibi et Ecclesiæ suæ Pastorem, die Sancti *Laurentii*, feria quinta, Elegerunt *Galfridum* Regis *Henrici* Filium, quondam *Lincolniensis* Ecclesiæ Electum. Et cantato hoc Hymno *Te Deum laudamus*, Scripto & Sigillis suis, et aliorum Honestorum Virorum et Religiosorum Scripto et Sigillis, Electionem illam sollenniter corroboraverunt.

MCLXXXIX.

Et *Godefridus de Luci*, Canonicus & Archidiaconus Ecclesiæ ejusdem, quamvis absens, tamen Literas Rati-habitionis misit, mandans, se ratam habere illam Electionem. Sed Magister *Bartholomæus*, Clericus & Officialis *Huberti Walteri*, ejusdem Ecclesiæ Decani (qui unus erat de prioribus Electis) videns, hæc omnia facta fuisse in absentia Domini sui, et Domni *Hugonis Dunelmensis* Episcopi, et multorum Canonorum ejusdem Ecclesiæ; Ante Electionem & Post, Appellavit ad præsentiam Summi Pontificis Omnes, qui præfatæ Electioni consenserant. Dicens, illam minus rationabiliter factam fuisse quam deberet, propter absentiam *Dunelmensis* Episcopi, et *Eboracensis* Ecclesiæ Decani, et aliorum multorum Canonorum ejusdem Ecclesiæ, quorum erat (de Jure) interesse Electioni. Audiens ergo *Hubertus Walter*, quæ apud *Eboracum* fiebant, appellavit *Wintonia* ad præsentiam Summi Pontificis; et appellationem, quam Officialis suus fecerat, renovavit, coram *Henrico Baiocensi*, et *Johanne Ebroicensi*, et *Gileberto Ro-*
ce
fensi, et *Wilhelmo Wigornensi*, et *Gaufrido Et Strensi* Episcopis. Et per Auxilium et Consilium *Alienor* Reginæ (quæ præfatum *Gaufridum*, Regis Filium, novercali odio persequabatur) impetravit Literas à Duce, quod omnia *Eboracensis* Ecclesiæ essent in eodem statu, quo fuerint die, qua Dominus *Henricus*, Pater suus, fuit vivus et mortuus. Et sic iterum, omnia jura Ecclesiastica *Eboracensis* Ecclesiæ redierunt in manu *Huberti Walter* et Officialium suorum, sicut prius fuerant: et omnia Secularia Beneficia illius Archiepiscopatus redierunt in Custodia Servientium.

Interim, *Ricardus*, Dux Normanniæ, dedit *Johanni* Fra-
 tri

MCLXXXIX.

tri suo Filiam Comitis *Gloucestræ*, cum Comitatu *Gloucestræ*; et Castellum de *Merleberg* cum Honore illo; et Castellum de *Lutegarethale* cum Honore illo; et Castellum de *Pech* cum Honore illo; et Castellum de *Boleshoberes*; et totam Terram, quæ fuit *Willelmi Peiterel*; et Villam de *Notingham* cum Honore illo; et Castellum de *Lounecastre* cum Honore illo; et *Derebistræ*; et Honorem de *Malinford*; et Honorem de *Tikehil*; et multa alia, quæ longum est enumerare per singula. Hæc omnia dedit ei cum Forestis, Villis, et aliis omnibus pertinentiis suis.

Interim, *Ganfridus, Eltensis* Episcopus, obiit *Wintonia* 13 Kalendas *Septembris*; et sepultus est apud *Hely*.

Hiis ita peractis, *Johannes*, Frater Ducis, desponsavit prædictam Filiam Comitis *Gloucestræ*, contra Prohibitionem *Baldewini, Cantuariæ* Archiepiscopi; eo quod parentes erant in tertio gradu. Desponsavit itaque Illam apud *Merlebergam*, quarto Kalendas *Septembris*, Festo Decollationis *Sancti Johannis Baptista*.

Deinde *Ricardus*, Dux *Normannia*, venit *Lundonias*; et, congregatis ibi Archiepiscopis & Episcopis, Comitibus & Baronibus, et copiosa Militum multitudine, tertio Nonas *Septembris*, die Dominica, Luna 19, Festo Ordinationis *Sancti Gregorii* Papæ, Die Mala, prædictus *Ricardus* Dux *Normannia* Consecratus & Coronatus est in Regem *Angliæ* apud * *Lundonias* in *Westmonasterio* à *Baldewino Cantuariæ* Archiepiscopo; ministrantibus Illi in illo Officio, *Waltero Rothomagensi* Archiepiscopo, *Johanne Dublinensi* Archiepiscopo, *Formale Treverensi* Archiepiscopo, *Hugone Lincolnensi* Episcopo, *Hugone Dunelmensi* Episcopo, *Willelmo Wigornensi* Episcopo.

* B.2. fol. 141.

scopo, *Johanne Eroniensi* Episcopo, *Reginaldo Bathoniensi* Episcopo, *Johanne Portwicensi* Episcopo, *Sefrido Cice-
strensi* Episcopo, *Gilleberto Rofensi* Episcopo, *Petro* E-
piscopo de *Sancto David* in *Wallia*, Episcopo de *Alaph* in *Wallia*, Episcopo de *Pan-
gor* in *Wallia*, *Albinus* Episcopus *Fernensis* in *Hiber-
nia*, *Concors* Episcopus *Heghdunensis* in *Hybernia*, *Gau-
fridus Eboracensis* Electus, *Johannes* Electus *Candida-casa*
in *Galweia*, Abbas de *Westmonasterio*, Abbas de *San-
cto Albano*, Abbas de *Sancto Augustino Cantuaria*, Ab-
bas de *Hyda Wintonia*, *Benedictus* Abbas de *Burgo*,
Abbas de *Sancto Cadmundo*, Abbas de *Croilandia*, Ab-
bas de *Bello*, Abbas *Sancta Mariae Eboraci*, *Arnaldus*
Abbas *Kieballis*, Abbas de *Holm-cultram*, Abbas de
Mortemer, et Abbas de *Sancto Dionysio*, qui venerant ex
parte Regis *Francia*. *Willelmus* Comes *Albemarlia &
Essexa*, *Hamellinus* Frater Regis *Henrici* Comes *War-
rennae*, *Johannes* Frater Regis *Ricardi* Comes *Meretonia
& Gloucestria*, *Robertus* Comes *Leicestria*, *Ricardus* Co-
mes de *Clara*, *Wallerannus* Comes de *Warwic*, *Willel-
mus* de *Aubeni* Comes de *Suth-Sex*, *Albricus* Comes,
Willelmus Comes de *Salesbiria*, *Willelmus* Marescallus
Comes de *Strigull*, *David* Frater Regis *Scotia* Comes
de *Huntendona*.

Præterea, hi Barones interfuerunt, *Robertus de Lasce*,
Nigellus de Mumbray, *Rogerus Bigot*, *Reginaldus Lusci*, *Ger-
vafius Painel*, *Willelmus de Humet*, *Baldewinus Wac*, *Ro-
bertus de Stäford*, *Johannes* Constabularius *Cestria*, *Jol-
lanus de Nevil*, *Willelmus de Nevil*, *Henricus de Puteaco*,

a Hæc etiam auferendi casu exprimi debent.

MCLXXXIX.

Ranulfus de Glanvil Iusticiarius Anglia, *Gerardus de Glanvilla* Frater ipsius, *Gillebertus Basset*, *Gerardus de Camvilla*, *Ricardus de Camvilla*.

Incipit Ordo Coronationis Regis *Ricardi*.

Inprimis, venerunt Episcopi et Abbates, et Clerici multi, induti Cappis purpureis, præcedentibus eos Cruce, Cereis, Thurribulis, usque ad Ostium thalami interioris. Et ibi receperunt prædictum *Ricardum*, qui coronandus erat; Et duxerunt Eum in Ecclesiam *Westmonasterii*, usque ad Altare, cum reverenti Processione & Cantu, in hunc modum.

In prima fronte præcedebant Clerici Albis induti, portantes Aquam Benedictam, & Crucem, et Cereos, et Thurribulos. Deinde veniebant Abbates, deinde Episcopi. In medio autem illorum, ibant quatuor Barones, portantes Candelabra cum Cereis. Post illos veniebant *Johannes Mareſcallus*, portans in Manibus suis duo Calcaria magna & ponderosa de Thesauro Regis. Juxta illum ibat *Godefridus de Luci*, portans Pileum Regale. Post illos veniebant duo Comites, quorum hæc sunt nomina, *Willelmus Mareſcallus Comes de Striguil*, et *Willelmus Comes de Salesbiria*: unus illorum, scilicet *Willelmus Mareſcallus*, portans Sceptrum Regale, in cujus Summitate Signum Crucis aureum erat; et alter, scilicet *Willelmus Comes de Salesbiria*, portans Virgam Regalem, habentem Columbam in Summitate. Et post illos veniebant tres Comites, quorum hæc sunt nomina, *David Frater Regis Scotia Comes de Hunte-dona*, et *Robertus Comes Leicestriae*, et in medio illorum ibat *Johannes Comes a Meretoni et Gloucestria*, por-

tantes tres Gladios cum Vaginis aureis, sumptos de The-
sauro Regis. Et post illos veniebant sex Comites &
Barones, portantes unum Scaccarium, super quod po-
sita erant Insignia Regalia & Vestes. Et post illos,
ibat *Willelmus de Mandevilla* Comes de *Albemarla*, et de
Cressa, portans Coronam Auream in manibus suis. De-
inde venit *Ricardus* Dux *Normannia*, et *Hugo Dunelmensis* Episcopus à dextris illius * ibat, et *Reginaldus Bathoniensis* Episcopus à sinistris illius ibat, et umbra-
culum sericum portabatur super illos. Et omnis turba
Comitum & Baronum, et Militum, et aliorum, tam
Clericorum quam aliorum, sequebatur usque in atrium
Ecclesiæ; et sic usque in Ecclesiam ad Altare.

* B.2. fol.
141, b.

Cum vero perventum esset ad altare, coram prædi-
ctis Archiepiscopis & Episcopis, Abbatibus, Comitibus,
Baronibus, Clero, et Populo, hæc tria fecit *Ricardus*
Dux Sacramenta. Juravit itaque & vovit coram præ-
dictis Sacro-sanctis Evangeliiis et plurimorum Sancto-
rum Reliquiis, quod Pacem & Honorem & Reveren-
tiam omnibus diebus Vitæ suæ portabit, Deo, et San-
ctæ Ecclesiæ, et ejus Ordinatis. Deinde juravit, quod
rectam Justiciam exercebit in Populo sibi commisso.
Deinde juravit, quod Leges Malas et Consuetudines
perverfas (si aliquæ sunt) in Regno suo delebit, et bo-
nas custodiet.

Deinde, exuerunt eum Vestibus suis, quibus indutus
fuerat, exceptis Camisia & Braccis. Camisia vero illa
diffuta erat in Scapulis.

Deinde, calciaverunt eum Sandaliis auro contextis.

Deinde, tradidit ei Archiepiscopus Sceptrum in ma-
nu dextera, et Virgam Regalem in Sinistram.

Deinde, *Baldewinus*, Archiepiscopus *Cantuaria*, in-
fun-

MCLXXXIX.

fundens Oleum Sanctum desuper, in tribus locis, unxit eum in Regem: scilicet in Capite, in Scapulis, et in Brachio dextro, cum Orationibus ad hoc constitutis.

Deinde posuit super Caput ejus consecratum pannum Lineum, et Pileum desuper.

Deinde vestierunt eum Regalibus Indumentis. Primò Tunica; deinde, Dalmatica.

Deinde, tradidit ei Archiepiscopus Gladium, ad malefactores Ecclesiæ comprimendos.

Deinde, duo Comites calciaverunt * eum Calcaria Aurea, sumpta de Thesauro Regis.

Deinde, indutus est Mantea.

Deinde, ductus est ad Altare, et conjuratus ab Archiepiscopo, et prohibitus ex parte Dei, ^{b hunc?} ne homo honorem sibi assumat, nisi in mente habeat tenere Sacramenta et Vota, quæ superius fecit. Et Ipse respondit, se per Dei auxilium omnia supradicta observaturum bona fide.

Deinde, Ipse cepit Coronam de Altari, et tradidit eam Archiepiscopo; et Archiepiscopus posuit eam super Caput Regis.

Et sic Coronatus Rex ductus est ad Sedem suam; ducentibus Eum Hugone Dunelmensi Episcopo à dextris, et Reginaldo Bathoniensi Episcopo à Sinistris; præcedentibus eos Candelabris, et supradictis tribus Gladiis.

Deinde inchoata est Missa Dominicalis. Cum vero perventum fuit ad Offertorium, præfati duo Episcopi duxerunt eum ad Offerendum; et reduxerunt ad Sedem suam.

a Vel ei, ut in *Hov.* p. 657. b Hunc certe in *Hov.*

Celebrata autem Missa, et omnibus rite peractis, prædicti duo Episcopi, unus à dextris, et unus à sinistris, reducerunt Eum Coronatum, portantem Sceptrum in dextera, et Virgam Regalem in sinistra, ab Ecclesia, usque in Thalamum suum: processione ordinatim præcedente.

Deinde reversa est Processio in Chorum.

Interim, Rex deposuit Coronam suam, et Vestes Regales; et leviores Coronam & Vestes sumpsit. Et sic Coronatus venit prandere. Et Archiepiscopi, et Episcopi, et Abbates, et alii Clerici sedebant cum eo in Mensa sua, unusquisque secundum Ordinem & Dignitatem suam. Comites vero, et Barones, & Milites sedebant ad alias Mensas, et epulabantur splendide.

Prudentibus autem illis, Principes *Judaorum*, contra Prohibitionem Regis, supervenerunt. Et quia Rex die præcedenti prohibuerat communi Edicto, ne *Judaus*, vel Mulier, ad Coronationem suam veniret; Curiales injecerunt manus in *Judaos*, et spoliaverunt eos, et verberaverunt eos, et plagis impositis, ejecerunt eos à Curia Regis: quosdam vero interfecerunt; quosdam semivivos reliquerunt. Unus autem ex *Judaïs* illis, qui *Benedictus Judaus Eboracensis* vocabatur, adeo gravis Verberibus & Vulneribus affectus est, quod de Vi-

• B.2. fol.
142.

ta illius desperatum est,* et sic timore mortis perterritus, suscepit Baptismum à *Willelmo* Priore Ecclesie *Sancta-Maria Eboraci*; et vocatus est *Willelmus*. Et sic evasit Mortis periculum et Manus Persequentium.

Audiens autem Plebs Civitatis *Lundonia*, quod Curiales ita sævirent in *Judaos*; irruerunt in *Judaos* Civitatis et spoliaverunt eos, et multos interfecerunt utrius-

que

MCLXXXIX.

que sexûs; et Domoſ illorum succenderunt, et in Cinerem & Favillam redigerunt. Pauci tamen illorum evaſerunt illam Interfectionem, includentes ſe infra Turrim *Lundoniarum*; et in domibus Amicorum ſuorum latitabant.

Inſequenti die, cum Rex audiſſet hæc fieri, miſſis Servientibus ſuis per Civitatem, fecit comprehendere quosdam Malefactorum illorum, et ſibi præſentari. Tres vero illorum, per judicium Curie, ſuſpenſi ſunt in Patibulo. Unus, quia furtum fecerat in re cujuſdam *Criſtiani*; duo, quia Incendium fecerant in Civitate, unde domus *Criſtianorum* combuſtæ ſunt. Deinde miſit Rex pro viro illo, qui jam de *Judæo* factus fuerat *Criſtianus*, præſentibus Illis, qui viderant ^a Baptizare eum; et interrogavit eum, ſi eſſet *Criſtianus* effectus? Ipſe vero reſpondit, Non; ſed, ut mortem evaderet, permiſit ſibi fieri à *Criſtianiſ* quod volebant. Tunc interrogavit Rex Archiepiſcopum *Cantuarienſem*, præſentibus multis Archiepiſcopis & Episcopis, quid eſſet de Illo faciendum? reſpondit Archiepiſcopus minus diſcrete quam deberet, dicens, *Si ipſe homo Dei eſſe non vult, ſit homo Diaboli*, et ſic reverſus eſt Ille, qui fuerat *Criſtianus*, ad Legem *Judaicam*. In Craſtino vero, recepit Rex Homagia & Fidelitates de Archiepiſcopis & Episcopis, Abbatibus, Comitibus & Baronibus Terræ ſuæ.

Interim, miſit Rex Nuntios & Literas ſuas per omnes Comitatus *Angliæ*, prohibens, ne aliquis foriſſiciat *Judæis*, ſed Pacem ſuam habeant. Sed priuſquam Edictum illud publicatum eſſet, *Judæi*, qui erant in

. a Vel Baptizari.

MCLXXXIX.

Villa **Dunestaple**, conversi sunt ad Fidem *Cristianorum*, et Baptizati sunt, et Uxores suas desponsaverunt. Similiter fiebat per plures Civitates in *Anglia*.

Deinde Dominus Rex *Ricardus* venit ad Abbatiam, quæ dicitur **Pipewella**; et congregatis ibi *Baldewino Cantuariæ* Archiepiscopo, et *Waltero Rothomagensi* Archiepiscopo, et *Johanne Dublinensi* Archi-Episcopo, et omnibus Episcopis, Abbatibus, ^a Prioribus totius Regni, præfatus Rex *Ricardus* dedit *Godefrido de Luci* Episcopatum **Wintoniensem**, et *Ricardo* Thesaurario suo, Archidiacono **Elieusi**, Episcopatum **Lundoniarym**, 15 die *Septembris*, in crastino *Exaltationis Sanctæ Crucis*. Et hiis expletis, Rex et ceteri omnes reversi sunt ad Hospitia.

Mane autem facto, venit iterum Rex, et præfati Archiepiscopi et Episcopi, cum copiosa Clericorum et Laicorum Multitudine, ad prædictam Abbatiam; et dedit *Willelmo de Luncamp*, Cancellario suo, Episcopatum **Elieusensem**, et *Huberto Walteri*, Decano **Eboraci**, Episcopatum **Saresburiensem**. Et sic omnis Controversia, quæ erat inter illum & *Gaufridum Eboracensis* Ecclesiæ Electum, sopita est.

Deinde Dominus Rex dedit Abbatiam de **Selebi** *Rogero Lundoniensi*, ejusdem Abbatiae Priori; et Priori de **Bermundesheia** Abbatiam de **Glastinebiria**; et *Gaufrido* Fratri suo, quondam **Lincolntensi** Electo, Archiepiscopatum **Eboracensem**; et *Henerico*, fratri *Willelmi Marefcalli*, Decanatum Ecclesiæ **Eboracensis**; et *Buchardo de Putheaco*, nepoti *Hugonis Dunelmensis* Episcopi, Thesaurariam Ecclesiæ **Eboracensis**; et *Willelmo de Chanvil*

^a Vel et Prioribus.

Ar-

MCLXXXIX.

Archidiaconatum de *Richemunda*, et *Willelmo de Sancta-Maria* Ecclesia Præbendam, quæ fuit *Huberti Walteri* in Ecclesia *Eboracensi*.

Cumque *Baldewinus*, *Cantuariensis* Archiepiscopus, vidisset Dominum Regem dedisse *Gaufrido* Fratri suo Archiepiscopatum *Eboracensem*, statim protulit, coram Rege et præfatis Archi-*episcopis et Episcopis, Cartam Regis *Willelmi Bastardi*, qui *Angliam* bellando sibi subjugaverat, in qua continebatur Controversia, quæ olim vertebatur inter *Eboracensem* Ecclesiam & *Cantuariensem* super Primatia *Anglia*, et quibusdam aliis Dignitatibus, quas altera adversus alteram petebat, et ad quem finem Controversia prædicta pervenit. Itaque in Carta illa Regis *Willelmi* continebatur, quod *Thomas*, tunc temporis *Eboracensis* Archiepiscopus, Ordinem Sacerdotalem, & Episcopalem Consecrationem suscepit de manu *Lamfranci*, tunc temporis *Cantuariensis* Archiepiscopi, et totius *Anglia* Primatis; et Ei Professionem scriptam fecit, et ad Concilia sua cum *Lindisfarnensis* Ecclesiæ Episcopo, et ceteris Suffraganeis suis, venit, et ei omnem Reverentiam, sicut Primati suo, exhibuit. Hæc autem omnia facta fuisse coram Rege *Willelmo* in Generali Concilio apud *Lundonias* testabatur Carta illa per diffinitivam Sententiam, ab *Alexandro* Papa secundo prolatam, in præsentia N. Legati, qui à præfato Papa missus erat ad Litem illam inter prædictos Archiepiscopos et eorum Successores dirimendam. Autoritate igitur hujus Cartæ, *Baldewinus*, *Cantuariensis* Archiepiscopus, prohibuit, per *Gilbertum Rofensem* Episcopum, et *Hugonem Cestrensem* Episcopum, *Gaufrido Eboracensi* Electo, ne Ipse ab aliquo alio, quam ab Illo, Ordinem

* B.2. fol.
142, b.

Sacerdotalem vel Episcopalem susciperet Consecrationem. Et prohibuit *Hugoni Dunelmensi* Episcopo, et *Johanni Divilensi* Archiepiscopo, et *Formali Treverensi* Archiepiscopo, ne Illi ad Munus Ordinationis vel Consecrationis "Illi" facere præsumerent. Et super hoc, ad Sedem Apostolicam appellavit.

In sequenti vero die, scilicet in 17 die *Septembris*, *Johannes* Electus *Candidæ Casæ* consecratus est in Episcopum, à *Johanne, Divilinenſi* Archiepiscopo; ministrantibus ei *Formali Treverensi* Archiepiscopo, et *Concorde Hegdunensi* Episcopo, apud Abbatiam de *Pipewella*, die Dominica, Festo Sancti *Lamberti* Episcopi et Martiris, 15 Kalendas *Octobris*.

Eodem die, *Matildis*, Filia Ducis *Saxonie*, Uxor *Gaufridi* Comitis de *Pertico*, rediens de *Normannia* in *Angliam*, venit ad *Ricardum* Regem *Angliæ*, Avunculum suum.

In eodem Concilio, *Ricardus*, Rex *Angliæ*, dedit Deo & Beato *Cuthberto Dunelmensi*, et *Hugoni Dunelmensi* Episcopo, et omnibus Successoribus suis, Dominicum Manerium suum de *Sadberga?* cum omnibus pertinentiis suis, et cum Wapentaca, et cum omnibus ad Regis Coronam pertinentibus, sine aliquo retinemento; et Cartâ suâ confirmavit. Et cum hac Concessione, prædictus Episcopus quæta-clamavit Regi Servitiâ Militum suorum in *Lindisſa*; scilicet, Servitiâ *Philippi de Kyma*, et *Baldewini Wac*.

In eodem Concilio, *Ricardus* Rex constituit *Dunelmensem* Episcopum, et *Willelmum de Mandavilla* Comitem *Albamariæ*, Justiciarios *Angliæ*; quia *Raulfus de*

MCLXXXIX.

Glauvilla, jam Senio & Labore confectus (qui Iusticiarius *Anglia* tempore Regis *Henrici* extiterat) quæsiuit à Rege *Ricardo* Licentiam eundi *Ierosolymam*, et accepit.

Hiis ita peractis, unusquisque ad sua remeavit.

Interim, *Ricardus* Rex magnum congregavit Exercitum; et misit illum cum *Johanne* Fratre suo in *Waliam*, ad debellandum *Resum*, filium *Griffini*, Regem de

nulla lacuna
Pacem

Sut. Wallis, pro eo, quod ipse suam fregerat, et mandatis suis obedire nolebat. Ceteri vero Reges *Waliarum* ad eum venerunt apud *Wirecestre*, et Fœdus Pacis cum eo inierunt.

Interim *Gaufridus*, *Eboracensis* Electus, venit ad *Suwell* Villam suam; et ibi, Mense *Septembri*, Sabbato *Quatuor-temporum*, suscepit Ordinem Sacerdotalem à *Johanne*, Episcopo *Candida-Casæ*, Suffraganeo suo. Et *Henricus*, frater *Willelmi* *Marescalli*, cui *Ricardus* Rex Decanatum *Eboracensis* Ecclesiæ dederat, venit usque *Burtonam* in *Lindeseia*, et ibi suscepit Ordinem Subdiaconi & Diaconi in una die à *Concorde*, *Egdunensi* Episcopo. Et cum Ipse ad *Eboracensem* Ecclesiam venisset, non invenit, qui eum in Stallum suum mitteret. Dicebant enim Clerici Ecclesiæ illius, quod nullus præter Archiepiscopum debuit mittere eum in Stallum Decani. Sed *Hamo*, Præcentor ejusdem Ecclesiæ, misit eum in Stallum Præbendæ, quam præfatus Rex ei dederat. Cum autem *Buccardus de Puteaco*, Archidiaconus *Dunelmensis* (cui Rex Thesaurariam *Eboracensis* Ecclesiæ dederat) *Eboracum* venisset cum Literis Regis, *Hamoni* Præcentori directis, ut prædictum *Buccardum*

* B.2. fol.
143.

dum in Stallum mitteret ; noluit mandatis Regis obedire. Dicebat enim, quod *Rogerus, Eboracensis* Archiepiscopus, ipsi prædictam Thesaurariam dederat ; et quod Rex *Henricus* illam ipsi confirmaverat ; Et super hoc ad Sedem Apostolicam appellavit. Et uterque fraudatus à desiderio suo, recessit.

De Morte Imperatoris *Romanorum*.

Interim, *Fredericus, Romanorum* Imperator, venit *Constantinopolim* cum Exercitu suo, et ab Imperatore *Constantinopolitano* cum debito Honore, et Reverentia magna, susceptus ; dedit & accepit securitates de Pace servanda. Et facta ibi mora per aliquot dies, prævidit sibi ea, quæ essent necessaria sibi et suis in Via. Et inde procedens, cum Exercitu suo, venit in Terram Soltani de *Iconio*, et pugnavit cum illo, et prævaluit adversus eum, et obtinuit Munitiones ejus : Sed multos amisit de Militibus, et de Familiaribus suis, tam in præliis multis, quæ fecit contra *Turcos*, quam per diversas ægritudines, ex corruptione aëris provenientes. Post multum vero temporis, cum prædictus Imperator exiret de Terra Soltani de *Iconio*, et venisset in Terram *Rupini de la Muntaine*, venit ad fluvium magnum, qui dicitur *Salef* ; qui etiam currens per medium Terræ *Turcorum*, dividit eam à Terra *Rupini* prædicti, et cadit in Gulfo *Satalia*. Quo cum Imperator ille pervenisset, deposuit Vestimenta sua in ripa fluminis, et prosiit in Aquam ad balneandum se : erat enim æstus magnus valde. Ad exemplum autem Imperatoris multi de commilitonibus suis deposuerunt Vestimenta sua, et profilierunt in flumine ; et cum omnes conarentur natare

trans

trans flumen, solus Imperator transnatavit. Et cum rediret, natando defecerunt Ei vires, et rapacitas aquæ traxit Eum in profundum, et sic submersus, Vitam finivit in undis. Sui autem stabant attoniti in ripa plorantes, et explorantes, ut Eum ad Terram traherent. Et extrahentes Eum, totum Corpus in frustra sciderunt, et * Carnem Ejus coxerunt, et Ossa ejus extraxerunt, ^{• B.2. fol. 141, b.} et Carnes coctas sepelierunt in *Antiochia* cum cerebro et Visceribus. Ossa autem ejus secum tulerunt usque ad Civitatem *Tyri*, et sepelierunt ea ibi. Filius autem ejus *Conradus*, Dux *Suavia*, factus est Princeps Exercitus illius.

Eodem anno, *Formalis*, *Treverensis* Archiepiscopus, obiit in *Anglia*, apud *Northamptonam*.

Eodem anno, mense *Septembris*, Homines *Lundonienses*, et ceteri multi, qui de diversis Regnis per Naves Iter *Ierosolymitanum* arripuerant, obsederunt in *Hispania* Civitatem quandam *Saracenorum*, quæ *Silva* dicitur, et ceperunt eam; et deletis spurcitiis eorum, Legem *Cristianam* ibi in perpetuum tenendam statuerunt, * et ^{• B.2. fol. 144.} Ecclesiam ibi in honore Dei, et Beatæ Virginis Dei Genetricis *Mariæ* fabricaverunt; et accersitis vicinis Episcopis, qui cum eis venerant, fecerunt Consecrari Episcopum ejusdem Civitatis; et tradiderunt eam *Santio*, Regi de *Portugal*. Et ipsi, die Sancti *Michaëlis*, transierunt per districtas *Affricæ* sine Impedimento.

Et eodem mense, *Ricardus* Rex deposuit à Bailiis suis *Ranulphum de Glanvilla* Justiciarium *Angliæ*, et fere omnes Vicecomites & Ballivos eorum; et omnes redemit usque ad ultimum quadrantem: et quanto familiariores Patri suo extiterant, tanto eos plus opprimebat.

† Matth.
VIII, 12.
&c.

bat, Qui autem non habebat quantum ab eo exigebatur, statim capiebatur, et in carcerem mittebatur, ubi erat † *fletus et stridor dentium*: Et alios Vice-comites in loco depositorum instituit. Et omnia erant ei Venalia, scilicet, Potestates, Dominationes, Comitatus, Vice-comitatus, Castella, Villæ, Prædia, et cetera hiis similia. Unde factum est, quod *Hugo Dunelmensis* Episcopus, emit sibi, et ita Ecclesiæ suæ *Dunelmensi* in per-

Sadberga?

petuum, Villam Regis de *Seggesfeld* cum *Wapentaghe* et aliis pertinentiis suis, pro Servitio quinque Militum in *Lindeſey*, quos idem Episcopus quietos clamavit Regi in sempiternum. Præterea idem *Hugo Dunelmensis* Episcopus emit sibi in Vita sua, Comitatum de *Northumbria*, cum Castellis et aliis pertinentiis suis. Præterea idem *Hugo Dunelmensis* Episcopus dedit Regi Mille Marcas Argenti, ut esset Justiciarius in *Anglia*, et ut ab Itinere *Ierosolymitano* remaneret; et Ipse *Hugo Dunelmensis* Episcopus misit Nuntios suos ad Summum Pontificem pro habenda remanendi Licentia.

Et *Godefridus*, *Wintoniensis* Episcopus, emit ab Illo duo Maneria optima; quorum unum dicitur *Werregrave*, et alterum *Enes*, pertinentia ad Episcopatum suum, ut dicebatur,

Et *Samson*, Abbas de *Sancto-Eadmundo*, emit ab eo Manerium, quod dicitur *Wildeſhale* (pro Mille Marcis) quod antiquo jure pertinebat ad Abbatiam suam, ut dicebatur.

Et ceteri, quicunque volebant, emebant à Rege tam sua quam aliena jura. Unde factum est, quod Rex infinitam adquisivit pecuniam, quantam nullus Antecessorum suorum habuisse dinoscitur.

Et

MCLXXXIX.

Et mense *Septembri*, Rex constituit *Johannem*, Fratrem *Willelmi Mareſcalli*, Custodem et Receptorem omnium Excaitarum suarum in *Anglia*; sed paulò post removit illum à Baillâ sua, et aliis illam tradidit.

Eodem anno, Mense *Octobri*, *Willelmus de Mandevilla*, Comes *Albemariae*, transfretavit de *Anglia* in *Normanniam*, pro agendis negotiis Domini sui *Ricardi Regis*.

Eodem mense *Octobri*, *Gaufridus Eboracensis* Electus, venit *Eboracum*, et cum sollemni Processione receptus est in Ecclesia sua à Clero & Populo. Venerunt etiam *Eboracum Henricus* frater *Willelmi Mareſcalli*, cui Rex dederat Decanatum *Eboracensis* Ecclesiae; et *Bucardus* Nepos *Hugonis Dunelmensis* Episcopi, cui Rex dederat Thesaurariam *Eboracensis* Ecclesiae. Sed *Eboracensis* Electus noluit eos recipere, nec in Stallos mittere; dicens, quod non mitteret eos in Stallos, donec Electio sua confirmata esset à Summo Pontifice. Unde Rex iratus, dislaisivit eum ab omnibus Laicis Tenementis suis, cismarinis et transmarinis.

Eodem mense, idem *Gaufridus Eboracensis* Electus, misit *Adam de Thornovere* Canonicum *Eboracensem*, et alios nuntios quamplures, ad *Romanum* Pontificem propter Pallium; sed Rex noluit permittere eos transfretare; et sic reversi sunt ad Dominum suum.

Eodem mense *Octobri*, *Henricus*, Dux *Saxoniae*, audito, quod Uxor sua esset defuncta, misit *Henricum* Filium suum in *Saxoniam* primogenitum; et Ipse veniens, contra Sacramentum, quod fecerat Domino suo Imperatori, secutus est Filium suum festinanter; et congregato Exercitu magno, invasit eos, quibus Imperator

MCLXXXIX.

Terras suas dederat, et expugnavit eos, et in brevi tempore, plus quam triginta castella.

Eodem anno, mense Novembri, *Willelmus de Mand-*

nulla lacuna

Comes

* B.2. fol.
144, b.

villa Albemaria obiit in Normannia apud Rothomagum.

Eodem mense Novembris, *Hugo de Putheaco*, Comes de *Bar*, nepos *Hugonis Dunelmensis* Episcopi, frater supradicti *Buchardi*, obiit in Anglia apud *Asdech*; et sepultus est *Dunelmi*, in loco, qui dicitur *Galilea*.

Eodem mense Novembris, *Rothrodus*, Comes de *Pertico*, venit, ex parte *Philippi*, Regis *Francia*, in *Angliam*, per ipse mandavit *Ricardo*, Regi *Anglia*, et Comitibus & Baronibus totius Regni sui, ipsum, et Comites & Barones suos de Regno *Francia* in Generali Concilio suo *Parisiis* jurasse, tactis Sacro-sanctis Evangeliiis, quod Ipse et Sui immutabiliter, Deo volente, erunt apud *Wigeliacum* ad *Clausum-Pascha*; inde *Ierosolymam* ituri: et, in testimonium hujus Sacramenti, Ipse Rex *Francia* misit Cartam suam Regi *Anglia* per prædictum *Rothrodum*, Comitem de *Pertico*, petens, quod Rex *Anglia*, et Comites & Barones *Anglia*, simili modo faciant eum securum de Itinere faciendo ad eundem terminum. Unde factum est, quod Rex *Anglia Ricardus*, congregatis Episcopis et Comitibus et Baronibus Regni sui in Civitate *Lundoniarum*, et in Generali Concilio recepto prius à prædicto Comite de *Pertico*, et aliis Nuntiis Regis *Francia*, Sacramento in Animam Regis *Francia*, quod Ipse Rex *Francia* inmutabiliter veniret ad *Wize-liacum* in *Clausum-Pascha*, contra Regem *Anglia*, ad perfici-

a An, et expresse?

cien-

MCLXXXIX.

ciendum Iter suum *Ierosolymitanum*; fecit *Willelmum de Mandavilla* jurare in Animam suam, coram prædictis Nuntiis Regis *Franciae*, quod omni Occasione remota et Excusatione, veniret *Wizeliacum*, et in *Clauso-Pascha*, contra Regem *Franciae*, ad Peregrinationem suam *Ierosolymitanam* perficiendum.

Eodem anno, *Sibylla*, Regina *Jerusalem*, dedit *Saladino Scalonom*, pro redemptione *Widonis de Lezinun*, Regis *Jerusalem*, mariti sui. Qui cum veniret ad *Tyrum*, *Aradus* Marchio non permisit Eum intrare. Rex autem ille, † non habens ubi Caput suum reclinaret, extra Urbem *Tyri* in Tentoriis remansit. Confluebant ergo ad Eum *Templarii* et *Hospitalares*, et omnes *Cristiani*, qui dispersi erant in Regione illa propter metum *Judeorum* et *Paganorum*, et adhærebant Ei sicut Domino & Regi suo. Deinde, per Consilium *Heracii* Patriarchæ, et illorum, qui cum Illo erant, profectus est usque ad Civitatem *Acre*, Mense *Augusti*, undecimo Kalendas *Septembris*, et eam obsedit, in loco, qui dicitur *Leturun*. Et quia Rex modicum habebat Exercitum, *Pagani*, qui in Civitate *Acre* erant, non clausurunt portas Civitatis, neque de die neque de nocte, sed ibant et revertebantur cum Camelis suis, attrahentes eis Victualia, et alia, quæ erant eis necessaria. Tertia autem die sequenti applicuerunt apud *Acræ* Comes *Robertus de Drues*, et *Robertus* Episcopus *Beluacensis* frater ejus, et Comes *Airaldus de Breues*, et *Jakes de Avennis*, et alii multi cum illis: de quorum adventu, Rex & qui cum Eo erant, gavisi sunt gaudio magno.

† Matth.
VIII, 20.
Luc. IX, 58.

^a Breines *Hov.* p. 660.

• B.2. fol.
145.

Interim *Saladinus*, magno congregato Exercitu, venit prope Exercitum *Cristianorum*, et commisit cum eis prælium, feria quarta post Festum *Sancti-Michaëlis* in

planitie ante *Acram*, inter *Acram* * et *Casale-Episcopi*; in quo prælio *Saladinus* confectus est et fugatus, ita quod Ipse omnia tentoria reliquit *Cristianis*, et amisit de melioribus Militiæ suæ partem unam: sed et *Cristiani* magnam partem suorum perdidērunt. Postea verò *Saladinus* recuperavit super gentem *Cristianam* propter Peccata eorum; ita quod usque ad Castra sua repulsi sunt. Et *Girardus de a Ridesfor* Magister Templi, et Marecallus Templi, cum Fratribus fere duo-de-viginti, qui optime se continuerant, ibi interfec̃ti sunt. Et aliam amiserunt *Cristiani* Militiam, usque ad Milites

quadraginta, et centum Turcoplos. *Saladinus* vero ami-

fit ibi Primogenitum suum *Mirasalim*, et Nepotem

suum *Tekebedin*, et *Migebal* Senescallum suum, et ceteros de melioribus Militiæ suæ, et multos alios, quorum non erat Numerus. Feria vero quarta sequenti venit iterum *Saladinus* cum Exercitu suo; et cum *Cristiani* vellent cum eo congredi, velocius retulit pedem; et tertia die sequenti movit Castra sua, et usque ad locum, qui dicitur *Saffran*, divertit. Exercitus vero ejus occupaverat omnem locum à *Casali-Episcopi* usque ad *Datum*; quoniam, ex quo *Saladinus* natus fuit, nunquam antea tantum Exercitum congregavit. Nam de tota Terra sua nullus remansit aptus ad prælium, qui non fuerit in illo Exercitu adunatus. Nec credo, quod

MCLXXXIX.

aliquis unquam tantam tamque bonam aliquando aliqui viderit Militiam *Cristianorum*, quantam ibi videre poterat. Et post peractum bellum, venerunt quingenti Milites optimi, et decem milia hominum pugnatorum, et Armis omnibus instructorum.

Et eodem anno, applicuerunt ibi Naves et ^{Bulces} *Bulciae* ^{Cruizers} *Cruizers* plusquam quingentæ; exceptis Galeis, et Cursariis, quæ multæ fuerunt; et statim revertebantur usque in *Apu- liam*, ut plus afferrent, scilicet homines & Victualia. Naves autem *Teutonicorum* et *Dacorum* remanserunt apud *Acram*.

Quomodo obseffa est *Acra* à *Cristianis*.

Et est notandum, quod Civitas *Acra* ^{a?} obsefferat in hunc Modum. *Gwydo*, Rex *Ierosolymitanus*, cum Regi- na & Filiabus suis, hospitatus est in *Thorono* subtus, ver- sus Mare, versus Caput Montis. Et *Heraclius* Patriar- cha, et *Gaufridus* Frater Regis, erant cum Eo. Totâ vero maritimâ, quâ itur ad *Chayphas*, *Pisani* Castra me- tati sunt; ita quod nullus ex illa parte, à Civitate ex- ire poterat. Et ex alia parte *Thoroni* (ubi sedet *Ma- Villa* *chomarum*) ibi Domnus ^a *Antigrasus*, et Dominus *Jaco- bus de Avennis*, omnesque *Teutonici*, et *Januenses* castra posuerunt. Postea *Templum* cum gente sua hospitatum est, ubi fuerant horti et cisternæ *Latinorum*. *Hospitale* cum Fratribus suis & familia sua ibi castra posuit, ubi erat hortus et terra ejusdem *Hospitalis*. Ex alia parte

a Landigravus *Hov.*

usque in Mare hospitati fuerunt *Cunradus* Marchio, et multi de ^{transmontanis} *ultra-montanis*, usque Montem *Musardum*. Et Comes *Robertus* et Episcopus *Beluacensis*, et Comes ^{Ha-} *Ai-*
^{raldus ?} *raldus* de *Brena*, et *Franci*, et *Campani* cum Gentibus Re-
^{gens} *gis* morabantur ibi juxta *Thoronum* prope Villam; et Archiepiscopi cum eis, scilicet, *Pisanus*, et Archiepiscopus de *Nazareth*, Archiepiscopus de *Besenzun*, Archiepiscopus de ^{Aquisgrani ?} *Arle-le-blanc*, Archiepiscopus de *Monte-regali*.

Deinde, *Cristiani* fecerunt unum fossatum magnum, à mari usque ad mare; ubi erat fossatum *Templi* inter se & inter Paganos. Et alium fossatum fecerunt inter se & Villam; ita quod nullum ab eis, qui erant in Villa, "nullum" timebant assultum; et nullus Paganorum egredi potuit de Villa, nisi per manus eorum. Et Ingenia eorum et Perreriæ *Cristianorum* retro fossata erant; ita quod nullus poterat eis nocere * ex parte adversa. Et ita erant *Cristiani* expositi Ventis et Imbribus, ^b nullos habentes domos vel tuguria, quibus operirentur, nec inde si jurassent moveri poterant, sed ibi oportebat eos vincere aut mori. Et, ut dictum est, ita obsederunt *Acram* ex omni parte; quod nullus omnino ex ea
^{nul. lac.} exire, et de die in diem insultum faciebant in eam. Hæc contra ex una parte *Cristianorum* erat *Acra*, et *Saladinus* ex altera. Et in veritate dico, quod nulli unquam *Cristiani* in tali vel tanta fuerint expectatione; et nulla eis deferri Victualia poterant nisi per mare.

* B. 2. fol.
 145, b.

a Deest in *Hov.* b Nullas *Hov.* c Adde posset, ex *Hov.*
 Eo-

MCLXXXIX.

Eodem anno, mense *Octobris*, *Gaufridus de Luci Wintoniensis* Electus, et *Hubertus Walteri Salesbiriensis* Electus, Consecrationem suam susceperunt à *Baldewino, Cantuariæ Archiepiscopo*, *Lundoniæ*, apud *Westmonasterium*.

Eodem anno, Mense *Octobris*, *Resus*, filius *Griffini*, ^{MS. b} dictus Rex *Suth-Wallie*, venit in *Angliam* usque *Oxfordiam*, per conductum *Johannis* Comitis *Meretoni*, Fratris Regis *Ricardi*. Et quia Rex *Angliæ* noluit ei occurrere, indignatus est, et rediit in Terram suam sine Colloquio Regis.

Eodem anno, mense *Novembris*, *Gaufridus, Eboracensis* Electus, per mandatum Regis *Ricardi* Fratris sui, ivit contra *Willelmum*, Regem *Scotiæ*, usque ad Aquam de *Thewdam*, cum Comitibus et Baronibus *Eboracensis-Syria*; et ibi recepit eum in conductum, et perduxit in *Angliam* usque ad *Cantuariam* ad Regem, administrans ei necessaria, secundum Consuetudinem Prædecessorum suorum.

Eodem mense *Novembri*, *Johannes* Cardinalis applicuit in *Angliam* apud *Dover*; et prohibitum fuit ei ex parte *Alienor* Reginae, ne ulterius procederet, nisi per mandatum Regis Filii sui; et ita factum est.

Eodem mense, *Ricardus* Rex venit *Cantuariam*, et fecit Pacem Finale & Concordiam inter *Baldewinum* Archiepiscopum, et Monachos *Santæ-Trinitatis Cantuariæ*, in hunc modum. Quod *Rogerus* Prior (quem prædictus Archiepiscopus, contra Voluntatem eorum, fecerat) deponeretur. Et Capella, quam idem Archie-

piscopus in Suburbio construxerat, prosterneretur. Et prædicti Monachi facerent eidem Archiepiscopo Canonicam Obedientiam et Subjectionem, secundum Regulam Sancti *Benedicti*; sicut facere consueverant Prædecessoribus suis. Et ita factum est. Et Dominus Rex *Ricardus*, ad petitionem *Cantuariensis* Archiepiscopi, dedit præfato Priori deposito, Abbatiam de *Evesham*. Huic autem Paci et Finali Concordiæ interfuerunt Rex *Ricardus*, et *Alienor* Regina Mater ejus, et fere omnes Episcopi, Abbates, et Priores *Anglia*, qui omnes Sigilla sua apposuerunt Scripto illi, in qua prædicta continebatur Concordia.

Eodem anno, mense *Decembri*, apud *Cantuariam*, in Crastino hujus Pacis & Concordiæ, *Willelmus* Rex *Scotorum*, et *David* Frater ejus, et *Gaufridus Eboracensis* Electus, venerunt ad Regem *Anglia*. Et Rex *Scotorum* fecit ei Homagium pro Dignitatibus suis habendis in *Anglia*, sicut Reges *Scotorum* Prædecessores sui habere solebant temporibus Regum *Anglia*. *Ricardus* vero Rex *Anglia* reddidit ei Castellum de *Rochesburc*, et Castellum de *Berewic*, libera & absoluta; et eum & omnes Heredes suos quietos clamaverunt in perpetuum, ab Ipso et Regibus *Anglia*, de omni Ligantia et Subjectione de Regno *Scotia*. Et pro hac redemptione Castellorum suorum, et quieta-clamantia Fidelitatis et Ligantia de Regno *Scotia*, et pro Carta * Regis inde habenda, *Willelmus*, Rex *Scotorum*, dedit *Ricardo*, Regi *Anglia*, decem Milia Marcharum Sterlingorum.

Eodem mense, *Johannes* Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, venit *Cantuariam* per mandatum Regis; et à Rege, et ab Archiepiscopis, et Episcopis, cum Sollem-

* B.2. fol.
146.

MCLXXXIX.

lempni Processione receptus in Ecclesia *Sanctæ Trinitatis Cantuariæ*, indigne ferebat, quod in absentia ejus (qui ad Litem illam dirimendam à Latere Summi Pontificis missus erat in *Angliam*). Pax & Concordia facta esset inter *Cantuariensem* Archiepiscopum, et Monachos *Sanctæ Trinitatis*.

Eodem mense, *Ricardus* Rex *Angliæ* dedit *Johanni*, Fratri suo, in augmentum, Comitatum *Cornubiæ*, et Comitatum *Deboniæ*, et Comitatum de *Dorseta*, et Comitatum de *Sumerfeta*. Et idem Rex dedit ibidem *Alienor* Regina, Matri suæ, totum *Dodarium*, quod Rex *Henricus*, Avus Patris sui, dederat *Matildi* Regina, Uxori suæ; et totum *Dodarium*, quod Rex *Stephanus* dederat *Alicia* Regina, Uxori suæ; et totum *Dodarium*, quod *Henricus* Pater suus dederat ei.

Eodem die, ibidem *Hugo Dunelmensis* Episcopus, et *Hubertus Salesburiensis* Episcopus appellaverunt *Gaufredum*, *Eboracensem* Electum, ad Sedem Apostolicam, coram prædicto Cardinale, et Apostolicæ Sedis Legato, et coram omnibus supradictis Archiepiscopis, et Episcopis, et Abbatibus; dicentes, eum non fuisse Canonice Electum, quia Ipsi aberant quando Ipse Eligebatur. Et *Buccardus Eboracensis* Thesaurarius, et *Henricus* ejusdem Ecclesiæ Decanus, appellaverunt eum ad Sedem Apostolicam, dicentes, quod Ipse homicida erat, et in Adulterio genitus, et de Scorto natus; et ideo non esset dignus promoveri ad summum Sacerdotii gradum. Et quamvis omnes adversarentur illi, tamen prædictus *Anagninus* Cardinalis Electionem, de illo factam, ratam habuit; et eam autoritate, quaungebatur, Vice

Clementis Summi Pontificis, affirmavit; et Sigilli sui munimine corroboravit. Quibus peractis, Dominus Rex dedit *Alienor* Reginae Matri suae, et *Johanni* Comiti de *Meretona* Fratri suo, et *Willelmo* Regi *Scottorum*, et Universis Clero & Populo, Licentiam repatriandi. Et unusquisque reversus est in Regionem suam, magnificans et laudans magnalia Regis.

Et Ipse verò Rex, quinta die *Decembris*, feria quarta, recessit à *Cantuaria*, et profectus est usque *Doveram* ad transfretandum; ubi multae Naves, per mandatum Illius, venerat de diversis partibus *Angliae*. In crastino autem adventus sui ad *Doveram*, *Rogerus* Electus ad Abbatiam Sancti *Germani* de *Selebi*, recepit apud *Doveram* die Sancti *Nicolai*, Benedictionem suam ab *Hugone*, *Dunelmensi* Episcopo, per praeceptum Regis, contra Prohibitionem *Gaufridi Eboracensis* Electi. Videns igitur *Gaufridus Eboracensis* Electus, quod (nisi mediante pecunia) Ipse amorem Regis, fratris sui, nulatenus habere posset; promisit ei Tria Milia Librarum Esterlingorum, pro amore Ejus habendo. Et Rex reddidit ei Archiepiscopatum *Eboracensem*, et Carta sua confirmavit. Et reddidit ei omnes Laicos Feudos, quos *Henricus* Rex, Pater suus, illi dederat, citra mare et ultra; scilicet Villam de *Wicumba* cum pertinentiis suis; et in *Normannia*, Comitatum *Giffardi*; et in *Andegavia*, Honorem de *Baugi*, cum pertinentiis. Et idem Rex clamavit Deo & Sancto Petro *Eboraci*, et eidem *Gaufrido Eboracensi* Electo, et omnibus Archiepiscopis et successuris, omnes Terras suas, et Canonico-
rum suorum quietas inperpetuum * de *Reinaldo Fore*

* B.2. fol.
146, b.

a F. tertia. b Sic Ap. W. Lege, venerant.

MCLXXXIX.

ita, et ab omnibus aliis Exigentiis, et gravaminibus Forestæ & Forestariorum. Et liberam potestatem dedit Ei, & Carta sua confirmavit licentiam capiendi Venationem, per omnes Præbendas suas in *Eboraci* et *Po-
tinhām Syriis*. Præterea, *Hugo Dunelmensis* Episcopus, et *Henricus Eboracensis* Ecclesiæ Decanus, et *Buccardus* * Thesaurarius, per præceptum Regis, remiserunt Appellationes, quas fecerant contra *Eboracensem* Electum. Et ipse *Eboracensis* Electus, ad petitionem Regis, confirmavit prædicto *Henrico* Decanatum *Eboraci*; et *Buccardo* Thesaurariam. Et *Hugoni, Dunelmensi* Episcopo, confirmavit Privilegia sua, et Conventiones quæ fuerunt inter Ipsum et *Rogerum Eboracensem* Archiepiscopum: promittens, quod Ipse omnia Confirmaret Sigillo Consecrationis suæ.

Deinde, *Ricardus, Rex Angliæ*, ^b undecimo die Decembris, in Vigilia Sanctæ *Luciæ* Virginis et Martyris, transfretavit à *Dobera* usque *Kalais* in *Flandriam*. Et ibi recepit eum *Philippus, Comes Flandriæ*, cum gaudio, et perduxit usque *Normanniam*. Cum Rege vero transfretaverunt *Johannes Anagninus* Cardinalis, *Walterus Rothomagensis* Archiepiscopus, *Henricus Baiocensis* et *Johannes Ebroicensis* Episcopi.

Et Rex dimisit post se in *Angliā*, *Hugonem Dunelmensem* Episcopum, totius *Angliæ* Summum Justiciarium; et *Willelmum Eliensem* Episcopum, Cancellarium suum; *Hugonem Bardolf*, et *Willelmum Bruer* constituit Collegas prædicti *Dunelmensis* Episcopi in Justitiis faciendis. Et tradidit prædicto Cancellario suo, unum

a Sic. b F. duodecimo.

Sigillorum suorum, ad Mandata sua facienda in Regno; et tradidit illi Turrim *Lundoniarum* in Custodia; et *Hugoni Dunelmensi* Episcopo, Castellum de *Windeshoberes* cum Forestis et Comitatu. Sed idem *Dunelmensis* moleste ferebat, quod alius quam Ille habebat Turrim *Lundoniarum*; et statim animadvertit, Ipsum factum fuisse Justiciarium non zelo Justitiæ, sed ut Pecunia sua ab Illo extorqueretur. Et ita factum est; Ipse enim & Cancellarius in paucis unamines extiterunt: nec mirum; ——— Omnis namque potestas

Impatiens consortis erit.

Eodem anno, Mense *Novembris*, *Willelmus* Rex *Sicilia*, & Ducatus *Apulie*, et Principatus *Capue* (qui *Joannam*, Filiam *Henrici* Regis *Anglia*, et Sororem Regis *Ricardi* in Uxorem duxerat) obiit in *Sicilia*, in Nobili Civitate *Panormi*, sine prole. Qui etiam fere quindecim annis ante obitum suum, constituit *Constantiam*, Filiam *Rogeri*, Primi Regis *Sicilia* coronati, Avi sui,

Heredem post se in Regno suo, ^{nul. lac.} sine prole discessisset. Et fecit omnes Principes Regni, tam Clericos quam Laicos, jurare Fidelitates prædictæ *Constantia* contra omnes Homines, salva Fidelitate sua. Deinde dedit Eam in Uxorem *Henrico*, Regi *Alemannorum*, Filio *Frederici*, Imperatoris *Romanorum*.

Defuncto autem prædicto *Willelmo*, Rege *Sicilia*; *Tanchredus* Comes de *Lalithe*, Filius Fratris Patris jam dicti *Willelmi*, Regnum *Sicilia* sibi usurpavit, transgressus Sacramentum, quod fecerat prænominatæ *Constantia*.

Eodem anno, antequam Rex *Ricardus* ab *Anglia* egred-

MCLXXXIX.

deretur versus *Ierosolymam*, quietum clamavit *Willelmum*, Regem *Scottorum*, de omni Subjectione, quam *Henricus*, Rex *Anglia*, Pater suus, ab Eo per Captionem suam extorserat, et fecit inde Cartam suam in hunc modum.

"*Ricardus*, Dei Gratia, Rex *Anglia*, Dux *Normanniae*,
 "et *Aquitania*, Comes *Andegavia*, Archi-episcopis, Epi-
 "scopis, Abbatibus, Comitibus, et Baronibus, Justitiis,
 "Vice-comitibus, et omnibus Ministris, et Fidelibus * B.2. fol.
 "suis totius *Anglia*, Salutem. Sciatis, Nos Constan- 147.
 "guino nostro *Willelmo*, Regi *Scottorum*, reddidisse
 "Castella sua *Rokesburc* et *Berewic* tanquam ejus,
 "Jure hereditario ab Eo & heredibus in perpetuum
 "possidenda. Præterea quietavimus Ei omnes Con-
 "suetudines & Pactiones, quas Bonæ Memorix Pater
 "meus *Henricus* Rex per novas Caetas, et per Captio-
 "nem suam extorsit. Ita, scilicet, ut Mihi faciat in-
 "tegre & plenarie, quod Rex *Scottorum* *Malcolmus*,
 "Frater Ejus, Antecessoribus nostris fecit de Jure, et
 "de Jure facere debuerit. Et Nos faciemus Ei quic-
 "quid Antecessores nostri prædicto *Malcalmo* de Jure
 "fecerunt et facere debuerunt: Scilicet, in Conductu
 "veniendo ad Curiam, et redeundo à Curia, & in mo-
 "rando in Curia, et in Procurationibus, et in omnibus
 "Libertatibus, Dignitatibus, & Honoribus, ejusdem
 "Jure debitis; secundum quod recognoscetur à qua-
 "tuor Proceribus Nostris ab Ipso *Willelmo* Rege Ele-
 "ctis, et à quatuor Proceribus Illius à Nobis Electis.
 "Si autem Fines sive Marchias Regni *Scotia* aliquis

“nostrorum Hominum, postquam Rex prædictus *Wil-*
 “*helmus* à Patre Nostro captus fuit, usurpaverit; abs-
 “que Judicio, Volumus, ut integre restituantur, et ad
 “eum statum reducantur, quo erant ante Ejus Captio-
 “nem. Præterea, de Terris suis, quas habet in *An-*
 “*glia*, seu Dominicis seu Feudis, scilicet in Comitatu
 “*Huntedonia*, et in omnibus aliis, in ea Libertate &
 “Plenitudine possideat, et Heredes ejus in perpetuum,
 “qua *Malcolmus* possedit vel possidere debuit; nisi
 “prædictus *Malcolmus* vel Heredes sui aliquid postea
 “Infeodaverint. Ita tamen, quod si qua postea Infeo-
 “data sunt, ipsorum Feodorum Servitia ad Eum vel
 “Heredes ejus pertineant. Et siquid Pater Noster
 “prædicto *Wilhelmo* Regi donaverit, ratum & firmum
 “habere Volumus. Reddidimus etiam Ligantias Ho-
 “minum suorum, et Omnes Cartas, quas Dominus Pa-
 “ter Noster de Eo habuit, per Captionem suam. Et
 “si aliquæ aliæ per Oblivionem retentæ aut inventæ
 “fuerint, eas penitus Viribus carere præcipimus. Ipse
 “autem Ligius Homo noster devenit de omnibus Ter-
 “ris, de quibus Antecessores sui Ligii Homines Ante-
 “cessorum nostrorum fuerunt, et Nobis Fidelitatem
 “Juravit, et Heredibus Nostris. Valete.

MCXC.

* B.2. fol.
148.

* Anno ab Incarnatione Domini 1190, *Ricardus*, Rex
Angliæ, fuit in *Normannia* apud *Burun*, die *Nativitatis*
Dominicæ, quæ secunda feria evenit: et tenuit ibi sol-
 lemne Festum cum Primatibus Terræ illius. Erat enim
Nativitas illa *Dominica* proxima post Coronationem
 suam.

Et

MCXC.

Et post Natale Domini, prædictus Rex Ricardus habuit Colloquium cum Philippo, Rege Francia, ad Vadum Sancti-Remigii, ubi Pacem firmam statuerunt inter Se & Regna sua. Et Ipsi eam, Scriptis commendatam, Sacramento & Sigillis suis confirmaverunt in Festo Sancti Hillarii. Et Archiepiscopi et Episcopi utriusque Regni in Verbo Veritatis, et Comites & Barones Regnorum, præstito Sacramento, juraverunt, quod Ipsi Pacem illam fideliter tenerent et servarent illibatam. Erat autem hæc forma Pacis, Quod uterque illorum Honorem alterius servaret, et Fidem ei portaret de Vita & Membris, et terreno Honore suo. Et quod neuter illorum alteri deficeret in Negotiis suis; sed Rex Francia ita juvaret Regem Anglia ad Terram suam defendendam, ac si Ille vellet Civitatem suam Parisius defendere, si esset obseffa. Et Rex Anglia juvaret Regem Francia, ac si vellet Ipse Civitatem suam Rothomagi defendere, si obseffa esset. Comites autem et Barones utriusque Regni juraverunt, quod à Fidelitate Regum non discederent, nec ^b Gueram moverent ullam in Terris Illorum, quam diu Ipsi fuerint in Peregrinatione sua. Archi-Episcopi vero & Episcopi firmiter promiserunt in Verbo Veritatis, quod in Transgressores hujus Pacis & Conventionis Sententiam Excommunicationis darent. Præterea, prædicti Reges statuerunt, Quod si alter eorum decessisset in illa Peregrinatione, alter, qui supervixerit, pecunias defuncti haberet et Homines ad Servitium Dei faciendum. Et quia ad præfixum terminum parati esse non poterant, Iter suum Ierosolymitanum arripere; distulerunt Illud usque ad Festum San-

^a Vel Regem. ^b Vel Guerram.

Et *Johannis Baptiste*; statuentes; quod tunc immutabiliter essent apud *Wizeliacum*.

Eodem anno, post *Purificationem* Beatæ Dei Genetrix *Maria*, *Alienor* Regina, *Mater* Regis *Ricardi*; et *Alays*, Soror *Philippi* Regis *Francia*; et *Baldewinus*, *Canuariensis* Archiepiscopus; et *Johannes*, *Portuicensis* Episcopus; *Hugo*, *Dunelmensis* Episcopus; *Godefridus*, *Antonienfis* Episcopus; *Reinaldus*, *Batonienfis* Episcopus; *Willelmus*, *Eltenfis* Episcopus; *Hubertus*, *Salesburiensis* Episcopus; *Hugo*, *Cestrenfis* Episcopus; *G(a)ufridus* *Eboracensis* Electus, et frater Regis *Ricardi*; et *Johannes* Comes *a Meretonum*, Frater Regis, transfreta-

verunt de *Anglia* in *Normanniam* per mandatum Regis. Et habito cum Illis Concilio, Dominus Rex statuit *Willelmum* *Elpenssem* Episcopum Cancellarium suum, Summum Justiciarium *Anglia*. Et concessit *Hugoni*, *Dunelmensi* Episcopo, Justiciariam à Flumine *Humbri* usque
nul, lac.
fecit?
 ad Terram Regis *Scotia*. Et *Gaufridum* *Eboracensem* Electum, et *Johannem* Comitem *b Moretanii* Fratres suos jurare, quod *Angliam* non intrarent ab Illa hora, ante Annos Tres præteritos, nisi per Licentiam Illius. Sed postmodum, per Consilium *Alienor* Reginae Matris suæ, relaxavit *Johanni* Fratri suo Sacramentum, quod fecerat; et dedit ei Licentiam redeundi in *Angliam*. * Et misit in *Angliam* *Willelmum* Justiciarium suum, scilicet *Elpenssem* Episcopum Cancellarium suum, ad præparandum Sibi & Itineri suo necessaria. Et Rex cum Nuntiis prædicti *Eltenfis* Episcopi, misit Nuntios

* B.2. fol.
148, b.

a Vel Moretonii. b Sive Moretonii.

MCXC.

suos ad *Clementem*, Summum Pontificem, et obtinuit ad Opus illius Legationem totius *Angliae*. Venit igitur Cancellarius ille in *Angliam*, et fecit Turrim *Lundonia-*
rum circundari profundissimo fossato, sperans, quod *Tamesis* fluvius per fossatum illud transiret. Deinde cepit ad opus Regis de unaquaque Civitate *Angliae* duos Palefridos, et duos Sumarios, de auxilio; et de unaquaque Abbatia *Angliae*, unum Palefridum, et unum Sumarium; et de unoquoque proprio Manerio Regis, unum Palefridum, et unum Sumarium.

De miserabili Occisione *Judæorum* apud *Eboracum*.

Martio ?

Eodem anno, ^a Menſe *Februario*, 17 Kalendas *Aprilis*, Dominica in *Ramis Palmarum*, *Judæi* Civitatis *Eboraci* numero quingenti, Viri et Mulieres exceptis parvulis, timentes impetum *Cristianorum*, incluserunt se infra Turrim *Eboraci*, consensu et voluntate Custodis ejusdem Turris et Vice-comitis. Quâ, cum idem Vicecomes et Custos Turris recepissent; *Judæi* noluerunt eis illam tradere: unde Vicecomes & Custos Turris valde indignati sunt; et in quantum poterant, hortabantur Milites Comitatus & Homines Civitatis, ut Turrim liberarent à *Judæis* illis. Qui cum Insultum fecissent in Turrim die ac nocte, *Judæi* obtulerunt pecuniam magnam oppidò pro vita habenda; et noluit populus recipere. Tunc surrexit quidam Legis-peritus, et ait, *Viri Israëlitiæ, audite consilium meum. Melius est nobis mori pro Lege nostra, quam incidere in manus Inimicorum Legis nostræ, et illud idem præcepit Lex nostra.* Omnes

^a Potius, Menſe Martio, 15 Kalendas Aprilis.

igitur *Judei*, tam Viri quam Mulieres, assensum præbuerunt Consilio illi. Et accedens unusquisque Paterfamilias cum ^anovaculo acuto, inprimis inciderunt guttura Uxoris, et filiorum, et filiarum suarum; deinde totius familiæ suæ. Et projecerunt mortuos suos, quos sacrificaverant Dæmoniis, extra Muros Turris super Populum. Ceteros autem interfectos et seipso inclusērunt in Domo Regia; et appposito Igne, seipso & domos Regis combusserunt. Hæc autem Interfectio *Judeorum* facta fuit in Civitate *Eboraci*, anno 1190, feria sexta, ante *Dominicam Palmarum*. Deinde Cives *Eboraci* et Milites Comitatus combusserunt domos *Judeorum*, et Possessiones eorum diripiebant sibi; et Cartas universorum debitorum combusserunt.

NB.

Eodem anno, obiit *Isabel*, Regina *Francia*, Filia Comitissæ de *Enou*; antequam Rex *Francia* Iter *Ierosolymitanum* arripuisset.

NB.

Eodem anno, *Annuntiatio Dominica* evenit in ipso die *Pasce*; quod à multis retro temporibus inauditum est.

Interim, Nuntii *Willelmi Eliensis* Episcopi, & Domini Regis, redierunt à Summo Pontifice; per quos, Summus Pontifex in mandatis dederat, quod tota Ecclesia ^{Anglicana?} esset subiecta in Ecclesiasticis Causis *Willelmo Eliensi* Episcopo, Sanctæ Romanæ Sedis Legato. Autoritate igitur Legationis suæ, prædictus *Eliensis* Episcopus et Domini Regis Cancellarius, et totius *Anglia* Justitiarius, Clerum et Populum opprimebat confundens fasque nefasque; nec erat in Regno, qui ausus est resistere Ei neque in Verbo, neque in Opere.

* B.2. fol.
149.

Post *Pascha*, prædictus Regis Cancellarius, magno

a Vel novacula acuta.

con-

MCXC.

congregato Exercitu, *Eboracum* venit, ad Malefactores illos comprehendendos, qui *Judaos* Civitatis destruxerunt. Et cognito, quod per præceptum Vice-comitis et Custodem Turris hoc factum fuisset; utrumque deposuit; et à Civibus Civitatis obsides cepit de Fide & Pace servanda Regi et Regno; et quod Juri starent in Curia Domini Regis de Morte *Judaorum*. Milites autem Provinciæ præcepit comprehendere, qui ad destructionem *Judaorum* erant: Clericos vero Ecclesiæ *Eboraci* et ipsam Metropolitanam sub Interdicto posuit, quia noluerunt eum recipere sicut Apostolicæ Sedis Legatum, neque cum Processione, neque cum Sonitu Campanarum. Et Campanas ejusdem Ecclesiæ in Terram deponere fecit; et Canonicos & Vicarios ejusdem Ecclesiæ tamdiu sub Interdicto arctius tenuit, donec omnes ad Eum venirent ad satisfactionem.

Interim, Dominus Rex dedit *Hugoni*, *Dunelmensi* Episcopo, Licentiam redeundi in *Angliam*; et mandavit Cancellario, quod concesserat eidem *Dunelmensi* Episcopo Justiciariam à flumine *Humbri* usque ad Terram Regis *Scotia*, à Mari usque ad Mare, in longitudine & latitudine. Qui cum in *Angliam* venisset, & obviasset Cancellario in Villa de *Wlpa*, redeunti de Civitate *Eboraci*, tradidit illi Literas Domini Regis. Quibus Cancellarius respondit, se facturum libenter Mandatum Domini Regis; et protrahens eum de die in diem, duxit eum secum usque *Lundonias*; et injiciens Manus in eum, tenuit, donec Ille ^a redidisset ei Castellum de *Windeshobers*, et Comitatum cum forestis; et *Novum-Castellum super Tynam*, cum Comitatu; et Mane-

^a Sic.

F f f f 2

rium

MCXC.

rium de **Saberga**, quod Rex *Sancto Cuthberto* in perpetuum dederat. Insuper, et idem Episcopus dedit *Henricum de Puteaco* filium suum, et *Gillebertum de Leya* Obsides, quod Pacem servaret Regi et Regno ejus. Ita, his peractis, Episcopus **Dunelmensis**, per licentiam Cancellarii, a **Lundoniis** recedens, venit ad Villam suam, quæ dicitur **Hodendena**: ubi cum moram fecisset, *Wilhelmus de Stutevil* et Vice-comes **Eboraci** venerunt ad eum ex parte Cancellarii, et prohibuerunt eum, ne ulterius procederet nisi per Licentiam Ipsius, vel Domini Regis. Episcopus vero, data Securitate, quod ulterius non procederet, ibidem remansit; et mittens Nuntios suos ad Regem, significavit ei omnia, quæ Cancellarius ei fecerat. Unde Rex iratus, præcepit **Porum-Castellum super Tynam** reddi prædicto Episcopo **Du**

^{gac MS.}
nelmensi, et Manerium de **Sadberga** cum **Wapentac**,
et Feodis Militum: et iterum Cartam suam fecit ei inde.

Interim, *Ricardus* Rex, per Consilium Archiepiscoporum et Episcoporum, Comitum & Baronum suorum, Elegit *Girardum* Archiepiscopum *Auxiensem*, et *Bernardum* Episcopum de *Baonia*, et *Robertum de Sabloh*, et *Ricardum de Chamvil*, et *Willelmum de Forz de Olrin*; et constituit eos Justiciarios super totum Navigium suum, scilicet *Angliæ* et *Normanniæ*, *Pictaviæ*, et *Britanniæ*, quod in Terram *Ierosolymitanam* iturum erat; et tradidit Illis Cartam suam in hac forma.

“*Ricardus*, Dei gratia, &c. omnibus Hominibus suis,
“*Ierosolymam* per mare ituris, Salutem. Sciatis, Nos,
“de communi proborum Virorum Consilio, has fecisse
“Justicias subscriptas.

“ Qui

MCXC.

"Qui hominem in Navi interfecerit; cum Mortuo
"ligatus, projiciatur in mari. Si autem in Terra in-
"terfecerit; cum Mortuo ligatus, in Terra infodiatur.

"* Siquis autem per legitimos Testes convictus fue-
"rit, quod Cultellum suum ad alium percutiendum ex-
"traxerit: aut qui alium ad Sanguinem percusserit:
"pugnum perdat. Si autem de Palma percusserit si-
"ne Effusione Sanguinis; tribus Vicibus mergatur in
"Mari. • B.2. fol.
149, b.

"Siquis autem Socio Opprobrium, et Convitia, aut
in Marg. Diodium
"Odium Dei injecerit: quot vicibus ^aconviciatus fue-
"rit, tot Uncias Argenti det.

"Latro autem de Furto convictus, tondatur ad Si-
"militudinem Campionis; et pix bulliens super Ca-
"put ejus effundatur, et pluma pulvinaris super Caput
"ejus excutiat, ad cognoscendum eum. Et in prima
"Terra, qua Naves applicuerint, projiciatur. Teste
"me-ipso apud *Chinonem*".

Item, idem Rex *Ricardus* præcepit in alio Brevi suo,
"quod omnes Homines sui, per Mare *Ierosolymam* itu-
"ri, essent Obedientes Præceptis & Consiliis prædicto-
"rum Justiciariorum Navium suorum, sicut semetipsos
"et Redditum eorum in Terris suis diligerent: et ut
"supradictas Assisas suas jurassent se fideliter servaturos.

Deinde præcepit Rex prædictis Justiciariis Navigii
sui; ut Iter arripuissent, quam citius possent; et fece-
runt sicut præceperat Rex.

Rex autem, et *Philippus* Rex *Francia* venerunt ad *Wr-
zelliacum*, ubi sanctissimum Corpus Beatæ *Mariae Ma-
gdalene* requiescit; et ibi moram fecerunt per duos dies,

^a Sic *W.* Forte, convictus.

MCXC.

in Octavis Sancti *Johannis-Baptista*. Rex vero *Anglia* ibi recepit Peram & Baculum, Signa Peregrinationis suæ. Et Rex *Francia* ante recessum suum de Terra sua, receperat Baculum & Peram in Ecclesia Sancti-Dionysii.

Deinde prædicti duo Reges processerunt cum familiis suis inde. Et cum venissent ad Civitatem *Leonum* supra *Rodanum*, et Ipsi cum majore parte familiarum suarum Pontem *Rodani* præterissent; Pons ille cecidit, non sine læsione Virorum & Mulierum. Ibidem etiam præfati Reges divisi sunt ab invicem, propter nimiam hominum copiam sequentium illos: unus enim locus eos *capere non potuit. Rex vero *Francia* cum suis, perrexit usque ad *Ganuzs*; et ibi Naves ascendit *Ierosolymam* iturus. Rex autem *Anglia* cum suis, perrexit usque ad *Marfiliam*, ubi multos invenit Peregrinos, qui jam, propter longam moram, quam ibi fecerant, totum æs suum expenderant. Et venerunt ad Regem, et obtulerunt ei Servitia sua; de quibus Rex multos retinuit. Cum vero ibidem Rex per octo dies moram fecisset, expectans & sperans de die in diem Adventum navigii sui;

fraudatus à desiderio suo, conduxit tres Buccias magnas, et viginti Galeas bene armatas; dolens et confusus cum famulis suis intravit.

Septimo autem die ^{Bum-boat ?} *Agusti*, recessit Rex *Anglia* Ricardus à *Marfilia* in Galea Pumbone, et transivit per Insulam Sancti-Stephani, per *Aquilam*, per *Montem-nigrum*, per Insulam Sancti-Honorati, per Civitatem de *Nicis*, per Civitatem de *Witemile*. Et est sciendum, Inter *Nices* et *Witemile* est divisio Terrarum Regis *Arrogonia*,

a Sic,

et

MCXC.

et Italia. Deinde transivit per Sanctam-Mariam de ^{n?} Funz, et per Nole; et tertia-decima die Augusti transivit per Castellum, quod dicitur Seune. Et eodem die, venit ad Januam, ubi locutus est cum Rege Francia, qui ibi infirmabatur.

Quartadecima die Augusti venit ad portum Delfini, in Vigilia Assumptionis Beatæ & Gloriosæ Dei Genetricis Mariæ; et ibi * moram fecit per quinque dies. Ibi ^{* B.2. fol. 150.} vero misit ad eum Rex Francia, rogans, ut accommodaret ei quinque Galeas: Rex vero Anglia obtulit ei Tres; quas Rex Francia refutavit.

Nono-decimo vero die Augusti, recessit Rex à portu Delfini, et venit ad portum Veneris; et in crastino, venit ad portum de Pyssa. Et illuc venit ad Eum Walterus, Rothomagensis Archiepiscopus; et Johannes, Ebroicensis Episcopus, infirmabatur in Civitate Pysana.

Vicesima-prima die mensis Augusti transivit Rex per Insulam, quæ dicitur Gurgune.

Vicesima-secunda die, venit ad portum de Brant.

Vicesima-tertia die Augusti, perrexit Rex duas Leugas per Terram, et pauci Milites super Equos conductos; et venerunt ad portum juxta Castellum, quod ^{nul. lac. dicitur?}

Plumbin, obviam Galeis. Et ibi intravit Rex Galeam Fulconis [?] Rustancri, quam prius non intraverat. Et vento gaudens optato, præteriit Insulam, quæ dicitur Argentaire, et Insulam, quæ dicitur Genut; et venit ad portum, qui dicitur Tanemunt.

cave

a Funz certe in Hov. p. 667. b Quærit Wanleius, cave-que in marg. scripsit. Rustac legitur in Hov.

Vicesima-quinta die *Augusti*, venit ad portum, qui dicitur *Kerlehe*; quæ est in media Via inter *Marsiliam* et *Messanam*. Eodem die rumpebatur Velum Galeæ, in qua Rex erat: iterum ergo intravit Rex Galeam *Pumbone*, et præteriit Civitatem *Cornet*, et Civitatem *Seneslavele*, et Civitatem *Laune*. Et postea intravit *Tyberim*; ad cujus introitum est Turris pulcherrima, sed solitaria. Sunt et ibi Ruinæ maximæ murorum antiquorum. Illuc venerunt ad Regem *Ostavianus*, Ho-

nul. lac.

objecis?

stiensis Episcopus, cui Rex turpia multa, improbando *Romanis* Simoniam, quod Septingentas Marcas debuerant habere pro Consecratione Episcopi *Canomansis*; et Mille & quingentas Marcas pro Legatione *Elensis* Episcopi; et pecuniam magnam ne deponere-

nul. lac.

tur *Burdegalenfis*, qui à Clericis suis accusabatur de Crimine.

Vicesima-sexta die *Augusti*, transivit Rex per quoddam nemus, quod dicitur *Selvedeme*; in quo est Via ^{sylva} *Marmorea* ad modum pavimenti facta; et durat per medium Nemus quater-viginti miliaria. Nemus vero illud habundat Cervis, ^b *Caperolis*, et *Damulis*. Eodem die transivit per Castellum, quod dicitur *Leicum*. Hic est portus, qui quondam tegebatur Cupro; et erat ibi introitus cryptæ, per quam pecunia undique allata, *Romam* ferebatur.

Vicesima-septima die *Augusti*, transivit per Rupem extensam in Mare, quæ vocatur *Le Cap de Certel*, et Insulam *Palmerole*, et Insulam *Punce*, et Insulam *Pal-*

a Venit potius cum *Hov.* b *Capreolis* *Hov.* recte.

MCXC.

mere in summitate Montis. In summitate Montis de Cap-Certel est Castellum, in quo Latrones et Piratæ se abscondunt. Deinde venit ad Civitatem Daracene, ubi quondam erat Portus Cupro tectus: postea ad Garillam; inde ad Castellum, quod dicitur Cap de le spurun. Hæc est divisio Terræ Romanorum, et Terræ Regis Sicilia, quæ dicitur Terra Principatus Capua. Deinde præteriit Insulam La Pantantee. La Pantantee vero fuit Terra Pilati; et ibi erat Portus cupro tectus. Deinde præteriit Rex Insulam, quæ dicitur Iscele-majur, quæ semper fumat. Hæc Insula dicitur accensa fuisse ab Insula quæ dicitur ^vBulcan, igne volante, et comburente (ut dicitur) mare & pisces. Deinde præteriit Insulam, quæ dicitur Bateria, et portum de Baie, ubi sunt Balnea Virgilii.

Vicesima-octava die Augusti, venit Rex Neapolim; et perrexit ad Abbatiam Sancti-Januarii, ad videndum *filios Neimundi, qui stant ibi in Crypta, in Pellibus & Ossibus. Et ibidem moram fecit usque ad Nativitatem Sanctæ Mariæ Virginis & Matris Domini. Et eodem die perrexit Salernum in Equis conductis; et ibi fecit moram magnam.

* B. 2. fol.
150, b.

Interim, Baldewinus Cantuariæ Archiepiscopus, et Hubertus Salesbitiæ Episcopus, et Ranulfus de Glanvilla, qui venerunt cum Rege Angliæ ad Massiliam, ibidem Naves intraverunt: Et fecit illis Dominus prosperum iter; ita quod, in brevi, perduxit eos Dominus ad Obsidionem Acre, per mare magnum, sine ullo impedimento.

Johannes vero, Norwicensis Episcopus, Papam adiit;

a Vulcanus, Hor.

Vol. II.

G g g g

et

et ^a accepto ab Eo licentia redeundi, dimisit Crucem, et domum rediit absolutus. Quod cum Domino Regi constaret, cepit de Illo, per Manus *Templariorum*, Mil-le Marcos de Redemptione.

Navigium autem Regis (cui Archiepiscopus *Auxien-sis*, et Episcopus *Baionensis*, et *Robertus de Sablus*, et *Ri-cardus de Chamvil*, et *Willelmus Fortis de Velerun*, præ-fuerunt) Iter arripuit *Ierosolymitanum* statim post *Pascha*, de diversis Regionibus *Anglia*, et *Normannia*, *Britannia*, et *Pictavia*. Cujus navigii pars quædam convenit in Portu de *Dertemuthe*, et, post moram aliquot dierum ibidem factam, cum prædictæ naves, numero decem, velificarent versus *Olyxis-bonam*, et præteriissent quan-dam terram, protensam in mari, quæ dicitur ^b *Gode-stret*; et præteriissent *Britanniam*, habentes *Sanctum-*

Finisterre

Mathaum de Finibus-Terræ in sinistra navigii parte, et Mare magnum (quo itur in *Hyberniam*) in dextris; di-miserunt totam *Pictaviam* et *Gasconiam* in sinistra. Cum jam præteriissent mare *Britannicum*, et venissent in ma-re *Hispanicum* die *Ascensionis Domini*, arripuit illas Tem-pestas Valida & horribilis, et ab invicem in momento sunt separatæ.

Gloriosum Miraculum Sancti Tomæ, Marty-ris *Cantuariensis*.

Dum vero Tempestas sæviret, et omnes clamarent ad Dominum cum tribularentur; Beatus *Tomas*, *Cantua-riensis* Martyr gloriosus, per tres vices visibiliter appa-ruit tribus personis, qui erant in Navi *Lundoniensi*, in

^a Sic *W. Lege*, accepta. ^b *Godefert*; *Hov.*

MCXC.

qua erant *Willelmus filius Osberti*, et *Gaufridus Auri-faber Cives Lundoniæ*; dicens illis, *Nolite terreri, Ego enim?* autem, et *Beatus Edmundus Martyr*, et *Beatus Nicholas Confessor*, constituti sumus à Domino, custodes hujus *Navigii Regis Angliæ*. Et si homines hujus *Navigii* se à pravis operibus custodierint, et de præteritis pœnitentiam egerint, Dominus dabit illis prosperum Iter, et † in semitis suis gressus eorum diriget. † Psal. XXVII, 11. Hiis itaque sub trina repetitione dictis, *Beatus Tomas* evanuit ab oculis eorum; et statim † cessavit Tempestas, et facta est in Mare tranquillitas magna. † Marc. IV, 39. Et jam Navis illa *Lundontensis*, in qua supradicta Apparitio contigit, præterierat Portum *Ulixis-bonæ*, et Caput *Sancti-Vincentii*, et pervenerat prope Civitatem *Seville?* ivz MS.

Silvia, quæ, tunc temporis fuit ultima omnium Villarum *Cristianitatis* in *Hispania*, super Mare magnum; et erat adhuc *Cristiana* ibi Fides Novella. Utpote quæ in anno proximo præterito erepta erat de manibus Paganorum, et facta *Cristi-cola*. Cumque prope illam Civitatem esset Navis illa procellis agitata; Illi, qui intus erant, ignorantes, ubi essent, miserunt foràs naviculam suam, et navigantes ad Terram, cognoverunt per indicia, quod Terra illa erat Terra *Cristianorum*; et quod ulterius non erat Terra nec habitatio *Cristiana* Religionis. Et quia non erat eis via tuta ulterius, sine bono et magno * Comitatu, accesserunt ad Civitatem: * B.2. fol. 15r. et cognita adventûs illorum causa, Episcopus Civitatis *Silvia*, et Clerus et Populus receperunt eos gratanter; gratias Deo agentes pro adventu illorum. Erant autem in illa Navi plusquam quater-viginti Juvenes bene armati.

De Baioc Imperatore de Hispania-Saracenica.

Interim, *Baioc Al miranimoli*, Imperator de Marroc et de *Hispania-Saracenica*, magno congregato Exercitu, venit in Terram *Sanctii*, Regis *Portingalensis*, in vindictam Imperatoris de Marroc, Patris sui, anno Sexto proximo præterito defuncti in Obsidione apud *Sanctam-Herenam*, Castellum *Adelfonsi* Regis, Patris prædicti *Sanctii*, Regis *Portingalensis*. Cives autem *Silvia*, timentes adventum Imperatoris de Marroc, non permiserunt Juvenes illos *Lundontenses* ab eis recedere; sed et navem illorum fregerunt, et de asseribus illius fecerunt Civitatis propugnacula, promittentes & omnimodam securitatem facientes, quod Rex *Portingalensis* bone solveret illis moram quam fecerant, et damnum quod habebant de amissione navis suæ: Et ita factum est. Rex namque *Portingalensis* Navem pro Nave dedit; et expensas pro expensis solvit. Præterea, novem aliæ Naves, quæ in eadem tempestate erant, applicuerunt in diversis partibus *Hispania*: Tamen, duce Domino, pervenerunt ad Civitatem *Ulixis-bona*, ascendentes per flu-

^{Tagus?}
vium, qui dicitur *Tauglus*. In eadem Civitate requiescit Corpus *Sancti Vincentii* Martiris. Et antequam illuc venissent, Imperator de Marroc, die *Nativitatis Sancti Johannis-Baptista*, transivit fluvium *Tagi* per vadum, et omnis Exercitus ejus cum eo, et obsedit Castellum

^{Sanctii?}
a Sanctum Regis *Portingalensis*, quod dicitur *Turres nova*. Rex vero *Portingalensis* misit nuntios suos ad Peregri-

a Sanctii plane in Hov.

nos,

MCXC.

nos, qui in Navibus venerant ad Civitatem *Ulixis-bona*, et petiit ab eis auxilium; dicens, quod, nisi ei auxiliarentur, Ipse totam terram suam ^a amitterent. Viri siquidem Illi, scientes, quod mori pro *Cristo* lucrum esset illis, naves suas reliquerunt; et numero quingenti viri bene armati, et de omnibus, qui in Navibus venerant, praelecti, fortiores et animosiores, perrexerunt usque ad *Sanctam-Erenam*, quæ distat à Civitate *Ulixis-bona* per duas dietas: et invenerunt *Sanctium*, Regem *Portingalensem*, auxilio & Consilio destitutum: paucos enim Viros bellicosos habebat, et fere omnes inermes. Et jam Imperator de *Marroc* ceperat Castellum suum, quod obsederat; et aliud Castellum ejus, quod dicitur *Thumar*, Castellum *Templariorum*, obsedit. Qui cum audisset adventum Peregrinorum, timuit valde; et missis Legatis suis ad Regem *Portingalensem*, petiit ab

Seville?

eo *Silivam* Civitatem, et Ipse recederet, et redderet ei Castellum quod ceperat, et Pacem haberet cum Illo septem annis. Quod cum Rex *Portingalensis* facere nolleret, prædictus Imperator mandavit Ei, quod in crastino veniret obsessurus *Sanctam-Erenam*. Tunc Rex *Portingalensis*, inito Consilio cum Peregrinis, constituit Homines suos in Turribus, et in fortioribus propugnaculis murorum. Peregrini autem de *Anglia*, qui de Navibus suis venerant, debiliores partes Civitatis sibi elegerunt, audaciam habentes pro muro. * In crastino autem, cum omnes essent succincti ad Bellum, et clamor esset in foribus, *Jam jam veniet, et non tardabit*; repente venit nuntius, qui dixit, *Imperator de Maroc*

audacia
• B.2. fol.
151, b.

a L. amitteret.

mor-

mortuus est jam triduanus, et Exercitus ejus fugit. Et, adhuc illo loquente, venerunt duo, deinde tres, deinde plures, eundem sermonem dicentes. Credidit ergo illis Rex et universus populus, et Civitas replebatur gaudio et Exultatione. In Crastino autem, dedit Rex Viris de Navibus licentiam redeundi ad Naves suas, et promisit illis, quod bene recompensaret eis labores suos. Sed antequam illi ad Naves suas venissent, *Robertus de Sablus*, et *Ricardus de Chamvil*, venerunt ad *Ulixis-bonam*, cum sexaginta-tribus magnis Navibus de Storio Regis *Anglia*. Storium idem est quod Navigium. Quidam autem hominum, qui in comitatu eorum venerant, malefactores et perversi erant. Qui etiam exeuntes de Navibus suis, in Civitatem *Ulixis-bonæ* ascenderunt; et per vias et vicos incedentes, superbe locuti sunt cum populo Civitatis; et cum Mulieribus et Filiabus Civium per Vim coinquinati sunt; et *Judeos* et *Paganos*, qui erant ibi Servi Regis, à Civitate fugaverunt, et diripientes bona eorum, domos eorum combusserunt; et vindemias vindemiaverunt, non relinquentes in eis Uvam, vel racemum. Quod cum Regi *Portingalensi* nuntiatum esset, velocius advenit; et invento ibi *Roberto de Sablul*, et *Ricardo de Camvilla*, cum navigio Regis *Anglia*, faciem hilarem et pacem-spondentem eis exhibuit; patienter sustinens Injurias plebi suæ illatas. In crastino vero *Robertus* et *Ricardus de Camvil* receperunt ab omnibus hominibus navigii Sacramentum, de supradictis Capitulis et Affisis Regis servandis. Post triduum vero, iterum orta est dissensio inter Cives *Ulixis-bonæ* et quosdam illorum qui in Navibus venerant; ita, quod

† 1 Sam.
XXXI, 1.

ex utrâque

nul. lac.
parte

multi † ceciderunt in bello interfecti.
Et

Et clamor populi venit ad aures Regis, qui statim portas Civitatis "statim" claudere fecit, et omnes, qui in Civitatem venerant de navibus ad edendum et bibendum, cepit et incarceravit; et erant numero Viri septingenti. Et antequam exire possent, fecit Rex cum Roberto et Ricardo Pacem, qualem voluit, in hac forma. Scilicet, Quod mala præterita ex utraque parte remitterentur; et quod ipsi Pacem firmam servarent Illi & Terræ suæ, quamdiu in Terra sua fuissent; et Ipse similiter illis. Et quod Arma, et cetera, quæ hinc inde in Bello illo amissa fuerant, redderentur. Quod cum factum esset, Robertus & Ricardus recesserunt à Civitate cum Navigio Regis Angliæ, in Vigilia Sancti Jacobi Apostoli, et eodem die venerunt ad introitum maris, ubi Tagus cadit in mare. Et eodem die, venit illuc Willelmus de Forz cum triginta-tribus magnis navibus. Et erant omnes pariter in eodem loco Naves navigii numero Centum et Sex magnæ naves, quæ tunc aderant onustæ viris bellicosis, et victualibus, et Armis.

In crastino festi Sancti Jacobi, feria ^b sexta, prædicti Robertus & Ricardus de Camvil, et Willelmus de Forz ^a recesserunt à Portu Ulixis-bonæ cum navigio Regis Angliæ, transeuntes per Montem magnum protensum in Mare, qui dicitur Spichel. Deinde venerunt ad portum Silvia, quæ tunc temporis fuit ultima Civitas Cristianitatis.

* B.2. fol. 152.

Miraculum de quadam Imagine Beatæ Mariæ in Hispania.

Deinde transierunt ante Civitatem Paganorum, quæ dicitur Sancta-Maria de Farun. Et notandum est, quare

a F. delend. b F. quinta.

MCXC.

Civitas sic nominatur. *Farun* dicitur locus, ubi Civitas sita est; et *Cristiani*, qui eam ædificaverunt, sic nominaverunt eam; et in nomine Dei-genetricis *Mariae* ^{Iconem?} Yconiam quandam supra murum statuerunt. Deinde, cum Paganī prævaluissent adversus *Cristianos*, obtinuerunt

eandem Civitatem. Et cum prædictam Yconiam supra murum stantem invenissent, amputaverunt Caput & Brachia, & Pedes illi, in contemptum Fidei *Cristiane* & Beatæ *Mariæ*; et projecerunt illam longius in mare. Quo factō, Mare & Tellus facta sunt sterilia, et fames prævaluit super Terram illam, adeo quod fere omnes homines illius Provinciæ, fame interirent. Tunc seniores Populi et Juvenes omnes, à maximo usque ad minimum, die ac nocte plorantes, et in Sacco & Cinere poenitentiam agentes, recordati sunt Yconix, cujus Caput & Manus & Pedes absciderant: dicentes, peccavimus, inique egimus, iniquitatem fecimus, quando Caput & Manus & Pedes Yconix amputavimus. Quæramus ergo illa, et apponamus ea locis suis, ut sic saltem avertat Deus Iram suam à Nobis, et à Civitate ista. Et miserunt sagenas in mare, ubi projecerant Caput & Manus & Pedes, & trahentes ea ad terram, apposuerunt Caput collo, et Manus brachiis, et Pedes tibiis: et solidaverunt ea Auro et Argento primo et purissimo; et deinde statuerunt illam Yconiam in loco honorabili; et in magna Veneratione habetur usque in hodiernum diem. Et statim cessavit Fames, et Terra dedit fructum suum.

Deinde transferunt prædictæ Naves ante Castellum, quod dicitur *Mertel*. Deinde per alias Civitates mul-

tas

tas et magnas, et per montes magnos in mare protensos. Tandem venerunt ad quandam Insulam, quæ dicitur *Odur*; et est ad introitum *Rodani*. Et in ascendendo per fluvium *Rodani* stat Civitas bona Archiepiscopalis, quæ dicitur *Arles-le-blanch*; et in ascendendo superius per eundem fluvium, est bona Civitas, quæ *Sanctus-Aegidius* nominatur. Deinde est *Marfilia*. Et est sciendum, quod multæ Insulæ *Saracena* sunt inter districtas *Affrica* & *Marfiliam*; quarum una dicitur *Majorek*, altera dicitur *Envix*; et utraque illarum est tributaria sub rege *Arragonia*. Insula vero de *Majork* reddit Regi ^a *Arrogania* trecentos peranos sericos de Tributo per annum: Insula vero de *Envix* reddit eidem Regi per annum ducentos ^b peranos sericos de Tributo.

Apud *Marfiliam*, inter ceteras Sanctorum reliquias, sunt Reliquiæ *Sancti Lazari*, Fratris *Sanctæ Mariæ Magdalene* & *Sanctæ Marthæ*; qui in eodem Loco septem annis Episcopatum tenuit, postquam eum Dominus resuscitavit à mortuis.

Sciendum est etiam, quod tota terra, quæ est ab *Anglia* usque ad *Hispaniam* secus mare, est Terra Regis *Anglia*; et protenditur usque ad portum, qui dicitur *Huuarce*, qui dividit Terram Regis *Anglia* à Terra Regis *Navarra*. Et Terra Regis ^{*} *Navarra* incipit à Portu illo, qui dicitur *Huuarce*, et durat usque ad Aquam quæ dicitur *Castre*; et durat usque ad Montes de *Sor*, quæ dividit Terram Regis *Castella* à Terra Regis de *Galicia*? *Sancto-Jacobo*. Terra vero Regis de *Sancto-Jacobo* in-

• B.2. fol.
152, b.

^a Sic. ^b Pannos *Hov.* p.672. ^c Potius, cum *Hov.* qui dividunt.

incipit à Montibus de *Sor*, et durat usque ad Aquam de *Mine*, quæ dividit Terram Regis de *Sancto Jacobo* à Terra Regis *Portingalensis*. Et Terra Regis *Portingalensis* incipit ab Aqua, quæ dicitur *Mine*, et durat usque ad mediam viam inter *Silvis* et *Sanctam Mariam de Hayrun*. Ibi vero incipit Terra Paganorum, qui sunt in *Hispania* sub Imperatore de *Morock*; et durat usque ad Montem magnum, qui dicitur *Muscian*. A Monte vero illo, incipit Terra Regis *Arragonia*, et durat ultra Civitatem de *Nice*. Et post illam Civitatem de *Nice*, incipit *Italia*, Terra Imperatoris *Rome*: et est ibi Civitas bona, quæ dicitur *Wintelmile*. Terra vero Imperatoris durat inde usque ad *Gactam*, quæ est Terra Regis *Sicilia*, et est in *Apulia*, in illa parte *Apulia*, quæ dicitur Principatus *Capue*.

Sciendum est, quod in media Via inter *Marsiliam* & *Siciliam* sunt duæ Insulæ magnæ, quarum major Insula dicitur *Sardinia*; altera dicitur *Corzege*.^{Corfica?} Et multæ aliæ Insulæ sunt circa *Siciliam*; quarum quædam sunt ardentēs. Una vero earum, major omnibus aliis montibus illis, dicitur *Mon-gibel*, quia ita vehementer ardere solebat, quod marinam partem maris in circuitu ejus deficcabat, et pisces comburebat: sed jam plusquam quadraginta anni præterierunt, ex quo Ignis ille extinctus est, meritis et precibus Beatæ *Agatæ* Virginis et Martyris.^{h?}

Miraculum Sanctæ *Agatæ* Virginis.

Quadam autem die, cum Ignis vehementiùs solito arderet et exiret à fornace Montis *Gebel*, et appropinquaf-

MCXC.

quasset Civitati *Catinensiam*, ubi Corpus sanctissimum
 Beate ^{h?} *Agate* Virginis requiescit: Paganorum multitu-
 do, fugiens ad Sepulcrum ejus, tulerunt Velum ejus
 contra incendium; et Ignis reversus est in mare, et
 comburens, deficcavit mare fere per unum Milliare, et
 Pisces combussit, de quibus multi evaserunt. Et ex ge-
 nere eorum, ibi sunt usque in diem hanc semi-ulti, et
 dicuntur Pisces ^{h?} *Sancte-Agate*, ad Laudem Domini no-
 stri *Ihesu Cristi*, qui est semper ^A mirabilis et gloriosus in
 Sanctis suis.

Igitur, *Robertus de Sabul*, et *Ricardus de Camvil*, et
Willelmus de Forz, transeuntes cum navigio Regis *Anglia*
 inter *Affricam* & *Hispaniam*; post Tempestates pluri-
 mas, quas in Itinere illo pertulerunt, pervenerunt ad
Marsiliam, in Octavis *Assumptionis Sancte Marie*, feria
 quarta; cum toto navigio illis commisso. Et non in-
 vento ibi Rege Domino suo, per dies octo fecerunt ibi
 moram, propter quosdam necessarios navium appara-
 tus. Deinde secuti sunt eum; et in *Exaltatione Sancte*
Crucis venerunt ad Civitatem *Messanam*, feria sexta; et
 in Die *Dominica* sequenti, *illuc *Philippus*, Rex *Francie*,
 16 Kalendas *Octobris*. Custodes vero Civitatis honori-
 fice susceperunt Eum, et tradiderunt Ei Palatium *Tan-*
credi, Regis *Sicilia*, ad hospitandum ibi.

Cum vero Rex *Anglia* audisset, quod Navigium suum
Messanam venisset, tertio decimo die *Septembris*, à *Sal-*
erno recessit; et transiens ante Civitatem Archiepisco-
 palem, quæ dicitur *Melphe*, deinde venit ad Civitatem

a Venit illuc *Hov. p. 673.*

H h h h 2

et

MCXC.

* B.2. fol.
153.

et Castellum, quæ ^a dicitur *Escale*. Juxta hoc Castellum est Insula parva, ubi dicuntur fuisse Scolæ *Lucani*. Et adhuc est ibi * Camera pulcra sub Terra, in qua *Lucanus* studere consueverat. Nocte sequenti jacuit in Villa, quæ dicitur *Lacetar*, in Prioratu *Monis-Cassia*. Inde venit ad *Melide*; ubi honorifice susceptus est et procuratus, in Abbazia, quæ dicitur *Sancta-Trinitas de Melide*. Ibi est Turris lignea juxta Abbatiam, quam *Robertus Wiskard* expugnavit, et Castellum obtinuit in Villa de *Melide*.

Rex vero inde recedens cum uno solo Milite transivit per quandam villam parvam; et cum transisset, vertit se ad domum quandam, in qua audivit accipitrem; et intrans domum, cepit illum: quem cum dimittere nolle; Rustici multi occurrentes, impetum fecerunt in eum cum fustibus et lapidibus. Et cum unus illorum Cultellum suum in Regem extraxisset; Rex eum cum lato Gladii sui verberans, gladium suum fregit; alios Lapidibus obruit; et sic vix evadens à manibus eorum, venit *Alabaignare*, et ibi invenit familiam suam. Sed nullam ibi moram faciens, transivit fluvium magnum, qui dicitur *Le Far de Meschines*, et juxta Turrem Lapideam in tentorio jacuit.

Vicesima-tertia die *Septembris* venit ad Civitatem *Messanam* in *Sicilia* cum buccis suis multis, et aliis magnis Navibus, et Galeis, in tanta gloria, et sonitu tubarum et ^b buscinum, quod tremor apprehendit omnes, qui in Civitate erant. Rex vero *Franciae* et sui, et omnes Principes Civitatis *Messanae*, et Clerus & Populus, sta-

^a Dicuntur *Hov*, ^b *Sic*,

bant

MCXC.

bant in littore; admirantes super hiis, quæ viderant & audierant de Rege *Anglia*, et de Potestate ejus. Qui cum applicuisset, profiliens in Terram, locutus est cum *Philippo*, Rege *Francia*. Et post Colloquium, eodem die, Rex *Francia*, transfretare desiderans cum Navigio suo, exivit à Portu; sed statim illo die, vento sibi contrario, dolens et invitus ad eundem portum reversus est.

Interim, Rex *Anglia*, cum desiderio et gaudio maximo à Baronibus & Militibus Terræ suæ receptus, intravit in Domum *Reginaldi de Muschet*, ubi hospitium suum præparabatur in Suburbio extra muros Civitatis *Messanæ* inter Vineas.

Vicesima-quarta die *Septembris*, et vicesima-quinta, venit Rex *Anglia* ad Hospitium Regis *Francia* loqui cum eo. Et eodem die venit Rex *Francia* ad Hospitium Regis *Anglia*, ad loquendum cum Illo; et videbatur, quod tantus esset inter Illos mutuæ dilectionis affectus, quod nunquam dissolvi posset aut violari Amor eorum.

Vicesima-octava die exivit Rex *Anglia* obviam *Johanna*, Sorori suæ, quondam Reginae *Sicilia*, quæ eadem die venit de *Panormo* per *Galeas*: et duxit eam ad Hospitale *Sancti-Johannis*, ubi hospitium ejus præparabatur.

Vicesima-nona die *Septembris*, die scilicet *Sancti Michaelis*, venit Rex *Francia* ad Hospitium Regis *Anglia*, et locutus est cum eo. Et postea perrexerunt ambo ad Hospitium Sororis Regis *Anglia* videre Illam. Et Rex *Francia* adeo faciem hilarem exhibebat, quod populus dicebat, quod Rex *Francia* duceret eam in Uxorem.

Tricesima die Rex *Anglia* transivit fluvium de *Far*,
et

MCXC.

et cepit locum munitissimum, qui dicitur *La-baignare*, ubi Canonici Regulares Deo seruiunt jugiter.

anthon Prima die Octobris?

In crastino vero *Sancti Michaelis* introduxit Sororem suam in locum illum munitissimum, et dimittens eam ibi cum Militibus & Seruiantibus multis, rediit Rex *Messanam* ad Hospitium.

* B.2. fol.
153, b.

Secunda die *Octobris*, cepit Rex *Anglia* Castellum * munitissimum, quod est in medio fluminis del *Far* inter *Calabriam* & *Messanam*, quod dicitur Monasterium *Griffonum*; et posuit in illo Frumentum, et Vinum, et Carnes, et alia Victualia sua, quæ de *Anglia*, et aliis Terris suis, & aliunde per mare venerant. Cum autem Cives *Messana* vidissent, quod Rex *Anglia* in Castello de *La Baignare* cum Sorore sua Seruiantes posuisset; et quod Ipse in Monasterio *Griffonum* cum Victualibus suis Milites & Seruiantes posuisset: habuerunt eum suspectum, conjicientes, quod ^a totum occuparet insulam, si posset; et inde, de facili commoveri poterant contra eum.

De Discordia inter Cives *Messanae*, et Regem *Angliae*.

Unde contigit, quod tertia die *Octobris* discordia emerfit inter Exercitum Regis *Angliae* et Cives *Messanae*; et in tantum excrevit ex utraque parte Indignatio, quod Cives clauserunt Portas Civitatis, et armati ascenderunt muros; et alii Domos Civitatis fortissimas, alii munitiones supra Portas intraverunt. Cumque Exer-

a Sic. L. totam.

ci-

MCXC.

citius Regis hæc audisset & vidisset, venerunt cum impetu magno ad Portas Civitatis. Rex vero in Equo velocissimo cursitabat per exercitum, baculo verberans quoscunque ex suis attingebat; volens illos ab insultu cohibere, sed nequivit. Tandem rediit ad Hospitium suum, et cum se armasset, iterum exivit ad extinguendam Malitiam, si posset. Postea intravit Cymbam unam, et ivit ad Palatium Regis *Tancredi*, ad loquendum cum Rege *Francia*, et consulere Eum super his, quæ contingerant.

Interim, per consilium Seniorum Civitatis, Discordia illa quievit: et depositis ex utraque parte Armis, reversus est unusquisque in Domum suam. Mane autem facto, scilicet quarto die *Octobris*, venerant ad Hospitium Regis *Anglia*, *Ricardus* Archiepiscopus *Messane*, et *Willelmus* Archiepiscopus de *Monte-Regali*, et *Willelmus* Archiepiscopus de *Risa*, et *Margaritus* Admiral, et multi alii de Familiaribus Regis *Sicilia*. Et adduxerunt secum *Philippum* Regem *Francia*, et *Reginaldum Carnotensem* Episcopum, et *Manasser* Episcopum de *Legris*, et *Hugonem* Ducem *Burgundia*, et *Petrum* Comitem de *Nevers*, et *Gausfridum* Comitem de *Pertico*, & Comitem de *Luvein*, et alios multos de Familiaribus Regis *Francia*, et *Walterum Rotomagensensem* Archiepiscopum, ^{u?} *Girardum* ^b *Anciensensem* Archiepiscopum, et Archiepiscopum de *Appannia*, et *Johannem Ebroicensensem* Episcopum, et multos alios de Familia Regis *Anglia*, in quibus fiduciam habebant, ad faciendam Pacem inter Ipsos et Regem *Anglia*. Cum vero ipsi de Pace facienda inter Regem *Anglia* et Cives *Messana* diu tractassent, et eam

a Sic. b Anxiensem *Hov.* p.674.

MCXC.

• B.2. fol.
154.

pene reformassent, processerunt Cives in magna Multitudine, congregati super Montes et expectaverunt: quidam prompti et parati proditiose in Regem *Anglia* irruere; quidam vero eorum insultum fecerunt in Hospitium *Hugonis le Brun*. Et Clamor eorum non modicus venit ad aures Regis *Anglia*. Qui statim relicto Consilio Regis *Francia* et prædictorum, præcepit omnes suos armari; et Ipse cum paucis ascendit Montem magnum et arduum, quod nemo putaret ullo modo posse contingere. Cum igitur ad Summitatem montis pervenisset, * cum magno labore quotquot in Monte fuerant, cum fuga celerrima * intraverunt. Milites autem & Servientes ad portas Civitatis & ad muros fortiter congressi sunt, et multos duos Lapidum Ictus sustinentes, aliquando Portas intraverunt, aliquando vi exierunt. Et occisi sunt de Familia Regis quinque Milites, et viginti Servientes, vidente Rege *Francia* et nulum auxilium illis faciente; imo nocente in quantum potuit, quamvis Confratres essent Ipsius in Illa Peregrinatione. Rex vero *Francia* et sui Civitatem intraverunt, et per *Medium Illorum ibant* tutissime, ac si domi essent.

Tandem vero, post maximos Labores, in tantam Virtutem excreverunt Homines Regis *Anglia*, quod per Vim fregerunt Portas Civitatis, et Murum undique ascenderunt; et ita ingredienti, Civitatem obtinuerunt: et statim Signa Regis *Anglia* in Munitionibus collocaverunt.

Octavo die *Octobris*, Rex ^b *Francia* coram Comitibus

^a Civitatem intraverunt *Hov.* ^b *Franciae* & Rex *Angliae* coram *Hov.*

&

MCXC.

& Baronibus suis, & Clero & Populo juraverunt, quod alter alterum in exercitu ejus in Peregrinatione illa, in eundo et redeundo, bona fide custodirent. Comites vero et Barones hoc idem juraverunt se firmiter et inconcussè servaturos. Deinde prædicti Reges, per voluntatem & Consilium Archiepiscoporum & Episcoporum, Comitum & Baronum totius Exercitus Peregrinorum, statuerunt, quod omnes Peregrini, qui in Via hujus Peregrinationis morerentur, de omnibus armaturis suis, et equitaturis suis, et vestibus, quibus usuri erant, pro voluntate sua disponderent; et de medietate Possessionum suarum, quas secum habent in via, pro arbitrio suo similiter facient, dummodo nihil in Patriam suam remittant. Et Clerici de Capellis, & omnibus Utenilibus ad Capellas pertinentibus, & de omnibus Libris pro voto suo ordinabunt. Altera pars in manu *Walteri Rotomagensis* Archiepiscopi, et *Manasser Lingonensis* Episcopi, et Magistri *Militie Domus Templi*, et *Magistri Hospitalis*, et *Hugonis Ducis Burgundia*, et aliorum plurimorum tradetur, qui ad ^a subvectionem Terræ *Ierosolymitana*, ubi viderint magis necessarium, pecuniam prædictam ^b impenderent.

^c Hæc autem Reges in propriis personis affidaverunt firmiter & fideliter servandum, in omni via, tam citra mare quam ultra, de omnibus Peregrinis utriusque regni, tam de Illis, qui venturi sunt, ^d tam de Illis, qui venturi erant. “ Archiepiscopi & Episcopi ibidem in *Verbo Veritatis* servandum promiserunt; Magistri *Templi*, et *Hospitalis super Ordinem suum*; Comites et Ba-

^a Subvectionem *Hov.* ^b Impendent *Hov.* ^c Sic *W. Le-*
ge hoc cum *Hov.* ^d L. quam.

* B.2. fol.
154, b.

“rones *in propriis Personis* ad idem servandum jurave-
 “runt. Præterea, nemo in toto Exercitu ludat ad ali-
 “quod genus Ludi pro lucro, exceptis Militibus & Cle-
 “ricis; qui in tota die & nocte, non nisi viginti soli-
 “dos amittent. Si autem Milites aut Clerici plusquam
 “ad viginti solidos in die luserint, quotiens viginti so-
 “lidos excefferint, Centum Solidos prædictis Archi-
 “Episcopis, et eorum prænominatis Sociis, qui prædi-
 “ctam Pecuniam servabunt, “dabunt prædictam pecu-
 “niam. Reges autem pro bene-placito suo ludent; * et
 “in Hospitio duorum Regum possunt Servientes eo-
 “rum ludere, præcepto eorum, usque ad viginti Soli-
 “dos. Si autem Servientes, aut ^{Mariners} Marinarii, aut alii Mi-
 “nistri per se inventi fuerint Ludentes: Servientes tri-
 “bus diebus nudi per exercitum vapulabunt, nisi se vo-
 “luerint redimere arbitrio prædictorum; et alii mini-
 “stri similiter. Marinarii vero si luserint, tribus die-
 “bus à Summo Navis in Mare demergentur, more Ma-
 “rinariorum, semel in die, nisi se redimere voluerint
 “arbitrio prædictorum. Si autem Peregrinus aliquis,
 “postquam Iter arripuit, ab aliquo homine in via ali-
 “quid mutuum acceperit, mutuum solvet. De eo, quod
 “ante Iter accepit, non tenetur respondere in via. Si
 “autem Marenarius aliquis conductus, vel Serviens ali-
 “quis, vel quicumque fuerit, ^{nul. lac.} exceptis ^{et}
 “Militibus à Domino suo in Via hujus Peregrinationis
 “recesserit; Nemo alius eum recepiet, nisi de Volun-
 “tate Domini sui fuerit. Si vero aliquis eum invito

a Dabunt prædictæ pecuniæ admiscendos. Reges autem
Hov. *b* Exceptis clericis; & militibus, *Hov.*

“priori

MCXC.

“priori Domino suo receperit, pro arbitrio prædicto-
 “rum virorum punietur. Et si quis contra Statuta ista,
 “tam sollempniter facta, aliquid temere attemptave-
 “rit, sciat, se Excommunicationi “tam” Archiepisco-
 “porum & Episcoporum, et totius Exercitus subjace-
 “re. Et omnes Transgressores pœnis supradictis, se-
 “cundum singulorum Conditiones, pro arbitrio prædi-
 “ctorum Virorum punientur.

Præterea, statutum est à Domino Rege *Anglorum*, et
 Constabulariis, et Justitiis, et Marescallis Exercitus Re-
 gis *Angliæ*, quod “Mercator, de quacunque mercatio-
 “ne est, non potest emere Panem ad revendendum in
 “exercitu, nec Farinam; nisi aliquis alienigena illam
 “adduxerit, et qui de illa Panem fecerit: nec Bladum,
 “nisi similiter de illo Panem fecerit, vel ad secum trans-

Angl. Past.
 “fretandum detinuerit. ^bPostea omnino vetatur ne
 “ematur; et omnia vetantur emenda in Villa, et infra
 “Leucatam Villæ. Si autem aliquis Bladum emerit,
 “et de eo Panem fecerit, tenetur lucrari in “Salina

Hov. teruncium
 “unum Terrim t̄m et Brenon. Alii vero mercatores,
 “de quacunque mercatione sint Mercatores, in Decem
 “Denarios tenentur lucrari unum Denarium. Et ne
 “aliquis conet Monetam Domini Regis, in qua Mone-
 “ta apparebit, nisi fracta fuerit infra Circulum. Et ne
 “aliquis Carnem mortuam emat ad revendendum; nec
 “Bestiam vivam nisi eam occiderit in Exercitu. Nul-
 “lus vinum suum post primam Conclamationem carius

a F. delend. b Vel pasta. c F. salma. d Unum terun-
 um, & bren. Alii vero *Hov. p. 675. Bren autem, sive Bren-*
on, idem est quod fursur, Anglice Bran.

MCXC.

“vendat. Nullus Panem faciat, nisi ad unum Denarium. Sciant omnes Mercatores, quod totum ^afas infra Leucatam Villæ; et ut de Moneta *Anglia* unus Denarius detur pro quatuor Denariis *Andegavia* in omnibus Mercaturis. Et notandum est, quod supradicta constituta sunt per Consilium Regis *Francia*, et Regis *Anglia*, et Regis *Sicilia*.

Tertia die autem post Captionem Civitatis *Messana*, Principes Civitatis et totius Provinciæ dederunt Regi *Anglia* obsides de Pace sibi & suis servanda; et quod in manu ejus Civitatem *Messana*, et totius Provinciæ Dominium, liberam traderent; nisi *Tancredus*, Dominus illorum, Rex *Sicilia* celerius Pacem fecerit cum Illo, de omnibus exigentiis suis, quas ab eo exigebat. Rex namque *Anglia* exigebat à *Tancredo*, Rege *Sicilia*, *Montem Sancti-Angeli* cum toto ^{*} Comitatu et aliis pertinentiis suis, ad opus *Johanna*, Sororis suæ, quam *Wilhelmus*, Rex *Sicilia*, maritus Ejus, dedit Ei in Dodarium; et Cathedram auream, ad opus ejusdem *Johanna*, de Consuetudine Reginarum Terræ illius; et ad opus sui ipsius, mensam auream de Longitudine duodecim Pedum, et de Latitudine Pedis & dimidii; et quoddam Tentorium de serico magnum, adeo quod ducenti Mi-

* B.2. fol.
155.

lites in eo simul possint comedere; et duos Tripodes aureos sub mensa aurea; et viginti-quatuor Cuppas Argenteas, et viginti-quatuor discos argenteos; et sexaginta millia ^b salnias de Frumento, et sexaginta ^c salinas de Ordeo; et totidem de Vino. et Centum Galeas armatas, cum toto apparatu, et cum victu galeotarum

^a Far est infra *Hor.* ^b F. salmas. ^c F. salmas.

MCXC.

ad duos annos. Hæc omnia petebat *Ricardus*, Rex *Anglia*, ad opus suum, sicut ^a Heredes Regis *Anglia*; cui prædictus *Willelmus*, Rex *Sicilia*, omnia illa præparavit, et Illi dimisit, quando in extremis laborabat.

Cui *Tancredus*, Rex *Sicilia*, respondit in his Verbis.
"Ego dedi *Johanna*, Sorori vestræ, decies centena mi-

lia ^b Terrins pro quieta-clamatione Dodarii sui, antequam à me recederet. De reliquis Exigentiis vestris, "faciam quicquid facere debeo secundum Consuetudinem Regni hujus". Unde factum est, quod, per Consilium Virorum, Rex *Sicilia* dedit Regi *Anglia* Viginti milia Unciarum Auri, pro quieta-clamatione Dodarii *Johanna* Sororis suæ; et alia viginti milia unciarum Auri, pro omni supradictorum quieta-clamantia, quæ in Jure petebat de Divisa *Willelmi* Regis defuncti, et pro Matrimonio contrahendo inter *Arturum* Ducem *Britannia* Nepotem suum, et unam de Filiabus Regis *Tancredi*. Quibus ex utraque parte concessis, *Ricardus*, Rex *Anglia*, scripsit in hac forma *Tancredo*, Regi *Sicilia*.

"*Tancredo*, Dei gratia, Illustri Regi *Sicilia*, Ducatus *Apulia*, Principatus *Capua*, *Ricardus*, eadem gratia, Rex *Anglia*, Dux *Normannia*, & *Aquitania*, et Comes *Andegavia*, Salutem in Eo, qui dat Salutem Regibus. "Cum pro ^d Subvectione Terræ *Ierosolymitana*, quam (Peccatis exigentibus) ex majori parte Paganorum incurfus obtinuit, et Inimicorum Crucis *Cristi* gladius devastavit, susceptum, inspirante Domino, Peregrina-

^a Heres *Hov.* ^b De terris vel terrénis *Hov.* ^c Consilium sapientum virorum, *Hov.* ^d Subventionem *Hov.*

"tio-

MCXC.

"tionis Iter ageremus, per Terram vestram transitum
 "facientes, apud *Messanam* Civitatem vestram moram
 "facere compulsi sumus, Ventorum, & Maris, et Tem-
 "poris inclementia Navigationis nostræ propositum de-
 "tinente. Ubi inter Populum nostrum & Cives præ-
 "fata Urbis Seditio casu exortâ, damnum hinc inde
 "contigit rerum & virorum, unde visum est pluribus,
 "ut ea occasione, Fraternalis inter nos Caritas & Dilectio
 "turbaretur. Curavimus itaque, ut decebat, Peregri-
 "nationis nostræ propositum; et tum per Nos, et di-
 "lectos & fideles Familiares nostros, tum per Venera-
 "biles Archiepiscopos^a nostros, scilicet *Ricardum* Ar-
 "chiepiscopum *Messanæ*, et *Willelmum* Archiepiscopum
 "de *Monte-regali*, et alios Venerabiles Viros missos à
 "Latere vestro, Statuimus, ut illibata Pacis inter Nos
 "arctius Fœdera firmentur, cujus formam^b dicituram
 "in eum scripturæ me^a memoria contineret. Permissimus
 "ergo Vobis, & Regno vestro, et Toti Terræ Domi-
 "nationis vestræ, per Nos & Nostros, Terra & Mari,
 "Pacem perpetuam Nos fideliter servaturos; Sopitis
 "omnibus quæstionibus, quas, tum de Dotario Sororis
 "Nostræ Reginæ, tum de rebus aliis per nostros Vobis
 "Nuntios feceramus. Hoc nichilominus addito; quod,
 "quamdiu in Regno Vestro moram fecerimus, ad De-
 "fensionem Terræ vestræ, ubicunque præsentem fueri-
 "mus, Vobis auxilium præbeamus; quicumque vellet
 "eam invadere, aut Vobis bellum inferre. Hujus au-
 "tem Pacis tenorem & formam, quam in voto habe-

* B.2. fol.
 155, b.

^a Vestros sane in *Hov.* ^b Duraturam in ævum scripturæ
 p.676.

"mus,

MCXC.

mus, & gerimus in proposito, Vobis & Vestris illæsa
 fide servare, per *Walterum Rotomagensem* Archiepisco-
 pum, et *Girardum Auxiensẽm* Archiepiscopum; et per
Johannem Ebvoicensẽm, et *Bernardum Baonicensẽm* Epi-
 scopos; et per *Jordanum de Humez* Constabularium
 nostrum, et per *Willelmum de Curci*, et per *Ricardum*
de Kamvil, et per *Girardum Talebot*, et per *Robertum de*
Sablul, et per alios multos Nobiliores de Familia no-
 stra fecimus, Juramentis præstitis, coram prædictis
 Archiepiscopis, ad hoc ipsum efficiendum à vobis de-
 stinatis, et Viris illustribus vestris in Animam nostram

nul. lac.
 mari?

fir, sicut Capitularis Forma ^acontinet, ut an-
 te Pax ista, et Fraterna dilectio tam multiplici, quam
 arctiori Vinculo connectatur; prædictis Curia vestra
 Magnatibus, id ex parte vestra tractantibus, Domino
 disponente, condiximus, inter *Arturum*, egregium Du-
 cem *Britannia*, karissimum Nepotem nostrum & He-
 redem, si forte sine prole Nos obire contigerit, et ka-

nul. lac.

rissimam Filiam vestram Dominam matrimo-
 nium in *Cristi* nomine contrahendum; ut cum Illa,
 Deo propitio, ad nubiles annos pervenerit, et Vos
 Eam mittetis ad Locum, ubi pars utraque consense-
 rit, præfatus Nepos noster Eam infra quindecim dies,
 postquam ad Eum venerit, debeat in Uxorem legiti-
 mam desponsare. Aut, si Celsitudini vestrae placue-
 rit, Eam infra annos nubiles desponsari, prædictus
 Nepos noster, juxta beneplacitum vestrum, id faciet;

^a Firmari certe in *Hov.* ^b Potius, cum *Hov.* continet.
 Ut autem pax ista, &c.

“ si

MCXC.

“si Summus Pontifex dispensare voluerit. Volentes
 “autem Ei, tanquam Illustri Dominæ, et Magnifici
 “Regis Filiæ, Dodarium, quod convenit, designari;
 “de Ducatu Nepotis nostri tale Dodarium Ei, pro par-
 “te Ipsius Nepotis nostri, paciscimur: et quod ad præ-
 “sens per præfatos Fideles nostros jurari fecimus, et
 “ab Ipso Nepote nostro concedi, et à Magnatibus suis
 “Ducatûs, Episcopis, & aliis Viris Illustribus jurari
 “faciemus. Pecunia vero à Magnificentia vestra pro
 “Matrimonio isto, scilicet viginti Milia Uncias Auri,
 “nos recepisse ad opus Nepotis nostri fatemur. Hoc
 “in pacto veniente, ut si (quod absit) interveniente
 “morte alterius, aut culpa Nepotis nostri, aut Nostra,
 “vel Partis Ipsius, Matrimonium non fieret; Nos,
 “aut Heredes nostri, pecuniam Vobis, aut vestris He-
 “redibus, integram, sine difficultate, in Loco, quo sta-
 “tuerimus, restituemus. Super hiis videlicet, et de
 “Pace, quam Vobiscum firmavimus, et de Matrimonio
 “contrahendo, * et de Pecunia restituenda, si forte,
 “prædictis Causis accidentibus, Matrimonium non ex-
 “taret, Domnum Papam & Romanam Ecclesiam in Fi-
 “de-jussionem ponimus: ut si forte (quod Deus aver-
 “tat!) ex parte nostra Pacis integritas frangeretur,
 “potestatem habeat Ecclesia Romana, Nos & Terram
 “nostram districtius coërcere. Similiter, & ad Matri-
 “monium contrahendum, Potestatem habeat Nos &
 “partem Nepotis nostri constringere. Vel, si, pro-
 “pter causas prædictas, non fieret Matrimonium; ad
 “restituendam Pecuniam Nos aut Heredes nostros, aut
 “Terram nostram, cogere habeat Potestatem. Id quo

* B.2. fol.
256.

a L. pecuniam.

“q
 “ro
 “m
 “bi
 “au
 “R
 “R
 “ce
 “A
 H
 ter R
 lia.
 “p
 “qu
 “ra i
 “catu
 “toti
 “se,
 “nus
 “credi
 “ubic
 “Et q
 “bit,
 “jurav
 “veller
 “ption
 “rit.
 “glie e
 “nos D
 Sanct

Vol. I

MCXC.

“que de Fide-jussione *Romana* Ecclesiæ Nos ita factu-
 “ros, prædictorum Virorum Nos obligavimus Jura-
 “mentis, sicut Capitularis Forma continet, quod Vo-
 “bis misimus, Sigilli Nostri appositione signatum. Si
 “autem, Nobis sine Heredibus decedentibus, Ipse ad
 “Regnum nostrum Hereditario jure pervenerit; de
 “Regno nostro tale Dodarium Illi designamus, videli-
 “cet, antiquum et consuetum Dodarium Reginarum
 “*Anglia*.

Hæc est autem Capitularis Forma, quæ facta est in-
 ter *Ricardum*, Regem *Angliæ*, et *Tancredum*, Regem *Sici-
 lia*.

“Ego enim juro super hæc Sacro-sancta Evangelia;
 “quod Dominus meus *Ricardus*, Rex *Angliæ*, ab hac ho-
 “ra in antea servabit Pacem *Tancredo* Regi *Sicilia*, Du-
 “catus *Apulia*, Principatus *Capua*, & Regno ejus, et
 “toti Terræ Dominationis ejus, Pacem perpetuam per
 “se, & per suos, Terra & Mari. Et quamdiu Domi-
 “nus meus *Ricardus* fuerit in Regno Domini Regis *Tan-
 credi*, dabit ei auxilium ad defendendum Terram suam,
 “ubicunque fuerit in Terra Domini Regis *Tancredi*.
 “Et quod Dominus meus Pacem istam manu sua jura-
 “bit, si Dominus *Tancredus* similiter Pacem manu sua
 “juraverit. Et si aliquando (quod absit) Dominus meus
 “vellet Pacem istam infringere, Ego ponam me in Ca-
 “ptione Ipsius Domini Regis *Tancredi*, ubi Ipse volue-
 “rit. Et hæc omnia Dominus meus *Ricardus* Rex *An-
 glia* et Ego, bona fide, et sine fraude tenebimus. Sic
 nos Deus adjuvet, et hæc Sancta Dei Evangelia, et
 Sanctorum Reliquiæ. Amen”.

^a N. pro enim in *Hov.* p.677.

Vol.II.

K k k k

Et

MCXC.

Et sciendum, quod in ea forma juraverunt Archiepiscopi & Episcopi, et ceteri Homines, Regis *Sicilia*, in Anima ipsius, Se & Suos servaturos Pacem *Ricardo*, Regi *Anglia*, et suis, in Terra et Mari, quamdiu Ipsi fuerint in Terra sua. Et si Ipse Rex *Sicilia* sui que Pacem non servaverint, prædicti Archiepiscopi, & ceteri, qui Sacramentum illud ex parte Regis *Tancredi* juraverunt, ponent se in Captione Regis *Ricardi*, ubi Ipse voluerit.

Et sciendum, quod Rex *Tancredus* dedit Regi *Ricardo Anglia* alia viginti milia ^a Uncias Auri, pro quieta clamantia omnium quæstionum, quas fecerat, tam de Dodario Sororis suæ Reginæ, quam de omnibus aliis ^{Demandis} Exigentiis suis. Et ut *Tancredus* Rex securior esset de omnibus supradictis Conventionibus, *Ricardus* Rex scripsit in hac forma Summo Pontifici.

Epistola Ricardi, Regis Anglia, ad Summum Pontificem.

* B. 2. fol. 156, b. " Reverendissimo Domino, ac beatissimo Patri, Clementi, Dei Gratia, Summo Pontifici, *Ricardus*, eadem Gratia, Rex *Anglia*, Dux *Normannia* et *Aquitania*, Comes *Andegavia*, Salutem et sinceræ in Domino Devotionis affectum*. Justiorem exitum facta Principum sortiuntur, cum à Sede Apostolica robur & favorem accipiunt, et Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Consilio diriguntur. Proinde, dignum duximus, ad notitiam Beatitudinis vestræ transmittere, quæ inter Nos & Dominum *Tancredum*, Illustrem *Sicilia* Regem, publico nu-

^a Unciarum auri *Hor.*

"per

MCXC.

"per et admodum sunt necessaria celebrata Contractu.
 "Sane dilectionem fraternam & Pacem perpetuam cum
 "eo firmavimus; quam Magnatum nostrorum, Archie-
 "piscoporum, et aliorum virorum Illustrium Juramen-
 "tis, Ei & Suis, et Regno suo, et toti Terræ Domina-
 "tionis suæ, Nos illibata Fide promissimus servaturos.
 "Cum etiam Pacis & Amicitiae foedus arctiori adhuc
 "vinculo astringentes; inter *Arturum* Egregium Du-
 "cem *Britannia*, karissimum Nepotem nostrum & He-
 "redem (si nos decedere sine prole contigerit) et Illu-
 "strem Filiam ejus Matrimonium, Domino volente,
 "condiximus contrahendum; quod, Domino largien-
 "te, debitam Consummationem accipiet, cum Illustris
 "Puella nobiles annos attigerit, aut ^aprædicto Domi-
 "no Regi *Tancredo* placuerit, ut infra nobiles annos Il-
 "la in Uxorem Nepoti nostro desponsanda tradatur:
 "Nos Ipsum Nepotem nostrum hoc facturum concess-
 "simus, si Sancta Romana Ecclesia decreverit ^bsuper
 "nol. lac.
 "dispensare. Pecuniam verò, quam pro Ma-
 "trimonio ipso, ad opus Nepotis nostri, ab eodem Do-
 "mino Rege recepimus, viginti milia ^cUncias Auri,
 "si forte (quod absit) Morte interveniente alterius, aut
 "Culpa nostra, aut nostri Nepotis, aut Patris ipsius,
 "Matrimonium non staret, Nos, aut Heredes Nostri,
 "Ipsi Domino *Tancredo*, vel Heredibus suis, ex integro
 "restituere, præstitis super hoc Juramentis, ex parte
 "^dNostra. Ut igitur Tenor Pacis initæ, et initiati
 "Matrimonii fides cum Integritate debita ex parte
 "Nostra, & Nepotis Nostri, fervetur, sicut Ipsi Do-

a F. si prædicto. b Similiter dispensare *Hov.* c Un-
 ciarum *Hov.* d Tenemur *addit Hov.*

MCXC.

“mino *Tancredo*, interposita Jurisjurandi religione, firmavimus: Sanctitatem vestram, et Sanctam Romanam Ecclesiam, obnixe rogamus, quatinus, et firmatae Pacis servandae perpetuo, et Matrimonii consummandi, vel, si, ex praedictis Causis, Matrimonium ^a ipsum fieret, restituendae pecuniae Sancta Sedes Apostolica fidejussionem pro Nobis suscipiat erga Dominum Regem *Tancredum* & Heredes ipsius. Cujus Fidejussionis onus ut confidenter ^b Nobiscum *Romana* Ecclesia suscipiat, praesentium Literarum Testimonio Vobis et Sanctae Romanae Ecclesiae concedimus liberam potestatem, Nos & Heredes nostros, & Terram nostram districtius coercere; si vel contra Pacem praefatam venerimus, vel, praedictis Causis Matrimonio non secuto, Nos aut Heredes nostri Solutionem negamus. Ad honorem utriusque Regni Vestra novit Beatitudo spectare, si, mediante *Romana* Ecclesia, Pacis pariter et ^c Matrimonium bonum ad congruum finem deveniat, unde multiplex in futurum Utilitas consequatur. Testibus Nobis, undecimo die *Novembris* apud *Messanam*.”

Sed antequam Pax ista concessa & confirmata esset inter Regem *Angliae* & Regem *Siciliae*, *Margaritus* Admiralis et *Jordanus del Pin*, Familiares Regis *Tancredi*, quibus ipse ^{*} Civitatem *Messanam* tradiderat custodiendam, de nocte furtive abierunt; adducentes secum totam Familiam suam & Substantiam, quam habebant, in Auro & Argento; Domos vero illorum, et Galeas, et

* B.2. fol.
157.

^a L. cum *Hov.* ipsum non fieret. ^b Vobiscum sane in *Hov.* ^c Matrimonii *Hov.* p.678.

MCXC.

alias Possessiones suas, saisiavit Rex *Ricardus* in manu sua, illis absentibus. Deinde Rex *Anglia* fossatum magnum, latum & profundum, fecit fieri per Medium Insulæ, quæ est in flumine *del Far*; in qua est prædictum Monasterium *Griffonum*, ubi thesauri Regis & Victualia custodiebantur: Cujus longitudo totius insulæ continet Latitudinem ab una Ripa in alteram; et Finis ejus terminatur in *Carpidun*. Et est notandum, quod in fluvio illo *del Far de Mechines*, sunt * illo duo pericula Maris maxima, scilicet *Silla* et *Cariddis*. Quarum una, *Silla*, est ad introitum *del Far* prope *la Baignare*; et altera, scilicet *Cariddis*, est prope exitum *del Far*. Ad cujus cognitionem facta est Turris lapidea in prædicta Insula, juxta fossatum Regis *Anglia*.

Deinde, idem *Ricardus*, Rex *Anglia*, firmavit sibi Castellum forte in supercilio Montis ardui extra muros Civitatis *Messana*, quod *Mate-Griffun* vocaverunt. *Griffones* vero, ante adventum Regis *Anglia*, erant potentiores omnibus, qui erant in Terra *Sicilia*; et odio habebant omnes Homines Ultra-montanos; adeo quod minimo habebant illos interficere; † nec erat, qui adju-
varet: Sed, ex quo Rex *Anglia* illuc venit, Malitia eorum quievit, et Potestas eorum minuta est, et facti sunt viliores omnibus Inhabitantibus Terram illam. Et sperantes, se posse contra Regem *Anglia*, sicut potuerunt contra ceteros in diebus antiquis; * *inciderunt in foveam*,
quam fecerunt, et facti sunt profugi in Terra. Gens autem *Anglia* in maxima habebatur Reverentia in Regno *Sicilia*. Et impletum est Propheticum illud, quod Antiquitus scriptum inveniebatur in Tabulis Lapideis pro-

† Esai
LXIII, 5.* Psal. VII,
16.

a L. Illa. b L. Caribdis.

pe

MCXC.

pe Villam Regis *Anglia*, quæ dicitur *Here*; quam Rex *Henricus* dederat *Ranulfo*, filio *Stephani*; in qua idem *Ranulfus* Domum magnam construxit; in cuius pinnaculo Effigiem Cervi statuit: quod factum fuisse creditur, ut adimpleretur Vaticinium illud, quod dicitur,

Zan. zu. seches. in. here. hert. preret.

Zan sulen Hengles in zrebe ydeled.

Zat. han sale into Hyrlande alto ladelwapa;

Zat bozer in to Poile mid pride bilebe;

Ze. thirde in hayre hanghen hert. alle ^a

ydraghe.

Rectius,

Hof? Cervus

Whan pu seest in Here Hert y-rered,

pan sulen Engles in pre be y-deled.

pat an, sal into Wyland al to-lede wey,

pat oper, into Pule mid ^b bilebe,

pe pride, in hire azen hert alle Wreke y-dreghe.

Deinde Rex *Ricardus*, pro Amore Dei, et pro Salute animæ suæ, et animæ Patris sui, et omnium Antecessorum suorum et Successorum Regum *Anglia*, quietum

Wrek

clamavit, in perpetuum, *Wureh* per totam *Angliam*, et ultra mare; statuens, quod omnis Naufragus, qui ad Terram vivus pervenerit, omnes Res suas liberas et quietas habeat. Si autem in Navi mortuus fuerit, Filii vel Filia, Fratres aut Sorores ejus habeant Res suas, secundum quod ostendere poterint, se esse propinquiores illius Heredes. Vel si defunctus, nec Filios nec Filias, Fratres, nec Sorores, habuerit, Rex Catalla habeat. Hanc autem quietam-clamantiam de *Wureh* fe-

^a Wreken addit Hov. p.678. ^b Adde, pride sive prude.

MCXC.

cit Rex *Ricardus* et * Carta sua confirmavit, anno Secundo Regni sui, Mense *Octobri*, apud *Messanam*: Testibus hiis, *Waltero Rotomagensi* Archiepiscopo, *Gaufredo Auxiensis* Archiepiscopo, *Johanne Ebroicensi*, et *Bernardo Baonicensi* Episcopis, et multis aliis, tam Clericis quam Laicis, de Familia Regis *Angliae*. Carta vero data fuit per manum Magistri *Rogeri Mali-catuli*, Vice-Cancellarii regis.

* B.2. fol.
157, b.

Eodem anno, *Henricus*, Rex *Alemannorum*, cum audisset, quod *Willelmus*, Rex *Siciliae*, mortuus esset, calumpniatus est Regnum *Siciliae*, et Ducatum *Apuliae*, et Principatum *Capuae*, de Jure *Constanciae* Uxoris suae. Et misit Archiepiscopum *Mauguntinum*, et *Henricum Teste*, cum magno Exercitu in *Apuliam*, ad subjiciendum eam sibi. Qui intrantes *Apuliam* in manu hostili, moram fecerunt in ea Mense *Maii* & *Junii*, et dimidio mensis *Augusti*, vastantes Terram et parum proficientes, licet Comes *Rogerus de Andria*, et multi alii, memores Sacramenti, quod fecerant *Constanciae*, Uxori praedicti Regis *Alemannorum*, illis adhæssissent, et auxilium suum praestitissent, contra *Tancredum*, Regem *Siciliae*. Et cum fere totam *Apuliam*, exceptis Civitatibus & Castellis, devastassent; tandem, imperfecto Negotio Domini sui, in Patriam suam redierunt.

Eodem anno, plusquam Centum milia Paganorum Virorum ac Mulierum, qui in Regno *Siciliae* erant Servi *Willelmi*, Regis *Siciliae*; post mortem Ejus indignati sunt servire Regi *Tancredo*: tum quia Rex *Alemannorum* calumpniatus est Regnum *Siciliae*; tum quia Rex *Angliae* a infestat Regem *Tancredum*. Et abierunt in

a F. infestavit.

mon-

montana cum mulieribus, cum filiis et filiabus, et pecoribus suis, et habitaverunt ibi, et multa fecerunt *Cristianis*. Sed cum audissent, quod Pax & Finalis Concordia esset inter Regem *Angliæ* & Regem *Tancredum*, redierunt in Servitutem *Tancredi*; et datis ei obsidibus, reversi sunt in Domos suas, colentes Terram, sicut consueverant. Deinde, post recessum *Alemannorum*, *Ricardus* Comes de *Cerne*, frater Uxoris Regis *Tancredi*, congressus in Bello cum Comite *Rogero de Andria*, cepit eum & tradidit Regi *Tancredo*.

Eodem anno, *Sibylla* Regina *Hierusalem* Uxor *Widonis* Regis, et duæ Filiaë ejus, obierunt in obsidione *Acre*. Quibus defunctis, *Conradus* Marchio de *Munferad* abstulit *Amfrido del Turun* Uxorem suam, Sororem prædictæ *Sibyllæ* Reginaë *Jerusalem*, et Heredem illius: et, per consilium Matris Mulieris illius, et per consilium *Heracii* Patriarchæ, et aliorum quorundam, factum est Divortium inter Ipsam et *Amphridum de Turun* maritum ejus. Illa vero, post Divortium, per consilium omnium Primatum Terræ illius, data est ipsi *Conrado* Marchio in Uxorem: qui statim petiit sibi Regnum *Ierosolymitanum* concedi à prædicto Patriarcha, et à ceteris Primatibus Regni: *Gwido* autem Rex dicebat, hoc non debere fieri Illo vivente. Hinc ergo orta est discordia inter *Gwidonem* & *Conradum*; et in tantum excrevit, quod ipse *Conradus*, expulso *Gwidone*, Regni jura obtinuit.

* B.2. fol.
158.

* Eodem anno, mense *Augusti*, die Sancti *Jacobi Apostoli*, decem milia Juvenum proborum & bene-armatorum exierunt de Exercitu *Acre*, contra Prohibitionem

a Subintellige, mala. b L. Marchioni.

Re-

Regis, et Patriarchæ, et ceterorum Magnatum exercitûs, et commiserunt prælium cum *Saladino*; Et prævaluit *Saladinus*, et fere omnes occidit: Pauci tamen eorum evaserunt, auxilio *Radulfi de Halterive*, Archidiaconi de *Colecestre*.

Eodem anno obiit, in obsidione *Acra*, *Baldewinus Cantuariensis* Archiepiscopus. Quo defuncto, Monachi *Cantuarienses* deposuerunt Priorem suum *Osbertum de Bristou*, quem idem Archiepiscopus et *Ricardus Rex Angliæ* constituerant Priorem in Ecclesia *Sancta-Trinitatis Cantuaria*; et alium in loco ipsius fecerunt Priorem.

Eodem anno, *Conradus*, Dux *Suavia*, filius *Frederici*, *Romanorum* Imperatoris, venit ad Exercitum *Acra*, cum magno Exercitu *Teutonicorum* et *Alemannorum*; et paulo post obiit in obsidione *Acra*.

Eodem anno, mense *Decembris*, audita sunt tonitrua magna in *Sicilia* apud *Messanam*, et fulgura multa præcedebant; et omnis Exercitus Regum *Francia* et *Angliæ* exterritus est præ timore. Ictus enim fulminis cecidit in una galearum Regis *Angliæ* et demersit eam in profundum; percussitque murum Civitatis *Messanae*, et

nul. lac.

partem?

contrivit magnam illius^b Milites autem et *Servientes*, qui erant in Monasterio *Griffonum*, in quo erant *Thesauri* Regis *Angliæ*, dixerunt pro certo se vidisse globum igneum super ^{innaculum?} pinam Templi prædictorum *Griffonum*, qui non erat comburens, sed illuminans: sed

a *Hautereue Hov.* b *Partem certe habet Hovedenus, p. 679.* c *Pinnaculum quidem in Hov.*

ibidem moram fecit, donec cessavit Tempestas; Et cessante Tempestate, recessit Lumen illud. Admirantibus autem illis, et diligenter inquirentibus, quid hoc esset? *Griffones*, ibidem jugiter Deo servientes, responderunt, quod sic semper evenit, quando Tempestas fit.

De fastu Willelmi, Eliensis Episcopi.

Eodem anno *Willelmus, Eliensis* Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus, et Domini Regis *Anglia* Justiciarius, quicquid facere voluit in Regno fecit; Socium aut Parem sibi neminem putabat in Regno, nec etiam *Johannem*, Fratrem Regis, Comitem *Moretonia*. Ipse quidem Castella, prædia, Abbantias, et omnia jura Regis sibi vendicabat, autoritate Legationis suæ. Ad Abbantias & Prioratus, et ad alias Religiosorum domos, hospitaturus veniebat, in tanta superfluitate Hominum & Equorum, et Canum & Avium, quod Domus, in qua Ipse una nocte hospitabatur, vix infra tres annos subsequentes in pristinum statum redire posset. Laicis vero et Clericis Ecclesias, Terras, et Possessiones suas abstulit, quas aut Nepotibus suis, aut Clericis et Servientibus erogabat, aut dampnabiliter sibi retinebat, aut in usus extraordinarios dilapidabat. Nonne considerabat infelix, quod moriturus erat? nonne cogitabat, quia Dominus ab unoquoque suæ Villicationis rationem, aut sui principatûs honorem, requiret? Sed bene de talibus dicitur,

Asperius nichil est humili cum surgit in altum.

† timet

Cuncta ferit, dum cuncta †^a tenet; desavit in omnes,

MCXC.

Ut sape posse putet, nec Bestia serior ulla,
 Quam Servi rabies in libera †^a Terra furentis.

† Terga

Eodem anno, tertia die post Festum Sancti Michaelis, exierunt * Saraceni à Civitate Acra circiter quatuor Milia armati; et combusserunt quatuor Urdicios per Ignem Gracum: sed viliter retrusi sunt per Milites Exercitus armatos, et amiserunt viginti-tres Turcos occisos, præter vulneratos. Deinde, ad festum Sancti Martini, exierunt iterum Saraceni à Civitate Acra, et impetum fecerunt in Cristianos, qui viriliter restiterunt eis. Et Baldewinus de Carun, & Walterus de Oyri, et Baldewinus de Dargis, bene sustinuerunt impetum illorum, donec Comes Henricus & Gaufridus de Lefinan cum Templariis super-venirent; qui cum tanto impetu coegerunt Paganos retroire, quod Pagani amiserunt in illa fuga quadraginta homines occisos, et multos vulneratos. Deinde, inter festum Sancti Andreae & Natale Domini, fuit totus Exercitus Cristianorum armatus, et volebat Insultum facere in Civitatem Acra. Et Alemanni & Angli traxerunt scalas ad fossata; Et exierunt à Civitate Pagani, et abstulerunt Alemannis Scalas suas, et Anglos fugaverunt à fossato, et funes ligaverunt super Scalam Anglorum, volentes eam infra Civitatem trahere. Sed Radulfus de Tilli, et Hunfridus de Velli, et Robertus de la Lande, et Rogerus de Glanvil ascenderunt super Scalam, et quater extinxerunt Ignem Gracum injectum. Radulfus vero de Tilli, propius accedens, abscidit cum Gladio suo funes, et sic liberavit Scalam illam à manibus Paganorum. Deinde, inter festum Sancti Andreae et Natale Domini in-

* B.2. fol. 158, b.

a Terga Hov.

L111 2

ce-

MCXC.

cepit fames in Exercitu *Cristianorum*, et duravit ^a usque *Purificationem Sanctæ Mariæ*; et in tantum excrevit, quod unus Panis, qui vix sufficebat uni soli homini ad prandium, vendebatur pro decem Solidis *Andegavensis* monetæ. Caro vero Equina erat illis in deliciis; et Summa unius Equi de Frumento, vendebatur pro ducentis Bisantiis. Et cum fames illa excrevisset iterum, ut ferre omnes perirent fame & inopia; venit Clamor Populi ad *Hubertum Walteri*, Episcopum *Salesbiriensem*: et Ipse, divina inspirante gratia, convenit *Principes Exercitus*, et consilio eorum statuit Collectam ad opus Pauperum Exercitus. Et tantum Incrementum dedit Dominus Collectæ illi, quod sufficebat sustentationi omnium,

† Psal. CII,

20.

† 2 Chron.

XXXI, 5.

donec largitor bonorum omnium, † *Deus*, prospiciens ex *alto*, misit eis abundantiam † *Frumenti & Vini et Olei*.

Tertia enim die post Collectam Pauperibus distributam, venerunt Naves, onustæ Frumento, Vino, et Oleo, et fecerunt forum bonum; ita quod Summa Equi de Frumento, quæ vendebatur pro ducentis Bisantiis, pro Sex data fuit Bisantiis.

Eodem anno cum *Henricus*, Rex *Alemannorum*, audisset, quod *Fredericus*, *Romanorum* Imperator, Pater suus, mortuus esset; reddidit *Henrico*, Duci *Saxonia*, universa, quæ Pater suus Ei abstulerat; et incrementum dedit ei, decem Castella optima. Similiter fecit ceteris omnibus à quibuscunque Pater suus aliquid abstulerat; reddens unicuique quod suum erat. Pacatis itaque sibi omnibus Hominibus suis, misit Nuntios suos ad *Clementem* Papam, et ad Senatores *Urbis Romanæ*, * petens sibi *Romanum* Imperium, et promittens, se in omnibus

* B. 2. fol.
159.

^a Usque ad Purif. *Hov.*

Le-

MCXC.

Leges & Dignitates Romanas servaturum illæfas. *Clemens* vero Papa, habito cum Senatoribus et Populo Romano super Petitionibus Regis *Alemannorum*, cum deliberatione, consilio; respondit, rem bene processuram, si idem Rex *Alemannorum* Consilio et Voluntati Ejus et Senatorum adquieverit. Erat enim de Consilio eorum, quod Illum in Dominum & Imperatorem reciperent, si Ipse jurasset, se Leges & Dignitates servaturum illibatas. *Clemens* itaque Summus Pontifex, accersitis coram Illo et Senatu Romanorum Nuntiis *Henrici*, Regis *Allemanorum*, mandavit prædicto Regi, quod Ipse et Romani reciperent Eum in Imperatorem.

Eodem anno, *David*, frater *Willelmi*, Regis *Scotia*, duxit sibi in Uxorem, Sororem *Ranulfi* Comitis *Cestræ*.

Eodem anno, orta iterum Seditione inter *Gaufridum Eboracensem* Archiepiscopum, et *Bucardum* ejusdem Ecclesiæ Thesaurarium; idem *Buccardus Clementem* Papam adiit, et absolvi meruit à vinculo Excommunicationis, quo *Eboracensis* Electus eum innodaverat; et negotium *Eboracensis* Electi adeo impedivit adversus Summum Pontificem, quod nec Confirmare Electionem suam voluit, nec ei Pallium "ei" mittere. Præterea, præfatus Papa privilegiavit *Hugonem, Dunelmensem* Episcopum, ne Ipse Professionem aliquam aut Subjectionem faceret *Gaufrido, Eboracensi* Electo, nec si Ipse fuerit in Archiepiscopum consecratus.

Confessio Ricardi Regis.

Interim, *Ricardus*, Rex *Anglia*, divina inspirante gratia, recordatus est sceditatis Vitæ suæ; vepres enim Li-

MCXC.

† Ezech.
XXXIII,
11.

bidinum ^aexercerant Caput illius, et non ^berāt eradicantis manus. Sed solus Deus, qui † *non vult Mortem*

^{erratur}

peccatoris, sed ut convalueret et vivat, respexit eum Ocu-

lis Misericordiæ suæ, et dedit Illi Cor pœnitens; adeo quod Ille, convocatis universis Archiepiscopis et Episcopis suis, qui aderant, nudus, portans in Manibus tria flagella facta de Virgis levigatis, procidit ad Pedes eorum, et Peccatorum suorum fœditatem coram illis confiteri non erubuit, cum tanta Humilitate & Cordis Contritione, quod credatur sine dubio illius opus extitisse, qui † *respicit Terram, et facit eam tremere*. Deinde Peccatum illud abjuravit, et à prædictis Episcopis Pœnitentiam condignam suscepit: et ab illa hora factus Vir timens ^cDomum et faciens bona, ulterius non est reversus ad Iniquitatem suam. O felicem Illum, qui sic cecidit, ut fortior surgat! O felicem Illum, qui, post Pœnitentiam, non est relapsus in Culpam!

‡ Psalm.
CIV, 32.

Eodem anno, orta est gravis Dissentio inter Romanos et Papam Clementem, quæ nunquam quievit, donec idem Papa conventionaverat tradere eis Civitatem suam ^{eis?} *Tusculanam* ad destruendum: erat enim semper contraria, et eam odio habebant. Idem vero Papa eos protrahens de die in diem, tradere eam Illis distulit.

Hæc sunt nomina quorundam Nobilium defunctorum eodem anno, in Obsidione *Acræ*.

Sibylla Regina, Uxor *Gwidonis* Regis *Jerusalem*, et duæ Filix ejus, *Heraclius* Patriarcha *Jerusalem*, *Balde-*

^a F. exercuerant. At excefferant in *Hov.* p. 681. ^b la est, erant. Sed erat *Hov.* ^c F. Dominum. Sed Deum *Hov.*

MCXC.

winus **Cantuaria** Archiepiscopus. Archiepiscopus de *Nazareth*, Archiepiscopus de *Besenzun*, Archiepiscopus de *Arle la Blanche*, Archiepiscopus de *Monte-regali*. Episcopus de *Sydoni*. Novus Episcopus de *Acra*, * Epi-^{B.2. fol. 159.b.}scopus de *Baruth*, Episcopus de *Sancto-Georgio*. Episcopus de *Sancto-Habraam*, Episcopus de *Tabaria*, Abbas de *Templo-Domini*. Abbas de *Monte-Syon*. Abbas de *Monte-Olivet*, Abbas de *Fordet*, Prior *Sancti-Sepulchri*, Radulfus Archidiaconus *Colecestria*, Rogerus le Habe, Sylvester Senescallus **Cantuaria** Archiepiscopi, Johannes de *Morwic* Canonicus **Eboracensis**.

Fredericus, Romanorum Imperator, obiit in eundo versus Terram *Jerusalem*; submersus in Fluvio, qui dicitur *Salef*. Et Conradus^a Filius, Dux *Suavia*, obiit in Obsidione *Acra*. Robertus, Comes *Leicestria*, in *Rumania*, in eundo versus Terram *Jerusalem*.^b Landegravis de *Alemannia* in *Rumania*, in redeundo. Johannes, Constabularius *Leicestria*, in Terra *Jerusalem*, apud *Tyrum*. Robertus, Comes de *Pertico*, in Obsidione *Acra*. Comes de *Puntyf*, et Theobaldus Comes de *Blays*, et Stephanus Comes de *Sauois* Frater ejus. Willelmus Comes de *Ferrers*, Dux *Beroldus* de *Alemannia*, Rogerus Comes de *Apulia*, Comes de *Brenes*, et Andreas frater ejus.

Isti occisi sunt in proelio. Lodowicus de *Arseles*, Hugo de *Hoiri*, Walter de *Moy*, Gwido de *Danci*, Odo de *Gueres*, Reginaldus de *Magni*. Pincerna de *Sain-Liz* captus est à Paganis; et Marefcallus Comitis *Henrici*.

Isti obierunt eodem Anno in Obsidione *Acra*. Vicecomes de *Turon*, Gillebertus de *Tillers*, Florentius de *Anst*, Jocelinus de^c *Munmorene*, Vicecomes de *Castello*

^a Ejus addit *Hov.* p. 685. ^b Landegravius *Hov.* ^c F. Munmorenci. Nam Mummotenci in *Hov.* Ha-

MCXC.

Haraldi, Anselmus de Monte-Regali, et tota familia ejus, Vice-comes de Castellun et Mater ejus, Johannes Comes Vendomia, Castellanus de Tpre, Gaufridus la Bruiere, Robertus de Boves, Adam Camberlanus Regis Francia, Adam de Loum, Willelmus de Pinkenni Castellanus, Rogerus de Polebaro, Robertus Senescallus, Willelmus de Mandevil. Henricus de Braeley & Johannes de Male-palu obierunt apud Cataine potionati. Ranulfus de Glanvil Justiciarius Regis Anglia, obiit in Obsidione Acram. Bernardus de Sancto Valerico junior, Ricardus de Clare, Gwido de Castellun, Radulfus Persona de Croxebi, Ricardus de Lexebi, et Berenger frater ejus, Robertus le Venn

ol?

del Pumfrait, Robertus Scrop de Bartun, Ranulfus de Tange, Henricus Pigot Senescallus Comitum de Warennia, Walterus Scrop, Walterus de Kyma filius Philippi de Kyma, Johannes de Lamburne, Walterus de Ros frater Petri de Ros

In secundo anno, Comes Flandria Philippus, et Ricardus Clericus de Dispensa Regis.

In tertio anno, obierunt apud Acram, Radulfus de Aubeni, Nigellus de Mumbray projectus in Mare, Simon de Wale projectus in mare.

In tertio anno Ricardus de Camvil apud Acram, Willelmus de Kamvil projectus in Mare, Bertham de Verden apud Jopen, Gillebertus Pipard apud Brandiz, Jaches de Avennis occisus, Drogo filius Radulfi apud Acram, Willelmus filius Nigelli de Kent apud Acram, Willelmus filius Philippi Baro apud Acram, et Reginaldus de Suffled, Reine Vicecomes Eboraci, in Insula de Cypre. Hugo Dux Bur

a Et Bernardus Hov.

MCXC.

gundia apud *Acrum*, * Marchio occisus ab Assais, et
Osmundus de Stutevil apud *Joppen*, Robertus Wacelin Cle-
ricus apud *Acrum*.

MCXCI.

* Anno ab Incarnatione Domini nostri *Ihesu Christi* • B.2. fol.
1191. Philippus Rex *Francia*, et Ricardus Rex *Anglia* fue- 160.
runt simul in *Sicilia* apud *Messanam* die *Nativitatis Do-*
minica, quæ feria tertia evenit. Et in ipso die *Nativi-*
tatis Dominica post prandium, *Pisani* et *Januenses* sedi-
tiose ^b fecerant impetum in *Galiotas Regis Anglia*, et
mutuo se interfecerunt. Venit ergo Rumor ad aures
Regis Anglia, qui adhuc sedebat ad Mensam in *Mat-*
Grifon Castello suo; et epulabatur cum Eo die Illa, *Rei-*
naldus Carnotensis Episcopus, et *Hugo Dux Burgundia*, et
Willelmus Comes de Nevez, et *Willelmus Comes de*
Juvenni, et *Gaufridus Comes de Pertico*, et tota fere Fa-
milia *Regis Francia*. Et velocius surrexerunt omnes
Viri illi, et Rex & Illi processerunt armati ad Pugnam
illam dirimendam, nec poterant; sed nocte superve-
niente, sepeati sunt ab invicem usque mane. Mane
autem facto, cum Populus convenisset in Ecclesia Sancti
Johannis Hospitalis ad audiendum Divinum Officium,
quidam *Pisanus*, extracto Cultello, quendam ^d *Galiata-*
rum interfecit: et sic *Pisani* iterum et *Galiotæ* congressi
sunt, et multi ceciderunt ex utraque parte interfecti.
Venerunt ergo Rex *Francia* et Rex *Anglia*, cum multa
plebe armata; et Pacem fecerunt inter eos.

a Aliquid deesse videtur. b Fecerunt *Hov.* p.686. c *Ne-*
vez, *Hov.* d Vel *Galiotarum*.

MCXCI.

† Apocal.
XII, 1, 2, 3,
4, 5, 6.

* B. 2. fol.
160, b.

In illo tempore, erat quidam Abbas in Calabria de Ordine Cisterciensi, dictus *Joachim*, Abbas de *Curacio*, Spiritum habens Propheticum, ventura Populo prædicedebat. Rex autem *Angliae* libenter illius audiebat Prophetias, et Sapientiam, et Doctrinam. Eruditus enim erat in divinis Scripturis, et interpretabatur Visiones B. *Johannis Evangelistæ*, quas vidit, (sicut Ipse narrat in Apocalypsi, ^a quem Ipse manu sua scripsit) in quibus audiendis, Rex et Sui plurimum delectabantur. Locus autem hic erat, “† *Mulier amicta Sole, et Luna sub*
“*pedibus ejus, et in Capite ejus Corona Stellarum duodecim,*
“*et pariens, cruciabatur ut pareret. Et ecce Draco magnus*
“*rufus, habens Capita septem, et cornua decem, et in Cap-*
“*tibus ejus Septem Diademata; et Cauda ejus trahebat ter-*
“*tiam partem Stellarum Cæli, et misit eas in Terram. Qui*
“*stetit ante Mulierem, qua paritura erat; ut cum peperis-*
“*set, filium ejus devoraret. Mulier autem peperit filium*
“*masculum, qui recturus erat omnes gentes in Virga ferrea.*
“*Et raptus est filius ejus ad Deum, et ad Thronum ejus.*
“*Mulier autem fugit in Solitudinem, ubi habet locum para-*
“*tum, adeo ut pascat eam ibi diebus 1260*”. Hujus igitur Visionis Interpretatio, secundum *Joachim* Abbatem, decurtatio talis est. “*Mulier amicta Sole, et Luna sub*
“*pedibus ejus; significat Sanctam Ecclesiam, Sole Ju-*
“*stitiæ, qui est Christus Dominus, obumbratam et ami-*
“*ctam. Sub cujus Pedibus, Mundus iste cum vitiis,*
“*et concupiscentiis * suis, semper est conculcandus.*
“*Et in Capite ejus, Corona Stellarum duodecim; Caput*
“*Ecclesiæ Christus est; Corona Ecclesiæ Fides Catholi-*
“*ca, quam duodecim prædicaverunt Apostoli. Et pa-*

^a L. quam.

“ riena

“viens cruciabatur ut pareret; significat Sanctam Eccle-
 “siam semper gaudentem novo fœtu; ac ut animas lu-
 “crificat, Deo laborans cruciatur. Et ecce Draco ma-
 “gnus rufus, habens Capita septem, et Cornua decem; si-
 “gnificat Diabolum, qui bene dicitur Septem habere
 “Capita. Caput Diaboli omnis iniquus est; Septem
 “ponit, quasi finitum pro infinito. Infinita sunt enim
 “Capita Diaboli, i.e. persequutores Ecclesiæ et iniqui;
 “de quibus, licet infinita sint, tamen idem Joachim in
 “Expositione sua septem ponit Principales Ecclesiæ
 “persequutores, quorum hæc sunt Nomina, Herodes,
 “Nero, Constantius, Maumet, Melfemutus, Saladinus, An-
 “ti-cristus; et de his dicit beatus Johannes Evangelista
 “in Apocalipsi. Reges septem sunt; quinque ceciderunt, et
 “unus est, et unus nondum venit. Quod idem Joachim
 “interpretatur dicens, Reges septem, scilicet Herodes,
 “Nero, Constantius, Maumet, Melfemutus, Saladinus, An-
 “ti-Cristus; ex his quinque ceciderunt, scilicet Hero-
 “des, Nero, Constantius, Maumet, Melfemutus; et unus
 “est, scilicet Saladinus, qui in præsentī opprimit Ec-
 “clesiam Dei, et eam cum Sepulcro Domini, et Sancta
 “Civitate Jerusalem, et cum Terra, † in qua steterunt pe-
 “des Domini, in Servitutem redigit; et Ipse in proxi-
 “mo amittet Regnum Ierosolymitanum, et interficietur;
 “et Milvorum rapacitas peribit, et erunt illorum stra-
 “ges maxima, qualis non fuit ab initio mundi, et fiet
 “habitatio eorum deserta, et Civitates illorum desola-
 “buntur, et Cristiani revertentur ad amissa pascua, et
 “nidificabunt in eis”.

† Psalm.
CXXXII, 7.

Et conversus ad Regem Anglia ait, “Hæc omnia

a L. erit.

M m m m 2

“ re-

“reservavit Dominus, et per Te fieri permittet; qui
 “dabit Tibi de Inimicis tuis Victoriā, et Ipse no-
 “men tuum glorificabit in æternum, et Tu Ipsum glo-
 “rificabis, et in te Ipse glorificabitur, si in opere cœ-
 “pto perseveraveris. Et unus nondum venit, id est,
 “*Anti-Cristus*. De isto *Anti-Cristo*, dicit idem Abbas de
 “*Curacio* sentire, quod jam natus est, quindecim annos
 “habens à Nativitate; sed in Potestate sua nondum
 “venit”. Admirantibus autem cunctis super his, quæ
 ab Illo audiebant, dixit ei Rex, Ubi est *Anti-cristus*
 natus? et ubi regnaturus est? Respondit ei *Joachim*,
 coram *Waltero Rotomagensi* Archiepiscopo, *N. de Appa-*
via, et *Girardo Auxiensis* Archiepiscopis, et *Johanne Ebroi-*
cense, et *Bernardo Baoniense* Episcopis, et coram multis
 aliis honestis Viris, tam Clericis quam Laicis, quod
 “*Anti-Cristus* ille in Urbe Romana jam natus esse cre-
 “ditur, et in ea Sedem Apostolicam obtinebit, de quo
 “dicit ^a Apostolus, † et adversatur et extollitur supra
 “omne quod dicitur Deus, aut quod colitur; Ita ut in Tem-
 “plo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. ‡ Et tunc
 “revelabitur Ille iniquus, * quem Dominus Ihesus interficiet
 “Spiritu oris sui, et destruet Illustratione Adventus sui”.
 Cui Rex ait, “Si *Anti-Cristus* in Roma natus est, et ibi
 “Sedem Apostolicam possidebit, Scio, quod Ipse est ille
 “*Clemens*, qui modo Papa est”. Hæc autem dicebat,
 quia Papa Illum odio habebat. Et iterum ait Rex,
 “Putabam, quod *Anti-Cristus* nasceretur in *Babylonia*,
 “vel in *Antiochia*, de Stirpe *Dan*, & regnaret in Tem-
 “plo Dei, quod est in *Ferusalem*, et in Terra illa am-
 “bularer, ubi steterunt Pedes Domini; et regnaret per

• 2 Theff.
II, 4.

‡ 2 Theff.
II, 8.

* B.2. fol.
161.

^a Sic W. Lege, Apostolus.

“tres Annos et dimidium Anni; et disputaret cum E-
 “noch et Helia, et eos interficeret, et postea morere-
 “tur; et post mortem ejus, daret Deus pœnitentiam
 “Sexaginta dies, in quibus pœniterent illi, qui à Viâ
 “Veritatis erraverunt, et seducti fuerunt per prædica-
 “tionem *Anti-Cristi*, et “Seudorum Prophetarum ejus”.

Sequitur de decem Cornibus, “*Decem Cornua Dia-*
 “*boli* sunt, Hæreses & Schismata, quæ Hæretici et Schi-
 “smatici opponunt contra decem Præcepta & Manda-
 “ta Dei. Et in Capitibus ejus Septem Diademata, qui
 “sunt Reges et Principes hujus Seculi, qui in Illum
 “credituri sunt. Et Cauda ejus trahebat tertiam partem
 “*Stellarum Cœli*, et misit eas in Terram. Hoc est, in fine
 “perdet omnes, qui perseverantes in eo crediderint, et
 “mittet eos in gehennam. Draco, qui steterat ante Mu-
 “liorem parituram, ut cum peperisset, filium suum devo-
 “raret, Diabolus est, qui semper insidiatur Ecclesiæ, ut
 “partum ejus rapiat, et raptum devoret. Qui ideo be-
 “ne dicitur stare, quia nunquam declinat à Malo, sed
 “semper stat rigidus in malitia sua, et inflexibilis in Ver-
 “suta sua fraudis. vel aliter, Cauda ejus significat fi-
 “nem seculi, in qua surgent quædam gentes iniquæ,
 “quæ dicuntur Gog & Magog, et destruent Ecclesiam
 “Dei. In tempore autem *Anti-Cristi*, multi *Cristiano-*
 “*rum* in Cavernis Terræ, et in Solitudinibus petrarum,
 “morantes, Fidem *Cristianam* in Timore Dei servabunt,
 “usque ad Consummationem *Anti-Cristi*”.

Et hoc est, quod dicit, “*Mulier fugit in desertum Æ-*
 “*gypti*, ubi habet locum paratum à Deo, ut ibi pascat eam
 “diebus 1260; filius autem ejus Masculus, qui rectorus

“erat omnes gentes in Virga ferrea, est *Ihesus Cristus*,
 “qui raptus est ad Deum, et ad Thronum ejus, et avul-
 “sus est ab oculis intuentium. Cujus sequaces si fueri-
 “mus, perseverantes in Mandatis ejus, rapiemur in aë-
 “ra illi obviam, et sic cum Illo semper erimus.”

At licet idem Abbas de *Curacio* prænominatam Sen-
 tentiam proferret de Adventu *Anti-Cristi*, plures tamen,
 et fere omnes Viri Ecclesiastici in Scripturis divinis
 plurimum eruditi, nitebantur probare in contrarium,
 multisque hinc inde prolatis verisimilibus Sententiis,
 tamen *adhuc sub iudice lis est*.

Mense *Februarii*, die *Purificationis Dei-Genetricis Ma-*
riae, Sabbato, post prandium, *Ricardus Rex Angliae*, et
 multi Milites de Familia ejus, et multi de Familia Re-
 gis *Franciae* convenerunt, more solito, extra Civitatem
Messanam, pluribus Jocis intenti; et cum Domum re-
 disserunt, transitum facientes per Medium Civitatis * ob-
 viaverunt cuidam rustico, venienti de Villa cum “onu-
 sto Asello Arundinibus, quas *Cannas* vocant; de quibus
 Rex *Angliae*, et ceteri, qui cum eo comitabantur, con-
 ceperunt, et unusquisque illorum alter adversus alterum
 congressus est. Et contigit, quod Rex *Angliae*, et *Wil-*
helmus de Bares quidem, miles strenuus de Familia Re-
 gis *Franciae*, congregientes ad invicem fregerunt arun-
 dines suas. Fracta est Cappa Regis ex percussione *Wil-*
helmi; unde iratus Rex impetum fecit in *Willelmum*, ita
 quod Ipsum *Willelmum* et Equum suum titubare fecit;
 et dum intenderet cum dejicere in Terram, declinavit
 Sella Regis, descenditque celerius Rex, et protinus
 alium fortiolem ascendit: iterumque impetum faciens

• B.2. fol.
161, b.

a Potius, Asello, onusto Ar.

in eundem *Willelmum*, dejicere non valuit; *Willelmus* enim adhæsit collo Equi sui: et comminatus est ei Rex. Et cum ^a *Robertus de Bretil*, filius *Roberti* Comitis *Leicestria* defuncti (cui Rex paulo ante Comitatum Patris sui dederat, et accinxerat ei Gladium Comitatus *Leicestria*) injecisset manum in prædictum *Willelmum*, ut Dominum suum Regem adjuvaret: *Sustine*, ait Rex, et mitte me et illum solum. Cumque Rex et *Willelmus*, et ceteris et factis, ita diutius contendissent; prorumpens Rex ait illi, *Fuge hinc, et Cave tibi, ne amplius coram me compareas, quia amodo et Tibi et tuis ero Inimicus perpetuus*. Discedens itaque *Willelmus*, propter Regis iram & malignitatem, dolens et confusus, abiit ad Dominum suum Regem *Francia*, Consilium et Auxilium postulans ab eo super his, quæ in via acciderant. In crastino venit Rex *Francia*, ex parte *Willelmi*, ad Regem *Anglia* cum supplici deprecatione, Pacem & Misericordiam postulans: et Rex noluit audire Illum. Die sequenti, venerunt ad Regem Comes *Carnotensis*, et Dux *Burgundia*, et Comes de *Neverz*, pluresque de Proceribus *Francia*, cum humillimis Supplicationibus, ad genna ejus provoluti, pro eadem re postulantes; sed nec Rex eos audire voluit. Recessit proinde, die tertia, *Willelmus* de *Bares* de Civitate *Messana*, quia Eum Rex *Francia* noluit retinere contra Voluntatem Regis *Anglia*. Post dies multos, cum tempus transfretandi advenisset, venerunt iterum ad Regem *Anglia*, Rex *Francia*, et omnes Archiepiscopi, et Episcopi, et Comites, et Barones, exercitus, et provoluti ad Pedes ejus, Pacem et Mife-

^a Robertum Fitz-Parnel vocant alii. Vide *Dugdalii Baro-*
g. T. I. p. 84, 88.

MCXCI.

ricordiam postulantes pro prædicto *Willelmo*; ostendentes, quæ damna de absentia tanti et talis Militis posset accidere. Tandem, cum magna difficultate adversus Regem *Angliæ* obtinuerunt, quod *Willelmus de Barres* in Pace rediret: promittente Rege *Angliæ*, nec Illi nec Suis quicquam damni inquireret nec inferret, quamdiu in Servitio Dei essent.

* B.2. fol.
162.

† 2 Cor. IX,
7.

Eodem Mense *Februarii*, ^aplures de Navibus, quæ de *Angliæ* venerant, dedit Regi *Francia* et Suis. Thesaurus quoque ita profuse ^{*}distribuit Comitibus, Baronibus, Militibusque et Servientibus Exercitus, quod *Nul*lus Prædecessorum suorum unquam vel in anno dederit, quantum tunc donavit in Mense *Februarii*. Unde et favorem Donantis creditur promeruisse, quia † *hilarem datorem diligit Deus*.

Eodem mense, multas Galeas misit idem Rex *Angliæ* ad *Neapolim*, contra matrem suam *Alienor* Reginam; et contra *Berengeram*, filiam *Sanctii* Regis *Navarra*, quam Rex ducturus erat in Uxorem; et contra *Philippum* Comitem *Flandriæ*. Prædicta vero *Alienor* Regina, et Filia Regis ^b*Navarra* non potuerunt habere Licentiam veniendi ad *Messanam* ab Hominibus Regis *Tancredii* propter multitudinem Hominum comitantium: et profectæ sunt usque ^c*Brandusium*. Et Comes *Flandriæ* *Galeas* intrans, venit ad *Messanam*.

Eodem Mense *Februarii*, audiens Rex *Angliæ* Excelsus et Importunitates, quas Cancellarius suus faciebat in *Angliæ* *Johanni*, Comiti *Moretonii* Fratri ejus, et Genti *Anglorum*: remisit in *Angliam* *Walterum* *Rotomagensis*

^a Subintellige, Rex *Angliæ*. ^b Sic. ^c Vel (cum *Hov.* p. 687) *Brundusium*.

MCXCI.

genssem Archiepiscopum, et *Willelmum Marescallum* Comitem de *Struguil*; præcipiens per Litteras suas, quod, si vera essent, quæ Ipse audierat de Cancellario, deponeretur, et *Rotomagensis* Archiepiscopus loco illius substitueretur, sibi adjunctis sociis *Will. a Marescallus*, & *Gaufridus filius Petri* in Regimine Regni. Sin autem falsa essent, quæ nuntiata erant Regi de Cancellario, nihilominus Archiepiscopus *Rotomagensis*, et *Willelmus Marescallus*, et *Gaufridus filius Petri* in regimine Regni ei associantur. Qui venientes in *Angliam*, Litteras Regis Cancellario tradere ausi non fuerant, scientes, quod

† novissimus Error esset peior priore.

† Math.
XXVII,
64.

Mense *Martii*, die prima Mensis, feria sexta, *Ricardus*, Rex *Anglia*, per Consilium Regis *Francia*, à Civitate *Messana* recessit ad loquendum cum *Tancredo*, Rege *Sicilia*. Et tertia die sequenti, venit Rex *Anglia* ad Civitatem *Cathanensem*, ubi requiescit sanctissimum Corpus Beatæ *Agatha* Virginis et Martyris. Et cum *Tancredus*, Rex *Sicilia*, audisset adventum illius, exivit obviam illi extra Civitatem, fere per quinque Miliaria; et cum Eum longe venientem conspiceret, antequam convenirent, descendit uterque Illorum; et currens alter ad alterum, irruerunt in mutuos amplexus, et salutationes, et oscula. Deinde Equos ascendentes, ingressi sunt Civitatem; et occurrerunt illis Clerus & Populus cum Hymnis & Canticis benedicentes Deum. Factaque Oratione ad Sepulcrum Beatæ *Agatha*, Rex *Anglia* ingressus est Palatium Regis *Tancredi*; et habitavit ibi per tres dies simul cum Illo, cum Honore, qualis decebat Regem. Quarta die, Rex *Sicilia* Dona multa &

^a L. Marescallo, & Gaufrido filio Petri.

Vol. II.

N n n n

ma-

* B.2. fol.
162.

magna, in Vasis aureis et argenteis, in Equis et Pannis Sericis, obtulit Regi *Anglia*: at huiusmodi non indigens, nihil eorum capere voluit, præter Annulum parvulum quendam, * quem in Signum mutæ dilectionis accepit. Rex autem *Anglia* dedit ei Gladium optimum *Arcturi*, nobilis quondam Regis *Britonum*, quem *Britones* vocaverunt *Caliburnum*. Præterea, *Tancredus* dedit Regi *Anglia* quatuor magnas Naves, quas vocant ^a *Ulfers*, et quindecim Galeas: et cum ^b recessisset, in propria persona perduxit eum usque ad *Tavernum*, per duas dietas magnas. Cumque inde recedere vellet, dixit Rex *Tancredus* Illi, "Nunc scio vere, et certis indiciis
" comprobavi, quod ea, quæ Rex *Francia* mandavit mihi de Vobis per Ducem *Burgundia*, et per Literas suas, potius ex Invidia processerunt, quam ex Amore, quem erga me haberet. Ipse enim mandavit Mihi, quod nec Pacem nec Fidem Mihi servastis; et quod Conventiones inter Nos factas transgressi estis; et quod in Regnum illud non venistis, nisi ut ^c aufereretis à me; sed et si vellem cum Exercitu meo super Vos venire, Ipse auxiliaretur mihi, quantum posset, ad Vos et Exercitum vestrum confundendum". Cui Rex *Anglia* respondit non minori Constantia Verbi quam Animi, "Confundantur omnes iniquè agentes! Et Ego credere non possum, quod hæc mandaverit, cum sit Ipse Dominus meus, et Socius conjuratus in Peregrinatione ista". Ad quæ respondens Rex *Tancredus*, "ut comprobetis me, inquit, verum dicere Vobis, Ecce trado Vobis Literas, quas Ipse Rex *Francia* misit mihi per Ducem *Burgundia*. Quod si Dux *Burgundia*

^a Ulfers *Hov.* 618. ^b Sic. ^c R. auferretis.

“negare voluerit, Ego Eum inde comprobabo per unum
 “de Ducibus meis, Quod verissime Literas has, sigilla-
 “atas Sigillo Regis *Francia*, mihi tradidit”. Et cum
 Rex *Anglia* Literas accepisset de manu Regis *Tancredi*,
 venit Rex *Francia* usque *Tavernum* loqui cum Rege *Tan-*
credo. Rex *Anglia* per aliam viam reversus est in *Mes-*
sanam. Rex *Francia* fecit moram unius Noctis apud
 Regem *Tancredum* in *Tavernum*; et in Crastino rediit
 ad *Mesam*. Rex autem *Anglia* in Ira commotus ad-
 versus eum, nec faciem hilarem, nec Pacem sponden-
 tem Ei prætendebat, sed Opportunitatem quærebat, ut
 cum suis ab Eo recederet. Inquirente Rege *Francia*
 diligentius, quare hoc esset? mandavit Illi Rex *Anglia*
 per Comitem *Flandria*, et per alios Familiares suos, ea,
 quæ Rex *Sicilia* dixerat Illi de Eo; et, in Testimonium
 Facti, Litteras, quas acceperat de Rege *Tancredo*, osten-
 dit. Quod cum Rex *Francia* audisset, male sibi con-
 sciens, obmutuit; ignorans, quid contra hæc responde-
 ret. Tandem ad se reversus, ait, “Verba hæc ficta
 “sunt, & de novo inventa. Scio enim, et certus sum,
 “quod Ipse quærit Causas malignandi adversum me.
 “Putatne, quod per talia mendacia Sororem meam ab-
 “jiciet, quam desponsandam sibi juravit”. Cui Rex *An-*
glia respondit, “Sororem tuam non abjicio; sed Illam
 “ducere nequeo in Uxorem, quia Pater meus cognovit
 “Eam, generans ex Ea filium”. Quod cum Regi *Francia*
 constaret per plurimorum assertiones; Ipse, post
 multorum tergiversationes Verborum, quietum clama-
 vit Regem *Anglia* à conjugio Sororis suæ *Alesia*, rece-
 ptis decem milibus Marcis Argenti ad opus ejusdem
 Mulieris, pro Conventione à Rege *Anglia*. Et cum

• B.2. fol.
163.

Rex *Francia* rediret in *Franciam*, prædicta Soror ejus traderetur Illi cum *Gisortio*, et omnibus aliis rebus, quæ Rex *Francia* eis concesserat in *Maritagio* *: Et Rex *Francia* dedit Licentiam Regi *Anglia*, quamcumque vellet ducendi in Uxorem. Insuper, concessit, quod Dux *Britannia* sit Homo Regis *Anglia* in perpetuum, et Heredum suorum, de *Britannia*: et quod Rex *Anglia* & Heredes sui respondeant inde Regi *Francia* et Heredibus suis. Et sic in illa die facti sunt amici Rex *Francia* et Rex *Anglia*, et omnes Conventiones illas Fide et Sacramentis, sub Sigillorum suorum Testimonio, confirmaverunt.

Et eodem mense *Martii*, tertio Kalendas *Aprilis*, Sabato, *Philippus*, Rex *Francia*, recessit à portu *Messana* cum toto Navigio suo; et in Vicesima-secunda die sequenti, scilicet Sabbati, in Ebdomade *Paschæ*, venit Ipse cum Exercitu suo ad Obsidionem *Acra*.

Et eodem die, quo Rex *Francia* à *Messana* recessit, venit illuc *Alienor*, mater Regis *Anglia*, & adduxit secum *Berengeram*, Filiam Regis *Navaræ*, quam Rex in Uxorem ducturus erat. Et quarta die sequenti, prædicta Regina *Alienor* recessit inde versus *Angliam*; et Filia Regis *Navaræ* remansit cum Rege *Anglia*.

Mense *Aprilis*, quarto Idus ejusdem Mensis, feria quarta, *Clemens* Papa III obiit: et eodem die, *Jacintus*, Natione *Romanus*, & *Romane* Ecclesiæ Cardinalis, Electus est in Papam, per communem Cardinalium Electionem; et in Vigilia *Paschæ* Ordinatus est in Sacerdotem. Et in ipso die *Paschæ* statim (quæ 18 Kalendas *Maii* evenit) Pontifex *Romanus* est Consecratus, et vocatus *Celestinus* Papa Tertius. In crastino autem Con-

se-

MCXCI.

secrationis suæ, Ipse Consecravit & Coronavit prædictum *Henricum* Regem in *Romanum* Imperatorem; et *Constantiam* Uxorem suam in Imperatricem.

Eodem Mense *Aprilis*, fregit Rex *Anglia* Castellum, an Griffones, homines Græcorum religionis? quod fecerat in loco, qui dicitur *Mate-Griffun*: et, feria quarta, ante Cænam Domini, Ipse cum toto Exercitu suo à portu *Messanensi* recessit, cum centum quinquaginta Magnis Navibus; et cum quinquaginta tribus Galeis: et in die *Parasceues* venit Ventus horribilis circa horam diei Nonam ab *Austro*, et dissipavit Navigium ejus. Rex autem cum parte Navigii applicuit in Insula *Cretæ*. Deinde transiit in Insulam de *Rodes*. Tres autem Bucinæ de Navigio suo, in tempestate suboradicta, venerunt ad Insulam de *Cypres*, et ante portum *Limezun* fractæ et comminutæ perierunt. In quibus Milites et Servientes de Familia Regis submersi sunt; inter quos, Magister *Rogerus Malus-catulus*, Vice-Cancellarius Regis, periit, et Sigillum Regis in Collo illius suspensum reperiiebatur. Catalla autem submergorum thesaurizavit sibi *Isaac* Imperator de *Cypra*. Et omnes, qui Naufragium evaserunt, cepit et incarcerationem, et pecunias eorum eis abstulit. Qui etiam plus ferali Crudelitate debacchatus, Busciam unam, Vento & fluctibus agitatam, in qua prædicta Regina *Sicilia*, et filia Regis *Navarra* erant, portum intrare non permisit.

Quomodo *Ricardus*, Rex *Angliæ*, *Cyprum* cepit? perit et dev.

Quod cum Regi *Angliæ* nuntiatum esset, festinanter illarum præsidium venit, cum Galeis multis, et gran-

* B.2. fol.
163, b.

di Storio Navium; et invenit Illas extra * portum de
Limesun, Ventis et Mari expositas. Et iratus valde,
misit Nuntios ad Imperatorem ^a *Cypria*, Semel, Se-

^b et ?

cundo, et Tertio, petens cum humili deprecatione,
postulans Peregrinos suos, quos Imperator victos tene-
bat in Carcere, sibi reddi; similiter et Catalla eorum.
Quibus Imperator respondens, superbe loquutus est, di-
cens, Quod nec Peregrinos nec Catalla eorum dimit-
teret; et quod non timeret Regem *Angliae*, nec minas
ejus. Tunc ait Rex universo Exercitui suo, "Armato
"Vos et Sequimini me; et vindicemus Injurias, quas
"perfidus iste et Deo et Nobis fecit, opprimens Inno-
"centes, quos Nobis reddere recusat; sed et Arma-
"tenenti omnia dat qui iusta negat: certamque in Do-
"mino habeo fiduciam, quod Ipse Nobis hodie dabit
"Victoriam de isto Imperatore et Gente ejus". Inter-
rim Imperator ille occupaverat littora Maris undique
cum gente sua; et multi eorum erant armati, sed plu-
res inermes. Cum autem Rex *Angliae* et sui Armati ef-
fugerent, exierunt de Magnis Navibus, et intrantes in Ga-
leas & Naviculas suas, cum impetu venerunt ad Ter-
ram. Rex autem praebat cum Sagittariis suis, et cete-
ri omnes sequebantur; et cum applicuissent, impetum
fecerunt unanimiter in Imperatorem et Griffones suos;
et quasi imber super germina ceciderunt Sagittae super
pugnantes. Et cum diu pugnassent, Imperator, post
multorum suorum Interfectionem, in fugam conversus
est, et omnis Exercitus ejus cum eo. Quos magnificus
Triumphator Rex ^c *Angliae*, stragem maximam ex ob-

Griffones,
Gracos?

^a Sic. ^b Et certe in *Hov.* p.690. ^c L. *Angliae* secutus
stragem &c. Vide *Hoved.* p.691.

stantibus fecit: et nisi Nox celerius super-venisset, Rex illo die Imperatorem cepisset vel Vivum vel Mortuum. Sed quia Rex et Sui ignorabant Vias & Semitas Montium, per quas Imperator et Sui fugerunt, noluerunt illos amplius sequi; sed cum præda magna Hominum et Animalium redeunt, venerunt ad Villam de *Limezun*, quam *Grifones* et *Hermirii* vacuam reliquerunt fugientes.

Eodem die, Filia Regis *Navarra*, et Regina *Sicilia* Soror Regis *Anglia*, intraverunt Portum de *Limezun*, cum Navigio Regis.

Imperator vero, religatis sibi Hominibus suis qui dispersi erant per dumos in convallibus, eadem Nocte castra sua metatus est super Fluvium, quasi per quinque Miliaria à Villa de *Limezun*; sub Juramento affirmans, quod in crastino dimicaret cum Rege *Anglia*. Quod cum Rex audiret per Exploratores suos, longe ante diem Se & Exercitum suum armari fecit, et sine tumultu procedens, accessit ad Exercitum Imperatoris, et invenit eos dormientes. Et cum magna & horribili exclamatione intravit Tentoria eorum; et excitati à somno, facti sunt velut mortui, nescientes quid facerent, aut quo *fugerunt. Ipse autem Imperator cum paucis nudus evasit, relinquens post se Thesauros, et armos, et Arma, et Tentoria *sua pulcherrima, et Ve-

* B.2. fol.

164.

illud Imperiale, per totum auro contextum, quod Rex *Anglia* statim destinavit Beato *Edmundo* Regi Glorioso Martyri.

In crastino, multi Comites, et Barones Regni, venerunt ad Regem *Anglia*, et Homines sui devenerunt;

a Sic W. Lege fugerent cum Hor.

et

et juraverunt Ei Fidelitatem contra Imperatorem, et omnes Homines; et dederunt Ei inde Obsides.

Tertia autem die sequenti, *Guido Rex Ierosolymitanus*, et *Gaufridus de Lezinant* Frater ejus, et *Anfridus de Turun*, et *Raimundus Princeps Antiochia*, et *Boimundus* filius ejus Comes *Tripolitanus*, et *Leo* frater *Rupini de la Montaine*, venerunt in Insulam de *Cypre* ad Regem *Anglia*, ei ibi Homines sui devenerunt, et Fidelitatem Ei juraverunt contra omnes Homines.

Eodem die, cum Imperator de *Cypris* vidisset, se omni virtute et auxilio suorum destitui, supplices Legationes misit ad Regem *Anglia*, et obtulit Ei Pacem in hac forma, scilicet, quod Ipse daret Ei Viginti millia Marcarum Auri in recompensatione pecuniæ submersorum; et Illos, qui naufragium evaserunt, liberos cum Catallis suis redderet; et Ipse in propria persona sua cum Illo in Terram *Syria* iret; et quamdiu Rex ibi fuerit, moram ibidem faceret in Servitio Dei, cum Centum Militibus, et quadringentis ^b Turcoplis Equitibus, et cum quingentis Servientibus Peditibus; et insuper daret ei Filiam suam, quam unicam habebat Heredem ad maritandam cui voluerit, cum Imperio suo; et quod Fidelitatem ei juraret, et Regnum suum de Illo teneret; et super pacto Illo firmiter observando, traderet ei Castella Regni sui, in pignore. His itaque ex utraque parte concessis, venit Imperator ad Regem *Anglia*, et coram Rege *Ierosolymitano*, et Principe *Antiochia*, et aliis Magnatibus qui aderant, et coram Principibus totius Imperii, juravit Fidelitatem Regi *Anglia* et heredibus suis, sicut Ligiis Dominis suis, contra omnes Ho-

^a Sic. ^b Vel Tripolis.

mines, et quod omnem supradictam Conventionem, firmiter, et inconcusse, bona fide, et sine malo Ingenio, illi bonam servaret.

Eodem die, post prandium, cum esset Imperator in Tentorio suo, et Milites Regis, quibus Ille traditus fuerat ad custodiendum, meridianum Somnum dormissent, furtim ab eis recessit; poenitens, se Pacem supradictam fecisse cum Rege *Anglia*. Mandavitque Regi, quod nullam Pacem nec Conventionem Illi servaret; quod, ut videbatur, plurimum placuit Regi. Ipse enim, ut Vir circumspectus et prudens, statim tradidit magnam Exercitus sui partem *Guidoni* Regi de *Jerusalem*, et ceteris Principibus; dicens eis, "Sequimini, et comprehendite Illum si potestis; Ego autem circuibo Insulam de *Cypre* cum Galeis meis, & ponam Custodes meos per Circuitum Insulæ, ne Perjurus Ille manus meas evadat". Dixit et fecit ita. Et divisas Galeas in duas partes, quarum tradidit unam partem *Roberto de Turnham*, aliâ sibi parte retentâ. Intransesque Galeas, Ipse ex una parte, * et *Robertus* ex altera, * circue- runt totam Insulam *Cypre*; et omnes Naves et Galeas, quas per circuitum invenerunt, ceperunt. Et cum *Gri- ones* & *Herminii*, quibus Civitates et Castella Imperatoris, et Munitiones tradita fuerant ad Custodiendum, didissent tot armatos Viros & Galeas venientes; reliquerunt ea sine Custode, et fugerunt in Montana. Rex autem & *Robertus* omnia ceperunt Castella & Civitates et Portus, quotquot vacua invenerunt, et Munientes ea Viris et Armis, et Victu, et Galeis, redierunt ad *Limeszun*.

* B.2. fol.
164, b.

a Pro circuierunt.

MCXCI.

Rex autem Ierosolymitanus et qui cum illo erant, parum adhuc proficere poterant in Expeditione sua.

Mense autem Maii, quarto Idus ejusdem Mensis, Dominica die, festo Sanctorum Nerei, Achillei, atque Pancracii, Ricardus, Rex Anglia, desponsavit sibi Berengeram, Filiam Regis Navara, Nicholao Capellano suo Officium Sacramenti hujus perficiente. Et eodem die, fecit Illam Coronari in Regiam Anglia in Villa de Limesham, à Johanne Ebroicensi Episcopo, coram Archiepiscopis de Appia, et de Aisia, et coram Episcopo de Baonia, et aliis multis.

Deinde, Rex Anglia, cum audisset, quod Filia Imperatoris esset in Castello fortissimo, quod dicitur Cherin, venit illuc cum Exercitu suo; et cum appropinquasset Castello Illi, Filia Imperatoris venit Et obviam; et proci dens, adoravit Eum, tradens Se & Castellum in Misericordia ejus. Deinde redditum est Illi Castellum fortissimum, quod dicitur *Bussevent*. Postea traditæ sunt Illi omnes Civitates et Munitiones Imperii. Infelix Ille Imperator latitabat in quadam Abbatia fortissima, quae dicitur *Capud-Sancti-Andrea*. Qui cum audisset adventum Regis, exivit Ei obviam: provolutusque ad Pedes Regis, posuit se in Misericordia Regis, de Vita & Membris; nulla Mentione facta de Regno. Sciebat enim quod jam omnia essent in Manu Regis et Potestate. Sed hoc solum petiit à Rege, ne permitteret Eum mitti in Compedibus & Manicis ferreis. Audivit Rex petitionem ejus, et tradidit Illum ^aR. *filio Godesfridi*

Camerario suo, custodiendum; præcipiens Compedes et Manicas fieri de Auro et Argento ad opus illius, in

MCXCL

quibus præcepit Illum mitti. ^a Perfæcta sunt autem hæc in Insula de *Cypra* Mense *Junii*, die Mensis prima, in Vigilia *Pentecosten*. Et præordinatis omnibus ad Securitatem ^b Regis Imperii, et Custodibus per Civitates & Castella constitutis; Rex tradidit Imperium de *Cypra* *Ricardo de Camvilla* et *Roberto de Tornham* ad custodiendum.

Eodem die, *Berengera* Regina *Anglia*, et Regina *Sicilia* Soror Regis, et Filia Imperatoris de *Cypra* venerunt ad Obsidionem de *Acra*, cum maiore parte Navi-
gii Regis. Et eodem die, obiit *Philippus* Comes *Flandria* in obsidione *Acra*.

Rex vero *Anglia*, quarta feria Ebdomadæ *Pentecosten*, discessit ab Insula *Cypræ* cum Galeis suis, ducens secum Regem *Jerusalem*, et Principem *Antiochiæ*, et Comitem *Tripolis*, et ceteros Principes, qui ad eum venerant in Insula *Cypræ*: et misit *Radulfum filium Godefridi* cum Imperatore ad *Tripolim*. * Sane, antequam Rex discesserat ab *Cypra*, Comites & Barones, et omnes Homines Insulæ, dederunt Medietatem omnium, quæ possidebant, Regi, pro Legibus & Institutis, quæ habebant tempore *Manuelis*, Imperatoris *Constantinopolitani*: et concessit eis Rex, et Carta sua confirmavit. Et in crastino recessus sui ab Insula de *Cypre*, venit Rex ad Civitatem *Tyri*: at custodes Civitatis noluerunt eum intrare recipere; dicentes, quod sic prohibitum erat eis à Rege *Francia*, et à *Conrado* Domino Civitatis ejusdem: et Rex *Anglia* jacuit illa nocte extra Civitatem in Tentoriis suis.

Inde in crastino, scilicet feria sexta, in Ebdomada

^a L. perfecta. ^b F. Regis & Imperii.

Pentecosten, cum Rex Iter ageret versus *Acram*, vidit à longe in Mari *Busciam* quandam magnam onustam *Paganis* multis, et ornatam *Vexillis Regis Francia*; mittensque ad eos Rex, quæsit, qui essent? et unde venissent? et quo irent? Qui responderunt, se esse *Cristianos* de *Familia Regis Francia*; et venisse de *Antiochia* cum *Victu* et *Armis Regis Francia*; ad *Acram* ire velle: Sed *Nuntii Regis Anglia* neminem illorum cognoverunt. Et cum redissent ad Regem, et visa narraverunt, Rex respondit, *Certe mentiti sunt in Caput suum*; talem *Buciam* non habet *Rex Francia*; et si de *Familia Regis Francia* sunt, dicite eis ut expectent, et loquentur mecum. Et antequam *Nuntii Regis* iteram venissent ad eos, *Pagani* omnes, qui in *Bucia* erant, armaverunt se, et pessime receperunt *Nuntios*, mittentes in eos *Sagittas* et *Ignem-Gracum*. Quod videns Rex, dixit omnibus, qui secum erant, *Ite et persequimini eos & comprehendite*; sed si abierunt, *Amorem meum in perpetuum perdetis*: et si eos comprehenderitis, dabo vobis quicquid petieritis; et insuper *Catalla eorum vestra sunt*. His dictis, Ipse et omnes unanimiter impetum fecerunt in *Buciam*, et cum *Rostris Galearum* undique eam perforaverunt: aqua vero intrans per foramina, traxit illam in profundum. Et cum cœpissent mergi, *Pagani* projecerunt *Arma sua* in *Mare*; et fractis *vasis*, fuderunt *Ignem-Gracum*, quem portabant: relictæque nave, nudi profliebant in *Mare*. *Galiotæ* autem interficiebant eos; quibusdam tamen illorum reservatis vivis. Estimabantur autem *Pagani*, qui erant in *Bucia* illa, numero *Mille-quincenti*, quos *Saladinus* elegerat de omnibus *Paganis suis*, ut mitteret eos in *Civitatem Acra*.

Qui-

MCXCI.

Quibus devictis et interfectis, Rex distribuit omnia Ca-
talla eorum suis Galiotis.

In crastino, scilicet die *Sabbati* in *Pentecosten*, venit
ad Obsidionem *Acra*; et Paganos, quos retinuit de Na-
xi, distribuit Regi *Francia*, et Comitibus Exercitus. Cum
autem Pagani, qui in Civitate erant, audissent, quod
Pagani, qui in Bucia erant (in quibus habebant fidu-
ciam) submersi essent, et quod Rex *Anglia* magnificus
Triumphator ad obsidionem venisset, timuerunt valde:
et de die in diem opportunitatem quærebant, ut trade-
rent ei Civitatem, pro licentia abeundi cum Vita et
Membris.

Rex vero *Francia*, qui *Sabbato* in Ebdomada *Pasche*
ad Obsidionem venerat, jam ante Adventum Regis *An-*
glia, Perrarias, et Hurdicios, et alias Machinas suas bel-
licas paraverat, et in Locis congruis collocaverat, * sed
nihil in eis operatus est: expectabat enim Adventum
Regis *Anglia*. Qui cum venisset, statim erexit Machi-
nas Bellicas; Perarias suas et Hurdicios parari fecit.

* B.2. fol.
165, b.

^{etiam?}
Pisani vero et *Januenses* venerunt ad eum, et obtule-
runt ei Servitia sua. Recepit autem *Pisanos*, *Januensi-*
bus refutatis, quia ipsi Fidelitatem fecerant Regi *Fran-*
cia, et *Cunrado* Marchioni. *Pisani* fecerunt Regi *Anglia*
Homagium, et Fidelitatem juraverunt; et Rex con-
cessit eis omnes Libertates & Consuetudines, quas ha-
bere solebant in Terra *Ierosolymitana*, et Carta sua Con-
firmavit.

Tertia autem die post Adventum Regis *Anglia*, Rex
Francia dimisit omnes Servientes suos; et Rex *Anglia*
omnes retinuit ad custodiendum Machinas suas, die ac
nocte. Unde factum est, ut Pagani, qui erant in Civi-
tate,

tate, inuenientes Machinas Regis *Franciae* sine Custode, combusserunt eas. Et paulo post Adventum Regis *Angliae*, statim uterque Regum *Angliae* et *Franciae*, in Infirmitatem, quæ dicitur ^a *Arnaldia*, inciderunt; in qua, fere usque ad Mortem laborantes, Capillos suos deposuerunt. Nec tamen Machinæ bellicæ cessabant Lapides mittere, Die et Nocte, super Turres et Muros Civitatis.

Per misericordiam Dei, uterque Regum convaluit de Ægitudine illa, facti Robustiores et Animosiores in Dei Servitio. Et quia Guido, Rex *Jerusalem*, conquestus erat Eis, quod Conradus Marchio vi et injuste abstulit Ei Redditus et jura Regni: tradiderunt Redditus Fori, et Rerum Venalium, et Redditus Portus *Acre*, in manus *Templariorum* et ^b *Hospitaliorum*, colligendos & custodiendos, donec provisum esset, quis Illorum de Jure, Illos habere deberet. Et Gaufridus de *Lexi* nan, Frater Regis de *Jerusalem*, Appellavit in Curia Regum Conradum Marchionem de Fide læsa, et Perjurio, et Proditione facta contra Regem Fratrem suum, et adversum totum Exercitum *Cristianorum*; et de prosequenda Appellatione Pignus dedit. Conradus vero, male sibi conscius, nolens juri stare, declinavit à Turba, exiit foras, omnibus Clamantibus post illum, et dicentibus, Proditor est ille, qui Juri stare recusat. † Nemo tamen misit in illum manus, ‡ ne forte tumultus fieret in populo.

† Joan. VII,
30, 44.
‡ Marc.
XIV, 2.

^a Eadem vox apud *Hovedenum* & *Bromptonum*. uti etiam apud *Trivettum*, nisi quod in edito *Trivetto* (ne quidem excepto *super* *Oxonien*si) *Arvoldia* perperam legatur. Vide *Dufresne* Gloss. in voc. *Quenam* morbi species fuerit, nondum exploratum habemus. At *Alopecia* fuisse videtur. ^b Vel *Hospitalarium* ^c Vel et exivit.

MCXCI.

Ipsæ autem *Tyrum* abiit. Rex *Anglia* partem Regis *Ierusalem* fovebat; et Rex *Francia* partem *Conradi* fovebat; immo inter Eos sæpius oriebantur rixæ et contentiones. Post multum vero temporis, Rex *Francia* misit pro *Conrado*, qui ad eum veniens, constituit Eum sibi Familiarem et Consiliarium: per cuius Consilium multa operatus est, unde dedecus, et dampnum, et detrimentum Animæ suæ in multis perpeſsus est.

In primis enim, per Consilium ejus, Rex *Francia* pedit à Rege *Anglia* medietatem totius Insulæ *Cypri*, cum medietate omnium, quæ in Illa cepit * ex Conventione * B.2. fol. 168. 166 facta inter eos apud *Messanam*. Convenit enim inter Eos, quod dimidiarent inter Se omnia, quæ perquirerent in Terra *Ierosolymitana*, quamdiu essent in Illa Peregrinatione. Cui respondit, "Si dederis mihi medietatem *Flandria*, et ceterorum, quæ adquisisti post mortem Comitum *Flandria*, et per Mortem Castellani de *Sancto-Odmero*, qui in obsidione *Acra* mortui sunt; et Ego dabo tibi medietatem totius acquisitionis meæ: licet Conventio facta fuerit inter Nos de acquisitionibus nostris in Terra *Ierosolymitana* tantummodo". et sic alterutro remiserunt Petitiones suas; et Conventiones, apud *Messanam* fecerunt, de acquisitionibus eorum in Terra *Ierusalem* dimittendis, iterum Scriptis et Testimoniis confirmaverunt: statueruntque *Templarios* & *Hospitalarios*, et alios Viros Sapientes, in quibus confidebant, ad recipiendum & dimidiandum inter Eos acquisitiones suas.

Interim, *Saladinus*, Princeps Exercitus Paganorum,

a Id est, alterutrinque.

MCXCI.

misit frequenter Nuncios ad Reges *Francia & Anglia*, cum *Pyris Damascenis*, et aliis diversorum fructuum generibus: et Ipsi remiserunt ei de Jocos suis: Nihilominus, Reges Insultum faciebant in Civitatem per diversas Machinas, et per Fossores, die et nocte muros subfodientes.

† Matth.
XXVII, 45.
&c.

In eodem mense *Junii*, die *Dominica*, Vigilia Sancti *Johannis Baptista* Nativitatis, nono Kalendas *Julii*, hora diei quasi nona, Sol eclypsim passus est: et duravit per tres horas, et obscuratus est Sol, † et tenebra facta sunt super Terram, et Stellæ apparuerunt in Cœlo. Et cum Eclypsis recessisset, rediit Sol in decorem Splendoris sui.

† Matth.
XXVIII,
19.

In Civitate *Acra* erat quidam homo Deo devotus, occultus tamen propter metum Paganorum, qui frequenter Litteras suas foras misit in trahendo per Sagittas, usque ad Exercitum *Cristianorum*, mandans eis statum Civitatis, et Paganorum propositum: unde *Cristiani* sæpius præmuniti, Paganorum vitabant sæpius insidias. Ipse enim semper in mandatis suis imponebat, ‡ In Nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Nullus quidem *Cristianorum* novit eum, vel ante, vel post Civitatis Captionem.

Eodem Mense *Junii*, *Cristiani* magnam partem fossati impleverunt: quod cum Pagani, qui erant in Civitate, vidissent, obtulerunt Regibus *Cristianorum* Civitatem *Acra*, cum Armis et Victualibus eorum, si dimiserint eos cum Vita et Membris abire: sed noluerunt Reges recipere petitiones eorum.

Ro-

Vo

MCXCI.

Robertus de Tor^{nam}

Eodem Mense Junii Ricardus de Camvilla, quem Rex unum de Justiciariis constituerat in Cypra, infirmabatur; et, sine Licentia Regis, venit ad Obsidionem Acre, et ibi mortuus est. Quo defuncto, Grifones et Herminii, qui ad Pacem Regis nondum venerant, constituerunt sibi Novum Imperatorem, quendam Monachum, Consanguineum Isaac Imperatoris. Et Robertus de Tornam, qui solus remansit Justitiarius Regis in Cypra, congregato magno Exercitu, praelium commisit cum Illo Novo Imperatore, et Illum et Gentem * suam vicit, et cepit; et suspendit in patibulo.

* B.2. fol.
168, b.

Eodem mense, obiit Radulfus, filius Godefridi, Custos Imperatoris de Cypra: quo defuncto, Rex Imperatorem comisit Warnero de Naplis, Summo Magistro Hospitalis, ad Custodiendum.

Eodem mense, fossores Regis Anglia fundamentum murorum Civitatis suffoderunt; et Lignis subpositis, ignem subposuerunt, et cecidit pars maxima murorum Civitatis. Perariæ Regis Francia, et Templariorum, et Pisanorum, fecerunt foramina magna in muro juxta Turrem-maledictam: et convenerunt illuc Homines Regis Francia, Insultum facientes in Paganos: sed, quia via ardua erat et stricta, multi de Hominibus Regis Francia ibi interfecti sunt. Rex Anglia et Homines sui interim custodiebant exteriora fossata, quæ erant inter Exercitum Saladini et Exercitum Christianorum. Conventio enim facta fuit inter Reges, ut quando Insultum faceret Unus in Civitatem, Alter custodiret fossata propter Incursum Paganorum.

Vol.II.

P P P P

Mense

MCXCI.

Menſe *Julii*, tertia die menſis, feria 4ta, cecidit pars magna Murorum Civitatis *Acra*, juxta *Turrem-maledictam*; et multi de Familia Regis *Francia*, cum *Alberico* Marifcallo illius, et cum copioſa Armatorum multitudine, cucurrerunt ad Murum, et appoſitis Scalis aſcenderunt. Et cum intraſſent, venerunt obviam illis *Pagani* in manu forti; viriliterque reſiſtentes eis, eos retroire coëgerunt: ibique *Albertus Clement* interfectus eſt, cum multis aliis. *Conradus* autem Marchio ibi viriliter et ignominioſe ſe retraxit: cum enim alios à morte poſſet liberare, nullum præſtitit auxilium. *Pagani* vero, qui ad murorum deſenſionem ſtabant; nec in Eum, nec in Suos, ^avel Lapidem miſerunt; ſed Vexillum ejus, quod Ipſe illis in Signum fœderis dederat, in ſublime, cunctis videntibus, et multum admirantibus tenuerunt.

In caſtino, *Meſtoch & Karracois*, Principes *Paganorum*, qui erant in Civitate *Acra*, venerunt ad Regem *Francia & Anglia*, et iterum obtulerunt eis Civitatem *Acra*, et Arma ſua, et totum Aurum et Argentum, quod in Civitate habebant ipſi et alii *Pagani*, pro licentia abeundi cum Vita & Membris: et noluerunt Reges recipere; ſed exigebant ab eis totam Terram, quam *Saladinus* et ceteri *Pagani* abſtulerunt *Criſtianis*, ab eo tempore, quo *Lodovicus* Rex, Pater *Philippi* Regis *Francia* fuit in Terra *Ieroſolymitana*, et Crucem Sanctam, et *Criſtianos* Captivos, quos *Saladinus* et Homines ſui tunc habebant. *Pagani* vero, ſcientes ſe nihil horum poſſe facere ſine voluntate *Saladini* (datis obſidibus de redeundo) perrexerunt ad *Saladinum*. Cui oſtendentes

^a F. vel Sagittam vel Lapidem. Vide *Hov.* p.694.

Regum petitiones, nihil efficere potuerunt de his, nec ullam pro Illis Redemptionem dare concessit. Confusi itaque reversi sunt ad Civitatem *Acta*, et ingressi sunt. Nocte sequenti, circa horam Noctis mediam, Exercitus *Saladini* Insultum fecit in Custodes fossatorum exteriorum, * ut *Cristiani* intenderent Defensionem fossatorum, Pagani, qui in Civitate erant, facilius evadere possent per fugam. Sed Reges inde prævenerunt, per mandatum supradicti viri, qui erat in Civitate, Custodes • B. 2. fol. 169. per circuitum murorum posuerunt, ita quod nulli secutus patebat Egressus. Factus est ergo Clamor per Exercitum *Cristianorum*, qui à Somno excitati, et Armamentis velocius sumentes, accesserunt ad fossata, et Impetum fecerunt in Paganos, et multos ex illis interfecerunt: Pagani autem in fugam conversi sunt.

Quinta die Mensis *Julii*, feria sexta, iterum appositus est Ignis ^b incisioni Murorum, quam Homines *Regis Angliæ* fecerant: et nocte sequenti ceciderunt Turres et Muri, et fecerunt introitum magnum. Et in crastino, scilicet sexta die Mensis *Julii*, Rex *Angliæ* et Exercitus ejus armati accesserunt, ut Insultum facerent in Civitatem. Pagani vero, qui intus erant, fecerunt Signum, quod vellent loqui cum Regibus de Pace inter se facienda. Datâ illis licentiâ, Rex et Sui deposuere arma. Tunc *Mestoch*, et *Caracois*, & *Helsedin*, ^c *Jordic*, venerunt iterum ad loquendum cum Regibus. Et cum se tractassent de Pace facienda, acceperunt Licentiam loqui cum *Saladino*; et (datis Obsidibus, quod redirent) perierunt. Et cum ad *Saladinum* venissent, Ipsi, & Fi-

^a Potius, ut dum *Cristiani*. Vide *Hoved.* ^b Vel incisioni. ^c L. et *Jordic*.

MCXCI.

lli, et Nepotes, et Amici eorum, qui erant in Exercitu
Saladini, deprecabantur eum, ut illos à morte liberaret.
 Dicebant enim, nullo modo se posse ulterius Civitatem
 defendere, quia Muri & Turres jam ceciderant; et
 quia plusquam tertia pars Hominum Civitatis interfe-
 cta, et ad Necem vulnerata erat. Quibus *Saladinus* re-
 spondit, "Si Reges *Francia* et *Anglia* voluerint mecum
 "ire, ad debellandum Dominum *Musca* fratrem *Nora-*
 "dini, et *Sanguinum* filium ejusdem *Noradini* filii *San-*
 "guini de *Halapa*, qui totam Terram meam, quæ est
 "ultra *Eufratem*, ceperunt, devicto et expulso *Theke-*
 "dino Avunculo meo: et si voluerint in meo Servitio
 "per unum Annum demorari; et clamare mihi quæta
 "in perpetuum *Escalon*, et *Le-Cragh*, et *Mun-Rael*, quæ
 "est ultra fluvium *Jordanis*: Ego reddam eis Civitatem
 "*Jerusalem*, et Crucem Sanctam, et omnes Terras, et
 "Civitates, et Castella, et Munitiones, quas Ego &
 "Mei cepimus post captionem *Guidonis* Regis, et etiam
 "ante captionem per quinquennium. Et si Reges illi
 "nec volunt nec possunt mecum ire; tradant mihi de
 "Exercitu suo duo Milia Militum, et quinque Milia
 "Servientium Equitum bene armato-
 "rum, ad Serviendum mihi per unum annum: Ego
 "omnia supradicta eis reddam, et Militibus et Servien-
 "tibus Stipendia bona dabo, et tam magna qualia nun-
 "quam eis data fuerant: Scilicet unicuique Militi qua-
 "draginta sex Bisancios per Mensem, et unicuique
 "Servienti sedecim Bisancios per Mensem. Et si quis
 "illorum Interfectus fuerit in Servitio meo, reddam
 "Militem pro Milite, Servientem pro Serviente. Et
 "si quis illorum captus fuerit in Servitio meo, Ego il-
 "lum

MCXCI.

"lum redimam". His dictis, *Mesloch*, et *Karracois*, et *Hessedin*, et *Jordich*, tristes et confusi ingressi sunt *Acram*. Filii vero illorum et Nepotes recesserunt à *Saladino*, mandantes ei, quod, nisi celeriter liberasset prædictos Custodes Civitatis, ipsi Inimici ejus fierent.

Septima die Mensis *Julii*, *Dominica die*, Rex *Francia* et Exercitus ejus Insultum fecerunt in Civitatem *Acræ* juxta *Turrim-Maledictam*, in loco, quo * prius fecerant, sed nihil profecerunt, quadraginta de suis Homi-
 nibus ibi interfectis. Erat enim via arcta et ardua, et strictus introitus, et multi Paganorum ad defensionem illam convenerant, qui ceteros introire coëgerunt. Rex *Angliæ* & sui interim erant ad fossatorum defensionem. Octava die Mensis *Julii*, *Saladinus* combussit Turrem & Villam de *Chaifas*, et omnes Vineas in Circuitu ejus destruxit.

B.2. fol.
169, b.

Visio de Sancta Maria.

In Nocte sequenti, dum Milites et Servientes de Exercitu *Cristianorum* custodirent Vigiliis Noctis ante *Turrim-Maledictam*, propter Paganos; circa horam Noctis mediam apparuit illis quædam Mulier speciosissima, cum pulcritudo Solis Radium vincebat in Splendore sui. Præ timore autem exterriti sunt Custodes, et facti sunt velut Mortui. Illa autem confortabat eos, dicens, *Non time timere! Ego sum Maria, Mater Domini nostri Ihesu Christi, et Ipse misit Me ad vos, ut dicatis Regibus, quod cessent à prostratione Murorum; et quarta die post istum, dabit Dominus eis Civitatem hanc.* Eadem nocte, dum beata Mater Domini tam blande consolaretur *Cristianos*, Terræ-motus magnus et horribilis venit in Civitate: ita quod timor magnus apprehendit Paganos, qui intus erant;

† caveto
verba trans-
posita.

erant; adeo quod maluerint mori quam vivere. † His dictis, beata Virgo ascendit in Cœlum, et nubes lucida suscepit eam ab Oculis eorum. Facto mane, Custodes ipsi Regibus et Principibus Exercitus Visionem, et ea, quæ audierant ex ore beatæ Virginis, Matris Domini, MARIAE, retulerunt. Hisque per Exercitum cogni-^{est} tis; facta lætitia magna in populo *Cristiano*.

* Nono-decimo die Mensis *Julii*, *Saladinus* fecit extirpari omnes Vineas et Arbores fructiferas, quæ erant in Circuitu *Acra*; et ceterarum Civitatum, et Castellorum, quæ debilia erant; et Civitates ipsas et Castella, in quibus resistendi *Cristianis* fiduciam non habuit, penitus destruxit.

Undecima die Mensis *Julii*, *Pisani* et Exercitus Regis *Angliæ* Insultum fecerunt in Civitatem *Acra*, in illa parte, ubi Perariæ Regis *Angliæ* foramen magnum fecerant. Cum autem ascendissent Murum, Pagani, qui ad Defensionem Muri erant, *Pisanum* unum, nomine *Leonardum*, peremerunt: Datoque Signo, quod Civitatem redderent, et Pacem ad Voluntatem Regum *Cristianorum* facerent, *Cristiani* deposuerunt Arma, et Pagani de Civitate venerunt loqui cum Regibus; et postea reversi sunt in Civitatem.

Duodecima die Mensis *Julii*, feria Sexta, *Philippus* Rex *Franciæ*, et *Ricardus* Rex *Angliæ*, et omnes Principes Exercitus *Cristianorum*, tam Clerici quam Laici, mane convenerunt ad Tentoria *Templariorum*: et Principes pariter Paganorum, qui erant in Civitate cum illis: et, per Consilium totius Exercitus, prædicti Reges Pacem fecerunt cum Paganis illis, in hac forma.

a Potius (cum Horv.) Nono, & decimo die.

Pa-

“Pagani tradiderunt prædictis Regibus Civitatem
 “*Acra*; cum Auro, et Argento, et Armis, *et Navi-^{• B.2. fol.}
 “bus, et Galeis, et Viſualibus, quæ in ea erant; et^{170.}
 “ter-centos *Cristianos* captivos, qui erant in ea. Et con-
 “ventionaverunt eis, quod ipsi redderent Crucem San-
 “ctam illis, et Mille-quentos *Cristianos* Captivos, et
 “ducentos Milites *Cristianos* captivos (quales Reges
 “elegerint) liberarent à Captivitate eorum, & Illos
 “redderent Regibus: et quod darent Regibus prædi-
 “ctis a duo-centena milia *Bisanciorum*: et quod ipsi in
 “Custodia prædictorum Regum remanerent Obsides, us-
 “que dum hæc omnia perficerentur. Et Reges *Fran-*
 “*cia et Anglia* Illis statuerunt quadraginta dierum ter-
 “minum, ad perficiendum istam Conventionem. Quod
 “si infra terminum perfecissent Conventionem, quier-
 “abissent cum Vita et Membris: sin autem, remane-
 “rent in Misericordia Regum de Vita et Membris”.

His itaq; Conventionibus concessis utrobiq; et juratis;
 miserunt Reges Milites & Servientes suos in Civitatem,
 et elegerunt Centum de Majoribus Paganis, et posue-
 runt eos in Turribus & Domibus fortioribus Civitatis
 sub Custodia. Ceteris Paganis minoris pretii tradide-
 runt infra Muros Civitatis Locum vacuum, et appo-
 nerunt Custodes, qui administrarent illis quotidie vi-
 ctus necessaria. Postea vero, cum audissent Reges, quod
 quidam illorum Paganorum de nocte furtim abiissent;
 intruserunt eos in arctiori Custodia in Cellariis: Sta-
 nentes, ut omnes, qui baptizari vellent, reciperentur,
 et liberi fierent. Indeque factum est, quod multi Pa-
 ganorum, postquam baptizati sunt, abirent ad *Saladi-*

a Vel ducenta.

num,

MCXCI.

num, relinquentes Legem *Cristianam*; et, ex tunc, prohibuerunt Reges, ne aliquis illorum amplius ^a reciperentur ad Baptismum. Cumque *Saladinus* ^b audisset, quod Pagani sui fecissent Pacem cum Regibus, dissimulavit hoc per se factum.

Tertia-decima die Mensis *Julii*, Civitas *Acra*, et omnes Pagani, et cetera omnia, quæ erant in Civitate, partitione sunt inter Reges *Francia* et *Anglia*, numero et mensura. Constituit autem Rex *Francia*, ex parte sua, ad hoc faciendum, *Drogonem de Merlou*, cum Centum Militibus; et Rex *Anglia* constituit, ex parte sua, *Hugonem de Gurnai*, cum Centum Militibus.

Quarta-Decima die Mensis *Julii*, *Saladinus* et Exercitus suus longius retraxit se ab Exercitu *Cristianorum*, et fixit Tentoria in Loco, qui dicitur *Safforia*; et Nuntij ejus ibant et redibant ad Reges *Francia* et *Anglia* cum Muneribus suis; per quos optulit Eis totam Terram *Jerusalem*, præter *Le-Craig de Monte-regali*, quæ est trans fluvium *Jordanis*; ita quod Illi ei tradidissent duo Milia Militum, et quinque Milia Servientium, ad Servandum ei per unum Annum contra Dominum *Musafilium Noradini*, ut supra dictum est: sed Reges noluerunt audire hunc Sermonem.

Quinta-decima die Mensis *Julii*, *Francia* et *Anglia* Reges fecerunt disjungere Perarias et alias Machinas suas Bellicas. Eodem die, Rex *Anglia* misit *Saladino* Leporarios, et Braschetos, i.e. Odori-sequos, et Accipitres.

Sexto-decimo die Mensis *Julii*, *Saladinus* misit Regi *Anglia* munera magna et valde pretiosa, per *Atta* Nun-

^a Potius, reciperetur. ^b L. audisset.

tium suum. Eodem die, venerunt Nuntii ex parte Do-
 mini *Musca* et filii *Noradini* ad Regem *Franciae*, et ad
 *Regem *Angliae*; et obtulerunt eis, quod omnes Homi-
 nes sui, et Ipse recipient Legem *Cristianam* et baptiza-
 rentur, si Illi vellent præstare eis auxilium contra *Salad-*
inum. Sciensque *Saladinus* omnia, quæ Dominus ^a *Mu-*
usca et filii *Noradini* prædictis Regibus *Cristianorum* ob-
 tulerant; multo magis se devotiorem et humiliorem
 exhibuit Illis in obsequiis faciendis. Eodem die, *Alar-*
icus ^b *Veranensis* Episcopus, et Sanctæ *Romanae* Ecclesiæ
 Cardinalis, et Apostolicæ Sedis Legatus, et *Tironensis*,
 et *Pisanus*, et *Auxiensis* Archiepiscopi, et *Salesbiriensis*,
 et *Ebroicensis*, et *Baonicensis*, et *Tripolitanus*, et *Carnoten-*
sis, et *Beluacensis* Episcopi, et ceteri Ecclesiarum Princi-
 pes Ecclesias Civitatis ^{cræ} *Archa* Sanctificaverunt, quas Pa-
 gani polluerunt: et Altaria ædificaverunt Domino, et
 Missarum Sollemnia in eis celebraverunt. Reges au-
 tem et Exercitus *Cristianorum* intendebant reparationi
 murorum Civitatis; et domos Civitatis reædificaverunt.
 Sexta-decima, et septima-decima, et octava-decima
 die Mensis *Julii*, *Pisani*, et Nummularii, et ceteri Mer-
 catores, receperunt infra Civitatem *Acra*, per distribu-
 tionem Servientium Regis *Angliae* et Regis *Franciae*,
 Mansiones suas in Foro rerum Venalium, reddituri in-
 te, singulis Annis, solitos Redditus.
 Nono-decimo die Mensis *Julii*, cum Comites & Ba-
 ones Exercitus, qui jam fere per biennium moram fe-
 cerant in Obsidione *Acra*, vidissent, quod Reges *Franciae*

* B.2. fol.
 170, b.

a Sic *W.* pro *Musca*, vel (ut *Hov.*) *Musse*. b *Vernonensis*
Hov.

MCXCI.

cia et *Anglia* omnia, quæ ceperant in Captione Civitatis, propriis marsupiiis inclusissent, et nullam eis partem facere inde voluissent; convenerunt extra fossata exteriora, et, habito ibi Colloquio, mandaverunt Regibus, quod ipsi cum Illis diutius non facerent moram, nisi fuerint participes Lucri, sicut et Laboris extiterunt. Audientes itaque Reges minas has, responderunt, Satisfacturos Voluntati eorum: Sed quia id facere Reges distulerunt, de die in diem, multi, paupertate coacti, arma sua vendiderunt, et ab Illis recesserunt.

Vicesima die Mensis *Julii*, festo Sanctæ *Margaretæ* Virginis, *Ricardus*, Rex *Anglia*, videns, quod Ipse & Rex *Francia* nihil proficiebant adversus *Saladinum* in faciendo Pacem, petivit à Rege *Francia*, ut pariter cum Exercitibus suis jurassent, per triennium se morari in Terra illa ad debellandum Inimicos Crucis *Cristi*, nisi *Saladinus* redderet celerius *Jerusalem*, et totam Terram *Ierosolimitanam*. Cui Rex *Francia* respondit, se nullum Sacramentum inde præstare. Habuit enim jam in Mente, in proximo recedere in Regionem suam.

Die vicesimo-primo Mensis *Julii*, *Ricardus*, Rex *Anglia*, intravit in Civitatem *Acra*; et habitavit in Palatio Regis, quod eum contingebat, quando Civitas partita fuit inter Illum & Regem *Francia*. Eodemque die introduxit ad Se in Palatium, Uxorem suam Reginam *Anglia*, et *Sicilia* Reginam Sororem suam, et Filiam Imperatoris de *Cypra*.

Die Mensis *Julii* vicesimo-secundo, in festo Sanctæ *Mariæ Magdalene*, cum Rex esset in Palatio, et Principes Exercitus sui convenissent coram Eo ad audiendum præceptum ejus; venerunt ad eum, ex parte Regis *Francia*,

MCXCI.

Robertus Beluacensis Episcopus, et *Hugo Dux Burgundia*, et *Drogo de Amiens*, & *Willelmus de Merlou*; et cum steterunt coram Rege, et salutassent ex parte Regis *Francia*, proruperunt in Fletu, ita quod unum solum Verbum proferre non potuerunt. Quibus flentibus, ceteri provocabantur in fletum, propter motum animi, quem viderant in eis. Cumque perstarent in fletu, Rex *Anglia* conversus ad eos dixit, “Nolite flere, scio * quid petaturi estis. Dominus quidem vester, Rex *Francia*, desiderat repatriare; et venistis ex parte ejus, ut habeat inde Consilium à Me, et licentiam redeundi”. Tunc illi, vultu demisso, *Domine*, inquiunt, *Vos possis omnia; et Nos ex parte ejus ad Vos venimus pro Licentia & Consilio vestro, ut possit redire. Dicit enim, nisi celerius à Terra ista recesserit, morietur.* Quibus Rex *Anglia* respondit, “Dedecus est et opprobrium sempiternum illi et Regno *Francia*, si imperfecto negotio, pro quo venit, recesserit: et per Consilium meum hinc non recedet. At si oportet eum mori, vel in Patriam suam ire; liceat Ei facere quod velit, et quod Sibi et Suis commodius videtur”.

Die vicefimo-tertio Mensis *Julii*, cum divulgatum esset per Exercitum, quod Rex *Francia* recederet; venerunt ad eum Principes Exercitus sui, et postulaverunt, ne ita impudenter à Servitio Dei recederet; sed ut recederet actus Prædecessorum suorum, et Dignitatem Regis *Francorum* custodiret illæsam. Consensit tunc Consilio Fidelium suorum, et quærens occasionem repatriandi, iterum postulavit à Rege *Anglia* medietatem Insulæ *Cypre*, sed nihil impetravit; et exinde orta est discordia magna inter eos: tamen, per Consilium Sa-

piantum virorum, utriusque quievit indignatio; et facti sunt amici.

Die vicesimo-sexto Mensis *Julii*, per Consilium Regis *Franciae*, venit *Conradus* Marchio, et procidit ad Pedes Regis *Angliae*, veniam petens et accipiens: odio enim illum habebat Rex *Angliae* propter *Guidonem* Regem *Ierosalem*.

In crastino, scilicet die vicesima-septima mensis *Julii*, convenerunt Reges in unum locum, et *Guido de Lizingan* et *Conradus* Marchio cum illis; cunctisque residentibus, idem *Conradus* surrexit, et facto Silentio, petiit sibi Regnum *Ierosolymitanum* de jure Uxoris suae,

Sibyllae Reginae, quae sine prole decessit. *Guido de Lizingan*

mazun petebat idem Regnum, de sicut ille Rex inde extiterat, et in nullo deliquerat quare illud deberet amittere: et uterque illorum posuit se in Iudicio et Consilio Regum *Franciae* et *Angliae*, et Archiepiscoporum, et Praesulum, et Comitum, et Baronum Exercitus: Factaque Pax et finalis Concordia inter illos, Consilio & Iudicio praedictorum Regum, et totius Exercitus, in hunc modum.

Die *Julii* vicesima-octava, Reges *Franciae* et *Angliae*, et omnes Principes Exercitus, convenerunt ad Palatium, in quo Rex *Angliae* erat hospitatus; et *Guido de Lizingan* et *Conradus* Marchio cum illis, ad Audiendum Iudicium suum. In primis, praedicti *Guido* et *Conradus* juraverunt, inconcussae se servare Iudicium illud inviolatum, prout Reges constituerent. Deinde praedicti Reges iudicaverunt cum toto Exercitu, *Guidoni* Regnum *Ierosolymitanum*; ita, quod quamvis Uxorem duceret,

et

et Filios et Filias generaret, tamen nullam hereditatem in illo Regno potuerint clamare: sed post decessum Illius, si prædictus *Conradus* et Uxor ejus Soror *Sibylla* Reginæ supervixerint Eum, succedent Ei in Regnum, et heredes Illorum sequantur Sceptum, et jure hereditario tenebunt Illud. Et interim, omnes Redditi Terræ *Jerusalem* dimidiabuntur inter *Guidonem* Regem, et prædictum *Conradum* quamdiu vixerint. Et *Gaufridus de Lizinan*, frater *Guidonis* Regis, habebit Comitatum de *Jopen*, i.e. de *Jafes*; et *Casaream*; et possidebit ea jure hereditario: et Ipse et heredes sui facient inde semper Servitium Regi *Jerusalem* solitum et debitum. Similiter, prædictus *Conradus* habebit *Tyrum* & *Sidonem*, et *Baruth*; et possidebit ea jure hereditario: et Ipse et heredes sui facient *inde semper Servitium Regi *Jerusalem* solitum et debitum. Hæc itaque omnia

* B.2. fol. 172.

supradicta capitula firmiter et inconcussè tenenda, Uterque illorum, scilicet *Guido* Rex et *Conradus* Marchio, bona fide, et sine malo ingenio, ^a juraverunt vicesima nona die Mensis *Julii*. *Philippus*, Rex *Francia*, dedit *Conrado* Marchioni omnia, quæ adquisierat in Civitate *Acra*.

Et eodem die, Rex *Francia*, contra Consilium et Voluntatem Principum suorum, iterum quæsit à Rege *Anglia* licentiam redeundi in Patriam suam, et obtinuit petitionem suam. Et Ipse juravit (tactis Sacro-sanctis Evangeliiis) coram omni populo, quod nec Ipse damnum faceret, nec ab aliquo fieri permetteret, Regi *Anglia*, vel Terris, vel Hominibus suis: sed omnes Homines et omnes Terras Illius bene & in pace custodiret, et secundum posse suum, ab hostium ^b invasionem, Terras

^a F. juraverunt. Vicesima nona die mensis Julii *Philippus*, Rex &c. Vide *Hoved. p. 697.* ^b Sic *W. Lege*, invasionem. et

et Homines suos defenderet, ^a as si vellet defendere Civitatem suam *Parisius*, si aliquis eam invasisset. Deinde Rex *Franciae* constituit *Hugonem*, Ducem *Burgundia*, Principem Exercitus sui sub Rege *Angliae*; et tradidit *Raimundo*, Principi *Antiochia*, Centum Milites, et quingentos Servientes, ad defendendum Civitatem *Antiochia* contra Paganos. Similiter Rex *Angliae* tradidit eadem Principi *Antiochia*, centum Milites et quingentos Servientes, ad defensionem Terræ suæ; et dedit unicuique eorum Liberationem suam, ab illo die usque ad *Pascha* proxime venturum: Et constituit *Robertum* de *Quinci* Constabularium & Ducem illorum. Præterea, Rex *Angliae* dedit prædicto Principi *Antiochia*, quinque Naves Magnas, onustas Equis, et Armis, et Victualibus.

Tricesima die mensis *Julii*, *Philippus* Rex *Franciae* et *Ricardus* Rex *Angliae* partiti sunt inter Eos omnes Paganos, qui capti fuerant in Civitate *Acra*.

Tricesima prima die Mensis *Julii*, scilicet ultima die ejusdem Mensis, festo Sancti *Germani*, *Philippus*, Rex *Franciae*, assumpsit secum *Manasser* Episcopum de *Leugris*, et *Reginaldum* Episcopum *Carnotensem*, et *Petrum* Comitem de *Neverz*; et abiit *Tyrum*, adducens secum *Karracois*, et omnes alios Paganos, qui Illum contingebant; et cum inde recessisset, tradidit illos *Conrado* Marchioni custodiendos.

Prima die Mensis *Augusti*, et Secunda, et Tertia, *Ricardus*, Rex *Angliae*, habito Consilio cum Principibus Exercitus, fecit in navibus ponere omnes Perarias, et alias Machinas suas Bellicas, et omnes Naves suas onerare fecit Frumento, Vino, et Oleo, et aliis, quæ erant necessaria Hominibus et Equis. Fecitque Edictum, ut

omnes parati essent sequi eum cum Equis et Armis; ^A dicebant enim, se iturum *Scalonam*.

Quarta die Mensis *Augusti*, *Ricardus*, Rex *Anglia*, omnes Sagittarios Exercitus venire coram Eo fecit; et Ipse dedit eis bona stipendia, et multitudo eorum erat adeo magna, quod timor apprehendit *Saladinum* et Exercitum ejus.

Quinta die Mensis *Augusti*, Rex *Anglia*, per Consilium Principum Exercitus, misit *Hubertum Walteri, Salesbiriensem* Episcopum, ad Civitatem *Tyri*, propter Paganos, quos Rex *Francia* secum abduxerat; ut Illos ad Exercitum reduceret. Dies enim peremptorius appropinquabat, in quo Ipsi perficere debebant Conventionem, quam fecerant cum Regibus *Francia* et *Anglia*, pro Vita et Membris habendis; et pro Libertate redeundi, quia sine Illis Pax fieri non potuit. Qui cum *Tyrum* venissent, non invenerunt Regem *Francia* ibi. Tertia enim die præcedenti, inde recesserat, et in Custodia *Conradi* dimiserat prædictos Paganos. Dixit ergo *Conrado Salesbiriensis* Episcopus causam Adventus sui, et petiit, ex parte Regis *Anglia* et Principum Exercitus, quod Ipse cum festinatione * venisset ad Re-
gem *Anglia*, et duxisset secum *Karracois* et ceteros Pa-
ganos omnes. Cui *Conradus* respondit, Rex *Anglia* nul-
lum mihi tradidit. Nec Ego ad Illum ibo, nec aliquem Paga-
norum ad Illum mittam.

* B.2. fol.
172.

Sexta die Mensis *Augusti*, Episcopus *Salesbiriensis* moram fecit apud *Tyrum* in Legatione illa. Postea venit *Accon*, et narravit Regi *Anglia* primum secretò, deinde omnibus Principibus Exercitus, omnia, quæ viderat et audierat à *Conrado*: Unde Rex et Principes

valde indignati sunt. Tunc Rex ait, *Eamus et vindicemus in perjurum illum Injurias, quas nobis facit; et auferamus ab eo Civitatem Tyri; quia certus sum, quod ea, quae facit, non facit per Regem.* Principes Exercitus assensum præbuerunt dictis Regis. Cumque *Hugo, Dux Burgundia*, vidisset Cor Regis *Anglia* ita inflammatum; ait, *Sustinete parumper, et dimittite me illuc ire; et nisi Ego eos adduxero, fiat quod volueritis.* Placuit Sermo iste Regi et cunctis audientibus.

Octava igitur die Mensis *Augusti*, Dux *Burgundia* assumpsit secum *Robertum Beluacensem* Episcopum, et *Guidonem de Dampere*, et *Willelmum de Merlou* Familiares *Conradi*. Et Rex *Anglia* associavit eis ex parte sua, *Robertum de Quinci*; et profecti sunt *Tyrum*, octava die Mensis *Augusti*.

Nono die ejusdem Mensis, feria sexta, erat Primus dies peremptorius, in qua *Crux Sancta*, et supradicti *Cristiani* Milites et Servientes, et ducenta milia Bisfanciorum reddi debuerant Regi *Anglia*; et *Saladinus* debebat recipere Paganos suos omnes, qui capti erant in Civitate *Accon*. Et quia Illi, quos Rex *Francia* abduxerat, nondum venerant; statutus est alius dies peremptorius, usque in diem undecimum, per illum.

Decima, et undecima die Mensis *Augusti*, Dux *Burgundia*, et qui cum eo missi fuerant, moram fecerunt cum *Conrado* apud *Tyrum*. Duodecima vero die *Augusti*, redierunt *Accon*; et adduxerunt *Varracois*; & ceteros Paganos, quos Rex *Francia* abduxerat. Eodem die, Rex *Anglia* et multi cum eo exierunt fossata exteriora ad Loquendum cum *Thekedino* fratre *Saladini*, qui conabatur facere pacem inter Regem *Anglia* et *Saladinum*; sed *Thekedinus* non venit ad Loquendum, nec misit Nun-

tium.

Vol. I

tium. Unde Rex plurimum iratus, dixit, quod Ipse nunquam de cetero loqueretur cum illo pacifice.

Tertia-decima die Mensis *Augusti*, Rex *Anglia* ^{miser?} Nuntium *Saladino*, se paratum esse tenere omnem Conventionem, quam fecerat cum Paganis, quos in Civitate *Accon* ceperat; si Ipse ea reddiderit, quæ pro eis promiserat: sin autem, pro certo sciret, quod omnia Paganorum capita amputaret. Cui *Saladinus* Respondit, Si tu meorum Paganorum Capita amputaveris, ego tuorum amputabo Capita Cristianorum.

Vigilia Beatæ Mariæ, Matris Domini, quæ quarta-decima die Mensis *Augusti*, feria quarta, fuit, Rex *Anglia* exivit exteriora fossata, et fixit tentoria prope Exercitum *Saladini*, et præcepit, ut omnes sequerentur: sed pauci secuti sunt eum propter Inopiam Equorum, et aliorum quorundam, quæ defuerunt eis.

Quinta-decima die Mensis *Augusti*, festo *Assumptionis Sanctæ Mariæ*, Rex *Anglia* moram faciens in Tentoriis, iterum per commune Edictum præcepit, ut omnis Exercitus sequeretur eum. Multi autem secuti sunt eum: sed major pars Exercitus murmuravit contra Eum, dicens, *Durus est hic Sermo; nos pauperes sumus, et non habemus* * *quid manducemus aut bibamus, neque Vestes quibus operiamus, nec Equos in quibus* * *ascendamus; quomodo ergo poterimus eum sequi? Ipse enim nihil dat nobis.* Pervenit itaque clamor populi ad Aures Regis; qui misertus Illorum, dedit universis quantum eis necessarium fuit. Eadem die Nuntii *Saladini* ibant et revertebantur sapius ad Regem *Anglia* cum muneribus pretiosis, et cum prece, humiliter postulantes, quod dies Sententiæ, quam

* B.2. fol.
172, b.

a F. quod.

R r r r

Ipse Paganis constituerat, prolongaretur. At Rex, muna illorum spernens, juravit, quod Dies Sententiæ non prolongaretur. Nuntii tamen *Saladini* effecerunt adversus Regem *Anglia*, quod in crastino veniret ad Colloquium inter Ipsum & *Saladinum*. In crastino; scilicet decima-sexta die Mensis *Augusti*: quo cum Rex *Anglia* venisset, nec *Saladinus* nec Nuntius venit pro Eo illuc. Quod Rex multum admirans, misit Nuntios ad *Saladinum*, inquirens, quare non venisset ad Colloquium? Quibus *Saladinus*, quia (inquit) non potui per-
mei?
 ficere Conventionem quam sui cum Eo fecerant, ideo non veni.

Die decima-septima Mensis *Augusti*, Sabbato; Clerici Civitatis *Accon* elegerunt sibi Episcopum.

Die decimo-octavo Mensis *Augusti*, *Saladinus* fecit amputari capita omnium *Cristianorum* captivorum, in die *Dominica*, quos reddere debuerat in redemptionem Paganorum. Eodem die Rex *Anglia* removit Exercitum suum, et fixit Tentoria sua propius Exercitui *Saladini*; et Congressum fecit cum *Saladino* et cum Gente sua; et multi ex utraque parte ceciderunt vulnerati et interfecti; inter quos *Petrus Minnot* quidam, Familiaris Regis *Anglia*, interfectus est.

Nonadecima die *Augusti*, cum Rex *Anglia* audisset necem *Cristianorum*, quos *Saladinus* interfecerat, doluit vehementer; et tamen noluit Diem preemptorium, quem statuerat, anticipare.

Vicesima die Mensis *Augusti*, feria tertia, 13 Kalendas *Septembris*, *Ricardus*, Rex *Anglia*, fecit omnes Paganos, qui eum contingebant, ducere ante Exercitum *Saladini*, et in conspectu omnium fecit amputare Capita
 illo-

MCXCI.

illorum. Dux vero *Burgundia* fecit amputare omnia Capita Paganorum, qui Dominum suum Regem *Francia* contingebant, infra Muros Civitatis, et extra prope Civitatem. *Cristiani* vero, Paganos mortuos eviscerantes, in Corporibus ipsorum multa invenere Bifantia; et Fel eorum refecabant, et usui Medicinali reservabant. At Rex *Anglia* noluit interficere *Mestoch*, qui erat Admiralis de *Roais*, et Constabularius de *Jerusalem*, et de *Scalona*; nec *Karracois*, qui erat Summus Consiliarius et Eunuchus *Saladini*. Hii enim duo promiserant Regi, se reddituros Ei *Jerusalem* et *Scalonam* pro Vita et Membris eorum. Noluit quoque Rex interficere *Hesedin* filium *Caulun*, nec *Hesedin Jordic* Admiralem de *Hala-pe*, nec *Passelar* Constabularium *Conton*, nec *Camardoli* Thesaurarium Armorum *Accon*, nec *Kahedin* qui erat Scriptor in *Accon*: Omnes hi promittebant pecuniam multam, et auxilia magna Regi et *Cristianis*, pro Vita et Membris suis.

Die Vicefima-prima Mensis *Augusti*, post necem Paganorum, tradidit Rex *Anglia* Civitatem *Acon* *Bertram*^{L?} de *Verdun*, et *Stephano de Nunchams* fratri *Elitensis* Episcopi, in Custodia. Et dimisit ibi Uxorem suam, et Sororem suam, et Filiam Imperatoris *Ysaac* de *Cypria*. Et Constituit alios quoque Custodes, qui custodirent Civitatem, et Reginas, et Thesauros suos, cum praedictis Custodibus.

Vicefima-secunda die Mensis *Augusti*, feria quinta, Rex *Anglia* transivit fluvium *Acra* cum Exercitu suo; et inter fluvium illum et Mare, prope littus Maris, fixit Tentoria inter *Acon* et Castellum *Chaiphaz*; et ibi-

R r r r 2

dem

* B.2. fol.
173.

dem moram fecit per tres dies. Deinde perrexit cum Exercitu secus Littus, versus *Joppen*, et Naves ejus juxta Eum velificabant cum Victualibus * et Machinis Bellicis; ut cum necesse esset, ad Naves recuperare posset. *Saladinus* autem et Exercitus ejus ibant per montana, à Sinistris Exercitûs Regis non longe ab Eo; insidiantes die ac nocte, ut opportunitatem haberent * congregari cum *Cristianis*, vel impediendi vias illorum.

Bellum inter *Ricardum* Regem et *Saladinum*.

Tertia autem die post *Exaltationem Sanctæ Crucis*, infra Mensem *Septembris*, cum Rex appropinquasset *Cæsarea*, et venisset ad fluvium, qui dicitur *Fluvius Cæsarea*, invenit ibi *Saladinum* et Exercitum ejus magnum; qui fluvium undique occupaverant, et Tentoria sua fixerant ad impedimentum viæ. Videns itaque Rex *Anglia*, quod Ipse et Exercitus suus nocte illa siti perirent, et Pecora eorum, si haustus Aquæ Illis negaretur; videns quoque, quod si pedem retraxissent, omnes interficerentur, (Pagani enim eos ita circumdederant, quod nulli securus patebat regressus) divisit statim Exercitum suum per turmas, et hortabatur eos viriliter pugnare contra Inimicos Crucis *Cristi*; et jussit percutere Gentem Paganam. Et in prima Cohorte erat *Jakes de Auenes*, Miles fide Catholicus et militari Probitate strenuus. Ipse autem cum Cohorte sua primum impetum fecit in Paganos, et perforavit illos. Sed Ipse, proh dolor! cecidit in conflictu, et occisus est, et multi *Cristiani* et Pagani ceciderunt in Impetu illo. Post illam Cohortem, venit alia Cohors, in qua erat Rex *Anglia*, qui per me-

a Sic *W. Forte*, congregandi.

dium

dium Paganorum transiens, maximam stragem fecit ex
obstantibus, et liberavit fluvium à Paganis, et transivit
fluvium, et utramque ripam obtinuit, et multæ Cohor-
tes *Cristianorum* secutæ sunt Eum sine impedimento.
Ultimam vero Cohortem *Cristianorum*, cujus Duces fue-
runt *Hugo Dux Burgundia* et *Templarii*, *Saladinus* et ma-
jor et fortior pars Exercitus ejus obsederant, et undi-
que crudelissime invaserant et occiderant jam maxi-
mam partem *Cristianorum*. Rex autem *Anglia*, qui lon-
ge præerat, audivit Clamorem illorum, et gemitum *Cri-*
stianorum morientium; reversusque cum festinatione in
Auxilium illorum, Impetum fecit in Paganos, et mul-
tos illorum interfecit, et sic liberavit Populum suum à
perditione. Pagani autem versi sunt in fugam, et *Cri-*
stiani sequuti sunt Illos in ore Gladii; et plusquam qua-
draginta Milia Illorum interfecerunt die illa: et re-
versi sunt ad fluvium. Pagani autem, qui custodiebant

^A
Casaream, et *Jopen*, et *Scalonam*, cum audissent adven-
tum Regis *Anglia*, fugerunt, subvertentes muros et Mu-
nitiones Civitatum illarum, in quantum poterant tanto
tempore. Cumque Rex *Anglia* Urbium illarum Deso-
lationem vidisset, reædificare eas studuit: et regressus
in Civitatem *Acon*, † *Mensas nummulariorum subvertit*; et
regit plusquam viginti Millia Hominum ex Homini-
bus Civitatis *Acon*: et reduxit secum ad præfatas Urbes
desolatas, et ex illis reædificavit eas.

† Matth.
XXI, 12.
Marc. XIV,
15.

De reditu Regis *Franciæ* de Terra *Ierosoly-* *mitana*.

Interim, *Philippus*, Rex *Franciæ*, imperfecta Peregri-
natione sua, à terra *Ierosolymitana* recedens, cum qua-
tuor-

• B.2. fol.
173, b.

Erminii

tuordecim Galeis, transitum fecit ante Civitatem de *Baruth*, quæ tunc erat in manu Paganorum. Deinde venit ante *Gibbelet* Civitatem, et ante *Buterun* Castellum, et ante *Neffin* Castellum. Deinde venit in Civitatem *Tripolis*, ubi moram ^a fecerat per aliquot dies; et cum inde recessisset, venit ante Castellum de *Archis*, et ante Castellum *Album*; Deinde ante *Le-culiat* Castellum ^b *Hospitaliorum*; Deinde ante *Turcusam*, quæ est Insula in mari, quæ dicitur *Aredos*; unde *Turcusa* dicitur Civitas *Antaradensis*, Civitas Episcopalis. Deinde ^{*} venit ad *Maureclaye*, portum bonum; et recedens inde, transivit ante *Margat*, Castellum ^c *Hospitalis*. Deinde venit ad *Valenam*, Civitatem Episcopalem; et postea venit ad Civitatem Episcopalem, quæ dicitur *Gibel*: Deinde ad Civitatem *Melidam*; Deinde ad portum *Santi-Symeonis*; Deinde ad Civitatem *Antiochenam*. Et rediens inde, transivit per portum *Bunel*; deinde per portum *Alexandret*; Deinde intravit Terram *Erminiorum*,
Armenia Minor?
 quæ dicitur *Erminia*; et est Terra *Rupini de la Muntaine*. Deinde venit ad fluvium, qui dicitur *Til*; et est ibi Civitas bona super fluvium illum, quæ similiter dicitur *Til*. Et inde ad fluvium magnum, qui dicitur *Turch*; et ibi est Civitas magna deserta, quæ dicitur *Turch*, super fluvium. Deinde venit ad fluvium magnum tertium, qui dicitur *Salef*: et ibi est Civitas super fluvium, quæ dicitur *Salef*. In isto fluvio *Salef* submersus est *Fredericus*, Imperator *Romanorum*, cum exiret de Terra *Soltani de Iconio*. Et sciendum est, quod à Finibus illis venerunt illi tres Reges, qui obtulerunt Domino nostro

^a Vel fecit. ^b Hospitale *Hov*. p. 708. ^c Hospitale *Hov*.

Ihesu Christo Aurum, Thus, et Myrrham; quorum nomina hæc sunt, *Jespar*, *Baptizar*, *Melchior*: quorum unus erat Rex de Insula *Saleph*; et alter Rex de *Malmistre*; et tertius erat Rex de *Trezeil*, i. e. *Tharsis*; unde dicitur in Psalmo, *Reges Tharsis et Insula munera^a offerrent*. Et notandum, quod hi tres fluvii, scilicet *Saleph*, et *Turch*, et *Thil*, oriuntur in *Turkia*, quæ dicitur Terra *Turchorum*, qui sunt Homines Soldani de *Iconio*: et dividit Terram *Turchorum*, à Terra *Rupini de la Muntaine*; et descendunt in Gulfum *Satalia*. Et *Salef* fluvius^b appositus est Insulæ de *Cypre*, quæ non distat ab ea plusquam quinquaginta Miliaria, ad æstimationem Nautarum: facile enim videtur de una Ripa in alteram. Et cum Rex *Francia* à *Saleph* fluvio recessisset, transivit juxta Montes excelsos, qui dicuntur *Carmerdes*. Deinde transivit ante Castellum, quod dicitur *Nessekin*; deinde venit ad Villam bonam, quæ dicitur *Stamere*, in qua nobilis Abbatia est *Griffonum*. Deinde transivit ante Castellum desertum, quod dicitur Castellum de *Roto*.
Scamander
Deinde venit ad fluvium, qui dicitur *Scalendros*. Fluvius ille dividit Terram *Erminiorum*, quæ est Terra *Rupini de la Montaine*, à Terra Imperatoris *Constantinopolitani*. Et ibi ex una parte illius fluvii, in Terra prædicti *Rupini*, secus mare est Castellum, quod dicitur *Isanci*; ex altera parte illius fluvii, in Terra Imperatoris *Constantinopolitani*, est Castellum, quod dicitur *Antiochet*. Cumque Rex *Francia* illuc venisset, *Constantinus*, qui tunc erat Dominus Castellum illius, recepit eum cum gau-

^a Vel offerent. ^b Potius (cum *Hov.*) oppositus. ^c Cathimerdes *Hov.*

MCXCI.

dio, et administrabat ei necessaria. Et Rex *Francia* ibi moram fecit per octo dies; et filium prædicti *Constantini* primogenitum fecit Militem. Et sciendum est, quod

Scamander?

à fluvio illo, qui dicitur *Scalandros*, tota Terra, quæ est secus Mare versus Septentrionem, est Terra Imperatoris *Constantinopolis*, et dicitur *Rumania*; idem est quod *Gracia*. Et cum Rex *Francia* recessisset ab *Antiochet*, statim intravit Gulfum *Sathalia*. Gulfus dicitur ubi Aqua protenditur inter duas Terras, et Sinum fecit. *Sathalia* Castellum est optimum, unde Gulfus ille nomen accepit; et super Gulfum illum sunt duo Castella et Villæ, et utrumque dicitur *Satalia*. Sed unum illorum est Desertum, et dicitur *Vetus Satalia*, quod Piratæ destruxerunt; et alterum *Nova Satalia* dicitur, quod Ma-

• B.2. fol.
174.

nuel Imperator *Constantinopolis* firmavit. * Transitoque Gulfo *Satalia*, transivit Rex *Francia* cum Galeis suis sub Monte, qui dicitur *Siredone*, in fine Gulfi *Satalia*. Deinde transivit per montem Excelsum valde, qui dicitur *Resfwz*. Deinde venit ad Fluvium, qui dicitur *Winke* super quem est Castellum, destructum per piratas, quod dicitur *Resfwz*. Et fluvius ille dicitur Portus *Pisani*, eo quod Piratæ *Pisani* Portum illum sæpius frequentant. Et contigit, quod cum Rex *Francia* transisset per inde, invenit ibi quatuor Galas Piratarum, quæ multa mala fecerant *Cristianis*: et cepit eas Rex. Piratæ autem, relictis Galeis, fugerunt in montanis, et evaserunt Mortem. Deinde venit Rex ad *Mirream* Civitatem, ubi Beatus *Nicholaus* Archiepiscopatum tenuit, quæ *Græce* dicitur *Sta mirre*. Deinde venit Ille ad bo-

a L. Galeas.

MCXCI.

num Portum et securum in omni Tempestate et Ven-
to, qui dicitur *Crachus*; et ex utraque parte illius Por-
tus, fuerunt antiquitus Civitates pulchræ et magnæ, quæ
dicebantur *Cake*. Et ruinæ magnæ apparent usque in
modi-^{rimæ MS.}ernum diem; et nemo in eis habitat propter me-
um Piratarum.

Deinde transivit per Insulas de *Yse*; in quarum una
est Castellum, quod dicitur Castellum-*Ruge*. Ibi man-
et jamdudum quædam Puella, quæ *Yse* vocabatur; a
ujus nomine Insulæ illæ nomen acceperunt. Indi-
enæ quidem narrant, quod quidam Miles dilexit
uellam illam, et Illa noluit consentire Illi quamdiu
ixit; quæ defuncta, Miles accessit et concubuit cum
a, dicens, *Quod cum viva facere non potui, cum mor-*
na feci: cui Illa dicitur respondisse; Ecce, genuisti
Me filium; et cum tempus pariendi advenerit, Ego
fferam Tibi filium tuum. Et post Novem menses, cum
mpus pariendi instaret, peperit filium, sed aborti-
um; quem portans ad Militem, ait, *Ecce filius tuus,*
quem genuisti, abscide Caput ejus et reserva Tibi. quando-
unque enim volueris Inimicum tuum vincere, vel Terram
us destruere, Vultus Capitis abscissi discooperiatur, et con-
ertetur versus Inimicum tuum et Terram ejus: et statim Ipse
Terra ejus peribunt. Et cum cessare volueris, recoops-
atur Caput, et cessabit Tribulatio. Et factum est Ita;
uemcunque enim destruere volebat, Ipse destruxit.
ost multum vero temporis, Miles Ille duxit Uxorem,
uæ sæpius interrogavit eum, qua arte vel ingenio ita
estruerat omnes Inimicos suos sine Armis et sine Ex-
ercitu? Ille autem ei dicere noluit, sed increpavit ut

^a L. quidam cum *Hov.* ^b Vel abscinde.

taceret; et quanto plus increpavit Eam, tanto plus illa anxiabatur, ut sciret. Contigit ergo quadam die, dum Miles abesset, et ipsa esset cum solis puellis suis in secretiori Thalamo: accessit ad Archam, in qua sperabat esse secretum illud Domini sui, per quod Ipse ita inique operabatur; et invenit in Archa Caput illud detestabile; et statim projecit illud in Gulfo *Satalia*. Et dicitur, quod quodocunque Caput illud resupinum est, commovetur Gulfus ille adeo, quod nulla Navis illum transire potest; et quando Caput illud ^a supinum jacet, fit tranquillitas Magna in illo Gulfo. *Credat hoc Judeus Apella*, non Ego. Et est aliud mirabile, quod unoquoque Mense anni semel contigit in Gulfo Illo *Satalia*. Videtur itaque, quod Draco Magnus Niger in nubibus veniat, et mittat caput ^{*} suum in Undis, et Cauda ejus videtur quod infixam sit Cœlo; et Draco Ille attrahit ad se Undas, hauriendo cum tanta aviditate, quod si Navis aliqua fuerit prope haustum illum, etiam si fuerit onusta ^b niris, vel quibuscunque aliis ponderosis, tamen hauritur, et defertur in sublime. Volentes autem periculum hoc devitare, oportet quod, cum primo illud vident, faciant Tumultum et Clamationes altas, et sonitus magnos, percutientes in Tabulis; ut cum Draco Ille audierit tumultum et Voces clamantium, ^c elongat se ab eis. Quidam autem dicunt, quod hoc non est Draco, sed Sol, qui attrahit Aquas Maris ad se; quod plus verum videtur.

Deinde, cum Rex *Francia* recessisset ab Insulis de *Tje*; fecit transitum per Montem Excelsum, in cujus Summitate sita est ^d *Patera* Civitas, in qua natus fuit et diu

* B.2. fol.
174.

^a F. pronum. ^b F. viris. ^c F. elonget. ^d Vel *Parara*.

MCXCI.

conversatus Beatus *Nicholaus*. Inde transivit per montem Valde Excelsum, qui caput dicitur *Turkiæ*; quia hii, qui veniunt de *Apulia*, et cursum suum in illa parte Maris tenent, et appropinquant *Turkiæ*, primo vident Montem illum, qui dicitur Caput *Turkiæ*. Estque divisus in Terram Imperatoris *Constantinopolitani*, et Terram *Soldani* de *Iconio*; et exinde incipit *Rumania*, quæ dicitur *Gracia*. Tota *Rumania* Terra firma est, et est de Dominio Imperatoris *Constantinopolitani*; et multæ Insulæ sunt in Mari *Græco*, quæ dicuntur Insulæ *Rumania*. Capud *Rumania* est Civitas *Constantinopolis*; et *Rumania* jungitur *Sclavonia*, et *Hugaria*, et *Istria*.

In Mari *Græco*, ut dictum est, sunt Insulæ multæ; etsi non omnia scribantur in libro hoc, tamen est ^a quodam prodivere tenus, si non datur ultra. Nomina autem quorundam principalium Insularum sunt hæc; Insula de *Breta*, quæ magna est et fertilis; et in medio Insulæ huius, videtur Mons magnus, qui dicitur Mons *Cameli*. Insula de *Rodes*, Insula *Cipra*, Insula *Mil*, Insula *Hisco*, Insula *Tski*, in qua crescit Copia speciei, quæ dicitur *Mastic*. Insula *Tsame*, Insula *Tnixea*, Insula *Shiple*, Insula *Cuversu*, Insula *Sersent*, Insula *Sasent*, Insula quæ dicitur *Fale de Compar*, Insula *Andra*, Insula *Tina*; sed in multis Insularum istarum nemo habitat, propter metum Piratarum. In quibusdam Illarum, habitant Piratæ. Sunt et aliæ in Mari *Græco* Insulæ, quæ hîc non scribuntur.

Deinde, cum Rex *Francia* transisset Caput-*Turkiæ*, transivit inde usque Insulam de *Rodes*, quæ est opposita Capiti-*Turkiæ*; et mansit ibi per aliquot dies in Civi-

^a Quodam al.

tate, quæ dicitur *Rodes*, quam *Herodes* ædificavit, qui et fecit amputari Caput Sancti *Johannis Baptista*. Indeque transivit ad Civitatem, quæ dicitur *Niniven*, quæ est in Ipsa Insula de *Rodes*. Et inter Insulam de *Rodes* et *Rumaniam*, est mare latum, per viginti miliaria ad æstimationem nautarum. Et cum perventum a fuit ad Insulam de *Rodis*, præteritur tertia Pars Viæ maris inter *Accaron* et *Brandusium*; et inter *Marsiliam* et Insulam *Sicilia* computantur Mille sexcenta Miliaria. Et Insula de *Sardena* est in Medio viæ, inter *Marsiliam* et *Siciliam*. Et inter *Siciliam* et *Accaron* Mille sexcenta Miliaria computantur. Et Insula de *Creta* est in Medio Viæ inter *Siciliam* et *Accaron*.

Sciendum est, quod, si prosper Ventus fuerit navigantibus à *Marsilia* versus *Accaron*, dimittent Insulam de *Sardena*, et *Siciliam*, et *Cretam* à sinistris Navigii ita longe, quod nullam illarum videre possint; via autem illa gravior est et securior. Sed videant, ne nimis se trahant in dexteram partem Navigii, propter *Barbariem*, et alias * Insulas, in quibus Pagani habitant. Sed Galeæ non audent nec possunt Viam illam ire. quia si Tempestas supervenerit, ex facili submergerentur; et ideo oportet, eos ire semper juxta Terram, nisi faciat ferenum valde. Et qui b voluerint transire à *Capite-Turkiæ* per Costeram *Rumania*, transibit usque ad Montem excelsum, qui dicitur *Sersent*; et ad Montem illum incipit *Brachium Sancti Georgii*, per quod navigatur usque ad *Constantinopolim*. Deinde est *Malveise*, Mons magnus. Deinde *Caput Meliæ*, Mons magnus.

* B 2. fol.
175.

a Potius (cum Hoved.p.709.) fuerit. b L. voluerit. Deint-

MCXCI.

Deinde Gulfus de *Witun*: et super Gulfum illum est Castellum bonum et forte, quod dicitur *Maina*, et gens mala ibi est. Et super Gulfum illum est Civitas Episcopalis, quæ dicitur *Curun*; et ibi crescit Copia Olivarum, adeo quod dicitur, quod in toto Mundo non

^{a tanta?}

est locus, ubi sit copia Olei Olivarum. In exitu autem ejusdem Gulfi de *Witun*, est Civitas Episcopalis antiqua, deserta nunc, quam *Rogerus*, Rex *Siciliæ*, destruxit, eo quod Piratæ ibi habitabant, et dicebatur *Muszim*: ante hujus Introitum duæ sunt Insulæ magnæ, quarum una

^{quia?}

Capina; alia *Insula* dicitur *Vulturum*. pro inibi est copia *Vulturum*. Deinde, non longius à Terra quam per viginti Miliaria, est quædam rupes periculosa in mari, rotunda, humilis (et sæpe operitur Aquâ maris) quæ dicitur *Triffar*; et inter Rupem illam et *Muszun*, computantur quinquaginta Miliaria. Estque valde necessarium, quod Naves non elongent se à Terra, donec præterierint illud periculum. Deinde, quasi per Centum Miliaria à Rupe, est *Insula*, quæ dicitur *Sersent*, quæ dicitur *Margarici*; et aliæ duæ Insulæ ibi sunt, quarum una dicitur *Cheselenie*, et altera *Jagent*, et utraque est *Margarici*.

De Roberto Wiscard.

Deinde est Portus *Wiscard*. Et notandum est, quod *Robertus Wiscard* fuit Natione *Normannus*, et diu conversatus in Curia *Henrici* Regis *Angliæ*, filii *Willelmi* *Conquestoris*, qui Regem *Haraldum* devicit in prælio, et

^{a Tanta certe in Hoc.}

Re-

Regnum obtinuit. Iste *Robertus* licet esset de familia Regis, tamen pauper erat: et licet probus fuerit, tamen nullam gratiam potuit invenire ditandi apud Regem illum. Unde factum est, ut Ipse Natale solum

desereret. Itaque *Romam* petiit, et Summo Pontifice Consilium & Licentiam accepit, barbaras Nationes sibi subjugare. Confluebat ergo ad Eum Multitudo magna virorum, tum propter animi sui audaciam, et corporis Probitatem; tum propter Manus suæ irreprehensibilem largitatem. Et Ipse et *Rogerus* frater ejus procedentes, venerunt in *Apuliam*; et videntes eam Terram bonam et fertilem, et Homines terræ illius *Griffones* armis indoctos, habundare divitiis, cupiebant subjugare eam sibi: et sæpius cum Hominibus illis dimicantes, tandem vicerunt; et totam *Apuliam*, et *Calabriam*, et *Capuam* cum Principatu, subjugaverunt sibi, eripien-

† eam?

tes de manibus Imperatoris *Romanorum*. Et *Robertus Wiscard* dedit *Tancredo*, filio suo, *Apuliam*, et *Calabriam*, et *Capuam* cum Principatu; et Ipse, ad majora anhelans, Naves et Galeas sibi parare fecit, jactans, quod Ipse subjugaret sibi Imperium *Constantinopolitanum*. Et cum omnia itineri suo necessaria essent parata, intravit Naves et Galeas cum Uxore sua, et cum Viris suis armatis & bellicosis; et Insulas scilicet *Cretam*, et *Cyperum*, et *Rodes*, et alias Insulas multas in circuitu sibi subjugavit: pervenitque ad portum, qui nunc Nomine suo nuncupatur *Portus-Wiscardi*. * Quo cum progredere voluisset, et intrare in *Rumaniam*, *Alexis*, Imperator *Com-*

† A certe in *Hov.* p. 710. ‡ Eas *Hov.* a F. è quo cum progredi.

Constantinopolitanus, mandavit uxori prædicti Roberti Wiscardi, quod, si Ipsa virum suum neci tradidisset, et sic Terram suam de eo liberasset, Ille duceret eam in Uxorem, et faceret Eam Imperatricem Constantinopolis. Concessit itaque Mulier illa voluntati Imperatoris, et dedit Marito suo Venenum bibere, et mortuus est; * et ibidem in sua, quæ usque in hodiernum diem dicitur Portus Wiscardi, sepultus fuit, et totus Exercitus ejus dissipatus est. Mulier autem ejus fugit ad Imperatorem Constantinopolis, qui eam Conventionem ei adimplevit. Illam namque sibi desponsavit, et Coronavit in Imperatricem: et cum omnis Sollemnitas in Desponsatione & Coronatione facta esset, ita quod Ipsa diceret Imperatori, *jam perfecisti mihi totam Conventionem meam*, Imperator ostendit coram Imperatrice, et omni populo, Conventionem, quam Ipse et Illa fecerant; et quatenus Illa morti tradiderat Maritum suum Robertum Wiscard: et quæsit ab eis Judicium de ea & Consilium; et omnes judicaverunt eam ream Mortis; et accenso feno, Illa injecta est, et in ^b Cinere redacta. Interim Rogerus, Frater prædicti Roberti Wiscardi, devellavit Siculos; et totam sibi subjugavit Siciliam; et electus est Comes Siciliae. Sicilia Insula est magna; et ante temporis, antequam prædictus Robertus eam debellasset, fuit inhabitata Paganis, et erat de Dominio Imperatoris de Marrohc. Sed præfatus Rogerus eripuit eam e manibus Illius; et, expulsis inde Paganis, Legem præstiti in ea primus introduxit. Deinde obiit filius Roberti Wiscardi sine prole; cui ipse dederat Apuliam, & Calabria, et Capuam. Rogerus autem, Comes Siciliae,

* F. in sua Insula, quæ. Vide Hoved. ^b Cineres Hov. Uxo-

Uxorem duxit, de qua genuit filium, quem appellavit *Rogerum*, cui ipse dedit *Apuliam & Calabriam*, faciens inde Ducatum; et dedit Illi *Capuam*. Deinde obiit *Rogerus* frater *Roberti Wiscardi*, et *Rogerus*, filius ejus, successit ei in Comitatu *Sicilia*. Et pauld post contigit, quod *Lodovicus* Rex *Francorum*, et *Alienor* Regina uxor ejus, tunc *Ierosolimitana* profectionis suscipere: et cum venissent in *Siciliam*, præfatus *Rogerus*, Comes *Sicilia*, cum debito Honore et Gaudio suscepit eos; et, ad preces Illius, Rex *Franciæ* *Lodovicus* fecit Illum Regem, Coronam Capiti suo imponens: et iste *Rogerus* ita factus est Primus Rex Coronatus de *Sicilia*. Qui Uxorem duxit, ex qua genuit duos Filios et unam Filiam. Filius ejus primogenitus vocatus est *Rogerus*, et alter *Willelmus*, et Filia vocata est *Constantia*. Filius ejus primogenitus factus est Dux *Apulia*, et, nesciente Patre suo et inconsulto, Uxorem duxit, de qua genuit Filium, quem nominavit *Tancredum*, qui decessit ante Patrem suum. Deinde obiit *Rogerus*, Rex *Sicilia*, Pater ejus, et *Willelmus*, Filius ejus, successit ei in Regnum. *Willelmus* ille Uxorem duxit, de qua Unicum Filium genuit, quem *Willelmum* appellavit. Iste *Willelmus* ultimus successit Patri suo in Regnum; et duxit in Uxorem *Johannam*, filiam *Henrici*, Regis *Anglia*, filii *Martildis* Imperatricis. Et *Willelmus* ille decessit sine prole; sed ante obitum suum, constituit *Constantiam*, amitam suam, Uxorem *Henrici*, Regis *Alemannorum*, heredem Regni *Sicilia*; et fecit omnes Primates Regni sui jurare Fidelitates prædictæ Amitæ, ut ipsi Illam in Dominam et Reginam suscipere, si Ille sine prole dis-

cessisset. Quo sine prole decedente, *Rogerus de Andria* et ceteri Fideles Terræ miserunt pro *Constantia*, Domina sua: sed priusquam Illa venisset, *Tancredus*, Comes de *Laliehe*, Filius *Rogeri* filii *Rogeri* Regis, transgressus Fidem et Sacramentum, quæ juraverat prædictæ *Constantia*, usurpavit sibi Regnum *Sicilia*, et *Apuliam*, et *Calabriam*, et *Capuam* cum Principatu. Quod cum *Henrico* Regi *Alemannorum* et *Constantia* Uxori ejus nuntiatum esset, miserunt Archiepiscopum *Maguntinum*, et *Henricum Teste*, cum magno Exercitu in *Apuliam*, ad subiciendum eam sibi, ut supradictum est, nil profecerunt in Expeditione sua.

Sequitur; * cum Rex *Francia* præterisset Insulam de *Rodes*, transivit usque in *Romaniam*; habensque illam in dexteram partem Navigii, transivit per montem *Magnum*, qui dicitur *Caput-Meliæ*. Deinde venit in Gulfo de *Witbun*; et transitum fecit per Castellum, quod dicitur *Maine*. Deinde venit in eodem Gulfo ad Civitatem Episcopalem, quæ dicitur *Curun*. Et deinde venit ad *Muzun* Civitatem desertam, quæ est in fine ejusdem Gulfi. Deinde præteriit Insulam de *Triffar*. Deinde venit ad Insulas, quarum una dicitur *Chefeline*, et altera *Sale de Compar*; et illæ duæ Insulæ dicuntur *Portus-Viscardi*. Et prope exitum Insulæ, quæ dicitur *Fale de Compar*, est Villa parvula, modo deserta, quam *Robertus Viscardus* ædificavit, et ibidem obiit, et ibidem sepultus multo tempore jacuit. Et in *Romania* ex opposito, est quædam Villa, quæ dicitur *Sanctus-Salvator*; et in Insulis illis est habitatio Piratarum; et inter Insulas illas est Via Navium satis periculosa, et ideo est Via

• B.2. fol.
176.

a Vel (ut mox infra) Fale.

securior de foris; et tunc dimittendæ sunt Insulæ illæ in dextera parte Navis.

Sequitur; cum Rex *Francia* recessisset à *Portu-Wiscardi*, venit ad Insulam de *Cuversu*, quæ distat à *Portu-Wiscardi* per Centum Miliaria, ad introitum Insulæ de *Cuversu*. In illa parte protenditur quædam arena à Capite Insulæ, usque *Romaniam*, per medium Introitus; et alta est, ita quod super arenam illam Mare non habet plus profunditatis quam quatuor ulnas et dimidium ulnæ.

Insula autem de *Cuversu* magna est et fertilis, et reddit Domino suo, Imperatori *Constantinopolis*, singulis annis, quindecim Quintallos Auri purissimi de redditu annuo; et pondus Quintalli est pondus Centum Librarum Auri. In Insula de *Cuversu* sunt Civitates & Castella multa et bona; et Insula illa distat à *Romania* per sex miliaria, in illo loco ubicunque mare latior fuerit inter Illam et *Romaniam*. Sed antequam perventum fuerit ad exitum Insulæ, via Navium est ita stricta inter Insulam illam et *Romaniam*, quod homo audiri potest ab una ripa in alteram. Et Via illa satis periculosa est, tum quia tam stricta est, tum quia eundum est per Circum amfractus et diverticula; et dicuntur *Districta* de Insula de *Cuversu*. Et Insula de *Cuversu* non habet plus quam quinquaginta Miliaria in longitudine; et ideo securius est dimittere Insulam Illam à dextris Navigii et ire per magnum pelagus. Et antequam perventum fuerit ex toto ad exitum illius Insulæ, invenitur ex parte *Romania* Castellum desertum, quod dicitur *Battentrost*, secus littus Maris, in quo *Judas* proditor natus

a Sic Apogr. W. Forte, latius.

fuit. Et cum perventum fuerit in fauce maris, fere ad exitum Insulæ de *Cuversu*, transeundum est ante quandam Civitatem antiquam et desertam, quæ dicitur *Caszope*, et stat in Insula de *Cuversu*, secus litus Maris; in qua est tanta copia Serpentum et aliorum vermium venenosorum, quod nemo ausus est prope illam applicare. Deinde est exitus Insulæ de *Cuversu*, quasi per tria miliaria distans à prædicta Civitate Vermium; et in opposita parte super littus Maris in *Romania*, est Civitas deserta, quæ dicitur *Karentet*. Et ibi est bonus Portus, latus et profundus; sed ^a at exitum illius portus, in fauce maris, est quædam Rupes similis Turri semiruptæ, quæ stat in littore Maris, et protenditur longe per medium portus sub undis, et occupat fere medietatem portus. Et via Navium est non longe à ripa Insulæ de *Cuversu*. Et cum perventum fuerit in magnum pelagus; tres Insulæ sunt juxta Insulam de *Cuversu*, quarum exterior dicitur *Fanum*. Deinde quasi per quadraginta Miliaria ab Insula de *Cuversu*, est Mons magnus in Capite *Rumania*, qui dicitur *Paxo*. Et à Monte illo usque ad Civitatem Archiepiscopalem*, quæ ^{B.1. fol. 176, b.}

^{Otranto?} dicitur *Ortrente*, quæ est in *Apulia*, computantur quinquaginta miliaria: à Monte illo usque ad Civitatem Archiepiscopalem, quæ dicitur ^b *Brandusium*, computantur centum miliaria. Et à monte illo, qui dicitur *Paxo*, incipit Golfus de *Venetia*; qui habet in longitudine Mille et quinquaginta miliaria, et in latitudine centum Miliaria. Euntes autem per Golfum illum ad *Venetiam*, dimittent *Rumaniam*, et *Sclavoniam*, & *Istriam*,

^a Sic, pro ad. ^b Vel Brundisium.

in dexteram partem illorum: et in sinistram partem illorum dimittent *Apuliam*, in qua sunt portus, quorum

Nomina hæc sunt. Primò, Portus qui dicitur *Leuke*,^{Lucca?} deinde portus qui dicitur *Ottrente*, deinde Portus de

Liches, deinde Portus de *Brandiz*, deinde portus de *Monople*, deinde Portus *Sancti-Nicholai de Bar*, deinde Por-

tus de *Trane*,^{Trano?} deinde Portus de *Barlet*, deinde Portus de *Sipunt*, deinde portus de *Bestre*, deinde Portus de *Tremule*, qui est ultimus Portus de *Apulia*. Deinde est *Ortona*, quæ est primus Portus de Terra *Venetia*. Deinde Portus de *Acre*, deinde Portus de *Bescare*, deinde portus de *Acune*,^{o?} deinde Portus de *Ravenne*, deinde est *Venetia*, Civitas nobilis, et Portus bonus.

Sequitur; Rex *Francia* moram fecit in Insula de *Cyperfu*; et misit Nuntios suos ad *Tancredum* Regem *Sicilie*,^b habendi Licentiam transeundi per Terram suam; et ibi expectavit reditum Nuntiorum suorum, quos miserat ad Regem *Tancredum*.

Interim, eodem anno, quarta feria ante *Cænam-Domini*, scilicet quarto Idus *Aprilis*, eodem die, quo Rex *Anglia* recessit cum navigio suo à Civitate *Messana* versus Terram *Ferusalem*, Dominus Papa *Clemens Tertius* obiit; cui successit in Papatū, per Communem Cardinalium Electionem, *Jacinctus* Cardinalis, natione *Romanus*; et in die *Paschæ* Consecratus est, et vocatus est *Celestinus Papa Tertius*. Et Ipse in crastino Consecrationis suæ, scilicet feria secunda in Ebdomada *Paschæ*, Coronavit Romæ *Henricum*, Regem *Alemannorum*, in Im-

^a Bestiæ *Hov.* p. 712. ^b Potius, petens Licentiam.

peratorem Romanorum, et Constantiam, Uxorem suam,
in Imperatricem.

Novus itaque Imperator ille, magno congregato exercitu, intravit Terram *Tancredi*, Regis *Siciliae*, et Ipse cum Uxore sua obsedit *Salernum*, Civitatem magnam: et infra quindecim dies reddita est Ei et Uxori suæ Civitas illa; et Ille dimittens ibi Uxorem suam, processit et obsedit Civitatem *Neapolim*: Ubi cum moram per sex Septimanas fecisset, amisit fere totum Exercitum

in
cum a^aer Corruptione aëris, et Ipse gravem incidit infirmitatem, ita quod pene moreretur. Et videns, quod ipse nihil posset proficere adversus Civitatem illam, recessit inde, profectus ad Civitatem suam, quæ dicitur *Salernum*.

Quod cum *Salernitani* audissent, injecerunt manus in Dominam suam *Constantiam* Imperatricem, et traxerunt eam *Tancredo*, Regi *Siciliae*.

Eodem anno, *Willelmus Elnensis* Episcopus et Dominus Regis Cancellarius, et totius *Angliae* Justitiarius, qui uno anno ante obitum *Clementis* Papæ extiterat totius *Angliae* Legatus, *Romam* misit ad *Celestinum* Papam; factus est iterum Legatus ab Eo totius *Angliae*. Qui post festum Sancti *Johannis Baptista* magnum congregavit Exercitum, et, contra prohibitionem *Johannis* Comitis *Meretonii* Fratris Regis, obsedit Castellum *Lincolniæ*, et abstulit *Girardo de Camvilla* Comitatum *Lincolniæ*, et tradidit illum *Willelmo de Stutevilla* custodiendum.

Interim, Castellum de *Spotingham* et Castellum de *Wichehil* reddita sunt *Johanni* Comiti Fratri Regis, qui

pro redditione Castellorum illorum, mandavit Cancellario, quod, nisi Ille celerius recessisset cum Exercitu suo à Castello *Lincolnia*, quod obsederat, et permisset præfatum *Gerardum* Castellum illud et Vice-comitatum suum pacifice possidere, Ipse eum visiteret in Virga ferrea, et cum Exercitu Magno, cui ille resistere non valeret. Exterritus itaque Cancellarius mandatis *Johannis* Comitis, recessit inde cum Exercitu suo, et ^areconciliatione Fidelitatem juravit prædicto Comiti *Johanni*; et quod Ipse redderet ei omnia Castella *Anglia*, si Frater suus *Ricardus* Rex non rediret de Peregrinatione sua, et si Ille decesserit sine prole. Et fecit omnes Comites et Primates Regni jurare eidem *Johanni* * Fidelitates, sicut Heredi Regni, si Rex sine prole decesserit.

* B.2. fol.
177.

Eodem anno, *Gaufridus*, *Eboracensis* Electus, Nuntios suos *Romam* misit ad *Celestinum* Papam, et Gratiam invenit in Conspectu ejus, adeo quod Electionem suam ratam habuit, et eam Confirmavit; et Pallium dimisit; et mandavit *Willemo*, *Turonensium* Archiepiscopo, ut Illum consecraret: et ita factum est. Præterea idem Papa *Celestinus* mandavit *Hugoni*, *Dunelmensi* Episcopo, et in vi Obedientiæ præcepit, ut Ipse Professionem et Obedientiam Canonicam faceret prædicto *Gaufrido*, *Eboracensi* Archiepiscopo, non obstantibus Litteris, quas à *Clemente* Papa, prædecessore suo, impetravit, de Absolutione: et si Id facere, secundum Mandatum Apostolicum, vel differret vel Nollet; idem Papa in mandatis dederat prædicto *Eboracensi* Archiepiscopo, ut Ipse illum Canonica severitate compelleret ad id fa-

a F. reconciliationis.

cic-

MCXCI.

iendum Ei, et Ecclesiæ *Eboracensi*. Sciens ergo *Hu-*
Dunelmensis Episcopus gravamen, quod prædictus
Gaufridus, dum adhuc esset Electus, Illi in Curia Ro-
 mana perquirere nitebatur; ad Sedem Apostolicam ap-
 pellavit de suspecto gravamine, et Personam suam, et
 Ecclesiam *Dunelmensem*, et omnes Ecclesias ad eam
 pertinentes, cum Personis, et Capellanis, et Clericis,
 posuit sub Protectione Domni Papæ et *Romana* Eccle-
 siæ. Cum autem prædictus Archiepiscopus Consecra-
 tus esset; idem *Dunelmensis* Episcopus iterum appel-
 avit ad Summum Pontificem in eadem forma.
 Consecratus itaque *Gaufridus Eboracensis* Archiepi-
 scopus, ad Ecclesiam suam ire festinavit; cumque ad
Windsand venisset, ad transfretandum in *Angliam*, prohi-
 bitum est ei, ex parte *Wilhelmi Eliensis* Episcopi Domi-
 Regis Cancellarii et totius *Angliæ* Justiciarii, ne in
Angliam contra Sacramentum, quod Regi fecerat, ve-
 re præsumeret: sed *Eboracensis* Archiepiscopus no-
 nit parere Prohibitioni Justiciarii *Angliæ*; unde Idem
 Justiciarius præcepit eum comprehendi, et arctius cu-
 dari, si Ipse in *Angliam* applicuisset. Nec tamen *E-*
boracensis Archiepiscopus à proposito suo flecti potuit,
 quam-citius potuit, per Consilium et Mandatum
Joannis Comitis Meretonii Fratris ejus, venit in *An-*
giam, et applicuit apud *Dubere* Mense *Septembris*, et
 adventantes prædicti Justiciarii *Angliæ* irruerunt ut Eum
 haberent; sed Ille inde præmunitus, antequam de Na-
 vigio exiret, mutavit Vestes, et ascenso Equo, in cujus ve-
 hiculo confidebat, ad Monachorum Cœnobium ejus-
 dem Villæ confugit: et erat quasi hora diei sexta, et
 Monachi Missam jam inchoaverant. Et cum legeretur
 Epi-

• Gal. V,
10.

† Gal. V,
12.

‡ 1 Sam.
VIII, 7.

• B. 2. fol.
177, b.

Epistola, et perventum esset ad locum, in quo per Beatum Apostolum dicitur, * *qui conturbat vos, portabit fructum*

cunq̃ue

dicium suum, quicquid est Ille; et alibi in eadem Epistola, † *utinam et abscidantur, qui vos conturbant*; intravit Archiepiscopus Ecclesiam confidens in Domino, et promunere gratum habebat prognosticum illud, referens illud ad perpetuam beatitudinis Vitam, et Cancellarium venturam confusionem. Ministri autem Cancellarium quos Ipse miserat, ut comprehenderent Illum, obiderunt Ecclesiam, in qua Ille erat, per circuitum, ita quod Ipse exire inde non poterat, nisi per Manus Illorum. Quadam vero die post celebrationem Missæ, dum adhuc idem Archiepiscopus indutus Sacerdotalibus Vestibus staret ad Altare; funesti Satellites illi intraverunt Ecclesiam, et manus violentas injecerunt in Eum, et extraxerunt extra Ecclesiam; et sic extractum, incoherens, distractum, viliter & ignominiose duxerunt per lucum platearum, et per vicos. Populus autem stabat clamans. *O ignavi! quare ita ducitis Eum? quid mali fecit? dimittite eum, dimittite; Archiepiscopus et Sacerdos est, Regis Filius, et Frater Regis.* Satellites vero non exaudientes Vocem Populi, duxerunt eum ad Castellum de Eborac, et tradiderunt Eum Mathæo de Clere Constabulario, ad custodiendum. Quod cum Johanni Comiti, Fratri ejusdem Archiepiscopi Eboracensis, nuntiatum esset, quæsit à Cancellario, si per Eum hæc facta * fuissent. Cui ille respondit, *Per me quidem hæc facta sunt.* Archiepiscopus enim Ille, contra Sacramentum, quod fecerat Regi fratri suo, in Angliam venit; et ideo eum cepi. Johannes vero Comes iterum mandavit Cancellario, quod dimisisset Fratrem suum, Archiepiscopum Eboracensem.

libe
lim
man
niti
etir
hie
un
Ar
ia;
lem
hie
omn
enun
Co
ance
om
um,
ret
ni
riis,
re vo
opi
eding
e ad
iepis
juriis
nerun
glia,
antes
Eos
m faci
Vol. I

libere abire; sub Juramento affirmans, quod, nisi Ille
 dimiserit Eum celerius abire, Ipse liberaret Eum † in ^{† Psal.}
manu potenti et brachio extento. Auditis itaque minis Co- ^{CXXXVI,}
 mitis *Johannis*, Cancellarius non erat ausus eum diutius
 retinere, sed permisit eum abire. *Gaufridus* itaque, Ar-
 chiepiscopus *Eboracensis*, cum exiret à Carcere, venit
Londonias, et conquestus est Comiti *Johanni* Fratri suo,
 et Archiepiscopo *Rotomagensi*, et universis Episcopis *An-*
glia, de injuria, quam Cancellarius Ei intulit. Et cum
 idem Cancellarius id emendare nolisset, prædictus Ar-
 chiepiscopus, et sex Episcopi cum Illo, Sententiam Ex-
 communicationis tulerunt in Cancellarium, et publice
 denunciaverunt eum Excommunicatum. *Johannes* ve-
 ro Comes, et Justiciarii, quos Rex in recessu suo eidem
 Cancellario associavit, et Archiepiscopus *Rothomagensis*,
 et omnes Episcopi *Anglia*, sæpius rogabant Cancellarium,
 et monebant, et exhortabantur, ut Ipse satisfac-
 eret prænominato *Eboracensi* Archiepiscopo, et *Hu-*
goni Dunelmensi Episcopo, et *Henrico* filio ejus, de In-
 juriis, quas Ipse fecit eis. Quod cum Ipse minime fa-
 cere voluisset, *Johannes* Frater Regis et Comes, et Epi-
 scopi *Anglia* statuerunt Illi diem peremptorium apud
^m
Medingas, ut ulterius Sententia differri non posset, nisi
 antequam ad illum diem, vel infra, satisfecerit *Eboraci* Ar-
 chiepiscopo, et *Dunelmensi* Episcopo, et Filio ejus, de In-
 juriis, quas Ipse fecit illis. Ante diem vero statutum,
 non venerunt illuc prædictus Comes *Johannes* et Episcopi
Anglia, et ibidem per tres dies moram fecerunt, expe-
 ctantes de die in diem adventum Cancellarii, qui nec
 eos venire voluit, nec nuntium mittere; sed Mo-
 mentum faciens apud *Winde-soveres*, parvipendens Illos et

minas eorum. Cumque prædictus Comes et Archiepiscopus *Rothomagensis*, et Episcopi *Anglia*, qui conveni-
rant apud *Radinges*, vidissent, quod Cancellarius nec
ad eos venire voluit, nec Nuntium mittere, *Lundonia*
ire properarunt. Quod cum Cancellario nuntiatum es-
set, et Ipse *Lundonia* ire festinavit. Et dum iter fa-
cerent, contigit, quod familia Cancellarii, et familia
Comitis *Johannis* obviaverunt sibi; et congressum fa-
cientes, pugnaverunt acriter, et familia Cancellarii in-
terfecit quendam Militem *Johannis* Comitis, nomine
Rogero de Planis. Et dum præliarentur, familia Co-
mitis *Johannis* prævaluit adversus familiam Cancellarii,
et jam Cancellarius cancellatus fugit loricatus, et *Lun-*
donia venit; sed inclusit se in Turri *Lundoniarum* cum
suis: sed pauca invenit in ea, quæ sufficerent sibi et Ho-
minibus suis ad manducandum. Et *Johannes* Comes,
et fere omnes Episcopi, et Comites, et Barones *Anglia*
sequentes Illum eadem die, scilicet tertia die post Octa-
vas *Sancti Michaelis*, intraverunt *Lundonia*; et in *Cra-*
stino, prædictus *Johannes* Comes, et Archiepiscopus *R-*
thomagensis, et omnes Episcopi, et Comites, et Barones,
et Cives *Lundonia* cum Illis, convenerunt in atrio Ec-
clesiæ *Sancti Pauli*, et accusabant Cancellarium in mul-
tis*, et præcipue in Injuriis, quas fecit Archiepiscopo
Eboraci, et *Dunelmensi* Episcopo, et *Henrico* filio ejus.
Socii autem prædicti Cancellarii, quos Rex associave-
rat ei in regimine Regni, accusabant eum, in multis, di-
centes, dixerunt, quod Ipse omnia sine illorum Con-
silio et Assensu faciebat. Archiepiscopus vero *Rothoma-*
gensis, et *Willelmus Marecallus* Comes de *Strigul*, tunc
primum ostenderunt coram Populo Litteras Regis *Si-*
gil-

* B.2. fol.
178.

MCXCI.

pillatas, per quas Dominus Rex mandavit à *Messana*,
quod si Cancellarius stultum quid fecerit, quod esset in
pretrimentum Regis et Regni, prædictus Archiepiscopus
Rothomagensis loco illius institueretur; et quod præ-
dictus *Willelmus Mariscallus*, et *Gaufridus filius Petri*, et
præfati Justiciarii, scilicet *Hugo Bardolf*, et *Willelmus*
Brueri, quos Rex in recessu suo associaverat Cancellario,
prædicto Archiepiscopo *Rothomagensi* associarentur
in regimine Regni. Placuit ergo *Johanni* Fratri Regis,
et omnibus Episcopis, et Comitibus, et Baronibus, et
Civibus *Lundoniarum*, quod Cancellarius Ille deponeretur
à Regimine Regni; et quod loco Illius, fungeretur
Rothomagensis Archiepiscopus, sicut Rex in litteris
illis mandavit. ita factum est ad securitatem Regni.
Johannes Comes Frater Regis, et Archiepiscopus *Rothomagensis*,
et omnes Episcopi, Comites & Barones Regni, qui aderant,
concesserunt Civibus *Lundoniarum* communam suam;
et juraverunt, quod Ipsi Eam et dignitatem Civitatis
Lundoniæ custodirent illibatas, quamvis Regi placuerit.
Et Cives *Lundoniarum*, et Episcopi, et Comites, et Barones,
juraverunt Fidelitates Regi *Ricardo*, et *Johanni* Comiti de *Meretone* Fratri ejus,
sub a^a Fidelitate, et quod Illum in Dominum suum et Regem
reciperent, si Rex sine prole decesserit. Cancellarius
vero cancellatus, et ita depositus, juravit, quod redderet
Comiti *Johanni* Castella *Anglia*; et statim reddidit
Ei Turrim *Lundoniarum*, et Castellum de *Windsore*,
et alia quædam, sed non omnia. Gavisi sunt homines
Regni de Abjectione Cancellarii. Ipse enim illos male tractaverat,
et omnes, tam Clericos quam

a Regi forsitan addend.

Laicos, injustis Vexationibus aggravaverat. Autoritate namque Legationis suæ, ad Episcopos, et Abbantias, et Prioratus, et ad alias Religiosorum Domus, hospitaturus veniebat, in tanta superfluitate Hominum, et Equorum, et Canum, et Avium, quod Domus, in qua una Nocte hospitabatur, vix infra annos tres subsequentes in pristinum statum redire posset. Clericis vero et Laicis Ecclesias et Terras, Prædia et Possessiones suas abstulit; quas aut Nepotibus suis, et Clericis, et Servientibus erogabat, aut damnabiliter retinebat, aut in usus extraordinarios dilapidabat. Infelix ille! quare non cogitabat, quod quanto quis Altiora appetit, tanto magis ad Inferiora descendit, si ignoraverit Mensuram suam? Et cur non consideraverit, quod ille moriturus esset, et quod negatum est Summis stare diu; et quod quanto Gradus sit altior, tanto lapsus est gravior? Et quare non cogitabat Infelix ille, quod cum in ultimo examine omnes astabunt ante Tribunal Summi Judicis, Dominus ab unoquoque *sue villicationis rationem*, aut sui Principatus Honorem requiret? Quid plura? Cancellarius ille, de abjectione sua confusus, transfretare proposuit, et accedens ad **Doubere**, novum transfretandi modum invenit. Depositis namque Masculorum vestimentis, Feminarum indumentis se induit, quarum Sexum semper odit; et sic ad littus accedens, transfretare voluit. Sed comperta malitia sua, quædam Mulieres injecerunt * manus in eum, et male-tractaverunt. Unde *Hugo de Nonant*, **Cobventrensis** sive **Cestrensis** Episcopus, in hac forma scripsit.

* B.2. fol.
178, b.

Epistola Hugonis de Nunant.

“Quæ Literarum apicibus adnotantur, posteritati profecto signantur; ut Pagina paucorum testatione roborata, multorum-consulat Saluti, vel prospiciat Indemnitati. Quod proponitur, fit quasi in Exemplum; multa enim scribuntur ad cautelam, ut fiant; et multa scribuntur ad cautelam, ne fieri debeant: ut in Ecclesia *Cristi* in utraque proficiat, et cum appetenda inquirat, et cum fugienda qui declinat. Casum itaque *Ellensis* Episcopi ad notitiam omnium Litteris instantibus volumus in posterum consignari, ut in hoc Exemplari semper inveniat et Humillitas quid prospere, et Superbia quid formidet. Erat enim ille Vir Magnus inter omnes Occidentales, utpote qui Regni potestatem, et Sedis Apostolicæ Auctoritatem quasi ambi-dextra habebat; et Regis Sigillum super omnem Terram gestabat, ut pro sua Voluntate posset impetrare, et de Potestate valeret omnia affectu mancipare; ut pariter Rex et Sacerdos alerentur et essent; nec inveniri posset, qui suæ auderet resistere Voluntati. Quoniam † *Ipse dixit et facta sunt; mandavit et inventa sunt universa.* Hujus erant Regiæ Gazæ, Thesaurus totus, et Fiscus generaliter omnis; ut jam non Regis, sed sua diceretur res quælibet, quæ sub Climate nostro nateret. Quia nec Venatio in Terris, nec Piscatio in Aquis, nec Volatus in Aëre, qui suæ non cogerentur Mensæ servire; ut partitus videretur fuisse Elementa cum Deo. Cælum tantum Cœli Dominum relinquens, cetera tria suis Usibus, sed Abusi-

† Psalm.
XXXVI, 9.

"bus et Lusibus, profutura reservans. Huic omnes fi-
 "lii Nobilium serviebant Vultu demisso, nec in Cœlum
 "aspicere audebant, nisi forte ab Eo vocati; et si ali-
 "ter attentassent, aculeo pungebantur, quem Dominus
 "præ manibus habebat, memor piæ Recordationis Avi
 "sui, qui servilis Conditionis in pago *Beluacensi* et ara-
 "trum ducere, et boves castigare consueverat. Qui
 "tandem ad remedium libertatis, ad fines *Normanno-*
 "*rum* transvolavit. Hujus Nepotes & Consanguineas,
 "sive quascunque propinquas, de paupere tugurio pro-
 "creatas, Comites et Barones, Regnique magnates sibi
 "summa aviditate in Matrimonium copulare ardebant:
 "gloriosum reputantes, quocunque Titulo Familiarita-
 "tis ejus gratiam adquisissent. Nec erat Rusticus qui
 "agrum, nec Civis qui fundum, nec Miles qui prædium,
 "nec Clericus qui Ecclesiam, nec Monachus qui Ab-
 "batiam affectaret, quem in jus & potestatem ejus tran-
 "sire non oporteret. Licet enim, flexo genu tota An-
 "glia ei deserviret, ad *Francorum* tamen Libertatem sem-
 "per aspirans, *Oximum* Milites deservientes, omnem-
 "que suam Familiam abstrahabat: et spreta in omni-
 "bus gente *Anglorum*, stipatus agmine *Francorum* & *Flan-*
 "*drensi*um pompaticè incedebat, Subannationem in Na-
 "ribus, Cachinnum in Ore, Derisum in oculis, Super-
 "cilium in fronte gestans, per a lamina Sacerdotis. Hic
 "ad Augmentum et Famam sui nominis, emendicatio-
 "Carmina, et Rhythmos adulatorios comparabat; et
 "de Regno *Francorum* Cantores et Joculatores muneribus
 "bus allexerat, ut de Illo canerent in plateis: Et jam
 "dicebatur ubique, quod non erat talis in Orbe.

MCXCI.

re vera, si tempus *Cæsaris* fuisset, se Deum Vivum cum
Liberio appellari fecisset. Cum autem Rex ei Comi-
 tes addidisset, ut communi Consilio * saltem Majora * B.2. fol.
 ordinaret; Regni consortem nequaquam habere susti- 179.
 nuit, quia gloriæ suæ plurimum crederet dedecorari,
 si cujusque mortalium Consilio indigeret. Solus er-
 go regnabat, et solus imperabat, et à Mari usque ad
 Mare timebatur ut Deus; et si plus dicerem, non
 mentirer; quia † *Deus longanimis est et misericors*: Ipse † Psal. CIII,
 autem in impetu male cuncta ministrans, nec in facien- 8. Neh. IX,
 do Justitiam habere, nec in sustinendo moram potuit 17.
 expectare. Hic etiam Domini sui Literas omnes &
 mandata spernebat, ne Dominum habere videretur,
 ne cuiquam subesse crederetur, qui omnes quasi Ser-
 vos suæ fecerat Voluntatis. Cum igitur *Anglia* sub
 tam gravi onere et iugo importabili diutius * robo-
 rasset, ingemiscens tandem propter opera, clamavit in
 fortitudine, ‡ *et ascendit Clamor ejus ad Dominum*, et ‡ Exod. II,
 respexit eam Oriens ex alto, qui Superborum et subli- 24.
 mium colla, propria Virtute conculcat, et humiles 1 Luc. I, 78.
 exaltat in Magnitudine brachii sui. 2 Sol nempe Justi- 2 Matth. V,
 tiæ, licet bonis luceat et malis, tamen alta Sapientium 45.
 oculos excæcat, et mentes humilium sui Luminis Il-
 lustratione fœcundat. Licet igitur Cancellarius Ille
 fortiter legisset, Summis stare diu negatur, et * Qui * 1 Cor. X,
 lat, videat ne cadet, et 3 Qui se exaltat humiliabitur, et 12.
 Quia ante ruinam exaltatur Cor: tamen humanæ Con- 3 Luc. XIV,
 ditionis, quæ nunquam in eodem Statu permanet, et 11.
 oblitus volubilitatis rotæ quæ infimum erigit, et ele-
 vatum deprimere consuevit; nunquam tamen voluit

a F. reboasset.

“in-

* Psal.
XXXVI, f.

"intelligere, ut bene ageret, sed * *Iniquitatem meditans*
 "in *Cubili suo*, ubi cum Ministris nequitiae et Pueris suis
 "dormiebat, in Conclavi apposuit Iniquitatem super
 "Iniquitatem, ut, propter Superbiam et Abusiones suas,
 "digno Dei judicio se ipsum praecipitaret in potentias
 "Domini, ut jam non esset locus Misericordiae sed soli
 "Potestati, nec esset tempus miserendi ejus vel parcen-
 "di. In se enim dictavit Sententiam, adversum se ex-
 "asperavit Vindictam, qui tantum facinus affectavit, in
 "quo non Hominis tantum, sed Dei magis Iracundiam
 "provocavit. Licet enim Dominus omnia possit, In-
 "nocentem tamen condemnare non potest, nec Nocen-
 "tem salvare nisi * parcat, si forte Nocens fuerit ob-
 "stinatus. Menti enim obstinatae et fronti Meretricis
 "durities opponitur veri Adamantis, ut conterat. Quia
 "nihil tam forte est, quod fortiori non cedit. Cum
 "igitur Homo tantus ab Homine non posset superari,
 "† *Pater Misericordiarum, et Deus totius Consolationis*, ve-
 "nit in adjutorium Populo suo supplicanti, et in asse-
 "ctum ejus manum Misericordiae supponens, deiecit
 "Illum à Potestate, et Accusatorem, immò Destructo-
 "rem in eum spiritum Vertiginis induxit, à quo rever-
 "tere non posset vel resurgere; sed ita † *induravit Cor*, * ex-
 "† *cacavit Mentem*, † *infatuavit Consilium illius*, quod As-
 "chiepiscopum *Eboraci* in Ecclesia prius obsedit, post
 "modum cepit, captum violenter extraxit, abstractum
 "fortiter vinxit, vinctum turpiter traxit, tractum inca-
 "ceravit. Et licet concursus populorum fieret dicen-
 "tium, *Iustus Homo et Amicus Dei, quid fecit ut ducatur*
 "ad Carcerem, et † *Innocens Sanguis ejus sine causa* * *la-*

† 2 Cor. I,
3.

‡ Exod. IX,
12, &c.

* 2 Cor. IV,

† 2 Sam.
XV, 31.

‡ Psalm.
XCIV, 21.

a F. pareat. b An, damnetur?

Vol

mnatur? Tamen non potuit audiri pietas, ubi Superbia regnabat; nec auditus est Deus, ubi imperabat Tyrannus. Veniebat enim à partibus *Normannia* Archiepiscopus Ille præfatus cum Baculo Pastoralis, cum Mitra, et Annulo, et Super-humerali, quod Novis temporibus Pallium nuncupatur. Et cum ^a Filius Regis *Henrici* bonæ recordationis, et frater Regis modo regnantis, frater quoque Comitis *Meretonii Johannis*, nihil tamen Ei potuit ^{*}prodesse Regius sanguis. Cumque esset noviter Consecratus, nihil eum potuit juvare novitas Sacramenti. Ergo, per totam Insulam à laicis publice proclamatur, *Pereat, qui cuncta prodere festinat; Opprimatur, ne omnes opprimat: quia si in Viridi hac fecit, in Arido quid faceret?* Et ecce, Spiritu Sancto ducente, ab Aquilone & Mari, et ex omni parte Insulæ totius, concurrunt & confluunt universi, ut Archiepiscopus Ille posset liberari. Verum funiculus peccatorum suorum, ipsum constringentibus Cancellis, et Conscientia sua eum vehementius accusante; fugit loricatus à facie hominum, et se abscondit et inclusit cum hominibus suis in Turre *Lundoniensium*. Nobis autem introeuntibus Civitatem in sero; plures de familia ejus armati cum gladiis exercitis nos invaserunt, et nobilem de nostris Militem interfecerunt, et plures vulneraverunt. Mane ergo, habito Consilio cum omnibus fere Magnatibus Regni, præsentente Domino *Johanne* Fratre Regis, et *Rothomagensi* et *Eboracensi* Archiepiscopis; Episcopis etiam præsentibus *Dunelmensi*, *Lundoniensi*, *Wintoniensi*, *Bathoniensi*, *Rofensi*, *Portwicensi*, *Lincolniensi*, *Herefor-*

* B.2. fol.
179.^b.

^a F. Filius esset Regis.

“*densi, Genobensi, Cobentrensi*: factoque Consilio co-
 “ram omni populo totius Civitatis; præsentibus quo-
 “que Justiciariis Domini Regis et approbantibus, de
 “Consilio univerforum **Statuimus**, ne talis de cetero
 “in regno domineretur, per quem Ecclesia Dei ad igno-
 “miniam, et Populus ad inopiam esset redactus. Ut
 “enim cetera omittam, Ipse et Garciones sui totum
 “Regnum exhauferant; nec Viro balteum nec Femi-
 “næ monile remanserat, nec annulus Nobili, nec quod
 “quodlibet pretium alicui etiam *Judeo*. Thesaurum
 “quoque Regis exinaniverat prorsus; ut in omnibus
 “Scriniis vel Sacellis nihil præter Claves de toto isto
 “biennio posset inveniri. Tertia autem die promisit
 “firmiter, et per quendam de suis fidem dedit corpo-
 “raliter, cunctis videntibus, quod Insulam non exiret,
 “donec Castella quædam, quæ in manu sua habebat,
 “et advenis et ignotis personis et obscuris tradiderat
 “(quæ ibi nominata fuerunt) libera penitus resignasset,
 “et personis nominatis tradi fecisset. Super quo, et
 “fratres suos, et Camerarium suum obsides dedit, et
 “*Cantuariam* properavit, ut ibi, sicut decebat, Crucem
 “acciperet Peregrinationis, et deponeret Crucem Le-
 “gationis, quam per annum et dimidium anni, post
 “mortem Papæ *Clementis*, in præjudicium *Romana* Ec-
 “clesiæ, et detrimentum *Anglicana*, portaverat. Omnes
 “enim Ecclesias *Anglia* Crux illa redemit; id est, ad
 “Redemptionem coëgit. Nec fuit aliquis immunis,
 “qui Crucis illius signata non sentiret: et si forte ali-
 “cujus Episcopi domum intraret, ab eo scire poteritis,
 “quod Centum vel Ducentarum Marcarum pretio sua
 “constitit Procuratio. Cum autem in Castello *Dor-*

“*bro*

bernia aliquot diebus commoratus fuisset; Imme-
 mor suæ Professionis, et Fidei Obligationis quam fe-
 cerat, oblitus etiam Fratrum suorum, quos obsides
 dados, Morti turpiter exponebat, navigare proposuit.
 Et cum hoc aperte non auderet, novum genus frau-
 dis invenit, et sese Feminam simulavit, cujus Sexum
 semper odit: Vestemque Sacerdotis in habitum con-
 vertit Meretricis. Proh dolor! Vir factus est Femi-
 na; Cancellarius, Cancellaria; Sacerdos, Meretrix;
 Episcopus, Scurra. Ergo de Castello superiori licet
 claudus esset, pedibus præelegit properare ad littus,
 tunica feminea viridi et enormiter * longa, pro tuni-
 ca Sacerdotis Hyacinthina indutus; Cappam habens
 ejusdem coloris deformiter manicatam, pro Planeta;
 Peplum in capite, pro Mitra; Pannum lineum in ma-
 nu sinistra, quasi ad vendendum, pro Maniplo; Vir-
 gam Venditoris in dextera, pro baculo Pastoralis. Ta-
 libus ornatus Antistes, descendit ad Mare: et qui lo-
 ricam Militis sæpius gestare solebat, (mira res, quod
 tam effeminati animi factus) animum femineum præ-
 elegit. Cum enim federet in littore supra petram,
 Piscator quidam, qui statim deputans Scortum, pro-
 pius accessit; et qui quasi nudus de mari descende-
 rat, calefieri cupiens, cucurrit ad monstrum, et ma-
 nu sinistra collum complectens, dextrâ partes inferio-
 res rimatur. Cumque tunicam subito sublevasset, et
 nimis inverecunde ad partes verecundas manum ex-
 tendisset audacter; femoralia sensit, et Virum in Fe-
 mina certis argumentis agnovit: et vehementer ad-
 mirans, retro profiliens totus attonitus, voce magna
 proclamat, *Venite omnes, et videte mirabilia, quia in Fe-*

* B.2. fol.
180j

“*mina inveni Virum.* Protinus Servientes ejus, et noti
 “qui stabant à longe, accesserunt; et modesta quadam
 “violentia eum repulerunt, et increpaverunt ut tace-
 “ret: tacuit ergo Piscator, et clamor ille quievit; et
 “sedebat Hermaphroditus expectans. Interim Mulier
 “quædam exiens de villa, videns pannum lineum, quem
 “Ille vel Illa gestabat, expositum venditioni; et pro-
 “cedens, cœpit inquirere, quanti esset pretii, et pro
 “quanto Ulnam daret? Ille non respondebat, quia
 “Linguam *Anglicanam* prorsus ignorabat. At illa ma-
 “gis instabat, et continuo supervenit alia Mulier, il-
 “lud idem instanter inquirens, et plurimum instans, ut
 “ei pretium venditionis aperiret. Cumque Ille nihil
 “responderet, sed magis subrideret, cœperunt interesse
 “& fabulari, et quærere quidnam esset? Et dolum at-
 “bitrantes, projecerunt manus ad peplum, quo facies
 “tegebatur, et submittentes à Naso usque deorsum,
 “viderunt faciem Hominis nigram & noviter rasam.
 “Stupescere cœperunt ultra modum, et corruentes eum
 “ad terram, voces ad Sidera tollunt, dicentes, *Venite,*
 “*lapidemus hoc monstrum, qui deformavit utrumque Sexum.*
 “Et facta est statim multitudo Virorum et Mulierum,
 “extrahentium de Capite peplum, et trahentium eum
 “prostratum in Terram per Manicas & Caputium per
 “Arēnam ignominiose, et per Saxa non sine læsione.
 “Servientes autem sui bis aut ter impetum fecerunt in
 “turbam, ut eum liberarent; sed non potuerunt, quia
 “rotus populus eum insatiabili corde persequens, et
 “Verbis, et Alapis, et Sputis, pluribusque modis tur-
 “piter tractavit per totam Villam; et sic tractatum,
 “immo distractum, in quodam celario tenebroso eum
 “quali

i?

MCXCI.

quasi bus carcerali Custodia inclusit. Tractus est igitur, qui traxerat; Captus est, qui vi ceperat; Ligatus est, qui ligaverat; Incarceratus, qui incarcerationat: ut, secundum quantitatem Culpæ, commensurabilis videretur quantitas pœnæ. Factus est igitur opprobrium Vicinis suis valde, et Timor notis suis, et datus est in derisum omni populo. Utinam se solum Sacerdotem, et non ipsum Sacerdotem inquinasset. * Provideat ergo Ecclesia Romana, ut tantus excessus taliter puniatur, ne * delictus unius contaminet omnes, et Sacerdotalis auctoritas non vilescat. Et Rex Angliæ nihilominus prospiciat, ut talem Regno suo personam præficiat, per quam Regalis Dignitas Honoris servetur, et Juris sui detrimenta non sentiat: sed de ejus regimine Clerus et Populus merito debeant gloriari".

* B.2. fol.
180.b.

Post octo vero dies, Johannes frater Regis Comes Arveronii præcepit illum liberari à Carcere, et dedit illi libertatem transfretandi. Et abiens, transfretavit in Flanniam. Et cum iter ageret, quidam de Terra illa injecerunt manus in Eum et in Homines suos, quibus Ipse injuriam fecerat, cum esset Justiciarius in Angliā; et convenerunt, donec Ille satisfecit eis. Et procedens inde, venit Parisius, et dedit Mauricio Episcopo Sexaginta Marcas Argenti, pro eo, quod Ipse Eum recepit ibidem in Metropolitana Ecclesia cum sollenni Processione. Deinde rediit Normanniam; sed, per mandatum Rothomagensis Archiepiscopi, habebatur pro Excommunicato: et omnis locus, in quo Ipse venit, in Archiepiscopatu Rothomagensi cessavit à divino Officio, quam-

a F. delictum.

diu

diu Ipse ibi moram fecit. At Ille Nuntios suos misit ad *Celestinum* Papam, et ad Dominum suum Regem *Anglia*, significans Eis, qualiter *Johannes* Comes *Meretonii* et complices ejus ejecerunt eum à Regno, et deposuerant eum à regimine Regni, quod Rex Illi tradiderat in recessu suo. Et conquerens sibi de vindicta, restitutionem ablatorum petebat, offerens se Juri pariturum; et quod, si Domino Regi Factum ejus et Expensæ non placuissent, Ipse in omnibus satisfaceret Voluntati ejus. Unde Summus Pontifex ad Iracundiam provocatus, universis Archiepiscopis et Episcopis *Anglia* in hac forma scripsit.

Epistola Celestini Papæ.

“*Celestinus* Episcopus, Servus Servorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopis, ^a Episcopis, in Regno *Anglia* constitutis, Salutem et Apostolicam benedictionem! Cum dilectus in *Cristo* filius noster *Ricardus*, Illustris Rex *Anglorum*, quando se, suscepto Signo Crucis, ad ulciscendam Injuriam Redemptoris accinxit, tutelæ Regni sui (quod, sicut Vir intelligentis et requirens Deum, curas duxit obsequio ^b proponendum) sub Apostolica protectione dimiserit Statum Regni sui; ac Jura et Honorem ipsius tanto majori studio conservare volumus et debemus, quanto de Nostra protectione confisus, majoribus periculis personam suam & Res, pro Exaltatione Sanctæ Religionis, exposuit, et in obsequio Creatoris laudabiliter faciente Domino cum eo Signum in bonum, atque ferventiùs, sicut ex suis operibus eluceffit, cognoscit

^a F. & Episcopis. ^b F. postponendas.

tur se habere. Quoniam igitur quidam, tam contra
Regnum ipsum, quam contra venerabilem Patrem ve-
strum, *Willelmum Eltensem* Episcopum, Apostolicæ
Sedis Legatum, cui Regnum tradidit gubernandum,
per *Johannem* Comitem *Meretonii* et quosdam alios,
accepimus attemprata, quæ nonnulla in se Suspicio-
nis continent Argumenta; et si vera sunt, non in mo-
dicam noscuntur Sedis Apostolicæ contumeliam re-
dundare; eidem Præsumptioni tanto maturius duxi-
mus occurrendum, quanto ex mora ipsa jam dicto
Regi, et *Ierosolymitana* Terræ, gravius detrimentum,
ac Nobis et Ecclesiæ *Romana* major inde posset Igno-
minia provenire. Proinde, Universitati vestræ per
Apostolica Scripta mandamus, et in virtute * Obe-
dientiæ præcipimus, quatinus si, prout Nobis inso-
nuit, memoratus Comes, vel alius, in jam dictum E-
piscopum manus violentas injicere, vel Eum capere,
vel Juramentum quodlibet ab Eo per Violentiam ex-
torquere, seu Eum in captione tenere, seu Statum

* B.2. fol.
181.

reni ?

Regni à ^{reni ?} Severitate Regia in recessu suo dispositum
aliquatenus immutare, vel præsumpserit, vel præsum-
psit; omni dilatione vel similitate postposita, conve-
nientes in unum, prædictum Comitem, et omnes an-
tedictæ Præsumptionis Consiliarios, Autores, Com-
plices, et Fautores, accensis Candelis, et pulsatis Cam-
panis, omni Appellatione et Excusatione, nec non et
Personarum acceptione postpositis, publice nuntietis
vinculo Excommunicationis astrictos; et tamdiu fa-
ciatis sicut Excommunicatos ab omnibus arctius evi-

a Serenitate certe in *Bromt. col. 1229.*

“tari;

"tari; nec non et in Terris eorum, et in aliis quas in-
 "vaserit, præter Pœnitentias, et Parvulorum Baptisma-
 "ta, Divina penitus, sine Appellationis obstaculo, pro-
 "hibeatis Celebrari Officia; donec jam dicto Legato,
 "tam à Captione quam à Juramento primitus abso-
 "luto, et Regno ipso in Statum à prænominato Rege
 "in recessu suo dispositum reformato; cum testimo-
 "nio Litterarum ipsius Legati et Vestrarum pariter ad
 "Sedem veniant Apostolicam absolvendi. Scituri pro-
 "certo, quod si in hujus nostri Executione Præcepti
 "negligentes fueritis aut remissi, non minorem in vos,
 "præstante Domino, duximus ultionem, quam si præ-
 "dicta Injuria Personæ nostræ, vel uni de Fratribus
 "nostris esset irrogata. Datum Laterani quarto No-
 "nas Decembris, Pontificatus nostri Anno Primo".

Autoritate igitur Litterarum istarum Summi Pontifi-
 cis, prædictus *Willelmus, Eliensis* Episcopus, Domini Re-
 gis Cancellarius et Apostolicæ Sedis Legatus, in hac
 forma scripsit *Hugoni, Lincolnienfi* Episcopo.

"Willelmus, Dei Gratia, *Eliensis* Episcopus, et Apo-
 "stolicæ Sedis Legatus, et Domini Regis Cancellarius,
 "venerabili Fratri et Amico karissimo *Hugoni*, eadem
 "gratia, *Lincolnienfi* Episcopo, Salutem & Sinceræ di-
 "lectionis affectum! Quanto de dilectione vestra ple-
 "niorem fiduciam tenemus, majorem et Constantiam
 "in Vobis invenimus; tanto confidentius Discretionem
 "vestræ et Ecclesiæ Dei negotia, et Domini Regis
 "Nostra, committimus exequenda. Confidentes in
 "Domino de Vobis, quod Præceptis Apostolicis
 "nostris vestra Caritas Pontificaliter respondebit. Ma-
 "damus igitur Vobis, et in Virtute Obedientiæ, et ex-

"quod"

qua fungimur, autoritate præcipimus, quatinus ad exequendum Mandatum Apostolicum, Universis Archiepiscopis et Episcopis *Anglia* destinatum, ut ceteris Fratribus nostris omnibus vel quibusdam, cito conveniatis; ne diutiùs in ^a Ecclesia Dei et Sacerdotes ejus Laicalium Iniquitas malignetur, ne, tergiversatione vel dissimulatione aliqua, illorum Malitia Vobis debeat imputari. Ea verò, quæ Dominus Papa mandavit de persona *Johannis Comitis Meretoni*, temperavimus, differentes usque Dominicam, qua cantatur *Esto mihi*; Ne, si forte resipiscere vellet interim, nos inde gratias redderemus, et pro Eo in Conspectu

Athleta?

Domni Papæ, et Domini Regis *Anglia* athlethe Crucifixi, preces funderemus affectuosas, ut delicti sui veniam mereretur; et modis omnibus Honori et Commodo ejus (salva Fidelitate Domini Regis, et Honestate Sacerdotii nostri) operam adhiberemus et diligentiam efficacem. In Terris autem Excommunicatorum nulla Divina celebrari permittatis, præter Baptisma Parvulorum, et Pœnitentias. Nomina autem eorum, qui à Domino Papa Excommunicati sunt, et à Nobis denunciata, ^{*} quorum factum ita Evidentia facti ^b notorum sit, quod nulla possunt tergiversatione inficiari, hæc sunt,

^{*} B.2. fol. 181.

"*Walterus Rothomagensis* Archiepiscopus,

"*Godefridus Wintoniensis* Episcopus,

"*Hugo Cobentrensis* Episcopus,

"*Willelmus Marefcallus*,

"*Gausfridus filius Petri*,

^a F. Ecclesiam. ^b F. notorium.

MCXCI.

"Willelmus Briewere,
 "Hugo Bardolf,
 "Ricardus Malebise, et Hugo frater ejus,
 "Jacobus, et Symon, et filii Symonis,
 "Symon de Averanches,
 "Rogerus filius Ramfrai, et Gillebertus, et Ramfrai fi-
 "lii ejus, Girardus de Canvilla,
 "Comes de Saresbiri,
 "Johannes Marefcal,
 "Comes de Mellent,
 "Gillebertus Bassset,
 "Thomas Bassset,
 "Henricus de Ver,
 "Gosselinus filius Ramfrai,
 "Stephanus Ridel Cancellarius Comitis Meretoni,
 "quem ut Episcopus, et ejus Legatus, Vobis denun-
 "tiamus Excommunicatum. Et Magistrum Benedictum,
 "qui Sigillum Domini Regis contra Statuta Regni, et
 "contra prohibitionem Nostram, ferre præsumit. Et
 "Johannem Droniensem Archidiaconum. Ad hæc vero,
 "Vobis specialiter et districtè præcipimus, quod Hug-
 "nem, Cobventrensem Episcopum, quem sollenniter Ex-
 "communicavimus, non solum quia Verbo et Opere
 "Episcopum diffitetur; et quia in manu piæ Recor-
 "dationis Baldewini, Cantuariensis Archiepiscopi, fidem
 "corporaliter præstitit de Comitatibus non tenendis;
 "verum quia totius subversionis Regni Anglia con-
 "sulator extitit manifestus et autor, et turbator Pacis,
 "et contra Regiam Dignitatem et Utilitatem publicus
 "Advocatus, publice denuntietis Excommunicatum; et
 "faciatis ab omnibus arctius devitari, ne de cetero ovib

f. Ben. Pe-
 trob. vid.
 Orig. Juri-
 dic.

"tam

MCXCI.

“tam morbida gregem Domini valeat inficere et maculare. *Hugonem* vero *Bardolf*, qui ad præsens non fuit in Ejectione et Captione nostra, à prædicta denuntiatione Excipimus, ut statim admonitus *Willelmo* de *Stutevilla* ^a resignavit *Castella de Scardeburc*, et de tota *Eberwic-shire*, et de *Westmerelande*, quæ detinet occupata. Prohibeatis etiam Universis, in nostra Diocesi constitutis, sub interminatione Anathematis, ne pro illis, qui se in *Anglia* Justiciarios gerunt, aliquid faciant, nec in aliquo violentæ et usurpatæ obediant Potestati. Vale”.

Item Litteræ ejusdem *Elieusis* Episcopi, ad *Hugonem*, *Lincolniensem* Episcopum.

“*Willelmus*, Dei gratia, *Elieusis* Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus, et Domini Regis Cancellarius, *Hugoni*, eadem gratia *Lincolniensi* Episcopo, venerabili Fratri et Amico, Salutem! Ea, qua fungimur auctoritate, Vobis mandamus, et in virtute Obedientiæ præcipimus, quod Archidiaconum, et omnes Redditus *Johannis Drenesfordensis* Archidiaconi, in Manu vestra saisiatis, et recipiatis, et conservetis, donec Apostolicum aut Nostrum Mandatum inde acceperitis. Quoniam cum avunculo *Rotomagensi* Archiepiscopo *Pilato*, Pacem et Tranquillitatem Regni *Angliæ* perturbat, et malum quodcunque potest Domino Regi et Regno, tanquam hostis Regni, et nobis perquirat; unde, Auctoritate Domni Papæ, Illum Excommunicationis Vinculo innodavimus. Vale”.

^a F. resignet.

* B.2. fol.
182.

Similiter *Elensis* Episcopus prædictus scripsit aliis quibusdam Episcopis *Anglia*, in quibus habebat fiduciam : sed nullus eorum executus est Mandatum Domni Papæ, nec Suum. Non enim habebant eum pro Legato, neque pro Regis Cancellario. Sed præfatus *Rothomagensis* Archiepiscopus et ceteri Justiciarii Domini Regis dissefiaverunt * eum ab Episcopatu suo, et Redditus illius ad opus Regis collegerunt, propter Thesauros Regis, quos ipse adnihilaverat.

Interim, *Hugo Dunelmensis* Episcopus, in communia audientia Episcoporum *Anglia*, appellavit ad Dominum Papam contra *Gaufridum Eboracensem* Archiepiscopum; et Seipsum, et Episcopatum suum, et omnes Redditus suos, et Ecclesias cum Personis, et Capellanis, et Clericis, ad Ecclesiam *Dunelmensem* pertinentes, posuit in Protectione Dei et *Romana* Ecclesiæ, et Domni Papæ, et iterum, et secundò, et tertio idem *Dunelmensis* Episcopus appellavit ad Summum Pontificem contra *Eboracensem* Archiepiscopum, coram eodem Archiepiscopo; et aliquando sine illo in *Eboracensi* Ecclesia: et Scriptum Appellationis suæ ^b de rationationis suæ poni fecit super Altare Ecclesiæ Sancti Petri *Eboraci*. Sed Archiepiscopus Ille nulli detulit Appellationi, immò postquam Semel, et Secundò, et Tertio citaverit prænominatum *Dunelmensem* Episcopum, ut veniret ad Metropolitanam Ecclesiam *Eboracensem*, ad faciendam sibi Canonicam Professionem, et Ille venire noluisse, Sententiam Excommunicationis in eum tulit publicè in Ecclesia Sancti Petri *Eboraci*, accensis Candelis, et pulsatis Campanis: tum quia *Du*

MCXCI.

Dunelmensis Episcopus noluit facere Canonicam Professionem Ei, sicut Metropolitano suo; tum quia idem Episcopus *Dunelmensis* iura Ecclesiæ *Eboraci*, scilicet *Le Rompeni*, et Processiones Ebdomadæ *Pentecosten* de Ecclesiis *Hobeden*, et *Benningeburg*, et de *Scipwith*, et de *Brentingeham*, et de *Birkebi*, et de *Homdeleie*, et de *Aluntona*, et de *Walbinton*, detinuit occupatas.

Ac *Dunelmensis* Episcopus Sententiam, quam *Eboracensis* Archiepiscopus in Illum dederat, pro nulla habuit, nec illam tenere voluit; tum quia Ipse Consecratus fuit a Summo Pontifice, tum quia post Appellationem suam, ad Dominum Papam factam, lata fuit in eum Sententia illa.

Eodem anno, Mense *Decembris*, post Festum Sancti *Nicholai*, *Johannes* Frater Regis Comes *Meretonii*, et *Valterus Rothomagensis* Archiepiscopus, et quidam Episcoporum *Anglia*, convenerunt *Cantuaria* in Metropolitana Ecclesia ad eligendum eidem Ecclesiæ Archiepiscopum. Et facientes ibidem (more solito) cum Monachis ejusdem Ecclesiæ, cum deliberatione, Sermone: Monachi illi, inconsultis Episcopis, immo contradicentibus, elegerunt *Reginaldum Batoniensem* Episcopum Sibi et Ecclesiæ *Cantuariensi* in Archiepiscopum. Et assumentes eum renitentem, et quadam modesta acclamatione contradicentem, tulerunt ad Altare cum *Te Deum* laudamus; et deinde fecerunt ei Professionem Canonicam, et Obedientiam. Archiepiscopus vero *Rothomagensis*, qui tunc erat Justiciarius *Anglia*, saisivit in Manu Regis omnes Redditus *Cantuariensis* Archiepiscopi: non enim Electionem illam ratam habuit, et non per-

MCXCI.

permisit *Cantuariensem* Electum quicquam recipere de Redditibus Archi-Episcopatus *Cantuariensis*. Tamen Ille *Cantuariensis* Electus in Ecclesiasticis Causis audiendis, & diffiniendis Se sicut *Cantuariensis* Ecclesie Metropolitanum gerebat; et misit Nuntios suos ad *Celestinum* Papam, pro Confirmatione Electionis suæ, et pro Pallio. Sed antequam Nuntii sui illuc venissent, Ille in quarta-decima die Electionis suæ obiit, in Vigilia Natalis Domini; et sepultus est in Ecclesia *Batoniensi*, Pontificatus sui anno decimo-octavo.

* B.2. fol.
182, b.

Eodem anno, *Ricardus*, Rex *Anglia*, post * reedificationem *Jopen* et *Casarea*, dedit utramque, scilicet *Jopen* cum Comitatu suo, et *Casaream* *Gaufrido de Lezinan*, fratri *Guidonis*, Regis de *Jerusalem*.

Interim Nuntii *Filippi*, Regis *Francia*, moram facientis in Insula de *Coversu*, ut supra dictum est, redierunt à *Tancredo*, Rege *Sicilia*, cum licentia Illius, transeundi per Terram suam. Qui statim Galeas suas intravit, et applicuit in *Apulia* apud Civitatem Archiepiscopalem, quæ dicitur *Ostrente*, Feria Sexta, ^a Sexto Idus *Octobris*. Et recedens inde, transitum fecit per Civitatem Episcopalem, quæ dicitur *Laliche*; et per *Brundisium* Civitatem Archiepiscopalem; et per Villam, quæ dicitur *Lapetrole*; et per *Monople* Civitatem Episcopalem; et per *Bar* Civitatem Archiepiscopalem, ubi requiescit Sanctissimum et Incorruptum Corpus Sancti *Nicholai Myrea* Civitatis Archiepiscopi; et per *Trane* Civitatem Archiepiscopalem; et per *Barlet* Burgum bonum: et per *Salpe* Civitatem Episcopalem; et per Villam, quæ dicitur *Sanctus-Laurentius* de *Carminan*; et

^a F. quinto, nisi Feria Quinta pro Feria Sexta legas.
per

MCXCI.

per *Latruie* Civitatem Episcopalem; et per Villam, quæ
 dicitur *Sanctus-Luctredus*: ibi deficit *Apulia*, et incipit
Terra-Laboris. Et deinde transitum fecit per *Beneventa-*
um Civitatem Archiepiscopalem, ubi requiescit Corpus
 sancti *Bartholomæi* Apostoli; et per *Matelune* Civitatem
 Episcopalem; et per *Capuam* Civitatem Archiepiscopa-
 lem; et per *Calve* Civitatem Episcopalem; et per *Tyane*
 Civitatem Episcopalem; et per *Caian* Castellum; et per
Signan Castellum; et per *Sanctum-Germanum* villam bo-
 nam, quæ est sita ad pedem Montis *Cassia*. *Cassia* est Mons
 magnus et excelsus, in Cujus Summitate est Nobilis Ab-
 batia, in qua requiescit Corpus Sancti *Benedicti*, et ipsa
 est in Terra Imperatoris *Romanorum*. Et ad *Sanctum-*
Germanum, qui est ad pedem montis *Cassia*, deficit *Ter-*
ra-Laboris, et incipit *Campania*. Deinde transitum fe-
 cit Rex *Francia* per *Aquinam* Civitatem Episcopalem;
 deinde per *Frisillum* Civitatem Episcopalem, quæ est ul-
 tima Civitas Regis *Sicilia*, et ibi deficit Terra illius, et
 incipit Terra Domni Papæ. Et antequam Rex *Francia*
 venisset, misit Nuntios suos ad *Henricum*, *Romanorum*
 Imperatorem; et accepta ab Eo licentia transeundi per
 Terram suam, juravit Ei, quod Fidelitatem portaret
 de Vita, et Membris, et Terreno Honore; et quod
 auxilium nec fecit nec faceret Regi *Sicilia* contra Eum.
 Deinde transivit per *Anagne* Civitatem Episcopalem;
 deinde per *Munt-fortin* Castellum; deinde venit *Romam*:
 ibi deficit *Campania*, et incipit *Tuscania*. Cum autem
Urbicus, Rex *Francia*, *Romam* venisset, *Celestinus* Papa
 cepit Eum et Suos cum summo honore et reverentia,
 exhibens Ei et suis, per octo dies, quicquid Eis fuit ne-
 cessarium in Expensis. Et pro Amore Dei et suo, no-
 num fecit Remedium Peregrinis, quod Illum et Omnes,
 qui

qui cum Illo venerant, absolvit à Voto et Itinere Peregrinationis *Ierosolymitana*; et non tantum illos, sed etiam Omnes, qui post Illum venerunt de Terra *Jerusalem*, quamvis Votum non perfecissent, cum per Illos non steterit; et dedit eis Palmas et Cruces. Et ostendit Regi *Francia* et suis, Capita Apostolorum *Petri & Pauli*, et *Veronicam*, id est, Pannum quandam Lineum, quem *Ihesus Christus* Vultui suo impressit; in quo pressura illa ita manifeste apparet usque in hodiernum diem, ac si Vultus *Ihesu Cristi* ibi esset: et dicitur *Veronica*, quia Mulier, cujus Pannus ille erat, dicebatur *Veronica*.

Rex vero *Francia*, ut occultaret manifestam animi sui nequitiam, immemor Sacramenti, quod fecerat *Riccardo*, Regi *Anglia*, cum exiret de Terra *Jerusalem*, de Pace & Amore sibi servando; conquestus est de Illo Domino Papæ, et omnibus Cardinalibus, dicens de Illo multa inconvenientia; scilicet, quod Ille fugaverat Eum à Terra *Jerusalem*; et quod Ille noluit pro Eo quicquam facere. Et petiit à Summo Pontifice licentiam vindicandi Se de Illo in *Normannia*, et aliis Terris suis. Sed Summus Pontifex, sciens, Eum hoc dixisse sola Invidiæ causa, nullam Ei licentiam ad Malum faciendum in Terra Regis *Anglia* dare voluit: sed prohibuit, sub Anathemate, ne Ipse in Eum vel in Terram suam manum extenderet.

Discedens itaque Rex *Francia* à *Roma*, transitum facit per Castellum *Sancti-Petri*; deinde per *Sutrinam* Civitatem Episcopalem; Deinde per *Biterne*; deinde per *Munt-Flascun*; deinde per *Sanctam-Cristinam*; deinde

Aqua-pendente?

per *Eke-pendente*; deinde per *Redecoc*; deinde per *La Briche*; deinde per *San-clerc*; deinde per *Bon-Cuvent*; de

MCXCI.

inde per *Senes-la Velle* Civitatem Episcopalem; deinde per *La-Marche* Castellum; deinde per *Seint-Michel* Castellum; deinde per Castellum *Florentin*, et per *Seint-Denis de Bon-repait*; et per *Arle Le blanc*, et per *Arle Le nair*; et per *La grasse Geline*, et per *Le Hospital*; et per *Luthek* Civitatem Episcopalem; et per *Munt-cheverol*; et per *Seint-Leonard*; et per *Lune-maledictam* Civitatem Episcopalem; et per *Sanctam-Mariam de Sardena*; et per *Leal-Vile*; et per *Punt-Tremble*; et per *Munt-Barlun*; et per *Seint-Beneit in Monte Bardun*; et per *Seint-Morant in Monte Bardun*; ibi deficit *Tuscania*, et incipit *Italia*. Deinde transivit per *Cassem Milan*; deinde per *Furnos*; et per *Seint-Domin*; et per *Florentin*; et per *Plesence* Civitatem Episcopalem; et per *Papiam* Civitatem Episcopalem; deinde per *Morters*; et per *Roable*; et per *Werzeas* Civitatem Episcopalem; deinde per *Vallem de Moriana*, ita quod paullo ante *Natale Domini* venit in *Franciam*.

Interim, *Ricardus*, Rex *Anglia*, moram faciens in *Terra Jerusalem*, in Ebdomada proxima ante *Natale Domini* commisit proelium cum *Saladino* et Gente sua, in *placitie Ramis*, et prævaluit Exercitus *Cristianorum*; et *Saladinus* cum gente sua victus fugit; et *Cristiani* fecerunt stragem magnam ex *Paganis*. Deinde *Ricardus*, Rex *Anglia*, magnificus triumphator venit *Ierosolymam*; et *Pagani*, qui in ea erant, exierunt contra eum, et commiserunt cum Eo proelium; et multi illorum ceciderunt in proelio illo. Ceteri autem *Pagani*, fugientes à *Campo*, incluserunt se infra Civitatem *Jerusalem*; et Rex *Anglia* obsedit eam per Circuitum. Quarta die sequenti, *Pagani*, qui in Civitate *Jerusalem* erant, videntes,

MCXCI.

quod non haberent Auxilium vel Succursum à Saladin, obtulerunt Regi *Anglia* Civitatem *Jerusalem*, si Ipse dedisset eis Licentiam abeundi cum Vita et Membris: sed Rex *Anglia* noluit Civitatem *Jerusalem* illa Conditione recipere.

De *Rosamunda*.

Eodem anno, cum *Hugo*, *Lincolniensis* Episcopus, peragrasset magnam partem Episcopatus sui, faciens Visitationes suas per Domos Virorum Religiosorum Diocesis suæ, et Verba Vitæ æternæ prædicans, venit ad Abbatiam Monialium de *Godeffou*, et Ecclesiam intravit: ubi ante Magnum Altare prolixius orasset. Vidit ibi Sepulcrum quoddam ante Altare panno Serico cooperatum, et cum Lampadibus ardentibus Cereos circum

stantes, quod in magna habebant reverentia à prædictis Monialibus. Et quæsit à circumstantibus, cujus esset Sepulcrum illud, quod in tanta habebatur Reverentia? Et dixerunt ei, quod illud erat Sepulcrum *Rosamunda*, quam *Henricus*, Rex *Anglia*, tantum dilexerat, * quod, pro Amore ejus, Domum illam, quæ prius erat pauperum et mendicans, multis et magnis Redditibus ditaverat, et nobilibus ædificiis decoraverat, † Redditus magnos

eidem Ecclesiæ contulerat, ad inveniendum illud indeficiens circa Sepulcrum illud. Quibus Episcopus ait, *Tollite eam hinc, quia Scortum fuit; et Amor illi,*

* B.2. fol.
183, b.

a L. ubi cum ante magnum altare prolixius orasset, vidit ibi Sepulcrum &c. b L. (cum Bromt.) ac Redditus.

† Lumen Bromt.

MCXCI.

qui inter Regem et Illam fuit, illicitus erat, et adulterinus.
 Et sepelire eam cum aliis mortuis extra Ecclesiam, ne Cri-
 stiana Religio inoleseat; et ut exemplo Illius ceteræ Mu-
 lieres exterrita caveant sibi ab illicitis ^{† et?} adulterinis ^b con-
 cubilibus. Et illæ fecerunt sicut præceperat eis Episco-
 pus; et tollentes Eam, sepelierunt extra Ecclesiam.

Eodem anno, antequam Philippus, Rex Franciæ, in
 Terram suam venisset, Willelmus Remensis Episcopus,
 Avunculus ejus, et ceteri Francorum Procuratores, qui-
 bus Ipse in recessu suo Regnum Franciæ custodiendum
 tradiderat, cum audissent, quod Philippus Comes Flan-
 driæ esset mortuus, diviserunt Comitatum Flandriæ in-
 ter Dominum suum Regem Franciæ; et Filium Comi-
 tis de Hainou fratrem Uxoris Regis Franciæ defunctæ;
 et inter Sororem Sanctii Regis Portugalsis, quæ fuerat
 uxor Philippi Comitis Flandriæ; ita quod unusquisque
 eorum habebat partem, quæ illum de Jure contingebat.

Eodem anno, Rogerus Constabularius Cestriæ filius Jo-
 hannis, cui Willelmus Elnensis Episcopus, dum esset To-
 rus Angliæ Justiciarius, tradiderat Castellum de *Botinge-*
ham, et Castellum de *Likehil*, in Fidelitate Regis cu-
 odienda; doluit vehementer, quod Servientes sui,
 quibus ille prænominata Castella tradiderat in Custo-
 dia, scilicet Robertus de Crostune (quem ipse fecerat Con-
 stabularium de *Botingeham*) et Eudo de Daiville (quem
 fecerat Constabularium de *Likehil*) ita inconsulte et si-
 ne insulto tradidissent prænominata Castella Johanni, Co-

^a Potius vilescat, cum Hoved. & Bromt. † Et certe in
 nov. Sed deest in Bromt. ^b Concubilibus quoque Bromt.
 et concubilibus in Hov.

miti Meretoni. Et apposuit, ut comprehenderet illos; sed illi inde prævinit, custodiebant se, male sibi conscii, et de venia desperantes, Juri stare noluerunt: et ideo nomen proditoris in æternum non deficiet illis. At prædictus Rogerus, Constabularius *Cestria*, apprehendit *Alanum de Lec*, quem associaverat *Robertus de Crokston* in Custodia Castelli de *Nottingham*. Apprehendit et *Petrum de Bouencurt* Normanigenam, quem ipse associaverat *Eudoni de Daivilla* in Custodia Castelli de *Likehil*; et utrumque illorum suspendit in patibulo, licet prædictus *Petrus de Bouencurt*, statim post traditionem Castelli de *Likehil*, venisset *Londonias*, in Conspectu *Johannis*, Comitis Meretoni, et in Curia Regis, coram

^{volens?} Cancellario, * voluisse Innocentiam suam purgare: constanter affirmans, quod Castellum de *Likehil* traditum fuit Comiti *Johanni* contra Voluntatem et Prohibitionem suam: et quod si Ipse habuisset Socios, qui essent unanimes ad defendendum illud contra Comitem Meretoni, sicut Ipse voluit, non esset traditum in manu illius. Cancellarius vero noluit Purgationem inde ab eo recipere: sed remisit eum ad Curiam Constabularii *Cestria*, dicens illi, *Vade ad Dominum tuum Constabularium, et in Curia ejus purga Innocentiam tuam à Crimine, quod Ipse tibi imponit.* Qui cum illuc venisset, cum Literis Comitis Meretoni supplicantibus, obrulit se modis omnibus purgare Innocentiam suam à Crimine, quod Dominus suus ei imponebat; scilicet, quod nec præcepit, nec voluit, nec in aliquo consensit, quod Castellum * de *Likehil* traderetur Comiti *Johanni*; immo, in quantum

* B.2. fol.
184.

a F. voluisset.

MCXCLM

oruit, prohibuit. At prædictus Constabularius Cestrie
 soluit inde recipere Purgationem ab Illo, sed sine Ju-
 dicio Illum suspendit in patibulo, cum Catena ferrea.
 Deinde post triduum, suspendit quendam Armigerum
 eum, pro eo, quod ipse abigebat Aves à Corpore il-
 lus pendens in patibulo, quæ Carnes ejus Unguibus
 Rostri dilacerabant. *Johannes* autem, Comes *Mere-*
ni, in vindictam prædictorum suspensorum, dissauis-
 it prædictum Constabularium Cestrie de omni Tene-
 mento, quod de illo tenuit, et Terras suas devastavit.

"*Clemens* Episcopus, Servus Servorum Dei, karissi-
 mo in *Cristo* Filio, *Willelmo*, Illustri Regi *Scottorum*,
 Salutem et Apostolicam Benedictionem! Cum uni-
 versi, *Cristi* jugo subjecti, apud Sedem Apostolicam pa-
 trocinium invenire debeant, et honorem, et favo-
 rem; Illos tamen specialius convenit Protectionis
 munimine confoveri, quorum Fidem ac Devotionem
 in pluribus est experta, ut ad Illius dilectionis favo-
 rem tanto amplius provocetur, et ejus ^a Reverentia
 devotiori affectione subdantur, quanto benevolentia
 ipsius et gratia pignus se noverint certius assecutu-
 ros. Ea propter, karissime in *Cristo* fili, Reverentiam
 ac Devotionem, quam ad ^b *Romam* te habuisse à lon-
 ge retro temporibus Ecclesiam novimus, attendentes,
 præsentis Scripti pagina duximus statuendum, ut *Sco-*
tica Ecclesia nisi Apostolicæ Sedi (cujus filia Spiri-
 tualis existit) nullo mediante, debeat subjacere; in
 qua, hæ Sedes Episcopales esse noscuntur, Ecclesiæ
 videlicet *Sancti Andreæ*, *Glasguensis*, *Dunkeldensis*,
Dunbinensis, *Breinenfis*, *Aberdunensis*, *Moraviensis*,

^a F. Reverentiæ. ^b F. Romanam.

MCXCI.

“*Rosinensis, Catinensis*; Et nemini liceat, nisi *Romano*
 “Pontifici, vel Legato ab Ipsi^{us} Latere destinato, in
 “Regnum *Scotia* Interdicti vel Excommunicationis Sen-
 “tentiam promulgare; et si promulgata fuerit, decer-
 “nimus non valere. Adjicimus, ut Nulli de cetero,
 “qui de Regno *Scotia* non fuerit, nisi quem Apostoli-
 “ca Sedes propter hoc de Corpore suo specialiter de-
 “stinaverit, licitum sit in eo Legationis Officium exer-
 “cere. Prohibemus autem, ut Contraversiones, quæ
 “fuerint in Regno de Possessionibus ejus exortæ, ad
 “examen extra Regnum, positurum Judicium, non tra-
 “hantur, nisi ad *Romanam* Ecclesiam fuerit appellatum.
 “Si qua vero Scripta contra hujus Libertatis Statutum
 “apparuerint impetrata, vel in posterum, istius Con-
 “cessionis mentione non habita, contigerit impetrari;
 “Nullum Tibi vel Ipsi Regno circa hujus Prærogati-
 “væ concessionem præjudicium generetur. Præterea
 “Libertates et Immunitates Tibi, vel eidem Regno,
 “vel Ecclesiis in eo constitutis, à Prædecessoribus no-
 “stris *Romanis* Pontificibus indultas et hætenus obser-
 “vatas, ratas habemus et illibatas futuris temporibus
 “statuimus permanere. Nulli ergo hominum liceat
 “hanc Paginam nostræ Constitutionis et Prohibitionis
 “infringere, vel ei aliquatenus contraire: Si quis au-
 “tem hoc attemptare præsumperit, Indignationem Om-
 “nipotentis Dei, et Beatorum Apostolorum Petri et
 “Pauli ejus, se noverit incursum. Datum tertio Idus
 “Martii”.

MCXCII.

Anno ab Incarnatione Domini 1192, Ricardus Rex
 Anglie erat in Terra Ierosolymitana apud Tyromund,

Al-Turum des Chevaies, in ipso die Nativitatis Domini-
 ca, et Berengera Filia Regis Navaræ Regina Angliæ;
 Johanna Regina Sicilia Soror ejusdem Regis Ricardi,
 fuerat Uxor Wilhelmi Regis Sicilia; et Filia Isaac,
 fuerat Imperator Insulæ de Cypre, erant in eodem
 die Nativitatis Dominicæ in Terra Jerusalem, in custo-
 dia ejusdem Regis Ricardi. Et Guido de Lezinan Rex
 Jerusalem, et magnus Exercitus diversarum Gentium • B.2. fol.
 Christianorum cum Illo erat. Philippus autem, Rex Fran- 184.b.
 ciæ, qui a Terra Jerusalem, ut supra dictum est, Pere-
 grinatione sua imperfecta recesserat, eodem die Nativi-
 tatis Domini fuit in Francia Dominica Terra sua, apud
 Meine-Blahud, sanus et incolumis, et impudenter ja-
 ctans se in proximo vastaturum Terras Regis Angliæ.
 Et eodem Natali Domini, Alienor, quondam Regina
 Angliæ, Mater prædicti Regis Ricardi, fuit in Norman-
 nia. Et eodem Natali Domini, Johannes, Comes Meretonii,
 inter prædicti Regis Ricardi, fuit in Angliæ apud Hobe-
 cum Hugone Dunelmensi Episcopo; unde Gaufridus,
 Eboracensis Archiepiscopus, Illum, et Omnes qui cum
 Episcopo Dunelmensi comederant, habuit pro
 communicatis. Sed Ipsi tandem, Pœnitentia ducti,
 Satisfactionem venerunt, et ab Ipso Archiepiscopo
 solvi meruerunt.
 Post Natale Domini Philippus, Rex Francia, venit inter
 Artium et Trie, in Octavis Sancti Hilarii, ad Collo-
 quium inter Illum & Wilhel mum filium Radulfi Senescal-
 li Normannia, & Procere Normannia, et ostendit illi
 Diagramma Conventionis factæ inter Ipsum et Regem
 Angliæ apud Meſſanam in Sicilia. Et, secundum Con-
 ven-

ventionis illius Tenorem, ab eis petiit sibi reddi *Alesiam* Sororem suam, quæ custodiebatur in Turre *Rotbomagi*: et petiit cum Illa, Castellum *Gisfortii* cum omnibus Appenticiis suis, et Comitatum de *Albemarlia*, et Comitatum de *Auca*. Sed Senescallus et Proceres *Normannia*, nihil horum, quæ petebat, Ei tradere voluerunt; dicentes, se nullum Mandatum recepisse inde Domino suo Rege *Anglia*. Unde Rex *Francia* iratus dixit, quod Ille potenter acquireret, quæ illi facere sibi negabant, et multum comminabatur eis: Senescallus autem et Proceres *Normannia* Castella sua munierunt. Interim, Rex *Francia*, videns, quod in Malitia sua procedere pro sua voluntate non posset, mandavit *Johanni* Comiti *Meretonii*, Fratri Regis *Anglia*, quod cum festinatione venisset in *Francia* locuturus cum Eo; et Ipse daret ei in Conjugem *Alesiam* Sororem suam, et facere Eum habere omnes Terras *Anglia* et *Normannia* cismarinas, si Matrimonium fuerit contractum inter illum et prædictam Sororem suam. Quod ^{† cum?} *Alienor* Regis næ constaret; omnibus postpositis, aliisque negotiis ommissis, transfretavit de *Normannia* in *Angliam*, et invenit *Johannem*, Filium suum, Comitem *Meretonii*, jam paratum transfretare de *Anglia* in *Normanniam*, ad loquendum cum Rege *Francia*. At Mater ejus, et *Walterus Rothomagensis* Archiepiscopus, et ceteri Justiciarii *Anglia* prohibuerunt Eum, ex parte Regis *Anglia* et Sua, ne Ipse transfretasset, dicentes, quod, si Ipse transfretasset, Ipsi saisirent in Manu Regis omnes Terras et Castella sua. His igitur et aliis Matris suæ monitis, *Johannem*

† Cum proculdubio adjiciend. Nam exstat in *Bromt. col. 123*

banne
gis Fr
lius.
cipes
vetun
omnes
Johann
luit N
sui no
fieri
Regis
Die
racensis
nem D
similite
Illo ma
derint,
commu
dum fec
is, per
tatem h
nullo
ur) Pro
appellat
erat, co
Et jam c
or et
trumqu
Dunelm
ne debi
atur inte
enissent
Vol. II.

Johannes, Comes *Meretoni*, adquevit: et postpositis Regis *Francia* mandatis, propositum suum mutavit in melius. Deinde *Alienor* Mater Regis, et fere omnes Principes & Magnates *Anglia* venerunt *Lundonia*, et juraverunt Regi *Anglia*, et Heredi suo, Fidelitates contra omnes homines. Cumque Rex *Francia* vidisset, quod *Johannes*, Comes *Meretoni*, noluit venire ad Eum, voluit *Normanniam* hostiliter invadere; sed Milites Regni sui noluerunt in hoc consentire, dicentes, quod ipsi fierent perjuri, si ipsi *Guerram* fecissent in Terram Regis *Anglia*, quamdiu esset in Servizio Dei. * B.2. fol. 185.

Die autem *Purificationis Beata Maria*, prædictus *Eboracensis* Archiepiscopus iterum Excommunicavit *Hugonem Dunelmensem* Episcopum, quia Ei obedire noluit: similiter, et Omnes, tam Clericos quam Laicos, qui cum illo manducarent aut biberent, aut illi aliquid venderint, aut in domibus suis eum reciperent, aut aliquam communicationem cum illo haberent. Et in hunc modum fecit illum Excommunicari eodem die *Purificationis*, per omnes Ecclesias Diocesis suæ, in quibus potestatem habebat. Sed præfatus *Dunelmensis* Episcopus in nullo detulit Sententiæ illi; sed multa (ut videbatur) Prosperitate gaudens, parabat se ad prosequendum Appellationem suam, quam ad Summum Pontificem fecerat, contra prædictum *Eboracensem* Archiepiscopum. Et jam cum tempus proficiscendi instaret, Regina *Alienor* et *Rothomagensis* Archiepiscopus convocaverunt utrumque, scilicet *Eboracensem* Archiepiscopum, & *Dunelmensem* Episcopum, ad Audiendam, et (si posset) sine debito Determinandam Controversiam, quæ vertebatur inter Illos. Qui cum post *Medium Quadragesimæ* venissent *Lundonia*, et ibidem coram prædictis Regi-

na et *Rothomagensi* Archiepiscopo, et fere totius *Angliae* Episcopis in unum congregatis, Causas suas protendissent; *Hugo, Dunelmensis* Episcopus, obtulit, ponere se in Examine præfatæ Reginae et Archiepiscopi *Rothomagensis*, et omnium Episcoporum *Angliae*, salvis Privilegiis suis. Sed Archiepiscopus *Eboracensis* noluit ponere se in Examine Illorum, nisi *Dunelmensis* Episcopus prius venisset ad Limina Beati *Petri Eboracensis*, absolvendus de Eo, et in Omnibus juri pariturus. Quod cum *Dunelmensis* Episcopus audisset; dixit, quod cum Archiepiscopo *Eboracensi* Pacem nullam faceret, nisi Ille proprio ore suo confessus fuisset coram omni Populo, et maxime in *Eboracensi* Ecclesia, ubi ^a Sententia Excommunicationis in ^b eo dederat; quod Sententia illa Nulla fuit, nec teneri debuit. Sed *Eboracensis* Archiepiscopus nec illud facere voluit, nec dicere.

Præterea, prædictus *Eboracensis* Archiepiscopus prima die, qua *Lundonias* venit, fecit portare ante se Crucem suam à *Novo-Templo*, in quo Hospitatus erat, usque ad *Westmonasterium*: sed *Ricardus Lundontensis* Episcopus, et ceteri *Cantuariensis* Ecclesiæ Suffraganei murmuraverunt inde, adversus Eum, et prohibuerunt Illi, ne amplius portasset eam in illa Diocesi, * dicentes, quod, si amplius portare præsumpisset, Illi Eam frangerent: et in hoc, quod Eam jam portaverat, habebant eum pro Excommunicato; et jam eam fregissent, nisi esset Filius Regis et Regis Frater, et ad hæc Novus Archiepiscopus. Prædictus vero *Lundoniensis* Episcopus *Novum Templum*, in quo Archiepiscopus hospitatus fuerat, à Divino suspendit Officio, et à Campanarum

* B.2. fol.
186.

a. Sic *Apogr. W. Lege*, Sententiam. b. Vel eum.

sonitu. Unde Ipse *Eboracensis* Archiepiscopus, dolens & confusus, citius inde recessit, Cruce sua non ^aconportante.

Interim, *Willelmus Eliensis* Episcopus, Domini Regis Cancellarius, et totius *Angliæ* Legatus, confidens in auxilio Reginæ *Alienor* et *Johannis* Filii ejus Comitis *Meretoni* (utpote qui prædictæ Reginæ multa dederat, et se plura daturum promiserat; et qui prænominato *Johanni* Quingenta Milia Marcarum Argenti promiserat pro auxilio suo habendo, et pro Restitutione sua habenda in Regimine *Angliæ*, sicut habebat in recessu Regis *Ricardi*;) venit in *Angliam*, et applicuit apud *Doroberam*; et mansit ibidem in Castello *Doroberniæ*, quod adhuc erat in Custodia *Mathæi de Clere* Sororii sui. Et misit *Lundonias* Nuntios suos ad Reginam et *Johannem* Comitem, et ad Archiepiscopum *Rotomagensem*, et ad alios Justiciarios *Angliæ*; postulans, sibi fieri Restitutionem ablatorum; et ^bofferrens, se paratum esse stare iuri et Regiæ Voluntati, in omnibus, quæ adversus eum dicerent. Regina autem *Alienor* et *Johannes* Filius ejus conabantur pluribus modis Pacem facere inter Illum et *Rothomagensem* Archiepiscopum, et ceteros Regni Magnates: et dicebant, quod, sicut Illi credebant, multum displiceret Regi, quod sic ille dejectus esset à Regimine Regni sine præcepto Illius. Sed cum prædicta Regina audisset à *Rothomagensi* Archiepiscopo, et à ceteris Regni *Angliæ* Magnatibus, Excessus et Importunitates, quas præfatus Cancellarius in Plebem *Anglicam* ubi commissam exercuerat; quievit. Et *Johannes* Filius ejus, Comes *Meretoni*, (acceptis à *Rothomagensi* Ar-

^a F. conportata, Vide *Bromt. col.* 1238. ^b Sic

chiepiscopo, et à ceteris Justiciariis *Anglia*, duobus Milibus * Marcis Argenti de Thesauro Regis Fratris sui) Consilio eorum adquievit: et una cum Illis, et *Alienor* Regina, mandavit supradicto *Elteni* Episcopo, ne Ille ulterius processisset; sed cum festinatione summa, sicut Vitam et Membra dilexisset, ab *Anglia* recedere properasset. Cancellarius ergo Ille fraudatus à desiderio suo, et non ausus ibidem diutius moram facere; in *Cana-Domini* transfretavit, et applicuit apud *Witsand*, et multum comminatus est genti *Anglia*. Et novissimus Error Homini illius erat *pejor priore*. Ipse enim, ut dicebatur, statim postquam applicuerat, perrexit ad *Philippum*, Regem *Francia*, inimicum * Domini sui Regis *Anglia*; et familiariter cum eo moram faciens, multa machinatus est, ut dicebatur, in perniciem Regis Domini sui, et Regni.

* B.2. fol.
186, b.

Eodem anno, *Gaufridus Eboracensis* Dedit, et Carta sua Confirmavit, Abbatix Sanctimonialium de *Codestoue*, Ecclesiam *Sancti Clementis* de *Eboraco*, quam *Turstinus*, *Eboracensis* Archiepiscopus, fundavit in fundo suo, et Sancti-moniales Deo in perpetuum servituras constituit in ea. Quæ cum, ab ipsis fundamentis Ecclesiæ, libera extitisset; et nulli Domui esset subjecta; indignata est inde *Alicia* Priorissa; et omnes Sancti-moniales ejusdem Ecclesiæ *Sancti Clementis* Appellaverunt ad Summum Pontificem, pro libertate Ecclesiæ suæ tuenda. Et præfata Priorissa statim post Appellationem, Inter arripuit ad Summum Pontificem. Sed *Eboracensis* Archiepiscopus, in nullo deferens Appellationi earum, Excommunicavit Eas, quia noluerunt obedire Domui

de Godestoue, quæ est in Episcopatu *Lincolniæ* inter
Orenforda et *Wdestoc*.

Interim *Hugo*, *Dunelmensis* Episcopus, frequenter
 misit Nuntios suos ad *Calestinum* Summum Pontificem.
 Et licet Papa et multi Cardinalium Causam *Eboracen-*
sis Archiepiscopi modis omnibus fovissent; tamen *Du-*
nelmensis Episcopus tandem invenit gratiam apud Pa-
 pam, adeo quod Ipse et universi Cardinales judicave-
 runt Sententiam Anathematis, quam *Eboracensis* Archie-
 piscopus tulerat in Episcopum *Dunelmensem*, Nullam
 fuisse: tum quia Idem Episcopus fuerat *Romæ* Conse-
 cratus à Summo Pontifice; tum quia Sententia illa post
 Appellationem factam in Eum lata fuit; tum quia idem
Dunelmensis Episcopus ab Octo vel Pluribus Papis pri-
 vilegiatus fuit, quod nullus potens esset Illum Excom-
 municare, vel Suspendere, nisi de speciali Mandato Sum-
 mi Pontificis; tum quia idem Episcopus semel fecit Ca-
 nonicam Obedientiam Ecclesiæ *Eboracensi*, et *Rogero E-*
boracensi Archiepiscopo, et ejus Successoribus. Dice-
 bat enim *Calestinus* Papa, sumens Argumentum à Ma-
 joribus, quod grave esset Onus et importabile, si opor-
 tuisset Archiepiscopos & Episcopos et ceteros Eccle-
 siarum Rectores semper reiterare Professionem suam,
 quandocunque Novus Papa institueretur. Præterea,
 idem Papa *Calestinus* adjecit in Mandatis suis, quod præ-
 dictus *Eboracensis* Archiepiscopus, vel Suspensionis vel
 Excommunicationis Sententiam proferendi in præfa-
 tum *Dunelmensem* Episcopum, nullam de cetero ha-
 beat potestatem. Hæc tamen sufficere non poterant
Dunelmensi Episcopo; sed remisit Nuntios suos ad

- a Vel Oxenfordam.

Sum-

Summum Pontificem, postulans, ut Ipse ex toto ^aesset absolutus esset à Jurisdictione *Eboracensis* Archiepiscopi, quamdiu duo Illi vixissent.

Interim, Clerici, quos *Walterus Rotomagensis* Episcopus *Romam* miserat, post dejectionem *Willelmi Eliensis* Episcopi, cum Literis suis, et cum Literis Episcoporum *Anglia*, missis contra prædictum *Eliensem* Episcopum, in hac forma scripserunt Domino suo *Rothomagensi* Archiepiscopo.

Epistola Clericorum *Rothomagensi* Archiepiscopo.

^aWaltero, Dei Gratia, *Rothomagensi* Archiepiscopo,
^bkarissimo Domino et Patrono, Clerici sui Salutem!
 "Omittimus pericula et labores, quos in Via sæpius
 "nos oportuit sustinere: et quod, frequenter Insidiis
 "declinatis, tandem ^{*}incidimus in Latrones, bonif-
 "que omnibus (^cpræter ^bquædam, Equos, et Literas)
 "spoliati, sine omni viatico, ^cvivimus in Urbem sum-
 "ptuosam tertio Idus *Februarii*, apud Beati Petri Eccle-
 "siam Curia commorante. Ibi invenimus Cancellarii
 "Clericos Jactantes plurima, et multa (ut videbatur)
 "prosperitate gaudentes. Nam plenæ Legationis Of-
 "ficio impetrato, jam sæpe Dominus Papa & Cardina-
 "lium quidam *Eliensi* Episcopo cum Subscriptione Le-
 "gati suas Epistolas dirigebant; et jam principalibus
 "Legationis Bullatis ^dLiteris nondum traditis, se-

* B.2. fol.
187.

^a Alterutrum esset delend. ^b Quosdam *Hov.* p.718. ^c Venimus *Hov.* Neque aliter *Bromt.* p.1231. ^d Literis inde nondum *Hov.* & *Bromt.*

“ se recessui imminenti Nuntii præcingebant. Etenim
 “ Domnum Papam ex toto pronum invenimus, ut par-
 “ tes Cancellarii tueretur; et qui Domno Papæ fami-
 “ liariùs assident et adhærent, ipsius negotia tanquam
 “ propria promovebant. Verùm, per Dei gratiam, ad
 “ adventûs nostri Instantiam, Literæ sunt retentæ, qui-
 “ busdam, qui Negotia vestra devotiùs respiciunt, sæ-
 “ pe et multum dicentibus, “ interfuisse hætenus adeo
 “ necessaria vestrorum præsentia Nuntiorum. Porro,
 “ quando potuimus (audiendi copia impetrata) coram
 “ Domno Papa & Cardinalibus universis Literas pro-
 “ posuimus, à Vobis et Episcopis, et Prælatiis, et Justi-
 “ ciariis *Angliæ* ^b destinatis, cum diligentia digna cetera
 “ adnectentes, quæ Intentioni vestræ credidimus expe-
 “ dire. Cum vero Nuntii *Elensis* Episcopi attentas-
 “ sent objicere tam Responsionibus quam Objectis, Do-
 “ minus Papa in vestri deprecatione Negotii, plurima in-
 “ dignanter et cum amaritudine proponebat, “ multi-

m?

plicati inculcans Sermonibus & affirmans, Scimus,
 “ quod *Illustris Rex Anglorum Domno Elensi Regni sui*
 “ *totius Administrationem reliquit; nec aliquem Ei* ^d *adhi-*
 “ *buit, vel Majorem. Literas Domini Regis super eo vidi-*
 “ *mus; Revocatorias aut Contrarias non vidimus, nec vide-*

nec † MS.

mus, ^a earum Transcriptum Sigillis appositis, et Authen-
 “ tificis consignatum. Sed multa Venerabiles Persona scribunt

^a Non fuisse hætenus adeo necessariam vestrorum præ-
 sentiam nuntiorum *Hov.* ^b Destinatas, *Hov. & Bromt.*
 Multiplicatis *Hov. & Bromt.* ^d Parem adjiciend. si *Hove-*
num, minorem si *Bromtonum*, sequamur. † Recte MS.
 tam ita etiam tam *Hov.* quam *& Bromt.*

"contra Domnum Cancellarium; et pro Domno Cancellario, multarum recepimus Venerabilium Literas Personarum.
 "Sed et Litera, quas Vos portatis, eorum sunt, qui Domnum Cancellarium expulerunt; Nec miramur admodum, si pro se scribere videantur. Scimus, quia Dominus Rex nulli unquam mortalium tantam dilectionem exhibuit vel honorem impendit, quantum Domno **Elten**si. Ipsum namque fecit Episcopum Venerandae Sedis et Ditissima **Elten**sis; sed et Cancellarium suum; sed et Regnum Angliæ universum ejus solius Custodiæ commendavit. Sed nec omnibus istis contentus esse potuit Dominus Rex; sed et pro Legationis Officio Domno Cancellario committendo, et Bonae Recordationis Domno Clementi et Nobis etiam supplicavit. Vide, quam tenere amabat eum; quem unquam hominum tantum diligit vel dilexit? Ad preces Domini Regis, et instantiam multam, praesentem Legationem indulgimus Domno ^{† quem?} **Elten**si; ab Homine, quantum dilexerat, Regem tam subito tantam gratiam revocasse, vix credere possumus, nisi Literas ejus et Sigillum Regium ^a videmus. Et quod Domino Regi dedimus (puta Legationem Domni **Elten**sis) sine falsitatis Nota, nec suspendere possumus, nec auferre. Sed et omnes Anglicani Episcopi pro eodem Legationis Officio confirmando, Mihi proprias Literas transmiserunt, et Mihi unanimiter supplicantes pro ^b eo Cancellario ^v commenda^{*}tionem plurimam porrexerunt; et modo ^c Contrarium postulatur ab eis, suae potius ^d lenitati imputandum

• B.2. fol.
 187, b.

† Equidem quem in *Hov.* sed quantum in *Bromt.* ^a Videremus *Hov.* & *Bromt.* ^b F. eodem cum *Bromt.* ^c Potius quod contrarium, cum *Hov.* ^d Recte levitati, cum *Hov.* & *Bromt.*

“vi-

videtur. Sed et Dominus vester Rothomagensis Archie-
piscopus, Nobis pro Domno Eliensi plenas Devotione Lit-
teras destinavit, cum pro Ipso scripsisset, dum prosperis ute-
retur: contra Ipsum Exilii Calamitate oppressum, eos gra-
ve est exaudiri, cum contra eos scriptum sit,

D?

Cum fueris felix, multos numerabis amicos ;
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Porro, cum pristina felicitate gauderet, et Legationis Vice
apud Vosungeretur, quæ unquam Ecclesia, quod Monaste-

i?

rium, quæ Persona, ^b quæ Vulgaris aut Nobilis, super ero-
gationibus Domni Eliensis, vel Ecclesiarum gravamine,
Verbum ad Nos miserat vel Querelam? Omnes applaude-
bant felici; omnes murmurant in oppressum. Amici fortu-
na fuerant, cum fortuna gratia recedentes? Hæc qui-
dem, & multa alia à Domno Papa opposita, qui Su-
periores non habet; et à Pontifice Summo, et Ju-
dice; et cujus Voluntati, nemo est qui resistat. Sed
et multum contra Nos quibusdam facere videbatur;
quod Dominus Rex in reversione sua supplicavit pro

v?

Nobis, ut in Normannia partibus, et ceteris Trans-
marinis, Vobis Legatio conferetur; Unde, prima fa-
cie, ^d Nomini videbatur, quod Regiæ esset volunta-
tis, Vos in Angliæ Partibus Administrationem habere:
cùm et Angliæ Tutelam gerere, et Legationis Offi-
cium in Normannia exercere, uni et eidem homini,
nec facile nec promptum videbatur. Sed in forma

† et?

^a Dum sane in Hor. sed cum in Bromt. ^b Quis Hor. &
Bromt. ^c Vobis sane in Hor. & Bromt. ^d Lege, Nemini,
in Hor. & Bromt. † Recte et pro in. Nam ita Hor. & Bromt.

"Regiæ Voluntatis, quæ pro Vobis fuerit à Rege Can-
 "cellario destinata, Senescallo *Normanniæ* à Rege dice-
 "batur transmissa, ut et Ipse in *Normanniæ* Partibus Ve-
 "stro Consilio fungeretur; ad quæ et Similia cum Re-
 "sponsiones idoneas haberemus, tamen Domni Papa
 "favor & adjutorium in partem contrariam nitebantur
 "Veruntamen dubitare coactus, tum ad instantiam no-
 "stram, tum Cardinalium aliquorum, quos in Vestra
 "partis gratiam traxeramus, Cardinalibus omnibus con-
 "gregatis in unum, singulorum consilia requisivit, no-
 "stroque Negotio, diu suspensis deliberationibus, agi-
 "tato, suam Dominus Papa sedens pro Tribunali Sen-
 "tentiam, sub hac forma: putà (ut breviter et summa-
 "tim procedamus) Et Cancellarium à Vestra et Domni
 "Rothomagensis Decani denuntiatione absolvit; et vice
 "mutata, Sententiam *Eliensis* Episcopi, quam occasio-
 "ne quarundam probabiliorum Literarum in Vos tu-
 "lerat, et Decanum, et alios quosdam Cancellario odio-
 "sos, Nullam fuisse judicavit. Porro, Dominus Papa
 "in sua procedens Sententia, super Injuria *Eboracensis*
 "Archiepiscopo irrogata, sine forma præscripta, Can-
 "cellario purgationem indixit. Legationem autem, nec
 "ejus ^b Excusationem ademit, cum jam ipsam ad Re-
 "giarum Precum instantiam contulisset: et Vobis etiam
 "supplicantibus, cum Pontificibus *Angliæ* ^c universis
 "Eam tamen Legationem protulit exequendam, sub
 "hac Exceptione adjecta, Quod Ipse ^d interdum, vel Sup-
 "pensionis, vel Excommunicationis Sententiam proferendi in

^a Vel dedit cum *Hov.* vel protulit cum *Bromt.* adjiciendum
^b Executionem *Hov.* & *Bromt.* ^c Universis sane *Hov.* &
Bromt. ^d Interdictum *Hov.*

Vos, * vel in Decanum Rothomagensem, vel Episcopos * B.2. fol.
 Angliæ, vel Justiciarios, vel Magnates, nullam habeat 188.

V?
 potestatem. Cujus interpretationem Sententiæ "nos
 habituros confidimus utillorem, verborum faciem Vo-
 bis in ipsis Papæ literis transmissuros. Sententiæ ve-
 ro prænominatæ adjecit, quod, Consilio Cardinalium
 convocato, Nostroque adhibito, et Nuntiorum Do-
 mni Eliensis, Personas Venerabiles in vestris partibus
 providebit, quibus mediantibus inter Vos et Domnum
 Cancellarium, possit Pax et Concordia reformari: sal-
 tem, quantum ad mutuum Rancorem animi remitten-
 dum. In hujus autem deliberationis Tractatu, et præ-
 dictæ forma Sententiæ, eas profecto credimus ex toto
 Literas revocandas: quæ cum essent ab Episcopis to-
 tius Angliæ destinatæ, tum occasione Ipsarum, idem
 Cancellarius Vos cum multis aliis Excommunicatio-
 nis vinculo denunciavit astrictos. Super qua tamen
 denuntiatione, cum Nos Domno Papæ, ad mandatum
 Domni Rothomagensis Decani, proposuissemus quere-
 lam, palam in Consistorio, coram Cardinalibus Uni-
 versis et Populo, lectis ejusdem Litteris ^{et} inspectis:
 quantum protestatus est voce coram omnibus exalta-
 ta, quod nunquam prædictæ Litteræ à Conscientia
 ejus originem habuerunt, cœtu Cardinalium de se id
 eundem cum admiratione plurimam proclamante? Et cum
 nuntii Eliensis Episcopi Papæ instantissime reclama-
 rent, nemini aurem propitiam vel fautricem impen-
 dit. Valet".

a At nos tam in Hov. quam & in Bromt. b L. tamen
 in Hov. & Bromt. c Et plane habent Hov. & Bromt.

In nocte sequenti venerunt nuntii **Eliensis** Episcopi ad Domnum Papam, et exprobrantes Illius inconstantiam, dixerunt, *Nunquam putavimus ex Ore vestro audisse, quod ita impudenter negaretis factum vestrum. Nonne Confirmastis Sententiam Excommunicationis, quam Dominus Eliensis Episcopus, devotus Filius tuus (et Romanæ Ecclesiæ, et Vester,) dedit in Rothomagensem Archiepiscopum & complices suos, qui in Dejectionem Illius Unanimes extiterant, et Literas vestras Archiepiscopis, et Episcopis Angliæ inde missis? Quid ergo in Eum displicuit Paternitati vestra? Aut quis Vos seduxit, ut ita palam in Consistorio, coram universis Cardinalibus, et Clero, et Populo, dixeritis, quod nunquam prædictæ Literæ à Conscientia vestra Originem duxerunt? Precamur ergo, Domine, Sanctitatem vestram, ut saltem (pro Amore Dei, & Honore Romanæ Ecclesiæ) reducetis ad Memoriam Servitia, quæ Vobis Dominus noster Eliensis Episcopus devote exhibuit.*

*Et ut testimonium Veritatis, Opprobrium Domni nostri et Nostrum tollatur, ne Inimici nostri de injusta Condemnatione nostra hilarescant. Hiis et aliis hujusmodi Exhortationibus, Clerici Eliensis Episcopi adco Domni Papæ animum in Conatus suos allexerunt, quod in Craftino idem Papa, Sedens pro Tribunali, coram Cardinalibus, et Clero, et Populo dixit, Fratres mei, confiteor vobis, me graviter peccasse in Dominum Eliensem Episcopum, et in Clericos ejus. Recordatus enim sum, quod Literæ illæ Confirmationis Nostræ super Sententia Excommunicationis, quam Dominus Eliensis dederat in Comitum Meretonii, et in Rothomagensem Archiepiscopum, et complices suos, qui eum violenter à Regimine Angliæ deiecerunt, à Conscientia nostra, et à Voluntate * emanaverunt et eas adhuc ratas habemus; et eas precipimus inviolabili*

* B.2. fol.
188, b.

rev observari; donec pradiſti, Comes de Meretone, et Archiepiscopus Rothomagensis, et Complices sui ad condignam Satisfactionem perveniant.

Interim, nuntii, quos *Dunelmensis* Episcopus miserat contra *Gaufridum Eboracensem* Archiepiscopum, redierunt, portantes Literas Summi Pontificis, in hac forma,

"*Celestinus* Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus *Lincolniensi* et *Rofensi* Episcopis, sc. Benedi-
 "et dilecto Filio Abbati de *Burgo*, Salutem et Apo-
 "stolicam Benedictionem! Sicut ea, quæ à Venerabilibus Fratribus co-Episcopis nostris circumspectione
 "provida, et ratione provida, statuuntur, debemus illibata servare: ita, quæ minus quandoque considerate
 "aguntur, providentia pleniori corrigere, et Institutum debitum nobis imminet reformare. Cum itaque Venerabilis Frater *Gaufridus, Eboracensis* Archiepiscopus,
 "in Venerabilem Fratrem nostrum *Hugonem Dunelmensem* Episcopum, et quosdam alios, Excommunicationis Sententiam promulgasset, et eorum Nuntiis
 "ad Nostram præsentiam Venientibus, in Consistorio Nostro fuisset hinc inde super ea Sententia, et quibus aliis Articulis plenarie disceptatum: Nos, cognoscetes, tam in Ipsum quam in alios jaculatam Sententiam inconsulte fuisse prolatam, nullius Causæ rationabilis munimine roboratam; Eam (de consilio Fratrum nostrorum) denuntiavimus publice non tenere: irritantes Eam, ne quid autoritatis habeat inhibentes. Ut itaque quod Nos decrevimus per partes vestras publice nuntietur, per Apostolica Scripta

a L, quibusdam ex *Hov.* & *Bromt.*

"Vo-

“Vobis Mandamus, ut eandem Sententiam per Ecclesias vestras prædicetis autoritate Sedis Apostolicæ irritatam. Ut Fidelium Populus, tam ipsi Episcopo, quam aliis, una cum Ipso injuste ligatis, Fraternalis Communionis participium secure impendat; et ab illorum nullatenus propter hoc Communionem recedat. Datum *Laterana*.

Dum autem hæc ita agerentur, Dominus Papa *Celestinus* misit à Latere suo duos Legatos Cardinales in *Normanniam*, quorum unus dicebatur *Octavianus Hostiensis* Episcopus, alter *Jordanus* Abbas de *Fossa-nova* ad Titulum *Sanctæ Anastasiæ* Presbyter-Cardinalis, ad diruendam litem Controversiæ, quæ erat inter *Willelmum Eltensem* Episcopum, et *Walterum Rothomagensis* Archiepiscopum, et quosdam alios. Qui cum in *Normanniam* intrassent, et venissent ad *Gisfortium*, Milites Castelli et Burghenses clauserunt eis Portas Villæ, per Præceptum *Willelmi Filii Radulphi* Senescalli *Normanniæ*, et noluerunt illos intus recipere, dicentes, quod Dominus illorum *Ricardus*, Rex *Angliæ*, nondum redierat de Peregrinatione sua: et in Recessu suo, cum Se Signo Crucis accinxisset, omnes Terras suas cis marinas et transmarinas sub Protectione Dei et *Romanæ* Ecclesiæ, et Domini Papæ posuerat; nec aliquem Legatum in Terra sua recipi præceperat: et ideo volebant Ipsi Illos, neque alios hujusmodi Viros, recipere, sine Illius mandato. Cardinales vero hæc contradicebant, Quod Illi advenirent portantes ^b Pacem et Illuminantes Patriam, clare Pacem Gentibus et Liberare Populum Domini.

a Ut plane tam in *Hov.* quam *Bromt.* b Facem *Bromt.* col. 1238.

Sed neque propter hoc, neque propter Illorum minas, volu^{*}erunt prædicti Milites vel Burgenses illos recipere: immo † cum Gladiis & Fustibus illos retroire coegerunt. ‡ Illi autem ibant gaudentes à conspectu Populi, quoniam digni habiti sunt pro Nomine Ihesu contumeliam pati.

* B.2. fol. 189.
† Matth. XXVI, 47, &c.
‡ A&V. 41.

Qui cum à Normannia exissent, Octavianus, Hostiensis Episcopus, Sententiam Interdicti dedit in Normanniam; et Excommunicavit prædictum Senescallum Normannia, et omnes complices suos, et fautores, et Consiliarios, et Autores prædictæ præsumptionis. Jordanus vero de Fossa-Nova dilexit Regem Anglia, et noluit Sententiam dare in Normanniam, nec quicquam molestè inferre: Unde Rex Franciæ iratus, fugavit eum à Regno suo. Quod cum nuntiatum esset in Anglia, Alienor Regina et Johanni Filio suo Comiti Meretonii, et Waltero Rothomagensi Archiepiscopo, Summo totius Angliæ Justiciario,

in Normanniam

et aliis ejusdem Regni Justiciariis, miserunt ad Illos Hugonem Dunelmensem Episcopum, ut per Illius Indulgentiam, Sententia quæ illata fuit ab Illis in Normanniam, et in Senescallum Normannia, relaxaretur; et ut prædicti Cardinales ad Honorem Dei et Romanæ Ecclesiæ tractarentur. Sed prædictus Dunelmensis Episcopus noluit ab Anglia recedere, donec Omnia Clericorum suorum Negotia pro Voluntate sua adimplerentur. Scilicet, negotium Henrici Marecalli Decani Sancti-Petri Eboraci; et negotium Buccardi, ejusdem Ecclesiæ Thesaurarii; et Hugonis Murdac et Ada de Tornovere ejusdem Ecclesiæ Canonicorum; et Petri de Ros Archidiaconi Carlolensis, quos Ganfridus, Eboracensis Archiepiscopus, vinculo Anathematis innodaverat. Ad Instantiam enim Dunelmensis Episcopi, Walterus Rothomagensis

sis Archiepiscopus, et ceteri Justitiiarii *Anglia*, districtius in mandatis dederunt *Gaufrido*, *Eboracensi* Archiepiscopo, per Literas Domini Regis, Sigillo Illius Signatas, ut, omni Excusatione & Dilatione remota, redderet prædictis *Dunelmensis* Episcopi Clericis omnes Redditus suos, et cetera omnia, quæ eis abstulerat. Quod si facere noluisse, statuerunt *Willelmum de Stutevil* et viros potentes, qui Illum ad hoc faciendum compellerent, vel totum Archiepiscopatum suum in Manu Regis saisarent. Qui cum venissent, oraverunt, ut acciperent Redditus et Possessiones illis ablatas: sed noluit prædictus Archiepiscopus audire Petitionem illorum, nisi prædicti Omnes venissent Nudi ad Limina *Beati Petri* Ecclesiæ *Eboraci*, et ibi Absolutionem accepissent, data prius Securitate standi Judicio Capituli *Eboracensis* Ecclesiæ, de omnibus Controversiis, quæ erant inter Illum et Illos. Qui cum per aliam Viam procedere nequivissent, præfatus *Buccardus*, et *Hugo Murdoc*, et *Adam de Tornevere*, et *Petrus de Ros*, noluerunt diutius malignari, "et" contra Archiepiscopum suum et Pastorem Animarum suarum; venerunt ad Limina Ecclesiæ *Eboracensis*, et ibi meruerunt absolvi, et juraverunt super Sacrosancta Evangelia, quod Juri starent super omnibus * Controversiis, quæ erant inter prædictum Archiepiscopum, et illos, secundum Canonorum suorum Judicium. Deinde introducti sunt in Ecclesiam, et Archiepiscopus reddidit illis Redditus suos, et Possessiones; et recepit illos in Osculo Pacis et in Mensa; et Pacem et Finale Concordiam fecit inter præfatum *Buccardum* "et" Ecclesiæ *Eboracensis*

* B.2. fol.
189, b.

a Deest et in *Bromt. col. 1239.* b Omittit *Bromt. recte.*

The-

a Th
Moreto
Vol.

MCXCII.

Theſaurarium, et *Hamonem* ejusdem Eccleſiæ Præcentorem, in hunc modum. Quod prædictus *Buccardus* dedit prænominato *Hamoni* Eccleſiam de *Alna*, quæ principale Membrum eſt ^a Theſaurizariæ *Eboraci*, pro bono Pacis. Et ipſe *Hamo* quietam clamavit *Buccardo* ^b Theſaurariam illam; tamen, quod poſt deceſſum illius, vel Vitæ mutationem, vel ſi ad majorem dignitatem motus fuerit, Theſauraria illa redibit ad *Hamonem* Præcentorem; et ipſe inde fiet Theſaurarius. Hæc itaque Pax et Finalis Concordia inter prædictos viros facta fuit, de Voluntate et Arbitrio *Gaufridi Eboracenſis* Archiepiſcopi, et Sigilli ſui munimine confirmata. *Henricus* autem *Marſcallus*, *Eboracenſis* Eccleſiæ Decanus, noluit ſe humiliare, et ad Satisfactionem venire, ſicut prænominati Socii ſui fecerunt. Sed ſuperbe locutus eſt contra Domnum ſuum Archi-Epiſcopum, et remanſit in eadem Sententia Anathematis, in qua prius erat. Et ipſe Archiepiſcopus vero ſuperaddidit Maledictionem Maledictioni, et Civitatem ceſſare fecit à Divinæ Celebrationis Officio, et à ſonitu Campanarum, quamdiu Ipſe ibidem manſit.

Hugo verò, *Dunelmienſis* Epiſcopus, cupiens adimplere Voluntatem Reginæ et Comitum ^c *Meretonii*, et Juſticiariorum Regis, transfretavit inter *Dobere* et *Witſant*, et applicuit in *Flandria*; et quam citiùs potuit, venit *Parifus*, et ibi invenit prædictos Cardinales; quos blando Sermone allocutus, dolorem illorum lenivit, quem de repulſa eis facta in *Normannia* in animo conceperat adverſus Senefcallum *Normannia* et complices

^a Theſaurariæ *Bromt.* ^b Theſaurariam *Bromt.* ^c Vel *Moretonii.*

suos. Et cum magno labore effecit et industria, quod prædictus *Hosienfis* Episcopus Sententiam, quam dederat in Senescallum et Complices suos, et in *Normanniam*, relaxaret: si ipse Senescallus et Complices sui jurassent, se stare Juri Ecclesiastico, super Injuriam prædictis Cardinalibus illata; et si Senescallus ille permisisset Illos venire in *Normanniam* usque ad *Rothomagum*, non ut Cardinales sed ut Advenas. Ita tamen, quod Clerus *Normannia* invenisset eis impensas decem dierum, ad quinquaginta Homines et quadraginta Equos. Et prædicti Cardinales supponerent se omnino arbitrio *Hugonis Dunelmensis* Episcopi et *Johannis Rothomagensis* Decani, de Pace inter Illos facienda. At quia Senescallus *Normannia* nullo modo concedere voluit, quod prædicti Cardinales venissent in *Normanniam* sine licentia Domini sui Regis *Anglia*; Ipse vero remansit Excommunicatus, et Terra sub Interdicto; et prædicti Cardinales abierunt. Quibus abeuntibus, *Hugo, Dunelmensis* Episcopus, ad petitionem Senescalli, secutus est eos usque

* B.2. fol.
190.

* *Wezeliacum*, ut cum illis pro eo Pacem faceret.

Interim, Dominus Papa Sententiam illam et Interdictum *Normannia* relaxavit, et relaxari fecit à Legatis; et præcepit, quod non intrarent in *Normanniam*.

Eodem anno, orta est gravis Diffensio in Clericos, scilicet Canonicos *Rothomagi*, et Cives Civitatis. Canonici namque Murum novum fecerant circa Cimiterium suum, et collegerant intus Mercatores: et visum erat Civibus, quod hoc fiebat ad detrimentum Civitatis: et petierunt, ut Canonici prosternerent Opus illud, et nolebant. Unde factum est, quod quadam die Cives ex Communi Consilio irruerunt, et Murum illum funditus subverterunt. Canonici autem petebant à Ci-

vi-

vibus reedificationem Muri, et Cautionem standi Ju-
 dicio Ecclesiæ; et noluerunt. Tunc Canonici Cruces
 Ecclesiarum deposuerunt, et omnes Ecclesias Civitatis
 à Divino cessare fecerunt Officio: et sic à festo *Sanctæ*
Katerina usque ad *Pascha* cessavit Civitas à Celebratio-
 ne Missæ: et jacebant Corpora Mortuorum per plateas
 insepulta. Ad *Pascha* verò, Cives introduxerunt Pres-
 byteros advenas, et, fractis Ecclesiis, fecerunt eos cele-
 brare in Illis, et Communionem Corporis et Sanguinis
 Domini ab eis receperunt. *Johannes* vero Decanus Ro-
 thomagi, et Canonici ejusdem Ecclesiæ fugerunt ad *An-*
deli, villam *Rothomagensis* Archiepiscopi, et ibi manse-
 runt. **EXPLICIT.**

Ccccc2 *Se.*

*Sequitur eadem manu, Lamentatio de morte
Regis Ricardi.*

Neustria, sub clypeo Regis defensa *Ricardi*,

^aIndefessa modo, gestu testare dolorem.

Exudent oculi lacrimas, exterminet ora

Pallor, connodet digitos tortura, cruentet

Interiora dolor, et verberet æthera clamor.

Tota ^b*Paris* ex morte sua. Mors non fuit ejus,

Sed tua; non Una, sed publica Mortis origo.

O *Veneris* lacrimosa dies! O! Sydus amarum!

Illa ^cdie tua nox fuit; et *Venus* illa venenum.

Illa dedit ^dvulnus, sed pessimus ille dierum

Primus ab undecimo, qui Vitæ victricus ipsam

Clausit, uterque dies homicida, tyrannide mira,

Trajecit clausus exclusum, tectus apertum,

Providus incautum, Miles munitus inermem,

Et proprium Regem. Quid Miles perfide, Miles,

Perfidiae Miles? Pudor Orbis, et unica Sordes?

Militiae Miles? manuum factura suarum, [sus?

Ausus es hoc in eum Scelus? hoc scelus? istud es au-

O! dolor! o! plusquam dolor! o! Mors! o! truculenta

Mors! esses utinam mors mortua! Quid meministi

Ausa nefas tantum? Placuit tibi tollere Solem,

Et tenebris ~~damare~~ ^esolum? Scis quem rapuisti?

Ipse fuit jubar in Oculis, et dulcor in aure,

Et stupor in Mente: Scis, impia, quem rapuisti?

Ipse fuit Dominus Armorum, Gloria Regum,

Deliciae Mundi, nihil addere noverat ultra.

^a Indefensa potius. Vide Lelandi Coll. Vol. VI. p. 406.
^b L. peris. ^c Dies tibi nox al. ^d Letum al.

Ipse fuit quicquid potuit Natura. Sed istud
 Causa fuit quare rapuisti. Res pretiosas
 Eligis, et viles quasi dedignata refutas.
 Et de Te, Natura, queror : quia nonne fuisti,
 Dum Mundus Puer esset adhuc, dum nata jaceres
 In cunis, in eo studiosa ? Nec ante Senectam
 Destituit hoc Studium ; Cur Sudor tantus in Orbem
 Attulit hoc mirum, si tam brevis abstulit hora,
 Sudorem tantum ? Placuit tibi tendere mundo
 Et revocare manum ? dare sic, et tollere donum ?
 Cur irritasti mundum ? vel redde sepultum,
 Vel forma similem. Sed non tibi suppetit unde.
 Quicquid erit tecum vel mirum, vel pretiosum,
 Huic erit impensum. Thesauri deliciarum
 Hic sunt exhausti. Ditissima facta fuisti
 Ex hac factura. Fieri pauperrima sentis
 Ex hac Jactura. Si felix ante fuisti
 Tanto plus misera, quanto felicior ante.
 Si fas est, accuso Deum. Deus, optima rerum,
 Cur hic degeneras ? Cur obruis Hostis Amicum ?
 Si recolis, pro Rege facit *Jope* tua ; ^b quare tot
 Millibus oppositus, solus defendit ? et *Accon*,
 Quam Virtute sua tibi reddidit, et Crucis Hostes
 Omnes, quos Vivus sic terruit, ut timeatur
 Mortuus. Ipse fuit sub quo tua tuta fuerunt.
 Si Deus es, sicut decet esse, fidelis, et expers
 Nequitiae, justus et rectus, cur minuisti
 Ergo dies ejus ? Potuisti parcere mundo.
 Mundus egebat *Bo*, sed *Eum* magis eligis esse
 Tecum, quam secum ; mavis succurrere Caelo

^a L. distulit. ^b Potius, quam tot M.o. solus defendit.
 et *Accon*, &c.

Quam Mundo. Domine, dicam, si dicere fas est
Pace ^a tua, posse fecisse decentius istud,

^{si}
Sed properasse minus, saltem dum frena dedisset
Hostibus. Et facti mora tanquam nulla fuisset
Res erat in foribus. tunc posset honestius ire
Et remanere Tibi. Sed in hac Re scire dedisti,
Quam brevis est risus, quam longa est Lachryma mun-

[di.]

Item, de gloriosis ejus Victoriis in Itinere Iero-
solymitano.

Rex Ricarde jaces; sed si Mors cederet Armis
Victa timore Tui; cederet ipsa tuis.

Laus Tibi prima fuit Siculi, Cyprus altera, Jope
Tertia; quarta Dromo, quinta Cavarna fuit.

Suppressi Siculi, Cyprus pessundata, Jope
Tenta, Dromo merfa, capta Cavarna fuit.

^a L. tua. Posses fecisse. ^b Vel et:

AN

A N

AUTHENTICK EVIDENCE,

Concerning the RELICK of the

BLOOD of HALES;

With proper Remarks upon it, shewing that by the help of this Evidence, the mistakes of several Historians may be rectify'd, and some of the many calumnies, that have been thrown upon the Religious Houses, detected.

WE ASKETH your lordships to be advised that accordynge to the kyngis gracye Compyllyon to us dyrectyd herebynge Date the fourthe day of Octobre in the xxvth yere of his reigne **We** Hughe Bpshopp of Worcestre Henry Pryor of the Monast'ye of Worcester Stephyn abbott of the Monast'ye of Haylez and

Kⁱ.

Richard Tracpe esquier' the xxviiiijth day of Octobre
 in the yere abovesayde have repayryd to the sayd Monas-
 st'ye of Waplez and thez accordynge to the Tenor of the
 sayd Compyllion have betwix a certeyne supposyd Relicke
 cauldyd the blod of Waplez Which was Inclosid within a
 rownde berall garnysht and bound on ev' syde with
 sylk' whiche we causid to be openyd in the presence of a
 greate Multytude of People And the sayde supposyd re-
 lycke we causid to be taken out of the sayde berall and
 have betwix the same beinge within a lytle glasse And
 also tryed the same accordynge to our powers, wittes
 and discretions by all meanys And by force of the vied
 and othir tryalls therof we thinke deame and Judge the
 Substaunce and mattier of the sayde supposyd Relicke
 to be an unctuous game colouryd Which beinge in
 the glasse appeiryd to be a glisterynge Redd resemblynge
 partly the coloz of blod And aft' we dyd take out part
 of the sayd Substaunce and mattier out of the glasse then
 it was apparunte glisterynge peolow color lyke Amber
 or basse golde And doth clebe to as game or byrdlyme
 Which mattier and saynyd Relicke in the glasse con-
 teingnyng the same we the saide Compyllion's have in-
 closyd in redd wax and consigned it in or Seales And
 also we have lockyd it in a Coffre wch these loks re-
 maynyng by dede indentyd in the saide Abbott of Waplez
 The key wherof shone is comytted to the Custody of the
 saide Abbott and th' othir is the sayde Richard Tracpe
 Wherefore we desire your lordeshippe that we may knowe

further the kynges gracypoule pleasure bein to be don
whiche we accordynge to or most botwonden duetye shall ac-
complishe wiche all or endebovre and biligence

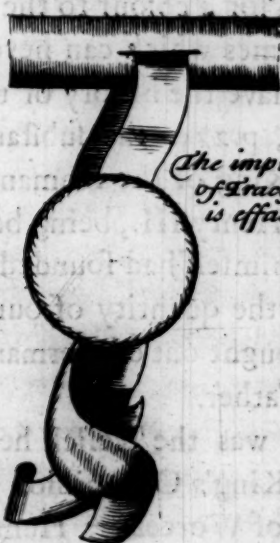
h wigorn

henry priors
off worox

Stephyn abbat
of boyles

Richard Tracy

The impression
of Tracy's Seal
is effaced

Concerning the Relick

Thus endorsed in the same hand,
The *septyfycat* of *Hughe Byschopp of Worcestur* to others
 to the right honorable Lord Cromwell under their
 Seale ;

& endorsed in a later hand thus,

Certiff conc'ning the supposed Relick called the blood of
 Heyles.

In this Copy of the Certificat to Cromwell the Vicar-general, I have strictly observed the orthography, abbreviations, and the rasures themselves as they stand in the Original in my possession.

The Relick of the Blood of Heyles was one of the most remarkable of those that were exposed at the dissolution of the Monasteries: and this authentick evidence concerning it will, I believe, be the more acceptable to the world, as it serves to rectify the mistakes of several Historians, and detect some of the many calumnies that have been thrown upon the Religious Houses, for a colour to the sacrilegious proceedings of those times which can never be justified.

We have the history of this Relick at length in *Holinshed*, p.275. the substance of which is thus. Richard King of the Romans & Earl of Cornwall, brother to Henry III., being buried in the Abby of Heyles which himself had founded; his eldest son gave a third part of the quantity of our Saviour's Blood which he had brought out of Germany, to this Abby in honour of his Father.

This was the Relick here examined into by virtue of the King's Commission directed to Hugh Latimer Bishop of Worcester, Henry Holbech Prior of Wor-

ce-

cester, Stephen Whaley Abbat of Heyles, and Richard Tracy Esq; who perhaps was then High-Sheriff of Gloucestershire. The Examination was made, as appears from the Certificate, Oct. 28. 1538. And in less than a month afterwards, Nov. 24. Holinshed tells us, p. 946. *The Bishop of Rochester [John Hilsey] preached at Paul's Crosse, and there shewed the Blood of Heyles, and affirmed the same to be no blood, but hony clarified and coloured with saffron, as it had been evidently proved before the King and his Council.* Baker follows this account verbatim. And Speed, in his Theater of Brit. in Com. Glouc. though he says no more of this Relick than that time proved it a meere counterfeite; yet in the same book, in Bucks, speaking of the Relick of Christ's Blood at Ashridge Abby (which was the two remaining parts of that of Heyles, brought from Germany by the Earl of Cornwall's eldest son, & given by him to this Abby which he founded) says it was perceived apparently to be only hony clarified, & coloured with saffron, as was shewn at Paul's Crosse by the Bishop of Rochester.

This relation of Holinshed's does not disagree with the report of these Commissioners in their Certificate, but only is more particular. For what upon their first examination of it they apprehended from its quality of cleying to as *gūme* or *byrdlyme*, to be some *unctuouse gūme* colouryd, might afterwards upon a stricter analysis of it, be found to be hony clarified, which is of a vitious nature. And what they say of its being of a *glyerynge yeolow color like ambre or basse golde*, is very consistent with its being coloured with saffron.

Our later Historians, without taking notice of this

account, follow another quite different from & contrary to it; and which cannot be a true one, unless the report of these Commissioners be false. Which account is this;

The Blood of Heyles, which was pretended to be invisible to a Man under mortal sin, though otherwise to a person under pious qualifications visible enough, was no better than the blood of a Duck renewed every week, which was kept in a chrystal very thick on one side, but very thin & transparent on the other. If 'twas a wealthy person who was to confess & offer at the Altar, in order to prepare him for a sight of the Relick, the thick side was turned to him, where the eye could reach nothing, with a design to open his heart & his pocket: and when he had bought as many Masses & presented as far as was thought fit, one in a secret place behind the Altar, near which the Relick was placed, turned the thin side, and then the Blood appeared.

This is the substance of what Herbert in his *Life of Henry VIII.* p. 431, 432. & Burnet in his *Hist. of the Reformation* Vol. I. p. 243. give us upon the credit of William Thomas Clerk of the Council to Edward VI. & after them S^r. Robert Atkyns in his *ancient & present State of Gloucestershire*, p. 469, 470. and Collier in his *Ecclesiastical Hist.* Vol. 2. p. 149. though he discredits the truth of it, as we shall see presently.

Fuller in his *Church Hist.* lib. 6. p. 333. says likewise this Relick appeared at the dissolving of the House to be the blood of a Duck, but has a somewhat different account of the management of the imposture; for this blood, according to him, was so cunningly conveyed, that it strangely spirted or sprang up, to the great amazement of common people.

And

And before all these John Fox in his Acts & Monuments Vol. 2^d. p. 431. says, the Blood of Hayles was proved at Paul's Cross to be the blood of a Duck. He does not mention his authority, but I suppose it was the same William Thomas. These were all the Historians, I have had the opportunity of consulting, who take any notice of this Relick.

Collier has his relation of it from Herbert, but, as was observed before, suspects the authority of Herbert's voucher. *The mistaken reliance*, says he, *& superstitious practice with respect to images & relicks is not to be denied; but whether the impostures abovementioned are matter of fact will be a question: For William Thomas cited by the Ld Herbert, is somewhat an exceptionable authority. He wrote the book call'd Il pererine Inglese, in justification of King Henry's proceedings; but by the account which he gives of Arch B^e Becket, 'tis plain he was either byas'd, or grossly mistaken.* Had Collier seen this authentick Certificate, he would have had still greater reason of excepting against Thomas's authority, and hardly have made it a question whether the impostures as related by him are matter of fact. 'Tis now as certain, as the most proper evidence in this case can make it, that the imposture of the blood of a Duck renewed every week is not matter of fact. And 'tis highly probable that what is sayd of the thickness of the Chrystal on the one side which intercepted the blood from the sight, is likewise a fiction: for the Certificate mentions nothing of it, though it particularly takes notice of the glass, and the red colour the Relick appeared to be of when seen through it. So material an omission would have been a breach of Trust in the Commissioners, and not to have told

told the *whole* Truth would have been prevarication.

'Tis well known the King in order to lessen the reputation of the Monasteries, was very glad to have an accusation of Imposture brought against them. And can it be imagined, that those who were commissioned by him to make what discovery they could of any imposture relating to this Relick, would not, if such a cheat as this had appeared, have discovered it? Interest therefore if not Duty or Inclination must have persuaded them to deal ingenuously. And that two of these Commissioners, the Prior of Worcester, and the Abbat of Heyles were ready enough to give in to the designs of the Court, may be concluded from what follows.

One of the finesses mentioned by Collier, made use of to carry on the ruin of the Abbies was this: In the vacancy of the Greater houses such persons were elected as were disposed to comply with the Court-measures. These Abbats were instructed to persuade the Monks to surrender. Eccl. Hist. Vol. 2^d. p. 157. This seems to be the Case of Henry Holbech, aliàs Rands, Prior of Worcester, of whose election Wharton has this account. *Henricus Holbech, Prior Nigrorum Monachorum Cantabrigia studentium, successit [in Prioratum Wigorn.] lege quidem hactenus recepta non electus, sed per viam compromissi* 1536. 13 Martii, Rege electionem ejus literis Conventui datis precipiente, et electum confirmante die 22 Martii. Idem Episcopus suffraganeus Sedis Wigorniensis titulo Bristolensis Episcopi apud Lametham consecratus est * 1538. 24. Martii, et Prioratum simul tenuit. Anno demum 1540. 18 Jan. Monachis ex Ecclesia Wigorn. quam annis 569 infederant, regio mandato ejectis, Canonici seculares denuo sunt introducti;

* 1537.
Godwin;

quibus Henricus titulo immutato Decani loco praesuit ; donec medio anno 1544 Episcopus Rossensis creatus, Decanatum Johanni Barloo tradiderit. Angl. Sacr. Vol. I. p. 550.

Of Stephen Whaley Abbat of Heyles I find what follows in Dugdale's antiquities of Warwickshire p. 201. *There was no omission of any endeavour that can well be imagined to accomplish the surrenders. For so subtilly did the Commissioners act their parts, as that after earnest solicitations with the Abbats, & finding them backwards, they first attempted them with the promises of good pensions during life, whereby they found some forward enough to promote the work as the Abbat of Heyles in Com. Glouc. was, who had high commendations for it by the Commissioners, as their letters to the Visitor-general do manifest. And Sr. Robert Atkyns says Whaley, who was the last Abbat, surrendered the Abby in hopes of a pension.*

The Prior & the Abbat then cannot be suspected of partiality to the cause of the Monasteries, or of concealing such an imposture as the unequal thickness of the glass, had there been any such.

As to Richard Tracy Esq; I have met with nothing concerning him ; unless perhaps he be the same with that Richard Tracy mentioned by Sr. Robert Atkyns in his account of that family, who he says was High Sheriff of Gloucestershire 3 Eliz. However, it may be supposed that the spoils of the Religious Houses were temptation enough to the Laity to be no friends to them. 'Tis certain the Manour of Heyles is at present in the family of the Tracys ; tho' Sr. Robert Atkyns says it came not to them till after the year 1603. Hugh Latimer Bishop of Worcester was a Man of the primitive simplicity, & far from running the whole lengths

Collier's
Ecclef. Hist.
Vol. 2. p.
117.

Id. Vol. 2.
p. 159.

lengths of the Court. For he *preached* before the King against the suppression of Religious Houses, & earnestly *pressed* the Lord Cromwell that 2 or 3 of them might be left in every county for pious uses. Though he seems therefore to have had no views of interest, & was for preserving the Monasteries, yet sure so zealous a Reformer, wanted not inclination, when 'twas in his power, to discover & remove their abuses. Nor can it be supposed that he who layd down his life for the truth, would have set his hand & seal to a lye or a pervariation.

What has been said of the interest or inclination, which may have influenced these Commissioners, is to be looked upon as an argument *ex abundanti* for the truth of what they have delivered in their Certificate. For leaving such considerations out of the question, the nature of the thing requires, that a relation of matter of fact solemnly attested under the hands & seals of men authorized to make enquiry into it, must be preferred to an uncertain account unsupported by authority.

The Credit then of William Thomas is entirely overthrown, which Collier thought weak enough before. And if we consider that 'twas at the instance of Thomas that Bishop Ridley was called before the Council, & used in a rough & angry manner by them, because he refused to alienate one of his best Prebends to him & his heirs for ever, we may discover for what reason he endeavours to load the Religious Houses with so much calumny. Whatever their corruptions were, to plain their riches were their greatest crime.

Upon the whole matter, as far as appears, the charge

Downs's
Lives of
the Com-
pilers of
the Litur-
gy.

of imposture does not lye against this Abby with relation to this noted Relick, which was no doubt a feigned one, as here called by the Certificate, but supposed, according to the opinion of those times, to be a true one. There is a wide difference between being deceived, and being wilful deceivers. The mistaken reliance, as Collier observes above, & superstitious practice with respect to this Relick is not to be denied; but the Impostures as related by Thomas, will return upon the inventor of them.

As the Certificate has discovered the mistakes of some Historians, so the Abbat of Heyles's Seal will perhaps shew an error in the History of the Mitred Abbies, Vol. 2^d. p. 86. where Stephen Sagar is sayd to be the last Abbat of Heyles, who surrender'd his Convent Dec. 24. 1539. Now Sr. Robert Atkyns says Whaley was the last Abbat, which agrees with the two initial letters W. placed one on each side the arms. But perhaps this Abbat might be called by two names.

The word *Contra-sigillum* in the inscription round the seal, Du Fresne explains by *sigillum secretum*; *Neque tantum*, says he, *in privatis negotiis sigilli secreti usus erat, sed et in publicis, cum id à tergo majoris seu authenticici sigilliaderetur, quod ideo contra-sigillum nuncupatur, quia majori sigillo contra opponeretur.*

Since I have written this, I have had an opportunity of consulting William Thomas's book it self, which stands among the MSS. of the Bodleian Library NE. B. 2. 7. ——— The passage, from whence the afore mentioned Historians have taken their account of this Relick, is this, in p. 85. In a certain Monasterie called Hayles was a great Offering to the blud of Christ brought thither manie yeres

agone out of the holie land of Jerusalem: and this blud
 had such vertu, that as long as the Pilgrime were in
 deadly synne, hys syght would not serue him to regard
 it, but incontynently as *here* were in the state of grace,
 he shuld clierly behold it. See here the craft of these
 develisse soulequellers: it behoved eche person that
 cam thither to se it; first to confesse hym self and
 sic. then paing a *certeyn* to the *comon* of that Monastery, to
 enter into a chappell uppon the Ault^r wherof this blud
 shuld be showed hym This meane while by a secrett
 waye, behynd the Alt^r cam the monke that had con-
 fessed hym, and presented uppon the Aulter a pike of
 christall great and thicke as a bowle on the one side,
 and thyne as a glasse on the other syde, in the which
 the blud on the thyne syde was open and clier to the
 sight: and on the thicke syde impossible to be discern-
 ed. now if this holie confessor thought by the con-
 fession that he had hard, that the quality of the partie
 confessed would yeld hym more money then shewed
 he forthe the thicke syde of the pike through which
 the blud was invysible, so that the person seing hym-
 self remayning in deadly synne must torne and retorne
 to his confessor till by paieng for masses and other
 suche almes he had purchased the sight of the thyne
 syde of the cristall, and then was he sasse in the favour
 of God untill he fell in synne agayne. and what blud
 trow you was this? Thes monks (for there were twoo
 specially and secretly appoynted to this office) everie
 saturday killed a Duck and renewed therewith this
 consecrate blud: as they themselves confessed not on-
 lie in secrett, but also openly before an approved au-
 dyence.

Of the Blood of Hales.

763

It may not be improper to observe, that there is nothing in this account of Thomas's, of the *spiriting* or *springing up of the blood* mentioned by Fuller.

The Original Certificate I intend shall be deposited in the Library of the Right Honble the Earl of Oxford.

George Coningesby.

THE

pille hām lampyhte,

E Cod. MS.
Manu Lau-
rentii Noë-
li, viri cl.
penes Tho-
mam Lam-
bard de Se-
venoke in
agro Cantia-
no, Maii 90.

CID. DCC.
XXVI.

THE
PEREGRINATION
OF
DOCTOR BOARDE.

Market townes in England.

In Middlesex.

WESTMINSTER, Uxbridge &
Harowe on the hill.

Kent.

Two cities Caunterburie & Ro-
chester, Markettes, Sandwiche,
Dover, Feversham, Gravesend,
Dartford, Sevenocke, Maydstone,
Cranbrooke, Turnbrige, Lenham, Milton, Mawling,
Ashford, Hide, Rumney, & Grenwyche for vitayles.

Southsex.

The citie of Chiceſter, Lewes, Rie, Arundel, Win-
chel-

Chelsea, Hastings, Horsham, Midhurst, Pemsey, Petworth, Stening & Bourne & Estgrenstede may be called a market towne.

Sutherey.

Southwerk, Gylford, Kingston, Croydon, Farnham, Rigat, Dorking.

Hampshire.

Winchester Cytie, Southhampton, Alton, Alford, Newburie, Basingstoke, Andover, Havent, Portsmouth, Southwicke, Lymmington, Christschurche, Newport in the Ile of Wight.

Dorsetshire.

Dorchester, Poole, Wiburn, Shaftesburie, Blandford, Lyme, Warrham, Birport.

Devenshire.

Excester citie, Tiverton, Barstaple, Hunington, Mulon, Kyrton, Plymmouth, S. Marye aulere, Dartmouth, Totness, Weymouth, Tewstock.

Cornwall.

Bodman, Lawnston, Trewro, Perin, Stroton, Lastiel.

Somerfetshire.

Bath citie, Wellas, part of Bristowe, Glastonburie, Bruton, Ilchester, Shirburne, Crockhorn, Ilmister, Euil, Rome Selwood, Bridgewater, Donster, the Mynet.

Glocestershire.

Glocester & the most part of Birstow Cities. Tewksburie, Cyciter, Strood, Stowe, Camden, Northlache, Tet-

Tetburie, Winchecomb, Satburie, Weekware, Wotton,
Dorsley, Thornburie, Marfeld.

Monmouthshire.

Chepstowe, Newport, Vske, Carline,

Glamorganshire.

Landaf citie, Cardif, Cowbridge, Bridgeend.

Caermarthinsaire.

Caermarthin, & Swansey.

Penbrookshire.

S. David citie, Penbrooke, Harfordwest, Tynbigh,
Mylford, Newport.

Caerdiganshire.

Caerdigan alias Abertyny. Aberuſtwith.

Merionethshire.

Merioneth, Herlach.

Radnorshire.

Newe Radnor, Rathergowy, Prestdeen, Newnham.

Brechnocshire.

Brechnoc, Abergeyny, Crickhowel, Tretower, Pen-
kelly, Bylth, Newtowne, in the Haybard Morvey.

Moungomeryshire.

Mount gomery, Newtowne, Magenlleth, Walf-
poole.

Dynbighshire.

Dinbygh, Rythin, Llangollyng, Wryxham, S. Affe.

Caer-

Caernarvanshire.

Bangor citie, Caernervon, Aberconway, Pulely,
Crickieth.

Anglesey.

Beaumarefs, Newbrough alias Rossure.

Flintshire,

Flint, Rithlan, Hawrden,

Chestershire.

Chester citie, Maxfeld, Congilton, Whitchurche,
Nantwiche, Northwiche, Cnuttford.

Lancashire.

Lancaster, Manchester, Lirpoole, Preston in Awn-
dernefs, Ormeskirk, Warrington, Warham, Wygan, Dal-
ton, Bolton in the Moores, Burye, Ratchedale, Blag-
burne.

Comberland.

Caerlile citie, Perith, Cokermouth,

Northumberland

Newcastle, Berwick, Alnwicke, Morpeth, Hexham,
Norham for vitayles

Westmoreland.

Applebie, Kendall, Perith,

Bishopricke.

Dyrham citie, Darnton, Awkland, Hartlepoole, Al-
erton, Berneycastle.

Richemountshire

Richemount, Middelham

York-

Yorkshire.

York citie, Hull, Beverley, Pomfret, Ryppon, Dan-
caster, Skipton in Craven, Halifax, Wakefeld, Seton,
Kirkby morefide, Skarborow, Rotherham, Wetherby,
Tadcaster, Hemfley, Malton, Bradford, Leedes, Knaref-
borow, Barnesley, Cockold, Byrlington, Bawtree, Po-
klington, Gysbourne.

Halomshire,

Shefeld.

Lincolnshire.

Lincoln citie, Stanford, Boston, Barton, Grimsbye,
Gaynsborowe, Lowth, Waenfleete, Lamfordbridge,
Grauntham, Sleaford, Ankaster, Spalding, Donnington,
Market rayfen, Caster, Kyrton, Bourn, Horncastell,
Alford, Teterhall, Bullingbrooke,

Northfolke.

Norwiche citie, Lin, Yermouth, Thetford, Wind-
ham, Walsingham, Bongey, Est Dierham, Soffham,
Hartilborowe, Downham, Lycham, Watton, Laystock,
Brandon fery.

Southfolk.

S. Edmundes burie, Ipswiche, Sudburie, Lanham,
Woodbrige, Donwiche, Melford, Haddham, Have-
rell,

Eftsex.

Colcheſter, Chemfford, Brayntree, Waltham, Har-
wiche, S. Ofes, Malden, Walden, Stratford, Rumford,
Burntwood, Stokenayland, Barking, Haverell, Stoke-
clare, Newport, Horndon on the hill.

Hart-

Hartfordshire.

Hartford, S. Albons, Hychin, Baldock, Watton, Hod-
desdon, Stratford, Ware, Barnet, Waltham, Egeware,
Rikemanswoorth,

Cambridgeshire.

Cambrige, Ely, Wisbiche, Royston, Newmarket.

Bedfordshire.

Bedford, Dunstaple, Amtill, Woburn, Layhton bus-
fard, Potton, Byckylsward, Sheford, Luton.

Buckinghamshire.

Buckingham, Ailesburie, Olmy, part of Newport
paynel, Maydenhead, Colebrooke, Wickham, Wyn-
flowe, Barkhamstede.

Northamptonshire.

Peterborowe citie, Northampton, Dayntree, Own-
del, Stonystratford, Hyhamferys, Cattering, Welling-
borowe, part of Newport Paynell, Rowell, Harborowe.

Leycestershire.

Leycester, Harborowe, Loughborowe, Mylton, Lut-
terwoorth, Bolswooth.

Rutlandshire.

Oukham, Uppingham.

Warwickshire.

Coventree citie, Warwick, Birmingeham, Alcyter,
Stratford upon Aven, Southam, Rougby, Tamwoorth,
Nuneton, Sutton, Colcill, Sturbrige, Adderston.

The Peregrination

Staffordshire.

Lichefeld citie, Stafford, Wulnerhampton, Stone,
Burton upon Trent, Newport, Newcastle Underline,
Utcyter, Tutburie.

Shropshire.

Shrewsburie, Bridgenorth, Ludlowe, Biffshopscastle,
Ofwestre, Wenlock, Wellington,

Wurcestershire.

Wurcester citie, Euesham, Shipfton, Durtwicke,
Bewdley, Bramsgrove, Kydermyfter.

Hartfordshire.

Harford citie, Lemfter, Roos, Brumyerd, Tenburye,
Pembrige, Knighton, Webley, Leadburie.

Oxfordshire.

Oxford citie, Woodstock, Burford, Tame, Dorche-
fter, Chippingnorton.

Wilshire,

Salesburie citie, Wilton, Warmifter, Turbridge, Marl-
borowe, Hynden, Malmesburie, Chippenham, West-
burie, Lavington, Mere, Cricklade, Vies, Calne.

Barkshire.

Walingford, Reding, Farington, Abington, Odiham,
Newburie, Hungerford, Wantege, Winfor, Highworth,

Huntingdonshire.

Huntingdon, Kemolton, S. Ives, S. Needes, Yaxley.

Notingham shire.

Notingham, Maunffeld, Newerk upon Trent, Blithe,
Warfop, Ratfoorth, Bawtree.

Darbyshire.

Darbye, Ashby de la Zouche, Chesterfeld, Woorfwoorth, Ashburn, Blackwell, Tydswold, The chapell in the Frith.

Castelles in England.

Kent.

Milton castle newe made, Quinborowe newe repayred, Cowby, Dover, & a newe castle at the kaye, Sandgate repayred. Saltwood, Arlington, Shorame, the newe castelles of Sandhill, Dele and Wamer.

Southsex.

The Camber at Rie, Pemsey repayred, Arundel, Amberley, Bodiham.

Hampshire.

Porchefter rep. Portesmouth rep. the two Cowes, Hurst, & in the Ile of Wight, Calshed, Netley, Winchester

Dorsetshire.

Weymouth, Melcomb, Portland, Corf.

Devenshire.

Torbay, Dondoshyl, Excester, Tyverton.

Cornwall.

S. Maws, Boodscastell.

Somerfetshire.

Sturton,

Glocestershire.

Thornbury, Seidley, Emley, Barkley.

Monmouthshire.

Munmouth, S. Brenans, Chepstowe, Ragland, Caly-
cote, Newport.

Gladmorganshire.

Cardif.

Kaermerthinshire.

Caermerthin, Swanley,

Penbrookshire.

Penbrooke, Carewe, Harford West, Tynbigh, Kyl-
garen, Harbert, Lawhaden, the read castle, Manerby,
Newport, 2 Bulwerkes at Melford.

Merioneth shire.

Harlach.

Caerdiganshire.

Caerdigan, Aberuſtwith

Caernarvonshire.

Caernarvon, Aberconway, Beaumareſſe,

Flintshire.

Ruthlan, Hawrden, Flint.

Denbighshire

Rithin, Ofweſter, Holt.

Brechnocshire.

Brechnoc, Abergeveny,

Radnor.

Radnor.

Mountgomery.

Mountgomerye,

Cheshshire,

Chester, Holt

Lanca shire

Lancaster, Clyderowe.

Comberland

Cokermouth, Caerlile, Roos, Bowes, Rocley, Bean-
castle.

Westmerland

Appleby, Browham, Raby,

Northumberland

Barwicke, Werk, Norham, Alnwick, Morpeth, Bam-
borowe, Warkwoorth, Holy yland newe, Harbotle, Tin-
mouth

Bisshopricke

Durham, Awkland, Hornby

Yorkshire.

Paule newe, Scarborowe repayred, Crake, Pomfret,
Shireuehutton, Ravenspurre, Blith, Wresil, Skipton,
Sandall, Shefeld, Hemsley, Gyflin, Slingsby, Pykering,
Melton

Lincolnshire.

Tetershall, Bolingbrooke,

Cambridgeshire.

Wisbiche, Cambridge, Colmes,

Essex.

Tylbery fery, Heningham, Colchester

Hart-

Hartfordshire.

Hartford, Stretford, Haddham,

Middlesex.

The tower of London,

Southery,

Farnham, Beckwoorth, Starborowe,

Barkshire.

Winfore, Walingford, Donington

Wiltshire.

Hungerford, Farley, The Vies,

Oxfordshire.

Oxford, Banbury,

Herefordshire.

Stepleton, Wigmore, Lynald,

Wurcestershire.

Hartleburie, Sturton,

Shropshire.

Bridgenorth, Ofwester, Ludlowe, Bishhops castle.

Staffordshire.

Tamworth, Dudley, Tutbery, Stafford

Derbyshire.

Codner

Notinghamshire.

Notingham, Newark, Greyfley,

Warwickefhire.

Dudley, Killingwoorth,

Leycester.

Ashby de la Zouche, Bever,

Northampton.

Fodringay, Rockingham, Maxey

Bedfordshire.

Somervil

Huntingdon.

Kemolton,

Rutlandshire.

Oukham

In England be 24 suffragane bishops.

Of Cambridge, Colchester, Ipswicke, Thetford, Gylford, Southampton, Shaftesburye, Tawnton, Hull, Grauntham, Huntingdon, Notingham, Leycester, Bedford, Marleborowe, Shrewesburye, Penreth, Bridgewater, Perith, Barwicke, S. Germans in Cornwall, Ile of Wight, Bristowe & Glocester,

Iles adjacent to England.

Manwood, Selfey, Thorney, Haling, Wight, Pourbeck (wherin is hart and hind) Gersey, Garnsey, Portland, Apewe, S. Nicolas Iland, S. Michaelles Iland, Many Ilandes named Sylley, wherof the first is named our ladies Ile, 2. Grimsey, the whiche 2 be replenished with conies, 3. S. Martins Iland, which is full of puffins, 4. Gewe, 5. S. Elanes; besides these are many Ilandes together named the bisshop & his clerkes, there

is

is good fishing, but there is great daungier of searovers. The Iles of Lundey, flatte holmer, Stepe holmes, Treacle, border upon Wales. At S. David's head in Wales be these, Caerdigan Iland, Skalmey, Calday & Scocalme. In Northwales be 2 Ilandes the Studdals, where is a very good herborowe, & therfore it is a recourse for searovers; & Bardley full of puffins, Than, Crapasse Iland, Anglesey, Ynnis yriel, Agenst Fowdrey & Ramshad is Vanow, Man, The Ilandes called the batable groundes in the rivers of Esk & Lenin, Holy Iland, Fern Iland, Coket Iland, S. Tabs head, Marsey, Ouse, Stangate Iland, Ramsey, Walets Iland, Fowles, Shepey, Hartley, Tenet. In the fresse Waters be Ely. The Ile of Sarisbury, Axholm, Heppey, Butterdiffe, the Ile of dogges.

The havens of England.

Thamise mouth to London, 80 miles; Rochester, Feversham, Dover, Dele, Folstone, Hide, Rumney, Appledoore, Rie, Winchelsea, Hastings, Seaford, Pemfey, Brihthelmston, Delle, Portsmouth, Porchester, The havens of the Ile of Wight. Southampton, Lymington, Ludfoorth, Poole, Waymouth, Lyme, Tapfame, Totness, Torbay, Dartmouth, Plymmouth, Tyngmouth, Lowe, Exmouth, Fowey, Falmouth, Monshole, S. Michaells mount, 2 havens at S. Eyes, Padstowe, Appledoore, Ilfercomb, Mynet, Comaye, Bridgewater, Hongrode, Bristowe, Cepstowe, Cardif, Swansey, Tynbygh, Mylworn, S. David's, Aberustwith, Pullely, The fayer & pleasant Studdals, Caernarvon, Beaumarrefs, Holyhead, Westchester, Lyrpoole, Fowdrey, Ra-

venglass, Holy Iland roode, Sheldes, Newcastle, Red-
kar, Robinhoods baye, Skarborowe, Tinmouth, Har-
tlpoole, Whitby, Fily, Flamborough, Ravenspurre,
Panle, Hull, Grimsby, Wenstolt, Bolton, Lyn, Cley,
Burnham, Blakney, Yermouth, Sowold, Walnerfwake,
Donwiche, Kirkley, Orford, Orwell, Snape, Ipswiche,
Woodbrige, Harwiche, S.Oses, Colchester, Malden,

**Downes, mountaynes, hilles, dayles, playnes
& valleyes of England.**

Suffex

The South downes all along the Sea side, under the
whiche lieth the riche dayle, named Holms dayle, S.
Rooks hill, Munkhill & Turners hill, Boords hill the
authours birth place, in Holms dayle.

Hampshire.

Porche downe, Winchester downes, S. Catherins hill,
Way hill, Henburie hill,

Dorsetshire.

Shaftesburie hill (wherupon standeth the towne of
Shaftesburie) Woodbery hill. in all England is not
moo hilles & dayles than in Dorsetshire.

Devenshire.

Crimel hill, Torhilles, Cock hill, Marshed vale, Li-
mouth hilles,

Cornwall.

Maker downe, S. Michaels mount, Crafthole hill,
Stratton hill,

Somersetshire.

Glastenburie tor, the downes besides Bristowe, A high playne called Mendepe, Handon hill, Michell hill beside Mountigelo, Bosington hill, Mynet hill, Gosnay hill, Timber hill, Milburn port hill.

Glocestershire.

Breedon hill, Cotswold hilles where be the 7 downes, & these hilles, Meene hill, Butterhill, Stonehill, Firshill, Weston hill, Bradwell hill, Wylsley hill, Gronton hill. The vayle of Evesham, Wene hill,

Wales.

Snowdon hilles, Wimblesimble hill, the mountaynes of Porcelle & Carne, Blowhe a wane, Penmenmaur, Arthurs hill, Hopisdale, Moleisdale, Heretowelles dale

Cheshire.

Bowdon downe, pigges nose, Beeston hill, Finche hill, Frodsham hilles, Hellesby torre.

Lancashire.

Fourneys Felles, Lonsdayle, Pendylhyll, Perlock hill, Herberhall hill, The Devils arse in the peake, Barelegged hill, Mamtorre, Worfwoorth hill,

Comberland.

Skydow felles, Colme, Alerdale, Domersdale & Wafdale,

Northumberland.

Cheviot, Riddesdayle, Tindale.

Bisshopricke.

Billylowe hill, Tesedale, Wardale, Ahndale.

York.

Yorkshire.

In Cleveland is Purden la moure, & others many;
In Blakamore is Mountgrace, Ropethill, Brawnsdale,
Hogge dale, Bills dale; Ather, where is Freeborowe
hill, Wepnes hill, Swedale, Roystdale, Westerdale,
Firndale, Barnsdale, Rydale, Bradford dale, Glaysdale,
Yorks wold, the hilles about Fountaynes, Leedes, Gal-
trop & Barnsley. †

Lincolnshire.

The hill wheron the mynster standeth, Canwick hill,
Barabe hill, Wilstrop hill, Bener hill, Gonerbe hill, The
east cliff, the west cliff, the hilles & dayles about Lowth,
Horncastle, & Spilsby.

Cambridgeshire.

Gogmagog hill, Hugridge hill, Mill hill, the vayle
of Wringtonayle, Bartlow hilles, the Rech hilles.

Norfolk.

Hilles & dayles at Walsingham & Norwiche.

Southfolc.

Corton hill,

Essex.

Horndon on the hill, Langden hilles, Smalridge hill,
Mill hill, Danburie hill, Hunley hill,

† It would have been very proper for Dr. Barde, to have par-
ticularly named here Ingleborough Hill, which is said to be the
highest Hill in England, in a collection of curious MSS. Itinera-
ry Notes that I have. And in confirmation thereof, an eminent
Virtuoso of that County hath signify'd to me, that he really believes
it is the highest Hill in England, and he thinks, that he hath not
seen one Hill in Wales hardly higher, or if higher, but very little.

G g g g g 2

Kent.

The Peregrination

Kent.

Kingfdowne, Barham downe, Raynham down, Shoot-
ers hill, Shorn hill, Mill hill, the North downes which
stretche through Kent and Southery, Gadds hill, Box-
ley hill, Bowghton hill, Byrling hill,

Hartford shire.

Amwel hill, Bengowe.

Middlesex.

Hieghgate, Horsin hill, Harowe on the hill,

Wiltshire

Hinden downe, Meere downe, Selborowe hill, &
downe, Burton hill, Copped trowe, Quarley hill, Lam-
com hill, Urchins hill, Cannings hill, Lock hill, Anne
hill, Shepburie hill, Ole hill, Knoll hill, Harodowne
hill, way hill, the white sheete, the Playne of Salisbu-
rie, Catingmashe vale, Rudhill

Barkshire.

Selborowe hill, the vale of White horfs, Witnham
hill,

Northamptonshire.

Dawntree hill.

Oxford shire

Shotover, Banburycroche, Whitehill, Garfington hill,
Tutbaldon hill,

Buckinghamshire.

Chiltern hilles, Kymbel hill, Bryll hill, Whiteleaf
hill, Below coppe, the vayle of Aylesburie, Quainton
hilles,

Shrop-

Shropshire.

The Wrekin an exceeding fayre hill or mount Gilbert, Cle hill, Wiepshouel hill,

Warwick shire

Daffet hill, Brayles hill.

Staffordshire.

Moll hill coppe, Pincleycloud hill.

Wurcestreshire

Malvern hilles, Waashill, Clenthill, Aburley hill, Wyerhill, Trympley hill,

Herefordshire.

Bramyerd downe, Ravens hill, leape hill, Shookin hill, Talgard hill, Sutton hill, Creden hill, Mount hill,

Darbyshire

The Peake, full of hilles & dayles, Darwins dale, dimings dayle,

Nottinghamshire

Beluayle,

Leycester shire.

Beuer, Rice hill, Dawlby hilles, Harborowe hilles, Holt hill, Willstrop hill, the vayle of Beuer.

Huntingdon shire.

Bedfordshire.

Southereye.

Part of the north downes, Gildowne, Regat hill, Cockham hill, White hill, Godstone hill, Clegate hill, Dit-

Ditton hill, Martha hill, Catharine hill, Gilford hill,
Brixburie hill, Croxburie hill.

Fayre stone bridges in England.

London bridge, at Bristowe 2. At York 2. Lincoln,
Nottingham, at Oxford 2. Rochester, Newcastle, Bar-
staple, Bridwater, Bydiford, Gloucester, Tewksburie,
Wurcester, Excester, Shrewsburie, Bridgenorth, Che-
ster, at Salesburie many, Barwick, Lancaster, Newerk,
Cokermouth, Stamforth, Abingdon, Maldon, Waling-
ford, Iverbridge, Reding, Henley, Stanes, Kingston,
Arundell, Maydenhead, Thetford, Doncaster, Cam-
bridge, Huntingdon, Warham, Warington, Manche-
ster, Ferebrigs, Borowbrig, Todcaster, Ponfret, Mal-
ton, Leedes, Wakefeld, Burton, Ripon, Wentbrig,
Casterford, Patley, Squillington, Cherse, Almsburie,
Sheafeld, Braburie, Somerton, Whateley, Uxbridge,
Chipnam, Marlborowe, Malmsburie, Dartford, Wil-
biche, Greto, Bath, Prestdene, Llangollung, Liche-
feld, Brechnock, Munmouth, Lamport, Gylford, Christ-
churche, Iverbridge, Lamford, Blanford, Suttbery,
4 or 5 at Norwiche, Nantwiche, Chester, Ipswiche,
Colchester, Nayland, Yermouth, Mylton, 2 at New-
port Panel, 2 at Northampton, Bedford, Euesham,
Dorchester, Kydermyster, Boston, Downham, Catway,
Peterborowe, Swarson, Lichfeld, Bewdley, Bewley,
Harford, Hartford, 2 at Tamwoorth, Stratford, Ilford,
Awnley, Wichesford, Lemster, Yalding, Hemley, Rye,
Coate, Eton, Bidnham, Winsor, Maydstone, Aylefffoorth,
Tonbridge 2. Robertes bridge, Uckfeld, Chelmsford,
Malden, Shelford, Wittzwoorth, Rotherham, Corf,

Win-

Winchester, Andover, Snape, S. Mary aulter, Honington, Tiverton, Ensham, Ware, et c.

Rivers and pooles.

Thamise springeth at Birdlippe in Gloucestershire, descendeth by Tetburie, Criclade, castel Eton, Fayreford, Lechlade, Newbridge, Ensham, Oxford. Tame beginneth in Dunstaple hilles, runneth by Layghton bursard, and there cummeth a newe streame from Fenny Stratford to Bedford, Aylesburie, Whatley bridge, Dorchester, byneath the whiche all these streames meete.

Severne.

Trent. Twede, Leuin Esk,

In Suffex be

The river running from Amburley to Arundel. That which runneth by Cuckfeld, Linfeld, Lewes, Uckfeld river, Fletching river to Lewes | By Hymingley to Cuckmore haven. | By Helthsham to Pevenesley | By Roberts bridge | Bytwix Linfeld & Hosted,

Hampshire.

The river of Winchester & Southampton | By Andover & Rumfey & Southampton | By Lymington | by Christes church | Hartley stream | Foulsham brooke, Ladon brooke, Alford poole,

Dorsetshire.

Poole river | Way at Waymouth | Smele to Smele mouth | Chare to Charemouth |

Devenshire.

Ex by Excester to Exmouth, Dart to Dartmouth, Arme

Arme to Armmouth, Plym to Plymmmouth | By By-
liford to Appledoore | 2 at Barstaple running to Apple-
doore | Lyme to Lymemouth,

Cheshire.

Dee by Llangollyn to Chester, Runcorn river. Man-
chester river. Naunt wiche 6, Budwoorth meare, Lym
meare, Hachum meare, Rawstorn mere.

Comberland.

Kent. Esk. Calder, Darwyn. Coker, King, Ca-
mowe, Eden, Sulway, Leuin, Cromack streame, Ma-
rinbeck, Wafwater poole. 6 m.l. 2 b. out of the which
runneth Wet river.

Northumberland.

Twede, Camwfe, Walton & Tuppald water, Tyll,
Cocket, Elme, Low, Cam, Blyth, Warne, Galgat, Tine,

Bisshoprick.

Teafe, Wire, Teame, Esk, Derwent, Holdbeck.

Yorkshire.

Onse, Hull, Don, Unte, Swale, Leuen, Ry, Derwent
out of Blakamore to Malton, Calder by Bradford, Wake-
feld & Pomfret, Ayer by Leeds & Ferribrigg. Warf
by Skipton, to Todcaster & Selby, Wisk, Neyd, Fosse,
Corbeck, Buskbeck

Lincoln.

Sleford aye, Ancom, Ayer, Witham, Baane, Lam-
ford river, Hornsby beck, The Gootes & draynes in
the Fennes.

Cambridgeshire.

Many rivers named Eyes, Ose, Graunt, Babram
brooke,

brooke, Potton brooke, Welan from Stamford to Wif-
biche & maketh the great Wash betwixt Lin & Boston,
Fordham river, Frecknham river, Sickles mere, Witles
mere, Somemere, Stepleford brooke,

Norfolc.

Norwiche river to Yermouth. From Stoke fery to
Lin, Walsingham brooke.

Cornwall

Tamar encloseth Cornwall from within 3 miles of
the North sea to the South Sea, Lowe river | Foy ri-
ver & Pollem. | Falmouth | Perin river | S. Eyes |
Padstow | Stratton.

Somerſetſhire.

Stowr runneth by Blanford in Dorſet |. Lamport to
Bridgewater | The Meere runneth by Glaſtenburie |
Aven by Bath | Ilmyſter |

Gloceſtershire.

Aven | Ciceſter brooke | Cheltnham brooke,

Munmouth.

Wy by Chepſtowe. | Munmouth water | Barſlack ri-
ver.

Lancaſhire.

Calder, Aſlond, Ryble, Dugles, Loyne, Kent. Mar-
ton Meare, Kirby brooke. Redshaw brooke, Will b,
Sanock b, Wyeth b, Conder b, Keer b, Duddun ri-
ver bytwixt Lancaſhire and Cumberlond.

Wilſhire,

By Almsburie, Sarisburie | By Warmiſter, Wilton
Sarum dictum Willie | By Malmesbery, Chipnam,
Voll.II. H h h h h Bathe,

The Peregrination

Bathe, Bristowe | By Marlborowe, Hungerford, Reading.

Herefordshire.

Wy. Long, Arowe, Garant, Kenwater, Pynsley & Cheton.

Shropshire.

Teme by Ludlowe, Ouy, Terne, Streyn, Cornbroke, Marbrooke, Bulmere, Sharmere, Comber mere, Bettinspoole.

Wurcestershire.

Stower by Kydermister, Arowe, Teme.

Oxfordshire.

Whatley river, Charwel — from Banbery to Oxford, Thamife. The Ray water by Islip to Oxford, Winrich water by Godstowe to Oxford.

Staffordshire.

Trent, Cornet, Blith, Doue, Teme.

Darbishire.

Doue, Derwent, Whittington dam by Chesterfeld, Meese brooke, Ekyllburn, Rotheburn,

Halomshire.

Roder,

Richemountshire.

Swale by Richemount.

Noringhamshire.

Smith, Deuin, Deeme, Aye.

Leicestershire.

Weland, Aye, Ancor

Northam-

Of Doctor Boarde.

787

Northamptonshire.

Nene by Northampton, Higham feris, Owndel, Peterborowe to Well & Lin | By Neweport Peynel.

Bedfordshire.

Ouse by Fodringey, Bedford, Huntingdon,

Huntingdonshire.

Ose. Ramsmere & Hugmere.

Suffolc.

From Wulpitte by Hyckswoorth, Thetford, Brandon, to Lin | By S. Edmunds burie to Millnall, Stoke Clare river to Sutburie, Cataway bridge, his two armes cummeth one by Gleinford & th' other by Melford | By Ipswiche to Herwiche | Woodbridge Water | Beckles river | Bongey river.

Essex.

By Writtel, Chelmsford & Malden | from Donmowe to Chelmsford & Malden | the river of Laye | from Nayland to Colchester | by Rudwinter to Bocking & Brametree, Chelmsford & Malden | Colchester river, Sturmere out werof runneth a river to Nayland, & Catway to Herwiche.

Kent.

From Canterburie to Sandwiche | Feversham | From Cowden to Tunbrige, Malling & Maydstone & Rochester | From Otford to Dartford | Thorough Eton bridge to Penshurst Tunbridge & Rochester, Appledore river.

Sutherey.

From Alford to Farnham & Gilford into Thamise |

H h h h h 2

Croy-

Croydon river, From Dorking, Regat, Blechinglee
Fleete pond & Cresses pond in Windfore forest.

Hartfordshire.

From Hartford, Ware, Stratford bowe, Barking,
from S. Albons, Watford, Uxbridge, Colbroke called
Colney.

Suffex.

The forestes of Ashdowne, S. Leonards, Word, Wa-
terdowne

Chafes, the broule & the Cleres.

Parkes, Cuckfeld, Dichling, Baybussh, Slinden, Chi-
lingley, Stanestede, Arundel. 2. Downley, Halnaker,
Alingburne, Amburley, Horsham, Horfmounses, Cow-
drey, the North parke, Petwoorth, 2; Burton, Cock-
ing, Medhoone, Goodwood, Ashley, Afton, Okington,
Cadley, Chilltillton, Holt, Chymley, Colrich, Wilton,
Estden, Sellster, Henfeld, Mafeld, Redderfeld, Ring-
mare, Kenp, Brambiry, Hemingley, Lawghton, How-
sted, Plashtet, Cortwood, Batayle. 2. Bucksted, Ford,
Hedgecomb.

Hampshire.

Forest of Wolmar, Newforest, Milchet, & Beere.

Parkes, Wolmar Marwell, Bewley, Tichfeld, In the
Ile of Wight a forest & a parke. Waltham, Everton,
Michelmas, Odiham, Braunsel, Farley, Basing 2. Umē,
Hacwood, Fremantil, Marsham, Hursley, Waad, Sum-
burn, Stoke, Hambyldon, Estmeane, Bedhampton, War-
bilington.

Dorsetshire.

The forest of Purbeck. Parkes, Melbery, Serne,
Chidioc, Wecroft, Wutton, Mershe,

Buc-

Buckinghamshire.

By Chawford to Uxbridge, Ailsbury brooke.

Warwickshire.

Avenby, Stratford, Evesham & Tewkesburie, Temeby, Byrmingeam & Tamwoorth, Colfeld mere.

Forestes and parkes in England.

In Kent.

Northfrith, Southfrith, Grenwiche, Eltham, Birling, Allington, Merwood, Langley, Oookham, Cowling, Leeds, Lee, Postron, Cnoll, Hener, Henden, Caige, Lullingston, Folston, Sharland, Cobham, Otford, Begbery, Halden, Postling, Nehlsted, Wulwiche of conies, Plomsted conies. Redleaf, Ashouer, Stonehurst, Panthurst, Penhurst, Elham, Stowling, Saltwood, Erwell, Ashford.

Devenshire.

Exmore forest, Parkes, Umberley, Testock, Mownatro, Colriche, Chymley, Chiltillton, Whitchurch, Colcom, Coliton, Shoote, Wiscom, Kirklake, Kirton, Glyst, Tyverton alias Goodsbere, Ashley, Afton, Oington Caadley.

Cornwall.

Parkes, Makers park, Llanhaddron, Llantegles, Mr Godolphins park.

Somerfethshire.

The forest of Sellwood, Roche & Gillingham. Parkes, Gillingham, Whitlakington, Ilmister, Donyer, Me-

The Peregrination

Meryfeld, Barington, Farley, Pederton, Hilbruers, Kainsham, Werall, Norwood, Sutton, Pilton, Sharpsham, Bamwell mynet, Dunstor, Corypoole, Ely, Quantiched, Tumber, Sherburn, Cnoll, Corimalat, Merth, Cary, Sturton, Barkley, Pilton, Wraxham, Hestercomb,

Glocestershire.

Forestes of Deane & Kingswood, Worthy & Estwood.

Parkes, Tewxbery, Myzerden, Prestbury, Glocester, Stoke, Barkley, Thornburie, Brendfeld, Woxham, Blockley, Whitcliff, Newe park, Hall, Prinknash, Icom, Sideley, Payneswick, Awghton, Alofton, Pokylchurche, Sadbury, Sifton, Mikele wood, Yate park, Rancom, Durham, Dodington.

Wales.

All the Mountaynes is forest.

Parkes at Penrin 24, Troy, Llantellowe, Stradling, Stanwiche, Castlepayn, Newton, Montgomery, Clon, Llantryssan, Mr Mathews, Mr. Gamays, Abermarles, Llangadoc, Karmerthin, Penbroc, Carewe 2. Holt, Ragland, S. Dinwods.

Cheffshire.

Forestes of De lamere, & Maxfeld,

Parkes, Ridley, Lyme, Shorwick, Hinton, Winche, Brymston, Bidfton, Luton, Hatton, Puddington, Dytton, Roistrone, Macfeld, Huntington, Dunham, Wymflowe, Knutsfoorth, The Pyle, Bruton, Warberton, Budley, Clifton, Erley, Howton, Aston, Sutton, Kinterton, Wrend,

Lancashire.

Forestes of Wiresdale & Bowland,

Parkes,

Parkes, Knowlley, Stowhstock, Croxton, Newton,
Mhton, Whormer, Hornby, Dunstall, Lye, Myresco,
Grenow, Bridgstor, Arnside, Tetham, Broughton, Skip-
ton, Latham. 2. Hopton.

Comberlande

Forest of Coopland, Everdale, Nicoll & Westward,
Parkes, Urton, Myllham, Moncaster, Grofco, Ifal,
Cowber, Graystock, Barton, Newward, Kirkoswald,
ylcammyn, Whynfeld, Kulgeth, Browham wood.

Northumberland.

Forestes of Cheviot & Rothburie

Parkes Hexham, Alnwick, Calys, Wintrington, Hull,
yfton, North park & South park at Wark, Chaton,
gle, Wethrington, Morpith,

Biffhoprick.

Forest of Teesdale.

Parkes, Bemish, Gateshed, Lumley, Dawdon, Bee,
ilton, Aukland, Hornby, Kylton Lee, Stanley, Ra-
Barnard Castle, Bramspeth.

Westmerland.

Parkes, Sicer, Middleton, Colnee, Kendale, Hatton,
otland, Arnshed, Betham, Stricland, Burnshed, Skelm-
Stanley, Barbron, Killington, Lambridge, Brow-
m, Wendfeld, Plomton.

Yorkshire.

Forestes of Knaresborowe, Galtres, & Blakamore,
nby Chaffe,

Parkes, Knaresborowe, Creke, Bourne, Bryftwick,
lowe, Kilton, Gylling, Shirevehutton, Shelton,
Wrol-

Wrolton, Cheet, Mowgrove, Wilton, Blansby, Norton, Lekynfeld, Beverley, Skalmé, Welbeck, Carton, Topclif, Whitbill, Pomfret, Kypppyter, Barden, Wodderfom, Cradling, Akwoorth, Stockell, Holden, Rowndhay, Rodwelhay, Altof, Womerley, Metham, Rest, Bollinghall, the old & newe park at Wakefeld. Gal- trop. 2. Kymerwoorth, Rypon, Martinfeld, Bryerley, Hinderskef, Havery, Haly, Upsal, Sandhill, Brethley, Goldborowe, Bylton, Newsham, Cawwood, Shiftnall, Hanfwoorth, Wodrof, Consborow, Tankorsley, Workley, Gyllin, Kyrkby, Haatfeld, Fipping, Dormyn, Walton, Harwood, The est & West park at Hemley, the old & newe parke at Skyp-ton in Craven, the great & litle park at Wrefill.

Lincolnshire.

Teterfal Chafs, Minting park, Stowe, Gowta, Ketelby, Dikemarsh, Lowth, Kyme, Ersby, Kneth, Snarforth, Gainsborowe, Helowe, Tayton, Melwood, Belgrave, Efilden, Bytam, Bourn, Grimsthorp, Butterwick Browe, Tomby, Belsham, Halsted wood.

Cambridgeshire.

Dunnington park, Thorney parke, Horshed, Chelley, Somersham, & Somersham Chase, Chesterford, Sticheford,

Norfolc.

Rising chafe, Hunston park, Thorney, Felbrick, Heningham, Horsfoorth, Windham, Est dyram, Sheppham, Whinborowe, Attilborowe, Coffey, Elmham, Horsey, Benall,

Suffolk.

Fremingham park, Stoke, Keningale, Melford, Hal-

ed 2. Loppam, Himmam, Westwood, Kelsale, Netle-
 ted, Brantham, Wenham, Estley, Lonham, Buers,
 Hecham, Croypley, Southwood, Bransfeld, Kentwell,
 Hyningham 3 parkes, & 3 at Hondon, Stanstede, Bard-
 well, Chenton, & Broxly.

Essex.

Forest of Waltham

Parkes, Waltham, Hatfeld, Bredfeld, Wickes, Ok-
 y, Wefnal, Thorp, Lytle Claston, Alton, S. Ofes,
 Zeley, Greensted, Loxden, Langham, Bewley, Den-
 arie, Horsley, Litle Walden, Chesterfoord, Crondon,
 umford, Barwick, Whithall. 2. the old & newe,
 randfeld, Appchild, Eysten, Woodham water, Writ-
 l, Bentley, Terling, Colne, Stansted, Horam, Sam-
 rd, Gosfeld, Thacksted 2 the great & litle, Codham,
 ayland, Highall, Finchefeld, Halingberymorley, Colts-
 l, Lyes, Shinglehall, Havering, Plasht 2 the great &
 e, Tylbery, Kinford, Beere, Andley, Rayne, Hand-
 d, Durwell, Dunmowe.

Surrey.

Part of Winfor forest, Newchasse, Southwark park,
 fleet, Chabbham, Grondon, Gilford, Bechewoorth,
 ney, Bagshot, Sutton, Farnham, Horsley, None-
 he, Otland, Asheshem, Croydon, Byrstow, Bleching-
 2. South & North, Starborowe, Stonehurst.

Hartfordshire.

Hatfeld * foret & Enfeld chaffe. Cnobwoorth, Ware,
 ington, Walkhorn, Bishepp. 2. Stratford, Byfow,
 tingfoortbury, Pellam, Hadham, Stondon, Moore. 2.

* Sic.

The Peregrination

Bedwell 2, Cheston, Enfeld, Godmansted, Hunsdon 2.

Wilshire.

Forestes of Groveley, Sauernack, Bradon, Blakamore,
Pewsham, Inte & Dolls, Cramburn chafe,

Parkes, Claringdon, Booke, Wotton basset, Play-
stron, Ramsbury, Everley, Fastron, Lyrgynshaw, Wul-
shed, Bromham, Py, Draycoots, Coole, Vife,

Huntingdonshire.

Forest of Waybridge, Sapley chafe, Kymolton parke,
Buckden, Somersham,

Barkshire,

Part of the forest of Winsore,

The litle & great Park of Winsore, Sunninghill,
Sunnings, Esthamstede, Oking, Furmenthill, Burnell,
Sheppridge, Whitley, Swallowfeld, Dunnington, Dyt-
ton, the great & litle park of Odiham, Adermaiston,
Woodday,

Oxfordshire

The forest of Wichewood, Barnwood, & Shotover
Woodstock parke, Beckley, Cawsham, Newelme,
Stoner, Witney, Hognorton, Lawley, Barley, Cornbu-
rie, Langley, Bostall, Moswick, Barnwood, Tame, R
cot.

Warwickshire,

Forest of Wedgnock, & part of Fecknam. Wed-
nock parke, Warwick, Byley, Alchurche, Storer, Tan-
woorth, Clardon, Weley, Shelfeld, Grafton, Sher-
wood, Rounton, Hatton, Collshill, Fowlebrooke, La-
woorth, Sidesmore, Killingwoorth, Spennall, Gro-
Swelbroke, Bafwell, Chelfmore, Rotton, Middelton,
Awley, Kynsburie, Shelford, Makstock,

Wurcestershire.

Forest of Waltham, Wire and part of Fecknam,
Henley chaffe upon Malvern hilles,

Blackmoore parke, Emley parke, Chadſley, Henley,
Salop, Beley, Straunſham, Aberley, Compton, Studley,
Batnoll, Holow, Frankley, Chowghton, Syllington,
Douklin, Grafton, Bewdley, Hartlbyrin, Weley.

Harfordſhire.

Forest of Brungwood & Munkfree, Stepleton chaffe.
Lynol park, Netlewood, Nethwod, Kaatley, Rycards,
Yerſley, Bruntons, Wigmore, Huntington

Shropſhire.

Forest of Wire and Hoxſtowe, Clee Chaffe, Yerſtre
parke, Plaſh, Blackmore, Willey, Jatefeld, Langley,
Blower, Blaknar, Cheſwardin, Yernwood, Chifnall,
Hodnet, Bridgenorth, Mr Talbots, Mr. Warneys

Staffordſhire

Foreſtes of Kanke, Sned, Needwood, & Chaſpell,
Chafes of Aſhwood & Penſnett.

Hopps hay & Tydſley hay. Aldewas park, Chaat-
ley, Chidling, Yokes, Brwwood, Angerſley, Emley,
Tytbury, Rouſton, Barton, Highlins, Baggottes, Dud-
ley 2. Chadſley, Drayton, Chartley, Bruwod, Chyl-
lington, Rochley, Bewſer, Walfex, Wedsborowe, Colf-
well, Chaſe, Tamwoorth, Rolley, Brimmigham, Penſ-
ley, Bircheley, Rocheley, Milton, Penwood, Shenſton,
Aſhlys, Weforth, Hyns, Sedgley, Sherowe, Stafford,
Bangley, Hilton,

Darbyſhire.

Foreſtes of Peake, Howland warde, & Chrichchaſe,

The Peregrination

Radley parke, Shoutick, Wingfeld 2. olde & newe, Bradgate, Darby, Howh, Underwood, Postron, Harthill, Haddon, Barton, Marton, Sherland, Walton, Codnor, Morley, Stuley, Shothill, Smaley, Ranfdale, Fryth, Lytle park, Mawnfeld, Butterley, Newall, Rollstone, Sene, Drakelowe.

Notinghamshire.

Forest of Shirwood,

Wursop park, Warfopp, Getforth, Clypston, Cotham, Edingstow, Beskwood, Northwood, Hickeysgrewe, Southwell, Kenshall, Stytle, Belowe, Senton, Wuluerton, Shirwood, Notingham.

Halomshire.

Shefeld parke & Hanfwoorth.

Richemont.

Souskomak park, Corteskewe, Caplebanke, Woodall, Wandlasse, Bolton, Midlaon, Canfwick, Downham, Barneacastell, Hornby,

Leycestershire.

Forestes of Leycester & Charnwood, Chases of the Frith & Bewman lease, Lengborow park, Brodgate, Growby, Beaumaner, Toley, Newall, Barne, Bever, Burley.

Rutlandshire.

Forest of Leefeld, Lyddington park

Northamptonshire.

Forestes of Rockingham, Wakefeld, Whittelwood & Sawsey, Chases of Yerdley & Beningsfeld, Lawne, Higham parke, Yerdley, Haringwoorth, Grenes, Multon, Rockingham, Horwell, Stoke, Haradown, Graf-

ton,

ton, Ecton, Astrop, Sewsley, Brigstock, Poulpyry, Potterpyry, Fodringey, Cliff, Harwold, Colyweston, Grafton, Harodowne.

Bedfordshire,

Amthill 2 great & litle, Coms, Powntes, Hawne, Turney, Melcheborowe, Lytlington, Steppingley, Beckering, Harold,

Buckinghamshire,

Chafes of Brockborowe & Whandon, Monso park, Twyford, Whandon 2. Weking, Hilfdon, Burston, Penley, Dytton, Langley, Chessamboys, Bissham, Barkhamsted, Chaynyes old & newe, Chawfham, Brickhill, Hickshill, Pawnshill, the new park.

The forest of Froles.

The high wayes of England, from London to Colchester, & Orford,

London to Stratford of the bowe, 2 miles. Ilford, 4. Rumford, 4. Burndwood 5. Ingerstone 5. Chelmsford 5. Hatfeld 6. Wittham 2. Esterford 3. Colchester, 8. Cattawaybrige, 6. Ipswiche 6. Woodbrige 5. Orford 7.

From London to Norwiche.

Totnam high crosse 4. Waltham 8. Hodsdon 5. Ware 3. Puckrige 5. Barkway 7. Babram 12, Newmarket 10. Hicklingham sands. 7. Thetford 8. Attilborowe 10. Windham 4. Norwiche 6. Yermouth 12.

To

To Lyn, Boston and Hull.

Ware 20. the dogges head in the pottle 8. Barkway 4. Cambridge 12, but for that is sumwhat out of the waye, From Barway to Babram 12. Newmarket 10. Brandon fery 14. Lyn 18.

Southampton.

Wanswoorth 5. Kingston 5. Cobham 6. Ripley 4. Gylford 5. Fernham 9. Alton 7. Alsford 7. Twyford 8. Hampton 7.

Bristowe & S. David's in Wales.

Braynford 7. Howflowe 3. Colbroke 5. Maydenhead 7. Twyford 7. Reding 3. Thacham 13. Newbery 3. Hungerford 15. Marlborowe 7. Cawne 10. Chipnam 5. Marshfeld 7. Bristow 10. Aust 8. Beestley by water 2. Chepstowe 2. Abergeveny 16. Brechnock. 12. Tercastle in Fluell 8. Llandovery 7. Rewrader 12. Carmarthin 12. Harford West 12. S. David's. 16.

To Oxford.

Acton 6. Sowthall 4. Uxbridge 5. Bekensfeld 7. Wickham 5. Stokingchurche 6. Tetfwoorth. 5. Whateley. 5. Oxford 4. $\frac{1}{2}$.

To Berwick.

Ware as is before declared, from Ware to Royston 13. Caxton 10. Huntingdon 6. Stiltong 9. Wansford. 5. Stanford 6. Grauntham 18. Newerk 12. Tuxford 10. Bawtre 12. Dancastre 6. Wentbrig. 7. Fenbrig. 8. Todcaster 8. York 7. Cuckold 12. Northalerton 12. Dornton 10. Dyrham 14. Newcastle 12. Morpeth 12. Felton 6. Awnwick 6. Belford 10. Berwick 10.

To S Leuins beyond S. Michaels mount in Cornwall.

From Charingcrosse to Hunslowe 10. Stanes 5. Bagshot 8. Hartley rowe 8. Basingstoke 8. Andover 16. Sarisburie, 15. Shaftesburye 18. Shirburn 10. Euil 3. Crookhorn 7. Charde 6. Honington 10. Excester 12. Crockhornwelle 10. Okington 10. Bridgstowe 10. Lawnston 5. Turwint 8. Temple 5. Bodman 5. Mechall 15. Truro 6. Redreth 8. S. Michaels mount 12. S. Leuans. 9.

To Dover.

From Southwark to Dartford 12. Gravesend 8. Rochester 5. Sittingburn 8. Caunterbury 12. Dover 12.

To holy head in Wales.

Barnet 10. S. Albons 10. Dunstaple 10. Brickhill. 7. Stonystratford 7. Towcester. 6. Weden 6. Danetree 3. Dunchurche 7. Coventree 8. Colshill 8. Lichefeld 12. Stone 16. Nawntwiche 15. Torperley 7. Westchester 7. Harden 5. Ruthlan 15. Abergayle 6. Aberconway 10. Beaumarefs 8. Holy head 18.

To Caerlile.

To Dankaster as in Berwick waye. from Dancafter to Underbec, 14. Borowbrigg 12. Lymin 12. Catharinbrig 6. Gretobrig 10. Borough under Stanemore 17. Perith. 16. Caerlile. 16.

To Rye.

Leusham 4. Farnborowe 6. Chepsted 5. Tunbridge 7. Flamberhurst 8. Flymwell 3. Rye. 14.

The

The compasse of England round about by the townes on the sea coste.

From Rie to Winchelsea, 2 miles, Hasting 5. Pemsey. 7. Seeford 8. Brighthelmston, 10. Shorham 5. Tarring 4. Arundel 6. Felsham 3. Selsey 4. Dell. 5. Bosham 3. Chidham 2. Heling by water. 3. Langstone, 2. Hampshire beginneth at Heling. from Langstone to Portsmouth 7. Ryde by water 7. in the Ile of Wight, S. Helains. 1. the forland by the coste of the Ile 18. Freshewater 2. Hurst by water 2. Christschurche 8. Poole leaving Iwer bridge passing the passage called the weekes, fetching the compasse of Hembury hill, 12. Poole in Dorset shire. Southlichet 3. Warham 4. Studlond. 7. Swanwiche 2. Langton. 1. 3. Aldoms. 2. Encom 2. Kymbridge 2. Tynham. 2. West-Ludford. 2. Sutton 4. Mylcom 4. Waymouth is but over the passage, Smalemouth. 1. thence fetching the compasse of Portland 7. from Smalemouth to Abbotsburie, 5. Swier, 2. Burton 3. Neepe 3. Chidiok 1. Charmouth 3. Lyme. 1. Compyne 3. Axmouth. 1. Qeton 1. Colyford 1. Coliton 1. Sidmouth 7. Exmouth 7. the passage. 1. Dolles. 2. Tyngmouth fetching the compasse of Cockhill by the shore. 3. Torbay compassing Torwood adjoyning to Hobbs nose 7. Paynton compassing Torhill 3. Bryxham 4. Brixhams point 2. Dartmouth compassing Galiens bower 3. Saltcom compassing Sturt pointe 10. Armemouth 7. Worsham compassing by Stroddon & Howstertes point 10. Plymmouth. 1. Crymell passage 1. Maker churche compassing the parke & the downe 3. Raame head by

Devon-
shire.

Caw-

Cawfon & the cliff side 2. Crafhole 3. Lowe 6. Polt
 pery 2. Lanfales 3. Polruin 2. Foy by water $\frac{1}{2}$. S.
 Blafe 3. The black head 3. Dudman point 7. S. Mi-
 chaelkryrhaws 2. S. Maws 9. Fawmouth castle by wa-
 ter. 2. Perin 1. S. Keuerus 5. Helston by the shore 9.
 S. Michaels mount 8. Pensance 2. Moushole. 2. S. Bo-
 rian 2. S. Leuan 2. S. Leuans is the point of the land,
 a kenning from thence is the Iland of Silley. S. Eust,
 3. S. Zoning 4. S. Zoners 3. S. Moruath, 3. S. Zo-
 nar 2. S. Eyes 6. Lalant 3. S. Erth 2. Philack 2. S.
 Quinier 4. S. Logan 3. S. Ane 2. S. Piran de Zans 5.
 Crantick 3. S. Colam the Lower 2. S. Merin 4. Pad-
 stowe 2. Portisick by the Clenes 4. Bodiscastle 9. Sir
 Ihon Chamins place 8. Kyllington compassing the shore
 5. Appledoore 14. Ilfercom 7. Lymmouth 10. Purlaake Devon-
 9. Mynet compassing Bosington hill, Gosney hill & Sumerset-
 Mynet hill 6. Watchet 5. Quantick head. 3. Stow- shire.
 journey compassing by the shore 5. Comage compass-
 ing by the sea 3. Highbridge 3. Hobbsboate 4. Uphill
 2. Hungrode 5. Auft 6. Beestley by water 2. Chepstowe Gloucester-
 2. Mager. 6. Newport 6. Barllaak 2. Caerdif 6. Cow- Mon-
 bridge 8. Wenny, 4. Bridgeend, 2. Margam 6. Per- mouth-
 ton fery 4. Swansey 5. Kydwelly 8. Lawhhorne 6. shire.
 Tinbigh. 12. Milford haven 5. S. Davids 12. Fiftard Wales.
 12. Newport 4. Caerdigan 6. Penbryn 6. Glan Ina Glamor-
 6. Aberayron 4. Elnafaintfrete 4. Aberustwith 6. A- ganshire.
 berdore 6. Towin 2. Abermow 7. Harlach 6. Cric- Penbrok-
 kieth ouer trayth Mawr & trayth veghen with a gyde shire.
 ride at an ebbe. Pollely 5. The Studdalls 5. Neuin Caerdigan-
 compassing the mountaynes by the shore 12. Caernar- shire.
 von 9. Holy head compassing Anglesey shore 18. S. Merion-
 Hillarys by the sea 18. Beaumares by the sea 9. Aber- nethshir.
 Voll. II. Caernar-
 vonshir.

- Flintshire. conwey 8. Abergayle by the sea compassing gogerth.
 Cheshire. 16. Ruthlan 5. Flint, by the sea 12. Westchester 10.
 Barton 5. Neston 2. Thurstaton 3. Westkirby, 2.
 Lancashire. Hilbrey 2. Birkhed compassing Rednabpoint 6. Lirpoole
 by water 2. Lynacre 3. Fornby 5. Meles 4. Ribble
 2. where a man may ride over at a lowe water with a
 guide. Latham 5. Pulton, 2. where ride over with a
 guide at a lowe water. Cokersand 7. Glassinford 1.
 ride over with a guide at lowe water. Middleton 1.
 Hissham 1. Pulton 1. Bolton 2. Flookborowe 8. by-
 twixt the same ride over the sandes at a lowe water with
 a guide. Conyside 4. there likewise ride over with a
 guide. Fowdrey pyle going the lowe way by the sea.
 Cumber- 7. Ramhead $\frac{2}{3}$ Erland 4. Millam 3. bytwixt the whiche
 land. go over the sandes at an ebbe with a guide. wabergnat
 compassing by the sea 12. where ride over the ebbe
 with a guide. Rauenglas, i. Synscaale, compassing by
 the sea 6. S. Bees 6. Whithaven compassing S. Bees head
 2. Morisbe 1. Wirkington 3. Flimby 2. Halonbee,
 3. Dubmill 1. Uste castle 3. Bolnes 6. Browh by the
 sand 5. Rocley castle 2 where ride over at an ebbe
 with a guide. Williford compassing by Esk and Eden
 4. Chapel of the thorn in Nicol forest compassing So-
 lom mosse 8. the foote of Karshopburn 3. the head
 of Karshopburn 8. Bellskirk 7, Rookswith 6. Expeth
 Northum- gate 8. Cokillaw 8. Stawford 10. Roydon burn 5.
 berland. Werk. 1. Norham 4. Barwick 6. Holy Island 7. Bam-
 borow castle 6. Werkwoorth castle 14. Newbeken 8.
 † Bishop- Blith 4. Sheldes 8. Whitburn along the sea 4. Son-
 rick. derland 2. Seam 3. Elington 3. Seton 4. Hartlepoole
 †
 Fery. 2. Stocton along the sea thorough the mareffe 14.
 Yorkshire. Middlebrough 3. Writton 5. Redkar 3. Marsk 1.
 Shin-

Shinninggrove 6. Hinderwell 4. Sandend 4. Whitby
 2. Robinhoods bay 4. Skarborowh 8. Fyly 6. Flam-
 borowe compassing the foreland 7. Byrrillington 2.
 Hornsey 10. Systerkirkes 10. Ravenspurre 8. Ottring-
 ham 9. Paule 9. Hull 5 | Barton upon Humber 5. ¹ Passe.
 Barow 2. Skytter milles 4. Stalingborowe along the ^{Lincoln-}
 sea 7. Grimsby 4. Clenes 2. Terney 3. Marshe cha-
 pell 2. Northsomercoates 4. Saltfleete 1. Maplethorp
 4. Inga milles sea dike 10. Wenfleete haven compas-
 sing without the sea dike 6. Wranghill 6. Toft 5. Bo-
 ston along the sea 2. Wuluerton roade 2. | Fosdike 4. | ¹ pass the
 Long Sutton by the seadike 12. S. Mary tydde 2. passe ^{wasse}
 the gote, Chapell in the sea 2. Wisbiche 2. Passe the ^{with a}
 gote, a litle thence, Wapoole 4. Croffe keyes by the ^{guide.}
 sea dike 2. Lyn compassing beyond the sea dike 9. ^{Cam-}
 passe the fery to old Lyn. Dasingham 6. Hunsdon. 6. ^{bridge-}
 Burnam 7. Welles 3. Blaakney 6. Crowmer 7. Mown-
 ley 5. Eccles 5. Winterton 6. thence to Yermouth ^{shire.}
 point, & thence by the haven mouth to Yermouth 7. ^{Norfolc.}
 Gorstone 1. passe Yermouth bridge, Corton 3. Lay- ^{Suffolc.}
 stof 2. Kestland haven 4. where passe with a guide.
 Cofline 1. Sowold 3. † Waluerswick 1. Donwiche 2. † 2. feryes.
 Midsomerhaven 1. Estbridge 2. Spiswell 2. Alborowe
 3. Snape bridge 3. Orford 3. Botley milles 2. Bawd-
 ley 5. Bawdsley fery 1. Harwiche fery compassing
 Colnesse by the sea 7. Harwiche 2. Dover court 1. ^{Essex.}
 Landimar loding 7. Waltam 3. Lytle Holand 3. S.
 Ofey. 4. Borefleete bridge 2. Briklesea 3. the hive at
 Colchester 6. Rowhedge 2. Marzee mill. 4. Thence
 compassing the Ile of Marze 12. Sawcot 3. Gold-
 nanger 4. Malden compassing the Ile of Uffe 5. Mun-
 don 2. Lawling 2. Steple 2. Stangate 1. S. Lawrence
 K k k k k 2 com-

compassing the Iles of Stangate & Ramsey 7. Bradwell
 2. S. Peters in the wall, 2. Sydmister 4. Burnam 2.
 Krekesefery, 1. Rocheford compassing the Iles of Wa-
 lets & Fowlness 10. Milton 2. Lye 1. Hadley. 1.
 Southbeamsfleet 1. Bowers 1. Pitsea 1. Fobbing 3.
 Kent Stamford 3. Tilbery fery 3. the other side of the fe-
 ry 1. Higham 1. Halstowe 3. S. Maries 1. Stoke 1.
 How 3. Strood 3. so through Rochester, Gyllingham
 compassing by the water side 3. West Raynam 3. Up-
 church 1. Halstowe 1. the Kings ferye 2. Quinbo-
 rowe 1. Mynster 3. Hartey 5. Woore where is a fe-
 ry 1. Feversham 1. Necden 1. Godston 2. Whitsta-
 fery. ble 4. Swakeley 1. Reculvers 5. † Sandwiche compass-
 ing the Ile of Tenet 18. Dele 4. Dover by the cliffe
 6. Follstone by the cliffe 4. Hyde 3. Romney 8.
 Leede 2. Sawcott fery compassing Neese point 18.
 Rye, $\frac{2}{3}$.

NOTÆ.

PAG. II. v. II. *videntes*] In marg. notatur, *videns*
 (sicut in B. 1. legitur) male se habere. At ego, ve-
 ram esse lectionem existimârim. P. 19. v. 7. *Lexü-*
viens,] Hujusmodi puncta superne ponere in Apographis
 subinde solebat Wanleius, quando de ratione scribendi du-
 bitabat. P. 38. v. penult. *quas*] Sic Apogr. W. pro *quæ*.
 P. 57. v. 9. *quid*] Sic. An, *quod*? P. 68. v. 11. not. in marg.
 tibi *deesse videtur*; &c.] Ita Wanleius, cujus notam nihili
 esse arbitrator. P. 70. v. 17. not. in marg. 2 *Paralip.* XXX, 8.]
 Sic plane Wanleius; sed potius, 2 *Paralip.* XXXII, 8. P.
 75. v. 15. 100^{centum}] Sic Apogr. W. Sed B. 2. ni fallor, post
centum adjiciend. P. 103. v. 13. *missa*.] Potius, *missio*. P. 109.
 v. 19. *Winton*^{ia}], Post *ia* addend. forsitan, B. 2. Sed, ut nos,
 in Apogr. W. P. 137. v. penult. *venit*^{redit}] l cum lineola per
 medium ducta, idem est quod *vel*. P. 148. v. 10. *capit*] *le-*
git mallem, nisi plane *capit* in Apogr. esset Wanleiano.
 P. 152. v. 1, 2. Quid sibi velit hoc *ot*? Wanleii, nescio, nisi
 forsitan *other* sive *alium* signet, ut Wanleius inde memor
 esset, alium Codicem, ut huic rei superfuit tempus, con-
 silendum esse. P. 182. v. 17. *Aldefonsum*^{ff}] Sic W. At duo
 posteriora puncta tollenda puto. P. 183. v. 6. *desunt*] Sic W.
 Adjiciend. ut videtur, B. 2. P. 188. v. 20. *de*^{et}] Sic Ap. W.
 Ni fallor, B. 2. ponend. post *et*. P. 189. v. 18. hæc] F.
 hæc. Sed nos, ut Wanl. exhibuimus. P. 196. v. ult. *inter-*
fi-

ficiebant:] Sic Apogr.W. Sed & sub *ie* proculdubio pun-

cta ponend. ut *interficerent*, non *interficiere*^{tandam}, varia sit le-

ctio. P.202. v.5. *sustentationem*] Sic W. Sed pungend.

etiam, ni fallor, sub *ta*, ut *sustentandam*, non *sustentatandam*,

legatur. P.203. v.13. *prædicto*ⁱ] Sic Apogr. W. An, *præ-*
^{Nor B.2.}*dicto* B.2. ? P.205. v.9. *Nort-walliæ*] Sic Ap.W. Sed, ni

fallor, & sub *t* punctum ponendum, ut lectio varia sit Nor-

walliæ. nam ita infra. P.209. v.15. *Exoniensis Episcopus*]
^{O B.2.}

Sic Apogr.W. Potius, *Exoniensis Episcopus*. P.218. v.16.

Mzzer] Sic W. Forte, *Mezzer*. P.223. v.1. *quater-vigin-*
^{vel Centum B.2.}

ti, i. e. *Canonici ad minus*,] Hinc auctores illi vernaculi

corrighendi, qui 24 duntaxat Canonicos fuisse innuerunt.

Legend. nimirum, *fourscore or an hundred at least*. Ib. v.15.

post *desunt* addend. ut existimo, B.2. P.257. v.28. *velare*]

An, *velarent*? P.263. v.16. *voluerunt*] Sic Apogr.W. Ma-

lim *noluerunt*, quo modo plane in Hoved. P.316. v.11.

lewis.] Potius *lenes* vel *lesnes*. P.317. v. penult. *Decem-*

bris;] Sic Apogr. W. Repone, *Septembris*. P.320. v.5.

apud Wisande. &c.] Wanleii Apographum, ut ad imum pa-

ginæ indicavi, disertim secutus sum. At, ni fallor, hæc ita

concipienda, *apud Wisande anno Domini 1179, mense Au-*

gusti.

Philippi

Prima Coronatio Regis Franciæ.

Interim Philippus, Filius suus, precibus & meritis &c. P.

339. v.5. *proditionis*] Malim, *perditionis*, cum Hov. P.365.

v.28. *invadet*,] Potius *invadiet*, cum Hoved. Neque aliter in

Excerptis quibusd. vett. MSS. chartaceis penes cl. Tanne-

rum, à Guilielmo, ut videtur, Worcestrio collectis. P.368.

v.4. *Maironiam*] *Marroniam* Excerpta MSS. quæ dixi, penes

cl. Tannerum. P.377. v.30. *Argentomum*,] Vel, *Argento-*

nium. P.379. v.8. *voluit*,] An, *voluerit*? Ita certe Hov.

p.615. in quo & mox colligentur. P.404. v.3. cui,] F. qui.
P.411. v.15. *Agusti*,] Sic. P.422. v.9. *fuisse Plurima*, &c.]
Sic Wanl. Forte, *fuisse. Plurima*, &c. P.424. v.8. *eorum*]
Potius *earum*, cum Hovedeno, p.627. P.430. v.10. *obituris*]
objectis Hov. p.628. Ib. v.16. *multis & periculis*] *multis labo-*
ribus, & periculis Hov. P.463. v.9. NB. *quo anno?*] Ita
Wanleius. Fuit, anno 1193. P.475. v.14. *videbant*,] F. *vi-*
debantur. P.495. v.19. *illud*] F. *illuc*. P.500. v.26. *Pictaven-*
ses,] F. *Pictavenfis*. Ib. v. antepenult. *adduxit*,] F. *abduxit*.
P.502. v.14. *aliud*] Sic, pro *aliud*. P.504. v.26. *frustratim*]
Potius, *frustatim*. P.506. v.27. *quanta*] F. *quanto*. P.524. v.5.
alter] Sic Ap. W. Potius, *altera*. P.527. v.20. *servituros*]
Sic Ap. W. Aliquando conjeceram, *servaturos*. P.534. v.23.
noluerint,] F. *noluerit*. P.537. v.6. *capeffans*,] Sic W. Potius,
capeffens. P.546. v. ult. *Manus*,] Id est, *super Manus*, vel *in*
Manibus. P.548. v.9. *relinquerant*,] Sic, pro *reliquerant*.
P.562. v.24. *Priori de Bermundesheia*] Is, ut videtur, erat
Henricus de Saliaco, sive de Soilli. Vide Lelandi Coll.
Vol. VI. p.100. P.576. v.11. *in qua*] Sic W. Potius, *in quo*,
nisi *Scripturæ* pro *Scripto* reponas. P.610. v.24. *Marenarius*]
Sic Ap. W. Ib. v. penult. *recepit*,] Sic W. pro *recipiet*.
P.635. v.2. *lucrifaciat, Deo laborans &c.*] Potius, *lucrifaciat*
Deo, laborans &c. P.640. v.2. *posset*] F. *possent*. P.710.
v. ult. *eluceffit*,] Sic, pro *elucescit*. P.720. v. ult. *San-clerc* ;]
Sic W. Conjeceram *San-clere*. P.737. v. 21. *conferetur* ;]
Sic W. pro *conferretur*. P.746. v.24. *in Clericos*,] F. *inter*
Clericos. P.752. l.22. *Compyllion's*] Id est, *Compyllioners*.
P.798. v.13. *Hungerford 15.*] Potius, *Hungerford 5.*

I N D E X.

A.

A ARON Judæus Lincol-
nienſis 466

Abbondoniæ (Gode-
fridus Abbas) 107

Abbrincam (Concilium apud)
35. & in eo Decreta 36

Abbrincenſis Episcopus (Ricar-
dus) 119

Aberden (Matthæus Episcopus
de) 349, 362, 510, 538

Acra, quomodo obſeſſa eſt à
Chriſtianis 573. Conſictus in-
ter Chriſtianos & Saracenos

apud Acram 627. Et fames,
quam apud Acram ſuſtinue-
runt Chriſtiani 628. Nomina

quorundam Nobilium, de-
functorum A. D. MCXC in

Obſidione Acræ 630. ut &
aliorum 631. Nomina quo-
rundam, occiſorum in prælio

apud Acram *ib.* Berengera,
Regina Angliæ &c. veniunt

ad Obſidionem de Acra 651.
In Civitate Acræ homo qui-
dam, Deo devotus, Chriſtia-
nos de Statu Civitatis monet

656. Cadit pars magna Mu-
rorum Civitatis Acræ 658.

Inſultus fit in Civitatem Acræ
à Rege Franciæ 661. Virgo

Maria affert conſolationem
Chriſtianis in obſidione A-
cræ *ib.* Vineæ et Arbores fru-
ctiferæ extirpatæ in Circuitu

Acræ 662. Chriſtiani depo-
nunt Arma, & Pagani de Ci-
vitate veniunt loqui cum Re-
gibus Angliæ & Franciæ *ib.*

Perplura de conventionibus
inter Chriſtianos & Paganos

quoad Acram 663, &c. ſule
de rebus Acræ geſtis 665, &c.

Aeya (Gaufridus de) 354

Agathæ (S.) Virginis Miracu-
lum 602

Agnis (Henr. de) 3

Alardus, Veranenſis vel Vern-
nenſis Episcopus, 665

Albamarliæ (Willelmus de Man-
davilla, Comes) 564. trans-
fretat de Anglia in Norman-
niam 569. obit 570

Albanenſis (Henricus) Episco-
pus-Cardinalis obit 527

Albanum (De Sanctorum In-
ventionem apud Sanctum-) 223.

Albano (Robertus de
S.) Frater Templi, Saladino,
Regi Saracenorum, ſeipſum

jungit 441. percuſſus cum
exercitu à paucitate hominum

442. ſed Treugas impetrat *ib.*

Al-

- Albemara (Willelmus de) 416.
 Willelmus de Mandevil, Comes de Aubemarle 455, 467.
 Willelmi, Comitis Albemariae, obitus & sepultura 321
 Albeneio (Willelmus de) 164
 Aldelmi (Will. filius) 207
 Alexandri Papæ literæ, quibus absolvit Gillebertum Lundeniensem, et Jozelinum Salesbiriensem Episcopos, 24. Alexander papa & Fredericus Imperator de Pace tractant, sed frustra 156. Scisma Alexandri Papæ 233. Pax facta inter Ipsum & Fredericum, Romanorum Imperatorem 233. Epistola Alexandri Papæ ad Ricardum, Cantuariensem Archiepiscopum 238. Epistola ejus ad Rogerum Eboraci Archiepiscopum, & Hugonem Dunelmensem Episcopum, 240. Alexander papa Archiepiscopos aliosque ad Concilium Romæ invitat 265, 269. Alexandri Domni Papæ Epistola pro Electo Sancti-Augustini Cantuariensis 267. Literæ ejus ad Presbyterum-Johannem, Regem Indiæ 270. Alexandri Papæ Tertii in Concilio Romano Decreta 289. Epistola Alexandri Papæ ad Willelmum, Regem Scotorum, super Johanne, Episcopo S. Andreæ 345. Epistola ejus super Hugone & Johanne, Episcopis S. Andreæ 347
 Alexis, Imperator Constantino-Vol. II.
 politanus, 686
 Alna (Ecclesia de) 745
 Alvertona (Castellum de) 84, 203
 Amaurius, Rex Ierosolymitanus, obit 143. Baldewinus, filius ejus, succedit *ibid.*
 Ambresburia (Abbatia de) subdita facta cœnobio Fontis-Ebraudi 167. Viginti-quatuor Sanctimoniales, Ordinis Fontis-Ebraudi, introductæ in Abbatia de Ambresburia 210, 455. ea de causa, quia Abbatissa & Sanctimoniales, quæ prius ibi erant, expulsæ fuerant ob Vitæ turpitudinem 210
 Amfussus, Rex Arragonum 274
 Amphibalus (S.) 223
 Anagnio (Johannes de) Cardinalis 534, 541, 542
 Andreæ (S.) Episcopi — Ricardus 114, 115, 136. Johannes, cognomine Scottus, Electus 331. cui tamen Hugo quidam opponitur *ib.* ita ut res ad papam deferatur *ib.* qui Alexim ad determinandam mittit *ib.* potestate magna Alexi ab eodem concessa *ib.* Johannes, Episcopus S. Andreæ, 345, 346, 348, 349, 362, 363, 369, 370, 372, 375, 379, 380, 384, 513, 528, 537, 538. Multa de controversia inter ipsum & Hugonem, in locum ipsius intrusum 345, 346, 348. Hugo, Episcopus S. Andreæ, 347, 348, 349, 375, 379, 380, 407, 510, 511, 512, 513, 514. Hugo, S.
 L 1111

- S. Andrea Episcopus, depositus, obit Romæ 533
- Anglesey** 767
- Anglia (Multæ Civitates in) & Normannia combustæ 520.
- Multæ Civitates & Villæ per Angliam combustæ 532
- Anglicana (Ecclesia tota) in Ecclesiasticis Causis Willemo, Eliensi Episcopo, iussu Papæ subjecta 586
- Annuntiatio Dominica in ipso die Pasce 586
- Anselmus, Wygornensis Monasterii frater humilis 420
- Apostolicæ Sedis Legati duo veniunt in Normanniam, & quid ea de causa fiat 26
- Archiepiscopi, Episcopi, &c. multi Crucem accipiunt 531
- Arnaldia** morbus 654
- Arturus, Dux Britannia, Ricardi I. Regis Angliæ, Nepos 615, 619
- Arundel (Wilhelmus Comes de) 154. Arundel (Willemi Comitis de) Oratio in medio Cohortum, contra Regem Franciæ ordinarum 59. obitus 156
- Astasi (S.) Episcopi — Godefridus 107. Adam 108, 195, 202, 209
- Astdech 570
- Astaili (Gillebertus de) in Angliam transfretat 398. submergiturque cum universis fere, qui erant in Navi ibi
- Aubeni (Radulfus de) 632
- Auennes (Jakes de) 676
- Avigoz, Imperator de Marroc, applicat in Hispaniam 25
- B.**
- Baioc (De) Imperatore de Hispania-Saracenica 596
- Baiocensis Episcopus (Henricus) 453
- Bangor (Wilhelmus Episcopus) 414
- Bar (Hugo de) 84. Bar (Comitis Hugoni de) Militibusque suis Castellum de Alvertone traditur custodiendum 76. Hugo de Putheaco, Comes de Bar, obit 570
- Bardolf (Hugo de) 579, 715
- Bares (Wilhelmus de) 638, 639, 640
- Barkshire** 770, 774, 780, 794
- Barre (Ricardus) 20, 21, 48
- Bartholomæus (Magister) 554
- Bathonienses Episcopi — Reginaldus vel Reinaldus 72, 79, 85, 98, 110, 180, 195, 196, 202, 209, 259, 355, 452, 556, 584, 717. Ipsius Epistola ad Henricum II Regem, de Consecratione Ricardi, Archiepiscopi Cantuariensis 79
- Bauviaco vel Bauniaco (Raymundus de) 256, 258
- Bedesforde. *Vide* Ridesfor.
- Bedesfordiæ (Laurentius, Archidiaconus) 453
- Bedfordshire** 769, 775, 781, 787, 796
- Bela, Rex Ungariæ, Margaretam, Sororem Philippi Regis Franciæ, in Uxorem accipit 446, 447. quæ ipsi desponsatur 463
- Bello-campo (Hugo de) 462, 488
- Bello-

Bello-monte (Rad. de) 3
 Bello-monte (Ricardus Vice-comes de) 451. Ejus Filia nupta Willelmo, Regi Scotiæ, apud Wddestoc 452
 Benedictus. *Vide* Burgo.
 Benedictus Judæus Eboracensis 560
 Beneficia (Prohibetur, ne Ecclesiastica) alicui permittantur, antequam vacent 308
 Berewic combustum 69
 Bermundesheia 562
 Beverlaci (Gaufridus, Præpositus Ecclesiæ S. Johannis-) 149, 249, 250. Villa & Ecclesia de Beverlaco combusta 520. Beverlacenſis Villa combusta 532
 Bignorix (Comes) 274
 Bigot (Hugo) 51, 54, 55, 68, 69, 83, 155. Comes Hugo Bigot venit usque Norwice, eamque infringit & comburit 77. De Obitu Hugonis Bigoti 179
 Bigot (Rogerus) 179, 464
 Bishard (Gileb. de) 207
 Biterrenus (Rogerus) 285
 Bode (Rodbertus de) 71
 Bosenſis (Petri) Epistola ad Henricum II, Regem Angliæ, de captione terræ Ierôsolymitanæ 477
 Boudus (Will.) 49
 Bomi-Homines in Terra Tholosana 254
 Bosham (Capellaria de) 231
 Bothmenia (Canonicus quidam de Abbatia) in Cornubia, Martinus nomine, furtive asportat Corpus S. Petroci, & secum defert ad Abbaciam S.

Meuenni in Minori Britannia 228. sed recuperatur opera Rogeri, Prioris Bothmenia ib.
 Bouencurt (Petrus de) 724
 Bovilla (Arnaldus de) 122
 Boun (Humfridus de) 69
 Brausa (Willelmus de) 110
 Brechnorthire 766, 772
 Bren quid? 611
 Bristou (Willelmus, Prior de) 414
 Brito (Ricardus) 10
 Broc (Ranulfus de) 68
 Bruer (Will.) 579
 Bruilhun (Gaufridus de) 542, 543
 Brusa (Philippus de) 220
 Buckinghamshire 769, 780, 789, 796
 Bucquinte (Andreas) 197
 Buelot (Baldewinus) 143
 Burghleyensis (D. Guil.) 239
 Burgo S. Petri (Abbates de) — Willelmus de Watervilla 128, 211. Benedictus 210, 556, 714, 741
 Burtona (Malebranche, Abbas de) 229
 Butrentost Castellum desertum ex parte Romania, in quo Judas proditor natus 690

C.

Caerdiganſhire 766, 772
 Caermarthynſhire 766, 772
 Caernarvanſhire 767, 772
 Calixtus Papa. *Vide* Strunia.
 Cambridgeshire 769, 773, 779, 784, 792
 Camvilla (Ricardus de) 143, 651, 657. Camvilla (Girardus de) 693, 694

Candidæ Casæ in Galweia Episcopi — Cristianus 180, 195, 211. Johannes 556, 564, 565

Cantordis, sive Cantordus, Abbas Sancti-Brandani 122, 123

Cantuariæ vehementis ignis 94

Cantuarienses Archiepiscopi — Thomas jam in exilio ira commotus contra Rogerum Archiepiscopum Ebor. 6, 7. in gratiam receptus ab Henrico II. 7. revertiturque in Angliam 8. ubi inimicos poenis afficiendos curat *ib.* At nova ira Henrici contra illum exoritur 9. omnia vero patienter fert Archiepiscopus *ib.* interfectus à quatuor Militibus 10. qui fugiunt, vilesque postea habentur 12. Gloriosum Miraculum Sancti Thomæ, Martyris Cantuariensis 594. Ricardus 58, 72, 79, 85, 110, 137, 138, 142, 145, 146, 149, 155, 164, 166, 180, 194, 196, 201, 209, 211, 221, 230, 232, 237, 238, 267, 354, 355, 380, 382, 392, 397. Ricardus, Archiepisc. Cant. it per Episcopatus & Abbatis suæ Diocesis 94, 95. celebrat Concilium apud Lundonias in Westmonasterio 97, 98. Contentio de Cruce portanda inter Archiepiscopum Cant. & Archiep. Ebor. determinata 126. Ricardus, Cantuariensis Archiepiscopus, venit ad Abbatiam de Burgo S. Petri 128. et Willelmum de Watervilla, Abbatem

eiusdem, deponit *ibid.* magna orta contentio inter Ricardum Cant. Archiep. & Rogerum Eboracensem Archiep. de Subjectione Ecclesiæ Scotici-
næ habenda 137. magna contentio inter utrumque de sedendo à dextra Cardinalis 138. De Pace facienda inter Archiepiscopos, coram Rege, apud Wintoniam 145. R. Electus Ecclesiæ S. Augustini Cantuariæ redit à Summo Pontifice in Angliam 267. Papaque in Mandatis dat, ut admittatur *ib.* Ricardus, Cantuariensis Archiepiscopus, prohibet Clericis Diocesis Lincolnienfis, ne ulterius Focarias habeant 368. Ricardi, Cant. Archiep. obitus 404. Baldwinus Cantuariensis Archiepiscopus 445, 452, 453, 454, 458, 465, 496, 499, 500, 508, 518, 541, 551, 555, 562, 563, 575, 584, 593, 625, 630, 631, 714. De Electione Baldwinini, Archiepiscopi Cantuariensis 411, 413, 414, 415. Baldwinus Cant. Archiepiscopus Pallium recipit, & ductus cum Honore ad Sedem Cantuariensis Ecclesiæ 437. Baldwinus, Cant. Archiepiscopus, saisat in Manu sua Prioratum Cantuariensis Ecclesiæ 532. Hubertus Walteri Cantuar. Archiepiscopus 463. Reginaldus, Batonienfis Episcopus, in Archiepiscopum Cantuariensem Eligitur 717. sed obit

- obit priusquam à Papa Confirmatio adferretur 718
- Cantuaria Archiepiscopi (Sylvester Senescallus) 631
- Cantuaria (Benedictus Prior Ecclesiæ Sæ Trinitatis) 210.
- Cantuariensis Ecclesiæ Prior obit Romæ A.D. MCLXXXVIII. 532. Osbertus de Bristou Cantuar. Prior 625
- Cantuariensis (Herbertus) Archidiaconus 400, 446, 453, 454
- Karleoneses vel Karleonenfes Episcopi — Adelwaldus 450. De Electione Episcopi Karleonenfis Palini de Ledis *ib.*
- Carliolensis (Petrus de Ros, Archidiaconus) 743, 744
- Carnotensis Ecclesiæ (Johannes Saresbiriensis Electus & Consecratus in Episcopum) 153. Johannes, Carnotensis Episcopus, obit 353
- Cassellensis (Donatus) Archiepiscopus 126
- Castellis (Hugo de) 70
- Cerne (Ricardus Comes de) 624
- Cestrenses five Coventrenses Episcopi — Ricardus Pesche 98, 400. Girardus de Pucella 400, 415. Hugo de Nonant, five Nunant vel Nunaunt, Cestrensis Electus 496. consecratus 499, 518, 551. *Ejus mentionem vide p. 541, 563, 584, 700, 701, 713.* Gaufridus Cestrensis Episcopus 554. *At vero pro Cestrensi Wanleii reponend.*
- Cestrensi, *ut videtur. Nec tamen diffuseret, Cicestria nonnunquam pro Cistria vel Cestria legi.*
- Cestria (Hugonis) Comitis Captio 64, 65. Hugo Comes Cestria obit 363. Ecclesia Sedis Pontificalis Cestria combusta, cum tota fere Civitate 494
- Cestria (Johannes, Constabularius) obit 631
- Chahannes (Willelmus de) 165
- Chavenni (Andreas de) 553. & uxor ejus, filia Radulphi de Dols *ibid.*
- Chesterhire vel Cheshhire 767, 773, 778, 784, 790
- Chircheduna (Adam de) 149, 150, 151
- Christianissimus vox 458
- Cicestrenses Episcopi — Johannes 94, 98, 110, 180, 194, 231, 232. Sefradus vel Sefridus 368, 556
- Cirecestria (Magna Ecclesia Canonorum Regularium) dedicata 156. Cirecestria Abbas obit 168
- Ckateneffa vel Kateneffa (Andreas Episcopus de) 114, 136
- Clarevallenfis (Henrici) Abbatiss Literæ conprovincialibus suis, qualiter Arriana hæresis, quæ fere totam Terram Tolosanam contaminaverat, cum autore suo in æternum damnato deperiit 275. Henricus, Abbas Clarevallenfis, Episcopus factus Albanensis 315. Henricus Cardinalis, quon-

- quondam Abbas Clara-vallis,
obit 528
- Clement (Albertus) 658
- Clere (Mathæus de) 696
- Clericorum (De Testamentis)
305. De præsentatione Cle-
ricorum 307. Ne Clerici, in
Sacris Ordinibus constituti,
Focarias habeant 309. Ne
Clerici in Sacris Ordinibus
constituti, præsumant Secu-
lares procuraciones suscipere
312
- Coenredus, Frater Frederici
Imperatoris, Archiepiscopa-
tum Sanceburgæ accipit 236.
alia de eo *ibid.*
- Cogham (Milo de) 206
- Coldingham (Herbertus, Prior
de) 115
- Colcestre (Radulfus de Halte-
rive vel Hautereue, Archidia-
conus de) 625, 631
- Colingham (Bertram, Prior de)
510
- Colonienſi (De archiepiscopo)
qui venit in Angliam in Pe-
grinatione ad Sanctum To-
mam 412
- Comberland 767, 773, 778,
784, 791
- Conradus, Dux Suaviæ, obit
625
- Constantiniensis Episcopus (
) 352
- Constantinopolitano (De Ma-
nuele) Imperatore 157. Ma-
nuel, Imperator Constanti-
nopolitanus, obit 330, 331.
Alexius vel Alexis, ejus Fi-
lius, Imperator factus Con-
stantinopolitanus loco ipsius
330, 331. cui Mater est inimi-
ca 332. caussa illius inimi-
ciæ, & quas pœnas dedit Ma-
ter 332. Alexis occiditur ab
Androneo proditore, & An-
droneus fit Imperator 334.
Inimicitia inter Androgeum
& Ysaacum, Filium Sororis
Manuelis Imperatoris *ib.* An-
dronei tyrannis 336. quæ ad-
eo in commodum cecidit Ysa-
ci, ut Imperator tandem eva-
deret 337. & in perditionem
Andronei 338. De magna Y-
saaci superbia 343
- Cornubiæ (De Obitu Regina-
di, Comitis) 128. qui sepul-
tus apud Reddinges *ib.* Her-
bertus & Willelmus fratres
Reginaldi, Comitis Cornu-
biæ 220. Joellanus de Pume-
ria; nepos eorum *ib.*
- Cornwall 765, 771, 777, 785,
789
- Coventrenſes. *Vide* Cestrenſes.
- Cristiani (Prohibentur [*f.* Pro-
hibetur] ne) serviant Sarace-
nis 294. Decretum, ne Cri-
stiani habitent cum Judæis
vel Saracenis in domibus eo-
rum; &c. 301.
- Cristianus Archiepiscopus Ma-
guntinus, et Frederici Roma-
norum Imperatoris Cancellar-
ius, captus et incarceratus
321. sed liberatus 330
- Croftune (Rob. de) 723, 724
- Cruce (Contentio de) portan-
da inter Archiepiscopum
Cant. & Archiep. Ebor. deter-
mi-

minata 126
 Cameris (Rog. de) 203
 Canieres (Rog. de) 203
 Curci (Johannes de) 169, 170.
 Victoria ejus super Regem de
 Uluestere in Hybernia 169,
 170
 Curci (Will. de) 152, 154
 Cuversu (Insula de) 690
 D.
 Daiville (Eudo de) 723, 724
 Darbyshire 771, 774, 781, 786,
 795
 David, frater Willelmi Regis
 Scotiæ, ducit sibi in Uxorem
 Sororem Ranulphi, Comitis
 Cestriæ 629
 David (Petrus Sancti) de Wallia
 Episcopus 153, 556. facit Pro-
 fessionem suam Ricardo, E-
 piscopo Cant. 195
 Debenshire 765, 771, 777, 783,
 789
 Diva (Willelmus de) 84
 Divilinenfes. *Vide* Duvelinen-
 fes.
 Dolis (Radulfus de) 250. obit
 156
 Dolum. *Vide* Henricus II.
 Dorsetshire 765, 771, 777, 783,
 788
 Dovera (Ricardus, Prior de) 72
 Doveram (Turris fortissima fa-
 cta apud) 466
 Dublinenfes. *Vide* Duvelinen-
 fes.
 Dulkenden. *Vide* Dunkelda,
 Dunecanus Comes devastatio-
 nes absque misericordia fa-
 cit 75. Villam de Werkenrd
 intrat & comburit 76

Dunelmenses Episcopi — Hugo
 48, 72, 84, 110, 180, 194, 221,
 227, 240, 286, 319, 346, 368,
 369, 370, 371, 379, 413, 432,
 435, 436, 444, 445, 449, 453,
 514, 553, 554, 555, 564, 568,
 570, 577, 578, 579, 580, 584,
 587, 629, 694, 695, 697, 727,
 743. Inducias capit cum Re-
 ge Scotiæ 72. reddit Custo-
 dian Prioratus Dunelmensis
 Priori & Monachis Dunelmi
 533. injurias patitur à Wil-
 lelmo, Eliensi Episcopo, Re-
 gis Cancellario 587. At Hu-
 goni suppetias fert ipse Rex
 588. appellat ad Summum
 Pontificem contra Gaufri-
 dum, Eboracensem Archiepi-
 scopum 716. Hugo, Dunelm.
 Episcopus, iterum Excommu-
 nicatus à Gaufrido, Ebor. Ar-
 chiepiscopo 729. sed hoc non
 obstante, parat se ad pro-
 sequendam Appellationem
 suam, quam ad Summum Pon-
 tificem fecerat *ib.* invenitque
 quidem gratiam apud Sum-
 mum Pontificem contra Gau-
 fridum 733. Hugonis nuntii,
 quos contra Gaufridum mise-
 rat, redeunt cum Summi Pon-
 tificis Cælestini Litteris 741.
 Litterarum illarum forma *ib.*
 Sententia nimirum Excom-
 municationis contra Hugo-
 nem earundem auctoritate ir-
 ritatur *ib.* Pax & Finalis Con-
 cordia inter Archiepiscopum
 Eboracensem & Hugonis Cle-
 ricos 744. Hugo, Dunelmensis

fis Episcopus, transfretat, ut
 Sententiam Interdicti in Nor-
 manniâ relaxaret 745, 746
 Dunelmensis (Buccardus de Pu-
 teaco, Archidiaconus) 565
 Dunfermelin (Gaufridus, Abbas
 de) 115
 Dunfranvilla (Odenellus de)
 74
 Dunkelda sive Dunkelden vel
 Dulkenden (Episcopi de) —
 Ricardus 114, 115, 136. Hu-
 go 384. Johannes 510, 511,
 512, 513, 537
 Dunstaple (Crux apparet in Cœ-
 lis apud Villam de) 517, 533
 Duvelinenses, Divelinenses vel
 Dublinenses Archiepiscopi —
 Laurentius 123, 125, 126, 288,
 353. obitus ejus 354. Johan-
 nes Cumin 368, 411, 415, 437,
 464, 508. Johannes Cumin,
 Archiepiscopus Dublinensis,
 Cardinalis fit 376, 382, 555,
 562, 564
 Dunenaldus, filius Willelmi, fi-
 lii Duncani, perturbationum
 auctor in Scotia 364, 369
 Denbighshire 766, 772
 Dyrham 767, 771, 773, 778,
 784, 791
 E.
 Eadmundo (Samson, Abbas de
 Sancto-) 568
 Eboracenses Archiepiscopi —
 Tomas, tempore Guil. Conq.
 563. Rogerius 4, 6, 8, 58, 94,
 130, 136, 137, 138, 139, 144,
 181, 202, 203, 211, 231, 239,
 249, 250, 345, 346, 368, 369,
 370, 375, 566, 579, 732. Dif-

fensio inter ipsum & Archie-
 piscopum Cantuariensem de
 Cruce portanda, ut & de aliis
 rebus 106, 127. Controversia
 dicta determinata 127. Ro-
 geri obitus & bona opera in
 mortis articulo 370, 371. Sed
 opera illa Henricus II, Rex
 Angliæ, cassat 372. pecunia-
 que Archiepiscopi, Regis Man-
 dato, confiscatur 378. Galfri-
 dus, sive Gaufridus, Eborac-
 ensis Henrici II Filius quon-
 dam Lincolnensis Ecclesiæ
 Electus, in Archiepiscopum E-
 boracensem eligitur 553, 556,
 562, 563. Vide item 576, 578,
 584. quem Archiepiscopatum
 ipsi dat frater ejus Ricardus I.
 562. Sed quo minus ab alio
 quam ab Illo Ordinem Sacer-
 dotalem vel Episcopalem susci-
 piam Consecrationem, pro-
 hibet Baldewinus Archiepi-
 scopus Cant. 563, 564. sed
 Ordinem Sacerdotalem susci-
 pit à Johanne, Episcopo Can-
 didæ-Casæ 565. receptus in
 Ecclesia sua à Clero & Populo
 569. per mandatum fratris
 Ricardi Regis, Willelmum
 Regem Scotiæ perducit ad
 Ricardum usque ad Cantua-
 riam 575. appellatus ad Se-
 dem Apostolicam 577. Ele-
 ctio tamen ejus confirmatur
 ab Anagnino Cardinali
 mediante pecunia fratrem Ri-
 cardum sibi conciliat 578. Se-
 ditio iterum oritur inter Gau-
 fridum Eborum Archiep-

Bucar
 clesiæ
 dus
 minu
 fruat
 Elien
 Henri
 datur
 ratur
 punit
 ponit
 re Epi
 de N
 Canc
 cere &
 tiamq
 Papa
 lario
 chiepi
 glia i
 auctor
 Hugo
 po 71
 dam
 Gaufri
 pus,
 Hugo
 piscop
 ante
 donia
 Episco
 Gaufri
 Abbat
 Godefr
 mentis
 citur
 Lincol
 734.
 p. 716,
 Henric
 boracen
 Vol. II

Bucardum Thesaurarium Ecclesiæ Eborum 629. Gaufridus Consecratus 694. sed quominus Ecclesiæ sua pacifice fruatur impeditus à Willemo Eliensi Episcopo Cancellario Henrici II, qui ut comprehendatur facit 695, 696. sed liberatur 697. Cancellariusque punitur 697, 698, 699, 700. deponiturque 699, 700. de qua re Epistola hîc datûr Hugonis de Nonant 701, &c. Inde Cancellarius liberatur à Carcere & transfretat 709. gratiamque accipit à Cælestino Papa 710. qui pro Cancellario Epistolam scribit ad Archiepiscopos & Episcopos Angliæ *ibid.* Willemusque ipse auctoritate Cælestini scribit Hugoni, Lincolnienfi Episcopo 712, 715. aliisque quibusdam Episcopis Angliæ 716. Gaufridus, Ebor. Archiepiscopus, iterum Excommunicat Hugonem, Dunelmensem Episcopum 729. facit portare ante se Crucem suam Londoniæ; Ricardo Londonienfi Episcopo prohibente 730. Gaufridus Eboracensis dat Abbatîæ Sanctimonialium de Godestoue Ecclesiam S. Clementis de Eboraco 732. vincitur ab Hugone Episcopo Lincolnienfi apud Papam 734. *Vide item de Gaufrido p. 716, 727, 743, 744, 745. Vide Henricus II.*

Eboracenses Decani — Robertus

Vol. II.

tus Bute-vilaun 463. Hubertus Walteri 453, 463, 549, 554, 562. Henricus Marefcallus vel Mariscallus 562, 565, 569, 577, 579, 743, 745.

Eboracensis (Hamund vel Hammo, Ecclesiæ) Præcentor 453, 565, 745.

Eboracensis (Buccardus sive Buchardus de Putheaco, Thesaurarius) 562, 565, 569, 577, 579, 629, 743, 744, 745.

Eboracensis Ecclesiæ Archidiaconus (Godefridus de Luci) 55.

Eboracenses Canonici vel Præbendarii — Godefridus de Luci 55. Willelmus de Sanctæ Mariæ Ecclesia 563. Hugo Murdac vel Murdoc 743, 744. Adam de Thorniovere vel Tornovere sive Tornevere 569, 743, 744. Johannes de Morwic 631.

Eboracensis Vice-Comes (Reinerus) 409.

Eboraci (Rodbertus magnus Magister Scholarum) 250.

Eboraci (Palinus vel Paulinus de Ledis Magister Hospitalis S. Leonardi) 450, 462. Electus ad Episcopatum de Karleolo, sed refutat 462.

Eboraco (S. Clementis Ecclesia de) 732. Alicia Priorissa ejusdem *ibid.*

Eboracum (De miserabili Occisione Judæorum apud) 585. inquitur de ea 586.

Ebroicenses Archiepiscopi — Egidius 352, 380. Johannes,

M m m m m f-

filius Luca, 380, 392
 Ecclesiæ (Quales debeant esse, qui eligendi sunt ad Regimen) 297. Decretum ne aliquis multas habeat Ecclesias 303. De Ordinatione Ecclesiarum 306. Decretum de Ecclesia interdicta, & interdictorum sepultura 313

Eclipsis Solis A.D. MXXCI. 656
 Egdunensis Episcopus (Concors) 565

Elienses Episcopi — Gaufridus vel Galfridus Ridet 93, 98, 110, 125, 139, 142, 145, 146, 147, 155, 164, 167, 180, 194, 196, 213, 223, 226, 227, 230, 232, 452, 453, 541, 555. Wilhelmus de Luncamp 562, 579, 584, 586, 693, 695. De fastu Willelmi, Eliensis Episcopi, 626, 723. ab Episcopatu suo diffesiatur 716. Wilhelmus Eliensis Episcopus, Ricardi I Cancellarius, venit in Angliam, postulans, sibi fieri Restitutionem ablatorum, sed re infecta regredi coactus 732. Epistola Clericorum Waltero, Rotomagensi Archiepiscopo, post dejectionem Willelmi, Eliensis Episcopi 734. Willelmi, Eliensis Episcopi, nuntii veniunt ad Papam Cælestinum, Illiusque exprobrant inconstantiam, quoad Willelmum 740. Papaque se graviter peccasse agnoscit *ib.* Vide Eboracenses.

Eliensis (Ricardus Archidiaconus) 562

Ely (Salomon Prior de) 222
 Enes 568

England (Market townes in) 764. Castelles in England 771. Suffragane bishopps in England 775. Isles adjacent to England 775. The havens of England 776. Downs, Mountaynes, hilles, Daples, playnes & balleyes of England 777. Sayre ston bridges in England 782. Rybers and poles 783. Forestes and parkes in England 789. The high wayes of England 797. The compassse of England round about by the townes on the sea coste 800

Episcopatus plures in Anglia vacant 444, 445

Erminiorum Terra 679

Ernisi (Oliverus filius) 390

Estsex 768, 773, 779, 787, 793

Evesham (Rogerus, Abbas de) 576

Exonienses Episcopi — Bartholomæus 98, 110, 156, 167, 180,

194, 196, 209, 231, 415. Godfridus de Luci Electus, sed Episcopatum illum refutat 446

Johannes 454, 462, 463, 556
 F.

Faia (Radulfus de) 48

Farum 600

Fernenfis (Albinus, Episcopus) 556

Ferraris (Comes de) 84

Ferrers (Rodbertus, Comes de) venit usque Notingham, cam-

que c
 Frater
 terfect
 Philippus,
 271, 27
 filius Ald
 204, 28
 filius Ber
 filius E
 filius G
 650, 65
 filius Her
 filius Petr
 filius Rica
 filius Step
 filius S
 622
 filius Urbi
 filius Urbi
 Freteval
 andriæ (C
 pus, Cor
 Ierosolim
 que in N
 ricum II,
 firmation
 litus, qu
 97. Phil
 liz, & V
 Mandevil
 Cruces P
 solimitan
 um res g
 Comes El
 ymitanur
 eptes su
 Consilio d
 sui, R
 terram i
 ppum, R
 axilium f
 que

que capit & comburit 78.
Frater Comitis de Ferreris in-
terfectus 196

Philippus, vel Philippus, Medicus
271, 273

Filius Aldelmi (Willelmus) 154,
204, 287

Filius Bernardi (Robertus) 32.

Filius Bernardi (Tomas) 417

Filius Godefridi (Radulfus)

650, 651, 657

Filius Hereberti (Hereb.) 206

Filius Petri (Gaufridus) 641

Filius Ricardi (Rogerus) 74

Filius Stephani (Rodb.) 206.

Filius Stephani (Ranulfus)

622

Filius Urli (Reginaldus) 10

Filius Urfonis (Neulom) de

Freteval 520

Flandriæ (Philippus vel Philip-

pus, Comes) Crucem accipit

Ierosolimam iturus 97. venit-

que in Normanniam ad Hen-

ricum II, Regem Angliæ, con-

firmationemque recipit Red-

ditus, quem ei Rex dederat

97. Philippus Comes Flan-

driæ, & Willelmus Comes de

Mandevil de Exesse, alii que

Crucis Peregrinationis Iero-

solimitanæ recipiunt 160. Eo-

rum res gestæ *ibid.* Philippus

Comes Flandriæ, Iter Ieroso-

lymitanum arripit 201. duas

reptes suas maritat, absque

Consilio & Voluntate Domi-

ni sui, Regis Angliæ 352.

Guerram movet contra Phi-

lippum, Regem Franciæ, cui

auxilium fert Henricus junior

(Henrici II filius) Rex An-
gliæ 372. Philippus Comes
Flandriæ, Comitissa sua de-
functa, accipit in uxorem soro-
rem Regis de Portingal 403.
Philippus Comes Flandriæ
obit 651

Flandriæ (Comitissa) Filia Ra-
dulfi de Peruna, obit 402.
Discordia inde orta inter Re-
gem Franciæ & Comitem
Flandriæ *ib.*

Flintshire 767, 772

Focarias habeant (Ne Clerici in
Sacris Ordinibus constituti)

309

Fontanis (Valterus de) à Comi-
tissa Flandriæ in Amasium ad-
optatus 120. quod in Valteri
perniciem cedit 121

Forde (Baldewinus, Abbas de)
414

Forneham 69

Franciæ Rex Lodowicus obsidet

Rothomagum, sed parum pro-

ficat 84. Philippus, novus Rex

Franciæ, adhæret consilio Phi-

lippi, Comitis Flandriæ, ty-

rannidemque exercet 323. ini-

micitia ejus in proximos suos

324. capit in Conjugem Fi-

liam Comitis de Eainou vel

Eianou *ibid.* ipseque & Uxor

Coronantur 325. Conven-

tio & Pax inter ipsum & Re-

gem Angliæ Henricum II.

325, &c. Philippus Rex Fran-

ciæ, & Henricus II Rex An-

gliæ de auxiliis Terræ Sanctæ

mittendis inter se invicem

deliberant 362. De Guerra

M m m m m 2 in-

inter Philippum Regem Francia & Philippum Comitem Flandriæ 415. Philippus, Rex Francia & Philippus Comes Flandriæ, plures dies Colloquii inter eos capiunt de Pace vel Treugis 433. quam ob rem ad eos Nuncios mittit Henricus II, Rex Angl. *ibid.* Sed antequam Nuntii veniant, Treugas inter se capiunt *ib.* Philippi, Regis Francia, Uxor Lodovicum filium primogenitum parit 470. Rex Francia à Messina recedens ad Obsidionem Acræ cum Exercitu venit 644. *Vide* Philippus. *Vide* Ricardus. Francorum (Lodouicus, Rex) Agnetem Filiam suam mittit Constantinopolim, ad maritandum Alexio, filio Manuelis Imperatoris Constantinopolis 317. facit omnes Archiepiscopos & Episcopos *&c.* citari, ut adsint in Civitate Remensi, ad Coronandum & in Regem Consecrandum Philippum Filium suum 318. Filius vero incidit in morbum *ibid.* sed sanus factus Thomæ Cantuariensis meritis, quem adit Cantuariæ Pater Lodouicus *ib.* deindeque Philippus Coronatur 320. sed Pater, Paralyti percussus, Coronationi interesse non potuit 321. Lodouicus, Rex Francorum, obit 330. Fraser (Radulfus) 501, 502. Fredericus, Romanus Imperator,

prope Seeurium à Longobardis victus 154. Fredericus, Romanorum Imperator 233. invadit terras Henrici, Ducis Saxoniae, Nepotis sui 329. & de lite inter illos *ibid.* Uxor Imperatoris Frederici obit 417. et Filia eorum, quam ducturus erat Ricardus, Comes Pictaviæ *ibid.* Fredericus, Romanorum Imperator, Christianis à Saladino oppressis suppetias fert 527. Fredericus, Romanorum Imperator, *&c.* Crucem accipiente 531. Fredericus, Romanorum Imperator, Iter Ierosolymitanæ Professionis arripit 535. Litteræ ejus ea occasione ad Saladinum, Regem Babylonie *ib.* De Morte Frederici, Imperatoris Romanorum 566. Fulgeriis (Radulfus de) 460, 548. Galueia (Cristianus, Episcopus de) 114, 136. Gaufridus. *Vide* Lincolnienfes. Gaufridi, Comitis Britanniae Comitissa Filium Arturum parit 460, 463. Gaufridus Vindocinensis 54. Gillebertus, Filius Fergus, princeps Galualensium, obit 435. cujus Filius & Heredunecanus tentus in custodia Hugonis de Morwic *ib.* Rolandus, filius Uctredi, filii Fergus, invadit Terram prædictam Gilleberti 438. Glamorganshire 766, 770.

Glan
nul
3
45
63
Glasc
nu
44
Glast
Gloc
73
Glou
tha
Glou
di)
Glou
han
Glou
obi
Glou
con
II
tus
Gode
Gra
Grim
Guile
Heret
Hagh
Hale
lic
Halor
Ham
788
Hart
788
Harun
Haya
Hegh
pus

Glanvilla (Rannulfus, vel Rannulfus, vel Raulfus, de) 168, 378, 397, 400, 404, 408, 449, 455, 457, 508, 564, 567, 593, 632

Glasceuenfis Episcopus (Joscelynus) 114, 136, 371, 375, 447, 449, 452, 453, 510, 538

Glastinebiria 562

Glocestershire 765, 772, 778, 785, 790

Gloucestris (Willelmus de Northale, Archidiaconus de) 462

Gloucestris (Capella S. Oswaldi) 127

Gloucestris Comes. *Vide* Johannes.

Gloucestris (Robertus, Comes) obit 400

Gloucestris (Willelmus Comes) constituit Johannem, Henrici II Filium, heredem Comitatus sui 152

Godestone 722, 732

Græco (In Mari) Insulæ 683

Grim (Eduuardus) 11

Guilevast (Rogerus de) 408
H.

Hereticis (De) Decretum 298

Haghenet Castellum 68

Hales (Concerning the Rellick of the Blood of) 751

Halomshire 768, 786

Hampshire 765, 771, 777, 783, 788

Hartfordshire 769, 774, 780, 788, 793

Harundel (Rog.) 453

Haya (Gaufridus de) 71

Heghdunensis (Concors Episcopus) 556

Henricus, Rex Alemannorum, calumniatur Regnum Siciliae 623. in Imperatorem Romanorum, loco Patris sui defuncti, receptus 628. coronatus in Imperatorem Romanorum cum Constancia, Uxore sua 693. res ejus gestæ contra Tancredum, Regem Siciliae *ibid.*

Henricus II. tenet Curiam apud Namnetim 1. ubi etiam fuit ejus Filius Gaufridus *ib.* Ipse & Gaufridus circueunt castella Britanniae *ibid.* implacitat Comitem Eudonem 2. revertitur in Normanniam *ibid.* transfretat in Angliam *ibid.* summum ipsi periculum è tempestate *ib.* tenet Curiam in solennitate Paschali apud Winlethovres 3. pergit Londonias, Conciliumque celebrat de Coronatione Henrici, filii sui majoris *ib.* & de Statutis Regni *ib.* Vice-comites &c. deponit *ib.* Prima Coronatio Henrici Tertii, filii sui majoris 4. cui Scoti Liganthiam jurant *ibid.* Henricus II transfretat in Normanniam 5. venit usque Wendomiam, ad loquendum cum Rege Franciæ *ib.* redit in Normanniam *ib.* in gravem incidit infirmitatem *ibid.* Testamentumque condit *ib.* de illa infirmitate convalescit 6. iter arripit ad S. Mariam de Rupe Adamatoris *ibid.* redit in Andegaviam *ib.* Thomain, Cantuariensem Ar-

Archiepiscopum, recipit in gratiam 7. sed denuo eum vexat 8. Rex venit in Berriam contra Archiepiscopum Bituricensem 9. moram facit in Normannia 10. valde commotus in iram adversus Thomam, Cantuar. Archiep. *ibid.* venit ad Argentomium 13. vehementerque dolet, simul atque audit, Thomam, Cantuar. Archiep. crudeliter fuisse occisum *ib.* variorum contra Regem Angliæ ea de causa ad Alexandrum, Summum Pontificem, Epistolæ *ibid.* Senonensis Archiepiscopus à Summo Pontifice mandatum accipit Henricum puniendi, si Deo & Cantuariensi Ecclesiæ satisfacere nollit 16. Quomodo Rex, post Mortem Sancti Thomæ, ad Romanum Pontificem miserit 20. Clericorum, Romæ agentium, Epistola ad Regem, quid Papa de Henrico sentiret declarans *ib.* in Normanniam transfretat Rex, causa ibi advenientium legatorum duorum Sedis Apostolicæ 26. redit in Angliam *ib.* Primus ingressus Regis Henrici in Hiberniam 27. & ut Regnum Hiberniæ sibi Heredibusque confirmetur, curat 30. de rebusque ibi ecclesiasticis perquam laudabilia facit *ibid.* Palatium Regium juxta Divelinam construere facit 31. tenet Curiam apud Duvelinam, in Die Na-

talis Domini A.D. MCLXXII. *ibid.* rebus suis in Hibernia constitutis, in Walliam & Angliam transfretat 32, 33. applicat in Normanniam 33. pacificat se cum Rege Franciæ, de Coronatione filię suæ *ib.* mittit in Angliam Henricum Regem, Filium suum; & cum eo, Margaretam, Filiam Regis Franciæ, Sponsam ejus *ib.* Secunda Coronatio Henrici Regis Tertii (Henrici II di Filii) et Prima Coronatio Filię Regis Franciæ *ibid.* Henricus II moram facit in Britannia *ibid.* redit de Britannia, & venit in Normanniam 33, 34. satisfactionem facit apud Abbrincam Deo & summo Pontifici de Morte B. Thomæ Cantuariensis Martyris 34. purgatque Innocentiam suam *ibid.* Juramentum suum ea de re *ib.* Novus Rex Angliæ cum Regina sua transfretat de Anglia in Normanniam, per Mandatum Regis Patris sui 37. De Rege Henrico II. & Huberto Comite Maurianæ 38. Henricus II dicti Huberti filiam Majorem Aalis comparat, ad opus Johannis Filii sui Junioris *ibid.* Cyrographum inter Regem Henricum II & Comitem Maurianæ 39. et quid ea de re factum fuerit, narratio particularis *ibi & seqq.* Prima dissensio inter Patrem et Filium, vel Prima Indignatio Fi-

Filiorum contra Patrem 46. Henricus Pater Curiam suam tenet apud Alenzun 51. nefanda rabies proditorum contra eum *ibid.* Henricus Pater venit ad Castellum de Bretnil, aciesque bellicas contra Regem Franciæ construit 58. Willelmi Comitis de Arundel ea occasione Oratio 59. Rex Franciæ à Rege Angliæ aufugit 62. Epistola Regis Siciliæ ad Henricum Regem Angliæ *ib.* Rex Angliæ Regem Franciæ sequitur, Victoriaque potitur *ib.* Muros Vernolii reædificari præcipit *ib.* venit Rothomagum 63. unde Braibancenos suos mittit, qui Britones vincunt 63. Prima Captio apud Dolum 63. Henricus II capit Dolum 64. Secunda Captio infra Turrim Doli 65. Henricus II tenet Curiam suam apud Cenomannum 66. revertitur in Normanniam 67. Colloquium habet cum Lodowico, Rege Franciæ, de Pace facienda inter Ipsum & Filios suos *ibid.* Sed quo minus facerent Pacem Filii, impedit Rex Franciæ *ib.* Inde sequitur conflictus militaris Militum Regis Angliæ cum Militibus Regis Franciæ 68. Henrici IIdi. inimici victi juxta S. Eadmundum, Rege adhuc in partibus transmarinis commorante 70. Henricus II proficiscitur in Andegaviam 71. ubi Castella

de Haya, de Prulli, & de Campenni ipsi redduntur *ib.* venit ad Vendomiam, eamque capit 72. redit in Normanniam *ib.* tenet Curiam anno 1174 in Natale Domini apud Cadomum *ibid.* Induciæ inter ipsum & Regem Franciæ *ibid.* Juvenis Rex Angliæ & Comes Flandriæ parant in Angliam venire 81. Henricus II proficiscitur cum exercitu suo in Pictaviam *ib.* pervenit usque Sanctonensem Civitatem, et eam infringit 82. redit in Andegaviam *ib.* capit Ancenis *ib.* redit in Normanniam *ib.* applicat in Angliam *ibid.* Quomodo Rex Henricus II venit Cantuariam *ib.* processitque ad sepulchrum Beati Thomæ 83. recedit inde versus Lundoniam *ibid.* gratias agit Deo, ob captionem regis Scotiæ *ib.* promovet exercitum suum versus Huntendoniam *ib.* ipsique Castellum de Huntendonia redditur *ib.* promovet exercitum suum versus Fremigham *ib.* Hugo Bigot pacem facit cum eo *ibid.* Regi Castellum de Fremigham, et Castellum de Bungeia redduntur *ib.* venit Hen. II cum exercitu suo usque Norhamtoniam 84. ipsi redditur Castellum de Dunelmo *ib.* & Castellum de Norham *ib.* et Castellum Leicestriæ *ib.* et Castellum de Munserel *ib.* et Castellum de Grobi *ib.* et Ca-

Castellum de Treske *ibid.* et Castellum de Tutesbiria *ibid.* & Castellum de Duffelda *ibid.* Henricus II ad mare transvolat, applicatque apud Barbe-fluctum in Normannia 85. Willelmum, Regem Scotiæ, secum ducens *ib.* Henricus II venit Rothomagum 85. facitque, ut, inde fugiat Rex Franciæ cum Exercitu suo 85, 86, 87. Colloquium inter Henricum II & Archiepiscopum Senonensem & Comitem Theobaldum 86, 87. Henricus II venit in Pictaviam, ab eoque fugit Ricardus filius suus 87. deinde ad Patrem venit Ricardus, veniamque postulat 88. Sicque Gwerra cessat in Pictavia *ib.* Concordia, quæ facta est inter Regem & Filios suos *ib.* Henricus II tenet Curiam in Natali Domini, Anno MCLXXV. apud Argentomium 94. inde profectus, munit Castella sua Pictaviæ *ib.* mittit Ricardum filium in Pictaviam, ut omnia ibi in statum pristinum redigerent 94, 95. Rex cum Filio Henrico apud Cenomannum 95. inde veniunt in Normanniam *ib.* habent Colloquium apud Gisorcium cum Rege Franciæ 95. veniunt Rothomagum *ibid.* Henricus II, dimisso filio Henrico, it in Andegaviam *ibid.* redit in Normanniam *ib.* mandat Henrico filio suo, ut ad se veniat *ib.*

id quod negat filius *ib.* tandem vero obedit, veniamque petit 96. ipseque & Pater Festum Paschale tenent apud Cæsaris Burgum *ib.* Henricus II Gaufridum filium suum in Britanniam mittit, præcipitque, ut Castra, quæ contra eum fuerunt, subvertantur 97. Rex filiusque Henricus applicant in Angliam apud Portesmutam *ib.* indeque Londoniæ *ib.* arripiunt iter in Peregrinatione ad beatum Thomam 108. inde redeuntes, tenent Curiam & festum Regium in die Pentecostes apud Radinges *ib.* mittit Rex Henricus II ad Priores &c. ut sibi obviam conveniant apud Oxenfordiam; ad abbatias &c. vacantes considerandum ac implendum *ib.* implacitat Comitem Gloucestriæ, qui Regi Tarrim Bristoldi reddit 109. implacitat etiam Comites & Barones Angliæ *ib.* Rex & filius Henricus tenent Concilium apud Gloucestriam, de Wallensibus in obedientia tenendis 110. veniunt usque Wudestokam *ib.* ubi coram ipsis Magnum celebratur Concilium de Pastoribus Eligendis & instituendis 110. ubi & res perpenditur, ad Gaufridum Lincolnensem Electum pertinens 111. Illuc ad Regem adducuntur in Vinculis quatuor Milites *ib.* accelerat Rex H. II. ire versus North-

gham

gham 112. veniensque Li-
chesfeld, prædictos quatuor
Milites suspendi facit *ib.* ve-
niens Nottingham, implacitat
omnes Barones & Milites il-
lius patriæ de Forestis suis *ib.*
it usque Eboracum 113. ubi
habet obvium sibi Willel-
mum, Regem Scotiæ *ib.* qui
cum Scotis suis Hominia Hen-
rico facit *ib.* Conventio inter
Ipsam & Regem Scotiæ 114.
dat licentiam Regi Scotiæ
promovendi Exercitum in
Galueiam, ad debellandum
Gilebertum, filium Fergus
110. et postea redit cum Hen-
rico Filio versus Lundonias
ib. Ricardus, Comes Pictaviæ,
filius Henrici II, Castella Pa-
triæ, contra Patrem retenta,
in nihilum redigit 122. Ri-
cardus obsidet Castelloneum
supra Agiens *ib.* capitque *ib.*
Gaufridus, Henrici II Filius,
Castella Britannia, contra pa-
trem firmata, subvertit *ibid.*
Pax inter Henricum II & Ro-
dericum Regem Connactæ
apud Windeshovres facta *ib.*
Forma Concordiæ inter illos
123. Henricus II dat Episco-
patum Waterfordiæ Augusti-
no vel Quorimo 126. Henri-
cus II. & Rex filius suus cum
eo tenent Curiam suam in
Nativitate Domini apud Win-
delhovres, Anno MCLXXVI.
129. Henricus II venit usque
Northampton 130. & Ma-
gnus ibi celebrat Concilium
Vol. II.

de Statutis Regni sui *ib.* Re-
gnumque suum dividit in sex
Partes, per quarum singulas
tres Justicias constituit, *ibid.*
quorum nomina recensentur
ib. facit omnes prædictos Ju-
sticias jurare, quod Assisas cu-
stodirent disertim ibi apud
Northamptoniam recordatas
131. ad Concilium illic cele-
bratum venit Willelmus, Rex
Scotiæ, Episcopos secum ad-
ducens ad faciendam subje-
ctionem Ecclesiæ Angliæ 137.
Henricus II & Rex filius suus
&c. in Concilio apud Lundo-
nias 138. Javenis Rex, filius
Domini Regis, à Patre impe-
trat veniam ad transfretan-
dum in Normanniam 140.
Henricus II venit Wintoniam,
ubi cum filiis solenne Festum
Paschæ celebrat 141. Filius
ejus juvenis rex una cum uxore
sua in Normanniam appli-
cat *ib.* Henrici II Filia Johan-
na in uxorem petitur à Wil-
helmo, Rege Sicilia 142. Hen-
ricus II facit, ut Filippus, Co-
mes Flandriæ, iter differret
Ierofolymitanum *ibid.* Filiam
suam Johannam Willelmo,
Regi Sicilia, concedit 143.
venit Wintoniam, ibidem ce-
lebraturus Concilium, de Pa-
ce facienda inter Ricardum
Cantuariensem Archiepisco-
pum, et Rogerum Eboracen-
sem Archiepiscopum; et de
Johanna filia sua mittenda ad
Willelmum Regem Sicilia,
N n n n n cui

cui eam concesserat 145. Henricus II Filiam suam tradit Nuntiis Regis Willelmi, in Siciliam portandam 147. Henrici II Filius Ricardus, Comes Pictaviæ, mira agit in partibus transmarinis 147, &c. Henrici II Filius Rex proditur à Cancellario suo Adam de Chircheduna 149. & quid inde factum 149, 150, 151. Henricus II venit ad Windeshoveres, ubi Concilium tenet, indeque Nuncios misit per omnia Castella Angliæ, et ea in manu saisiat 152. concedit, ut Johannes filius filiam Willelmi Comitis Gloucestræ in uxorem duceret *ib.* post Concilium apud Windeshoveres celebratum, venit usque Fecheham sive Fukingham, quò Willelmus, Rex Scotiæ, ducit secum Gilebertum filium Fergus qui fratrem suum Hústredum interfecerat 155. Gilebertusque quidem Homo devenit Henrici *ibid.* Henricus II facit funditus sternere Castellum Leicestriæ, & Mœnia Urbis *ib.* et Castellum de Grobi *ibid.* et Castellum de Munforel in manu sua retinet *ib.* facit sternere Castella de Treske, Maleffard, Fremigham & Bungeia *ibid.* Qui Filiam ejus conduxerant ad Willelmum, Regem Sicilia, redeunt in Angliam 155, 156. Sed duæ Galeæ donis à Willelmo onustæ pereunt

156. Henricus II in Ecclesiam de Cirencestria munificus 157. A.D. MCLXXVII tenet Curiam die Natalis Domini apud Nottingham 162. & Henricus Rex filius ejus tenet Curiam apud Argentominium *ib.* et Ricardus Comes Pictaviæ apud Burdegalim *ib.* Comes Pictaviæ obsidet et capit Akensem Civitatem *ib.* ut & Baoniam Civitatem *ib.* Castellumque Sancti Petri 163. et destruit omnes malas consuetudines inductas apud Sorges, & apud Lespurun *ib.* Henricus II Regi Filio suo mandat subjugare Terram Radulfi de Dolis *ib.* Inde Filius in Berriam proficiscens, capit Castellum Radulfi *ib.* Henricus II venit Northamptoniam, et ibi Magnum celebrat Concilium 164. Ibi etiam accipit nuncios à Comite Flandriæ de fratris Comitis illius filiabus, ut & de aliis negotiis *ib.* mittit à Northamptonia responsum ad Comitem 168. Imo & in illo Concilio Rex dat Comitatum Sutsexe Willelmo de Albeneio 164. In eodem etiam Concilio reddit omnia illa Tenementa Roberto Comiti Leicestriæ, quæ sibi vendicavit Willelmus de Chahannes 165. In eodem Concilio Decanatus Ecclesiæ Sanctæ Crucis de Waltham Henrico II resignatur 166. Ibiq; Henricus II Canoni-

cos statuit Regulares *ibid.* In eodem Concilio Henricus II Comiti Cestriæ reddit terram suam *ib.* venit usque Winlethoures, mittitque inde ad Decanum de Waltham 166, 167. Henricus II admodum sollicitus de bono statu Abbatia de Ambresburia 167. tenet Curiam suam in Purificatione B. Mariæ A.D. MCLXXVII. apud Merlebergham 170. ubi inquirendum facit de Teneamenti suis in Capite *ib.* eo consilio, ut sibi suppetias ferant in Normanniam profecturo 171. A Merlebergha item Nuntios mittit ad Archiepiscopos aliosque, quod essent apud Lundonias, sibi consilium daturi de quodam Judicio inter duos Reges Hispaniæ *ib.* De quo Judicio venit Rex Henricus II ad Winlethores 172. ubi ipsi præsentatur quoddam Cyrographum, de Conventione inter prædictos Reges Hispaniæ *ib.* quod Cyrographum hic editum habetur ad pag. 173, &c. Quo Cyrographo audito, Henricus II præcipit, ut Nuncii sint ad eum apud Lundonias 179. querelam audit de Hereditate Hagonis Bigot 179, 180. Henricus II venit Lundonias, nunciosque audit de lite inter duos Reges Hispaniæ 180. Scriptum de Calumpniis a Nunciis Henrico II traditum 182. Henrici II hac de re ju-

dicium declaratum 189, 190. Scriptum ejus sive Epistola ad prædictos Reges Hispaniæ de hoc Judicio 191. Henricus II Dona magna & varia dat Nuntiis prædictis 198. ut & licentiam repatriandi *ib.* venit usque Merleberg *ib.* quosdamque inde è familiaribus mittit ad prænominatos Hispaniæ Reges, qui peterent Henrico saluum conductum eundi & redeundi per Terram suam 199. Johanna, filia Henrici, desponsata Willelmo Regi Sicilia, solenniter Coronata Panormi *ib.* Henricus II venit usque Redinges 200. indeque Cantuariam proficiscitur, gratia Comitis Flandriæ *ib.* moram facit apud Duvere 201. Paschale Festum celebrat apud Wi sive Wic, A.D. MC-LXXVII. *ib.* venit Lundonias *ib.* iter arripit ad S. Edmundum *ibid.* venit usque Elyensem Civitatem *ibid.* venit ad Gaidingtonam *ib.* per multas Marcas Argenti mittit ad sustentationem Ierosolymitanæ Terræ 202. Ad Gaingtonam sive Gaitonam, per Mandatum Regis, venerunt Rogerus Eboracensis Archiepiscopus, aliique, ad tractandum de Pace & Stabilitate Regni *ibid.* transfert se inde usque Windelhoveres; & Rogerus Eboracensis aliique cum eo *ib.* removetque Custodes Castellorum suorum Angliæ *ib.* &
N n n n n 2 tra-

tradit ad custodiendum Militibus de privata Familla sua *ibid.* reddit Comiti Cestria omnia Castella &c. quæ eum de jure contingebant, citra Mare, & ultra 204. et postea præcipit ei, ut eat in Hiberniam, ad subiciendam eam sibi, & Johanni Filio suo, cui eam concesserat *ibid.* quam concessionem confirmat apud Oxenford 206. ubi & multa alia agit de Hibernia *ib.* ut & multa quoque de Wallia 205. ubi ad ejus Colloquium Reges & Potentiores Walliæ convenierant *ib.* Henrici II Soror, Davidis Regis Norwalliæ uxor *ib.* Henricus II venit usque Abbatiam de Ambresbiri 209. inde Wintoniam accedit 210. quò ad eum veniunt omnes Comites & Barones, & fere omnes Milites Regni 212. Henricus, Baiocensis Episcopus, alique, qui Coronationi & Desponsationi interfuerunt Henrici Regis Filiæ, quam Willelmus, Rex Sicilia, in uxorem daxerat, in Angliam applicant 212. mittit Henricus II in Normanniam Nuncios ad Lodovicum Regem Franciæ, super Pactis de Maritagio, quod Rex Franciæ Conventionaverat, se daturum cum Filiabus suis Henrico Regi & Ricardo Comiti Pictaviæ Filiis suis (i. e. Henrici II.) 213. Henricus II quendam Fratrem Templi,

nomine Rogerum, Domus suæ Elemosinarium constituit 214. Nuncii veniunt ad Hen. II Wintoniæ a Willelmo Rege Sicilia, de dote, quam Willelmus dedit Johanna, Uxori suæ, Henrici II filiæ 215. Expletis Negotiis suis apud Wintoniam, Henricus II venit usque Merlebergam 220. ibique dat Philippo de Brusa Regnum de Limeric *ib.* Henricus II venit Lundonias, datque Abbatiam de Torncie Salomoni, Priori de Ely 221. venit usque Waltham *ib.* ibique introducit Canonicos Regulares *ib.* inde redit Lundonias, ubi tenet Festum Pentecostes 223. Quo peracto, iter arripit versus Wdestokam *ib.* ubi ad eum redeunt Nuncii, quos ad Regem Filium suum in Normanniam miserat 226. quibus in mandatis dat, ut sibi præsto sint apud Wintoniam *ib.* Id quod fit 227. ibique etiam adest Willelmus, Rex Scotiæ *ib.* indicatque Henricus II, se disferre Transfretationem suam *ibid.* Tunc Consilarii Regis ei consulunt, quod non redderet Hugoni, Dunelmensi Episcopo, Castella sua *ibid.* quo tempore & alia id genus fiunt *ib.* peractis negotiis suis apud Wintoniam, Hen. II iter arripit versus mare, ad transfretandum in Normanniam 230. & apud Stanstede nuncium

accipit, quod Tota Terra ejus
 citra Mare & ultra anathema-
 ti subderetur, nisi permitte-
 ret, quod Ricardus filius ejus,
 Comes Pictaviæ, sibi in Uxo-
 rem acciperet Aelais, filiam
 Regis Franciæ, *ib.* qua de re
 Henricus Rex deliberat *ibid.*
 Henricus II Bartholomæo, E-
 xoniensi Episcopo, reddit Ca-
 pellariam de Boleham 231.
 concedit Judæis Cimiterium
 in unaquaque Civitate An-
 glia 232. transfert se a Stan-
 stede usque Wintoniam *ibid.*
 Naves ascendit apud Porthes-
 muth 242. applicatque in
 Normanniam *ib.* Gaufridum
 filium suum mittit in Britan-
 niam, ad debellandos inimi-
 cos suos Britannia *ib.* dissen-
 tio de nuptiis filii sui Ricardi
 cum filia Regis Franciæ Ae-
 lais 242, 243. Colloquium
 Henrici II cum Rege Franciæ
 de Pace *ib.* Paxque tandem
 fit *ib.* Forma Pacis & Concor-
 diæ, quæ facta est inter Re-
 gem Franciæ & Regem An-
 glia 244. Finito Colloquio
 cum Rege Franciæ, Henricus
 II mittit Henricum Regem
 Filium suum in Berriam, ad
 subiciendum sibi inimicos
 suos 248. ipseque quædam
 apud Vernolium statuit, ad
 rei publicæ commodum ap-
 prime facientia 249. venit
 usque Alenzun, Ricardum-
 que filium mittit in Picta-
 viam, ad inimicos suos debel-

landos *ib.* promovet Exerci-
 tum suum in Berriam, ad vin-
 dicandam præcipue injuriam
 filia Radulphi de Dolis factam
 250. profectus in Lemoven-
 sem provinciam, implacitat
 Comites & Barones Lemo-
 yenses, qui contra eum tenuerant
 251. reversusque in Ber-
 riam, apud Graizay Collo-
 quium habet cum Rege Fran-
 ciæ de Controversiis, quæ
 vertebantur de Terris Alver-
 nia *ib.* Quo Colloquio finito,
 Rex pergit usque Grandem-
 Montem, ubi Audebertus,
 Comes Marchiæ, ipsi vendit
 totum Comitatum Marchiæ
 251, 252. recipitque eo no-
 mine Homagia 252. venit-
 que in Andegaviam 253. &
 ibi tenet Curiam, atque fe-
 stum Dominicæ Nativitatis
 celebrat *ib.* ut & Festum Pa-
 schale *ib.* Post Pascha, redit in
 Normanniam *ib.* & a Lodo-
 wico, Rege Franciæ, impe-
 trat, quod ipse Rex Franciæ
 omnes Terras suas (sc. Hen-
 rici) transmarinas in manu
 sua & custodia recepit *ib.* Ju-
 sticias suos & Rectores in
 Normannia constituit 254. &
 ad *Bonos Homines* in Terra
 Tholosana debellandos se ac-
 cingit *ib.* Qua de re Consi-
 lium habet cum Rege Fran-
 ciæ *ib.* & quid inde in ea cau-
 sa sequitur *ib.* Henricus II in
 Angliam transfretat 265. sta-
 timque, ut Mos suus erat,
 pro-

proficiscitur ad B. Thomam Cantuar. *ib.* obviumque habet. Willelmum, Remensem Archiep. qui in Angliam eandem ob causam venerat 265, 266. Gaufridum Filium suum, Comitem Britanniae, Militem facit apud Wdestokam 266. Gaufridi illius virtus 265. Henricus II de Justiciis Regni perquirat, & quæ de iisdem re-cta sunt statuit 266. Henrici II Filius Ricardus, Dux Normanniae & Aquitaniae, cum magno exercitu in Pictaviam profectus, ad Assiensem Civitatem venit 274. multaque obsidet loca & capit *ibid.* & postea transfretat in Angliam ad Patrem suum 275. moram facit circa Wintoniam, ibidem celebraturus festum Nativitatis Dominicae 286. id quod facit cum Gaufrido & Johanne Filiis 287. Henrico & Ricardo Filiis in Pictavia moram facientibus *ib.* Henricus II transfert se usque Windeshoveres *ib.* ubi conqueruntur ei Hibernenses, se violenter tractatos fuisse ab illis, quos sibi Rex præfecerat *ibid.* Henricus Rex, Henrici II Regis Filius, in Angliam applicat 316. amboque sunt in ipsa sollemnitate Paschali, A. D. MCLXXXIX. simul Wintoniae *ib.* Henricus II apud Windeshovers, coram Rege Filio suo, dividit in quatuor partes Angliam *ib.* et unicuique par-

ti præficit Justiciarios *ib.* Henrici II Filius Gaufridus transfretat in Britanniam 317. devastatque Terram Gwienarii de Liuns *ib.* Henricus II & Filius suus Henricus tenent Curiam suam simul, Filiusque transfretat in Flandriam, & applicat apud Wissantam *ib.* Henricus II tenet Curiam die Natalis Domini, A. D. MCLXXXI. apud Notingham 323. Henricus Rex junior è Normannia transfretat in Angliam 324. & cum Patre proficiscitur in Normanniam contra Philippum, novum Regem Franciae, qui inique egerat adversus proximos suos 323, 324. Colloquium habet cum Philippo 325. Concordia & Pax inter utrumque 325, &c. quæ confirmatur 330. Henricus II novam Moneta fieri facit 344. A. D. MCLXXXI. in festo Nativitatis Domini Curiam suam tenet apud Cenomannis 353. Quo peracto, Decretum edit per Terram suam transmarinam de Armis militaribus &c. *ib.* Cujusmodi Edictum edit quoque Philippus, Rex Franciae *ib.* ut & Philippus, Comes Flandriae *ib.* Henricus II admodum sollicitus de archiepiscopatu Duvelinensi, post obitum Laurencii Archiepiscopi 354. Henrici II Regis Filius Gaufridus Lincolnensis Ecclesiae Electus *ib.* sed ab Epi-

Episcopo
teræ
ne a
scopu
qua
noni
sis *ib.*
lariu
Henr
suam
MCL
Quo
Norm
inde
ge Fr
centi
gliam
cia,
glia,
cta m
delib
nito
Mare
Hugo
ib. qu
lymit
ripere
tia,
cans,
quitu
den
que,
trum
ricus
Fran
Phil
363.
appli
nulu
pum,
causi

Episcopalibus abstinere *ib.* Litterarum ejus de sua Resignatione ad Ricardum, Archiepiscopum Cantuariensem 355. qua de re scripsit etiam Canonici Ecclesie Lincolnensis *ib.* Rex inde eum Cancellarium Regni sui facit 356. Henricus II tenet Curiam suam, tempore Pascali A. D. MCLXXXI, apud Chinon *ib.* Quo peracto, transfert se in Normanniam *ib.* Consilium inde habet cum Philippo, Rege Francie *ib.* in quo capit licentiam transfretandi in Angliam *ib.* Philippus Rex Francie, & Henricus II Rex Anglie, de auxiliis Tetra Sancta mittendis inter se invicem deliberant 362. Henricus, finito Colloquio, iter versus Mare faciens, obvium habet Hugonem, Comitem de Bar *ib.* quem hortatur Iter Ierosolymitanæ Peregrinationis arripere *ib.* Willelmus, Rex Scotie, in Normanniam applicans, cum Henrico II colloquitur de Episcopis de Aberden & S. Andrea *ibid.* efficitque, ut concordia inter utrumque stabiliatur *ib.* Henricus II facit, ut cum Rege Francie concordiam ineat Philippus, Comes Flandrie 363. deindeque in Angliam applicat 364. Henricus II Ranulfum, Lexoviensem Episcopum, odio habet, & qua de causa *ibid.* Assisam de Armis

habendis in Anglia facit 365. venit usque Notinham 368. ubi ad eum confluunt episcopi quidam, & Willelmus Rex Scotie, & Comites & Barones Provincie illius 378. Henricus II pergit Evelham, appropinquante festo Nativitatis B. Mariæ, A. D. MCLXXXI. 368. Johanne Cumin Archiepiscopatum Duvelina concedit *ib.* Curiam tenet die Natalis Domini, A. D. MCLXXXII apud Wintoniam 373. cogitatque de transfretando in Normanniam, ad pacem componendam inter Regem Francie & Comitem Flandrie *ibid.* tandemque transfretat 374. Paxque inter Regem Francie & Comitem Flandrie fit *ibid.* Henrici II Regis Litteræ ad Imperatorem, pro Duce Saxoniae 376. ubi plura ad illum Ducem pertinentia referuntur 376, 377. ut & ad uxorem ejus, Henrici II Filiam 377. quæ apud Argentomum parit Filium *ib.* Henricus II mandat, ut Rogeri Archiepiscopi Eboracensis & Hugonis Episcopi Dunelmensis pecunia confiscetur in usus suos, 378, 379. Henricus II Episcopatum Ebroicensem dat Johanni, filio Lucæ 380. Ipsius Filius Henricus Rex redit ad officium, Patri debitum *ibid.* Henricus II Dominicæ Incarnationis appropinquante Sollemnitate, A. D. MCLXXXII,

moram facit in Normannia 380. tenet curiam suam in Normannia A. D. MCLXXXIII. 382. discordia inter filios ejus *ib.* quæ discordia in guerram plane tendit 383. de qua guerra agitur *ibid.* inde gravissime cruciatur Rex Pater 384. Causa Discordiæ inter Ipsum & filios suos 385. Proditio filiorum contra Patrem 387. Proditio Novi Regis in Patrem 388. De Obitu Novi Regis Henrici Junioris 392. & sepultura 393, 395, 396. Dolor Patris ea de causa 393. quem tamen dissimulat *ib.* Orationemque habet ad Consocios *ib.* Castellum Lemovicense capit 395. omnibusque pacatis, in Normanniam revertitur *ib.* Philippus, Rex Franciæ, Dotem sororis suæ Margaretæ, uxoris Regis Junioris Henrici, ab Henrico II postulat 396. Henrici ea de re responsum 397. unde magna dissensio 398. Henricus II Pacem facit cum Gaufrido, filio suo 397. Pacemque etiam facit inter alios filios *ib.* Concordia inter Regem Angliæ & Regem Franciæ, quoad Dotem prædictam, pariter atque alia 399. Ranulfus de Glanvil & Johannes Henrici II Filius transfretant ad Henricum in Normanniam 400. ubi Henricus mittit pro Ricardo filio, ipsique jubet Ducatum Aquitaniæ Johanni

fratri concedere 400, 401. Henricus II Curiam suam tenet in Nativitate Domini, A. D. MCLXXXIV, Cenomannis 403. eaque peracta, in Normanniam redit, pacem inter Regem Franciæ & Comitem Flandriæ facere desiderans *ib.* Lucius Papa ab eo & à Clericatu Angliæ auxilium petit, Rexque consulte hac in re agit 404. Henricus Filium suum Ricardum inducere tentat, totam Aquitanniam, vel aliquam partem de ea, Fratri suo concedere *ibid.* sed negat Ricardus *ibid.* Henricus Rex pro virili laborat, pacem inter Regem Franciæ & Comitem Flandriæ stabilire 405. sed sine effectu *ib.* Henricus transfretat in Angliam *ib.* remittitque Navem propter Ducissam Saxoniam, Filiam suam 406. In adventu Regis Regina Alienor adducta ad Filiam Ducissam Saxoniam, quæ Filium parit *ib.* Willelmus, Rex Scotiæ, cum Henrico colloquium habet in Anglia 407. petitque ab Henrico in Uxorem sibi dari Neptem suam, Matildem filiam Matildis Ducissæ Saxoniam 407. sed frustra 416. Exercitum congregat ducitque versus Walliam contra Resum, Filium Griffin 408. Henricus II ad Abbatiam de Waltham venit, Walterumque de Gant, Canonicum de Osney, constituit pri-

imum

mu
410
usq
se n
cera
II a
stocl
pisc
dein
413
Joha
Rica
lesti
filiis
413
Filio
que, f
niam
eam
tus c
Imper
nia 4
Luciu
restas
partes
præse
quos
quafda
vanda
rium,
ricus II
solymi
A. D.
riam f
veres,
nica 4
dam *ib.*
miti P
centian
viam T
Rex H
Vol. II

mum Abbatem de Waltham
 410. Refus prædictus venit
 usque Gloucestriam, dicitque,
 se non velle Pacem, quæ fe-
 cerat, servare 411. Henricus
 II apud Redinges & Wde-
 stocke, de Electione Archie-
 piscopi Cantuariensis 411.
 deindeque apud Londonias
 413. ubi res perficitur 415.
 Johannes Henrici Filius &c.
 Ricardum fratrem suum mo-
 lestis turbant, sed Patris Con-
 siliis se in omnibus exhibent
 413. Rex facit Pacem inter
 Filios suos 415. Gaufridum-
 que, Filium suum, in Norman-
 niam mittit ad custodiendum
 eam *ib.* Henricus II sollici-
 tus de Pace facienda inter
 Imperatorem & Ducem Saxo-
 niæ 417. qua de re mittit ad
 Lucium Papam *ib.* dividit Fo-
 restas suas in Anglia in plures
 partes *ibid.* & unicuique parti
 præficit Justiciarios, &c. *ibid.*
 quos jurare facit ad Assisas
 quasdam, hic recensitas, ser-
 vandas 418. Jus heredita-
 rium, quod Rex Angliæ Hen-
 ricus II habebat in Regno Ie-
 solymitano 425. Henricus II
 A. D. MCLXXXV tenet Cu-
 riam suam apud Windesho-
 veres, die Nativitatis Domi-
 nicæ 432. pergit ad Godefor-
 dam *ib.* ubi dat Ricardo, Co-
 miti Pictaviæ, Filio suo, li-
 centiam redeundi in Picta-
 viam Terram suam *ib.* pergit
 Rex Henricus usque Winto-
 Vol. II.

niæ, ubi moram facit in
 festo Circumcisionis & Epi-
 phaniæ Domini *ib.* ad eum
 ibi veniunt Nuntii sui, quos
 ad Papam Lucium miserat,
 et ad Fredericum Romanum
 Imperatorem, pro negotio
 Ducis Saxonie, omniaque
 (in gaudium Regis) bene ces-
 sisse referunt *ib.* Henricus II
 venit ad Heraclium Patriar-
 cham Urbis Ierosolymæ &
 Summum Magistrum Hospi-
 talorum apud Radinges 433,
 434. agitque cum illis de Tri-
 nere Ierosolymitanæ Prose-
 ctionis 435. venit usque Win-
 desoveres *ibid.* Johannemque
 Filium Armis Militaribus ho-
 norat *ib.* statimque eum mit-
 tit in Hyberniam *ib.* et eum
 inde Regem constituit *ibid.*
 reddit Willelmo, Regi Sco-
 tiæ, Comitatum de Huntedo-
 na *ibid.* Henricus Rex & Pa-
 triarcha &c. veniunt apud Do-
 veram ad transfretandum *ib.*
 & quidem transfretant 436.
 & in Normannia magnum
 Exercitum congregat Rex
 Henricus, ad debellandum
 Ricardum, Filium suum *ibid.*
 præcipit Rex, quod Regina
 Alienor, & Dux Saxonie &
 Ducissa ad eum veniant in
 Normanniam *ib.* ubi Regine
 Alienor, Matri suæ, ex man-
 dato Patris Pictaviam reddit
 Ricardus *ib.* & sic Ricardus,
 tanquam Filius mansuetus,
 remanet cum Patre suo *ibid.*

Henricus Rex & Philippus Rex Franciæ solliciti de Negotio & Petitione Patriarchæ Ierosolomitani 437. Sed Patriarcha parvipendit *ib.* Quomodo Johannes, Regis Henrici Filius, applicat in Hyberniam cum Exercitu *ib.* & in Angliam cum dedecore redit 438. ab Urbano Papa multa impetrat Henricus Rex *ibid.* quorum Unum, quod Unus (quem vellet) Coronaretur de Filiis suis, & in Regem ungeretur, de Regno Hiberniæ *ib.* Henricus II anno MCLXXXVI tenet Festum, die Nativitatis Dominicæ, apud Dampnifrontem 444. Fœdus inter ipsum & Philippum Regem Franciæ apud Gisorcium confirmatum *ib.* Jurat Henricus, quod Ricardus Filius suus in Uxorem acciperet Sororem prænominati Regis Franciæ *ib.* Pace inter eos facta, uterque in Patriam suam revertitur *ib.* Henricus cupiens venire in Angliam, Terras & Castella Fidelibus tradit Custodienda 445. Ricardo etiam Filio infinitam pecuniam tradit, præcipiens, ut Hostes suos subjuget sibi *ibid.* Henricus transfretans applicat apud Suthamptoniam *ib.* De Gwerra inter Ricardum Comitem, et Comitem de Sancto-Ægidio 447. Exercitum magnum congregat Henricus contra Rorandum vel Rolandum si-

ve Rorandum filium Urtredi 448. De Pace & Securitate facta inter Regem & Regnum Scotiæ, & Rolandum Galwey 449. Henricus II mittit Filium Johannem ad transfretandum in Hiberniam, ad faciendam Terram Hugonis de Lasci 451. de Morte Gaufridi, Comitis Britanniæ, Filii Regis Henrici *ib.* qua audita, Rex revocat Johannem *ib.* Henricus II pergit cum Rege Scotiæ usque Merlebergam 453. De Regis Henrici Concilio apud Merlebergam de Episcopis Eligendis *ib.* Philippus, Rex Franciæ, mittit Nuntios ad Regem Angliæ Henricum II, petens cum Filia Gaufridi, Comitis Britanniæ, totam Britanniam in Custodia, donec Puella ad ætatem marito parem perveniret 454. Henricus apud Redinges existens, conatur Regis Franciæ animum lenire 455. Henricus de Redinges proficiscitur usque ad Abbatiam de Ambresbiria *ibid.* facitque introducere ibi Sanctimoniales Ordinis Fontis-Ebraudi *ibid.* Epistola Urbani, Summi Pontificis, ad Henricum II, Regem Angliæ, de injuriis Regi factis a Savaricio, Archidiacono de Notingham 458. Henrici II Filius Gaufridus, Comes Britannia, obit 463. & sepelitur *ibid.* ipsiusque Comitissa Filium

suum

suum primogenitum Arturum parit *ib.* Henricus II tenet Festum Nativitatis Dominicæ, anno MCLXXXVII, apud Bedfordam 464. cui interfuerunt Johannes Filius ejus, aliique magni viri *ibid.* recipit duos legatos à Papa missos de rebus Angliæ & Hiberniæ *ib.* Henricus II transfretat in Normanniam, ad Pacem & Concordiam inter Ipsum & Philippum Regem Franciæ faciendam 465. magnaue pars de familia tunc submergitur 466. de Pace Colloquium habent Rex Angliæ & Franciæ apud Nonencurt, sed sine spe pacis recesserunt *ibid.* De Discordia, quæ sequebatur inter Regem Franciæ, & Henricum Regem Angliæ *ib.* Treugæ sive Pax inter illos fit jussu Papæ 467. Pace facta, Ricardus, Dux Aquitanniæ, Filius Regis Angliæ moram facit cum Philippo, Rege Franciæ, interque illos amor mirus oritur 468. Ricardus filius Patri rebellis 470. sed conciliantur 471. Comitissa Britanniæ post obitum Gaufridi, mariti sui, desponsata Ranulfo juniori, Comiti Cestriæ, per donationem Regis Henrici II. 494. Ricardus Filius & Heres Henrici Regis, Crucem accipit Ierosolymam iturus *ib.* Henricus II tenet festum Nativitatis Dominicæ, A.D. MCLXXXVIII. apud Ca-

domum 495. Henricus II mittit Hugonem Dunelmensem Episcopum aliosque ad Willelmum, Regem Scotorum, ad Decimas colligendas de Terra sua 514. Henricus II Filiusque suus Ricardus Comes Pictavenfis bellum strenue movent contra Philippum, Regem Francorum 515. Colloquium de Pace inter Regem Angliæ & Regem Franciæ, sed frustra 519, 520. De Pace itidem tractant Internuntii 520. Aliud eo pertinens Colloquium inter utrumque Regem, sed incassum *ib.* tandem vero Treugæ inter illos 521. quum jam antea Henrici Filius Ricardus devenisset Homo Philippi Regis Franciæ *ib.* Papa Clemens mittit Henricum Albanensem Episcopum-Cardinalem, ad Pacem inter prædictos Reges reformandam *ibid.* viri cujusdam Religiosi Visio de Exitu Guerræ inter Regem Angl. & Regem Franciæ 526. Matilda Filia Henrici Regis, Uxor Henrici Ducis Saxonie 528. Henricus II Crucem accipit 531. de Normannia redit in Angliam *ib.* & paulo post de Anglia in Normanniam *ibid.* Rex Angliæ & Rex Franciæ destruunt Terras suas per Guerras, & Decimas aliaque gravamina 532. Ricardus, Comes Pictavenfis, relicto Rege Patre suo, adhæret Regi
O o o o o 2 Fran-

- Franciæ 533. Mortalis Guer-
 ra orta inter Regem Franciæ
 et Regem Angliæ, A.D. MC-
 LXXXVIII. *ibid.* Henricus II
 moram facit A.D. MCLXXXIX
 in Transmarinis partibus, pro-
 pter Infestationes filii sui Ri-
 cardij, ut & Philippi Regis
 Franciæ *ib.* qui ambo intrant
 in Terras Regis Angliæ, et
 devastant eas 534. Clemens
 Papa mittit Johannem de A-
 nagnio Cardinalem ad Litem
 dirimendam inter Reges præ-
 dictos *ibid.* Henricus II Rex
 Angliæ & Philippus Rex
 Franciæ conveniunt, juxta
 Feritatem-Bernardi, ad Pacem
 faciendam, sed discordes ab
 invicem discedunt 541, 542.
 bellaque inde sequuntur 542,
 543. Henricus II apud Sau-
 mur 544. in arcto positus,
 Pacem facit cum Philippo,
 Rege Franciæ, A.D. MCLXXX-
 IX. 545. Pacis forma *ib.* Hen-
 ricus II obit apud Chino-
 nem 546. & sepelitur apud
 Fontem-Ebraudi *ib.* Matildis
 ducissa Saxonix, filia ejus,
 obit 547. *Vide* Philippus. *Vide*
 Wallenses.
 Henricus, quondam Decanus de
 Moretanea, obit 514
 Heraclius Patriarcha Urbis Iero-
 solymæ & Summus Magister
 Hospitalorum veniunt ad Ra-
 dinges 433. quamplures de
 Baronibus & Militibus Regni
 Crucem capiunt, de manu di-
 cti Patriarchæ 435. repatriat
 Patriarcha, re, pro qua venit,
 infecta 437
 Herefordenses Episcopi — Ro-
 bertus Foliot 93, 98, 180, 195.
 Willelmus de Ver 446
 Herefordensis (Radulfus) Ar-
 chidiaconus 464
 Herefordshire or Hartford-
 shire (not, as p. 770, Hart-
 fordshire) 770, 774, 781, 786,
 795
 Hibernia data Johanni, Henrici
 II filio, 204, 206. multa que ex
 occasione de Hibernia tra-
 duntur 204, 206, &c. 220,
 &c.
 Hibernienses Obedientiam præ-
 stant Fidelitatemque jurant
 Henrico II, ibi existenti 27,
 &c.
 Hinglisham (Rodbertus de)
 109
 Hogestan (Gilebertus de) Fra-
 ter Templi Jerusalem, Den-
 rios furatur 518
 Hovendena 588
 Hovendune vel Hovedene (Ro-
 gerus de) 93, 108
 Huberto. *Vide* Henricus II.
 Hugozun vel Hugheszun Car-
 dinalis 126, 127. De Circuito
 H(ug.) Cardinalis per Eccle-
 sias Angliæ 129. tenet Ca-
 riam suam apud Eboracum
 130. tenet Concilium apud
 Lundonias 138
 Huntedun (Simon Comes de)
 410, 415
 Huntingdonshire 770, 775, 781,
 787, 794
 Hutredum (Inter) et Gilleber-
 tum

- tum, filios Ferregus, contentio 92. in qua interfectus est
 Hufredus 93
 Hyperperum. *Vide* Perperum.
 I
 Januensium (Epistola) ad Urbanum Papam, de Christianis à Saladino devictis 472
 Japhes (Willelmus, filius Willelmi de Marchis de Munfe-
 raund, Comes de) 442. Uxor ejus Sibilla *ib.* filia nempe Regis Baldewini & Soror Regis Amaurici *ib.* quæ Maritum sibi accipit Gwidonem de Lezinan 443. Baldewino Rege defuncto, Sibylla Comitissa in Reginam eligitur 460, 461, 463. Gwidonemque sibi in Regem pariter atque Maritum eligit Sibylla 461. qua de re ira commovetur Walerannus, Comes de Tripes 462. turbasque concitat 462. Gwido à Saladino capitur cum civitate Jerusalem &c. 463. de Gwidone, à Saladino devicto, narratio 472
 Ierosolymitano (Jus hereditarium, quod Rex Angliæ Henricus II habebat in Regno) 425. de Regibus Ierosolymitanis multa 425, &c.
 Jerusalem (Pax facta inter Templares & Hospitalares) 321. Historia primæ Peregrinationis Jerusalem 424. Baldewinus, Rex Jerusalem, Leprosus 442. Jerusalem capta à Saladino 485. Lamentatio de Terra Sancta Jerusalem 491.
 Jerusalem (Guido Rex de) 654
 Ihesu (Nomina trium Regum, qui Domino nostro) Cristo Aurum, Thus, & Myrrham obtulerunt 678, 679
 Jngleborough Hill 779
 Joachim Abbas et ejus Prophetia 634
 Johannes Saresbirienfis Electus & Consecratus in Episcopum Carnotensis Ecclesiæ 153. Johannes Cardinalis applicat in Angliam apud Dover 575. & venit ad Regem apud Cantuariam 576. *Vide* Strunnia.
 Johannes, Comes Meretonii, Frater Ricardi I, desponsat Filiam Comitissæ Gloucestris 555. Willelmi Eliensis Episcopi audaciam cohibet 693, 694. In Anglia est apud Hoveden, cum Hugone Dunelmensi Episcopo, quod displicet Gaufrido, Eboracensi Archiepiscopo 727. à Matre dissuasus à transfretatione in Normanniam 728
 Isabel, Regina Franciæ, obit 586
 Judæis Cimiterium conceditur in unaquaque Civitate Angliæ 232. Judæi spoliati, verberati & occisi in Coronatione Ricardi I mi 560. Judæi permulti inde per multa loca Angliæ Christiani facti 561, 562. De miserabili Occisione Judæorum apud Eboracum 585. inquitur de ea 586
 Judas proditor ubi natus 690
 K

- K.**
 Kamvil (Will. de) 632
 Karleonenfes. *Vide* Carleonenfes.
 Kateneffa. *Vide* Ckateneffa.
 Kent 764, 771, 780, 787, 789
 Kirkebi (Ricardus, Prior de) 210, 211
- L.**
 Laci. *Vide* Lasci.
 Laici (Decretum ne) imponant Ecclesiis onera 310
 Lancastire 767, 773, 778, 785, 790
 Landaf (Radulfus, Archidiaconus de) 30
 Lasci vel Laci 32, 204, 206, 208, 287, 354, 463. De morte Hugonis de Lasci in Hibernia 450
 Lavardin (Brachardus de) 72
 Leicestria à Reginaldo Comite Cornubiæ & Ricardo de Luci obfessa & capta, totaque combusta 66
 Leicestriæ (Robertus Comes) 165. Leicestriæ (Roberti Comitis) proditio 68. venit in Angliam cum uxore *ib.* obsidet Castellum de Haghenet, & capit *ib.* victus juxta S. Eadmundum, captusque cum Uxore à Militibus Henrici II. di. 69, 70. Robertus, Comes Leicestriæ, obit 631. Leicestriæ (Robertus de Bretvil vel Robertus Fitz-Parnel Comes) 639
 Leprosi, (Decretum Ut) qui ad hoc facultatem habent, habeant Ecclesiam & Cimiterium 301
 Lenis (Abbatia de) 316
 Leuns (Wymar de) & Herveus frater ejus capiunt Castella de Muntreleis & de Castello Novo 460
 Lexoviensis Episcopus (Arnulfus) 231
 Lepecesterstire 769, 775, 781, 786, 796
 Lezinan (Gaufridus de) 654, 718
 Lezinan vel Lizinan (Gwido de) 443, 460, 461, 668, 727. discordia inter illum & Conradum Marchionem de Regno Ierosolymitano 668. Interq; illos finalis Concordia *ib.*
 Limeric (Regnum de) 220
 Lincolnienfes Episcopi — Gaufridus Lincolnienfis Ecclesiæ Electus 78, 111, 354, 467, 549. capit Castellum de Insula 78. obsidet Malefarche *ib.* firmat Castellum quoddam apud Topeclive *ib.* Ipsi datur à Ricardo Rege, Fratre suo, Archiepiscopatus Eboraci 549. Gillebertus 98. Walterus de Constantiis 391, 397, 399, 403, 413, 432, 433. quem Canonici Archi-præfulatus Rotomagensis in Archiepiscopum eligunt 403, 433. Robertus de Chaina 400. Hugo 462, 508, 541, 551, 555, 712, 715, 722. Quomodo Electus est A. D. MCLXXXVI 445, 453, 454. & receptus Lincolnix 454. Decreta Domini Hugonis, Lincolnienfis Pontificis 459

Lin.

- Lincolniensis Ecclesiæ Decanus
(Ricardus) 446
- Lincolniensis Ecclesiæ Canonici — Godefridus de Luci 446.
Herbertus *ib.*
- Lincolnshire 768, 773, 779,
784, 792
- Lismora 208
- Lodowici, Regis Francorum, ad
Alexandrum, Summum Pon-
tificem, Epistola (de morte
Thomæ Beckettii) contra Hen-
ricum II, Angl. Regem 13.
De Ingressu Lodowici, Regis
Franciæ, in Normanniani 56.
Lodowicus, Rex Franciæ, Ri-
cardum, Ducem Aquitanniæ,
Filiū Henrici II, Regis An-
gliæ, armis militaribus hono-
rat 72
- Lucani Scolæ 604
- Luci (Reginaldus de) 78
- Luci (Ric. de) 69, 112, 152, 198,
316. obsidet Castellum de
Huntedun 81
- Lucii (Epistola) Summi Pontifi-
cis, ad Henricum, Regem An-
gliæ, de Terra Sancta 429
- Lundonias (Concilium apud)
in Westmonasterio, et in eo-
dem Decreta 97, 98, &c. Mos
apud Lundonias nocturnas
invasiones faciendi per do-
mos divitum 196. Turris
Lundoniarum circumdata pro-
fundissimo fossato 585
- Lundonienses Episcopi — Gil-
lebertus, 4, 8, 24, 167, 180, 195,
196, 221, 414, 466. Ricardus
562, 730
- Luxoviensis (Hugo de Nonan-
te, Archidiaconus) 417
- M.
Mach-Willam devictus à Willel-
mo, Rege Scotiæ, ipsiusque
caput Regi deferitur 469, 470
- Maena (Juellus de) 548
- Maguntinus (Cristianus) Archi-
episcopus, & obitus ejus 401
- Mailros (Arnaldus, Abbas de)
447
- Mallore (Aschetillus vel Anke-
tillus) 84. proficiscitur ad
Norhamtoniam, victoriaque
ibi potitur 77
- Malmesburix (Robertus Abbas)
119
- Malcos vel Melros (Abbates de)
Laurentius 114. Arnulfus, Ar-
naldus sive Arnadus 371, 375,
510, 538
- Malvernia (R. Ma-
lebranche, Prior de) 229
- Malus-catulus (Rogerus) 623,
645
- Mandevilla (Willelmus de) 515,
517
- Marchis (Willelmus) 488, 490
- Marescallus (Will.) 641. Ma-
rescallus (Will.) Comes de
Striguil 698, 699
- Margareta, Filia Regis Franciæ,
Filiū parit, Willelmum vo-
catum 226
- Margariti cujusdam virtus belli-
ca 525
- Margaritus Admiralis 620
- Mariæ (Miraculum de quadam
Imagine Beatæ) in Hispania
599. Visio de Sancta Maria
661
- Matildis, Filia Ducis Saxonix,
Uxor

Uxor Gaufridi Comitiss de
Pertico, venit ad Avunculum
suum Ricardum I, Regem An-
glia 564

Mauriana. *Vide* Henricus II.

Melros. *Vide* Malros.

Meretona (Henricus, filius Ro-
berti filii Harding, Decanus
de) 532

Mertonethshire 766, 772

Merlinus 548

Messanum (Tonitrua magna in
Sicilia apud) 625

Middlesex 764, 774, 780

Mildestale 568

Minnot (Petrus) 674

Monachus (Decretum ne) vel
Religiosus alius recipiatur sub
pretio 302

Moneta nova fieri iussa 344

Mon-gibel 602

Mouthshire 766, 772, 785

Moranus (Petrus) hæreticus
228, 280

Morensis (Ricardus) Episco-
pus 538

Mortalitate (De) Hominum in
Anglia 126

Morvilla (Hugo de) 10

Moungomeryshire 766, 773

Mubrai (Rodbertus de) captus
78

Mubrai, vel Mulbrai sive Mum-
brai (Rogerus de) 72, 84, 155,
462. Mumbrai (Rogerus de)
captus 487. Mumbray (Ni-
gellus de) 632

Mulbrai. *Vide* Mubrai.

Mumbrai. *Vide* Mubrai.

Munforel (Castellum de) 165

Muntesburgo (Radulfus, Ab-

bas de) 119

Murevia (Simon de Thouni, E-
piscopus de) 114, 136

Musca, Musce vel Mule sive
Musse, frater Nordani 660
vel, ut p. 664, filius Noradini,
nisi forsitan hoc loco posteriori pro
filium Noradini reponend. fit &
filium Noradini.

Musterol (Gerum de) 390
N.

Nanire vel nanire vox 249

Naplis (Warnerus de) 657

Navium mira ex tempestatibus
perditio 250

Neuborel (Hugo, Abbas de)
538

Neuerz (Comes de) & Ursus de
Freteval adherent Philippo,
Regi Franciæ 468

Nevilla (Will. de) 203

Nidrosiensis Archiepiscopus (Au-
gustinus) 352

Nonant sive Nunant (Episcopa
Hugonis de) de Willelmo, E-
liensi Episcopo, Angliæ Can-
cellario 701

Norham 203

Norhamtoniæ (Herbertus, Ar-
chidiaconus) 119

Normanniam (Civitates multæ
per) combustæ 532

Northale. *Vide* Willelmus.

Northamptonshire 769, 775,
780, 787, 796

Northfolke 768, 779, 785, 792

Northumberland 767, 773,
778, 784, 791

Norwagiæ Reges — Magnus
414. Suerus ib.

Norwagiæ (Plura de rebus) 349

Nor-

Norwicensis Episcopi — Willelmus Turbe 94. Johannes 143, 156, 180, 195, 202, 209, 221, 433, 452, 453, 556, 584, 593

Notingham 723

Nottinghamshire 770, 774, 781, 786, 796

Notingham (Robertus, Archidiaconus de) 455

Notingham (Savaricius, Archidiaconus de) 457

Novill (Alanus de) 417

Novo-Burgo (Bernardus, Prior de) 453

Nunchams (Steph. de) 675

O.

Ostavianus, Hostiensis Episcopus 592

Oseney (Walterus de Gant, Canonici de) 410

Oxfordia (Valterus de Constantiis, Archidiaconus de) 168, 213, 223, 226

Oxenhale (Terra se elevat in altum apud) 286

Oxfordshire 770, 774, 780, 786, 794

Oxonienſis Archidiaconus (Johannes) 714

P.

Pace (Decretum de) servanda 307

Pangorensis vel Bangorensis (Gwido) Ecclesiæ Episcopus 209, 210

Papæ — Calixtus 236. Epistola Alexandri Papæ ad Duces, Principes, &c. de subventionem faciendam terræ Ierosolymitanæ 356. Eiusdem Epistola ad Archiepiscopos, Episcopos &c. Vol. II.

de eodem negotio 360. Urbanus obit 477. Gregorius Octavus eligitur 477. Epistola Gregorii Papæ Octavi ad universos Christi fideles de Statu Terræ Ierosolymitanæ & de poenitentia pro ea agenda 478. Item Epistola eiusdem Gregorii Papæ de eodem negotio 484. Gregorius Papa Octavus obit 485. Clemens Tertius succedit 485, 510. Clemens Tertius 510. Epistola ejus de Hugone Episcopo S. Andreae, & ejusdem successore Johanne, antea Episcopo Dunkeldensi *ibid.* Eiusdem Epistola ad Willelmum, Regem Scotorum, de eadem re 512. Epistola ejus ad Henricum, Regem Angliæ, pro Johanne, Episcopo Sancti-Andree de Scotia 528. Epistola ejusdem Papæ Clementis universo Clero Episcopatus Sancti-Andree in Scotia, pro Johanne Episcopo 530. Epistola Domni Clementis Papæ, de Episcopatu S. Andreae, in causa Johannis, Dunkeldensis Episcopi, ad eundem Episcopatum Canonice Electi & Consecrati 538. Clemens III Papa obit 644, 692. Clementis Papæ litteræ Willelmo, Regi Scotorum, de Subjectione Ecclesiæ Scoticanæ Sedi Apostolicæ 725. Cælestinus III Electus ac Consecratus 644, 690. Epistola Cælestini Papæ ad Archiepiscopos

P p p p p

&

& Episcopos Angliæ, pro Wilhelmo, Episcopo Eliensi, Angliæ Cancellario 710. Cælestinus Papa mittit duos Legatos in Normanniam, ad diruendam litem Controversiæ, quæ erat inter Willelmum Eliensem Episcopum, & Walterum Rothomagensem Archiepiscopum 742. sed non recipiuntur *ib.* quam ob causam Sententia Interdicti datur in Normanniam 743. quæ Sententia relaxatur 745, 746.

Vide Romani.

Pecco (Ricardus de) 354

Denbroughshire 766, 772

Perperum sive Hyperperum quid?

322

Pertico (Rothodus, Comes de)

570

Pestifera (Mortalitas) per totam fere Angliam, A.D. MCLXXXVII. 494

Petri. *Vide Burgo.*

Petroci (De Corpore S.) 228

Petrus, frater Comitis Flandriæ, impetrat sibi donari Comitatum de Neveriz 151. obit 152

Petrus (Electus Meldelsis Ecclesiæ) Cardinalis 230

Petrus Tituli Sancti Grisogoni Presbyter-Cardinalis 242, 254. Epistola ejus de *Bonishominibus* 258

Philippus, Rex Franciæ, mittit Nuntios ad Regem Angliæ Henricum II, petens cum filia Gaufridi, Comitis Britanniæ, totam Britanniam in Custodia,

donec Puella ad ætatem, Marito parem, perveniret 454. Rex Francorum jactat, se vastaturum Normanniam, nisi Henricus II^{us} reddidisset sibi Gisortium, vel si non fecisset Ricardum Filium suum accipere sibi in Conjugem Alemam, Sororem suam 495. Conventio inter duos Reges, Crucemque capiunt 495, 496. methodus ab Henrico II usurpata, ad pecunias ea in re colligendas 497. narratur etiam, quo pacto res prospere se habeant, si omnes sint satis cauti ac providi *ib.* His præordinatis, Henricus in Angliam venit 499. venit ad Gaidigioem vel Gaintington, ubi coram ipso prædicatur de Cruce 500. Ut Decimæ ad Crucem promovendam diligenter colligantur, efficit *ib.* Armarus Comes de Engolismo alii que insurgunt in Ricardum, Comitem Pictavensem, quos in subjectionem cogit *ibid.* Ramundus, Comes de Sancto Ægidio, cepit quosdam Mercatores de Terra Comitis Ricardi Pictavensis, transeuntes per Terram suam, unde magna orta est dissensio inter Comites ambos 501. Epistola Patriarchæ de Antiochia, ad Henricum II, Regem Angliæ, de infortuniis illatis à Saladino Christianis 503. Epistola Regis Angliæ ad Patriarcham de eadem re 506.

506. Dissensio inter Philippum Regem Francorum & Henricum Regem Anglorum
 507. Philippusque intrat Terras Regis Angliæ, id quod cogit Henricum transfretare, ut quæ necessaria essent ibi agenda curaret 508. Nuntiorum Philippi, Regis Franciæ, Epistola Regi Franciæ de Saladino & ejus Exercitu 521. Philippus Rex Franciæ & Henricus II Rex Angliæ Crucem accipiunt 531. Philippus, Rex Franciæ, Ulmum succidit inter Gisfortium & Trie 532. Philippus Rex Franciæ & Henricus II Rex Angliæ cum aliis conveniunt juxta Feritatem-Bernardi, ad Pacem faciendam, sed discordes ab invicem discedunt 541, 542. bellaque inde sequuntur 542, 543. Henricus II in arcto positus, Pacem facit cum Philippo, Rege Franciæ, A. D. MCLXXXIX. 545. Pacis forma *ib.* Conventio inter Philippum Regem Franciæ & Ricardum Regem Angliæ de Itinere perficiendo Hierosolymitano 570. Philippus Rex Franciæ, & Ricardus Rex Angliæ simul in Sicilia apud Messanam 633. De reditu Philippi, Regis Franciæ, de Terra Ierosolymitana 577. & descriptio locorum per quos transit *ib.* & *seqq.* Philippi transitus per Terram Regis Siciliæ usque Romam 718. ubi de Rege

Angliæ Ricardo conqueritur 720. Philippi transitus à Roma *ib.* venit in Franciam 721. impudenterque jactat apud Funteine-Blahud, se in proximo vastaturum Terras Regis Angliæ 727. venit inter Gisfortium & Trie, petitque sibi reddi Alesiam Sororem suam 727, 728. & quid inde fiat 728. *Vide* Henricus II.
 Pictaviæ (Ricardus Comes) & gesta ejus 147, &c.
 Pin (Jordanus de) 620
 Pipard (Gillebertus) 632
 Planetarum (De Conjunctione) 419
 Planis (Rog. de) 698
 Plumtonia (Gillebertus de) de manibus inimicorum mire liberatus 408
 Port (Adam de) calumpniatus de Morte & Proditione Henrici II. 38
 Portus. Wiscardi 686
 Prælati (Qualiter) debeant proferre Sententiam in Subjectos 290. Qualiter Prælati cum subjectis debeant hospitari 291. Decretum, ut Prælati prævideant necessariis Magistris Scholarum 311
 Puhier vel Puer (Rodb.) 204, 208, 209. *Vide* Raulfus. *Vide* Robertus.
 Pumerai (Joellanus de la) 206
 Puteaco (Henr. de) 203
 Q.
 Quini (Robertus de) 670, 672
 R.
 Radinges. *Vide* Heraclius.

Radnozshire

766,773

Radulfus. *Vide* Frazer.

Raimundi (Bernardus) 256,258

Rainewilla (Johannes de) Frater Templi 230

Raulfus Puer 378. *Vide* Puhier.

Remensis (Willelmus) Archiepiscopus, Presbyter-Cardinalis factus 288. applicat in Angliam, causa visitandi limina S. Thomæ 368. revertiturque in Franciam 369. Willelmus Remensis Episcopus aliique Comitatum Flandriæ, Philippo Comite Flandriæ mortuo, dividunt 723

Refus, filius Griffini, dictus Rex Suth-Walliæ, venit in Angliam usque Oxenfordiam 575

Ricardus I succedit Henrico II in regno Angliæ 547. retinet omnes Servientes Regis Patris sui, quos Fideles esse noverat, et qui fideliter servierant Patri suo *ib.* Johannem Fratrem suum honorifice suscipit 548. Ricardus venit Rotomagum, suscipitque Gladium Ducatus Normanniæ *ib.* dat Filio heredi Comitis de Pertico, Matildam, Filiam Ducis Saxonix, in uxorem *ibid.* dat Johanni Fratri suo omnes Terras, quas Dominus Rex Pater suus Ei dederat *ib.* Concedit etiam Ei Filiam Comitis Gloucestriæ, cum Honore illo 549. et Willelmo Marefcallo filiam Comitis Ricardi de Striguil, cum Honore illo

ib. et Gileberto filio Rogeri Filii Rainfrei filiam Willelmi de Loncastre *ib.* Ricardus habet Colloquium cum Philippo, Rege Franciæ *ib.* Alienor Regina, Mater Ricardi, per mandatum Ricardi liberata de Carcere mariti sui, quo diu detinebatur *ib.* mittitque Viros honorabiles per universos Comitatus Angliæ, ad mandatum Filii sui exequendum 550. Ricardus reddit Roberto, Comiti Leycestriæ, Terras, quas Rex Pater suus illi abstulerat 551. omnes, quos Rex Pater suus exheredavit, in pristina jura restituit *ib.* venit in Angliam cum Johanne Fratre aliisque 551,552. venit Wintoniam 553. deinde ad Civitatem Sarisbiriensem *ibid.* facit omnes Thesauros Regis Patris sui ponderari, & in Scripto redigi *ib.* pergit de Loco ad Locum spatiando, usque ad Diem Coronationis suæ *ibid.* facit præparari copiose omnia, Coronationi suæ necessaria *ib.* dat Johanni Fratri suo Filiam Comitis Gloucestriæ, cum Comitatu Gloucestriæ 555. cui etiam multa alia dat *ib.* Consecratus & Coronatus in Regem Angliæ apud Londonias in Westmonasterio *ib.* Ordo Coronationis Regis Ricardi 557. Judæi multi spoliati, verberati & interempti in Coronatione illa 560. de qua re inquiri facit Ricardus 561.

venit Ricardus ad Abbatiam de Pipewella 562. ibique habet Concilium, in quo multa transigit negotia, 562, &c. congregat magnum Exercitum, illumque mittit cum Johanne Fratre suo in Walliam, ad debellandum Resum, filium Grifini, Regem de Sut-Walles 565. ceteri vero Reges Walliæ cum eo Fœdus Pacis in-eunt *ib.* Ricardus Rex à Bai-
lis suis deponit Ranulsum de Glanvilla Justiciarium Angliæ, aliosque 567. & omnes redimit usque ad ultimum quadrantem *ib.* omniaque ad-
eo erant ei venalia, ut inde infinitam adquisiverit pecu-
niam 568. Rex Ricardus con-
stituit Johannem, Fratrem Wil-
helmi Marecalli, Custodem &
Receptorem Excaltarum sua-
rum 569. & paulo post remo-
vet illum *ibid.* Ricardus Rex
venit Cantuariam, & facit Pa-
celn Finale & Concordiam
inter Baldwinum Archiepi-
scopum, & Monachos S. Tri-
nitatis Cantuariæ 575. Wil-
helmus Rex Scottorum, & Da-
vid Frater ejus, & Gaufridus
Eborum Electus veniunt ad
Regem Angliæ apud Can-
tuariam 576. ibique Rex Sco-
torum Ricardo facit Homa-
gium *ibid.* Ricardus Rex dat
Johanni Fratri suo, in au-
gmentum, Comitatus Cornu-
biæ, &c. 577. dat Alienor Re-
ginæ, Matri suæ, Dodaria ali-

quot *ib.* Conventio inter Phi-
lippum Regem Franciæ & Ri-
cardum Regem Angliæ, de
Itinere perficiendo Hieroso-
lymitano 570. Ricardus I re-
cedit à Cantuaria 578. profi-
ciscitur usque Doveram, ad
transfretandum *ib.* beneficis
in Ecclesiam Eboracensem *ib.*
transfretat à Dovera usque
Kalais in Flandriam 579. per-
ducitur usque Normanniam
ib. dimittit post se in Angliam,
Hugonem Dunelmensem E-
piscopum, totius Angliæ Sum-
mum Justiciarium; &c. *ibid.*
Rex Ricardus antequam ab
Anglia egrederetur A.D. MC-
LXXXIX. versus Ierosolymam,
quietum clamavit Willelmum,
Regem Scottorum, de omni
Subjectione, quam Pater suus
Henricus ab eo extorserat
581. Ea de re Carta *ibid.* in
Normannia A.MCXC. die Na-
tivitatis Dominicæ 582. ha-
bet Colloquium cum Philip-
po, Rege Franciæ, & Pax fir-
ma inter illos statuitur 583.
Ejusdem Pacis forma *ib.* Alienor Regina, Mater Regis Ri-
cardi, aliique transfretant de
Anglia per mandatum Regis
584. dat vero Johanni Fratri
suo Licentiam redeundi in
Angliam *ib.* Ricardus I Eli-
git Girardum Archiepiscopum
Auxiensem, et Bernardum E-
piscopum de Baonia, &c. con-
stituitque eos Justiciarios su-
per totum Navigium suum
588.

588. Illisque tradit Cartam suam *ib.* Ricardus, & Philippus Rex Franciæ veniunt ad Wirzeliacum 589. indeq; procedunt in itinere versus Ierosolimam 590. *ubi & in seqq. Itineris locorumque insignium, aliarumque rerum notau digniorum, habetur descriptio distincta.* — Johanna, Soror Ricardi I. 605. De Discordia inter Cives Messanæ, & Regem Angliæ Richardum 606. In qua Discordia describenda, Capitularis Forma continetur, quæ facta est inter Ricardum Regem Angliæ, et Tancredum Regem Siciliae 617. Epistola Ricardi, Regis Angliæ, ad Summum Pontificem de dicto Tancredo 618. Ricardus Rex quietum clamat, in perpetuum, **Wrech** per totam Angliam, & ultra mare 622. Pax & finalis concordia inter Regem Angliæ & Regem Tancredum, facit, ut quiescat plebs Siciliae, aliàs commotiones factura 623, 624. Confessio Ricardi Regis 629. Philippus Rex Franciæ, & Ricardus Rex Angliæ simul in Sicilia apud Messanam 633. Pisani & Januenses impetum faciunt in Galiotas Regis Angliæ *ib.* Sed litem dirimunt Rex Franciæ & Rex Angliæ *ibid.* Ricardus Rex libenter audit Prophetias Joachimi Abbatis 634. congruitur cum Willelmo de Bares 638. plures de Navibus,

quæ de Anglia venerant, Regi Franciæ et Suis dat Ricardus Rex 640. Thesauros quoque profuse distribuit *ib.* multas Galeas mittit Rex Angliæ contra Matrem suam Alienor Reginam, et contra Berengeram, quam Rex ducturus erat in Uxorem, et contra Philippum, Comitem Flandriæ 640. Audiens Rex Ricardus Excessus et Importunitates Cancellarii sui in Anglia, mittit Walterum Rotomagensis Archiepiscopum &c. in Angliam ea de causa *ib.* Ricardus Colloquium habet juxta Messanam cum Tancredo, Rege Siciliae 641. Ipse & Rex Franciæ amici facti 644. Regis Angliæ mater venit Messanam, Berengeram, Filiam Regis Navaræ, adducens, quam Rex Angliæ in Uxorem ducturus erat *ib.* Ricardus Rex è portu Messanensi cum Exercitu recedens, in Insulam de Rhodes transit 645. Quomodo Ricardus, Rex Angliæ, Cyprum ceperit et devicit *ib.* Filia Regis Navaræ, et Regina Siciliae Soror Regis Angliæ, intrant Portum de Limезum 647. Guido Rex Ierosolymitanus &c. veniunt ad Regem Angliæ, et Fidelitates jurant 648. At minus fidelis est Imperator de Cyprus 649. Ricardus Rex desponsat sibi Berengeram, Filiam Regis Navaræ 650. facitque Coronari in

in Reginam Angliæ *ib.* Filia Imperatoris de Cypris obviam venit Ricardo *ib.* Imperator ipse se Ricardo reddit, qui ut custodiatur curat *ib.* Ricardus Rex discedit ab Insula Cypræ, venitque ad Civitatem Tyri 651. Iter agens versus Acram, Busciam quandam magnam Paganorum perdit 652. venit ad Obsidionem Acræ 653. eum ibi exspectante Rege Franciæ *ib.* In ea Obsidione uterque Regum Angliæ et Franciæ in Infirmiorem, quæ dicitur Arnaldia, incidunt 654. Rixæ & Contentiones inter Regem Angliæ & Regem Franciæ de Guidone Rege Jerusalem, & Conrado Marchione 654, 655. ut & de acquisitionibus dividendis 655. Rex Angliæ & Franciæ Paganorum in Civitate Acræ petitiones recipere nolunt 656. fossores Regis Angliæ fundamentum Civitatis Acræ suffodiunt 657. Novæ petitiones Regi Angliæ & Regi Franciæ à Paganis oblata, quas tamen ipsi rejiciunt 658. Paganosque in fugam apud Acram vertunt 659. Rex Angliæ et Exercitus ejus armati accedunt, ut Insultum faciant in Civitatem Acræ *ib.* agitur de Pace inter Regem Ricardum & Saladinum *ib.* Pisani & Exercitus Regis Angliæ Insultum faciunt in Civitatem Acræ 662. Philippus Rex

Franciæ, & Ricardus Rex Angliæ Pacem faciunt cum Paganis *ibid.* Pacis forma 663. Alia ad eam rem pertinentia 663, &c. uti etiam ad res Acræ gestas 665, &c. Ricardus Rex intrat in Civitatem Acræ; et habitat in Palatio 666. consentit, sed cum magna difficultate, ut Rex Franciæ in Patriam redeat, negotio imperfecto 667. sed tandem Rex Franciæ mutat consilium *ib.* magnaue discordia oritur inter utrumque Regem 668. sed facti amici *ib.* Rex Franciæ iterum petit à Rege Angliæ licentiam redeundi in Patriam suam, & obtinet 669. abitque Rex Franciæ Tyrum 670. Ascalonam se iturum prodit Ricardus 671. De Colloquio, quod Saladinus cum Ricardo habere promiserat 673, 674. Rex Angliæ Congressum facit cum Saladino & cum Gente sua 674. facit Paganorum Capita amputari *ib.* Id quod etiam facit Rex Franciæ 675. tradit Rex Angliæ Civitatem Acon Bertram de Verdun, &c. in Custodia *ib.* Rex Angliæ transit fluvium Acræ, pergitque versus Joppen 676. Bellum inter Ricardum Regem & Saladinum *ibid.* Deinde regreditur Rex Ricardus in Civitatem Acon 677. Ricardus Rex dat Jopen cum Comitatu suo, et Cæsaream Gaufrido de

de Lezinan 718. committit
prælium cum Saladino in pla-
nitie Ramis, & prævalet Exer-
citus Cristianorum 721. Ri-
cardus magnificus triumphator
venit Ierosolymam *ib.* ob-
sidet Civitatem Jerusalem *ib.*
est in Terra Ierosolymitana
Ricardus, cum multis aliis ma-
gnis hominibus 726, 727. A-
lienor, Ricardi Mater, in Nor-
mannia A. D. MCXCII. 727.
Alienor Mater Regis Ricardi
&c. veniunt Lundonias, & ju-
rant Regi Angliæ, & Heredi
suo, Fidelitates 729. Lamen-
tatio de morte Regis Ricardi
I. 748. De gloriolis ejus Vi-
ctoriis in Itinere Ierosolymi-
tano 750

Richemountshire 767, 786, 796
Richemund (Archidiaconi de)
— Godefridus de Lucy 433.
Willelmus de Chamvil 563

Ridel (Stephanus) 714
Ridesfor vel **Bedesforde** (Girar-
dus de) 572

Rievallis (Arnaldus Abbas) 556
Rivers (Baldewinus de) 553

Robertus Puer 501. *Vide* Puhier.

Rofenses Episcopi — **Walterius**,
vel **Walterus**, 4, 8, 98, 110, 195,
221, 380. **Walrannus** vel **Wa-
lerannus** 380, 392, 415. **Gille-
bertus de Glanvilla** 437, 454,
500, 541, 551, 553, 554, 556,
563

Rofensis (Parifius, Archidiacon-
us) 156

**Rogerus Constabularius Ce-
striae** zelum suum ostendit in

negotio Castellorum de No-
tingeham & de Tikehil 723
Rogerus, filius Roberti Comitis
Leicestriae, à Willelmo, Scoto-
rum Rege, Episcopus S. An-
dreae factus 537

Rokesburga 203

Rokesburga (Hugo de) 541

Romæ (Concilium) celebrat A-
lexander Papa Tertius 288.

Alexandri Papæ in illo Con-
cilio Decreta 289. De Ro-
mano Pontifice Eligendo *ib.*

Romani Papæ — **Alexander III**
obit 370. **Lucius III** succedit

ibid. De Discordia inter Ro-
manos & Papam Lucium 401.

Lucius Papa obit 438. succe-
ditque **Urbanus Tertius** *ibid.*

Urbani Epistola, qua Noti-
tiam sui facit ad omnes San-
ctæ Matris Ecclesiæ Filios per-
venire *ibid.*

Epistola Urbani
Summi Pontificis ad Henri-
cum II, Regem Angliæ, de

injuriis Regi factis à Sarani-
cio, Archidiacono de Notin-
ham 458. Gravis Dissensio

A. D. MCXC inter Romanos
& Papam Clementem, ob Ci-
vitatem Tusculanam 630. *Vide*

de Papæ.

Rosamunda (De) 722

Rothomagensis Civitas combu-
sta 532. Gravis Dissensio orta

in [f. inter] Clericos Rotho-
magi, & Cives Civitatis 746

**Rotrodus Rotomagensis Archi-
episcopus** 401. **Walterus Ro-**

tom. Archiep. 713, 717. **Epis-
tola Clericorum Waltero Ro-**

10-

- romagenſi Archiepiſcopo, poſt
 dejectionem Willelmi, Elien-
 ſis Epifcopi 734
 Rumania (Inſulæ) 683
 Rutlandſhire 769, 775, 796
 S.
 Sacramentis Eccleſiæ (Prohibe-
 tur, ne aliquid exigatur pro)
 293
 Sadberga vel Saberga 564, 568,
 588
 Sagiſenſis (Rogerus) Epifcopus
 obit 417
 Saladino (De) & Exercitu ejus,
 qui Chriſtianos devincunt 471,
 472. Saladinus capit Jeruſa-
 lem 485. Prima Pugna Chri-
 ſtianorum contra Saladinum,
 in qua Chriſtiani deviſti ſunt
 486. Secunda pugna, in qua
 iterum deviſti Chriſtiani 487.
 Nomina Civitatum & Caſtel-
 lorum, tunc temporis à Sala-
 dino ſaſiatorum 488. Tertia
 Pugna apud Antiochiam, in
 qua Chriſtiani etiam deviſti
 ſunt 489. Quarta Pugna, in
 qua Filius Saladini captus eſt,
 Paganique innumeri interfe-
 cti 490. Nuntiorum Philippi,
 Regis Franciæ, Epiftoſa Regi
 Franciæ de Saladino & ejus
 Exercitu 521. Saladinus nem-
 pe magnum damnum perpeſ-
 ſus eſt, in Chriſtianorum con-
 ſolationem 524. Saladinus in
 Provinciam Antiochiam pro-
 ſectus, Chriſtianos ad angu-
 ſtias cogit 526. vincit decem
 milia Juvenum proborum, de
 Exercitu Acræ exeuntium 624.
 Vol. II.
 mittit frequenter Nuncios ad
 Reges Franciæ & Angliæ cum
 Pyris Damascenis, &c. 656
 Salesberienſis. *Vide* Sarisbirien-
 ſis.
 Sancta-Agatha (Petrus de) 270
 Ægidio (Ramundus, Comes de
 Sancto-) 501, 502, 503
 Sarisbiria (R. vel Reginaldus)
 20, 46
 Sarisbirienſes vel Salesberienſes
 Epifcopi — Joſcelinus vel Jo-
 zelinus 4, 24, 72, 98, 110, 181,
 415. Johannes Saresbirienſis
 Electus & Conſecratus in E-
 piſcopum Carnotenſis Eccle-
 ſiæ 153. Herbertus 453. Hu-
 bertus Walteri 562, 575, 577,
 584, 593, 628, 671
 Sarisbirienſis vel Salesbirienſis
 Subdecantus (Johannes) 454
 Sarum Decanus (Johannes) 119
 Sataliæ Gulfus 682
 Saxoniæ Dux obit 402. Nepos
 ejus in oculis Imperatoris gra-
 tiam non invenit 403. Hen-
 ricus, Dux Saxoniæ, in An-
 gliam venit, proficiſciturque
 ad Uxorem ſuam, Henrici
 IIdi Filiam, Wintoniæ 410.
 audito, quod Uxor ſua eſſet
 defuncta, mittit Henricum Fi-
 lium primogenitum in Saxo-
 niam 569. & Ipſe ſequitur *ib.*
 Scartheburga 203
 Scolarum. *Vide* Prælati.
 Scona 538
 Scotiæ Rex [Willelmus] pro-
 movet Exercitum ſuum in
 Northumberlandiam 73. exe-
 crabiliterque ibi agit *ib.* mittit
 Q q q q Da-

David fratrem suum ad Leicestriam, ut ibi esset contra Regem Henricum II. *ibid.* et ipse obsidet Carleolum *ib.* capit Castellum de Lidel *ib.* et Castellum de Burgo *ib.* et Castellum de Apelbi *ibid.* et castellum de Werkeurda 74. et Castellum de Hyrebothle *ibid.* redit Carleolum, facitque Pacem cum Rodberto de Vallis *ib.* obsidet Castellum de Prudean Odenelli de Dunfravilla *ibid.* sed Rex Scotiæ fugiens inde venit usque Alnewic, & illud obsidet 74, 75. mittitq; inde Comitem Duncanum ad devastationes faciendas 75. captus cum multis aliis apud Alnewic 76, 83. incarceraturque apud Cadomum 85. Wilhelmus Rex Scotiæ & David Frater ejus homagium faciunt Henrico II, Regi Angliæ 113. Quod Wilhelmus Rex Scotiæ latenter, & Episcopi sui miserunt ad Papam, contra Ecclesiam Angliæ 144. Wilhelmus, Rex Scotiæ, in Normanniam applicans cum Henrico II colloquitur, de Episcopis de Aberden & S. Andreæ 362. efficitque, ut concordia inter utrumque stabiliatur *ibid.* Sed Rex Scotiæ non potest à Summo pontifice Romano obtinere, ut concordia stabilis permaneat 363. Wilhelmus Rex Scotiæ, & ejus fautores (immo tota terra Regis Scotiæ)

excommunicantur in causa Johannis, episcopi S. Andreæ 369, 370. quæ Sententia Excommunicationis ut cassetur, laborat Wilhelmus 372. Wilhelmus demum & reliqui absoluntur à Papa 375, 376. adhuc tamen controversia de episcopatu S. Andreæ manente, quæ ut finiatur Rolandus de Dol conatur, tractatq; cum Wilhelmo Rege ea de re 379. Controversia illa ita terminatur à Papa Romano, ut Johanni episcopatus S. Andreæ cedat, Episcopatus de Dulkenden sive Dunkelden Hugoni 384. Wilhelmus Rex Scotiæ & David Frater ejus ad Curiam Henrici II, Regis Angliæ, veniunt 447. Cui Wilhelmo ab Henrico in uxorem conceditur Henrici Consanguinea Ermeniardes 448. Wilhelmus, Rex Scotiæ, ducit in uxorem Filiam Ricardi Vice-comitis de Bellomonte 452. Mach-Willam devincit 469. dat Episcopatum S. Andreæ Cancellario suo, Rogero, filio Roberti Comitis Leicestriæ, 537. Cancellariam dat suam Hugoni de Rokesburga, Clerico suo 541

Sefradus, Cicestrensis Episcopus 368
 Seggesfeld 568
 Seilun (Petrus) 501
 Selebi (Rogerus Lundonienfis, Abbas de) 562, 578
 Senex (Johannes) 198
 So-

Senonenſis (Willelmi) Archie-
piſcopi Epiſtola ad Alexan-
dram, Summum Pontificem
(de morte Thomæ Beckett) *contra*
Henricum II Angl.
Regem 17. *in qua & narratio,*
quo modo terra Henrici ſub Inter-
dicto eſſet poſita. Willelmus, Se-
nonenſium Antifites, commu-
tat ſedem ſuam pro Archiepi-
ſcopatu Remenſi 153

Shropſhire 770, 774, 781, 786,
795

Sibylla, Regina Jeruſalem, dat
Saladino Scalonam, pro re-
demptione Widonis de Lezi-
nun, Regis Jeruſalem, mariti
ſui 571. Et quid inde ſequi-
tur *ib.* in magnum detrimen-
tum tum Chriſtianorum tum
& paganorum 572. Sibylla Re-
gina Hieruſalem Uxor Wido-
nis Regis, & duæ Filix ejus,
obeunt in obſidione Acræ
624. Diſcordia inde inter Wi-
donem & Conradum Mar-
chionem de Mun-ferad *ibid.*

Siciliæ (Willelmi, Regis) Epi-
ſtola ad Henricum II, Regem
Angliæ 62. Siciliæ (Carta
Regis Willelmi) de dote U-
xoris ſuæ Johannæ, Henrici II
Angliæ Regis filix 215. Wil-
helmus, Rex Siciliæ, qui Jo-
hannam, Filiam Henrici II
Angliæ Regis ſororemq; Ri-
cardi I Regis Angliæ, in U-
xorem duxerat, obit 580. Con-
ſtantiam Filiam Rogeri, Pri-
mi Regis Siciliæ coronati,
Heredem antea fecerat *ib.* de-

indeque Eam dederat in U-
xorem Henrico, Regi Ale-
mannorum *ibid.* Tanchredus
Comes de Laliſthe, Willelmo
deſuncto Regnum Siciliæ ſibi
uſurpat *ib.*

Silla et Caribdis 621

Silva (Homines Lundonienſes
aliique obſident & capiunt
Civitatem Saracenorum de)
567. Eccleſiamque ibi fabri-
cant *ib.*

Solis (De) Eclipſi, Kalendis Maii
A.D. MCLXXXV. 436

Somereſetſhire 765, 771, 778,
785, 789

Southfolk 768, 779, 787, 792

Southſex 764, 771, 777, 783,
788

Staffordſhire 770, 774, 781,
786, 795

Storiam quid ? 598

Strigwil vel Striguil (Ricardus
Comes de) 154, 204

Strivelin 538

Strunia (Johannes, Abbas de)
qui et vocatus fuerat Papa
Calixtus, degradatus 236

Stutevilla (Nic de) 73

Stutevilla (Rodbertus de) 74

Stutewilla (Rog. de) 203

Stutewilla vel Stutevilla (Will.
de) 78, 203, 693, 715, 744

Sulennio (Gilebertus de) 3

Sunia vel Suma (Alberti de) le-
gatia ab Alexandro papa 265,
269

Sutherey 765, 774, 781, 787,
793

Suerus Presbyter Bellum init
contra Magnum Regem Nor-
Q q q q 2 we-

wegia, et eum devincit 349.
Causa Calumpniæ Sueri, quam
habuit adversum præfatum
Magnum de Regno Norwe-
giæ *ib.* Suerus Excommunica-
tus 352

T.

Tempestas magna maris inter
Angliam & Normanniam 250
Teobaldus, Avunculus Regis
Franciæ, & Regni Francorum
Procurator, Peregrinationem
facit ad B. Tomam Cantuar.
406

Terræ-motus magnus in Anglia
435

Terrici (Epistola Fratris) Magni
Præceptoris Templi Jerusa-
lem, de captione terræ Iero-
solymitanæ 475. Fratris Ter-
rici Epistola ad Henricum II,
Regem Angliæ, de Statu Ter-
ræ Jerusalem 509

Theobaldi, Comitis Blefensis, ad
Alexandrum Summum Pon-
tificem Epistola (de morte
Thomæ Becketti) contra Hen-
ricum II Angl. Regem 14

Tikehil 723

Tilli (Radulfus de) 627

Titulo (Ne aliquis ordinetur si-
ne certo) 309

Thomas (Condemnantur illi,
quos) & Widow, & Johan-
nes de Strumi Ordinaverunt
296

Torneamenta fiant (Prohibetur
ne) 295

Torneie (Salomon, Abbas de)
221

Tornham. *Vide* Turnham.

TraSCI (Will.de)

Treverenſis (Formalis) Archie-
piſcopus, obit 567

Treugæ ſervandæ à quarta ſeria
poſt occaſum Solis, uſque ad
ſecundam ſeriam poſt ortum
Solis 295

Tria (Ingeramnus de) captus à
Comite Willelmo de Mande-
villa 68

Trinitatis (Alanus, Prior S.)
Lond. 415

Tripolitanus Comes divino Ju-
dicio percuſſus 486

Trivettus emendatur 654

Troies (Henricus, Comes de)
352

Tuamenſis (Catholicus, Archie-
piſcopus) 122, 123, 288

Turnham vel Tornham (Rober-
tus de) 649, 651. vincit & ca-
pit novum Imperatorem Gri-
fonum & Herminiorum 657

Turonis (Stephanus de) 547

Turun (Amfridus de) 624
V.

Valle (Guido de) Junior 548

Vallis (Rodbertus de) 73, 74,
93

Vaticinium antiquum 622

Vaus (Ricardus de) 456. Vaus
(Radulfus de) *ib.*

Veir. *Vide* Ven.

Ven (Henricus de) vel Veir Con-
ſtabularius Caſtelli de Giſfor-
tio 455. Diſſenſio inter ipſum
& Ricardum de Vaus 455
456. quid facit ea de re rex
Angliæ, ſimul atque rumor
de hoc infortunio pervenit
457

- Vernolii Obsidio 56. & captio
61. incenditur 62
- Veronica 720
- Vigornienſes. *Vide* Wigornen-
ſes.
- Vintini (Fons vivæ aquæ juxta
Eccleſiam S.) in Scotia ma-
nat puro ſanguine 406
- Viviano (De) Cardinali 144.
- Vivianus Cardinalis venit in
inſulam de Man 168. inde-
que transfretat in Hyberniam
169. applicat ex Hibernia a-
pud Ceſtriam 204. venit in
Scotiam, ubi apud Caſtellum
Puellarum celebrat Concili-
um 211. ſuſpenditque ab Of-
ficio Episcopali Criſtianum,
Episcopum Candidæ-Caſæ *ib.*
Romam redit 212
- Uſurarius (Prohibetur, ne mani-
feſtus) recipiatur ad Commu-
nionem Altaris 305
- W.
- Wale (Simon de) 632
- Wales (Willes &c. in) 778,
790
- Wallenſes ſuperveniunt, & impe-
tum faciunt in illos, qui Ca-
ſtellum quoddam defendunt
à Divite quodam Angliæ fir-
matum 378. qua de re dolo-
re maxime afficitur Henricus
II. 378. præcipue etiam, quia
Rex Filius ſuus minus ſit ipſi
obediens *ib.*
- Waltham (Canonici Regulares
in Abbatia, ſive in Eccleſia
Sanctæ Crucis de) ſtatuti 166,
221. Waltham (Walterus de
Gant, Abbas de) 410
- Waltham (Gwido ſive Wido
Ruſſus Decanus eccleſiæ de)
166, 222
- Warwickſhire 769, 774, 781,
789, 794
- Waterfordenſis Episcopus (Au-
guſtinus) 126
- Waterfordia 208
- Watervilla (Radulſus de) 129
- Weneloc (Petrus, Prior de) 153
- Weregrave 568
- Westmoreland 767, 773, 791
- Wictona vel Wittona 203
- Wigornenſes vel Vigornienſes
Episcopi — Rogerus. 16, 98,
99, 110, 167, 180, 194, 196,
267, 321. Baldeuvinus 400,
409, 414
- Willelmus de Northale 453, 454,
462, 553, 554, 555
- Willelmus, frater Comitſ Regi-
naldi 206
- Willelmus, Rex Scotiæ. *Vide*
Scotiæ.
- Wiltſhire 770, 774, 780, 785,
794
- Wintonienſes Episcopi — Ri-
cardus 93, 98, 110, 125, 145,
152, 213, 227, 248, 327, 413,
531. Godefridus de Luci 562,
568, 575, 584, 713
- Wiſcard (De Roberto) 685. &
uxore ejus 687. & fratre Ro-
berti Rogero 686, 687. & Ro-
geri filio Rogero 688. & de
aliis ejusd. familiæ *ibid.*
- Witebi (Ricardus Abbas de)
210, 211
- With (Imber ſanguineus in in-
ſula de) 226
- Witham in agro Somerſ. (Hugo
Prior

Prior Domus Ordinis de Car-
tusia, quæ vocatur) 446, 453,
462

Wittona. *Vide* Wictona.

Witun (Gulfus de) 685

Worcesterhire 770, 774, 781,
786, 795

Y

Yorkshire 768, 773, 779, 784,
791

Yse (De Puella quadam) vocata

681

Yse (Insulæ de)

681

Yveri (Vallerannus de)

243

Ope.

Operum nostrorum hætenus im- prefforum Catalogus.

I. **A** *N Index of the principal Passages in Sir Roger L'Estrange's Translation of Josephus into English.* Lond. 1702. fol. Hæc versio deinde in 8vo. prodit una cum eodem nostro Indice.

II. Reliquiæ Bodlejanæ: *Or, some genuine Remains of Sir Thomas Bodley.* Lond. 1703. 8vo. Ex Autographis. Prelo mandavit Amicus quidam Londinensis, ad quem Apographum miseram.

III. C. Plinii Cæcilii Secundi Epistolæ & Panegyricus, cum variis Lectionibus & Annotationibus. Accedit vita Plinii ordine chronologico digesta. Oxon. è Th. Sheld. 1703. 8vo.

IV. Eutropii Breviarium Historiæ Romanæ, cum Pæanii Metaphrasi Græca. Messala Corvinus de Augusti Progenie. Julius Obsequens de Prodigiiis. Anonymi Oratio Funebris Gr. Lat. in Imp. Fl. Constantinum Constantini M. fil. Cum variis Lectionibus & Annotationibus. Oxon. è Th. Sheld. 1703. 8vo.

V. Indices tres locupletissimi in Cyrilli Hierosolymitani opera Gr. Lat. Oxon. è Th. Sheld. 1703. fol. ad finem Cyrilli operum.

VI. Ductor Historicus: *Or, a short System of Universal History, and an Introduction to the Study of it. Vol. the first, in three Books, containing, I. A Chronology of all the most celebrated Persons and Actions from the Creation to this Time. To which is premised an Explication of Terms, and other Præcognita. II. An Introduction to History. Wherein an Account is given of the Writings of the ancient Historians,*

rians, Greek and Roman, with the Judgment of the best Critics upon them. Together with an ample Collection of English Historians. III. *A Compendious History of all the ancient Monarchies and States from the Creation to the Birth of Christ.* Lond. 1705. 8vo. the second Edition. Prodiit item, me inscio, anno 1714. & 1724.

VII. *Ductor Historicus: Or, a short System of Universal History.* Vol. the second. Containing a Compendious Account of the most considerable Transactions in the World, from the Birth of Christ to the final Decay of the Roman Monarchy, and the Establishment of the German Empire by Charles the Great: In three Books, viz. I. *A Series of the Succession, and a History of the Reigns of all the Emperors, from the Birth of Christ to the Removal of the Imperial Seat to Constantinople.* II. *The succession of the Emperors, continued from the Translation of the Empire, to the Reign of Charlemayne.* III. *The History of Persia under Parthian Kings, and the Persian Race restored, to the Destruction of that Monarchy by the Saracens: The several Kingdoms erected in Europe, by the Francks, Saxons, Goths, Vandals, &c. and their respective Successions: The Life of Mahomet, and the Succession of the Saracen Caliphs: Together with an account of the Foundation of the most considerable Cities, &c. for 800. Years after Christ, with other Miscellaneous Things, not mentioned in the Course of the History.* Oxon. 1704. 8vo. è prelo Lichfeldiano. Prodiit etiam ter Londini, (clam me,) id quod innui in Glossario ad Petrum Langtoftum, voc. *Miri*. Tertium volumen me editurum esse in Præfatione monui. Quem in finem multa ex optimæ notæ libris collegeram. At quo minus pergerem impediit Puffendorffii Introductionis versio Anglicana, quæ ab eo seculo exordium ducit, quo desinit volumen secundum, & ad nostra usque tempora serie continua historiam deducit.

VIII. *Index to the four Parts of Dr. Edwards's Preservative against Socinianism.* Oxon. 1704. 4to. è prelo Lichfeld. Ipsius auctoris rogatu confeci.

IX. *Index to the Lord Clarendon's History of the Rebellion.* Oxon. è Th. Sheld. 1704. fol. Aliæ item exstant editiones tum in fol. tum in 8vo. (At omnium contaminatissimam illam esse putamus, quæ tam in 8vo. quam & in folio prodiit A. D. 1732.) Hanc opellam navavi rogatu (auctoris, id quod ex ipsius ore exploratum habui, Præfationis in primum, Epistolarumque dedicatariorum in secundum tertiumque hujus Historiæ Volumen) clarissimi doctissimique viri, Henrici Aldrichii, S. T. P. Ædis Christi Decani.

X. M. Juniani Justini Historiarum ex Trogo Pompeio libri XLIV. MSS. Codicum collatione recogniti, annotationibusque illustrati. Oxon. è Th. Sheld. 1705. 8vo.

XI. T. Livii Patavini Historiarum ab urbe condita libri qui supersunt, MSS. Codicum collatione recogniti, annotationibusque illustrati. Oxon. è Th. Sheld. 1708. sex voluminibus in 8vo.

XII. *A Letter containing an account of some Antiquities between Windsor and Oxford, with a List of the several Pictures in the School Gallery adjoyning to the Bodlejan Library.* Edidit amicus quidam (ad quem scripseram) Lond. A. D. 1708. in libro nimirum miscellaneo (in 4to.) cui tit. *The Monthly Miscellany, or Memoirs for the Curious.* Exstat etiam alia editio, auctior & emendatior, omisso tamen Picturarum Catalogo, (quem calamo quoque correxeram,) ad calcem Vol. quinti Itinerarii Lelandi. At quum Catalogum etiam hunc vehementer expeterent eruditi, opusculum totum à memet recoctum (nam ed. Londinensis mendis obsita fuit) sicut jam prius scripseram denuo edidi A. D. M. DCC. XXV. in 8vo. nimirum, idque consilio atque hortatu amicorum

aliquot doctorum; ita tamen, ut centum duntaxat exemplaria excudenda duxerim.

XIII. *The Life of Ælfred the Great, by Sir John Spelman, Kt. Published from the Original MS. in the Bodlejan Library. To which are added many Historical Remarks, and a Discourse upon an old Roman Inscription lately found near Bathe.* Oxon. è Th. Sheld. 1710. 8vo.

XIV. *The Itinerary of John Leland the Antiquary, in IX. Volumes* 8vo. *Published from the Original MSS. and other authentick Copies.* Oxon. è Th. Sheld. 1710, 1711, 1712.

XV. *Henrici Dodwelli de Parma Equestri Woodwardiana Dissertatio. Accedit Thomæ Neli Dialogus inter Reginam Elizabetham & Robertum Dudleyum, comitem Leycestriæ & Academiæ Oxoniensis Cancellarium, in quo de Academiæ Ædificiis præclare agitur.* Oxon. è Th. Sheld. 1713. 8vo. E Codicibus MSS. edidi, quos & summa cura recensui. Libro huic Operum Dodwelli editorum Catalogum præmisi.

XVI. *Joannis Lelandi Antiquarii de rebus Britannicis Collectanea. Ex Autographis descripsi edidique. Quin & Appendicem subjeci, totumque opus (in VI. Volumina distributum) notis & indice adornavi.* Oxon. è Th. Sheld. 1715. 8vo.

XVII. *Acta Apostolorum Græco-Latine, litteris majusculis. E Codice Laudiano, characteribus uncialibus exarato, & in Bibliotheca Bodlejana adservato, descripsi edidique. Symbolum etiam Apostolorum ex eodem Codice subjunxi.* Oxon. è Th. Sheld. 1715. 8vo.

XVIII. *Joannis Rosii Antiquarii Warwicensis Historia Regum Angliæ. E Codice MS. in Bibliotheca Bodlejana descripsi, notisque & indice adornavi. Accedit Joannis Lelandi Antiquarii Nænia in mortem Henrici Duddelegi Equitis; cui præfigitur Testimonium de Lelando amplum* &

cf. 5. +
ad 13.

cf. 14. +

cf. 15. +
ad 20.

cf. 21. +

cf. 22. +

& præclarum, hæcenus ineditum. Oxon. è Th. Sheld.
1716. 8vo.

XIX. Titi Livii Foro-Julienſis Vita Henrici quinti, + *ef.* 23.
regis Angliæ. Accedit Sylloge Epiſtolarum, à variis Angliæ Principibus ſcriptarum. E Codicibus calamo exaratis deſcripſi edidique. Appendicem etiam Notasque ſubjeci. Oxon. è Th. Sheld. 1716. 8vo.

XX. Aluredi Beverlacenſis Annales, ſive Hiſtoria de + *ef.* 24.
Geſtis regum Britannia, libris IX. E Codice pervetuſto, calamo exarato, in Bibliotheca Viri clariffimi, Thomæ Rawlinſoni, Armigeri, deſcripſi edidique. Quin & Præfatione, Notis atque Indice illuſtravi. Oxon. è Th. Sheld. 1716. 8vo.

XXI. Guilielmi Roperi Vita D. Thomæ Mori equitis + *ef.* 25.
aurati, lingua Anglicana contexta. Accedunt, Mori Epiſtola de Scholaſticis quibuſdam Trojanos ſeſe appellantis; Academia Oxoniensis Epiſtolæ & Orationes aliquammultæ; Anonymi Chronicon Godſtovianum; & fenestrarum depiſtarum eccleſiæ Parochialis de Fairford in agro Gloceſtriensis Explicatio. E Codicibus vetuſtis deſcripſi edidique, Notisque etiam adornavi. A.D. 1716. 8vo.

XXII. Guilielmi Camdeni Annales Rerum Anglicarum + *ef.* 26.
& Hibernicarum regnante Elizabetha. Tribus Voluminibus comprehenſi. E Codice præclaro Smithiano, pro-
pria Auctoris manu correcto, multisque magni momenti Additionibus locupletato, erui edidique, aliumque inſuper Codicem è Bibliotheca Rawlinſoniana adhibui. A.D. 1717. 8vo.

XXIII. Guilielmi Neubrigenſis Hiſtoria ſive Chronica + *ef.* 29.
rerum Anglicarum, libris quinque. E Codice MS. pervetuſto in bibliotheca prænobilis Domini Dni. Thomæ Se-
right, Baronetti, uberrimis additionibus locupletata, longeque emendatius quam antehac edita. In hac Edi-
tione

tione præter Joannis Picardi Annotationes, meas etiam Notas qualescunque & Spicilegium subjeci. Quinetiam accedunt Homiliæ tres eidem Guilielmo à Viris eruditiss adscriptæ, partim è Codice præclaro antedicto, partim è Codice antiquo Lambethano nunc primum editæ. Oxonii, è Theatro Sheldoniano, 1719. 8vo.

ef:32.⁺ XXIV. Thomæ Sprotti Chronica. E Codice antiquo MSto. in Bibliotheca prænobilis Adolescentis Dni, Edvardi Dering, de Surrenden Dering in Agro Cantiano, Baronetti, descripsi edidique. Quin & alia quædam Opuscula, (Nicholai speciatim Cantalupi Historiolam de Antiquitate & Origine Universitatis Cantabrigienfis) è Codicibus MSSis. authenticis à meipso itidem descripta, subjeci. Oxon. è Th. Sheld. 1719. 8vo.

ef:33.⁺ XXV. *A Collection of curious Discourses, written by eminent Antiquaries upon several Heads in our English Antiquities, and now first published chiefly for the use and service of the young Nobility and Gentry of England.* Oxon. è Th. Sheld. 1720. 8vo.

ef:34.⁺ XXVI. Textus Roffensis. Accedunt Professionum antiquorum Angliæ Episcoporum Formulæ, de canonica obedientia Archiepiscopis Cantuariensibus præstanda, & Leonardi Hutteni Differtatio, Anglice conscripta, de Antiquitatibus Oxoniensibus. E Codicibus MSS. descripsi edidique. Oxon. è Th. Sheld. 1720. 8vo.

ef:35.⁺ XXVII. Roberti de Avesbury Historia de Mirabilibus gestis Edvardi tertii. Accedunt, (1.) Libri Saxonici, qui ad manus Joannis Joscelini venerunt, (2.) Nomina eorum, qui scripserunt historiam gentis Anglorum, & ubi exstant; per Joannem Joscelinum. E Codicibus MSS. descripsi edidique. Appendicem etiam subnexui, in qua, inter alia, continentur, *Letters of R. Henry VIII. to Anne Bolen.* Oxon. è Th. Sheld. 1720. 8vo.

XXVIII. Johannis de Fordun Scotichronicon genuinum,

num, una cum ejusdem Supplemento ac Continuatione. E Codicibus MSS. erui edidique. Appendicem etiam subjunxi, totumque opus (in quinque Volumina distinctum) Præfatione atque Indicibus adornavi. Oxon. è Th. Sheld. 1722. 8vo.

XXIX. *The History and Antiquities of Glastonbury. To which are added, (1.) The Endowment and Orders of Sherington's Chantry, founded in St. Paul's Church, London. (2.) Dr. Plot's Letter to the Earl of Arlington concerning Thetford. To all which Pieces (never before printed) a Preface is prefix'd, and an Appendix subjoyn'd.* Oxon. è Th. Sheld. 1722. 8vo.

XXX. Hemingi Chartularium Ecclesiæ Wigorniensis. E Codice MS. penes Richardum Graves, de Mickleton in agro Gloucestriensi, armigerum, descripsi edidique. Quin & eam partem libri de *Domesday*, quæ ad Ecclesiam pertinet Wigorniensem, aliaque ad Operis (duobus Voluminibus comprehensi) nitorem facientia, subnexui. Oxon. è Th. Sheld. 1723. 8vo.

XXXI. *Robert of Gloucester's Chronicle. Transcrib'd, and now first publish'd, from a MS. in the Harleian Library. To which is added, besides a Glossary and other Improvements, a Continuation (by the Author himself) of this Chronicle from a MS. in the Cottonian Library. In two Volumes* 8vo. Oxon. è Th. Sheld. 1724.

XXXII. *Peter Langtoft's Chronicle, (as illustrated and improv'd by Robert of Brunne) from the Death of Cadwalader to the end of K. Edward the First's Reign. Transcrib'd, and now first publish'd, from a MS. in the Inner-Temple Library. To which are added, besides a Glossary and other curious Papers, (1.) A Roll concerning Glastonbury Abbey, being a Survey of all the Estates belonging to that House at the Dissolution, taken by King Hen. the Eighth's order and for his use. (2.) An Account of the* Ho-

ef: 36.
ad 40.

+ ef: 41.

+ ef: 42:43.

+ ef: 44:45.

+ ef: 46:47.

Hospital of St. Mary Magdalen near Scroby in Nottinghamshire, by John Slacke, Master of that Hospital. (3.) Two Tracts by an anonymous Author; the first relating to Conquest in Somersetshire, the second concerning Stone-henge. In two Volumes 8vo. Oxon. è Th. Sheld. 1725.

ef. 48. 49.

XXXIII. Johannis, confratris & monachi Glastonienfis, Chronica, five Historia de rebus Glastonienfis. E Codice MS. membraneo antiquo descripti edidique. E quo Codice & historiolum de antiquitate & augmentatione vetustæ Ecclesiæ S. Mariæ Glastonienfis præmissi, multa que Excerpta è Richardi Beere (Abbatis Glastonienfis) Terrario hujus cœnobii subjeci. Accedunt, Quædam, eodem spectantia, ex egregio MS. nobiscum communicato ab amicis eruditis Cantabrigiensibus, ut & Appendix, in qua, inter alia, de S. Ignatii Epistolarum Codice Medicæo, & de Johannis Dee, Mathematici celeberrimi, vita atque scriptis agitur. Duobus Voluminibus. Oxon. è Th. Sheld. 1726. 8vo.

ef. 50. 51.

XXXIV. Adami de Domerham Historia de rebus gestis Glastonienfis. E Codice MS. perantiquo, in bibliotheca Collegii S. Trinitatis Cantabrigiæ, descripti primusque in lucem protuli. Quin & (præter alia, in quibus Dissertatio de Inscriptione perveteri Romana, Cicestræ nuper reperta,) Guilielmi Malmesburienfis librum de Antiquitate Ecclesiæ Glastonienfis, et Edmundi Archeri Excerpta aliquammulta satis egregia è Registris Wellensibus, præmissi. Duobus Voluminibus. Oxon. è Theatro Sheldoniano 1727. 8vo.

XXXV. Thomæ de Elmham Vita et Gesta Henrici Quinti, Anglorum Regis. E Codicibus MSS. vetustis descripti, & primus luci publicæ dedi. Oxon. è Th. Sheld. 1727. 8vo.

ef. 52.

XXXVI. Liber Niger Scaccarii. E Codice, calamo

mo exarato, mihi quæ à Richardo Gravesio Mickletoniensi donato, descripsi & nunc primus edidi. Qui et cum duobus aliis Codicibus MSS. contuli, Wilhelmi quæ etiam Worcestrii Annales rerum Anglicarum (antehac itidem ineditos) subjeci. Duobus Voluminibus. Oxonii, è Th. Sheld. 1728. 8vo.

ef. 53.54.

XXXVII. Historia Vitæ & Regni Ricardi II. Angliæ Regis, à Monacho quodam de Evesham confignata. Accesserunt, præter alia, Joannis Rossi Historiola de Comitibus Warwicensibus; Joannis Bereblici Commentarii de rebus gestis Oxoniæ, ibidem commemorante Elizabetha Regina; & D. Ricardi Wynni, Baronetti, Narratio historica de Caroli, Walliæ Principis, Famulorum in Hispaniam Itinere A. D. MDCXXIII. E Codicibus MSS. nunc primus edidi. Oxon. è Th. Sheld. 1729. 8vo.

+ ef. 55.

XXXVIII. Johannis de Trokelowe Annales Edvardi II. Henrici de Blaneforde Chronica, et Edvardi II. Vita à Monacho quodam Malmesburiensi fuisse enarrata. E Codicibus MSS. nunc primus divulgavi. Quin &, præter Appendicem (in qua, inter alia, Ordinationes Collegii Orielenfis) Monumenta quædam vetera, ab Edmundo Archero communicata, subjunxi. Oxon. è Th. Sheld. 1729. 8vo.

+ ef. 56.

XXXIX. Thomæ Caii (Collegii Universitatis regnante Elizabetha Magistri) Vindiciæ antiquitatis Academiæ Oxoniensis contra Joannem Caium, Cantabrigiensem. In lucem ex Autographo emissi. Porro autem non tantum Antonii à Wood Vitam, à seipso conscriptam, & Humphredi Humphreys (episcopi nuper Herefordiensis) de viris claris Cambro-Britannicis Observationes, sed et reliquias quasdam, ad Familiam religiosissimam Ferrariorum, de Gidding Parva in agro Huntingdoniensi, pertinentes, subnexui. Duobus Voluminibus. Oxon. è Th. Sheld. 1730. 8vo.

+ ef. 57.58.

⁺
ef. 59:60

XL. Walteri Hemingforde, Canonici de Gisseburne, Historia de rebus gestis Edvardi I. Edvardi II. et Edvardi III. Accedunt, inter alia, Edvardi III. Historia per anonymum; Narratio de Processu contra Reginaldum Peacockium, auctore Johanne Whethamstedio; Excerpta historica è Thomæ Gascoignii Dictionario Theologico; Libellus de Caroli I. ab urbe Oxoniensi fuga sive discessu, Notitiæque Domorum Religiosarum in Diœcesi Batho-Wellensi. E Codicibus MSS. nunc primum publicavimus. Duobus Voluminibus. Oxon. è Th. Sheld. 1731. 8vo.

ef. 61:62

XLI. Duo rerum Anglicarum Scriptores veteres, viz. Thomas Otterbourne et Johannes Whethamstede, ab origine gentis Britannicæ usque ad Edvardum IV. E Codicibus MSS. antiquis nunc primus erui. Accedunt, inter alia, liber de vitâ & miraculis Henrici VI^{ti} per Johannem Blakmannum; Statuta Hospitalis de Ewelme in agro Oxoniensi; Litteræ per plures de rebus gestis in partibus nostris Septentrionalibus A.D. M. D. XXIII, & M. D. XXIV, in quibus Epistolæ autographæ perpaucæ Margaretæ, Scotorum Regina, Henrici nostri VII^{mi} filiæ natu majoris; Francisci Godwyni Catalogus, hætenus ineditus, Episcoporum Bathoniensium & Wellensium, Humphredique Humphreys Commentariolus de Decanis Bangorienfibus & Afaphenfibus. Duobus Voluminibus. Oxon. è Th. Sheld. 1732. 8vo.

⁺
ef. 63:64

XLII. Chronicon sive Annales Prioratus de Dunstable, una cum Excerptis è Chartulario ejusdem Prioratus. E Codicibus MSS. in Bibliotheca Harleiana descripsi, primusque vulgavi. Accedit Appendix. Duobus Tomis. Oxon. è Th. Sheld. 1733. 8vo. Præf. p. LXV. pro MDCXLVI. lege MDCXLII. NB. Hisce in

in Annalibus Dunstapliensibus crebro sit mentio de Elia de Beckingham. At ejusdem epitaphium tunc temporis (quando, prisce ævi mores sedulo scrutatus, opus illud edidi) ob oculos non erat. Demum nactus sum beneficio amici egregii Beaupréi Bell junioris, cui (visiro equidem docto) & me aliis nominibus devinctum esse, non semel testatus sum. Sed tam epitaphium, quam & locum ubi adservatur, signabo ipsis Beaupréi nostri verbis, utpote quæ rem clarius manifestabunt, quam ulla, quæ à nobis proferri possant. Eo autem iubentius Beaupréi nomine utor, quod nihil mihi optatius esse soleat, quam erga amicos esse gratissimus. In qua re nos subinde cumulate satisfecisse fatebuntur forsitan etiam illi, quos alias acerbos habuimus. As Elias de Beckingham occurs several times in the Annals of Dunstaple, his Epitaph may possibly be acceptable. He lies buried under a large flat Marble in the nave of Bottisham Church, a Village about 7 miles North East of Cambridge. The Letters of the Inscription round the edge of this Stone seem to have been Brass, and were probably stolen for the sake of the Metal, but the cavities cut to receive the Letters remain still legible, tho' not fair enough to imitate the hand with any exactness, which I therefore shall not attempt:

HIC: IACET: ELIAS: DE: BEKINGHAM: QUON-
DAM: IVSTI|CIARIVS: DOMINI: REGIS: AN-
GLIE: CVIVS: ANIME: PRO|PICIETVR: DEVS.

V. Rymeri Foed: Tom:II. fol. 535. also Dugdale's Origines Jurid: Anno 2do. Edv. I. et seq. Hactenus Beaupréus Bell, in litteris ad me datis apud Beaupré-Hall in agro Norfolciano, Aprilis 22. 1734.

NB. In the Appendix to the said Annals of Dunstaple, is a Collection of Letters, relating to King Charles the First's Escape from Oxford, and to the Straits he was put to on that occasion. Since the publication of them, my friend Philip Harcourt, of Ankerwyke in Bucks, Esq; hath given me Copies of several Letters, written by that truly great and good King, then also in his Straits, which I shall here annex in the manner they were transcrib'd by Mr Harcourt from the Originals, communicated to him by a Lady, who keeps 'em carefully as a Proof of the Confidence, which was repos'd in her Grandfather by his Sovereign.

13. January '1647

I thank You for y^r Cautions & be confident yⁱ I will be as carefull as You cane be, for y^r discovery will prejudice me as much as You, nor will I needlesly employ You in this Kynde: as now, this is most necessary that You send it soone awaye to him who sent You that which You gave me this morning: keep y^r wafers untill I call for them: for yet I do not want:

This is cheifly to shew You, how I cane keepe Correspondency wth You: & withall I desyre to knowe when You cane send a Letter of myne to London: But especially when y^r Wife goes: Also I desire You to deliver this inclosed to Mary with Your own hands, & You may safely send me an Answer the same way that this comes to You: Hereafter know me by M: yourself by F: & Mary by B:.

I So according to the English Account (and twas upon a Thursday) but according to the other Account, 1648.

That

That which You gave me with this Paper informed me y^t the same Party sent You a former Letter for me by One of my owne Messengers, his Name as I take it is Graeg: wherefore if You have it not already inquire after it, for I know by this last that I have not yet gott it, This way I meane to J: A: | I shall not trouble you a good while: but I would faine have You once a weake convey a Letter for me to my Wife = Therefore expect one from me on Munday morning: You must not take it ill that I looke sowerly upon You in publick, but by ŷ Grace of God You will never repent ŷ Services You daily doe me: //

Wensday 19 Janu. '1647

I thanke You for your Cautions, & doubt not of my Carefullnes: I shall observe your dayes, & not trouble You oftener, except upon very urgent Occasion: I hope ŷ time will come that You shall thanke me for more than looking well upon You: but who was She that brought me the first Letter at Hornby: That wch You last give me was it that I looked for, in a word: let not Cautiounesse begett feare & be confident of me: //

F: | deliver the bigger of thease two unto your wyfe, it is for france, I neade say no more You know to whom: & give ŷ other to Young Worley & desyre him to send it to him from hee had that Packett wch he sent to me by You: let y^r wyfe assure all my freinds

¹ According to the English Account, but 1648 according to the other Account.

S f f f f 2

that

that by ſ Grace of God : I will neither be cheated nor
frighted from my grounds : M :

27. Feb. 1647.

To Dow-
cetts wife.
(in another
hand ye a-
bove writ-
ten)

I know not y^r hand, but I find by your Sence that You
are one of my good friends : & that You judge right-
ly of these people in whose power I now am : who yet
have made no addressees to me : but be confident y^e
now I know ye too well to be any more deceived by
them : How ever I hartely thanke You for your Ad-
verticement desiring to know who You are, for serious-
ly I cannot guese : onely I beleive that You & I are
not made alike below ſ guirdle : & I hope You nei-
ther will mistrust my discretion nor secrecie : where-
fore I expect that You will not let me be long igno-
rant to whom I owe the thankes of this tymely warn-
ing, & good advyce ; besides I would by this safe way
aske You some Questions, If I knew by which of my
friends ye were trusted : M :

I have burnt your Letter : |

To F.

F : | I have spared You as long as I could : for that
from B : wch I had from You upon Munday last : most
necessarily requiring an answer : & now I absolutely
promise You not to trouble You any more in this kynde :
unless yourself giving me the occasion shall think it
fitt, untill D : shall come, nor do I urge an answer to
this, but by Sygne : That is to say, y^r right hand bare,
for ſ receipt of this, then if ſ last Packett You had
from me : which indeed was of importance & haste :

1 It was a Monday. 2 So the English Account. 1648 al.

went awaye upon Munday: let fall yr hankercher: if
 since: let fall one of your gloves; besydes when You
 have given this Packett to B: tell me newes of fresh
 Sparagos from London: & if she tells You that she
 beleives she will be able to observe my directions: then
 tell me newes of Artichockes: And now know y^e
 I am not ignorant neither of ye paynes nor hazard that
 you daily undergoe for my Service; & particularly in
 receiving of these Papers assuring You That by ye Grace
 of God I shall soe thinke of You for them, as if I pro-
 sper, You shall esteeme all these paynes & hazards well
 bestowed:./

Sic *

Wenesday morning.

I could have dispatched this soe soon yesterday as
 to have given You ye Sygne yesternight att Supper:
 but I would not presse upon You too soon, because of
 ye good Service You did me on Munday last by ye quicke
 receiving of my important dispatch: but now I shall
 not blame You though You hazard not to fetch this,
 untill I be gone to Bowles: which is at that hower eve-
 ry day as I conceive you may come in heither without
 much danger: I say this only to assist You with my ob-
 servations, & not to impose any Comand upon You:./

A Different Hand } This is all the Letters wch I could
 save of his late Maj^{ties} for I was
 forc^d to burne a matter of twenty
 wⁿ I was Prisoner att Carisbrooke
 Castle.

Mrs. Doucetts hand } The above is my Grandfathers
 own writing.

Ser-

Servant | You now see by Experience that my Condition is much wors then You thought it would have beene, but yet it is not so ill as I expect it will be; however all that I desire of You for ye present is ~~that~~ that ye will seek to settle some way of intelligence between You & me; & that ye would send me a Chifer, to the end I might write freely to You: so farwell
Saturday 28 Feb.

The abovewritten laste Letter was upon a very small peice of paper & indors'd also by ye same Womans hand (Mrs. Doucett) as follows

This is King Charles the first own writing to Doucett.

"I have taken particular care in the Copying" (saith Mr Harcourt, in his Letter to me from Ankerwyke 25 Sept. 1734.) "well knowing your exactnesse."

To what is here published from Mr Harcourt, I shall annex something of the same kind, which tho' little, yet is very authentic, as coming from the Paper Office, & sent me by my friend, the Reverend Mr. Thomas Baker of Cambridge. For the better understanding of which, as well as of what I had from Mr Harcourt, 'twill be requisite to consult Clarendon's Hist. of the Rebellion, Vol. III. Part I. p. 230, &c. Ed. 1706. 8vo. and Whitlock's Memorials of the English Affairs, p. 309, 312, 329.

1 The 28 of Feb. 1645. according to the English (1646. according to the other) Account, fell upon a Saturday.

A Paper endors'd | Mr Dowcett's Aff^t: concerning
the King.

I am ready to make Oath, that Mr Richard Osburne
tould me, the King's person was in greate danger, &
that the said Rolfe had a designe on foote, for the con-
veying his Maj^{ties} person to some place of Secresy,
where onely three should goe with him, & where they
might dispose of his person, as they should thinke fitt,
wch Information from Mr Osburne, & the assurance I
had of his Maj^{ties} Intentions forthwith to come to his
Parliament, was the cause of my Ingagement in this
businesse.

I am ready likewise to depose, that the said Rolfe
come to me, when I was a Prisoner in the Castle, &
in a jering manner, asked me, why the King came not
downe, according to his appoyntment, & then with
greate Indignation & fury saide, hee wayted almost
three howers, under the new Plat forme, with a good
Pistoll ready chardged to receive him, if hee had come.

A: Dowcett.

This was sworne at the Barr, in }
the House of Peeres, on the 3^d of }
July 1648, by Dowcett.

*So far from Mr. Baker. After the receipt of which, I
made some farther Enquiry about Mr. Doucett, the Result
of which is this:*

Mr. Doucett's Christian name was Abraham. He
was born at Roan in Normandy, and his Uncle was
Governour of that place. He was born & bred a pro-
testant, and always lived so. What office he was in un-
der King Charles, I never heard. Lord Clarendon
mentions him in his History in these words: *there was
one Mr Doucett, who was indeed an Honest man, and
there-*

therefore intrusted by the King. And Rapin in his history of King Charles takes notice, that when the King was confin'd, he sent a List to the Parliament of what servants he desired might attend him, and they excepted against three, which were, Leg, Ashburnham, & Doucett. And he is likewise mentioned in Rushworth's Collections, but I cant say the particulars, having never seen them. Mr Doucett married one Mrs Berry, of Charlton, in the County of Surry, who had an Estate there, and he died either there, or at Wimbleton in the same County, and perhaps may be Register'd in one of those Church Books. I am certain he did not live to the Restoration. His wife did not long outlive him. Neither did I hear of any reward he ever had. He left three sons and one daughter. The eldest the Lord Robert Brook bred up, and gave him an Annuity of two hundred pound a year, for his life. He married Sir Arthur Haslerig's daughter, who was related to Lord Brook, and lived and died at a place called Knoll in Warwickshire. The middlemost son died young: and the youngest at the age of eight years old was taken by prince Rupert, and bred up by him, and served as page, and at the prince's death was groom of his bedchamber, and ensign under him: and died Lieutenant Colonel in Brewer's regiment: and when the prince died, he order'd him a thousand pound. He died in ninety six: but had the honour of being enquir'd after, when the late King came over, he having been one of the Gentlemen appointed by prince Rupert to attend his late Majesty then in England in all his sports, and the King was pleas'd to say, he shot the finest of any man he ever saw, and his Majesty made his son Lieutenant Gov. of Anapolis Royal, and Capt. of an independent

Com-

Company in that place, and told him he remember'd his father very well, who was a very honest man. NB. *The person that sends this account, is Mr^s Isabella Doucett, daughter to the late Coll. Doucett, and Mr Abraham Doucett's grand-daughter.*

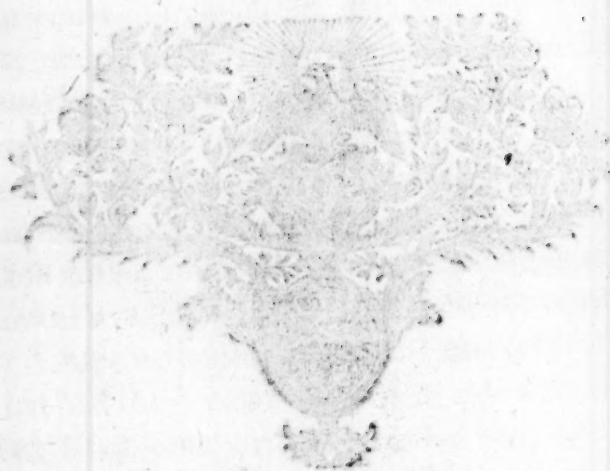
XLIII. Benedictus, Abbas Petroburgensis, de Vita & gestis Henrici II. & Ricardi I. E Codice MS. in Bibliotheca Harleiana descripti, & nunc primus edidi. Accesserunt alia. Duobus Tomis. Oxon. è Th. Sheld. 1735. 8vo. Pag. 332. v. 25. *Constantinopolim,] Lege, Constantinopolim.*

ef: 65: 66

F I N I S.

*Mortuus est Thomas Hearnius Junius 15°.
1735°.*

Advertisement.

THE Publisher is now printing, from an ancient MS. in the Harleian Library, *Joannis Beveri, monachi Westmonasteriensis, Chronicon à Bruti primi regis introitu in hanc insulam, usque ad annum Domini 1306.* To which will be added, from an old MS. also in the same Library, *Joannis Merylinch, monachi Glastoniensis, re- rum (in Anglia speciatim ac Hibernia) sub novem primis annis Joannis XXII^{di}, Pontificis Romani, Gestarum, Descriptio.* The Price of this Work, which will make two Volumes in 8vo. and was never before printed, will be two Guineas the large, and a Guinea and an half the small, Paper; which Money is to be paid all together at the time of Subscribing. Subscriptions are taken either by the Publisher at Edmund-Hall, or by Joseph Brookland at the THEATER Printing-House, in Oxford. NB. There will be only an hundred and twenty Copies printed.

The following is now printing from an ancient MS. in the Bodleian Library, which has been recently discovered, and contains a great variety of interesting information, particularly respecting the history of the city of Oxford, and the University thereof. To which will be added, from an old MS. also in the same Library, a full and complete History of the City of Oxford, from its first settlement, to the present time. The price of this Work, which will make two Volumes in 8vo. and was never before printed, will be two Guineas the large paper, and one Guinea the small paper; which Money is to be paid all together at the time of Subscription. Subscriptions are taken either by the publisher at Edmund-Hall, or Joseph Woodcock at the Theatre-Print-house, in Oxford. MR. There will be one hundred and twenty Copies printed.